

ప్రథమ ముద్రణము

1957

సర్వస్వామ్యములు ప్రకాశకులవి.

లిబిటీ ప్రెస్సు.
మద్రాసు.

శ్రీమత్త్రిపురసుందర్యై నమః.

అవతరణిక

సుధాసింహోర్భగ్యే సురవిటపి వాఙ్మీ పరితతే
మణిద్వీపే సీహాపవనవతి చింతామణిగృహే,
శివాకారే మంచే పరమశివ పర్యంకనిలయాం
భజంతి త్వాం ధన్యాః కతిచన చిదానందలహరీమ్.

ఆ స్థితివర్ణనలకు కొకమనవి. మహానుభావులారా! ఆనందములెన్నియేనిగలవు. అందు మానసానందముకంటే. అది యనేకవిధములుగా నుండును. మనస్సునకు నిర్వృత్తి కలుగుట నీ మార్గములన్నియు నొకేగమ్యమును బొందించును. ఒక్కొక్కవ్యక్తి ఒక్కొక్కవిధముగా మానసమనకు సంతృప్తిని గల్గించుకొని చొక్కుచుండును. “యచీనాం వైచిత్ర్యా దృఙ్మాకుటిల నానాసథజామం నృణా మేకోగమ్యైత్వ మసి పయసా మర్లవభవ”యను పెద్దల నూక్తి ననుసరించి యుక్కొక్కరీతిగ నొక్కొక్క యను తన యనుభవమున వ్యవహరించుచు నానందించుచుండును. అన్నియు నొక్కటే యనుట తాత్పర్యార్థము. “కొన్నిజీవులు మొఱపరాల్లాటికి బ్రతుకు, కొన్ని నెలసోగ వెన్నెలలో త్రోలి బ్రదుకు” అన్నట్లు జీవనమున ఒక్కొక్కరి కొక్కొక్క విధముగా సంతృప్తి కల్గుచుండును. తుద కంఘోదము సమానమే. ఈ రుచిభేదములలోఁ గొండబడుఁ బురాణపఠనము పురాణరచనము. కవిత, తద్రససానము సైతము ప్రధానముగఁ గనఁబడును. అయినను తనకు దీన నానందము, సంతృప్తి కలుగుచున్నదో యెల్లరును నట్టి విధముగానే గూఁపబడియు రనుకొనుటయుఁ దగినభావముకాదు. తన భావముననుసరించి యితరు లానందింపఁ గూడదానని యనుకోనుటయుఁ దగినదే. తాను తన యూహననుసరించియు దనయభిరుచి ననుసరించియు నానందమును బొందుచు, నితరులు తనమార్గమును దనయానందమునుగూర్చి పరిహసించుచున్నట్లు రనుకొనుటయుఁ దగినదే. ఎవరేవిధముగఁ బరిహసించినను, దనకుఁగల్గు చుండు నానందప్రద్రోవను దానువదలఁడు. తనయానందమే తనకు సంతృప్తి నొసఁగుచుండ నితరుల సంప్రదింపులతోను, నితరుల యపోహలతోను బనిలేదను కొనుట స్వభావసిద్ధము. ఏవ్యక్తియైనను నేయానందమును లేక మనఃజాలఁ డనుట నిర్వివాదాంశము. లోకములో నానంద ప్రదములగు విషయము అనేకము లున్నను వారివారి ప్రారబ్ధవశమున నొక్కొక్కటి వారివారి కాదృతి సిద్ధులగుండును. అప్పుడు వారు తదనుభూతిఃజాక్తి విహరించుచు మైమఱచు చుండురు. తాఁగావించుపని తన కంతయు మధురముగను దోషరహితముగను గనఁబడు చుండును. “తాను మునిఁగినది గంగ, తాను వలఁచినది రంభ” యనునట్లు తాఁజేసిన యేకార్థమేనియుఁ దృప్తినిచ్చుచుండు ననుట యెల్లరకుఁ దెల్లమే. కవితయను నానందముకూడ “సుకవితా యద్యన్తి రాజ్యేన కిమ్” అన్న నూక్తి ననుసరించి రాజ్యభోగము ననుభవించుచున్నట్లు నోచును.

“విలుధులు” కంటలు కవితై నవిద్య యనుచుఁ జదువునచ నార్థమునను సంశయముగలదే? విద్యులగు నట్ల నుత్తమవిద్యకవిత; దానిఁ దెలియుట విశ్వమంతయును గనుట.”

“జననాథగ్రగణి యాత్మరాజ్యమున నిచ్చల్ పూజ్యుఁ; డాసీమఁ బా సినఁ దా” గవ్యయుఁ జేయఁ; డన్నికడలాక్రేష్ఠుండు విద్వాంసుఁ; డా

యనకన్నం గవి మేటియా; “సుకవితా యద్యస్తి రాజ్యేన కి”

మృను వాక్యంబు నిజంబు; దీనిఁ గని కావ్యంబుల్ రచింపం దగున్”

అను అప్పకవి నూ కేననుసరించి లోకమునఁ గవి రచన కుపక్రమించి యానందమును బొందుచుండును.

ఈ కావ్యరచనమునను గొందఱు స్వతంత్రరచనలుచేసి యానందింతురు. కొందఱు పురాణాదుల శేటోక భాషనుండి యనువదించి సంతృప్తినందుచుందురు. కొందఱు ఖండకావ్యములను వ్రాసియు, గొందఱు మహాకావ్యములను రచించియు, గొందఱు భావకవిత యని స్వేచ్ఛచేఁ గొన్ని రచనలు చేసియు, గొందఱు పలువిధము లయినరీతుల భాషాసేవచేయుచును నునస్సునకు సంతృప్తి పని గల్గించుకొనుచు నానందించుచుందురు. ‘కాకిపిల్ల కాకికిముద్దు’ అనునట్లు తనకృతిని తానుగాంచి సంతుష్టు లగుచుండుట కొందఱుకుఁగల స్వభావము. తనరచనలోని లోపములను గుర్తింపక యదియే యుత్తమమని భావించుటయు నైజమే. ఈ స్వాభావిక పరిస్థితి ననుసరించి యేనును, గవితాచమత్కృతి లేక యున్నను, నేదియేని పద్యము వ్రాయుచు నానందించుచుండును. ఇట్లు ముఱియుటలోఁ గ్రనుక్రమముగ నొకగ్రంథమువ్రాసిన బాగుగా నుండు నేమో, లోకమున భాషాసేవచేసినవాడ నగుదునేమో యను భ్రాంతి కలివాడనై తలంచుచు, దీని నాకొక యుచ్చస్థితి మర్యాద కల్గుననియు నజ్ఞానమున భావించితి. ఈభావనాపరంపరలలోఁ బడి కొండొక రచనలు చేసితి. కాని యొక పురాణానువాదముచేసినఁ జతుర్విధపురుషార్థములలోఁ జతుగ్గురుషార్థ మబ్బునను నమృతము నాకుఁగలిగెను. పురాణములే యేల, యితరములేవిచేయరా దను ప్రశ్న కలుగకమానదు. పురాణతీర్థపరీక్షకొఱకుఁ బ్రయత్నించి యందు తీర్ణుడనయి పురాణతీరయను బిరుదము కలకత్తాసంస్కృత సమితిచేఁ బొందియుండుట చే నందు నభిరుచియొక్కవయని మాత్రము తెలుపఁగలను. మహాపురాణములలోఁ గొన్నిటిని మావిద్యాగురువులగు కీ. శే. అభినవాంధ్ర వాల్మీకి వ్యాస కళాప్రపూర్ణ బిరుద విభ్రాజతులగు శ్రీ జనమంచి శేషాద్రిశర్మగారనువదించి యుండుటయు గురూపదేశ ప్రాబల్యమునఁ బురాణములపై నెక్కువ మక్కువ యుండఁబడినది.

పురాణములు పదునెనిమిది.

మద్వయం భద్వయం చైవ బ్రత్రయం వచతుష్టయమ్

అనాపలింగ కూస్మాని పురాణాని పృథక్పృథక్.

అనఁగా మత్స్యహర్మంధేయములు, భాగవతభవిష్యపురాణములు, బ్రహ్మ, బ్రహ్మాండ, బ్రహ్మవైవర్తములు, వామన, వాయు, వారాహ, విష్ణుపురాణములు, అగ్ని, నారద, పద్మ, లింగ, గారుడ, కూర్మ, స్కాండములు అనునవి పదునెనిమిది. ఇవిగాక సనత్కుమారము, నారసింహము, నారదీయము, శైవము, దౌర్వాసము, కాపిలము, మానవము, ఔశనసము, వారుణము, కాళికము, సాంబము, సౌరము, ఆదిత్యము, మాహేశ్వరము, భాగవతము, వాసిష్ఠము, బ్రహ్మాండము, గాణాపత్యము అనునవి పదునెనిమిది ఉపపురాణములని గణింతురు.

ఈ పదునెనిమిది సంఖ్యయం దొక మహిమ యున్నది. శ్రీ వేదవ్యాసమునిండు దీనికే జయ మను పేరిడెను. సాంఖ్యశాస్త్రము ననుసరించి జయయనఁ బదునెనిమిది సంఖ్యయగును. జయం = ౧౦. ఈ రెండింటిని జేర్చుగాఁ దొమ్మిదియగు. ఇది సంఖ్యలోఁ బరమావధియగును. ఈయంకలకే యేదియయనఁ జేర్చవలసి యుండును.

ఈ తొమ్మిదవ సంఖ్యకు బ్రాశ స్త్యము ఋగ్వేదమున

“స వానాం సనతీనాం నిషస్య రోపుషీణాం । సర్వాసా మగ్రభా, నామాశే
అస్య యోజనం హగిస్తా నుధుత్వా నుధులూ గళాం”

అని గలదు. ఇది వ్యాసాదుల సగునెనిమిది సంఖ్యాభిరుచి. పురాణములు పదునెనిమిది, ఉపపురాణములును బదునెనిమిదియే. స్మృతులును నంతియే. భారతమునకు బదునెనిమిది పర్వములు. భగవద్గీత పదునెనిమిది యధ్యాయములు. భాగత స్త్యము పదునెనిమిది యక్షపాణులు. భారతయుద్ధము పదునెనిమిది దినములు. దేవగణము లష్టాదశ; విద్యలు పదునెనిమిది. నూత్రములు పదునెనిమిది. పరిశిష్టలు పదునెనిమిది. ద్వీపములు పదునెనిమిది. ప్రబంధమునకుండంగిన కర్ణులు పదునెనిమిది. శక్తిపీఠములును పదునెనిమిదియే. బంధకవిత్స మష్టాదశవిధము. ఈ విధముగాఁ బదునెనిమిది సంఖ్య యెంతయుఁ బ్రాముఖ్యమునందినది.

పురాణములలో భాగవతము అష్టాదశపురాణసంఖ్యలోను, ఉపపురాణసంఖ్యలోను గలదు. పెద్దల సమితులలో భాగవతనిర్ణయమున దేవీభాగవతమా, శ్రీభాగవతమా పురాణ సంఖ్యలోఁ జేరిన దనుచున్న పూర్ణముగ సాగినది. కాని యానిర్ణయ మింతదనుకఁ జలలేదు. అభిరుచినిబట్టి రెండింటియందొక్కదానిని బురాణసంఖ్యాంతర్గతముగాఁ జేర్చిని వ్యవహారము సాగుచున్నది.

దేవీభాగవతము మహాపురాణాంతర్గతమని శ్రీములుగు పాపయారాధ్యులుగారును, శ్రీత్రిపురాన తమ్మయ దొరగారును, శ్రీతిరుపతి వేంకటేశ్వరకవులును, శ్రీదాసు శ్రీరాములు పంతులుగారును, గొంతభాగము శ్రీపురాణము నూర్యనారాయణ తీర్థులుగారును బద్ధరూపమున ననువదించిరి. వచనరూపమున శ్రీనోరి సరసింహశాస్త్రిలుగారును, శ్రీమతి స్థానాపతి రుక్మిణమ్మ గారును, శ్రీవిద్వాక్ సరిపల్లె విశ్వనాథ శాస్త్రిలుగారును అనువదించిరి.

శ్రీభాగవతమును సహజపాండిత్య బమ్మెరపోతనామాత్య కవీంద్రులు తెనిగించిరి. దొడ్ల భాగవతమును పేరున దొడ్లవారు తెనుఁగుగావించిరి. మా గురువులు కీర్తిశేఖరుల కాప్రపూర్ణులు జనమంచి శేషాద్రిశర్మగారు దశమస్కంధము నాంగ్రీకరించిరి.

ఈ మహాభాగవతము పురాణముగా శ్రీవేదవ్యాసమహామనింద్రుఁడు పేర్కొనియున్నాఁడు. ఇది యేతెగకుఁ జేరునా యన్నచర్చకుఁ బోవుట యేల? వ్యాసకృతము. భగవదీశ్వరము. ఇంత మాత్రమే నామనస్సున నిల్చినది.

కాలము మాటినది. అభిరుచులు అస్తవ్యస్తములయినవి. ఇపు డేరచన యేల? పైగాఁ బురాణ కథ లెన రాదరింతురు? ఎవరు చదువుదురు? ఇందలికథలన్నియు నపహాస్యజనకములు, కేవల కల్పితములు, సత్యేతరములు అనువారు నూటికిఁ దొంబదితొమ్మిదిమంది గలరే? ఏల యీ గ్రంథ నిర్మితి? దీనఁ గాలము వర్ధిల్లుచున్న, ధనవ్యయము మున్నగు దోషములు కల వని యందురు. నూటి కొక్కవ్యక్తియైనఁ జదువకయుండునా? అట్టివ్యక్తికే యీరచన యుపకరించునుగాక! అవ్యక్తి యానందమే నాకును నానంద సంధాయకమగునుగాక యను సంకల్పమే పరమేశ్వరి నామదని గల్పించి వ్రాయించినది.

పురాణమునకు పురాణీయతే యనియు, పురాణి ననా యనియు వ్యుత్పత్తి పెద్దలు చెప్పిరి. ప్రాచీనతనను గ్రొత్తదివలెనుండి పలుమలు చదువునట్లును మననముచేయునట్లును జేయుట పురాణమునకుఁగల ప్రభావము. ప్రాచీన గ్రంథములను జదివినఁ గలుగు లాభము లనుభవజ్ఞులకే

తెలియును. పురాణములు చప్పిడి గ్రంథము లనువారును వీనిని జదివి వీనిలోఁగల విశేషముల నరసి యానందించుచుండురు. వీనియందుఁ జెప్పబడిన శాస్త్రీయములగు నంశములను భౌతికములు, రాసాయనికములు మున్నగువానిని గన్గొని విమర్శించి యానందించువారును గలరు. ఇట్టివి యేవ్రయోగశాలలు లేకయే దివ్యదృష్టితోఁ బెద్దలు కరతలామలకములుగఁ బురాణముల యంగు నిర్వచించియున్నారు. ప్రపంచ చరిత్రలు తెలియవలసిన బురాణములే యాధారములుగ నెఱుంగవలయును. ఈ పురాణములను జక్కఁగఁ జూచి యందుఁ బరిశ్రమించినచో నద్భుతాంశములు సుస్పష్టముగఁ దెలియవచ్చును. కేవలము గడచిన విషయముల నేకాక రాఁబోవు పరిస్థితులను బురాణములు విశదీకరించుచున్నవి. త్రికాల వేత్తలు కావలయునన్న బురాణపఠన మత్యావశ్యకము. కావున మనుష్యులగు వారు పురాణముల నెఱుంగవలయును. పురాణములుచేయు నుపకృతి మఱి యేవియు మధ్యలకుఁ జేయఁజాల వనుట నిర్వివాదాంశము. ఇందుఁగల కథలన్నియు నీలిబోధకములు. భక్తి జ్ఞానవైరాగ్యముల నుపదేశించుటకు గురువులే. పాపకృత్యముల నడంచుట కియ్యవియే సాధనములు. “అఘమువలన మరల్పు, హితార్థకలితుఁ జేయు, గోప్యంబు డాచుఁ, బోషించు గుణము, విడువఁ డాపన్ను, లేవడివేళ నిచ్చు, మిత్రుఁడీలక్షణంబుల మెలఁగునుండు” నను భర్తృవారి నూక్తిసార్థకమగునట్లు మిత్రునివలె నీపురాణములు సకల విధములఁ గోడ్పడఁగల వనుటలో సంతయములేదు. ఒక్కొక్క విషయమును లక్ష్యలక్షణముగ వివరించుటలోఁ బురాణములకంటె వేటొకటి లేదనవలయును. వీనియందుఁగల యుపాఖ్యానములలోఁ జక్కని నీతి, దుష్ప్రవృత్తివలనఁ గలుగు దోషములు విస్తరింపఁబడియుండును. సమాజశిక్షకు వీనికంటె నెయ్యవియు సమాచారము కాఁజాల వనవలయును. ఇప్పటి యుబుసుపోక నవల లను గ్రంథములవలెఁ గాక పురాణములు స్థిరమయి మఱిమఱి పఠింపఁదగినవి. చదువుకొలఁది క్రొత్త క్రొత్త విషయముల గోచరింపఁజేయుచుండును. వినుగును బుట్టింపవు. కేవల కాలక్షేప కరములుగావు. తత్త్వదృష్టి నవలోకించినచో వినఁగల మహిమ యమేయ మనిమాత్రము చెప్పవలయును. కావున నాధునికలయూహలో పురాణములు వ్యర్థము లనుట వ్యర్థము.

ప్రకృత మనువదించిన యీమహాభాగవత పురాణము పంచలక్షణ సమన్వితమయి మహాపురాణ లక్షణములు పట్టకయున్నను శ్రీవేదవ్యాస గుహర్షి ప్రణీతమనియు, దేవీమహిమ ప్రతిపాదకమనియు సంకల్పముచేఁ దెనిగింపఁబూనుకొంటిని. యథామతి దోషరహితముగ సులభ బోధకముగ వ్రాయుట నాసంకల్పము. ఇందలి దోషములను గమనించి నాకుఁ గెల్పటయు దిద్దుటయు విజ్ఞుల భారము. తమిలనుట యంతకంటె బాధ్యత యగుయున్నది.

ఈ భాగవతము ఎనుబదియొక్క యధ్యాయములు గల్గియున్నది. వ్యాసముని సంకల్పనిష్ఠ ననుసరించి సాంఖ్యరీతి వ్యత్యయముగ నెన్నినఁ బదునెన్నిది యగునుగదా? లేదా గెండ్రొలు కూడిన దొమ్మిదియగును. ఆహా! యేమి యాముసీంద్రుని సంకల్పము! తొమ్మిదవ యంకాపఁగల ముక్కువ! ఇందుఁగల కథాభాగము లతివిచిత్రములు. పాఠకమహాశయులకుఁ బ్రత్యేకముగ మున్ముందుఁ దెలుపఁగల? విషయనూచిక యున్నది కథాభాగము కన్గొనుటకు. అక్కరణమున నిందుఁ గథాసంగ్రహము వ్రాయఁబడలేదు. కవితాచమత్కృతిగల కవు లీరచన నేదగింపవచ్చు. స్వతంత్ర రచన కాదనియుఁ, కేవలము మక్కికి మక్కియనియు వాక్రవ్యవచ్చును. అభిరుచి చూపకపోవచ్చును. సరళముగ విషయము లోకమున వెల్లడింపఁజేయవలయునను నూహతో నున్న విషయము తెలుగుబాసను వ్రాసినాడ. అందును వచనముగాఁ గాక పద్యము అల్లి నాడను. ఛందోవ్యాకరణాది దోషములు పెక్కులుండనోవు. ‘ప్రమాదో ధీమతా మసి’ యను నూక్తి మఱిని

సంచుకొన్నచో “విద్యానేవ విజానాతి విద్వజ్ఞన పరిశ్రమం, నహి వంధ్యా విజానాతి గుర్వీం ప్రసవవేదనామ్” అనునట్లుగ నీయనువాదమునఁగల శ్రమ అనువాద రచయితల కెఱుకయే. యథామూలముగఁ దెలిగించితిని. ఇందు నాస్వాతంత్ర్యము నున్న. దేవీకరుగయే మూలము.

నామనస్సున నీమహాభాగవతమును గూర్చి “భగవత్పాశ్చ గుర్తాయాః చరితం యత్తు విద్యతే, తత్తు భాగవతం ప్రోక్తం నతు దేవీ పురాణకమ్. ముఖ్యదేవతా సంబంధః - తతశ్చ దుర్గాచరితం యత్రవర్తతే తద్భాగవత సుత్యరః” అనియు, “హరిర్వాభ్యాం రవిర్వాభ్యాం ద్వాభ్యాం చండీ వినాయకా, ద్వాభ్యాం బ్రహ్మకమాఖ్యాతః శేషేషు భగవాన్ భిక్షః” అన్న ప్రామాణ్యమును బట్టియు నీపురాణము మహా పురాణ మని తలంచి తెలుఁగు సేయ నుపక్రమించితి.

విశ్రాంతి యించుకయైన లేని యుద్యోగముననుండి ప్రతిదిన మొకటి రెండు పద్యములు గాను, గొంత విశ్రాంతి యలవడిన నాఁడు పది పద్యము లించుమించుగను వ్రాసి ముగింపఁగల్గితి.

‘గచ్ఛత్ప్రీతీకాపం క్షింశమద్ర మపి గచ్ఛతి’ యనురీతిగాఁ బూర్తియయ్యెను. పదిదినములలో నీగ్రంథము వ్రాసితి, నెలలో వ్రాసితి నను పెద్దలవలెఁ గాక యీగ్రంథము 4571 శ్లోకములను గలిగియున్నను, 1983 వ వత్సర మారంభించి నడుమ నడుమఁ గొన్ని యాటంకములచే రచన నిలిచిపోవుచున్నను, చీమ గంగాయాత్రవలె మాఁడువేలు నాటునూట పందొమ్మిది పద్యములలోఁ బూర్తిచేయఁగల్గితి. అందందు వచ్చిన స్తోత్రములు సహస్రనామములు పద్యములుగాఁ గాక వచన రూపమున వ్రాసి (కేవలము తెలుఁగు ప్రత్యయములతో నింపి) మూలమునుగూడఁ గ్రిందిభాగమునఁ జేర్పఁగల్గితి. ఆస్తికులకు నీస్తోత్రములు పఠనార్హముగ నుండుననుటయే నాయుద్దేశము.

పీఠిక రెండువందల తొంబది తొమ్మిది పద్యములు గలదు. అందు నాజీవితముఁ గొంతవఱకు విశదపఱచితిని. నాయనంతరము ప్రదేశ నిర్ణయమునఁ దగవులు, చర్చలు కలుగకయుండునట్లు నివాసాధికము స్పష్టపఱచితిని.

గ్రంథ రచన పందొమ్మిది వందల నలుబదవ వత్సరమున ముగిసినది. అనఁగా ప్రమాధి వత్సర పాషక్పృష్ఠ తృతీయా భార్గవవాసరము. కాని యీగ్రంథ మేరీతిగ లోకమునఁ బ్రవేశింపఁ గలదు, నాకృషి యెట్లు సారకము కాఁగల దన్న యూహ మనస్సును గలఁతపెట్టినది. ఒక్కొక్కరి ప్రాక్తన పుణ్యవిశేషమున వ్రాసిన రచన లోకములోనికి వెంటనే రాఁగలదు. ఒక్కొక్కరి రచనయెంత యల్పించినను రాక పాతాళమునఁ బడియుండును. దీనికంతయు వారి వారి యదృష్టము ననుకొనవలయును గాని, చింతించి లాభములే దనుకొంటిని. కొంతకాలముజర గెను.

బ్రహ్మవైవర్తమునందలి బ్రహ్మఖండమును యథామూల మాంధ్రీకరింపఁ బ్రారంభించితిని. అదియును బదునాటువందలు ఇరువదియొక్క శ్లోకములు సంస్కృతమునఁ గలదు. దానిని బదునాటువందలు ఏఁబదిరెండు పద్యములుగా వ్రాసితి. ఆ గ్రంథముగూడ వ్రాతలోనే యున్నయది. ఈ రెండును గేవలము దిక్కులేని దీనసీతినొంది మూలఁబడియెనే యను చింతతోఁ మరలఁ బద్యరచనకుఁ గడంగనైతిని.

మిత్రు లెందఱో గలరు. ధనవంతులును నున్నారు. కాని, యాచించు స్వభావముగాని నా పరిస్థితిని దెలుపుకొను స్వభావముగాని లేని నా యీ కృతు లెట్లు పైకివచ్చుట? - ఇది పాసఁగని పని యనుకొంటిని. నిస్పృహఁడనైతిని.

ఇంచుమించుగ నే నీ గ్రంథ మారంభింపకముందే వణిగ్రత్నము, వైశ్యవలాలంకారులగు శ్రీ జక్కా సుబ్బరాయలుశ్రేష్ఠిగారు కడపలో గృహ సరస్వతీ బుక్షిడిపో యను పేరున నొక సంస్థ నుంచి, ఆంగ్లభాషలో అడ్రసులు మున్నగువానిని గురువుల తోడ్పాటు లొక్కఁడై

శాలవడుటకై “గృహ సరస్వతి” యను పేరున నొక గ్రంథమును జేబులో నినుడఁదగిన దానినిగ ముద్రింపించి ప్రకటించి, ప్రజలలో బాగుగఁ బ్రచారములోనుండిన గ్రామిణులను పాటలు, పండరికీర్తనలు మున్నగువానిని ముద్రింపించి విక్రయించుచుండిరి. అప్పుడే పుస్తకగిరి మాహాత్మ్యము అను గ్రంథమును వచన గూఢముగ వ్రాసియుచ్చితి. దానిని ముద్రించిరి. అది సాతకాలకుఁ బఠనీయుగా గౌరవమువారి యంగీకృతి నందినది. శతకములు మున్నగు నవి తప్పల తడకలుగను చదువుటను విలువేనివిగను నుండుటవలన వానిని పంపి, గిరిని చక్కని యచ్చునఁ గూర్చించి జనబాహుళ్యమున కందించి యాంధ్రభాషా సేవ చేయుచుండునను సంగతియు నారికిఁ గల్గినది. నాతో నీవిషయము ప్రస్తావింపఁగా ఈ కార్యము తమ తమ సునియుఁ దప్పక చేయఁదగిన దనియు సలహానిచ్చితిని. ఈ కార్యమున నన్ను పాయము చేయఁగోరిరి. మంచిదని తెలుఁగు లోకమునఁ బ్రచారమునఁ గల శతకములను జక్కగఁ సంస్కరించి విక్రాయ చిహ్నములు మున్నగునవి జతపఱచి గ్రంథకర్తలఁగూర్చి కొలఁది మాటలు బ్రతి శతకమునకును వ్రాసి యిచ్చుచు వచ్చితి. అగ్రాత శతకములకు టీకలున్న బాగుగనుండు నను సంకల్ప ముదయించినది. అమగను ప్రథమకాండము మొదలు శ్రీ సుబ్బగార్యుల గారి ప్రచురణము లగు శతకములకు టీకలు వ్రాసియుచ్చితి. వారు అన్నియు ముద్రింపఁగఁ జక్కని ముద్రిక ములతోఁ బ్రజల కాదృతి గల్గి రీతి ముద్రింపించి ప్రచారముఁ గావించి మాస్కము సొందిరి. శతకములు లోకమునఁ జక్కని వ్యాప్తిని గాంచుచువచ్చెను.

అంధ్రభాషా పోషకుఁడు శ్రీ కృష్ణదేవ రాయలు. వసతి రాయలసీమ. పేరు సుబ్బరాయలు: కాబట్టి తన పుస్తకాలయమును “రాయలు అండ్ కో” యని నూర్చుట బాగుగనుండునని మార్చిరి. అప్పటినుండియుఁ బాతకాలకుకై ‘రాయల వాచకము’ ల ప్రచురణ మారంభమయ్యెను. ప్రచురణ కర్తలలోఁ జక్కని సేవచేయుచుఁ బెద్దల మన్ననలను బొంది సుప్రసిద్ధులయిరి. కేవలము భాగవతపురాణ రచననుగూర్చి తెల్పితి. కాశీముల కఱవలతోనేగాక సకలాంధ్ర దేశమునఁగల కవుల తోడను, బండితులతోడను, ఉపాధ్యాయులతోడను గ్రంథముల వ్రాయుచు ‘రామగుణ అండుకో’ కీర్తి వ్యాపింపజేయుచు భాషాసేవ చేయుచుండుట యెల్ల రక్షింపిన విషయమే.

నాకత్యంత మిత్రులును, నా నూచన కైకొనియే యే గ్రంథమునైనఁ బ్రచురింపఁ బట్టుదల గల్గినవారును నగు శ్రీ జక్కా- సుబ్బరాయలు శ్రేష్ఠిగానితో సందర్భవశమున నా మాహా భాగవతపురాణ రచననుగూర్చి తెల్పితి. కాశీముల కఱవలతో నుండునని తెల్పినాఁడను. మంచిదని సదుత్తర మొసఁగి గ్రంథమును మదరాసునకుఁ గొంపోయిరి. అల్లి ఒక్క పర్యాయము మద్రాసేటి నరసింహశతక మను చిన్ని శతకమును వ్రాసిపంపఁగా వెంటనే ముద్రింపించి యిచ్చిరి. ఈ గ్రంథమును ముద్రింతు రన్న సంతసము నాకుఁ గల్గినది.

పరదేశీ ప్రేరణమే యనవలయును. ఉన్నట్లుండి యొక్కనాఁడు మీ పుస్తకమును ముద్రించు మాట యనలేదే యనిరి. దేశకాల పాత్రముల యోజించి మీకుఁగల పనుల తొందఱలతోఁ బ్రస్తావింపలేదంటిని. మఱియు నా, మీ జీవితకాలములోనే యీ గ్రంథము లోకమున కందించుట నా కానందదాయకము, మీకు శ్రేయోదాయకముగా నుండునని తెల్పినాఁడను. మంచిదని సదుత్తర మొసఁగి గ్రంథమును మదరాసునకుఁ గొంపోయిరి. అల్లి ఒక్క పర్యాయము మద్రాసేటి నరసింహశతక మను చిన్ని శతకమును వ్రాసిపంపఁగా వెంటనే ముద్రింపించి యిచ్చిరి. ఈ గ్రంథమును ముద్రింతు రన్న సంతసము నాకుఁ గల్గినది.

ఈ గ్రంథమా పెద్దది. వ్యయప్రయాసలు పడవలసినదే. భవవ్యయము మిక్కిలిముగ నుండునే యెట్లా యని నా మనస్సునఁ దలంచుచునేయుండఁగా మొదటిఫార మారంభించి నా యంగీకృతికే బంపిరి. ఆనాటి యానందము నా జీవితమున నేనెన్నఁడు ననుభవించియుండ

జనమంచి పేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ
శ్రీ మహాభాగవతము - గ్రంథకర్త

జక్కా- సుబ్బరాయలుశ్రేష్ఠి
రాయలు అండ్ కో. వ్యవస్థాపకుడు

నని చెప్పగలను. బాగుగానున్నదని నాయంగీకారమును జెల్పితిని. 'నిండుబండికి చేతి బరువా'యన్నట్లు గైకొని అటువది ఫారముల గ్రంథమును సంపూర్ణముగఁ జక్కని యచ్చున రాయల్ పైజున ముద్రింపించి ప్రకటించిరి. పూపుల దిద్దుపని యయిన నాకుఁ గల్గింపక సర్వవిధములగు కార్యములు నిర్వహించుట చూడఁగా నాయందుఁగల నిర్వాహకప్రేమ యెంత యని పొగడఁగలను? వీరు చేసిన యీ భాషాసేవ మధవరానిది. ఉద్బ్రంథములను ముద్రింపించి ప్రకటించుటలో వీరికిఁ గల యుత్సాహమును, ఓపికయు, శ్రద్ధయు ఆంధ్ర భాగవతమును సలక్షణముగాఁ జక్కని యచ్చున విరామ చిహ్నదులతో సుచిత్రముగఁ జనుపుకొనుట కనువుగ ముద్రింపించి 16-4-1954 వత్సరమున బమ్మెరపోతనామాత్యుని యిష్టదైవముగు ఒంటిమిట్టయందలి శ్రీకోదండరామస్వామిసాన్నిధ్యమున గొప్ప పండితసభ జరిపి పండిత బహుకృతులఁ గావించి శ్రీకోదండరామస్వామి పాదారవిందముల సుమర్పించుటయు, మఱియు ఉత్తరరామాయణము, రంగనాథరామాయణము, ఆమరకోశము త్రికాండము సటీకము మున్నగునవి లోకమున వెలువ రించుటయును సాక్ష్యములుగాఁ జెలుపుచున్నవి. భాషకొఱకుఁ బలుశ్రమలకు లోనయి సర్వదా సర్వథా యత్నించుచున్న శ్రీ రాయలు అండ్ కో యజమానులగు శ్రీ జక్కా సుబ్బారాయలు శ్రేష్ఠిగారు మిగుల నుదారభావముతోను, నాయందలి గౌరవముతోను సందర్భవశమునఁ బలికిన నామాటను పాటించి గ్రంథముద్రణము చేయించి ప్రకటించుట యెంతయుఁ గొనియాడఁదగిన విషయము. గ్రంథమా చిన్నదికాదు. పెద్దది. ఇంతటి కార్యక్రమమునకుఁ బూనుకొనిన రాయలు అండ్ కో యజమానుల కెంతయుఁ గృతజ్ఞుఁడను. ఇట్లే మున్ముందును నావంటి నిరాశ్రితులగు వారి గ్రంథముల లోకములోనికిఁ దెత్తురుగాక! భగవంతుఁడు సర్వేశ్వరుఁడు శ్రీ జక్కా సుబ్బారాయలు శ్రేష్ఠిగారికిఁ జిరాయురారోగ్యభాగ్యముల నొసంగి సంతోషించుఁగాత మని సర్వేశ్వరిని ప్రార్థించుచున్నాను. ఇదియే నాకృతజ్ఞత. తెలుఁగు ప్రజలెల్లరు రాయలు అండ్ కో వారి ప్రచురణములను, ఉద్భవములను గాంచి, పండితులను కవులను గారవించుచు భాషాసేవకమునకుఁ దోడ్పడుదురని మఱి మఱి భాషాప్రియులను ప్రార్థించుచున్నాను.

నాయందుఁగల సంపూర్ణవాత్సల్యముచే మైత్రిచే గౌరవముచే మన్నిత్రులు బ్రహ్మశ్రీ కావ్యతీర్థ విద్వద్భిరుదాంకితులు కవితాసామ్రాజ్యమునేలు శ్రీ మద్దులపల్లి వేంకట సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రిలుగారు గ్రంథమును మూలానుసరణముగఁ జదివి పరిచయవాక్యములను వ్రాసి నాకుఁబ్రోత్సాహము గల్గించిరి. శ్రీ శాస్త్రిలుగారికి సత్సంతాన సౌభాగ్యముల నిచ్చి సర్వదా నానందివారి కృతుల నుద్ధరింపఁ బరమేశ్వరి తోడునీడయై సంపూర్ణాయుస్సంపదల నొసంగుఁగాత మని ప్రార్థించుచుఁ గృతజ్ఞతఁ జెలుపుచున్న వాఁడను.

మహాశయులారా! ఈ రచనమునఁ జెట్లు దొసఁగులుండవచ్చును. దయయుంచి మన్నించి క్షీర నీరన్యాయమున గుణమును గ్రహింతు రనియుఁ బ్రోత్సహింతు రనియు మరల మనవిచేయుచున్నాను.

కిం వా ప్రార్థనయూ పరోపకృతిషు స్వాభావిక స్తద్గుణః ; నిందతు నందతు వాసన్నసూయు రససూయు రత్ర కిం తేన, యత్సన్మానసగమనాయై వేదం మమతు. సాధేయమ్.

శ్రీ లలితావిలాసము,
కడప, హేమలంబవత్సరాది
శాలివాహన శకము 1879

ఇట్లు
విన్నవించు పండిత పాదకముల కేవలము,
జనమంచి వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ.

శ్రీ మేధాదక్షిణామూర్తయేనమః.

పరిచయ వాక్యములు

అభిరూపశేఖరులారా !

కో జానాతి జనో జనార్దనమనోవృత్తిః కదా కీదృశీ?

భగవంతుని చిత్తవృత్తి యెప్పు డేవిధముగా నుండునో యెవరెఱుంగుదు? రని భగవత్సంకల్పపు లోఁతుపాతులను గూర్చి యొక భావుక కవి శ్రీకృష్ణుని చర్యల నుచాహరణ ముగాఁ జీసికొని యిట్లని సమర్థించుచున్నాఁడు.

శ్రీకృష్ణుఁడు గోపికల చీర లపహరించుకొని పోయినాఁ డని యందులే గాని యది యెందులకో ఆరహస్యమును గుర్తించినవారైనారా?

వాసాంసి వ్రజచారి వారిజదృశాం హృత్వా హతా దుచ్ఛక్తై

ర్యః ప్రా గ్భూరుహ మారురోహ

అనాఁడు గోపికల కట్టుకోకలను హతాత్తుగ నె కొనిపోయి చెట్టెక్కి మార్చుండిన ఆమహానుభావుఁడే

స పున ర్వస్త్రాణి విస్తారయన్

తా నెత్తుకొని పోయిన చీరల కెన్నిరెట్ల అధికముగ వానిని పెంచి

“వ్రీడాభార మపాచకార సహసా పాంచాలజాయా స్వయం”

మరుసభలో ద్రౌపదికి మానభంగము కలుగనుండఁగా అక్షయనస్త్రములిచ్చి యా మానవతిస్థిగ్గు కాపాడినాఁడుగదా! కనుక భగవత్సంకల్పములో నేది యెందులకుఁ జేయఁబడుచుండునో యాసంగతి యెఱిగినవారెవ్వ? రని

కో జానాతి జనో జనార్దనమనోవృత్తిః కదా కీదృశీ?

అని యచింత్యమహిమఁ డగు నాభగవానుని యద్భుతశక్తి నభినర్ణించియున్నాఁడు. కావున నెప్పు డెప్పు డేదేది జరుగుచుండునో దాని ప్రయోజన మెప్పటికో యుండఁగలదని యూహింపనగును.

ఈ దృష్టితో కావ్యజగత్తును బరికిలించి చూచినచో ఆదికావ్యమగు రామాయణముకంటె ముందు కావ్యనిర్మాణము లేదనియే చెప్పవలయును. వ్యాసప్రోక్తములైన యితిహాస పురాణాదులకుఁ బూర్వ మని లేవనియే చెప్పక తప్పదు. అటుతరువాత ఆ కావ్యేతిహాస పురాణాదుల నుండి బయలుదేరిన నానావిధార్వాచీన సంస్కృతాంధ్ర వాఙ్మయ మంతయు నిందుమించు రెండు మూఁడు వేల సంవత్సరముల కావలకుఁ బోదుగదా! అనాఁటి ప్రపంచమునకు కావ్యానంద మేస్వరూపములో నుండియుండెనో! అట్టి సారస్వతానందానుభూతి కాలంబన మేది యుండెడిదో! కాని అనాదినిద్రమును, అపారమేయమును నగు వేదవాఙ్మయము కావలసినంత యుండనే యున్నదిగదా! అనాఁటివారి కదియే ఆనందసంధాయకమై యుండవచ్చును. అందులో లేని దేమున్నది? అనాఁ డింతవాఙ్మయము లేదు గనుకఁ దత్సంపాద్యమగు నానందము

గూడ దానికి దగినట్లుగనే పరిమితముగ నుండియుంచునని తలఁపరాదు. అన్నివిధములైన యనేకసౌకర్యము లేర్పడి యీనాఁ డింతివాద్యము సృష్టింపఁబడినను నేటిపాఠకలోక మీనాఁ డనుభవించు నానందముకంటెను, పొందెడి శాంతికంటెను నెన్నిమడుగులలో ఆనాఁ డొక్క వేదవాద్యముతోనే వారనుభవించి రని చెప్పవచ్చును. దుఃఖనివృత్తియే సుఖప్రాప్తి గనుక ఆనాటి ప్రజానీకమున కశాంతికరమైన వాతావరణ మిప్పు డున్నంత అప్పు డుండదు. ప్రకృతి, ప్రపంచము నాఁ డెంతో నేఁ డంతే. అవే పంచభూతములు, అదే మూర్త్యుఁడు, అదే చంద్రుఁడు. కాని నాటి జవసత్వములు నేఁడు జాతీపోయినవి. ఈనాఁడు సౌఖ్య సంపాదన కెన్ని యవకాశము లున్ననో దుఃఖసంపాదనమునకును అన్ని యున్నవి. ఈద్వంద్వ సృష్టితో వాతావరణము కళ్ళలమై యెడుదొడుకులతో అశాంతిజనకముగనున్నది; కాని ఆనందమయముగ లేదు. కనుకనే ఆసించిన యానందము నధిగమించుటకై యేకాలమునకుఁ దగినట్లు లా కాలమున నయ్యై ప్రయత్నములు జరుగుచువచ్చినవి. అందులో సారస్వత రంగమున నడిచిన ప్రయత్నము లొక కొన్ని.

ద్వాపరాంతమువఱకు అఖండముగా నున్న వేదమును ధారణచేయుఁగల మేధాసంపన్నులు మున్ముం దుండ రని వేదములను, వైదికకర్మలను ఉద్ధరించునిమిత్తమై ద్వాపరాంతమున వ్యాసభగ వానుఁ డవతరించి ఆ యఖండవేదమును నాల్గు విభాగములు చేసి, అందులోను శాండములు, ప్రపాఠకములు, అనువాకములు నని విభజించి శిష్యప్రశిష్యులచేఁ బ్రచారము చేయించెను. అంతటితో నూరకొనక మఱియు మందప్రజ్ఞులకొఱకై వేదాస్థోపబృంహణముగా పురాణములు వ్రాసి చివరకు పంచమవేద మను పేరిట భారతసంహితను సంకరించెను. ఈపాటిరచనలతో నేఁటి కలియుగములోఁ గూడఁ గొంతకాలము గడచినమీఁదట నివియు నవగాహనము చేసికొనఁజాలని పరిస్థితి రానుండఁగా వీనికి మాతృభాషానువాదములు ప్రారంభ మయ్యెను. అవియు నారంభములోఁ బద్యకావ్యములుగా వెలసెను. అవి కొన్నిశతాబ్దములకాల మొకవెల్గు వెల్లినవి. తరువాత ఆపద్యకావ్యము లర్థము గాని దశలో వానికి టీకలు బయలుదేరినవి. అట్టివి గూడ కొఱుకుడు వడని కాలము రానుండఁగానే గద్యరచనలు పొగినవి. ఆనాటి గద్యరచనలు ప్రాథమ లనిపించిన నూచన లగుపడునరికి తాత్కాలిక ప్రజల బుద్ధివృత్తుల ననుసరించి యింకను గొంత సశ్యుబాటునకు వచ్చి అందులోను కఠినఁదన మున్న దని మఱికొంత దిగజాతినది. ఈ జాటుపాటునకు నిలుకడ యొక్కడనో! ఎట్టి పరిణామముతో నిలువఁగలదో! పఠనశీలమైన ప్రకృతిలో నిది యొక క్రొత్తవింత కాదు. ఇప్పటికైన యీ పరిణతిక్రమము వైజయంతినిలాసములోని యీ పద్యమును స్ఫురణకుఁ దెచ్చుచున్నది.

శా॥ ఆవిప్రోత్తమువ జ్రపంజరనిభంబై నిశ్చలంబైన న

దాభివం బంగనసహచర్యగుణసంపర్కంబునన్ లోహమై

గ్రావంబై దృఢదారువై తరుణవృక్షంబై ఫలప్రాయమై

పూవై తన్మకరందమై కరఁగెఁ బోఁబో నీశ్వకున్ బల్కునై.

ఇదంతయుఁ బ్రజలలో నేర్పడిన నిర్విర్యతకు స్ఫోరక మని యొప్పుకొనక తప్పదు. ఇది కలికాలము గనుక కలికాలపరిస్థితులను దలపోసి యేనాఁడో దూరదర్శియగు భావుక కవిశేఖరుఁ డొకఁడు వా యెత్తి యెట్లాంపించియున్నాఁడో గమనింపఁదగును.

శ్లో! నిర్వీర్యా పృథివీ నిరోపధిరసా. నీచా మహాత్త్వం గతాః,
భూపాలా నిజకర్మ ధర్మరహితాః, విప్రాః కుమార్తే రతాః,
భార్యా భర్తృవిరోధినీ పరరతా, పుత్రాః పితృద్వేషిణః
హా! కష్టం ఖలు వర్తతే కలియుగే; ధన్యా నరా యే మృతాః.

ఈ ధర్మములు కలియుగమున కంతటికిని వర్తింపఁదగినవి గాన 4 లక్షల 32 వేల సంవత్సరముల కలిప్రమాణములో 5 వేల 55 సంవత్సరములు మాత్రమే గడచిన యీ నాఁటికి (కా.శ. 1879 క్రీ.శ 1957) మన మేఘట్టములో నున్నారమో యనుభవముతో నిర్ణయించు కొనవలసిన విషయమిది. ఇందులో అనుభవసిద్ధము లైన కొన్ని ధర్మములనుబట్టి తక్కినవి గూడ జరిగితివలయు ననుట సంశయాస్పదము గాను. ఈ శ్లోకనిర్మాణమునాఁటికే నిర్వేదము నొందిన ఆకవి కెంత ప్రాణము విసిగినదో 'ధన్యా నరా యేమృతాః' అని (గతించినవా రెంత ధన్యాత్ముల! యని)చనిపోయినవారినిగూర్చి శ్లాఘించినాడు.

ఇట్లు నిమ్నాభిముఖమై నిర్వీర్యమై పోవుచున్న కలికాలగర్భములో పటిష్ఠమైన పద్యప్రబంధము లర్థముగాక ఛందోబద్ధములు గావన్నను పటుత్వము సడలని గద్యరచనముగూడ కట్టుపై కంఠము పట్టుకొన్న కాలమురాఁగా వర్తమానకాలమున సారస్వతరంగమునందలి పోకడలు భావికాలపుఁ బాఠకలోకమున సుపయోక్తములు కావలసినవిగా నేర్పడినవి. వెనుకటి చారిత్రమును సింహావలోకనముచేసి చూచినచో భవిష్యచ్ఛరిత్రము గోచరింపకపోదు. నీరాజన మద్దుకొని పరిమితికి మించిన యుష్కోగ్రతను, తరువాత తీర్థము పుచ్చుకొని పరిమితికిఁదగిన శైత్యప్రకోపమును బొంది ఆయింతలోనే తబ్బిబ్బులుచేయు సుకుమారప్రకృతిగల నేఁటికాలపుఁ బ్రజానీకమున శరీరముచేయని వాఙ్మయప్రపంచమునకు దిగివచ్చినాము. ఇట్టివాఙ్మయమును సృష్టింపవలసిన బాధ్యత కవితాకళోపాసకులగు కవులను బ్రబోధించినది. అట్టిరచనలను సాగించినది. అట్లు సాగిన రచనలలోనిదే యీ శ్రీభాగవతము.

భాగవతప్రశంస రాఁగానే రెండుభాగవతములు స్ఫురణకు వచ్చుచుండును. ఒకటి విష్ణు భాగవతము. రెండవది దేవీభాగవతము. వీనిలో నొకటి మహాపురాణాంతర్గతముగాను, ఒకటి ఉపపురాణాంతర్గతముగాను జేర్కొనఁబడుచున్నవి. మహాపురాణోపపురాణములలోని గణనను బట్టి యొకటొక టైనపు డింకొకటి మఱొకటిగా నెన్నఁబడుచున్నది. వారివారి యభిమానమును బట్టియు, లభించిన యుపపత్తులసనున్వయమును బట్టియు దేనికది మహాపురాణముగానే లెక్కింపఁబడుచున్నది. 'బౌను, కాదు' అనుటకు వీలుపడని విప్రతిపత్తు లనేకము లుండును. అపారమైన యార్షగ్రంథములలో విసంవాదములైన యంశము లుండనేయుండును. అందుల నొక్కతే సమాధానము.

శ్లో! శ్రుతిర్విభిన్నాః, స్మృతయ శ్చ భిన్నాః-ధర్మస్య తత్త్వం నిహితం గుహాయాం;
మహామునీనాం మతయ శ్చ భిన్నాః,-మహాజనో యేన గత స్స పంథాః.

విష్ణుభక్తులు విష్ణుభాగవతమే అష్టాదశమహాపురాణములలోని దని, శాక్తీయులు దేవీభాగవతమే అష్టాదశమహాపురాణాంతర్గత మని తమతమవాదములను బలపఱచుకొను సుపపత్తులను గనఁబఱచుచున్నారు. ఈ విషయ మాయాయి సంస్కృతభాగవత గ్రంథములలో మున్ముందు సవిమర్శముగ విమర్శించిన విమర్శనలు విరివిగా నున్నవి. అందందుఁ జూడఁగలరు.

ప్రస్తుతము శ్రీభాగవత మనునది మూడవదిగా వినబడుచున్నది. ఇది అష్టాదశమహాపురాణ ములలోఁ జేరినదా యను ప్రశ్నయే దీనినిగుఱించి లేదు. వ్యాసభట్టారకుఁ డష్టాదశపురాణ ములను వ్రాసినరహస్యవాతనే దేవీమాహాత్మ్యమును వర్ణింపఁదలంచుకొని యీ శ్రీభాగవతమును వ్రాసినట్లుగా నారంభములోనే యిట్లు గలదు.

సూతః. మహర్షి ర్భగవాన్ వ్యాస స్సర్వవేదవిదాం వరః,

అశేషం ధర్మశాస్త్రాణాం వక్తా జ్ఞానీ మహామతిః.

౧-౧౪

కృత్వా త్వష్టాదశైతాని పురాణాని మహామునిః,

స తృప్తి మభిలేభే స కథంచి దపి ధర్మవిత్.

౧-౧౫

మహాపురాణం పరమం యత్పరం నాస్తి భూతలే,

భగవత్కృతం పరం తత్త్వం నూహాత్మ్యం యత్ర విస్తృతమ్.

౧-౧౬

తత్కథం వర్ణయిష్యేహ మితి చింతాపరాయణః,

దేవ్యా స్తత్త్వ మవిజ్ఞాయ త్సుబ్ధచిత్తో బభూవ సః.

౧-౧౭

కావున నిది ప్రత్యేకము దేవీమాహాత్మ్యప్రతిపాదకముగా రచింపఁబడినది. కాన సర్గ ప్రతిసర్గ వంశ వంశానుచరిత మన్వంతరవర్ణనలతో పంచలక్షణలక్షితమైన పురాణముగాఁ బ్రతిజ్ఞాతముగాదు. ఇందు దేవీమాహాత్మ్యస్ఫూరకముగా దక్షయజ్ఞధ్వంసము, పార్వతీజననము, గౌరీకళ్యాణము, తారకాసురవధ, గజాననజననము ఇత్యాదికథ లమరియున్నవి. రామాయణ గాథయు, భారతకథయు నిం దభివర్ణితములై యున్నవి. ఈ చరిత్ర లితరగ్రంథములలోవలె గాక పరదేవీప్రమేయముతోడనే నడచినవిగా నిందు వర్ణింపఁబడినవి. ఇట్లే యింద్రునికి బ్రహ్మహత్యాపాతకము, తన్నివృత్తి, గంగావతరణము, తులసీమాహాత్మ్యము, రుద్రాక్షమాహాత్మ్యము మున్నగునవి కలవు. ఈ పురాణము కేవలము శాస్త్రేయలకేగాక ఆస్తివల కెల్లరహస్య అత్యంతా నీక్యభావమును నెలకొల్పునదిగానున్నది. ఇట్టి యంతమగ్రంథము ననువదించి యాంధ్ర లోకమున కందిచ్చినవారు

బ్రహ్మశ్రీ విద్వాన్, కావ్య-పురాణతీర్థ జనమంచి వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు.

వీరు ప్రస్తుతము విద్యాసంస్థాపిత పరమావధికీగూడ మించి కడపపురపాలక సంఘాన్నత పాఠశాలలో ఆంధ్రోపాధ్యాయులుగా నభిమానింపఁబడుచున్నవారు. సుప్రసిద్ధ పండితులు. పండితవటుంబములో జన్మించినవారు. పూజ్యపాదులును కళాప్రపూర్ణులును స్వర్ణీయులునగు శ్రీజనమంచి శేషాద్రిశర్మగారికి దూరపుజ్ఞాతులు- మఱియు తోడియల్లురు. నియమ ప్రతకీల సంపన్నులు. పాదుకాంత దీక్షాపరులు. వైదిక లౌకికముల రెండింటను సవ్యసాచిత్వమును సంపాదించుకొన్న కృతహస్తులు. పూజ్యపాద గురుశ్రీ శేషాద్రిశర్మగారి యడుగుజాడలలో నడిచి వారి యాదర్శజీవితచర్యల ననుగమించి భ్రమరకీటన్యాయమున వారు వీరినవారు. చక్కని సౌహృదమును మేల్పొందిగ దిద్దకొన్నవారు, దిద్దఁబెట్టినవారుగూడ. చతుర్థాపసంస్కారము గలవారు.

వీరికి సంస్కృతాంధ్రములు గురువలవాసక్తోపార్జితములు. హిందీ, అంగ్లములు సామాచర్యసంపాదితములు. జ్యోతిశ్శాస్త్రమునందు త్రిస్కంధములలోను దైవజ్ఞమూర్తులు. ఉభయశాఖలలోను యాజ్ఞికభాగమున పూర్వాపరములు పూర్తిచేసినవారు. కలకత్తాలో ప్రచలితముగు 'కావ్యతీర్థ' 'పురాణతీర్థ' పరీక్షలలోను, మదరాసు విశ్వవిద్యాలయమువారి 'విద్యాక్ష' పరీక్షలోను పట్టభద్రులు. విద్యాతపస్సుతో వేడుకగా జీవితమును జీర్ణింపఁజేసికొనుటయేగాక విద్యార్థుల కక్షరదానముచేసిన విజ్ఞానదాతలు. కవితారంగమున గజ్జెట్టి ఆధునికకాలమున కనుగుణముగ విద్యార్థులు మొదలు విద్వాంసులవఱకును ఉపయోగించెడి గద్యపద్యాత్మకములైన గ్రంథములను పెక్కింటిని సంతరించినవారు. శాస్త్రముగూడ సాధింపలేని సాధుత్వమును సత్సృజనరసచే ఇంటిపేరునకు సార్థక్యముగ సాధించుకొన్నవారు శ్రీ శేషాద్రిశర్మగారను ప్రతీతియుండఁగా వారితమ్మలే పేరైనారు. వేయేలకి మొత్తముమీఁద పండితకవి కుండవలసిన ప్రధాన లక్షణము లన్నియు వీరియందు సార్థక్యమును సంపాదించుకొన్నవి. పెద్దలు చెప్పిన ఆలక్షణములివి:-

శ్లో॥ సత్కులీన శ్శుచిర్దక్ష శ్శుద్ధోద్వాకరణాదివిత్,
ప్రశాంత సుభగాకారో దైవజ్ఞ శ్శు కవి ర్భవేత్.

వీరికి రామశబ్దమును మొదలుపెట్టిన వారేగాక మంత్రవిద్యాగురువులై పాదుకాంతదీక్షను ప్రసాదించినవారు గూడ శ్రీ శేషాద్రిశర్మగారే. మఱియు గార్వాప్యజీవితము మొదలు గౌరవ జీవనమువఱకును గల శ్రేయోమార్గమునకు ప్రాపకులును వారే. కనుకనే శ్రీసుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు తమ హృదయకుహరములో నిముడని కృతజ్ఞతకు గురు స్తవములో సీసముపోసి విగించుకొన్నారు.

సీ. రామశబ్దము మున్నుగా మహాకావ్యంబు
తెంతయు నను నభ్యసింపఁజేసి
విద్యాభివృద్ధికై ప్రీతి మిత్రులయొద్దఁ
జదివించె శాస్త్రముల్ శ్రద్ధఁ బూని
నాపురోవృద్ధి సంతతముఁ గాంక్షించుచుఁ
బండితుఁ డను ఖ్యాతి వఱల నిలిపె
శాంభవీదీక్షా విశారదునిం జేసి
మంత్ర తంత్రంబుల మహిమఁ దెలిపె

తే. ఆగమంబులఁ గవనంబు నధిగమింపఁ
జేసి వ్యక్తిత్వ మొనఁగూర్చె స్థిరతరముగ
నట్టి మద్దుడువద్య శేషాద్రిశర్మ
పాదపద్మంబు తెదలోనఁ బ్రస్తుతింతు.

వీరిక. ౧౭

ఏతద్గ్రంథారంభమున నున్న పీఠికాభాగమును జదివిన పాఠకులకు వీరినిగుఱించి ప్రత్యేకముగఁ జెప్పవలసిన దేదియులేదు. న్యూనాతిరిక్తదోషరహితముగ స్వభావోక్తిలో పేరు తమజీవిత విశేషములను పీఠికాముఖమున సంగ్రహించియున్నారు. ప్రాణిలోకమునకుఁ గల్గి దశాపరిణామములలోని మంచియు, మఱొకటియు ఓతప్రాంతముగా ననుభూతములయ్యెడి ఘట్టములు వీరిజీవిత చరిత్రములోఁ బీఠికాముఖమునఁ దెలియనగును.

వీ రీగ్రంథమును 17 సంవత్సరములకు (1957 నాటికి) పూర్వమే యనువదించియున్నారు. అజ్ఞాతవాసము దాటి బాహ్యప్రపంచములో బయటబడుటకు దీని కింతకాలము పట్టిన దనగా నేమనుకొనవలె? కోడలున్నచోట అత్తకు పాత్ర గురురక పోవుటయేగదా!

గ్రంథరచనోద్దేశము మూలగ్రంథకర్తకును అనువాదకర్తకును ఒక్కటే యైనది.

‘భగవత్యాః పరం తత్త్వం మాహాత్మ్యం యత్ర విస్తృతమ్,

తత్కథం వర్ణయిష్యేహం’

(౧-౧౬)

అని చింతాపరాయణుఁ డైనాఁడు వ్యాసభగవానుఁడు.

ఆ. ప్రకృతి యాదిశక్తి భావింపఁగా నేర

రెవ్వరును దమంత; నెట్లు లామ

హేళ్యరీప్రభావ మెఱుంగంగనగు నాకు ?

వీతిక. ౧.౨

అని జిజ్ఞాసపడినాఁ డనువాదకర్త. ఉభయుల జిజ్ఞాసయు గ్రంథసంపాదనమునకుఁ గారణమైనది.

‘ఉదారచరితానాంతు వసుధైవ కుటుంబకమ్’ అన్నట్లు పెద్దలకుఁ గలుగు చింతగూడ లోకోపకారకమేయైనది. అనాఁడు సంస్కృతములో గ్రంథము లభింపఁగా ఈనాఁడాంధ్రములో లభించినది. వారిచింత యెట్లున్నను లోకమునకు గ్రంథలాభముతోఁ సంతోషమేగదా!

వ్యాసమునీంద్రునకు పరదేవియే నిజతత్త్వము నెఱుంగుమార్గము నెఱింగింపఁగా (౧ వ ఆ. ౧౮ ప) శ్రీ శర్మగారికి ‘గురుఁడెఱింగించె దన్మహిమ’ (వీతిక ౩౩). వ్యాసమూర్తికి చతుర్వేదములు పరదేవిని బ్రత్యక్షము చేయింపఁగా శర్మగారికి ఈ శ్రీభాగవతముపేరున్న కాకితము నొకబాలుఁ డిచ్చి దీనిని స్మృతిప్రత్యక్షము చేసెను. కలిసివచ్చుకాలమున కన్ని సంఘటనలును అట్లు కలిసి వచ్చును! ఒకరు సంస్కృతములో రచన సాగింపఁగా నింకొకరు తెలుగులో సాగించినారు. ఉభయులు కృతకృత్యులైనారు.

సర్వజనసామాన్యముగ నుండవలెనని సరళశైలిలో సంతరించిన వ్యాసభగవానుని రచన కనుగుణముగానే శర్మగారును శైలి నలవఱుచుకొని యనువదించి మూలగ్రంథకర్త యుద్దేశమును అక్షరాల నెఱవేర్చియున్నారు. అనువాదములో కొన్నిరకము లగవడుచున్నవి. ౧ బింబ ప్రతి బింబానువాదము. ౨ ఛాయానువాదము. ౩ స్వేచ్ఛానువాదము. బింబ ప్రతిబింబానువాదములో మూలములో నున్నట్లుగా మక్కికి మక్కి వ్రాయుట. ఛాయానువాదములో మూలములోని భావమును దీసికొని భాషాసంప్రదాయము ననుసరించి పోలికలు చెడకుండ పట్టుకొనివచ్చుట. స్వేచ్ఛానువాదములో మూలమును దీసికొని, అది యేదారిఁబట్టినను ఇమిడింపఁగలిగినంత యిమిడించి యిష్టము వచ్చినట్లు వ్రాయుట. అన్నిరకములైన యీ యనువాదములలోను తఱుగు మెఱుగు లుండనేయుండును. అవి రచయితనుబట్టి యుండును. పిండికొలఁది రొట్టె! కాని మెఱుంగుమాట దేవుఁ డెఱుంగుఁగాని తఱుగు చేయకుండుట మాత్రము మూలకర్తను గౌరవించినట్లే. ఉదాహరణ మున కొక్క విషయము.

శ్లో॥ వికీర్ణ సప్తర్షి బలిప్రహసిభి స్తథా న గాంగై స్సలిలై ర్దివ శ్శుశ్చితైః

యథా త్వదీయై శ్శురితై రనావితై ర్మహీధరః పావిత ఏష సాన్వయః.

ఇది కుమారసంభవము పంచమస్కంధంలోని శ్లోకము. మాయాబ్రహ్మచారి వేషముతో వచ్చిన పరమేశ్వరుడు తపస్సు చేసికొనుచున్న పార్వతికడకు వచ్చి యామెను ప్రశంసించుచున్న ఘట్టమిది. ఈ శ్లోకమునకు లభించిన యనువాదములివి. వీనిలోని తరగతి విభాగమును పాఠకులే నిర్ణయించుకొందురుగాక.

తే. అభ్రవీధీపరిచ్యుతం బైనయట్టి - యమరతటిని జలప్రవాహమ్ముకంటె
ధరణిధరరాజు నీచరిత్రంబుకతనఁ - బరమపావనుఁ డయ్యె నోపద్ధనయన!

తే. వెలఁది! సప్తర్షి బలిహాసి విష్ణుపదవి - నిర్గతామల మందాకినీ జలంబు
వలనిపావనతను మించు పావనతను - బడసె గిరిరాజు నీనడనడికకతన.

మ. తలఁపక విష్ణుపదచ్యుతంబులయి సప్తర్షిర్చనాపుష్పహా
సులునౌ గాంగజలాలచే నయిన మంచుంగొండజ్జేఁ డీశఁ డ
గ్గలమా నీదుననావిలాఖల జగత్కళ్యాణ దీవ్యచ్ఛరి
త్రలచేతంబలె సాన్వయుం డగుచు బాలా! పావిత్రం డయ్యెనే!

శర్మగారి యనువాదమును గూర్చి యొక్కమాటలోఁ జెప్పవలెనన్నచో 'కానిపించు స్వభావోక్తి కవితనోలే'. మూలమునకు తఱుగు గాకుండ, వ్యాసభట్టారకుని హృదయమును వెల్లడింపవలె ననునదియే వారిలక్ష్యము. కనుకనే

క. సలలితభాషను దెనుఁగున - నలవఱచిన నెల్లవారి కవగతమగు ని
య్యిల ననుచుఁ బూనితిం గృతి - కలనకు శ్రీదేవి పనుప (వీరిక ౭౯)

నని వ్రాసికొనియున్నాడు. అట్లే ఆసాంతము నిర్వహించినా రన్నమాటయే. సంతరించిన శ్రీ సరళము. సాగించిన భాష సలక్షణము. స్థావరాలక న్యాయమున ఆద్యంతములనుండి రెండువాహరణములు.

ప్రథమాధ్యాయమునుండి

మూలము :

శ్లో. మహాపురాణం పరమం యత్పరం నాస్తి భూతతే,
భగవత్యాః పరం తత్త్వం మాహాత్మ్యం యత్ర విస్తృతమ్. ౧౬
తత్కథం వర్ణయిష్యేఽహ మితి చింతాపరాయణః,
దేవ్యా స్తత్త్వ మవిజ్ఞాయ త్సుబ్ధచిత్తో బభూవ సః. ౧౭

అనువాదము :

చ. పరమమహాపురాణ మయి భాసిలు నెయ్యది? దేవి మించి యీ
ధరణిఁ బురాణ మొందు విశదంబుగ నుండఁగఁ జాల? దెందు సు

స్థిరముగ నారయన్ భగవతీమహిమం బతివిస్తృతంబునై
పరగునో? తత్పురాణమును వర్ణన యేక్రియఁ జేయఁగల్గుదున్? ౧౩

క॥ దేవీతత్త్వం బెఱుంగక - యేవిధమున వర్ణనంబు నేఁ జేయుదు? నం
చావిల చిత్తుం డయి, మది - నావేదవ్యాసమాని యంతఁ దలంచెన్. ౧౪

అంతిమాధ్యాయము (౮౧) నుండి

శ్లో॥ భవిష్యతి సతాం హాని రసతా మున్నతి స్సదా. ౮
ఏవం ఘోరకలా చాపి సరాణాం పాపచేతసామ్,
ముక్తిప్రదం మహాదేవపూజనం మునిసత్తమ!

అనువాదము:

చ. కలియుగమందు నీచులకుఁ గల్గును నున్నతి; సజ్జనాళికిన్
గలుగును హాని; యీవిధముగాఁ గలుపాత్ములు మర్త్యులౌదు; ర
త్యలఘుభయంకరం బయిన యాసమయంబున ముక్తిఁ బొందఁ దా
వలమయి పొల్పు శంకకుని పాదయుగార్చనమే మహామునీ! ౩౬౧౨

అనువాదకర్తలు, తమకై మిగిలియుండిన అదృష్టమున కిట్లని యానందపడినారు.

ఉ. పెద్దలు నన్నయాదిసుకవిప్రవరుల్ సుకృతుల్ కృతుల్ జగం
బద్దిర యంచు మెచ్చుకొన నన్నిపురాణములం దెలుంగుగా
నొద్దికతో రచించిరి; మదున్నతపుణ్యము భాగ్యవంతమై
తద్దయుఁ బర్య నీకృతిని దల్పఁగ లేదు తెలుంగుసేయఁగాన్. వీరిక ౨౮౨

అని. ఇకే గదా పోతనమహాకవియుఁ దలంచినది!

మ. “ఒనరన్ నన్నయ తిక్కనాది కవు లీయర్హిన్ బురాణావళిం
దెనుంగుం జేయుచు మత్పురాకృతశుభాధిక్యంబు తా నెట్టిదో
తెనుంగుం జేయరు మున్ను భాగవతమున్; దీనిం దెనింగించి మ
జ్జననంబున్ సఫలంబుఁ జేసెదఁ బునర్జన్మంబు లేకుండఁగన్.”

అని. అనన్యసామాన్యమైన అదృష్ట మబ్బినప్పు డిట్లేగదా తలంచునది! పరదేవీప్రసా
దితమైన యిట్టి అదృష్టములొ ‘పరమేశ్వరి పలికించిన సుఖం బలుకువాడ’ (పీ. ౮౧) ననియు,
‘మూలమునందు నుండుపదముల్ మదిఁ దోచినయంతనట్లు నాక్రిందితాంబ సత్కృప స్మరించుచుఁ

బడైము తల్లి నాండ (పీఠి, ౫౨) ననియు రచన సాగించిన శ్రీశర్మగారి యీ శ్రీ భాగవతమునుండి యొకటి రెండు పద్యములు :—

మ. నరజన్మం బతిమర్లభం ; బదియుఁ బైనన్ నూఱుజన్మంబులన్
వరుసన్ దాఁటినఁ గాని వచ్చు నని లో భావింపఁగా రాదు ; త
ద్వరచేహంబును బొంది నీనులను దివ్యంబైన శ్రీదేవి న
చ్చరితంబున్ విననట్టివాని బ్రతు కొఁ జర్చింపఁగా వ్యర్థమై. ౬౩

ఉ. నీయెడ భక్తియున్, మఱియు నీయెడఁ బ్రీతియు, శ్రద్ధయున్ మదిన్
బాయక యుండు నెవ్వరికి, వారల మృత్యువు చేరఁజాల దెం ;
దేయెడ దుర్దశల్ గలుగ ; వించుకయైన భయంబు, దుఃఖమున్
బాయకు రావు నీదగుప్రసాదముచేత నె ; గంగ ! మ్రొక్కెదన్. ౩౨౦౦

శ్రీ శర్మగారు నాకుఁ జిరపరిచితులు. పూజ్య శ్రీ శేషాద్రిశర్మ గురుపాదుల గురుకులా వాసము భిన్న కాలములో మాకు సత్కర్తవ్యమును సంపాదించినది. ఈ సంబంధముచే నొకరి కంటె మిక్కిలిగ సంతోషించు నేను మాశర్మగారికొఱ కింకేగ్రంథములు కనుపెట్టుకొని యున్నవో కాచుకొనియుండవలసిన దని కోరుచు వారి ప్రార్థననే పాతకలోకమునకుఁ బరిచయము చేయుచున్నాను.

క. తమియింపుఁడు దోసంబులు ;
తమితోడఁ బరిగ్రహింపఁదగు గుణవితతుల్ ;
విమలాత్మలార ! కోరిక
తమకుఁ దెలుపుచున్నవాడ ; దయఁ గనుఁగొనుఁడీ ! (పీఠిక ౫౩)

కవితాసామ్రాజ్యము
సంద్యాల.
హేమలంబ వత్సరాది.
1-4-1957.

ఇట్లు
భాషోపాసకుఁడు
విద్యాన్, కావ్యశీర్ష
మద్దులపల్లి వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి.
ప్రధానాంధ్ర పండితుఁడు
మునిసిపల్ హైస్కూలు, సంద్యాల.

విషయ సూచిక

అధ్యాయ సంఖ్య

పుట

శీతిక

...

౧

ప్రథమాంశము

౧	కథాప్రారంభము	...	౩౩
	మహాభాగవత ప్రకాశనము	...	౩౩
	పరమేశ్వరి వ్యాసునకు బ్రహ్మలోకమున కరిగి శ్రుతులఁ దత్త్వ మడుగుమనుట	...	౩౫
	వ్యాసునకుఁ బరమేశ్వరి ప్రత్యక్షమగుట	...	౩౭
	దేవి వ్యాసుని సందియంబు తీర్చుట	...	౩౮
౨	వ్యాసుని వద్దకు జైమినిముని వచ్చి వ్రతోపాస్యదేవతా మహిమలను వినఁగోరుట	...	౩౯
	శంకరుని సన్నిధికి నారదుఁడు వచ్చుట	...	౪౧
	వ్యాసుఁడు హరిహరుల నుతించుట	...	౪౨
౩	శివుఁడు నారదునకు స్వోపాస్యదైవమును చెలుపుట	...	౪౪
	ప్రకృతి త్రిమూర్తులఁ బరీక్షించుట	...	౪౮
	బ్రహ్మ సృష్టి చేయఁబూనుట	...	౪౯
	దక్షాదిసంతతి	...	౫౧
౪	ప్రకృతి దత్తుని పుత్రికయగుట - వివాహము	...	౫౨
	దత్తుఁడు తపంబు చేయుట	...	౫౩
	దాక్షాయణి స్వయంవరము	...	౫౬

ద్వితీయాంశము

౫	దక్ష ప్రజాపతి వివాదము	...	౫౯
	దత్తుని దధీచి యూటడించుట	...	౬౧
౬	నందికేశ్వర ప్రమథాధిపతిత్వవర్ణనము	...	౬౪
౭	సతీశివుల విహారము	...	౬౭
	నారదుఁడు దత్తుని కడకు వచ్చుట	...	౬౮
	దత్తుఁడు తన మంత్రులతో యోజించి యజ్ఞంబు చేయఁబూనుట	...	౬౯
	దక్ష దధీచి సంవాదము	...	౭౧
	దధీచి క్రతు సభామధ్యమున నుండి వెడలుట	...	౭౩

అభ్యాయ సంఖ్య

పుట

	పరమేశ్వరి దత్తుని గుఱించి తాఁ జేయఁదగిన కార్యము నుద్దేశించుట	౩౪
	నారదమహర్షి కైలాసమునకు వచ్చుట	౩౫
౮	సతీదేవి యజ్ఞమునకుఁ బోవ శంకరు నడుగుట	౩౬
	దేవి శంకరునకుఁ దన మహిమఁ గనఁబఱచుట	౪౦
	సతి దత్తుని యజ్ఞముఁ గాంచ వెడలుట	౪౪
౯	సతీదేవి తల్లి దగ్గఱకుఁ బోవుట - ప్రసూతి తన స్వప్న వృత్తాంతముఁ దెల్పుట	౪౬
	సతి దేహత్యాగ మొనరించుట	౪౭
	దత్తుఁడు కాళికారూపముఁ గనుట	౪౯
	ఛాయాసతి యగ్నిప్రవేశము చేయుట	౯౦
౧౦	దత్తయజ్ఞ విధ్వంసనము	౯౪
	బ్రహ్మదేవుఁడు కైలాసమున కరిగి శంకరునిఁ బ్రార్థించి యజ్ఞము నెఱవేర్చుట	౧౦౦
	దత్తకృత శివస్తోత్రము	౧౦౨
౧౧	ఛాయాసతీవర్ణనము	౧౦౪
	దేవి బ్రహ్మవిష్ణీకులకుఁ బ్రత్యక్షమగుట	౧౦౭
	శివుఁడు సతీదేహమును వెదకి దానిని ధరించి నాట్యమాడుట	౧౦౮
	విష్ణువు ఛాయాసతీదేహమును ఖండఖండములు చేయుట	౧౧౦
	అష్టదశ పీఠకారణము	”
	నారదుఁడు శివుని శాంతింపఁ జేయుట	౧౧౧
	శంకరుఁడు విష్ణువునకు శాపమొసంగుట	౧౧౩
౧౨	నారదుఁడు విష్ణుదులకు శివుని భావముఁ దెలుపుట	౧౧౪
	కామరూప పీఠమహిమ	౧౧౬

— తృతీయాంశము —

౧౩	గంగాజననము	౧౧౯
	బ్రహ్మ నారదునిచే దేవతలఁ బిల్వఁబంపుట	౧౨౨
	దేవతలు హిమవంతునిఁ బ్రోత్సహించుట	౧౨౫
౧౪	బ్రహ్మ స్వర్గపురమున కరుగుట	౧౨౭
౧౫	హైమవతి ప్రాదుర్భావము	౧౩౦
	హైమవతి తండ్రికి నిజరూపముం జూపుట	౧౩౧
	హిమాచల కృత దేవీస్తోత్రము	౧౩౩
	పరమేశ్వరి హిమవంతునకు యోగసారముపదేశించుట	౧౩౫
౧౬	బ్రహ్మవిద్యోపదేశము	౧౩౭

అధ్యాయ సంఖ్య

పుట

౧౩	బ్రహ్మయోగోపదేశము, జంతూత్పత్తి	...	౧౪౧
	గర్భస్థశీవుని యావేదనము	...	౧౪౩
౧౪	హిమవంతుడు పరదేవిని ముక్తికి దగిన యుపాయ మడుగుట	...	౧౪౫
	ధ్యాన విధానము	...	౧౪౭
౧౫	హిమవంతునకుఁ బార్వతి యోగ సార మహిమఁ దెలుపుట	...	౧౪౯
	పార్వతీ గీతా ఫలశ్రుతి	...	”
౨౦	పార్వతి బాల్యము	...	౧౫౦
	నారదుడు పార్వతిం జూడవచ్చుట	...	౧౫౧
	నారదుఁ డీశ్వరుని తపశ్శ్రావ్యావిధము దెల్పుట	...	౧౫౩
౨౧	ఈశ్వరుడు తపస్సు చేయుట	...	౧౫౪
	హిమవంతుడు కాసనము చేయుట	...	౧౫౬
	పార్వతి తపంబు చేయఁగోరుట	...	౧౫౭
౨౨	హిమవంతుడు పార్వతిని శంకరుని సేవకై యుంచుట	...	౧౬౦
	శివతపోభంగము - దేవతల ప్రయత్నములు	...	”
	బ్రహ్మదేవుడు దేవతలకుఁ దారకాసుర వధోపాయమును దెలుపుట	...	౧౬౧
	బ్రహ్మదేవుడు తారకాసురునకు హితముపదేశించుట	...	౧౬౨
	ఇంద్రుడు బృహస్పతిని శివతపోభంగమున కుపాయ మడుగుట	...	౧౬౩
	బృహస్పతి యింద్రునకు శివతపోభంగోపాయమును దెలుపుట	...	”
	మన్మథ దేవేంద్ర సంభాషణము	...	౧౬౪
	మదనుడు తన పూర్వకాపంబును స్మరించుట	...	౧౬౬
	మన్మథుడు శివుని తపోవనంబున కరుగుట	...	”
	మదనుడు శంకరునిపై బాణప్రయోగంబు చేయఁబూని విఫలఁ డగుట	...	౧౬౮
	పార్వతి శివుని సన్నిధానంబునకు వచ్చుట	...	”
	మదనుడు మరల శివునిపై బాణప్రయోగముఁ జేయుట	...	”
	శివుని కంటి మంట మదనుడు భస్మమగుట	...	౧౭౦
౨౩	పార్వతి పరమేశ్వరుని మన్మథుని దహనముం గూర్చి ప్రశ్నించుట	...	”
	శివుని ప్రత్యుత్తరము	...	౧౭౧
	పరమేశ్వరి స్వస్వరూపంబుఁ జూపుట	...	”
	పరమేశ్వరకృత కాళీ (అలితా) సహస్రనామస్తుతి	...	౧౭౩
౨౪	పార్వతీ వివాహోద్ద్యమము	...	౧౮౫
౨౫	పార్వతీ వివాహోహ్వానము	...	౧౯౦
౨౬	పార్వతీ పరమేశ్వరుల వివాహమునకు దేవతలు వచ్చుట	...	౧౯౩
౨౭	రతీదేవి తన భర్తయగు మదనుని శంకరు ననుగ్రహంబునఁ బడయుట	...	౧౯౬
	శంకరుడు పెండ్లికొడు కగుట	...	౧౯౮

అధ్యాయ సంఖ్య

పుట

౨౮	గిరిజాకల్యాణము	...	౧౯౯
	పర్వతరాజునకు శంకరుఁ డధ్వరభాగంబు కేర్పఱచుట	...	౨౦౧
౨౯	శంకరుఁడు పార్వతీదేవితోఁ గ్రీడించుట	...	౨౦౨
	భూదేవి యుమాశంకరుల క్రీడల వహింప లేక నూర్యునితో విన్నవించుట	...	౨౦౩
	నూర్యుఁడు భూదేవి బాధల సురలతోఁ దెల్పియెలదు బ్రహ్మకడ కేగుట	...	౨౦౪
	దేవతలు భూదేవికిఁ గల్గిన యాపదను బ్రహ్మదేవునకు విన్నవించుట	...	౨౦౪
	బహ్మ దేవతలకుఁ గావించిన హితోపదేశము	...	౨౦౫
	బ్రహ్మదేవుఁడు దేవతలతో నుమామహేశ్వరుల క్రీడా		
	స్థలంబున కరుగుట	...	౨౦౬
౩౦	దేవతలు లజ్జారూపిణి యగు భగవతిని నుతించుట	...	''
	మణ్ముఖ జననక్రమము	...	౨౦౮
౩౧	తారకాసురునిపైకిఁ గుమారస్వామి దండు వెడలుట	...	౨౧౧
౩౨	కుమారతారకాసుర సంగ్రామము	...	౨౧౫
౩౩	కుమారస్వామి తారకాసురుని వధించుట	...	౨౧౭
౩౪	కుమారస్వామి తిరిదండ్రుల కడ కరుగుట	...	౨౧౯
౩౫	గణపతి జన్మవృత్తాంతము	...	౨౨౧
	శంకరుఁడు గణపతిపై కూలంబుఁ బ్రయోగించుట	...	౨౨౩
	గణపతి గజవక్త్రం డగుట	...	౨౨౪

— చతుర్థాంశము —

౩౬	భగవతీ నారాయణ సంవాదము - మహాపూజావిధానము	...	౨౨౯
	శ్రీరాముఁడు దేవీపూజ చేసిన విధముఁ బ్రశ్నించుట	...	''
	సురలు బ్రహ్మను ప్రార్థించుట	...	౨౩౧
	బ్రహ్మ సురలతోఁగూడి విష్ణుదేవుని వినుతించుట	...	''
	బ్రహ్మయు విష్ణుమూర్తియు దేవీనివాసంబున కరిగి వినుతించుట	...	౨౩౪
	పరదేవి రావణవధోపాయమును చెలుపుట	...	౨౩౫
౩౭	శ్రీరామచరిత్రము - దేవతలు వానరులుగా జనించుట	...	౨౩౯
౩౮	విశ్వామిత్రుఁడు శ్రీరామున కస్త్రము లానుగట	...	౨౪౨
	సీతాకల్యాణము	...	౨౪౩
	శ్రీరామవనవాసము	...	౨౪౪
	భరతుఁడు శ్రీరామ పాదుకలం గొనివచ్చుట	...	౨౪౫
	విరాధాదివధ, కూర్పణకు రావణునకుఁ దన భంగపాటుఁ చెల్పుట	...	౨౪౬
	సీతాపహరణము	...	౨౪౭
౩౯	సీతాన్వేషణము	...	౨౪౮
	హనుమ లంక కరుగుట	...	౨౪౯
	హనుమంతుఁడు లంకలోఁ బరదేవిం గాంచి నుతించుట	...	౨౫౦
	పరదేవి హనుమంతునకుఁ దన భావంబుఁ చెలుపుట	...	౨౫౧

అధ్యాయ సంఖ్య

పుట

౪౦	శ్రీరామ విభీషణ సమాగమము, నేతుబంధనము	...	౨౫౩
	యుద్ధారంభము	...	౨౫౪
	రామ రావణ యుద్ధము	...	౨౫౬
౪౧	రావణుడు వంధకర్ణుని నిద్రలేపి యుద్ధమున కంపుట	...	౨౫౮
	బ్రహ్మ రామునకుఁ బూర్వవృత్తాంతంబుఁ జెల్పి, దేవీ మహిమ నెఱిగించుట	...	౨౫౯
౪౨	శ్రీరామచంద్రునకు బ్రహ్మ పూర్వవృత్తాంతమును నివేదించుట	...	౨౬౦
	దుర్వ్యుత్తి ప్రాయశ్చిత్తము - బ్రహ్మ చతురాననుఁ డగుట...	...	౨౬౩
	దేవీ స్తోత్రము (త్రిమూర్తి కృతము)	...	౨౬౪
౪౩	దుర్గాలోక వర్ణనము	...	౨౬౮
	దేవీ నివాస వర్ణనము	...	౨౬౯
౪౪	శ్రీమహాదుర్గా స్తుతి (శ్రీరామ కృతము)	...	౨౭౩
	శ్రీరామునకు దేవి యాభయ మొసఁగుట	...	౨౭౮
౪౫	బ్రహ్మ వరమేశ్వరినిఁ బూజించుట	...	౨౮౦
	శ్రీదేవీ వరదానము, త్రిరాత్రవ్రతము	...	౨౮౩
౪౬	దేవీపూజా మహిమము	...	౨౮౪
	త్రివిధపూజలు	...	౨౮౬
౪౭	రావణ వంధకర్ణ యుద్ధము	...	౨౮౮
	రావణుడు రణరంగము విడిచి పురిలోనికిరుగుట	...	౨౯౩
	రావణుడు వమారుఁడు చచ్చెనని తానే యుద్ధమునకు వచ్చుట	...	౨౯౪
	రామరావణయుద్ధము	...	౨౯౫
	రావణవధ, విభీషణుని దుఃఖము	...	౨౯౬
౪౮	శ్రీదేవ్యుద్వాసనము	...	౨౯౭
	శరస్వత్యహోతృవమహిమము	...	౨౯౮

— పంచమాంశము —

౪౯	శ్రీ పరాంబ శ్రీకృష్ణావతారమును ధరించుట	...	౩౦౦
	శివపార్వతులు రాధాకృష్ణులుగ నవతరించుట	...	౩౦౨
	ఇంద్రాదులు పాండవధార్తరాష్ట్రులుగ నవతరించుట	...	౩౦౬
	శ్రీదేవీ బ్రహ్మను విష్ణుమూర్తికడకుఁబంపుట	...	౩౦౭
౫౦	శ్రీదేవీ కృష్ణమూర్తిగా నవతరించుట	...	౩౦౮
	కంసుఁడాకాశవాణిని వినుట	...	౩౧౦
	కంసుఁడు దేవకి బిడ్డలఁ జంపుట	...	౩౧౧
	శ్రీకృష్ణజననము	...	౩౧౪
	దేవకిగింత	...	౩౧౫
	శ్రీదేవీని వసుదేవుఁడు నుతించుట.	...	౩౧౬

	వసుదేవునకు శ్రీదేవీచేసిన యుపదేశము	...	305
	వసుదేవుడు శ్రీకృష్ణుని గోమలమునకుఁ దీసికొనిపోవుట	...	306
	కంసుఁడు దేవకిపుత్రికను జంపఁబూనుట	...	307
౫౧	కంసుఁడు పూతనను వ్రేపల్లెకుఁబంపుట	...	308
	పూతనవధ	...	309
	తృణావ రవధ	...	310
	శంభుఁడు రాధయగుట	...	311
౫౨	శ్రీకృష్ణుఁడు యశోదానందులకుఁ బుత్రుఁడయిన విధము	...	312
౫౩	శ్రీకృష్ణలీలలు	...	313
	శరద్రాత్రియందు శ్రీకృష్ణుఁడు వేణుగానముఁజేయుట	...	314
౫౪	శ్రీకృష్ణుఁడు మధురాపురంబున కిరుగుట	...	315
	కువలయాపీడవధ	...	316
	చాణూరముప్పికులవధ, కంసువధ	...	317
	దేవకి వసుదేవుల విముక్తి	...	318
౫౫	శిశుపాలవధ - పాండవపరాజయము	...	319
	రుక్మిణీ వివాహయత్నము	...	320
	శ్రీకృష్ణుఁడు రుక్మిణిం గొనిపోవుట	...	321
	ధర్మజరాజనూయము	...	322
	ధర్మజుఁడు జూదమాడి యోడుట	...	323
౫౬	పాండవుల యరణ్యవాసము	...	324
	యుధిష్ఠిరుఁడు శ్రీదేవిని స్తుతించుట	...	325
	పాండవుల యజ్ఞాతవాసము	...	326
	కీచకవధ	...	327
	ద్రౌపది మహాకాళిని నుతించుట	...	328
	ఉత్తరగోగ్రహణము	...	329
	కురుపాండవ యుద్ధము	...	330
౫౭	పాండవకృత దేవీస్తుతి	...	331
	యుద్ధప్రారంభము	...	332
౫౮	శ్రీకృష్ణావతార సమాప్తికథ	...	333
	ద్రౌపది మొదలగువారు తమ దేహములఁ ద్యజించుట	...	334
— మప్తాంశము —			
౫౯	బ్రహ్మమయీ మహాకాళీ స్థానవర్ణనము	...	335
౬౦	ఇంద్రునకు బ్రహ్మహత్యాప్రాప్తి	...	336
	ఇంద్రుఁడు దధీచిని యాచించుట	...	337
	దధీచిప్రత్యుత్తరము	...	338

అధ్యాయ సంఖ్య

వైఖ

౬౧	ఇంద్రుడు బ్రహ్మహత్యను బోగొట్టుకొనుటకుఁ గావించిన యత్నము	౩౩౬
	ఇంద్రుడు గౌతముని యాశ్రమమున కరుగుట	౩౩౮
	గౌతముఁడు పురుహూతున కుపాయముఁజెల్పుట	౩౪౯
	బ్రహ్మాండ్రులు వైకుంఠమున కరుగుట	౩౮౨
౬౨	ఇంద్రులు భగవతీసానమున కరుగుట	౩౮౩
౬౩	యోగినులు ఇంద్రులకు శ్రీదేవిని దర్శించు నుపాయ మెఱింగించుట	౩౮౪
	గణపతి శ్రీదేవి యనుజ్ఞను ద్రిమూర్తులకుఁ జెల్పుట	౩౮౯
	త్రిమూర్తులు శ్రీదేవి పురముఁ బ్రవేశించుట	౩౯౦
	బ్రహ్మవిష్ణులు శ్రీదేవిని వినుతించుట	౩౯౧
	ఈశ్వరుఁడు తమ రాకను శ్రీదేవికిఁ జెల్పుట	౩౯౨
	శంకరుఁ డింద్రుని శ్రీదేవీసాన్నిధ్యమునకుఁ దోడ్కొని వచ్చుట	,,
౬౪	గంగావతరణ కథ	౩౯౩
	గంగ ద్రవరూపమును బొందుట	౩౯౪
౬౫	వామనచరిత్రము	౩౯౬
	బలి పాతాళ యాత్ర	౪౦౦
౬౬	భగీరథుఁడు గంగను దేఁ బ్రయత్నించుట	౪౦౧
	భగీరథకృత విష్ణుస్తుతి	౪౦౨
	భగీరథుఁడు గంగను గూర్చి తపంబు గావించుట	౪౦౪
	గంగ భగీరథునితో శివుని నారాధింపు మనుట	,,
	భగీరథుఁడు శివునిఁ గూర్చి తపంబు గలుపుట	౪౦౫
౬౭	భగీరథ కృత శివసహస్రనామస్తోత్రము	౪౦౬
	శివుఁడు భగీరథునకు వరం బిచ్చుట	౪౧౬
	శివసహస్రనామ ఫలస్తుతి	౪౧౮
౬౮	గంగానిర్గమనము	౪౨౦
	భూదేవీకృత గంగాస్తుతి	౪౨౨
	గంగ నాలుగు ధారలుగాఁ బ్రవహించుట	౪౨౩
	ఇంద్రుఁడు భగీరథునితో మాటలాడుట	౪౨౪
	గంగ మందాకిని నా స్వర్గమునఁ బ్రవహించుట	౪౨౫
౬౯	గంగ పుడమిమీఁదఁ బ్రవహించినవిధము	౪౨౬
	శంకరుఁడు గంగను దన శిరంబున నిలుపుట	౪౨౭
	శంకరుఁడు గంగను భగీరథునితోఁకై దీర్చ వదలుట	౪౨౮
౭౦	గంగామార్గవర్ణనము	౪౩౦
	గంగను గాలభైరవుఁడు సమ్మానించుట	౪౩౧
	గంగ కామరూపమునకుఁ దరలి జహ్నువుచే నాకర్షింపఁ బడుట	౪౩౨

అధ్యాయ సంఖ్య

పుట

	వసుదేవునకు శ్రీదేవిచేసిన యువదేశము	...	305
	వసుదేవుడు శ్రీకృష్ణుని గోకులమునకుఁ దీసికొనిపోవుట	...	306
	కంసుఁడు దేవకిపుత్రులకును జంపఁబూనుట	...	308
౫౧	కంసుఁడు పూతనను వ్రేవలైవఁబంపుట	...	309
	పూతనవధ	...	310
	తృణావరవధ	...	313
	శంభుఁడు రాధయుగుట	...	314
౫౨	శ్రీకృష్ణుఁడు యశోదానందులకుఁ బుత్రుఁడయిన విధము	...	315
౫3	శ్రీకృష్ణతీలలు	...	316
	శరద్రాత్రియందు శ్రీకృష్ణుఁడు వేణుగానముఁజేయుట	...	317
౫౪	శ్రీకృష్ణుఁడు మఘరాపురంబున కరుగుట	...	318
	కువలయాపీడవధ	...	319
	చామరముప్పివలవధ, కంసువధ	...	320
	దేవకి వసుదేవుల విముక్తి	...	321
౫౫	శిశుపాలవధ - పాండవరాజయము	...	322
	రుక్మిణీ వివాహయత్నము	...	323
	శ్రీకృష్ణుఁడు రుక్మిణిం గొనిపోవుట	...	324
	ధర్మజరాజనూయము	...	325
	ధర్మజుఁడు జూదమాడి యోడుట	...	326
౫౬	పాండవుల యరణ్యవాసము	...	327
	యుధిష్ఠిరుఁడు శ్రీదేవిని సుతించుట	...	328
	పాండవుల యజ్ఞాతవాసము	...	329
	కీచకవధ	...	330
	ద్రౌపది మహాకాళిని సుతించుట	...	331
	ఉత్తరగోగ్రహణము	...	332
	కురుపాండవ యుద్ధము	...	333
౫౭	పాండవకృత దేవీస్తుతి	...	334
	యుద్ధప్రారంభము	...	335
౫౮	శ్రీకృష్ణావతార సమస్తీకరణ	...	336
	ద్రౌపది మొదలగువారు తమ దేహములఁ ద్యజించుట	...	337
— మహాంశము —			
౫౯	బ్రహ్మచర్యము మహాకాళీ సానవర్ణనము	...	338
౬౦	ఇంద్రునకు బ్రహ్మహత్యాప్రాప్తి	...	339
	ఇంద్రుఁడు దధీచిని యాచించుట	...	340
	దధీచిప్రతున్న తరము	...	341

అధ్యాయ సంఖ్య

పుట

౬౧	ఇంద్రుడు బ్రహ్మహత్యను బోగొట్టుకొనుటకుఁ గావించిన యత్నము	౩౩౬
	ఇంద్రుడు గౌతముని యాశ్రమమున కరుగుట	౩౩౭
	గౌతముడు పురుహూతున కుపాయముఁ దెల్పుట	౩౩౯
	బ్రహ్మాండములు వైకుంఠమున కరుగుట	౩౪౨
౬౨	ఇంద్రులు భగవతీసానమున కరుగుట	౩౪౩
౬౩	యోగినులు ఇంద్రులకు శ్రీదేవిని దర్శించు నుపాయ మెఱింగించుట	౩౪౩
	గణపతి శ్రీదేవి యనుజ్ఞను ద్రిమూర్తులకుఁ దెల్పుట	౩౪౯
	త్రిమూర్తులు శ్రీదేవి పురముఁ బ్రవేశించుట	౩౯౦
	బ్రహ్మవిష్ణులు శ్రీదేవిని వినుతించుట	౩౯౧
	ఈశ్వరుడు తమ రాకను శ్రీదేవికిఁ దెల్పుట	౩౯౨
	శంకరుఁ డింద్రుని శ్రీదేవీసాన్నిధ్యమునకుఁ దోడ్పొని వచ్చుట	,,
౬౪	గంగావతరణ కథ	౩౯౩
	గంగ ద్రవరూపమును బొందుట	౩౯౪
౬౫	వామనచరిత్రము	౩౯౬
	బలి పాతాళ యాత్ర	౪౦౦
౬౬	భగీరథుడు గంగను దేఁ బ్రయత్నించుట	౪౦౧
	భగీరథకృత విష్ణుస్తుతి	౪౦౨
	భగీరథుడు గంగను గూర్చి తపంబు గావించుట	౪౦౪
	గంగ భగీరథునితో శివుని నారాధింపు మనుట	,,
	భగీరథుడు శివుని గూర్చి తపంబు సలుపుట	౪౦౫
౬౭	భగీరథ కృత శివసహస్రనామస్తోత్రము	౪౦౬
	శివుడు భగీరథునకు వరం బిచ్చుట	౪౧౬
	శివసహస్రనామ ఫలస్తుతి	౪౧౮
౬౮	గంగానిర్గమనము	౪౨౦
	భూదేవీకృత గంగాస్తుతి	౪౨౨
	గంగ నాలుగు ధారలుగాఁ బ్రవహించుట	౪౨౩
	ఇంద్రుడు భగీరథునితో మాటలాడుట	౪౨౪
	గంగ మందాకిని నా స్వర్గమునఁ బ్రవహించుట	౪౨౫
౬౯	గంగ పుడమిమీఁదఁ బ్రవహించినవిధము	౪౨౬
	శంకరుడు గంగను దన శిరంబున నిలుపుట	౪౨౭
	శంకరుడు గంగను భగీరథునితోఁగ్గఁ దీర్చి వదలుట	౪౨౮
౭౦	గంగామార్గవర్ణనము	౪౩౦
	గంగను గాలభైరవుడు సమ్మానించుట	౪౩౧

అధ్యాయ సంఖ్య

పుట

	గంగ జహ్నుజానువునుండి నిర్గమించుట - జహ్నుకృత		
	గంగాస్తోత్రము	...	౪౩౩
	గంగాసాగరసంగమము	...	౪౩౬
౭౧	కపిలమునంద్ర దర్శనము	...	౪౩౭
	గంగావతారకథాఫలము	...	౪౩౮
౭౨	గంగామహిమము	...	౪౩౯
	గంగాదర్శన మహిమము	...	౪౪౨
	యముఁడు దూతలకు గంగాప్రభావంబుఁ దెలుపుట	...	౪౪౩
౭౩	గంగామాహాత్మ్యము	...	౪౪౪
౭౪	,, ధనాధిపముక్తి	...	౪౪౯
౭౫	గంగాష్టోతరశత నామములు	...	౪౫౩
౭౬	కామరూప తీర్థమాహాత్మ్యము	...	౪౫౬
౭౭	విద్యాదశకము - శ్రీవిద్యోపాసనము	...	౪౬౦
	మహాకామాఖ్యాకవచము	...	౪౬౨
౭౮	యోనిపీఠ మాహాత్మ్యము	...	౪౬౫
౭౯	తులసీ, చిత్తపత్ర ప్రభావము	...	౪౬౭
౮౦	రుద్రాక్షప్రభావము	...	౪౭౨
౮౧	పార్థివ పూజావిధానము - తత్త్వభావము	...	౪౭౪
	గ్రంథఫలస్తుతి.	...	౪౭౮

గ మ ని క

పుట	పద్యము	ఉన్నది	సవరణ
౩౭	299	మనీషీ	మనీషా
౮7	౩8	జ్యోతిరూపిణి యాదేవిచూడ	జ్యోతిరూపిణి యాదేవి తెలియ
214	1551	కండ్లనుండి	కన్నులందు
478	౩594	ప్రాశస్త్య	ప్రఖ్యాత

శ్రీ మహా భాగవతము

పీ ఠి క

ఇష్ట దేవ తా స్తు తి

- శా. శ్రీమద్వివ్యమునీశ్వరప్రకర సంసేవ్యంబు, మూర్తిత్రయో
ద్దామప్రాభవదాయకంబు, శ్రిత చిత్త ప్రీతిదం, బవ్యయ
స్నేమం, బద్భుతశక్తియుక్త, మఖలక్షేమప్రదం, బున్నత
శ్రీమాన్యంబు పదంబు సంతత మెదం జంతింతు భద్రాప్తికై. ౧
- శా. శ్రీమద్వివ్యమునీంద్రవంద్యము, జగత్సృష్టిక్రియా ద్యద్భుతో
ద్దామప్రాభవ, మబ్జజాది విబుధధ్యానాస్పదం, బవ్యయ
స్నేమం, బాశ్రితవాంఛితార్థదము, సంసేవ్యంబు, సత్యంబు, సు
క్షేమప్రాపకమై వెలుంగు పదమున్ సేవితు నిత్యం బెదన్. ౨
- మ. సకలామ్నాయములు, బురాణములు, శాస్త్రంబు ల్విమర్శించి యే
యకలంకంబగు తత్త్వముం దెలుపలే రబ్జాసనాదుల్; మహా
త్సుకతన్ లోకములందు నిండి యెది యెచ్చోడ జూడఁగారానిదై,
యొకటన్ వెల్లు; దదచ్చతత్త్వమును నే నుల్లంబునం గొల్చెదన్. 3
- శా. ఏ దివ్యంబగు తత్త్వముం గలిసి యయ్యాశుండు లోకంబులం
బ్రాదుర్భావము నొందఁజేయుఁ, గదలున్; బ్రహ్మాదు లేతత్త్వమున్
మోదంబుం గని సంస్తుతింతు; కలుషాత్ము ల్లాంచఁగానేరే రే
శ్రీదంపౌ పరతత్త్వమున్; మదిని దచ్చిచ్చక్తి సేవించెదన్. ౪
- మ. చిసతంతుక్రియఁ గుండలిన్యభిధయై పేర్కిన్ భుజంగాకృతిన్
లసదాధారము మధ్యనుండి కడఁకన్దంబుఁ గాటంది, నే
ర్పెసఁగన్ వక్త్రమునందుఁ బుచ్చమిడి యెంతే బ్రహ్మరంధ్రంబునం
దసమానప్రభ వెల్లు శక్తి మది నత్యంతంబు భావించెదన్. ౫
- చ. జగి దులకించు చంద్రకళ శీర్షమునన్ విలసిల్లి, నంకమం
దగపదు కూర్మిపుత్రి తనయద్వయసేవితయై వెలుంగఁ, జె
న్నగు నగుమోముతోడ, ఘణిహారము లొప్పఁగ శంకరుండు సాం
పుగఁ గనుపట్టుఁగాక కను మూసినయప్పడు, విచ్చినప్పడున్. ౬

మ. భువనంబు ల్ప్రేమదంబు నొంద నఖిలంబుం బ్రీతి వీక్షించుచున్,
దివిజుల్, దైత్యులు, సిద్ధసాధ్యులను నెంతే కొల్వ, నిష్టార్థముల్
మివులన్ దీర్చుచు, వెండికొండపయిఁ బేర్చిం బార్వతిం గూడి లో
కవినోదం బొనరించు శంకరునకుం గామితు భక్తి నతుల్.

2

మ. హిమవత్పుత్రికయై జనించి, యఖిలాభీష్టంబులన్ భక్తసం
ఘము నిత్యంబును నొందఁజేయుచు, మదిం గారుణ్య మొప్పార లో
కములం బ్రోచుచు నున్న తల్లిని, జగత్కల్యాణదత్, శంకర
ప్రమదోత్సాహదఁ బార్వతిం గొలుతు మత్స్యాంతంబునం దెంతయున్.

౩

సీ. అఖిలలోకపవిత్ర యైన మందాకిని ప్రభవించె నేవిభు పదములందు,
భువనసృష్టికిఁ బరిపూర్ణుఁడైన విధాత పుట్టె నేదేవుని బాడ్డుఁదమ్మి,
సకలసంపదలకు జనయిత్రయగు లక్ష్మి యింపొందు నేదేవు హృదయసీమ,
జగముల వికసింపఁ జతురుతా రవిచంద్రు లలరుదు రేప్రభు నత్తులందు,

తే. అట్టి పరమపవిత్రు, నత్యంతపూర్ణు, -నమితవైభవయుక్తు, నహార్యతేజు,
నాదినారాయణుని మదీయాంతరంగ-మునను భజియింతు మత్కృతి పొదలురీతి.

చ. కలుములఁ గన్నతల్లి, శ్రీతకల్పకవల్లి, కృపాప్రపూర్ణ, ని
స్తులపర దానదివ్యగుణ, తోయధి కూరిమిఁ గన్నబిడ్డ, చె
ల్వుల హరివక్షమందుఁ బరిపూర్ణ మనోరథయై చెలంగు స
త్ఫలదను లక్ష్మినిం గొలుతు భక్తి సతంబుఁ గృతార్థుఁ జేయఁగన్.

౧౦

చ. సకలచరాచరప్రతతిఁ జక్కని నేర్చున సృష్టిచేసి, పా
యక తన నాల్గమోముల మహామతి వేదములన్ జగంబులం
దకలుపరీతిఁ దెల్పి, యమరావళి గొల్వ వెలుంగు బ్రహ్మపా
దకమలయుగ్మముం గొలుతు ధన్యత మత్కృతి మించ నాత్మలోన్.

౧౧

మ. వరపద్మాసనయై, యహర్నిశము శుభ్రస్ఫటికంబైన గా
త్రరమన్ వెల్లుచు, స్వచ్ఛవస్త్రములతో, భ్రాజత్సుభాషాశితోఁ
బరమక్రీడిని భక్తులన్ నిఖిలవిద్వత్పూర్ణులంగా వసుం
ధర వాగీశ్వరియై యెనర్చు జగదంతర్యాణిఁ గీర్తించెదన్.

౧౨

సీ. ఏదేవిమంత్రమై యెసఁగు వాక్కామపరాఖ్యబీజంబు లత్యంతమహిమ,
నేదేవివీణానినాదంబు లయి వెల్లు నాదబిందుకళ ల్ప్రమోదమెసఁగ,
నేదేవిసుప్రసన్నేక్షణంబులు శ్రీతకామితదంబులై ఘనత వెలయు,
నేదేవిసంకల్ప మెల్ల వేళల జగత్సృష్టిసంస్థితిలయ క్రియలఁ గాంచు,

తే. నట్టి వాగ్దేవి సతము మదంతరంగ
సీమ నెలకొని సూక్తుల స్థిరతరదయ

సోసంగుఁగావుతమని భక్తియుతుఁడ నగుచుఁ
దత్పదాంబుజములను నిత్యంబుఁ గొలుతు.

౧౩

మ. తొలుతం బూజల సంఘచుఁ విబుధులందుఁ, సర్వవిఘ్నంబులఁ
దొలఁగఁజేయుచు, వేడ్కతో జగములందుఁ భక్తులం బ్రోచు న
త్యలఘుప్రాభవుఁడౌ గజాననుఁడు నిత్యం బంతరాయవ్రజం
బులఁ బోఁద్రోచి కృతిం గృతార్థత దయఁ బోషింప సేవించెదఁ.

౧౪

మ. దివిషత్సైన్యవిభండు, పార్వతికి నెంతే కూర్చు పుత్తుండు, శా
స్త్రవినోదంబుల సంతసించు బుధుఁ, డార్తతాణపారీణుఁ, డా
హవనిష్ఠాత, శ్రీతాఖిలప్రదుఁడు నిత్యంబుం గృపం జూచి మ
త్కవితం బ్రోచునుగాత! సూక్తు లిడి సద్యానంబు సంధించుచుఁ.

౧౫

ఉ. వ్యాకరణంబు లన్నియు మహామతి భాస్కరునొద్ద నేర్చి, య
ప్రాకృతధీసమేతుఁడయి, రామపదాంబుజభక్తి మిన్నయై
వీక నమానుషప్రతిభ వెల్లు మహాత్ముని నాంజనేయు సు
శ్లోకుని గొల్తు నామదిని జోతలొనర్చుచు భక్తి నెప్పడుఁ.

౧౬

గురుస్తుతి

సీ. రామశబ్దము మున్నుగా మహాకావ్యంబు లెంతయు నను నభ్యసింపఁజేసె;
విద్యాభివృద్ధితై ప్రితి మిత్రులయొద్దఁ జదివించె శాస్త్రముల్ శ్రద్ధఁబూని;
నాపురోవృద్ధి సంతతముఁ గాంక్షించుచుఁ బండితుఁ డను ఖ్యాతి వజ్రల నిలిపె;
శాంభవీదీక్షావిశారదునిం జేసి మంత్రతంత్రంబుల మహిమఁ దెలిపె;
తే. నాగమంబులఁ గవనంబు నధిగమింపఁ-జేసి వ్యక్తిత్వ మొనఁగూర్చె స్థిరతరముగ;
నట్టి మద్గురువద్య శేషాద్రిశర్మ-పాదపద్మంబు లెదలోనఁ బ్రస్తుతింతు.

౧౭

మ. సతతం బాశ్రితులం గనుంగొనుటయే సద్ధర్మమై మించఁగా,
హితముం గోరుచు నెల్ల వారలకు, నెంతేప్రితిఁ గాంక్ష ల్కహా
మతితోఁ దీర్చుచు, గ్రంథరత్నముల నిర్మాణంబై యోజించు ధీ
యుతు శేషాద్రిగురుఁ భజింతు సతతం బుల్లంబునం దెంతయుఁ.

౧౮

సీ. జనమంచివంశాధిపండుండు, శ్రితజన వాంఛితార్థప్రదవరగుణండు,
సకలాగమామ్నాయ శాస్త్రనిస్తులపాండితీధనాఢ్యండు, సుధీవినుతుఁడు,
సతతశిష్యప్రశిష్యజనపరీవృతభవనభూషణుఁడు, సదవసరతుఁడు,
శ్రీలలితాంబికాంఘ్రిసరోజచింతనాంచితచి త్తకమలుండు, తతయశుండు,

తే. సకలసద్గ్రంథనిర్మాణచతురుఁ, డఖిల-పండిత స్తుత్యుఁ, డభినవవ్యాసుఁ డనఁగ
" వెలయు నుగగు శేషాద్రివిభుడుపాద-సరసిజము లాశయింతు నే సంతతంబు.

తే. భాస్కరుని, శీతకిరణుని, భాము, బుధుని,
సురగురుఁ, భార్గవుని, రవిసూను, రాహు
కేతువుల నవగ్రహములఁ గేలుమోడ్తు
సతము శుభదృష్టి రక్షింపఁ గృతిని, నన్ను.

౨౦

తే. సురవరు, ధనంజయుని, ధర్మధరుని, గోణ-నాథవరుణజగత్ప్రణవనిధీశ్వ
రులను, సీశుని దిక్పాలకుల నుతింతు-మత్కృతిని బాలన మొనర్ప మది సతంబు.

సంస్కృత కవీంద్ర వినుతి

ఉ. రామకథాసుధారసముఁ ద్రావుచు నెల్లరు సమ్మదాత్ములై
కామితము ల్భజించి, యొడికంబున ముక్తిమాభిరాములై
యేమహనీయు 'నాదికవి యియ్యల' నంచు నుతించుచుండ్రు హృ
త్సమల; నట్టి వాల్మీకిని జిత్తమునందునఁ జేర్చి మ్రొక్కెదఁ.

౨౧

ఉ. ప్రాకటరీతి సత్కవిత రాఘవదివ్యకథామృతంబు సు
శ్లోకులు తృప్తిపొందఁ గడుఁజోద్యముగా రచియించి, కీర్తి న
స్తోకమనీష 'నాదికవి ట్కోణి' ననంగను వన్నెకెక్కు వా
ల్మీకిపదారవిందముల మించిన భక్తి నెడఁ భజించెదఁ.

౨౩

ఉ. వేదములఁ మదిం దెలిసి, విశ్రుతరీతి నఖండయోగ్యతా
పాదకుఁడై విభాగముల బాగుగఁ జేసి, హితంబు మీఱ న
ష్టాదశసంఖ్యఁ బొల్పు శ్రుతిసారపురాణముల న్రచించె నా
శ్రీదయితాంశుఁడైన మునిసేవితు వ్యాసముసేంద్రుఁ గొల్చెదఁ.

౨౪

చ. సతతము కాళికాంఘ్రియుగసారసముల్ మదిఁ బూని, తత్కృపా
యతి వర కావ్యనాటకము లుర్వి బుధుల్ నుతియింప వ్రాసి, యు
న్నతిఁ గని, భోజరాజసభ "నాకును నీకును లేదు భేద మీ
క్షితి" నని కాళిచేఁ బలుకఁజేసిన సత్కవిఁ గొల్తు భక్తితోఁ.

౨౫

మ. కవులుఁ, భూపతులుఁ, మహామతులు పొంగఁ భావవైశద్య మే
కవి కీయుర్వి నటంచుఁ జిత్తముల సత్కారార్హతం గూర్చు స
త్కవి యీదండి నిజంబుగా ననుచుఁ దాఁ గాళీమహాదేవిచే
మివులం గీర్తిని గొన్న దండికవి సంసేవితు నెల్లప్పుడుఁ.

౨౬

చ. ఎవని కృతిం జగానఁ బఠియించినచో నవసర్గముల్ గనఁ
మివులదు శ్రొత్తశబ్దమని మెత్తురు వాఙ్మయమందుఁ బండితుల్
నవరసయుక్త మంచుఁ గవనంబును సమ్మహనీయు మాఘన
త్కవిని దలంతు నిత్యము నెడఁ గడుభక్తిని నిలి | మొక్తుచుఁ.

౨౭

చ. పదముల సర్గగౌరవము భాసిలుచుండగ భావసౌష్ఠవం
బెదియెది యంచు నూహల ననేకవిధంబులఁ బండితోత్తముల్
వదలక చర్చచేయునటు భాసుర కావ్యము వ్రాసినట్టి కో
విదు, బుధవంద్యు, భారవికవిప్రవరున్ నుతియింతు నాత్మలోన్. ౨౮

సీ. విద్యదాపథ మను విపులకావ్యము వ్రాసి విశ్వోన్నతస్తుతి వెలసె నెవఁడు?
క్షీతి 'నాటకేషు విశిష్యతే' యను ఖ్యాతిఁ గవిపండితుల మెప్పు గ నె నెవఁడు?
క్రమత 'నుచ్ఛిష్టం జగత్సర్వ'మని మెచ్చ గద్యంబు వ్రాసిన కవి యెవఁడు?
సారస్వతంబున సారంబు నెఱిగి నూతనపథం బరసిన ఘనుఁ డెవఁడు?
తే. సతము వందనశతముల సలిసి, భక్తి-నభీనులను నట్టి శ్రీహర్ష సుకవి
రాజభవభూతిబాణమురారికవుల-సుకృతులను, వాఙ్మయామృతశుద్ధమతుల.

చ. సరసకవిత్వసంపదను సంస్కృతవాఙ్మయముదుఁ గాంచి యి
ద్ధరణిని గావ్యరత్నము లుదారత లోకము మెచ్చ నిచ్చి బం
ధురగుణులై యశోవిభవహూర్వహులై వెలుఁగొంచు సత్కవీ
శ్వరుల పదంబు లాత్మనిడి ప్రస్తుతిచేసెద వాగ్విశుద్ధికై. ౩౦

తెలుఁగుకవుల నుతి

ఉ. భారతసంహితఁ దెలుఁగుబాసను దొల్తొలుతఁ రచింపఁగా
నేరువుఁ జూపి, వ్యాకృతిని నిర్మితిఁజేసి, యఖండకీర్తి నే
సాగుచు, నెంచు నాదికవియన్న నుతిం గనినట్టి నన్నయన్
జేరిచి మ్రొక్కెదన్ హృదయసీమఁ గడుంగడు భక్తి నెంతయున్. ౩౧

ఉ. పన్నుగ నన్నయార్యుఁడు ధ్రువంబుగఁ జూపిన త్రోవ భారతం
బెన్ని తెలుఁగుబాసఁ గడు హృద్యపదంబులతోడి పొందికన్
బిన్నలుఁ, బెద్దలున్ బొగడ నేర్పున వ్రాసిన తిక్కనార్యు న
త్యున్నతపండితీఘనుని నుల్లమునందుఁ దలంచి మ్రొక్కెదన్. ౩౨

చ. కొడువయె భారతఁబునకుఁ గూడదు, సన్నయతిక్కనార్యు లే
మది నిటు నిల్పిరో యని సమంబుగఁ దత్పథ మూది, పూర్ణతం
బాదలఁ దెలుఁగుచేసి, పటుబుద్ధియుతిన్ హరివంశమున్ బుధుల్
హృది గఱుతింప వ్రాసిన కవీశ్వరు నెఱున భక్తి మ్రొక్కెదన్. ౩౩

మ. సరవిన్ నైషధకావ్యమున్ దెలుఁగుబాసన్ దద్రసాలంకృతుల్
సరణిన్ దప్పక వ్రాసి, బాల్యముమొద ల్గుత్కావ్యనిర్మాతయై
బిరుదంబున్ గవిసార్వభౌముఁ డనఁగా విద్వాంసులున్, రాజులున్
గణపతిగారు విశేషముగా నెఱుంగుచున్నట్లు.

సీ. నిష్పచ్చరంబను నీరధి మున్గియు నన్యాశ్రయముఁ గోరనట్టి ఘనుఁడు,
జన్మంబు మొదలుగా సహజపాండిత్యబిరుదముఁ గాంచినయట్టి విదితయశుఁడు,
పసితనంబున యోగివరసచ్చిదానందభవ్యకృపం గన్న దివ్యతనుఁడు,
భాగవతంబు నాబాలగోపాలముదావహంబుగ వ్రాసినట్టి సుకవి,

తే. ఒంటిమిట్టను వసియించి, యుల్లమందు-రామపదసేవయే తన కామితమని
నమ్మి, యంకిత మొసంగి గ్రంథంబు ధన్యుఁడైన బమ్మెరపోతన నభినుతింతు.

చ. సరసకవిత్యత త్వమును సత్కవివర్యులు సన్నుతింప, ను
త్తరహరివంశకావ్యమును ధన్యత నొందఁగ వ్రాసి, వాసి శ్రీ
హరిహరనాథదేవునకు నంకితమిచ్చిన నాచనాస్వయుఁ,
వరకవి, సోమనాథు నతిభక్తి నుతింతును భావశుద్ధికై. 3౬

తే. ద్విపదకావ్యంబునకుఁ గల తేలికనుడి-కల్ల యనఁగ రామాయణకావ్యవిరచ
నంబుఁ గావించి, కీర్తి జగంబు నిండినట్టి శ్రీరంగనాథుని నభినుతింతు. 3౭

తే. తెల్లుబాస రామాయణదివ్యకావ్య-మును రచించి యశంబును బుడమి వెలయఁ
జేసినట్టి భాస్కరులను జిత్తమందుఁ-దలఁచి వినుతింతు నిస్తుల తత్త్వఘనుల. 3౮

మ. కలముఁ, ఖడ్గముఁ జేతఁబట్టి వరుసఁ గావ్యక్రియల్, యుద్ధకౌ
శలముల్ దెల్పుచు నాంధ్రభోజుఁ డన శస్త్రంబైన కీర్తిఁ గవీం
ద్రుల, సామంతుల మన్ననం దనుపు ధీరుఁ, వీరు, శ్రీకృష్ణరా
యల సద్వాగ్విభవంబుఁ గొల్చెద సతం బాత్మం గడుం భక్తితోఁ. 3౯

సీ. ఆంధ్రభోజాస్థాన మలరించి యష్టదిగ్గజముల ముఖ్యుఁడౌ ఘనుఁ డెవండు,
మనుచరిత్రము వ్రాసి మాన్యతఁ గవితాపితామహాబిరుదంబుఁ దాల్చె నెవఁడు,
సార్వభౌముఁడే తాను జరణంబునం గండపెండేర మర్చింప వెలసె నెవఁడు,
పద్యాంకుశం బంపి పరిపంథిగజపతి ముట్టడి మాన్చిన దిట్ట యెవఁడు,

తే. కోకటాద్యగ్రహారము లోకరి కాన్క-గాఁగ సంప్రీతి బడసిన ఘనుఁ డెవండు
అట్టి శ్రీయల్లసానిపెద్దన్నపదము-లధికభక్తి మనంబున నభినుతింతు. ౪౦

మ. కవివర్యు ల్మది మెచ్చు, బండితులు వేడ్క శబ్దసారస్యముఁ
మిపుల విస్మయములై నుతింపఁగను నిర్మించెం బ్రబంధంబు శ్లే
షవిహారంబును ద్వ్యర్థికావ్యమును దోషజ్ఞప్రథఁ వెల్లి యే
కవి యప్పుజ్ఞుని భట్టుమూర్తి వినుతిం గావించు నిత్యం బెడఁ. ౪౧

తే. రాజసభలఁ గీర్తి రాజుల్ల రాయల-సీమ బిరుద మంది రామరాజ

భూషణుం డనంగఁ బొగడొందు కవిచందు-భటుమూ రిఁ గలఁడు ౪౨

చ. తెలుగున సత్ప్రబంధము సుధీవరు లెన్నఁగ వ్రాసి, రాట్సవం
బుల మొగి ముక్కుతిమ్మనయె ముద్దల పల్కులఁ బల్కువాఁ డనఁ
విలసిలి, కృష్ణరాయ లెదఁ బెద్దనకుంబలె సత్కరింప ని
స్తులమతి నందివంశపరిశోభితుఁ దిమ్మనఁ బ్రస్తుతించెదఁ.

౪౩

ఉ. ఇయ్యిల నొంటిమిట్ట వసియించి, జగత్పతి రామభద్రునిఁ
నెయ్యము మీఱఁ గొల్పుచు, మనీషులు మెచ్చఁగ రామసత్కథఁ
దియ్యని పల్కులఁ నరకృతిఁ రచియించిన రామభద్రు నా
యయ్యలరాజవంశమణి నాత్మఁ దలంచి సతంబు మ్రొక్కెదఁ.

౪౪

చ. పలుకుల సౌష్ఠవంబునకు, భక్తికిఁ గావ్యవినిర్మితిఁ గవీం
ద్రులు మది మెచ్చు టబ్బురము దోష దదేరికిఁ ; గాని ధూర్జటిఁ
సలలితకావ్యభక్తి నెద సంతసమొందఁగఁ జేసినట్టి స
త్కులజని ధూర్జటిఁ గొలుతుఁ గోరిక మత్కృతికీర్తి భాసిలఁ.

౪౫

చ. ధరణిఁ దెనాలివంశమునఁ దా జనియించి, కవిత్వసంపదఁ
బరమయశంబు నింపి, వరభక్తులు మెచ్చఁగఁ బొండురంగభూ
వరు చరితంబుఁ గావ్యముగ వ్రాసిన సత్కవి రామకృష్ణు ను
ద్ధరగుణశోభితుం దలఁతుఁ దోరపుభక్తిని గేలు మోడ్చుచుఁ.

౪౬

ఉ. ఉల్లములందుఁ బండితు లహో యని మెచ్చఁగ సత్సభాస్థలిఁ
బల్లిదుండై, కవిత్వమున 'వాణియె నాదగు రాణి' యన్న శ్రీ
పిల్లలమఱ్ఱివంశస్య, గవివిశ్రుతునిఁ, చినవీరభద్రునిఁ
సల్లలితాత్ముఁ, బ్రాథమతి, జైమినిభారతకర్తఁ గొల్చెదఁ.

౪౭

చ. సరవిఁ బ్రబంధరత్నముల సానలుదీర్చినవానిఁ గుక్కుటే
శ్వరున కలంకరించి, బుధవర్యుల సన్నుతిఁ గాంచి, సత్కవీ
శ్వరుఁ డనఁ గూచిమంచికుల వార్ధికశానిధియైన తిమ్మనఁ
గురుతరభక్తి నెమ్మదిని గొల్తు సతంబు కవిత్వసిద్ధికై.

౪౮

ఉ. పొంగఁగ సత్కవీంద్రులును, భూపతులుఁ గవితాచమత్కృతిఁ
రంగుగ ద్వైధికావ్యమును వ్రాయుటెకాక ప్రబంధము ల్సభా
రంగములఁ నుతింగనఁగ వ్రాసిన రాయలసీమవాసు శ్రీ
పింగళిసూరనార్యకవిఁ బ్రీతిఁ దలంతు సతంబు భక్తితోఁ.

౪౯

ఉ. శ్రీరఘనాథరాయసభఁ జేరి, ప్రబంధముల న్రచించి, శృం
గారరసాంబురాళి మునుంగంగ సదస్యుల మెప్పు, రాజన
త్కారముఁ గొన్నయట్టి వనితామణులఁ గవయిత్రులఁ మదిఁ
బేరిమి నెంతు ముద్దుపళిని దమిఁ దత్కవితాప్రశస్తికై.

౫౦

- ఉ. రామచరిత్ర శ్రోత్రమధురంబుగఁ గావ్యము వ్రాసి యంకితం
బీమహి నీలకంఠునకు నిచ్చి, కులాలకులంబునందు ను
ద్దామయశంబుఁ గాంచి వనితాతతిఁ బూజ్యతఁ గొన్న మొల్లమఁ
వేమఱు సంస్కరింతు బుధవిశ్రుతసత్కవయిత్రయం చెడఁ. ౫౧
- చ. అనువుగ వేంకటాచల మహాత్మ్యము కావ్యము వ్రాసి, పెద్దలె
ల్లను బాగడంగ శాస్త్రతతులఁ గల తత్త్వమునెల్ల నేర్పునఁ
జనులకుఁ దెల్పుఁగా ద్విపదశైలిని వ్రాసిన శ్రీనివాసభ
క్తినిరత వేంగమాంబిక మదిం గొనియాడుదు భక్తితోడుతఁ. ౫౨
- శా. బాలవ్యాకరణంబునాఁ దెలుఁగునఁ భాషాభివృద్ధిక్రియా
శీలుండై రచించి, పాండితిని నిస్సీమత్వముఁ గద్యకా
వ్యాలం గీర్తిని గొన్న సత్కృతిని, శ్రీశాంఘ్యుర్చనాయ త్తవా
గ్దాలుం జిన్నయసూరినిం గొలుతు మత్స్వాంతంబునం దెంతయుఁ. ౫౩
- మ. అమితోత్సాహము సంఘసంస్కృతిని విద్యావ్యాప్తినిఁ దేశభ
క్తిమహాత్వంబున నెన్నఁగాఁ గృతుల లెక్కింపంగ లేనట్లు వ్రా
సి, మసేషఁ బిడుదంబు లంది, కృతియై చెల్వొందు శ్రీమాన్యునిఁ,
విమలుఁ గొల్తును గందుకూరికులజుఁ వీరేశలింగాఘునిఁ. ౫౪
- ఉ. వేదమువంశ మర్థయతి వెల్లఁగ నాగమవేత్తయై, బుధా
పాదితరీతి గ్రంథము లపారముగాఁగ రచించి, వ్యాఖ్య లా
ర్యాదృతిసొంద వ్రాసి బిరుదాళి నెసంగు కళాప్రపూర్ణు, ని
త్యోదయకీర్తిసాంద్ర మది నుంతును వేంకటరాయశాస్త్రినిఁ. ౫౫
- శా. కొక్కొండాన్వయుండై తెలుంగుఁగవితం గ్రాంగ్రాత్తత్రోవఁ బుధుల్
మ్రొక్కంజాలు తెఱంగునఁ నడిపి సంపూజ్యప్రథం దాల్చి పెం
పెక్కె వేంకటరత్న మఁ విబుధుఁ డెంతే; దత్పదాంభోజముల్
చక్కఁ నామదిఁ జేర్చి కొల్తు నెపుడుఁ జ్ఞానంబు దీపింపఁగఁ. ౫౬
- చ. నిరుపమకావ్యనిర్మితికి నిచ్చలు మెచ్చుఁగ రాజపూజ్యుండై
గరిమ శతావధానము లఖండమసీష బుధుల్ నుతింప ను
ర్వర నొనరించి, సద్యశము భాసిల దిక్కుల మించినట్టి శ్రీ
తిరుపతిసత్కవీంద్రుని మదిఁ వినుతింతును భక్తి మ్రొక్కుచుఁ. ౫౭
- సీ. నాగపూడికులంబునఁ జననంబంది, న్యాయవాదిపదంబునం జెలంగి,
ద్రవిడాంగిలేయాంధ్రదైవతభాషల నిరుపమానప్రజ్ఞ నెఱయ నెగడి,
కావ్యము ల్రచించి కావ్యవిమర్శకాగ్రేసరబిరుదంబు వాసి నంది,
సీతాధిపతులు సంప్రీతి సమ్మానింప ధన్యుడై కీర్తి నిత్యముగ నిలిపి,

తే. తిరుపతిపురాన వసియించి పరమభక్తి

కలితుండై శిష్యజనమోద కలన వెలసి

నట్టి గురుని కుప్పుస్వామి నాక్కుఁ గొలుతు

సంతతము భక్తిసంయుక్తి స్వాంతమందు.

గీ.౪

సీ. శ్రీపాదవంశసుస్థిరయశోవిభవుండు, సర్వాగమామ్నాయ శాస్త్రగురుండు,
కవిసార్వభౌమవిఖ్యాత మహామహోపాధ్యాయబిరుద విభాజితుండు,
భారతసంహితఁ బరిపూర్ణముగఁ దెనుంగునఁ బూర్వశైలి వ్రాసిన మనీషి,
రమ్యతాధికగ్రంథనిబంధనచతురుండు, బుధవరసన్నతుండు,

తే. శిష్యజనవత్సలుండు, విశిష్టశీలుఁ, - డాశ్రితావనగుఁడూ, మహానుభావుఁ
డైన శ్రీకృష్ణమూర్తిశాస్త్రప్రేరేకవల-ముల నెదం దాల్చి భక్తితో మ్రొక్కులిడుదు.

చ. వరుస శతావధానము లవారిగ నల్పి, జగంబునందు శ్రీ
తిరుపతికిం బ్రయుండగుచు దిట్టపుణ్యతఁ జెలంగు కబ్బముల్
సరవి రచించి మించిన విశాలయశస్కునిఁ, జెళ్ళపిళ్ళన
ద్వరకులు వేంకటేశ్వరబుధప్రవరు నివనుతింతు నిత్యమున్.

౬౦

చ. తెనుఁగున, సంస్కృతంబున మదిన్ బుధులెన్నఁగఁ గబ్బముల్ జగ
ద్వినుతముగాఁగఁ గూరిచి, సుధీనిధులై, సభలందు మేటి కీ
ర్తిని జెలువొందు సత్కవులఁ బ్రీతిఁ దిరంబుగ నిల్పి నెమ్మనం
బున వినుతింతు జోతలిడి పూర్ణకృపాయుతి నన్నుఁ బ్రోవఁగన్.

౬౧

చ. తమ కవితాధనంబు వివృతంబుగ నెల్లరుఁ దృప్తిసొందఁ జే
రిమిఁగొనఁ జూఱలిచ్చి యెదఁ బ్రీతిని బొందుటయే ఫలంబుగాఁ
దమ జని కంచు నెంచు కవిత్వజులన్ గడుభక్తి మ్రొక్కి నే
మమునను బ్రస్తుతింతు బుధమాన్యచరిత్రులఁ గీర్తిపాత్రులన్.

౬౨

ఉ. పూర్వకపీండ్రులన్ భువనపూజ్యుల నెల్లర భక్తి మ్రొక్కి, యీ
యర్వరఁ గీర్తితో వెలయుచున్న మహాత్ముల వర్తమానులన్
సర్వకళావిశారదుల, సాధుగుణాధ్యుల, సత్కవిత్వవా
గ్ధూర్వహులన్ మదిం దలఁచి దోసిలి యొగ్గి నుతింతు నెంతయున్.

౬౩

చ. ఇది యొక క్రొత్తత్రోవ యని యెంతయుఁ జాటుచుఁ బూర్వరీతులే
పదిలముగా గ్రహించుచును భావకవిత్వపుఫక్కి యిట్టిదం
చుదితకుతూహలంబున మహోన్నతి కెక్కఁ జరించుచుండు కో
విదుల, మహానుభావులను వేమఱు నామది సంస్తుతించెదన్.

౬౪

ఉ. నవ్యకవిత్వ మంచు, నిది నాణెపుజాడ యటంచు, నెల్లరున్
గావడము లీటు | వాయవలెగా యని పేరి, నుపనరించుచున్

శ్రావ్యముగాఁగ నూత్నమగు సాహితీఫక్తి మెలంగఁజేయు సం
భావ్యులఁ బూర్వశాస్త్రగుణభావుల నాత్మఁ దలంచి మ్రొక్కెదన్. ౬౫

మ. యతియుం, బ్రాసము, లక్షణంబు లవి యేలా, యడ్డులా భావసం
తతులన్ దెల్పుట కంచు నిచ్చఁగల పంథాబూని, యా పూర్వ లే
గతిఁ బద్దెంబుల వ్రాసి రాక్రియలనే కావ్యంబులన్ వ్రాయు స
త్కృతులన్ భావకపీంద్రులన్ గొలుతు నెంతే భక్తియుక్తుండనై. ౬౬

క. ఒక్కరి కబ్బములందున-దక్కక తప్పలనె పట్టు తాత్పర్యముతో
నొక్కమొగి మెలఁగు మాన్యుల-యక్కజమగు శక్తియుక్తి నభినందింతున్.

చ. యతియును బ్రాసమున్ బదము లర్థము భావము నేర్చి కూర్చి దు
ర్మతిఁ దమ కీర్తి యెల్లెడలఁ బ్రాఁకఁగ నెంచు మహామహుల్ జనా
దృతి నెలు గాంతురో యదియు దిట్టతనంబె యటంచు వారిఁ జే
రి, తగ నమస్కృతుల్ నలిపి, ప్రీతి నొనర్తు హితోపదేశమున్. ౬౭

సీ. ఈవిధంబున నిష్ఠ దేవతాస్తుతియును, గురుచరచరణతామరససతియు,
గీర్వాణకవివరకీర్తనప్రతీతియు, దెలుఁగుఁగై నరులను గొలుచుటయును,
బ్రాహ్మణకవిపాదపద్మసద్భజనంబు, నాధునికకవినప్రార్థనంబు,
వర్తమానకపీంద్రపదసం స్తవంబును, భావకపీంద్రుల ప్రస్తుతియును,

తే. నవ్యసాహిత్యపదలకు నతులిడుటయు,
గుకవులను గూర్చి హిత మెదఁ గోరుటయును
నలిపి, సద్గ్రంథనిర్మాణసరణి జన్మ
సఫలతం గాంచ నెంచితి స్వాంతమందు. ౬౮

తే. గోరిక తలంపఁ బెద్దది, నేరుపుమొయి-నీతలం పేక్రియను దీర్చు, లేది గ్రంథ
రచనకున్ వస్తువోయని ప్రశ్న వితతి-కలుగుచుండంగ నొకనాఁడు కలిగె నూహ.

చ. సకల చరాచరంబునకు శాశ్వతమై తగు కారణం బదే
దొ కనుఁగొనంగనౌ ననుచుఁ దోచుటయున్, వెన నంతరాత్మ పా
యక ప్రకృతిస్వరూపయగు నాద్యయె యంచని బోధచేసె; న
య్యకలుపబుద్ధికిం గత మహా తెలియంగనుజాల రెవ్వరున్. ౬౯

తే. ప్రకృతి యాదిశక్తి భావింపఁగా నేర-రెవ్వరును దమంత, నెట్లు లామ
హేశ్వరీప్రభావ మెఱుంగంగనగు నాకుఁ?-దద్విచిత్రలీలఁ దఱమె యెఱుంగ? ౭౦

చ. గురుఁ డెఱిఁగించె దన్మహిమఁ; గోరిక మీఱఁగ దాని నూఁది సం
బరమున నాత్మలోపలను బ్రత్యహమున్ మనసంబుచేయుచున్
గరము తదుక్తరీతి నవికారతఁ జర్చ యొనర్చుచుండినన్
దిరముగ నిల్వదయ్యెను మదిం బరమార్థవిచార మేలొగో? ౭౧

తే. తెలియజాలక తల్లీల, ధృతి వహించి
 పఠనమొనరించి గ్రంథము ల్పఢిలముగను,
 శక్తి యున్నంత గ్రహించి, సర్వశక్తి
 మహిమ గ్రంథము నిర్మింప మదిఁ దలచితి.

క. ఏనాఁ డిటు తెంచితిన్-యూనాఁ డుదయమున బాలుఁ డడుదెంచి వశిక్
జేనిచ్చె సూచీప్రతిక-దానిచ్చెను బ్రతవహుఁడు తగ నిపు డనుచున్, ౭౫

తే. పత్రికను విప్పగా మహాభాగవతము
 పేరు కనబడె దానిపై; గారవంబు
 మదికిఁ గల్గెను; నీయూహమహిమయేమొ
 యెఱుంగఁజాలను; జిచ్చక్తిహితమే యగును.

తే. అప్పుడే ప్రాసితి బొంబాయి కాయమేయ-భాగవతమును బంపఁగా; జాగులేక వచ్చె నాదివ్యకోశంబు; వైశమ కోని-కొంతఁ జదివితి; నామదిఁ గొంకు తొలఁగె.

సీ. చదివినాఁడను మున్నె సంపూర్ణముగను దేవీభాగవతమును విషయ మెఱుంగ;
 శ్రీభాగవతమును బ్రీతితోడఁ బఠించినాఁడఁ బరీక్షకై బాడఁడెలియ;
 నీపురాణములలో నెందును గనఁబడనట్టి యాప్రకృతిమహామహిమము
 కనఁబడుచున్నది కడువిశదంబుగా నీ భాగవతమున నెంచిచూడ

తే. ననుచు దీనిని దెనిగించియఖిలజనము-లకును శ్రీదేవిమహిమంబుబ్రకటరీతిఁ
దెలుపనగు నంచు మది నెంచి దేవినివ్య-పాదపద్మంబు లెదనుంచి ప్రస్తుతించి.

క. సలలితభాషను దేవుఁగుఁన-సలవఱచిన నెల్ల వారి కవగతమగు ని
య్యల ననుచుఁ బూనితిం గృప్తి-కలనకు శ్రీదేవి పనుపఁ, గడు ముద ముదవఁ.

క. శ్రీదేవీప్రణామః-శ్రీదేవీమహిమః దేలుపు కృతి రచియింపఁ
పే దొరకొనె; నీ సత్కృతి-మేదిని విబుధాదరంబు మేకొనుఁగాతఁ. ౮౦

క. పరమేశ్వరి పలికించిన-సరణి బలుకువాడఁ గాని చతురకవిత్వ స్ఫురణము నాయెడఁ గలదే? -పరిపూర్ణకృపం దలంపవలయు నను బుధుల్.

ఉ. మూలమునందు నుండు పదముల్ మదిఁ దోఁచినయంతవట్టు నా
శ్రీలలితాంబసత్పుష్ప స్మరించుచుఁ బడైము లల్లినాఁడ; నేఁ
జాలుదునే పరాప్రకృతి శస్తమహామహిమంబు దెల్పఁగా,
మూలమునందు భావముల మూల మెఱింగి రచింప గ్రంథమున్ ? ౮౨

క. క్షమియింపుడు దోసంబులు; -దమితోడ బరిగ్రహింపఁ దగు గుణవితతుల;
విమలాత్ములార! కోరిక-తమకుఁ జాలదును నాచు.

చ. ష్రీతిపయి నాదు పాండితి విశేషముగాఁ దెలుపంగఁగోరి యీ
కృతి రచియింప యత్నము నొగిజలుపఁ; బరమేశ్వరీదయఁ
మతి నిడి వ్రాసినాఁడ; నిట మాన్యులు దోసము లున్న దిద్ది న
త్కృతి నొనరింపుఁ డంచు మదిఁ గీర్తనచేయుదు భక్తితోడుతఁ. ౮౪

తే. నాదుచరితంబు నించుక నతులొనర్చి-మనవిచేయుచునున్నాఁడ; మనమునందు
విసుగుఁ బూనక వినుఁడు; జీవితము ధన్య-మగువిధంబున దీనింపుఁ డాత్మలందు.

చ. కలదు త్రిలింగ దేశ మనఁగా భరితావనిభూషణంబుగాఁ;
దెలుఁగునుడుల్ జనంబుల హృదిం గడుఁ బ్రీతిని గూర్చు; నందు రా
యల పరిపాలనంబున శుభాకృతి రాయలసీమనాఁగ ని
మ్ములఁ బొగడొందు భాగ మని పూర్ణమువంబును గొల్పు నున్నతిఁ. ౮౬

తే. అం దనంతపురం బనునట్టి మండ-లం బొకం డున్నయది; దాన నొప్పుచుండు
వర పినాకినినది; దాని పరిసరమున-నునికిఁగాంచు బురంబులు, జనపదములు.

ఉ. దివ్యపినాకినీవరనదీతటమంచునఁ దాడిప ర్తినా
భవ్యపురం బుమాపతికి, భార్గవిభర్తకుఁ గాఁపురంబునై,
సేవ్యసుతీర్థమై వెలయు ట్లేమదమై, యుపమండలంబు నై,
నవ్యవీలాసవై భవజనప్రక రాన్వితమై వెలుంగుచుఁ. ౮౮

తే. కొంతకాలంబు బల్లారి, గొంతకాల-మాపురము కడపమండలంబందుఁ జేరి
యుండె; దుది ననంతపురాఖ్యమండలమున-స్థిత దీపించె నికటసంస్థితి నెసంగి.

తే. ఆపురికి యామ్యభాగంబునందు వెలయు-గ్రామ మొక్కటి చిన్నదై; గాండ్ల పాడు
దాని కభిధానమగు; నాదు తండ్రితాత-లకు నివాసంబుగాఁగఁ జెలంగుచుండు.

ఆ. గాండ్ల వారిచేతఁ గట్టింపఁబడుటచే-గాండ్ల పాడునాఁగ గణుతికెక్కెఁ
బేరు; మున్ను ద్విజులు పెక్కు రుండినయట్లు-తెలుపుఁ జరిత మరయఁ దెల్లముగను.

ఆ. ఇపుడు చిన్న గ్రామమేయైన, నద్దాని-స్థితిని దలఁచిచూడ దేవమాన్య
ములును, ద్విజుల నూన్యములు పెక్కులెక్కల-లోనఁ దెలియఁబడు ననూనరీతి.

క. ఏనుఁగుల తొట్టి కల; దది-యేనుఁగులకు నీరు ద్రావ నేర్పఱచినటుల్
పూనిక గ్రామము పొంతనె-యేనుఁగుల యునికి పూర్వమెఱిగించు ధృతిఁ.

తే. ఆపురంబునఁ గల కాపు లందఱు ద్విజ-దైవభక్తివరాయణుల్, తత్త్వవిదులు,
పూర్వచరితప్రియుల్ జనముఖుల యధిక-సద్గుణాధ్యులు, నిర్మలస్వాంతయుతులు.

తే. కరణములు, రెడ్లు పండితవరులమీఁదఁ-బక్షపాతము గలుటవలనఁ బెక్కు
భూముల బహూకరించి పెంపుగను నిలువ-నిలిచినారలు | శో! తియుల్ కలిమిబలిమి.

సీ. మాయూరి తూర్పు తిమ్మాపురం, బాగ్నేయమునను గూడూరు, శమనుని దిశను
పోతిరెడ్డిపలియుఁ, బాసంగ నైఋతిని బుట్లూరు, పశ్చిమమున నొగి వెలయును
వేంగన్నపల్లె, యుర్విని వాయుదిశను దిప్పారెడ్డిపల్లె, కుబేరదిశను
దాడిపర్తిపురంబు, తగు నీశు దిశను జల్లావారిపల్లె యలరుచునుండు;

తే. నన్నియును రైతులకుఁ దగినట్టి యూళ్లు;-నల్లరేంగడినేలపెం పుల్లసిల్లుఁ ;
బాడిపంటల కిరవయి భద్ర మొసఁగుఁ;-దాడిపర్తితాలూక సత్యమున కిరవు.

తే. గాండ్లపాటికిఁ బడమటఁ గలదు పల్లె-కమ్మవారికి వసతి వేంగన్నపల్లె;
యందుఁ గలవార లాత్మీయులట్లు మాకు-సాయ మొనరించుచుండురుసంతతంబు.

తే. గాండ్లపాటికిఁ బ్రక్కను గలదు పోతి-రెడ్డిపల్లెయనంగ;సంప్రీతి నందు
మేటికమ్మవారును, బాకనాటిరెడ్లు-కలరు ద్విజభక్తియుతులు, సత్కార్యరతులు.

తే. గాండ్లపాడు గ్రామంబు కుగ్రామమయినఁ
దెలిసి, తృణకాష్ఠజలసమృద్ధికిఁ గఱవని
ప్రజల యాద్యుని వసింపవలయు నంచుఁ
దలచి నిల్చిరి విప్రులు ధర్మబుద్ధి.

FF

సీ. ఆ విప్రసమితిలో నగ్రగణ్యులనంగ మాన్యులై రట జనమంచివారు;
తెలుఁగునాడనఁబడు తెలగాణ్యునైదిక బృందంబు మిగుల కీర్తిని జెలంగి
యాజుషశాఖవేదాభ్యాసకులును, నాపస్తంబసూత్రులై వఱలువారు,
కర్మనిఘ్నలు, శాస్త్రవర్ధవిధిజ్ఞులు, సతతసదాచారవితతయశులు,

తే. కాశ్యపసగోత్రు లగుచు విఖ్యాతికొంది-ప్రజలకుచు ధర్మశాస్త్రాదిపద్ధతులను
సలలితంబుగఁ దెలుపుచు నెలమి గాండ్లపాటి నస్కీర్తి మించఁగా వఱలుచుండ్రు.

ఉ. మా జనమంచివంశమున మావ్యగుణాఘ్నలు, వేదశాస్త్రవి
భ్రాణితు, లూర్జితుల్, బుధవరప్రవరుల్ జగ్గయించి, బ్రాహ్మహ
తేజము మీఱ శిష్యులకుఁ దెల్పుచు విద్యల సార్వకాలమం
దోజ వెలుంగుచుండిరి మహోపకృతికై స్తవనీయకీర్తులై .

౧౦౧

క. వినినాడ మా పితామహుఁడనుజకు సాహాయ్య మొసంగ నరుదెంచె దయన్
దనదైన కడపమండల-మును వదలి కుటుంబయుక్తముగ నిట కనుచున్.

సీ. కడపమండలమునఁ గ్రాలు బద్వేలునా నుపమండలం బొండు నున్నతిఁగని;
వేముకుంట యనంగ గ్రామంబు తల్పీమఁ గలదు; మా జనమంచికులమువార
లందు నావాసంబు నలవరించుకొని శాస్త్రవిహితకర్మలఁ దత్పరులయి,
జనసమూహంబులు సన్నుతిచేయఁగా నాచరించుచునుండి రధ్వరాదు

తే. లనుచు నెఱిగినవాడ మదన్వయాను-సరణి; మావంశమందునఁ బరఁగుచుండు
సాదుండె నరసంబటు విదలందుఁ-బూజితముఁ డన లాభసాధియగును

- క. ఆ సరసంభట్టునకును-సూనులు నల్లురు జనించి ఖోణి వెలసి వి
జ్ఞానమునఁ జతుర్వేదము-తాననఁగా నుండి రెలమి నార్యులు పొగడఁ.
- సీ. అం దగ్రజుండు విఖ్యాతుఁడై సరసింహసోమయాజి యనంగ ఖోణి వెలసెఁ;
బెద్దపుల్లంభట్టు, నొద్దికతో మల్లుభట్టాఖ్యుండు, ననంతభట్టుబిరుదుఁ
డనఁబడు సోదరు లఖలశాస్త్రాభిజ్ఞులై యశంబున మించి యలరుచుండ్రు;
వారలు జనమంచినంతదీపకులయి ప్రతిభఁ గాంచిరి జనాదృతి గడించి;
- తే. యందు మల్లుభట్టాఖ్యున కధికయశులు-సుతులు సరసభట్టును, మఱి సూరిభట్టు,
చెన్నుభ ట్టును నాఖ్యల నున్నతులయి-నుతులు పుట్టిరి యసదృశమతు లనంగ.
- ఉ. వారలలోఁ గనిష్ఠుండు ప్రభావయుతుండయి చెన్నుభ ట్టిలఁ
గారవమొప్ప వేదములు, కావ్యములుం బరియించి, నిస్తుల్యో
దారత నెల్లవారలకుఁ దా నుపదేష్ట యనంగఁ శేర్మితో
ధాదునిఁ గీర్తిగాంచె బరతత్త్వవిశారదుఁడై సుశీలుఁడై. ౧౦౬
- తే. ఆ మనీషికి నందనుండై చెలంగె-మల్లుభట్టు మహామతి, మంత్రతంత్ర
వేత్త, యసదృశవిజ్ఞాన విదుఁడు, విబుధ-వర్యుఁడై జనములు తన్నుఁ బ్రస్తుతింప.
- సీ. కాశీపురమునకుఁ గడు భక్తి మీఱఁ గాల్పడకతోఁ బోయి, యనంతమహిమ
నొప్పారు జాహ్నవి నురుతీర్థసముదయములఁ గ్రుంకులిడి, దైవములకు మ్రొక్కి,
విశ్వనాథునిఁ గొల్చి, శాశ్వత పుణ్యంబు లొసఁగు హరిద్వార ముత్సుకుండయి
చేరి, భాగీరథి సేవించి తత్తీర్థమున నవగాహనంబును నొనర్చి,
- తే. సిద్ధసంశ్రితబదరికా నీరు కరిగి,-యందు నారాయణునిఁ గని, యభినుతించి,
వరసు మోక్షదాయకసప్తపురములను భ-జించి మించెను జనులు నుతించుచుండ.
- తే. తీర్థయాత్రలఁ గావించి, దేవదేవు-నాత్మక దలఁచుచు, గావడియందుఁ బుణ్య
తీర్థజలమును గొనివచ్చి దివ్యమహిమ-నాశ్రితులఁ బుణ్యవంతు లానల్లనర్చె.
- క. ఆ మల్లుభట్టు తనదగు-సీమ విడిచి యనుజఁ బ్రోవఁ జెలఁగుచు మదిలోఁ
ప్రేమమున గాండ్రపాటిని-భామముగా నెంచి వచ్చె ధర్మజ్ఞుఁడై. ౧౦౭
- ఆ. అపుడు తాడిపర్తియవమండలంబు బ-ల్లారిమండలమునఁ జేరియుండె;
గాండ్రపాటిజనులు కడుభక్తితో మల్లు-భట్టు ప్రోచుచుండ వజలుచుండె. ౧౦౮
- తే. అంత నామల్లుభట్టు విఖ్యాతకీర్తి-శాస్త్రప్రచయమును విని జనులు గాండ్ర
పాటియందే వసింపఁగాఁ బ్రార్థనంబు-సలుప వదలక యందుండెఁ జతురుండగుచు.
- ఉ. ఆ యసమానధీయుతఁ, డహార్యగుణుం డొగిఁ బెండ్లియయ్యెఁ దే
జోయుతఁ గృష్ణవేణమ విశుద్ధచరిత్రను, భక్తియుక్త, న
త్యాయతభర్తృపాదయుగతామరసాశ్రయధన్యచిత్త, సు
క్షేయచరిత్ర, దైవగురుశిష్యసమూహసమర్పనారతఁ.

సీ. ఆ మహాసాధ్వియం దావిర్భవించిరి సుతు లిచ్చు, రొకసుత; సుబ్బయాచ్యుఁ
డం దగ్రజుండు; రామాంబ యామహాచియ సోదరి; యయ్యెను సోదరుండు
నరసార్కుఁ డనఁగ ననంతవిఖ్యాతితో; మువ్వురు ప్రియము సమ్మదము వెలయ
నభివృద్ధినందిరి; యందులో సుబ్బయాచ్యుఁడు పెండ్లియాడె బూజ్యులెదమెచ్చ
తే. మిగులఁ బ్రేమంబుతోడ మామెల్ల పల్లె-పంకజాత సీతమ్మనా వజలు సుగుణ
గణ్య, భర్తృశుశ్రూషణ కలితహృదయ;-వారి కేను జనించినవాడఁ బ్రీతి.

ఆ. నాకుఁ బిన్నతండ్రి నరసింహశాస్త్రి మ-ద్యాల్పమున ననంతవత్సలత్వ
మొనరఁ బెంచుచుండి చనె దివంబును కేర-శోకవార్ధి ముంచి సోదరులను.

సీ. పలువురు పుత్రు లుత్పత్తినందిరి నాదు తల్లిదండ్రుల; కదేమి దైవమాయ
యగునో యెఱుంగ; నయ్యందఱలోన వేంకటరామయ యన నొక్కఁడె మిగిలెను
నాకు సోదరుఁడయి; ప్రాకటంబుగ వాని మాజనకుఁడు దుగుమట్టి గ్రామ
పాలకవర్యుండు పాలవాదికులాభిచంద్రముఁడయిన కేశవయ్య కొనఁగె

తే. దత్తపుత్రునిగా; వారు దయ దలిర్పఁ-బెంచుకొనుచుండి; రంతటఁ బ్రీతి నాదు
తల్లిదండ్రులు ముద్దులతనయుఁ డంచు-నన్నుఁ బోషించుచుండి రత్యున్నతముగ.

క. తరువాత సుతులు సుతలును-వరుసగ మజ్జనకులకును బ్రభవించిరి; వా
రరిగిరి బాల్యంబందున-సురపురికిం బితరు లెదను శోకింపంగఁ. ౧౧౭

తే. పదునొకండు వత్సరముల ప్రాయమందు-నాదు జనకుఁడు దివికేగె నన్ను వీడి;
దుఃఖవారిధి మున్గి నాదు జనయిత్రి-బాలు న స్పట్టుకొని భువి వనరుచుండె.

తే. ఇట్టి విషమపరిస్థితు లెసఁగుచుండఁ
గూఁతుపై, మనుమనిపయిఁ గూర్చి వెలయ
నాదు మాతామహుండు సన్మతి నుపకృతిఁ
జేయఁగా వచ్చెఁ దలఁచి యమేయకరుణ. ౧౧౮

తే. మాకు నాధారమయి నిల్చి మమత వెలయఁ-దండ్రి లేని కొఱంతను దలఁపనట్లు
లెల్ల విధములఁ బోషించు చుల్లమునకు-హాయి గలిగించుచుండె నమేయరీతి.

క. జనకుం డుపరతుండై నక-మనమున శోకించు మమ్ము మాగ్రామమునక
ఘనమతులగు జనములు ప్రే-మను గని యోదార్చి రపుడు మహితోక్తులచేక.

తే. వేడ్కతో శిష్యతతిఁ గూర్చి ప్రియము నెఱపి
పాతశాలను నింటిలోపలనె నిలిపి
యక్షరాభ్యాస మొనరించి యనువు మెఱయ
నాదు జనకుండె చదివించె నన్ను మొదట. ౧౧౯

తే. అమ్మినేనివంశ్యుఁ డైన వేంకటసుబ్బ-యాఖ్యకమ్మకులుఁ డహార్యరీతి
నాదు తండ్రి శిష్యుఁ డె దయ నను గాంగి-నగుచుండె.

- సీ. మాకుటుంబమునకు మమత నేలోపంబుఁ గలుగకయుండఁగా గాండ్రపాటి
యందు మాతండ్రికి నాత్మబంధులరీతి నుండిన రైతు లభ్యున్నతముగ
సాయంబు చేయుచు, సానంబు వదలక యందె వసింపఁగా డెందమునకు
నిబ్బరంబును గూర్ప దుబ్బరామయయు, బోదనపాటి రోశన్నయును, దదీయ
తే. వంశ్యుడైన సుబ్బయ్యయుఁ బరమకరుణ-నెల్లవారలు గూడి మాతల్లి నధిక
గౌరవంబునఁ గాంచుచు, గష్టకాల-మునను బ్రోచిరి మమ్ము సంపూర్ణకరుణ.
- క. మాతామహుండు మాకుం-బ్రీతిం గూర్చుచును నిలిచి, విసువక, దుఃఖో
పేతుల నార్తిం బాపెను;-నాతథ్యాత్ముని చరిత్ర మభినర్ణింతుఁ. ౧౨౫
- తే. తాడిపర్తికిఁ గ్రోసెఁడు దవ్వనందు-నీశుచిశఁ బెన్నయొడ్డున నెసఁగు రంగ
నాథునకు రమ్యవసతి, పుణ్యముల కిక్క-యగుచు నాలూరనంగ విఖ్యాతికెక్కి.
- సీ. ఆలూరు మాయూరి కరయ శ్రోశద్వయదూరమం దుండు; నాయూర నుండ్రు
తెలగాణ్యవిప్రులు దివ్యసదాచారవంతులు మామిశ్మపల్లెపంశ్యు;
లవ్వారిలో మహిమాధ్యుడు నాదు మాతామహుం డొప్పారు ధన్యతీవి
ధరణిఁ బేర్వడసి సీతారామయ యనంగ ; నుపకారరతుండయి కృపను వెలసి,
- తే. తానె మార్గముఁ జూపించి కోనయందు-మండపంబును నిర్మించె; మఱియు గరుడ
వాహనము రంగునికి సమర్పణము నుత్స-వార్హవిగ్రహములతోడ భక్తిజేసె.
- క. ఆ సీతారామార్కుడు-చేసిన సత్కార్యవితతి ఖీతిఁ బెంపెనఁగుఁ;
దోసముల పొంతఁ బోవని-యా సుగుణుఁడు తాత మాకు నయ్యె విధిక్రమఁ.
- తే. ఆ మహాత్మున కగ్రభార్యయగు సుబ్బ-మకు జనించెను మాతల్లి మాన్యదరిత;
యవల రెండవభార్యయై యలరె నాదు-జనకు సోదరి రామమ్మ శాంతిమూర్తి.
- తే. అధికపతిభక్తి నాదు మేనత్త సతము
కూర్చి నాదు మాతామహు కోర్కి కనుపు
గాఁగ మెలఁగుచు సుతను నొక్కర్దు, సుతుల
నిర్దురను గాంచె సుగుణుల, హృద్యతనుల. ౧౩౦
- సీ. తనయ రంగమ యనఁ దనరు; నాతల్లికిఁ జెల్లెతా నామెను ఖీతిసురాన్వ
వాయుఁడొ శ్రీపాలవాదివంశ్యునకు శ్రీరాములునామసుప్రథితమతికి
నొసఁగి పెండిలిచేసి, యుడుగరలను నిచ్చి, కర్నూలు మండలఖ్యాతిఁ దెలుపు
పేరుసోముల యను నూర నుండిన యత్తవారింటి కంపెను వైభవముల;
- తే. సంత మాతామహుండు కార్యాంతరముల-మునిగి యల్లాడుపల్లెనాఁ జను జనపద
పరిసరంబున రైతుల వరుసఁ జేర్చి-గ్రామమొక్కటి నిర్మించె ఘనత మెఱసి.
- క. పాలములఁ గొని కర్నకులకు-బలువిధములఁ దోడుపడుచు వర్తింపఁగ నా
కులత గలిగె విధివశమున;-నిల నెవ్వారలును గలరె యెదిరింప విధి? ౧౩౨

తే. ఆసమయమందె మాతండ్రి యరిగె దివికి;
నపుడె మా తాతయును స్వీయమైన గ్రామ
మును వదలి వేఱుచో నుండి పూర్ణకష్ట
ములను బడయంగ నేర్పడె నిలనియెడివి.

౧౩౩

క. మాయూర నొక్కనత్తుర-మా యుత్తనుచరించు; శంఖి యనువుగ కూర్చు
నాయంబు చేసి వానికి న-మేఘాశ్వసిని మొనర్చె నబిరుదకృపకా.

క. తనయుల నిర్బుర,మాయ-త్తను దోసెక్కిని కిడకపురిము; దాఁ జేరెను నా
కును గాయత్ర్యపదేశం-బును మధ్య హుంబు చేసి పూర్ణమగు కృపకా.

క. ఉపసితండనై మా గ్రా-మపరిసరింబును విద్య మామృతయొద్దక
గృహ బడయం జన్మబాలమహి-కపు జరిగితఁ జనువఁగోరి; యనువుగ నచటక.

తే. పదునొకండవ వర్ష మా ప్రాయమంబు
దండ్రయాధారమును చేసి లలిప్రాపు
వదలి యొండొక్క-గ్రామాంబు బదులయింట
నుండుట మఱింత వ్యసనంబు నొందఁజేసె.

౧౩౪

క. ఆయూర మాంఘమాసము-లామాసముపడిన విద్య యలనడదయ్యెన్
గాయము గాసిలుగొకఁడె; -వేయివిధంబులను గలిగె విను; గటమిందకా.

తే. కడపనుండి మా మేనత్త గాండ్లపాటి
కరయ మాసేనుమును దన యంతంగం
మునఁ దలంచి పెచ్చి పీలిపించి చను గొని చనె
గడపపురికి మాతామహు కడకుఁ బ్రీతి.

౧౩౫

తే. తనదు తనయుల కై వడి మనునుని నను
గనుఁగొనుచుఁ బెంచె మాతాత కరుణతోడఁ;
గడపపురిమున విద్యార్థి నడవడిఁ గొని
చదువుకొన్నాఁడ విసయంబు కుదురుగాఁగ.

౧౪౦

సీ. అభ్యసించినవాడ నాశ్వలాయనశాఖయంగు నాపస్తంబ మనెడు శాఖ
యందు పొడవకర్మ లనువుగాఁ జేయింపఁదగిన మంత్రములెల్లఁ నడవుకొనక
యనుములవంశ్యుడై యలరెడు వేంకటసుబ్బావధానివిశుద్ధకరుణఁ
దత్తుదపరిచర్యఁ దద్దయుఁ గావించి కృతకృత్యతను బొంది హితవెఱిగితిఁ;

తే. జదువుకొనునట్లు భుక్తిని జరపఁ బుత్ర-వత్సలతఁ బేర్చి నక్కలపాటి వంశ
రత్నమైన సంజీవపు ప్రధితయశుఁడు-మొదట నాదు మాతామహు ముదలనొంది,

- సీ. అటుమీఁదఁ గొమరగిర్యన్వవాయసుధాబ్ధిశీతాంశుఁ, డాశ్రితప్రీతియుతుఁడు,
నిత్యాన్నదానవినిదితచరితుఁడు, నిత్యాన్ని హోత్రి, నిర్ణాద్రగుణుఁడు,
దంపతీపూజావిధానదత్తుఁడు, సదాచారయుక్తుఁడు, భవ్యసత్వరతుఁడు,
సతతశ్రీమద్రామచరితపారాయణతత్పరుం, ఉత్త్యంతధర్మహితుఁడు,
- తే. శ్రీకరుండును నందవరీకవంశ్యుఁడైన శ్రీశేషయాఖ్యుఁడత్యంతనత్స
లత్వమునఁ బిల్చి యన్నాదులను నొసంగి-పోషణమొనర్చుచుండె న న్బుర్రకరుణ.
- తే. నాదు మాతామహుం డొక నాఁడు పండి-తాగ్రణి యనంగఁ జెలఁగు శేషాద్రిశర్మ
దర్శనమునకు నరుగ, సందర్శనశతఁదన మఱదలి పెండిలిచేయుటను దెలుపఁగ.
- సీ. “మనుమఁడు, మీజనమంచివంశజుఁడు, పంచదశవర్షీ యుఁడు, స్మార్తనిద్య
సభ్యాసమును జేయు, సత్యంతవినయసమన్వితుఁ; ఉవాని కర్తృకస్య
నిష్ఠింపఁదలఁపుతో నెప్పుడు నుందును; తండ్రి లేఁ; ఉద్దానఁ దాతనైన
యేనె యాధారమై యెసఁగును;” ననఁగా నె యమ్మాట విన్న శేషాద్రిశర్మ
- తే. విబుధమణి సంతసించి, తాఁ బెండ్లియత్న-మాలసింపక చేసి యత్యంతమోద
మునను బెండిలిగావించె మొగిని నాదు-భావివృద్ధికి గడు యత్నపడుచు నుండె.
- క. తన సన్నిధికిఁ బ్రియమున-ననుఁ జేరిచి సంస్కృతంబునను నిపుణమతిఁ
బొనరింపఁదలఁపుఁగొని నే-ర్పునఁ గఱపెన్ రామశబ్దమును మొదలిడుచున్.
- తే. తాను గడవపురంబునఁ దనరు నున్న
తమగు పాఠశాలను బండితపదవిఁ గొని
యుంట ననుఁ బాఠశాలకు వెంటఁ గొనుచు
నరిగి సంస్కృతమును నేర్పు నతిముదమున.
- ౧౮౬
- క. చదివితీ రఘువంశంబును-మొదలిడి వడిఁ గాళిదాసముఖ్యకృతుల; న
య్యదనునఁ గుటుంబభరణం-బొదవెం; జదు వబ్బదనుచు నూహయుఁ గలిగెన్.
- తే. గురువరుం డొకఁడే విద్యఁ గుదురుగాఁగఁ
జదువవలయును నే నను మదిఁగలాఁడు;
తల్లియును దాతయును నట్టితఱిని సంస్మృ
తిని నడుపఁ గోరుదు రిఁకేమి తెరువు గలదు ?
- ౧౮౭
- తే. గురుఁడు శేషాద్రిశర్మ నాకును గడంక-సాయమును జేయ నరిగితిఁ జదువుకొఱకుఁ
జెన్నపురి; కటఁ దన్మిత్రుఁ డెన్నికఁ గను-వేంకటేశ్వరశాస్త్రి న స్మృతిఁ గాంచి.
- తే. విజయగరంబునందున విశ్రుతులగు-మిత్రులకు లేఖలను వ్రాసి మెలపుమీఱఁ
బంధఁ దమిఁ గళాశాలలోపలఁ బఠింప-ననువు నెఱిగించి; వెల్లితి నచటఁజేర.

క. కాంచిత విజ్ఞులనెల్ల; స-మంచితగతి సందు నాకు నలనడదయ్యెన్;
మించెను బ్రవేశకాల మ-టంచుఁ దెల్పి కాకినాడ కనిపిచి శాస్త్రుల్. ౧౫౧

సీ. కాకినాడను జేరి కాన్యపాఠములను బయ్యింపఁ బూనితిఁ బట్టుపట్టి;
యంతలో మాతామహాప్రేషితంబగు కమ్మ యొక్కటి వచ్చెఁ గదలివచ్చు
చున్నవార మటంచుఁ; జూచితి నాలేఖ; సంత నామఁది గల్గె “సంతరాయ
మింకఁ జదువునకు; నెట్లు సంపాదించు విద్య” యంచును సంత; నెడిలితి వడిఁ
తే. గాశికాపురి; కచ్చటఁ గడఁక మిత్ర-గృహమునందున వసియించి, కీర్తి నెనఁగు
పండితుల కడఁ జదివితి; బాణీసీయ-మధికభక్తిని శుశ్రూష లాచరించి. ౧౫౨

తే. రాచకొండకులాబ్ధిచంద్రముఁడు మిత్ర
వర్ణుఁ డన్నయ్యశాస్త్రి యావాస మొసఁగి
యాదృతిం జూచె; నచ్చట సంతరాయ
ములను బోరయక చదివితి బుధులయొద్ద. ౧౫౩

క. చింతామణిగణపతికృపఁ-జింతామణిమండలిని విశిష్టనియతి న
త్యంతముదంబునఁ బొదలుచు-సంతఁ జదువుచుండ వేఁకి యడరె నధికమై.

క. మాతామహుండు, మాతయుఁ-బ్రీతి గలిగి కమ్మ వ్రాయ విశ్వేశ్వరవి
ఖ్యాతివసతి వీడితి; వే-వే తరలితిఁ గడపపురిఁ బ్రవేశింపంగల్. ౧౫౪

క. తల్లిని, మాతామహుఁ గని-యుల్లంబున సంతసించి యుప్పొంగ నటన్
మొల్లముగఁ గడపితిని నే-నెల్లవిధంబులను వారి హితవు నరయుచున్. ౧౫౫

క. చదువఁగఁ గుశూహలము నా-కొదవుటచేఁ జెన్నపురికి నొగిఁ జని యట గొ
న్నిదిసంబు లభ్యసించితిఁ-గొడుకక పాణినికృతంబు కుదురుగ నెవలొన్. ౧౫౬

సీ. వావిళ్ల వేంకటేశ్వర శాస్త్రి సత్కృప వజ్రులగా నుత్పలవంశరత్న
మయిన వేంకటస్థానిహాచార్యసన్నిధిఁ జదివించె నన్ను మాసత్రయంబు;
పదపడి గడపకు వచ్చి గుర్వాజ్ఞను విజయనగరము సంప్రీతిఁ జేరి,
యందుఁ గీర్వాణమహాకళాశాలయం దతిభక్తి విద్యల నభ్యసింపఁ

తే. దలఁచి ప్రాచ్యభిరుదపరీక్షలను నరుగ-నెంచి చదువుచు నుండితి; హితమనీషు
తెల్ల బోధింపఁ గడచె నం దెలమి సార్థ-వత్సరం బంత; శ్రీగురుపరమకరుణ.

ఆ. కడపమండలమునఁ గ్రాలు బద్వేలుమా-ధ్యమికపాఠశాలయందుఁ బండి
తపద మబ్బినట్లు ధన్యాత్ముఁ డగు గురుం-డనిపె నాకు లేఖ సతిముదమున.

తే. విజయనగరంబునం దుండువిబుధవదల-యనుమతిని, మిత్రు లాదృతి ననుపఁ దరలి
వచ్చి స్వగ్రామమును జేరి భార్యతోడఁ-గడపగురునకు మొక్కి-యొక్కడగు భక్తి.

సీ. మాతామహునకను, మాజీయుఁ బెద్దలకును పందగుంబు లొనర్చి వారి దీవ
నలఁ బొంది గురుకులమున ననుమాతి నొందు బద్వేలాపురిఁ జేరి పాఠశాల
యందుఁ బంజీహోదకై యతిముదంబును పెంచి ఉపకూత్రను సమంచితముగాఁగఁ
గి పుచ్చుచునుండఁగాఁగి పుచ్చెను నొక దోహదం ; పదపడి నీకపహోదకాపఠశాల

తే. యందు కెందవ పంజీహోదకవస్తముగ-నుండవలె గంచు నభిశారు లుచితరీతి
నేర్పఱచుచుండ మద్గురుఁడెరియు పయ-నాకుఁ దప్పదవినిగూర్చెఁ బ్రాకిటముగ.

క. కడపపురి నచ్చి చేరఁజేరి-గడుముదమున గురుని సమ్మఖిగణానఁ బ్రీతి
గి పుచ్చును శాంధ్యమైతిక-గడఁగుముల సందుమింకి గారివ మొప్పక. ౧౬-౨

తే. ఏపరీక్షల నియ్యక యెట్టి నిరుప-కొందుకయె గుంపు నున్నోగి పుష్పదనుచుఁ
దెలిసి వయసుచాలగ పరీక్షలఁబ్రవేశి-మొదపవలయునొకఁ గొన్ని యెండ్లుదితిబుద్ధి.

సీ. సంగ దేశంబునఁ బ్రభువరస్థాపించుటగాన సంస్కృతిసభయనువునఁ గల
కత్తాపుంబునఁ గావించుచుట్టి పరీక్షల కరిగితిఁ బ్రతి వెలయఁ;
గావ్యతీర్థ యనంగ. ఖ్యాతిఁ బురాణతీర్థ యనంగ గురులిరుదంబు లంది
నాడఁ;మద్రాసులోనఁ బ్రాచ్యవిరుదపరీక్షకుఁ జని యందుఁ బేర్చి వెలయ

తే. ధన్యమైన విద్యద్విరుదంబుఁ దెలుగు-భాషయందునఁ బడసితి; బ్రదుకుఁదెరువు
నకును నది తోడ్పడుచునుండఁబ్రకటితగతి-జీవయాత్రను సాగించులేవ గలిగె.

చ. గురువరు నన్నిధానమునఁ గోర్కె మెయిన్ నివసించి విద్యలక
బరువడి సభ్యసింపుటకు భాగ్యము గల్గెను; నాడు జన్మమే
యరయఁగ ధన్యమైన దని యాత్మ ముదంబును బొందుచుక, బరా
త్పరను దలంచుచుక బుధనుతంబుల నారియుచుండు నెప్పుడుక. ౧౬-౩

ఉ. జీవితకై గురుండు దయఁ జేర్చిన యొజ్జితసంబు శ్రద్ధమై,
నేవిధమైన లోపమును నేర్పడనట్లులు నిర్వహించుచుక
జీవిత, మాత్మసంతసము చేకుటఁ బెద్దల శ్రోవ తప్ప కెం
తే వినయంబుతో గురు మనీషితదాతఁ దలంచుచుండుదుక. ౧౬-౪

తే. ఇతరవృత్తుల జీవిత కెప్పుడేని-మదిని బోసక తృప్తితోఁ బదిలముగను
దొరకినట్టి యుపాధ్యాయవరపదంబు-దేవతాసేవ యని యెంచితిని ధ్రువముగ.

క. జీవితకై యాచింపఁగఁ-బోవుటకంటె సహితంబు పుడమిని లేమి
దేవకటాక్షమున గురు-సేవ నుపాధ్యాయవృత్తి చేకుటె నాకుక. ౧౬-౫

ఉ. కొందఱు విద్య సమ్మకొనఁగూడ దటంచును బల్కుచుండు;రా
చందము నిక్కమే;యయినఁ జర్చియొనర్పఁగఁ బూర్వపద్ధతిక
బొందికఁ గన్న యొజ్జితసముఖ భువి నింద్యము గా దటంచు నే
సందియమంద కీసరణి సత్పథ మంచుఁ జరింపఁబూనితిక. ౧౬-౬

తే. గురుఁ డుపాధ్యాయవృత్తితోఁ బరఁగుచుండె;
నదియె జీవిక కర్తవ్యమా ననుచుఁ దెలిపి
నన్నుఁ దత్పరమున నిత్తె. నన్నుతిగిది;
నింక లోపంబు గలుగునే యెంచిచూడె ?

౧౭౦

ఉ. ఉన్నత పాఠశాలకు మహాస్థానితీత గురుంకా, నేను న
భ్యున్నతిఁ దెల్లుబాసటను నొజ్జలమై, గుఱు లెన్న శిష్యులకొ
నన్నుల బెద్దలకొ గని పెట్టిపథమున విద్య నేర్పించుకొ
గ్రన్నన జీవనూత్రిఁ దమిఁ గాంచుచు నుండు మఖండితృప్తితోకొ. ౧౭౧

తే. నాకిఁ కేదోడువా పోడుప్రాకటమున-గురుఁడెయిగుచ్చిచ్చెనెన్నార్చి నెలయె;
దద్దయకొదత్తుపాద్యుష్టే నొచ్చెకదను-యోత్రిజరగుచునుండునత్యముగనతము.

క. తను.యూత్రకుఁ బండితపద-విని చూడెగొని పరాంబ విశ్రుతకరుణకొ
గొనియాడుదు సంతృప్తి-జని ధన్యులయ్యె చనుచు సంతస మొదలెకొ. ౧౭౩

క. క్రమమున నొజ్జశిష్యులఁ బ్ర-వినిలగితికొ నెఱపుచును. బ్రహ్మచారికడ ను
త్తమ విద్యఁ గొనుచు. వభ్యాసమునం బరదేవిసేన జరపుచు నుందుకొ. ౧౭౪

ఉ. కాలము వ్యర్థపుచ్చక, యకల్మషరీతిని నిరసయొద్ద ధీ
శాలులఁ జేయనెంచి మది సంస్కృత భాషయఁ, దెల్లు బాసయకొ
బాలురఁ జేరఁదీసి తమిఁ గాఠము లెంతయుఁ జెప్పుచుండుమకొ
మేలుగఁ గొన్న విద్యకొ సమీక్షణ మనను భాష మొప్పగికొ. ౧౭౫

క. చదివించుచు శిష్యుల, నేఁ-జదివితి జ్యోతిమము, గణిత శాస్త్రసరణి; నే
గొప్పదవం బంచాంగము నె-మ్మది గుణింతును గుహత్తమప్రళితదయకొ.

క. బాల్యముననుండి కవితా-బాల్యమె చిత్తాన నిశ్చలంబుగ నెసఁగుకొ
నైల్లం బాలయక త్రిజగ-త్కల్యాణముఁ గూర్చు కవితతత్త్వంబగుటకొ. ౧౭౬

క. తమి నాత్మ నెంచుచును న-త్యుచితాదృతి గద్యపద్యతితిఁ గూర్చుట లో
కమునకు సేనగదా ని-క్కముగా నని కృతిరచనకుఁ గడఁగితి భక్తికొ. ౧౭౭

క. మదిలో శ్రీలలితాంబా-పదపద్మములం దలంచి ప్రారంభమునకొ
గుడుదుగ శతకము వ్రాసితి-నొదవకొ ధన్యత్వ మెంతయును మజ్జనికొ. ౧౭౮

సీ. ప్రతిపత్సరంబు శరన్నవరాత్రదీక్షను బూని శ్రీదేవిచరణకమల
ముల హృత్కమలసీమఁ జలనంబు నొందక నిలిపి జపంబును సలుపు నియమ
మున నేకభక్తంబుఁ బూని దశమ్యంతముగ గురువరుని సంపూర్ణకరుణ
జరపుదు విజయదశమినాడు శ్రీదేవిపాదపద్మంబులఁ బ్రథమశతక

- తే. పుష్ప మర్చించు వాంఛను మొదట నూని-యర్పణ మొనర్చితిని లలితాంబపేర
వెలయు శతకంబు కందపద్యలసితంబు-భక్తిసంయుక్తి గవిత ప్రశస్తి నొంద.
- క. ప్రతి విజయదశమిఁ బూజకు-నతిభక్తిని బుష్పశతక మర్చించుచు న
స్మృతి నైదుశతకముల వ్రాసితి శ్రీ లలితాంబ కరుణచేఁ బ్రథితముగఁ. ౧౮౧
- సీ. శ్రీదేవిఁ దలఁచుచు శివకామసుందరీ శతకంబు, మఱియును శ్యామలాంబ
శతకంబు, మినాక్షి శతకంబు, చాణక్యశతకంబు నను నైదు శతకములుగ
నర్పించినాడను; నాలోననే వచనగ్రంథముల వ్రాసినాడ వరుస
సీమంతిని చరిత్ర, శ్రీనాథుని దశావతారములను, బాలతతికి జ్ఞాన
- తే. దము పురాణకథాసాగరమును, బాల-నీతికథలను వ్రాసితి; నిగమవినుత
మగు పురాణంబుఁ దెలింగింపమడిదలంచి-బ్రహ్మవై నర్తముఁ బఠించి వరుసతోడ.
- తే. పద్యకావ్యముగా నందు బ్రహ్మఖండ-మును దెలుగుబాస వ్రాసితిఁబూర్ణభక్తి;
ధ్రువుని దిన్యచరిత్రంబు రూపకముగ-వ్రాసినాడను బ్రకటింప వసతిలేదు. ౧౮౩
- క. బాలురకుం దెలియుటకై-తేలికయగు రీతి వ్రాసితిని నొకట సమా
సాలంకార చ్ఛందము-లోలిఁ దర్పణ మనంగ నొక గ్రంథంబుఁ. ౧౮౪
- క. పరమేశ్వరి యానతిమెయి-విరచించితి భాగవతము వేదవినుత మీ
శ్వరి మహిమ సీపురాణము-గురువరు సత్కరుణ వెలయఁ, గుశలత మిగులఁ.
- తే. గ్రంథమంతయుఁ బూర్ణముగాఁగఁ దెలుగు-బాస నొనరించితిని; నిదివసుధనెట్లు
వ్యాప్త మొనరింపఁగల నంచు సధిక తృప్తిఁ దలఁచుచుండఁగ నంత వెన్దగిలెనిడుమ.
- క. తలలో నాలుకవలెఁ, బూ-సలలో దారంబుమాడ్కిఁ జనవున విడ కే
చలనంబు లేక మెలఁగెడి-కులసతికిఁ వ్యాధియొదవెఁగుదురనిదగుచుఁ. ౧౮౭
- సీ. పెండ్లియాడిననాఁడె పిన్నయయ్యను నన్ను సంప్రీతిఁ జూచిన నన్నుతాంగి,
గృహము చేరుట మొదల్ కీర్తితో ధర్మార్థకామాల నడపిన కమ్రశీల,
సహభాగిని యటన్న సన్నల మెలఁగి నన్ననునరించినయట్టి యతివమిన్న,
సతతంబు మది నుంచి హితమె నా కొనరించు చలరించి మించిన కులవధూటి,
- తే. పెద్ద లనినఁ గడుంగడు వినయమునను-నొద్దికను సేవ యొనరించు ముద్దరాలు,
మాయయెఱుంగని చిత్తాన మసలునట్టి-మానవతి కట్టినమయాన మనలె నెలలు.
- తే. కర్మ మది యెట్టిదోకాని కాంచనగునె?-కనిన కాన్పులు నాలుగుఁ గడచె నడవిఁ
గాచినట్టి వెన్నెలరీతిఁ; గనదు సుఖము-నింతయేనియు బిడ్డలఁ జెంతదీసి. ౧౮౯
- క. కాన్పులు నాలుగు సుఖముగఁ-గన్నడినను ఋణ మదేమొ కడుఁ బ్రేముడిఁ దాఁ
బాన్పున బిడ్డును బ్రక్కనఁ-బెప్ప నునిచికొనఁగలేదు; విధియేమందుఁ? ౧౯౦

- ఆ. రెండుమూడు నెలలు నిండినయంతనే-పుట్టినట్టి పట్టు లట్టై చెట్టు
విధికి వశ్యులగుచు వెన్నెంటవెన్నెంట-మరణమొంది; రెట్టి మాయయగునా?
- తే. “పూర్వజన్మకృతంబగు పుణ్య మెంతో-యంతియే కాని మించి యావంతయేని
యనుభవింపమునుఖ” మంచుననగదాను-చూటటంజెందుమదిమఃఖమాటకున్న.
- క. కడుపునఁ బెనువంతను దాఁ-బడసి మిడుకుచుండె గర్భవతియయ్యును; బె
క్కిడుమల నాధివ్యాధుల-తోడుకునఁ బడి కృతశ్రమందె మర్విధిబలిమి. ౧౯౩
- మ. నవమాసంబులు నిండె; బుట్టఁ గనియె; ధన్యాత్మ యైనట్టులే
యవలీలం బ్రసవించె నించుకయు నాయాసంబుఁ దాఁ గాంచకే;
మిపులక దృప్తిని, గార్వ్యయయ్య సుతుతో మేల్మీం బ్రియంబారఁ జూ
చి వినోదించెను; నామకర్మమును జేసెం గూర్చి నాతోడుత. ౧౯౪
- క. జలిబిలి పలుకుల బాలకుఁ-బలుకుల ముచ్చటలఁ జేయు; బలుకకయున్నక
దలయాఁచి నగుచు సంతస-మొలుకఁగ లాలించు బాలు నుల్లాసమున.
- ఆ. మూడునెలలు గడచె ముచ్చటతో సంత-వచ్చె శ్రావణంబు వ్రతనిలయము;
బాలుఁ డంకపీఠి వటల లక్ష్మీ దేవి-వ్రతము జేయఁ దలఁచె వాంఛలొదవ. ౧౯౫
- ఆ. తనువు, మనసు శుచితఁ దనర లక్ష్మీవ్రతం-బాసతోడ జరపె; సంత భోజ
నము నొనర్పఁ బోవ నమితమా చలి పుట్టి-జ్వరము వచ్చె; నదియు వదలదయ్యె.
- ఆ. నాల్గునాల్గు జ్వరము నాడులలో శక్తి-యణఁగునట్లు గాచె; నవల లేవఁ
జాలదయ్యె; బడక శరణమయ్యెను; బాలుఁ-బలుకరించునట్టి పటిమ నడలె.
- క. అనుదినము వ్యాధి బలమై-కొనియెను దేహమున శక్తి; గూర్చుండుటకై
నను, మాటాడుటకై నను-ననువు పడక పోయె; వ్యాధి యతికృతఁ జేసె. ౧౯౬
- క. క్షయ యని వైద్యులు పలుకక-భయమొదవెను; సూదిమందు వలనుగ నాడీ
చయమున దేహంబున నెం-తయు నొసఁగిరి; ఫలము శూన్యతను బొందెగదా?
- తే. నవయుచుండెను దేహంబునాఁడునాటి; -కెడఁదఁజూడంగ సాధ్యసంబెనఁగుచుండె;
నాల్గుమాసాలుగడవఁగానన్నఁగాంచి-‘బ్రదుకుదు నే’యంచుఁబ్రశ్నించెవనితభీతి.
- తే. దేహమా చిక్కె; లేదయ్యె దిట వొకింత; -మాటలాడెడుశక్తియే మందమయ్యె;
“నాదు గండానఁ బుట్టె నీ నందనుఁ” డని-వగవఁగా సాగె దులలేని వంతతోడ.
- తే. ఎవరు తను జూడవచ్చిన నెంతో యాస-నడుగు ‘జీవితమనే’యని యాదరమున;
వారలూరటఁబలుకఁగావంతయుడుగు; -నానఁగ ననిచ్చు నేదై వమని యెఱుంగదు.
- తే. బ్రదుకుపై నాసమనకుండవచ్చుఁగాని-బ్రహ్మతలఁచునెమనకోర్కె స్వాంతమందు?
నెట్లు లిఖించె నాక్రియ నెట్లుఁగాని-కనునె కరుణామయుండయి మనవి నెంచి?

- తే. మార్గశీర్ష మాసంబు నమవననాడు-కలుగఁజేసెను దొందఱు; గాని యేను శయ్యకడఁ గూడుచుండి విశ్వజనయిత్రుఁ-బ్రార్థన మొనర్చుచుంటిని బరమభక్తి.
- క. అమవస మృత్యుప్రద మని,-యమవస దాటిన నొకింత యడఁగు భయం బంచమితాన నొందితిమి; రేయి మదికి నూటయె లేక యేగె భయదమై.
- ఆ. పౌషమాస శుక్లపక్షంపుఁ బాడ్యమి-యసగుదెంచె; నింక నాత్మ భయము వీడుమనుచుఁ దెచ్చి విశ్రాంతిఁగో నుండి-హృదయముచుండె మగువ తృప్తి.
- క. బాలకునిం గనుఁగొను మని-లాల్చింపు మటన్న నే “వలదు వల దింక నీ బాలుడు, సుఖమున్నం గడు-మే, లిదియే కోర్కె” యనుచు మెల్ల నఁ బలికె.
- క. ఇచ్చితి మాషధమును; గను-విచ్చి పలుకుచుండె; యిదిని భీతి నూనినయ ట్లెచ్చిఁ గనఁబడదయ్యె మ-హోన్నతి నారోగ్య మొదవె నొగి ననిరి జనుల్.
- తే. అంత మధ్యాహ్న సమయాన నాత్మ భయము గలిగి యటచెను; “మరణంబు నలుగు నాకుఁ; జచ్చితిని జచ్చితి” నటంచు జాప్రకేక వేసె; నొక నిముసమున కే విడిచె దనువు. ౨౦౦
- ఆ. మందుఁ గొను మనంగ మంచినీళ్ల యిసను-ద్రావకుండునట్టి తన్వి ప్రాణ కాంతుఁజేసి త్రావెగద యెన్ని ముందుఁ-నినుగు లేక; తుదకు విడిచెదనువు.
- క. ఏమందు, లేచికిత్సలుఁ-గామినిసిం శవసంబుఁ గల్గింపవు; నా ప్రేమాన్నద విడిచి యెను-గూమిని, నను ముంచి దుఃఖపూర్ణ జలనిధి. ౨౦౧
- ఆ. బౌర్ధవైహికముల నడలుచు నొసరించి-తత్ప్రీతికృతిగాఁగఁ దలఁచి బాలుఁ బెంచు చూఱడిలుచు పెళ్లఁబుచ్చితి గాల-మంతి నైగునెలలు కొంటితిమిని.
- క. తారణవై శాఖంబున-నోరువరానంత వేడి యొందెను బాలుఁ; ధీరత నడలఁగ నదియే-కారణముగ నాటలమ్మ కనుపించె వడి. ౨౦౨
- తే. జ్వరము తగ్గుచు వచ్చెను, శాంతి మొదవె-ననుచు బాలుసకును శీర్ల నపుసుపోసి; దుట్టిపాలుగ వేకువ నొకట గుట్టు-పుట్టె; గంతంబు వాయుసంపూర్తియయ్యె.
- క. పిలిచినఁ బలుకఁడు; కన్నులఁ-జలనము కనఁబడదు; ముగిసె శ్వాసము; దేహం బొలసె శీతంబున; నను-పుల నీడె బాలుఁ; డార్తి బూర్తిగ ముంచె.
- క. నాతల్లిదుఃఖ మింతని-యేతీరునఁ దెలుపఁగల? నింకేమి గతి యటం చాతేరుల మగుచు దుఃఖం-బీతఱి నెటు తీటు నని మహిం బడితి మెదక.
- తే. బాలుసకుసంస్కృతియొనర్చి, పరమదుఃఖ-వార్ధి మగ్న మానసులమైవనరుచుంటి, మెవరు దరిఁజేర్పఁగలవార లింక ననుచుఁ;-జెల్లఁ గాలంబు కొన్నినా ట్లెల్ల వరుస.

తే. నాకుఁ బుట్టినట్టి నందనుల్ మరణించి-రనుచు నాదు భార్య యరిగె దివికి
ననుచు నాదుతమ్ముఁ డనఁగముగ్గురుసతుల్-దివికిఁ జనఁగ వనట మివులెననుచు.

ఆ. తాను బెంచినట్టి తనయుని కూతురు-కాపురమున కేఁగి కడచె భూమి
ననుచు నాదు తల్లి యారాటపడుచుండె-గనుల నీరు వెడలి కాల్యుఁ గట్ట.

క. అనవరతదుఃఖములే-యనుభవమునఁ దగులుచుండ నకటా! యని తా
మనమును నిలువక యెపుడు-బనవుచు విశ్రాంతిగొనదు, వాపోవు వడిఁ.

ఆ. ఇంటఁ దల్లి చెవిని నిల్లుగట్టుకొని నక-గాంచి, “యెవరు నీకు గతి గలారు?
కాళ్లసాచియుంటిఁ గాటికి నాయనా!-యింకఁబెండ్లి యాడు; హితవువినము.

తే. చేతిమీఁద నీ శ్లేష్వుడు ప్రీతిఁ జల్లు
వార లున్నారే? వైరాగ్య భావ మేల
పూనుదువు? నాకు నాయువు పోవు నెపుడో!
“పెండ్లి యాడు” మటంచుఁ దెల్పెను బ్రయమున. ౨౨౩

చ. ఇరువదియైదు పల్లవము లేమియు లోపము లేక యుండ సం
బరమున భార్యతో సుఖము బాగుగ నందితి; నింకఁ బెండ్లియై
తిరమగు భోగయుక్తిఁ గొని ధీపరమార్థమునుండి త్రిప్పఁగా
నురవగునే యటంచు మది నూహయొనర్చితిఁ గోర్కెలూడఁగఁ. ౨౨౪

మ. నొసటఁ వ్రాసిన వ్రాతలం దెలియ; మున్ముం దేమి రానున్నదో
వెన నూహింపఁగలార లేరు గల రే వెంటం గనుంగొన్నఁ? గై
వసమానే విధి? దాని దాటఁగలరే భావించి యేవార లీ
వసుధంగాని మతేభువంబునను విద్వాంసు లురవ్రాతముల్? ౨౨౫

సీ. తల్లిపల్కులకు నా యుల్లంబునం గల నిశ్చలభావంబు నిలువదయ్యె;
నెదిరించి దీక్షతో నిది గాదనుచుఁ బల్కుఁజాలనియట్టి చాంచల్య మొదవె;
బడి వీడి గృహమునఁ బదమిడినంతనే దిక్కుదోచని గతి తీవ్రమయ్యె;
నిక నేది తెరువని యెదను దలంపఁగాఁ బదిలంబు కొంతయుఁ గుదురదయ్యె;

తే. నకట! దుఃఖంప నగునె యం చాత్మలోన-నరసి ప్రాపంచికస్థితి, నంత వంత
వదలి పరమేశ్వరీపద పద్మములను-గతి యటంచును దలంచుచుఁ గడపుచుంటి.

క. తలవని తలంపుగాఁ బెండ్లి జతనం బొదవె; దాని డిందుపటుప నా
యలవియె కాదయ్యెను; ని-శ్చలముగదా కర్మశక్తి చర్చయొనరుప! ౨౨౬

తే. మంచి దంటిని గురునాజ్ఞ నెంచి; పెండ్లి-తారణ శ్రావణంబునఁ దనరు విదియ
తగుముహూర్తంబనుచునిశ్చితంబుఁ జేసి-రపుడుగురుదంపతులురుగ్గులయ్యుమిగుల.

ఆ. దిక్కులే రటంచు ధృతి యోజన మొనర్చి-తరలివచ్చిపెండ్లి జరపి రపుడు
వేడ్కతోడఁ బెండ్లి పీఠలపయి గురు-దంపతులె వసించి దయ దలిర్ప. ౨౨౭

అ. ఆ వివాహమునకు సభ్యులగుచు జం-ధ్యాల చలమయ్యార్యుఁ డచటఁ గన్య
మేనగోడలగుట మిగుల సంప్రీతితో-గారవించి జరపెఁ గార్యమెల్ల. ౨౩౦

తే. పెండిలియువేడ్కఁగర్నాలుమండలమునఁ-గలుగుద్రోణచలముతాలుకను బ్రసిద్ధి
గన్న రంగాపురంబునఁ గన్నెయింటి-వారలే యొనరించిరి వైభవమున. ౨౩౧

క. నిడిగంటి వంశ విప్రులఁ-గడు సుచరితు డనఁగఁ బేరుగన్న పుల్లయా
ఘ్యుడుగన్న కూతు భార్యగఁ-బడసితి భాగ్యమునమరలభగవతికృపచే. ౨౩౨

క. రంగాపురమునఁ బెండిలిఁ-బొంగుచు మూన్నాళ్లు గడపి ముదమున సతితో
డం గడపఁ స్వగృహంబున-కుం గదలి ప్రవేశమునకుఁ గోరిక యలర. ౨౩౩

తే. వచ్చితిమి బందుగులఁ గూడి; వైభవమున
నింటఁ జేరితి; మానాఁ డదేమి వింత

యో తెలుపఁజాల; మాతల్లియును జ్వరా ర్త
యగుచు మంచానఁ బడియెఁ దా ననువు వదలి. ౨౩౪

తే. కోడలినిజూచిముదమంది, “కోర్కీనిండె”-ననుచుఁదన సంతసంబునుజనులకెల్లఁ
దెలిపి “యిక నాకుఁదక్కువగలదె? చాలు-నిల్లు నిలిచెను; సంబరంబిదియె” యనియె.

తే. “రెండవ కుమారునకుఁగూడఁ పెండిలియయి
భార్యతోడుత నిలుఁ జేరె; బరమముదముఁ
గంటి నిరువురు కోడండ్రఁగాంచి యిందుఁ;
దక్కువేమియుఁ గలుగ దీతటిని” ననియె. ౨౩౬

తే. కోడలిని, నన్ను దగ్గఁ గూరుచుండఁ-బెట్టుకొని హితమును దెల్పి “ప్రీతిగలిగె;
నింకజీవింపఁజాల; నా కేర్పటపుము-తగిన సెజ్జను బరలోకసుఖి” కనియె. ౨౩౭

తే. నామదిని దల్లడిల్లితి; నేమి యందు-నట్టిమాటకు? “నక్కటా! యమ్మ! యిట్లు
లేల పల్కెదు? కోడలి కెల్ల హితముఁ-దెలుపుమా” యని వేఁడితి దీనుఁడనయి.

అ. లేవలేకయున్న లేచి లోపలఁ జేరి-కోడలిని దనంతఁ గోర్కీమీఱ
హితవుఁగఱపి బంధుహితులకుమర్యాద-సలుపఁ దెలిపి నెడలెశయ్యకడకు. ౨౩౮

తే. అంత మూఁడవనాఁడు మా యమ్మపుడమి-పయినినాసను విడనాడె; బరముఁ జేరు
ననుచు నామదిఁ గనుపట్టె; నపుడు బందు-గులను బంపితి నూళ్ళకుఁ గొదువలేక.

తే. శ్రావణాసితనవమిని సంజవేళఁ-బరమపదమొందె మా తల్లి పరమతృప్తి
సుతులు నిర్వహర, గోడండ్ర జతయు సేవ-చేయుచుండఁగఁ, జుట్టాలు చెంతనిలువ.

తే. అంత జరపితి శ్రద్ధతో నార్ధ్యదైహి-కక్రియల సాంగముగ శక్తి గలిగినంత.
కొదువ గలుగక యుండునట్లుదితభక్తి-తోడఁ బదుమూఁడునాళ్ళు నిర్దుష్టరీతి.

తే. మాతృయజ్ఞంబు నెఱవేఱె; మద్గృహమున-కరుగు దెంచిన బాంధవు లరిగి రెల్ల;
నింట నొంటరిపాటున నుంట గలిగెఁ-గాల మీక్రియఁ దార్పాటుగా ఘటిల్లె.

తే. మీడుకుచుండంగ నెల కంత మేనమామ-దివికిఁ జనెనంచు లేఖచేఁ దెలిసె; నార !
దైవవిలసితే మిట్టిది! దాఁటఁగలరె-బ్రహ్మరుద్రాదులైన సేవసుధయందు? ౨౪౪

తే. దుఃఖములమీఁద దుఃఖాలు తోడుతోడ-వచ్చి కన్నీళ్ల నెల్లను వసుధ నడఁపెఁ;
గుములుచుంటిని లోలోనఁ గుదిధిఁ దలఁచి-యింక నైనను విశ్రాంతి నిమ్మటంచు.

తే. చదువుకొనునట్టి తొల్లింటి ఛాత్రు లేరు-లేరు మాటాడ; సందడి లేదు, గాని
ప్రొద్దుపోవుట కష్టమై పోవుచుండెఁ; -గాంత నూత్నాగత తనంతఁ గడఁచె బనుల.

క. గురుదంపతులు క్రమంబున-శరీర మారోగ్య మొందఁ జనుదెంచిరి సు
స్థిరులై గృహమున; కంతటఁ బరమముదం బావహిల్లె భావంబునకున్. ౨౪౫

క. ఇది నా చరితము; దురితం-బాదవని యీ చరిత మెదను నున్నతగతి న
భ్యుదయద మంచును గైకొని-సదయుల సేవల నుతింతు సతతంబు దమిన్.

ఆ. తెనుఁగుబాసఁ గవిత మొనసి చెప్పఁగఁజాలు
కవులు మున్ను యశముఁ గాంచఁజాలు
వార లగుచు ఖ్యాతి వైభవంబుల మించి
యెంచ మనిరి లోకహితముఁ దలఁచి. ౨౪౬

క. మును కబ్బము లోకంబున-కనువగు మెప్పు గలిగింప నతిదుష్కరమై
చనుచుండె; నిపుడు సుకరత-యొనఁగూడెం; గారణమును నూహింపఁదగున్.

ఉ. నన్నయముఖ్యులైన కవినాథులు చూపిన త్రోవఁ బోక, యే
మున్నది భావముం దెలుపఁ బోలుఁ గవిత్వమునందు సంచు న
భ్యున్నతి వ్యాకృతిన్ స్వవిజయోద్యమపద్ధతిఁ గాఁగ నెంచి ని
ష్ఠ న్నతి నొందఁజేయు గుణసత్త్వల భావ మదెట్టి దానాఁ? ౨౪౭

శా. భావంబుం బ్రకటింప నడ్డమని సంభాషించుచున్ వ్యాకృతిన్
బోవంద్రోయుచు, ఛందము నడఁకతోఁ బోనాడుచున్, స్వేచ్ఛ యే
త్రోవం బోవునా యద్ది శాస్త్రమని వాడు ల్పాని, సాహిత్యస
దృశ్యం బెంతయుఁ గ్రుంగఁజేసిరి మదిం ధన్యత్వమానించుచున్. ౨౪౮

తే. “క్రొత్త యొకవిత ప్రాతయే రోత” యనెడు
రీతిఁ గ్రాంత్రొత్త పద్ధతుల్ చేతమునకు
నచ్చుచుండుఁ దత్త్వంబును మెచ్చనట్టి
యుద్ధతుల కెల్ల; నిది నిజం బూహసేయ. ౨౪౯

మ. సులభం బెయ్యది దాని నూతగొని యెచ్చో మెచ్చ రెవ్వారు పూ
ర్వుల నేమంబులు సత్పథంబులయినన్, బూజ్యత్వముం బొందినన్,
జలమే గైకొని వానిఁ ద్రొక్కఁగ వెనక్ సంబద్ధమే లేని వా
క్కులఁ బేర్కొందురు తప్పత్రోవలని పెక్కు ల్లోసము ల్పాపుచున్. ౨౫౦

- చ. ఘటములఁ గొట్టియైన, మఱి కాదన కొక్కటఁ బోవువారిదు
 ప్పటములఁ జించియైన నెటా బల్మిని బేరు జగంబునందు వి
 స్ఫుటముగ నెల్ల వారలకుఁ జోద్యముగా నెఱుంగఁగఁజేసి యు
 ద్భటత వహించ్రు ధూర్జులయి భవ్యయశంబు లభించునం చెదన్. ౨౫౧
- చ. పరమపవిత్రమా తెలుఁగుబాసకె వచ్చెను ముప్ప; లోకమం
 దరయఁగ బాస లెన్నొగల; వవ్వి యొకింతయు నెట్టి కీడునుం
 బారయక సుస్థిరత్వమున నున్నవి నన్నుతికెక్కి, దిక్కులన్
 బరమయశంబు నించుచుఁ, బ్రభావము నెంతయు వెల్లఁజేయుచున్. ౨౫౨
- ఉ. వ్యాకరణంబు చాల దనువాదును, నున్నది దోషపూరితం
 బై కడు నీచపద్ధతిని హాస్యముచేయఁగ నర్హమైనదై
 ప్రాకటశాస్త్రసమ్మతిని భాసలదం చనువాదు సంతటన్
 లోకమునందుఁ దెలునకు లోలతఁ గూర్ప నెసంగి రొక్కటన్. ౨౫౩
- ఉ. నన్నయభట్టుశాసనమునం దెచుఁ గెంతయు రాజపూజ్యతం
 గొన్నదిగాదె? యాపయిని గోవిదు లెందఱు తెల్లలక్షణా
 లెన్ని రచింప రన్నియును నెంచరు త్రోవకు నడ్డమంచు; న
 భ్యన్నతి భావపుంగవిత నూది వచింతురు తారె ధీరులై. ౨౫౪
- చ. “తెనుఁగునకున్న వ్యాకరణ దీపము చిన్నది” యన్నవారు బే
 ర్చిని భవనప్రశస్తి గనరే యసదైన తదీయకాంతిఁ బెం
 పున? నటు చూచినన్ బుధులు పొందిక గాంచరె దాని తోడుపా
 టున? వడి లోపముం గని యెటు ల్పచరింతురొ యిట్టివాక్కులన్ ? ౨౫౫
- ఉ. ఉన్నది యున్నయట్టులు మహోన్నతిఁ దెల్పుట భావ మందు; రం
 దున్నది నైజమైన కళ, యూర్జితమై భవనప్రశస్తికిన్
 గన్నది మార్గ మయ్యదియెగా యని యాడుదు రద్భుతంబుగా
 నెన్ని తలంపుఁ డియ్యది మహిన్ బుధు లెవ్వరు మెత్తురం చెదన్. ౨౫౬
- చ. భువిగల సర్వశాస్త్రములు పూర్ణ నిబంధన మొప్పియుండఁగా
 మివులఁ బ్రమాణము ల్లలఁప మించెను నెల్లెడ; నెద్దియేనియున్
 మివులదు వస్తు వెచ్చటను మించి నిబంధన దాఁటి; చూడుఁడీ
 ప్రవిమలబుద్ధిశక్తి గొని భావమునం బరికించి బాగుగన్. ౨౫౭
- ఉ. ఛంద మదేల, వ్యాకరణశాస్త్రము శాసన మేటి, కిచ్చుఁ బెం
 పొందెడు భావముం దెలుపఁ బోలునె యడ్డుగ నిల్చుఁగాని యే
 యందము నిచ్చుఁ గైత కని హాస్యము భావకపు ల్పొనర్దు; రా
 చందమునందునం గలుగు సారము సారయుఁడీ మహాశయుల్. ౨౫౮

- ఉ. నన్నయతిక్కనాది కవినాథులు భావము లేని పద్యముల్
గొన్ని రచించినార లని కొంకక తెల్పెడువార లెవ్వరే
నున్నటు లెందును గణన యొక్కట సల్పఁగలారు లేరు భా
వోన్నతి మించినట్టి కవు లుర్వి ననంగ విచిత్రమున్నదే? ౨౬3
- ఉ. కొందఱు సుస్థితిం జగతిఁ గోవిదులై యితరోక్తులందు ని
ష్పందత దోషము ల్వేడుక సాగుచుఁ దత్కృతులం బహిష్కరిం
పందగు వాక్యము ల్సభలఁ బల్కుచు నుందురు స్వీయదోషముల్
మ్రుందు నటంచు, నియ్యదియె మార్గము కీర్తి కటంచు నెప్పుడు. ౨౬౪
- శా. అందం దొక్కొక నూత్నశబ్దమును నిత్యాభ్యాసముం జేసి, యే
సందేహంబును బొంద కచ్చటచటఁ సంభాషణల్ స్వోచ్చతఁ
బొందంజేయుచు, బండితావళిని సంపూర్ణప్రథఁ దిట్టుటల్
క్రందైయున్నది లోకమందు స్వయశః ప్రాగల్భ్యముం గూర్పఁగ. ౨౬౫
- ఉ. పెద్దలు కూర్చినట్టి నుడివిత్రముఁ గొండొక చేర్చి, దానితో
నొద్దిక సత్సభాస్థుల నొయ్యన నాధ్యులరీతిఁ గుల్కుచుఁ
దద్దయుఁ దప్పిత్రోవల జనంబుల మోసముఁజేసి, కల్పనల్
విద్దెల మేలిమిం దెలుపు విశ్రుతులఁ గొనియాడు పెట్లగు? ౨౬౬
- చ. ఒరులను దప్పపట్టుటయె యుద్యమ;మయ్యదియే నిజప్రథఁ
వరుసగఁ బెంచు నంచు మది వారక యూది చెలంగువార లె
వ్వరుసను బండితాదృతిని బల్మఱుఁ బొందఁగఁజాల రంచు ను
ర్వరఁ దెలియంగనొ విబుధవర్యులు చిత్తములందు నెప్పుడు. ౨౬౭
- ఉ. బాసలలోఁ దెలుంగు కడు భాసిలు రూపమునందు మిన్నయె;
దోసములేని బాసయె బుధుల్ గణుతింతురు సర్వరీతులఁ;
వేసరునట్లు లెల్లరును వీటిడులై స్వమతంబు నిల్ప నా
యాసముఁ బొందరా దనుచు నాత్మ నెఱుంగుట మేలు ధీయుతుల్. ౨౬౮
- ఉ. పెద్దలు చన్న త్రోవయె ప్రవేశముచేసి చరింపనో; జగం
బద్దియె మెచ్చు;నిత్యయశ మంతటఁ బ్రాఁకఁగఁజేయు నద్దియే;
యెద్దియె మాఱుత్రోవను బ్రకృష్టగుణాస్పద మంచుఁ బూనుటే
యొద్దిక యశా నే? భావమున నూహయెనర్పఁగఁబోలుఁ బండితుల్. ౨౬౯
- ఉ. భావము భావ మంచు వడిఁ బాఱుచు స్వేచ్ఛ వహింప ముఖ్యున
దాభవ మడంగు నాత్మ; వ్యథ పాదుకొను; స్వయశంబు డిందు; ని
చ్చావిధి నెల్ల వారలు వెనక మది నింద యొనర్తు; రట్టి దు
ర్భావము నేల గైకొనఁగఁ బాల్పడువారలొ నూత్నసత్కవులే? ౨౭౦

ఉ. చిత్తమునందుఁ దత్తముఁ జెందక, పెద్దల పద్ధతిఁ మహా
దాత్తత నెంచి, పూజ్యమని తత్త్వము బుద్ధిని నిల్పి, సత్కవుల్
క్రొత్తల మాని, పూర్వకవిోటివచస్కుల గారవించి, య
త్సత్తమకీర్తిఁ గాంచుటకు నొక్కట యత్నముచేయ మేలగున్. ౨౭౧

మ. కవితాకన్యను దోషగా నొనరుపం గాంఁగింప, కత్యంతసం
స్తవనీయంబగు కీర్తి నెల్లనటు లిచ్చున్ బెంపఁగాఁ బూనఁగా
నెవఁ డాత్మం దలఁచున్ సతం, బతఁడు భాగ్యైకాస్పదండ్లై ప్రకా
శవిశేషాన్నతి నొందుఁ; గాన మది నెంచంబోలు నీపద్ధతిన్. ౨౭౨

ఉ. చక్కని మార్గ మెప్పుడును సద్గురుబోధ నెసంగుచుండుఁ; ద
త్సక్తి గురూపదిష్టుడగువాఁ డెద నిల్పి భజించుఁ; గాని, పె
న్మక్కువ దుష్టమార్గముల మాటికిమాటికి నాదృతింగొనన్
జక్కఁగ సాహసించు వివశత్వమునన్ ఖలుఁ డెన్నిరీతులన్. ౨౭౩

ఉ. ఉన్నవిధంబుఁ బోనడఁచి, యొక్కట స్వేచ్ఛను గ్రొత్తతెన్నునన్
జన్న జగంబునన్ యశము శాశ్వతమై యరుదెంచు నంచు న
భ్యన్నతి మార్పులం దవిలి యుద్ధతులొట స్వనాశహేతువం
చెన్నఁగనౌ బుధావళి యహీనత నాత్మల నెల్లవేళలన్. ౨౭౪

చ. తగు నిది యంచు నూహ పరతత్త్వముఁగూర్చి తలంచి, యాపయిన్
దెగువను బోనడఁచి, జగతిన్ బుధులెల్లరు సత్పథంబు నూఁ
తగఁ గొని తత్క్రమంబునె సతంబు చరింపఁగనొనటంచుఁ దె
ల్పి గురువులైరి సుస్థిరత; వీడఁగ నయ్యది రాదు సుంతయున్. ౨౭౫

మ. ఇది సత్యం బని యెంచి సత్కృతిని నెంతే పూన్ని ప్రాచీనమా
వదవిన్ వ్రాసినఁ గీర్తనీయమగుఁగా, భాషామహాదేవికిన్
బాదలున్ సంతస మంచు భాగవతమున్ బూర్ణంబుగాఁ దెల్లునన్
మది దేవీపదము ల్దలంచుచు రచింపంబూనితిన్ భక్తిలోన్. ౨౭౬

శా. లోపంబు ల్గనుపట్టినన్ రచనలో లోఁ దిట్టఁగాఁబోక, హృ
త్తాపం బేమియుఁ బొంద, కాదృతిని నా తాత్పర్య మూహించి మీ
రాపద్బాంధవులై దయం దెలిపి నా కానందముం గూర్చుగా
మీపాదంబులు మ్రొక్కి వేడుదును; నెమ్మిం జూడుఁడీ విద్వరుల్. ౨౭౭

చ. ఒరులను దప్పపట్టుటయె యుద్యమమై తగియున్నవారి ని
బ్బరము వహించి, కైతఁ గల పద్ధతి నించుక యోజసేసి, సం
బరమును బొందుఁ డంచు వడిఁ బ్రార్థనసేయుదు నెల్లవేళలన్;
ఊరమగు తాల్మి యూనుడని ధీరతఁ దెల్పుదుఁ బూజచేయుచున్. ౨౭౮

తే. ప్రాజ్ఞ వరులార ! యెంచి నా ప్రార్థనంబు-తప్పలను దిద్ది గైకొనుఁ జొప్పులెల్లఁ;
గృతినముద్రంబు నీఁదంగ నెట్టులోద్దు-నెవ్వఁడే డయ్య కేరీతి హితవెఱింగి ?

ఉ. నన్నయ తిక్కనాది కవినాయకులే జగమందు లోపసం
పన్నత నొందినార; లసమగ్రవివేకము గల్గియున్న నే
నెన్నివిధంబులం దలఁప నేక్రియ లోపములేని కైత నే
ర్పున్న దటంచు వ్రాయుదును? బుద్ధిఁ దలంపుఁడు పండితోత్తముల్. ౨౦౦

మ. పరదేవీ మహిమంబె యీర చనకుం బ్రా పంచు మాహింపుఁ; ి
సరణిఁ మెచ్చుఁడు; భావమందు నిజభాషాసేవకుం దోడ్పడుం;
డురవౌ సత్కృతి గారవింపుఁ డనుచుఁ యుమ్మత్పదాంభోజముల్
వరుసఁ మ్రొక్కుదు; సత్కవీశ్వరుల సంప్రార్థింతు నెల్లప్పుడుఁ. ౨౦౧

ఉ. పెద్దలు నన్నయాదిసుకవిప్రవరుల్ సుకృతుల్ కృతుల్ జగం
బద్దిర యంచు మెచ్చుకొన నన్నిపురాణములం దెనుంగుగా
నొద్దికతో రచించిరి; మదున్నతపుణ్యము భాగ్యవంతమై
తద్దయుఁ బర్య సీకృతిని దల్పఁగ లేదు తెలుంగు సేయఁగాఁ. ౨౦౨

మ. పరదేవీ మహిమంబె తెల్లనను న న్భాషింపఁగాఁబూనె; నె
వ్వరికిం గానఁగరాకయుండునటు లీభవ్యప్రబంధంబు ను
ర్వర గూఢంబుగ నుంచె నంచుఁ దలఁతుఁ భావంబునఁ; లేనిచో
నరయఁ భాగవతంబు తెల్లనకు వ్రాయఁ జాలరే యేబుధుల్? ౨౦౩

ఉ. వ్రాసినవాఁడ నాత్రిపురవైభవదివ్యపదారవిందముల్
భాసీల నామనంబునను భవ్యము భాగవతంబు తెల్లనఁ;
దోసము లున్న నాపయిని ద్రోయక, దీవెనలిండు మక్కువఁ
జేసి శిశూక్తు లంచు మదిఁ జింతనసేయుచుఁ బండితావళుల్. ౨౦౪

ఉ. పిల్లల కెన్నఁ దల్లియె యభీష్టదయా; నుడులెల్ల నేర్పు; ని
త్యోల్లసితక్రియ న్నడపు; నున్నతుఁ జేయును; సంతసించు; ద
త్సల్లలితాదృతిఁ జరగు సర్వము; గావునఁ దల్లిచాటునఁ
బిల్లఁడురీతి నున్న నను వీక్షణసేయుఁడు గాంచి మత్కృతిఁ. ౨౦౫

చ. నుడువులఁ జక్కదిద్దకయె నోరు మెదల్చిన యంత నాత్మలో
బుడుతని గాంచి తల్లి ముదమొందు; నదేక్రియ మత్కృతంబునై
పుడమిని నీ పురాణము ప్రపూర్ణత నొందినయట్టు లెంచి న
న్నడు దయఁ జూడుఁడీ విబుధకాండములార ! నమస్కరించెదఁ. ౨౦౬

చ. మొదటిది వ్రాసితిఁ జతనముఁ గణియింపుఁడు; లోక సేవయే
యిది యని యెంచు; డెంతయు నహీనగుణాన్నదలై గుణంబులే
కొడుకక కైకొనుండు; కడుఁగూర్చి వహింపుఁడు; బోధసేయు; డి
య్యది యగు విన్నపంబు విబుధావళికిఁ వినుతిప్రపూర్వమై. ౨౦౭

- ఉ. భద్రద మీ పురాణగణభవ్యము భాగవతంబు తెల్లునన్
మద్రచితంబు లోకమున మాన్యతఁ గాంచునుగాత మంచు న
క్షుద్రత నెంచివాఁడఁ గవికోటికి సంతస మిచ్చు నంచు న
మ్ముదితమై యెసంగు భువిఁబూర్ణత నారవితారకంబునై. ౨౮౮
- మ. ఇవి నాయూహలు; లోకపూజ్యతను నెంతే యిచ్చు నం చెంచి భా
గవతంబున్ విరచించినాఁడను జగత్కల్యాణముం గోరుచున్;
మిథులన్ శ్రీపరదేవతాచరణమున్ నిత్యంబు హృత్ప్రీతిమలోఁ
దవులన్ వద్దయఁ బల్కితిన్; గనుఁడు, నన్ ధన్యాత్ముఁ గావింపుఁడీ. ౨౮౯
- చ. తెలివిని గూర్చి యాదృతినిఁ దేటతెనుంగున, సంస్కృతిన్ గవీం
ద్రుల వరపద్ధతిన్ రచన తోరపుఁబ్రీతిని వ్రాయునట్లు లి
మ్ముల నడిపించె దేవగణపూజితదివ్యపదాంఘ్రిపద్మ శ్రీ
లలితయె; కావునన్ గృతి నలంకృతఁజేయఁగఁ బూనితిన్ మదిన్. ౨౯౦
- క. సాకార యనుచు మఱియు ని-రాకార యటంచు విబుధు లాత్మలఁ గొల్వన్
జేకొని యాదృతి శుభములఁ-బ్రాకటముగ నిచ్చు దేవిఁ బ్రార్థింతు మదిన్.
- తే. ఏ మహాదేవి సంప్రీతి నీమహాపు-రాణవర్యముఁ దెనిగింపఁ బ్రభితశక్తి
సూక్తుల నొసంగె, నాదివ్యశక్తి పాద-పద్మముల కంకితమొనర్తు భక్తితోడ.
- తే. మానసంబున కందఁగా రాని ప్రతిభ-వెలుగు జగదంబికాపద సలిలజయుగ
మాతృ ధ్యానించి యారీతి ననవరతము-నిష్కళంకత్వమునఁ గృతి నిశ్చయించి.
- క. ధ్యాన ధ్యాతృధ్యేయా-నూన ప్రతిభా విశేషనుత్యచరణకున్,
మహాసింద్ర సురేంద్రాది-జ్ఞానాస్పద నిత్యపూతచరిత కరుణకున్. ౨౯౧
- క. కరుణాభరణకు, విశదా-భరణాయిత భక్తవిసర వాంఛోద్ధరణ
స్మరణ ప్రవణకు, సురగణ-వరసతతాదృతివిధాన భరితకరణకున్. ౨౯౨
- క. కరణాగమ్యకు, నిస్తుల-వరప్రదకు, సంశ్రితార్తివారణకు, మహే
శ్వరసంస్తుత గుణగణ నిర్భర పరిపూత ప్రపంచ పరివర్తనకున్. ౨౯౩
- క. నిత్యానందాత్మిక, కాన్మత్య ప్రతిభావిశేష నర్తిత లోక
స్థిత్యనుపమ చరితకుఁ, గృత-కృత్యశ్రిత జనవరేణ్య కీర్తిప్రదకున్. ౨౯౪
- క. నిగమాగమ సన్నత, క-త్యగణిత ధృతియుత, కభీష్టితార్థప్రదకున్
జగదాది స్థిత్యంత-ప్రగతికృతకు, నిరవధికవిభవసంయుతకున్. ౨౯౫
- క. సర్వైశ్వర్యదమహిమా-ఖర్వప్రభ, కఖిలయోగ గమ్యాభకు, ని
ర్గర్వస్వాంతమనీషీ-ధూర్వాహ, కానతజనౌఘ తుష్ట్యావహకున్. ౨౯౬
- తే. పరమభక్తి సమర్పింప వరుసతోడ-వ్రాయఁబూను మహాభాగవతమునకును
నిదియె ప్రారంభమగు; దయహృదయనీమ-వెలయఁగా నవధరింపుమోవిశ్వజనని!

శ్రీమత్పురజేవతాయై నమః

శ్రీమహాభాగవతము

కథాప్రారంభము

ప్రథమాంశము

మొదటి అధ్యాయము

తే. శ్రీసురాధిపమాళిభూషిత మనోజ్ఞ-పారిజాత మరంద కణాదణములు,
భవతనయపాదపద్మరేణువులు విఘ్న-బృందముల సంతతము నివారించుఁగాక ! ౧

క. నారాయణు, నరవరు, నరు-భారతిదేవీమతల్లి, వ్యాసమునీంద్రుఁ
భూరినమస్కృతు లొనరిచి-తీరుగఁ బిమ్మట జయంబు దెల్పంగఁదగుఁ. ౨

సీ. ఏదేవిఁ బూజించి యీజగత్సృష్టి గావింప నేర్చు గడించె విశ్వకర్త,
యేదేవిఁ బూజించి యీజగత్పాలకత్వమున దత్తుండయ్యె దానవారి,
యేదేవిఁ బూజించి యీజగత్సంహార మొనరింపఁ దగు శక్తి నొందె శూలి,
యేదేవి తత్త్వార్థ మెఱిగిన మునులెల్లఁ బరమప్రకృతిగాఁగఁ బలుకుచుందు,
తే. రేమహాదేవి ధ్యేయయై యెసఁగు యోగి-జనములకు నెల్ల సంతతంబును మనముల;
నట్టి స్వర్గాపవర్గద కఱుల విశ్వ-జననికి నమస్కరింతు నా స్వాంతమందు. ౩

సీ. ఏదేవి యీ విశ్వ మెల్లను స్వేచ్ఛచే సృజించి జన్మంబుఁ జెంది శంభు
నర్ధాంగలక్ష్మీయై యత్యంతసంతోషమున విలసిల్లు నీ భువనమందు;
నేదేవి నీశ్వరుం డెంతయు ఘోరతపంబుల మెప్పించి పత్నిగాఁగఁ
బడసి యాత్మీయ హృత్పద్మంబునందు నివాసంబు నొసఁగెను భాసురముగ;
తే. నట్టి లోకై కమాత, నిత్యానవద్య-భక్తజన వాంఛిత విధాత్రి, భవ్యగాత్రి,
శీతగిరిపుత్రి భక్తిసంశితమనీష-తైన మి మోముఁగావుత మనవరతము. ౪

మహాభాగవత ప్రకాశనము

తే. నైమిశం బను పుణ్యవనంబునందు-శౌనకాదు లౌ తాపససత్తములు మ
హర్షి శార్దూలు, వేదవిదాధ్యు, సూతుఁ-గాంచి మున్నొక నాఁడు ప్రశ్నించిరిట్లు. ౫
సీ. “స్వర్గాపవర్గ శివప్రదంబును, నుత్తమంబు దేవీమహిమంబు విస్తృ
తంబుగ నే పురాణంబున వెలయునో దాని నిష్పాడు మాకు దయదలిర్ప

నెఱిగింపవే సూత! యీభువి నరులు దివ్యజ్ఞానవిరహిత లయ్యుఁ, దొమ్మి
దివిధంబులైన భక్తిని వారు పొందుదు రేపురాణము వినిరేని నియతి;

తే. నోమహామతి!” యని వేడ నురుదయాస

ముద్రుండగు సూతుఁడప్పుడు మునులఁగాంచి

పలికె నిట్లు “మహాభాగవతపురాణ

మనఁగఁ బరమరహస్య మయ్యది వినుండు.

౬

తే. మున్ను నారదమునికి శంభుండు తెలిపె-దీని; భగవంతుఁ డౌ వ్యాసమాని భక్తి
శాలియగు జైమినికి బోధసల్పె; నాపు-రాణమే మీఁకుఁ దెల్పెద; శ్రద్ధవినుండు. ౭

తే. తాపసోత్తములార! మీ రీపురాణ-రత్నమును వెల్లడింపంగ రా దెపుడును;
గోప్య మియ్యది కావున గోపనీయ-మగును గడుజతనంబున నాద్యులార! ౮

సీ. ఈ పురాణంబును నేపురుషుండైన వినినను, జదివినఁ గను సుకృతము;
వచియింప నా మహేశ్వరుండు వత్సరసహస్రములనైనను దా నశక్తుఁ డగును;
గావున మునులార! గణన కశక్యమా తత్ఫలంబును దెల్పఁ దగిన శక్తి
గలవాఁడ నాదునే కడఁక” నటంచు సూతమునిండుఁ డాడినఁ దాపసేంద్రు

తే. లందఱాశ్చర్య సంభరితాతిహర్షి-తాత్పులై వేదవిద్వరు, నాద్య సూతుఁ
గాంచి వినుతించి యత్యంత కమ్రభాషి-తముల నిట్లని యడిగిరి తమి దలిర్ప. ౯

ఆ. “ఈ పురాణరత్న మేరీతి భువియందు-వెలసె, దీని నెల్ల విస్తరించి
యెఱుకపఱుపుఁడిప్పుడెంతయుఁగరుణతో-సూత! ధీసమేత! సుకృతచరిత!” ౧౦

క. అని వినయంబునఁ బ్రార్థన-మును జేయఁగ సూతమాని పుంగవుండు దయఁ
వినిపింపఁ దొడఁగె నమ్ముని-జననాథులకును బురాణసంహిత వరుసఁ. ౧౧

సీ. “సకల వేదంబులఁ జదివినవారిలోపల సగ్రగణ్యుండుఁ, బరమమునియు,
ధర్మశాస్త్రములెల్లఁ దగురీతి విరచించినట్టివాఁడును, జ్ఞాని యైనవాఁడు,
పరమహాశయిండును, భగవంతుండును నైన వ్యాసమునిండుండు పడు నెనిమిది
యగు పురాణంబుల నత్యంత కృపతోడఁ గావించి సంతృప్తిఁ గాంచఁడయ్యె,

తే. ధర్మసముదాయముల ముఖ్యత త్వ మెఱిగి-నట్టి సర్వజ్ఞుండయ్యుఁడా సంతరంగ
మందునించుక యేనియునాద్యులార!-యొక్కసమయంబునందిట్టులూహచేసె. ౧౨

చ. “పరమమహాపురాణమయి భాసిలు నెయ్యది? దేని మించి యీ
ధరణిఁ బురాణ మొండు విశదంబుగ నుండఁగఁజాల? దెందు సు
స్థిరముగ నారయఁ భగవతీమహిమం బతివిస్తృతంబునై
పరఁగునా? తత్పురాణమును వర్ణన యేక్రియఁ జేయఁగల్గుదుఁ? ౧౩

క. దేవీత త్వం బెఱుగఁక-యేవిధమున వర్ణనంబు నేఁ జేయుదు నం”
చావలచిట్లుండయి మది-నావేదవ్యాసమాని యంతఁ దలంచెఁ. ౧౪

తే. “పరమసుజ్ఞానియామ హేశ్వరుఁడె యెఱుంగఁ-జాలఁ డే దేవితత్త్వంబు, జగతి నేమ హజననిత త్త్వమును దెలియంగనునతి-దుష్కరంబయిమిగులనుద్వ్యోతమగును.” ౧౫

క. వరమతియగు వ్యాసుం డిటు-లరసి తుహినశైలముచకు నదిగి తపంబుఁ జరకాలము దుర్గాభ-క్తిరతుండయి చేసెఁ గలిన దీక్షానియతిక. ౧౬

తే. భక్తవత్సల యయిన శర్వాణి తత్త-పమున కతితుష్టయై యాకసమున నిలిచి పలికె సీరీతి వ్యాసుఁ దాపసవరుఁ గని-“వినుము నామాట శ్రద్ధతోడనుమునింద్ర!

పరమేశ్వరి వ్యాసునకు బ్రహ్మలోకమున కరిగి శ్రుతులఁ దత్త్వ మడుగునుట చ. మునివర ! బ్రహ్మలోకమును ముందుగఁ జేరఁగఁబొమ్ము సేవు; వే దనివహమెల్ల నచ్చట సతంబు వసించుచు నుండు; నిష్కలం బును గడు నున్నతంబగుచుఁ బొల్పెడు మత్పరతత్త్వ మంతయుఁ గనుఁగొను దండు; నే శ్రుతిగణస్తుతి నొందును సుప్రసన్నతః. ౧౭

తే. వ్యాసమునిచంద్ర! భవదీయవాంఛితంబు-నంతయును బ్రహ్మలోకంబునందుదీక్షు” నని యదృష్టస్వరూపంబునను వచింప-సత్యలోకంబునకు నంతఁ జని యతండు. ౧౮

క. శ్రుతులకు సాష్టాంగనమ-స్కృతు లొనరిచి పలికెఁ “గరుణఁ జెప్పుఁ; డవ్యయమై స్తుతికెక్కు బ్రహ్మపద మే-వితమునఁ జెలువారు? నెఱుంగ వేఁడెద భక్తిక.” ౨౦

క. వినయంబున నవనతుఁడౌ-ముని ప్రార్థన మాఱికించి మొగిఁ బ్రత్యేకం బున శ్రుతులెల్లను దత్త ణ-మునఁ బల్కెను వ్యాసమానిపుంగవుతోడక. ౨౧

తే. “సర్వభూతంబు లెందుండు, సకల మెచట-నుండి వర్తించు, బరమమై యుండు నేది యదియెత త్త్వముభగ వతియగుస్వయముగ”-ననుచుఁబల్కెను ఋగ్వేదమధికభక్తి.

తే. “ఏది సకలయజ్ఞంబుల నీశుచే య-జింపఁబడును, బ్రమాణతఁ జెంది యేము దేన నుండుము, భగవతీదివ్యతత్త్వ-మదియెస్వయముగ”-నని యజుస్సపుడుపలికె.

తే. సామవేదంబు వచియిం చె “సంయములెది-తలఁతు, రేదిప్రపంచంబుఁ దగ ధరించు, వెలయు నెద్దానిచేత నీ విశ్వమెల్ల-నదియె దుర్గ జగన్మయి యనఁగ నొకటి” ౨౨

తే. “పరమభక్తి ననుగ్రహవంతు లెంతు-రాత్మ దేవేశిగా దేని; నదియె యంద్రు పరమపురుషుండు బ్రహ్మంబుభగవతియగు-దుర్గ”-యంచునధర్వంబుతోడరిపలికె.”

క. మునివరుండగు సూతుఁడు పలి-కెను ఋషులం గాంచి: “శ్రుతులు కీర్తింపఁగ ని య్యనువున సత్యవతీనం-దనుండగు వ్యాసుండు విని యెదం దలపోసెక. ౨౩

క. “కనుఁగొంటిఁ బరబ్రహ్మం-బనఁగా; మది నిశ్చయింప నయ్యెను జగమం దున; భగవతియగు దుర్గయె-యని తెలిసితి” ననుచుఁ బొంగె సత్యంతంబుక. ౨౪

క. అంతట నాశ్రుతినంతతు-లెంతయు నమ్మానివద్య నీక్షించి “ముని! యంతయుఁ బ్రత్యక్షముగా-వీంతుము తెల్పినది నీకు వివిధవిధములక.” ౨౫

తే, వేదములు పల్కి యీక్రియ వినుతిచేయఁ-బూనె సచ్చిదానంద సంపూర్ణ విగ్ర
హాయును, శుద్ధయు, సర్వదేవాత్మిక యును-నయినపర మేశ్వరిని భక్తియతిశయిల్ల.

సీ. “విశ్వమయీ! పరమేశ్వరి! యోదుర్గ! నీస్వేచ్ఛచేతనే నిర్మితులయి,
వరుస బ్రహ్మాదులౌ పురుషత్రయంబు సృష్ట్యాది కార్యత్రితయంబునందు
స్వీయగుణాలిఁ గల్పితులయి వెలసిరి; నీకు సమాను లీలోకమందు
నెవ్వార లున్నార లెచ్చోట వెదకిన? నతిదుర్గమంబు లైనట్టి నీదు

తే, దివ్యగుణసంఘముల మదిఁ దెలిసి యెవఁడు-సంస్తుతియొనర్పఁగాఁ దగు శక్తి గలిగి
నట్టివాఁ డున్నవాఁడు మాయమ్మ సృష్టి-దృష్టిలోపల నోమహాదేవి! తల్లి! 30

చ. హరి నినుఁ గొల్చి దుర్జయుల నాసురుల౯ వధియించి యాజి సం
బరమున మూఁడులోకములఁ బాలనసేయుచు నున్నవాఁడు, త్వ
ద్వరచరణంబు వక్షమునఁ దాలించి శంభుఁడు లోకనాశ భీ
కరమగు కాలకూటము నికామశుభంబుగఁ ద్రావెనంబికా! 30

తే, తల్లి! యీ మూఁడు జగములఁ దావకీన
దివ్యమహిమాతిశయముఁ గీర్తింపఁ గలమె!
ముజ్జగంబుల రక్షింప మూలమయిన
యంబికపు; త్వచ్ఛరిత మెన్నగునె మాకు? 31

సీ. ఏదేవి స్వీయగుణాదుల మాయచేఁ బరమపూరుషుఁడయి పరఁగు దేహ
ధారికి దేహాఖ్య తా వెలుంగుఁ జదాత్మికయుఁ బరిస్పందాదిక యును బరమ
శక్తియు నాఁగ విశ్వంబునయందు; నేదేవిని ద్వన్తాయఁ దెలియఁజాల
నట్టివారై, మోహితాత్ములై దేహధారులు విభేదజ్ఞాన విలసితులయి

తే. పరమపురుషుఁడుగాఁగ విభ్రాంతిదేహ
సంసితనుగా వచింతు విశ్వమయివైన
నిన్ను మాయమ్మ! యంబికా! నీకు మ్రొక్కు
లిడుచునున్నార మోతల్లి! యెపుడు భక్తి. 32

సీ. స్త్రీపుం స్వముఖములై తేజరిల్లు నుపాధిసముదయంబులచేత శక్తియుక్తిఁ
దక్కువయయి యున్నతాఁబరబ్రహ్మంబు మొదట నీవలననే భువనసృష్టి
యిచ్చను బొందెను; సృష్టియం దాత్మీయమయి తనంతట వెలునట్టి శక్తి
పరమమై భాసిలు నిరపుగఁ; దచ్చక్తి మూలకారణము ద్విమూర్తులకును

తే. నయ్యెఁ; గావున బ్రహ్మమే యాదిహేతు-వగు భవంతాయయే కాననగుచునుండు;
తల్లి! శక్త్యాత్మక మె పరతత్త్వమయిన-బ్రహ్మమనఁబడుచుండును బ్రథితముగను.

సీ. జలములయందుండి సంభవించిన వడగండ్లు మున్నగునవి కనుఁగొనంగ
జలధర్మవస్తుత్వ సమనిశ్చయ జ్ఞాన మభిమత మయి మదికగుచునుండు

నేరీతి; ధ్రువముగా నారీతి బ్రహ్మసంభవమైన సర్వంబు పరిగణింప
శక్తిస్వరూపమై స్వాంతంబునకుఁ దోచు; సద్దానఁ బురుషుని దైన ప్రజ్ఞ
తే. విశదరీతిని వెలుఁగొంది వెలయుచున్న
యాపరబ్రహ్మమందు శక్త్యాత్మకత్వ
మునను దృఢనిశ్చయజ్ఞానమునఁ బరమయి
యుండున ట్లెంచఁబడుచుండు నురుతరముగ.

37

సీ. ప్రాణుల షట్ప్రకరపంక్తుల విలసిల్లు బ్రహ్మాదిషట్టివు ల్పరమశక్తి
భవదాశ్రయంబునఁ బరఁగుచుఁ బ్రేతలై పరమేశభావంబు పరఁగఁ బొందు
చున్నార లాశివు ల్బోధ్యంబుగా; శివునం దీశ్వరత్వమే యరయ లేదు,
మంగళరూపిణి! పొంగును నీయందె జగదంబికా! యీశశక్తి! యట్టి
తే. కారణంబున దేవి! దుర్గ! గతి మాకు-ముజ్జగంబులవారిచే మ్రొక్కుటఁ గొను
పదములం గల తల్లి కృపాప్రపూర్ణ-వయి ప్రసన్నపు గమ్ము విశ్వైక వినత!”

వ్యాసునకుఁ బరమేశ్వరి ప్రత్యక్ష మగుట

తే. శ్రుతులు శ్రుతివాక్యములచేత స్తుతియొనర్ప
నిట్లు, లోకవిసరమున కెల్లఁ దల్లి
యా సనాతని దేవి ప్రత్యక్షమయ్యె”
ననుచు సూతుండు మఱియుఁ జెప్పను దొడంగె.

32

తే. “జ్యోతిరూపిణి యాదేవి చూడ నకల-ప్రాణులందున వసియించు భవ్యయగుట
వ్యాసముని సంశయంబును బాపఁబూనె-నప్పుడు స్వతంత్రరూపంబు నవధరించి.
సీ. వెలుఁగుచుండినయట్టి వేయిసూర్యుల తేజమునఁ, జంద్రకోటితూల్య నిజకాంతి
విలసిల్లి, నయ్యంబ వేయిచేతులతోడ దివ్యాస్త్రజాలముల్ భవ్యరీతి
ధరియించి, దివ్యవస్త్ర విభూషణాఢ్యయై దివ్యగంధము లలందిన శరీర
మత్యంతసురభిశం బగుచుండ, సింహంబుపైన నారూఢయై ప్రాణి మించి,
ఆ. కానఁబడుచు నొక్కొకతటి శవంబును-వాహనంబుగాఁగ వఱలు; నొక్క
చక్కి నాల్గుచేతు లక్కజంబుగఁ దాల్చి-దేవి వ్యాసమునికిదృశ్యయయ్యె. 3౯
సీ. నూతనమేఘంబురీతి కాంతి వెలుంగ రెండు భుజములతో నుండు; నాల్గు
చేతులతోడుతఁ జెలఁగు నాక్షణమందె; దశభుజాఢ్యయు నయి తనరుచుండుఁ;
బదియునెన్నిది భుజపంక్తులతో నుండు; నప్పుడె శతసంఖ్య నలరు భుజము
లను దాల్చి దీపించుఁ; గనుఁగొనుచుండ ననంతభుజాఢ్యయై వింతఁజూపు;
తే. దివ్యరూపంబుధరియించి తేటపడఁగఁ-గానఁబడు; విష్ణురూపంబుఁ గడఁకఁదాల్చు;
నంత శ్రీవిష్ణువామాంగమందెసంగు-శ్రీమహాలక్ష్మీరూపంబుఁబ్రీతిఁబొందు. ౪౦

క. చూచుచునుండఁగ వ్యాసున-కాచక్కిని రాధయయ్యె నాకస్మికతఁ;
దోచెను శ్రీకృష్ణాకృతి-వే చతురవిలాసములను వెలయఁగ నపుడే. ౪౧

క. ఒకమాటు బ్రహ్మరూపం-బాకపరి వాణీస్వరూప మొప్పారఁగఁ, బా
యక యాకమలాసను వా-మక ప్రదేహార్థమందు మహిమ వెలుంగున్. ౪౨

తే. శివుని యాకృతి ధరియించి చెలఁగె నొక్క
సమయమున; హరవామాంగ సంస్థితయగు
పార్వతీరూపమునఁ బొల్చె సర్వశక్తి
యైన యాజగదీశ్వరి మానియెదుట. ౪౩

తే. ఈ విధంబున సర్వమయియగు నాది-దేవి తా బహురూపముల్ దివ్యశక్తి
వెలయధరియించిబ్రహ్మహాపిణియగుటను-వ్యాసముని సంశయంబును బా పెనపుడు.”

దేవి వ్యాసమునిసందియంబు తీర్చుట

క. అని పలికి సూతుఁ డిట్లని-మునివర్యులకెల్లఁ దెలుపఁబూనె “మునీంద్రుల్!
వినుఁ;డంత వ్యాససంయమి-గనుఁగొని తద్రూపములను గాంచి ముదంబున్. ౪౪

తే. సకలజగములకును దల్లి శక్తియనుచు
మునమునఁ దలంచె; నాదేవిమహిమ వ్యాస
మాని తాఁ బరమబ్రహ్మ మహితతత్త్వ
మరసి యపుడు జీవన్ముక్తుఁ డయ్యె; నంత. ౪౫

క. పరదేవి యయిన భగవతి-కరుణం బరికించి వ్యాసకాంక్షితమును న
త్తరుణమున నాత్మపదతల-మిరవుకొనిన సరసిజంబు నేర్పడఁజూపెన్. ౪౬

తే. వ్యాసముని యాసరసిజంబునందుఁ గల్గు-వేయి రేకులలోపల వెలయు పరమ
నర్ణసహిత మహాభాగవతపురాణ-మంతయునువంతతోఁ గాంచె నెంతయుఁ దమి.

చ. మునివరులార! వ్యాసమునిముఖ్యుడు దేవిని బెక్కురీతులన్
మనమున సంస్తుతించుచు నమస్కృతి మూర్ధముతోడ నాదరం
బున రచించి, యంత శ్రమమున్ వడిఁ బాసినయట్లు ధన్యతన్
గని, తన యాశ్రమస్థలమునన్ వసియింపఁగఁబోయె నొయ్యనన్. ౪౭

తే. వ్యాసుఁ డాపద్మమునఁ బరమాక్షరముల-వెలయునట్టి పురాణ మేవిధిని గాంచె
ధర మహాభాగవత పుష్పవరము నట్టి-విధమునను బూన్కి విరచించి వెలయఁజేసె.

తే. స్నేహమున నాపురాణంబుఁ జెప్పెనాకు-వ్యాసముని భాగవతమును వరుసతోడ;
విన్నవాడను, దెలిసితి విశదరీతి-మునిజనక్రేష్టులార! యేనును నిజముగ. ౪౮

క. మునులార! మీకు స్నేహంబునను మహాభాగవతముఁ బూన్కి దెలిపెదన్,
వినుఁ;డద్రానిని జితనం-బున రక్షింపుఁడు రహస్యముగ మీ ముగిలన్. ౪౯

తే. ఇమ్మహాభాగవతమునం దెన్న ఖండ-శాంశభాగంబుతోడుత నశ్వమేధ
యాగములు వేయివాజపేయములుశతము-నైననుసమానములుగావుమానులార.
తే. భువనముల నెల్ల పావనంబులుగఁ జేయు-టకు, మహాపాతకులకుఁ బాతక మడంప
నీవిధంబున వ్యాసమాసింద్రుచేత-వసుధ వెలుఁగొందె నీమహాభాగవతము.” ౧౪

రెండవ అధ్యాయము

వ్యాసునిదగ్గఱకు జైమినిమునివచ్చి వ్రతోపాస్య దేవతామహిమలను వివరించుట
క. మునులకు సూతుఁడు దెలుపం-గను దొడఁగెఁ: “జైమిని యనఁగాఁ బ్రభుతుండౌ
మునిపుంగవుఁడు పురాణము-లనవరతముఁ బెక్కులువిని యాదృతితోడఁ, ౧౫
ఆ. వ్యాసమానిఁ గాంచి యప్పుడు సాష్టాంగ-ముగ నమస్కరించి, “జగతి సకల
వేదవిద్వర్జిత ! వినుతి నీకు నొనర్తు-మునిజనాగ్రగణ్య ! బుధవరేణ్య ! ౧౬
క. నీకంటె నధికు లెవ్వరు-లోకంబున లేరు వక్తలు కనుంగొనఁగా
నో కృష్ణద్వైపాయన!-నీకరుణ నిన్వింటి నిఖల నిగమార్థములఁ. ౧౭
తే. పుణ్యతమములౌ కథల నగణ్యములుగ
నీవు వచియింప వినినాఁడ; భావ మలరె;
మహిఁ గృతార్థుఁడ నైతి ముమ్మాటికి భవ
దీయదయ; సంశయము లేదు దివ్యహృదయ ! ౧౮
క. మునిజననాయక ! నాదగు-మనమున వాంఛితము గలదు మఱియొకటి చిరం
తనమైనది; భవదీయకృ-పను సఫలతఁ జెందు దాని భక్తిఁ దెలిపెదఁ. ౧౯
సీ. ఏదేవి దుర్గంబు లౌ దుఃఖముల నెల్ల నణఁపంగఁజాలినయట్టి దుర్గ,
యేదేవి భువనజాలేశ్వరియై జగంబులకును నాదియై వెలయుచుండు,
నేదేవి నిత్యయై యెసఁగు ముల్లోకంబులకు జనయిత్రినాఁ బ్రకటరీతి,
నేదేవిరూపంబు నీక్షింప సచ్చిదానందమయం బయి యెందు వెలుఁగు,
తే. నేమహాదేవిపదయుగ తామరసము-లలరు దుర్లభములయి బ్రహ్మాదులకును,
నేమహాదేవిపద యుగ్మ మామ హేశ్వ-రుండుధరియించె హృదిశవరూపమునను.
తే. ఆమహాదేవిమహిమ మత్యద్భుతంబు-సంగ్రహంబుగ నోవ్యాస సంయమింద్ర !
తెలిపినాఁడవు దానిచేదృష్టికొంచె-మయినఁ గలుగదు నాహృదయంబునందు.
క. మునినాథా ! వందనముల-నొనరించెద దేవిమహిమ మొప్పుగ నాకుఁ
నినిసింపు మఖలచరితం-బును సంపూర్ణముగఁ దృప్తి పొందెడు రీతిఁ. ౨౦

మ. సరజన్మం బతిదుర్లభం; బదియుఁ బైనన్ నూఱుజన్మంబులన్
వదునన్ దాఁటినఁగాని వచ్చునని లో భావింపఁగారాదు; త
ద్వరదేహంబును బొంది వీనులను దివ్యంబైన శ్రీదేవిన
చ్చరితంబున్ విననట్టి వాని బ్రదు కౌఁ జర్చింపఁగా వ్యర్థమై.”

౬౩

చ. అని వినయంబుతోఁ బలుకు నార్యుని జైమినిమానిపుంగవున్
గని మది మెచ్చి సత్యవతిగాదిలిపుత్రుఁడు వ్యాసుఁ డాదరం
బునను దదీయప్రార్థనముఁ బూనికఁ దీర్పఁగ నెంచి సంబరం
బునఁ బలుకందొడంగెఁ బరిపూతములై తగు వాక్యసంతతిన్.

౬౪

తే. “ఓ మహామతి! వత్స! యోజైమినిముని!-నీదుప్రశ్నంబుశుభదంబు, నిఖిలలోక
హితము; భక్తుఁడవును, జ్ఞానయుతుఁడవునయి-వెలసితి వటంచునిప్పుడు తెలిసినాఁడ.

తే. భక్తిధర్మంబులను లేక పరమపాపు-లయిన మనుజులు సహిత మీ యద్భుతమహి
మంబు వినినంతమాత్రాన మరల మహిని-దల్లిగర్భంబుఁ జేర రేతరుణమునను.

తే. ఏమహిమ విన్న బ్రహ్మహత్యాముఖంబు-లైన యఘములు గల పాపియేనిముక్తుఁ
డగునొ; దానిని వినుట కీ వభిలషించి-నాఁడ; వద్దాన నయితి సుజ్ఞాననిధివి.

తే. బ్రహ్మహత్యాది సర్వపాపములు తొలఁగఁ; జాల వెవ్వానికినినైన శ్రవణపథము
నందు నేమహిమము విన్నయంతదనుక-నదియెదుర్గాచరితమునా నలరుచుండు.

తే. పాపములు నూఱు గావించి పాపియైన-మానవుండును నీమహిమంబు వినియె
నేని యమరాజు దండంబు నిలను నైచి-తత్పదంబుల కెరఁగు భూస్థలిని వ్రాలి.

క. ఆదేవిమహిమ మెన్న మ-హాదేవుం డైదునోళ్ల నలరి నుతింపం
గాదనియుండఁగ, నెవఁ డీ-మేదినిఁ దెలుపంగఁగలఁడు మేటి నని మునీ! ౭౦

ఉ. శంకరుఁ డాశ్రీతావళివశంకరుఁడై యుపదేశమిచ్చు ని
శ్యంకత మోక్షమందఁగను స్వాంతమునందుఁ దలంచువారికిన్
సంకటము ల్లోలంగ గురుసత్తముచే నుపదేశమైన దు
ర్గాంకితతారకంబును మహామహిమంబునఁ గాశికాపురిన్.

౭౧

తే. సరభసంబున నవసాన సమయమందుఁ
జేసి యుపదేశమును జెవిచెంతఁ జేరి
నరుల నిర్వాణపదమునాఁ బరఁగు మోక్ష
పదముఁ బొందించుచున్నాఁడు పరమమాని!

౭౨

తే. మంత్రరాజంబులం దెల్ల మాన్యమోక్ష-దంబు, నిర్వాణసంప్రాప్తిదంబు జైమి
నిమునిసత్తమ! తెలియుము నిక్క-వముగ-మదిని దుర్గాఖ్యతారక మంత్రమెయని.

ఉ. వేదములెల్ల నొక్కమొగి విస్తృతరీతిని సంస్తుతించుచున్
మేదిని నుండు మంత్రముల మేటి యనం జెలువొంది ముక్తిసం
పాదకమై యనంత విభవంబున దుర్గయె మూలశక్తి నా
భేదము లేదులే దనును వేయివిధంబుల నోమహామతీ!

2౪

సీ. వారాణసీ పురపరమందు దేవదేవుండైన యాశంకరుండు కరుణ
శశకమశకముఖ సకలజీవులను భూస్థలినున్నవానిని దలంచి మోక్ష
పదమును జేర్పంగ భావించి మదిని దుర్గామంత్ర మనెడి తారకము కర్ణ
మున నుపదేశించు బుధనుత! యద్దాని వినిపింతు నవధానమునను వినుము
తే. నిస్తులమును, మహాపాప నిరసనంబు-దుర్గమహిమంబు విశదమై తోచునట్లు
మున్ను శివునకు, నారదమునికి జరగి-నట్టిసంభాషణంబు సు మృది!మునీంద్ర!

శంకరుని సన్నిధికి నారదుండు వచ్చుట

తే. సకల దేవతలును, మునిసముదయంబు-సర్వగంధర్వులును దమ సరస రాగ,
మందరము నాగ విలసిల్లు త్కౌఠధరవర-శిఖరమునొక్కసమయాన జేరి రెలమి.

చ. వివిధనగాధివాసమయి విస్తృతదివ్యసుగంధిపుష్పసం
భవరమణీయసౌరభసువాసితసర్వదిగంతరాశమై
ప్రవిమలమైన యాగిరివరంబున నింపగు శృంగసీమ వై
భవమునఁ గొల్పుదీరిన కపర్దినఁ గొల్చుచు నుండి రెల్లదక్ష.

2౫

తే. అట్టిసమయంబునందుఁ గృష్ణాఖ్య నున్న-యమృహదేవుఁ గని వినయంబుతోడ
నంజలింబట్టి మునినాథుఁడై యెసంగు-నారదుం డేట్లు లొక్క ప్రశ్నము నొనర్చె.

సీ. “మూఁడులోకములందు మ్రొక్కులుగొను దేవదేవ! భక్తాళికి దివ్యవరము
లొసఁగునట్టి మహేశ! యుల్లంబునందునఁ దలంచి చూడఁగ శుద్ధ తనుడ వీవె;
బ్రహ్మనామంబునఁ బరఁగువాడవు నీవె; సకలవస్తువులలోఁ బ్రకటితమగు
తత్త్వంబు నీవె; డెందంబునఁ దెలియఁగా విన్నాణివై యెందు వన్నె కెక్కు

తే. చున్నవాడవు పరమేశ! యెరులు వలెతు-లెవ్వరునులేకు దేవతాబృందమందుఁ
గాని, మునినాయకులయందుఁగాని వెదకి-వెదకి చూచిన జగదీశ! విశ్వనాథ!

క. శిరమున ధరియించితి వా-దరమున ముల్లోకములను దన వరమహిమన్
బరిపూత మొనర్పందగు-తరంగిణిని గంగ నతిముదంబున నభవా!

౨౬

క. శిరమున కాభరణంబుగఁ-బరఁగు ననుచు నెంచి రమ్యభావంబున సుం
దరుడగు శశభూషణుని-ధరియింపవె మూర్ధమున నుదారత గిరిశా!

౨౭

తే. సకల మెఱిగినవాడ వో శంభుమూర్తి!-యేను ప్రార్థించు నర్థంబు నెల్లఁ గరుణఁ
దెలువవే; త్వదుపాస్యమై వెలయునట్టి-దైవతం బేయది మహేశ! తపసునందు?

- క. భగవంతుడైన విష్ణువు, -జగదీశుడైన యాప్రజాపతియును, నె
న్నగ నీవును భజించు జ-నగణంబున నొసంగుదురు ఘనంబగు వాంఛల్.
- క. భవదీయానుగ్రహసం-భవఫల మీక్రియ నటంచుఁ బలికెడువారీ
భవి నెవరు లేరు; మీ ది-వ్యవైభవము నెన్న నెట్లు లగును మహేశా! ౮౪
- చ. అతులితవైభవోన్నతుల నంది వెలుంగుచు నున్న మీకు నే
వితమున నిట్టి ప్రాభవము వెల్లుచు నున్నదో? మీ యుపాస్యదై
వత మది యేదో? సత్కరుణ భావమునం దిడి నాకుఁ దెల్పవే,
క్షీతితలమందు మూర్ధమును జేర్చి నమస్కృతు లే నొనర్చెదన్.” ౮౫
- ఉ. వ్యాసమునీంద్రుఁ డిట్లులని పల్కెను జైమినితోడ, “నారదుం
డాస దొలంక శంకరు మహావినయంబున వేడ, శంభుఁ డ
భ్యాసముచేతఁ గాంచి తన స్వాంతమునందున మాటిమాటి యా
యాసము లేక యిట్లనియె నమ్మునిపుంగవుతోడ నిమ్ముగన్.” ౮౬
- తే. “నారదా ! భవదీయమనోరథంబు
మదికి నవగతమయ్యె; నయ్యది రహస్య
తమము; ప్రకటింపరాదు వత్స! యిఁక నేమి
చేయఁగలవాడ నిఁకఁ దెల్పవే” యనంగ. ౮౭
- క. వెండియు జైమినితో వ్యాసం డిట్లుని చెప్పఁదొడఁగె “శుభకరుడగు నీ
శుం డిట్లు పలుకఁ బదపడి-యొండుఁ దలంపకయ యుండి యొయ్యన నంతన్.
- క. నారదముని ప్రాంజలియై-నారాయణు నచటఁ గాంచి “నా యభిమతమున్
గారుణికోత్తమ! తీర్పవె-శ్రీరమణా!” యంచు వినుతఁజేయుచుఁ బలికెన్.
- తే. “భక్తులను గరుణించు నీశ్వరుఁడు దేవ-దేవుఁ డేలొకొ నాఁడెడఁ దృప్తిలేక
తా నుపాసించుచున్నట్టి దైవతమును-గృహణతం బూని తెలుపఁ డీక్రియ రమేశ!
- క. వినయమున వందనములన్-దనిపెడు సంశ్రితుల వాంఛితము నొసఁగెడు నీ
వనయముఁ ద్వదుపాస్యంబై-తనరెడి దైవతముఁ దెల్పి దయఁజూడు హరీ!”
- వ్యాసుఁడు హరిహరుల సుతించుట
- క. అని వినయంబున వేడిన-మునియగు నారదునిఁ గాంచి పురుషోత్తముఁ డొ
య్యనఁ బల్కె “నారదా! దా-న నేమిపని నీకు, వినుము నామాట యిఁకన్.
- తే. దైవతముమాట నీకేల, తగిన కోర్కు-లిచ్చుటకు దైవతములమై యెపుడు మీకు
నేము సిద్ధముగా నుండ; హృదిని మామ-కీనదైవంబుఁ దెలియంగఁ బూని తిపుడు.
- క. మమ్ముం గొలిచినఁ బరమము-దమ్ముం దయతోడ నొసఁగెదము తృప్తులమై;
నెమ్మదిని వేఱుచింతల-కిమ్ముగ మదిఁ జేయవలవ దింక మునీంద్రా!” ౮౮

ఉ. అంతట వ్యాసుఁ డిట్లునియె “సప్పుడు నారదమాని స్వాంతమం
దెంతయు నెంచి శ్రీధవుఁడు నీశుని రీతి వచించె నంచు సం
భ్రాంతిని వీడి భక్తిమెయిఁ బ్రాంజలియై నుతియించె నీక్రియకా
జంతితకార్యసత్ఫలదచిత్తుల శంకరవాసుదేవులకా.”

౯౫

సీ. “దేవదేవ! మహానుభావ! మహేశ్వర! కరుణఁ బ్రసన్నతఁ గనుము నన్ను,
వాసుదేవ! జగన్నివాస! నారాయణా! కరుణఁ బ్రసన్నతఁ గనుము నన్ను,
శేషభూషణ! విభాసితమనోహరదేహ! కరుణఁ బ్రసన్నతఁ గనుము నన్ను.
కౌస్తుభాలంకారకలితభాస్వత్కాయ! కరుణఁ బ్రసన్నతఁ గనుము నన్ను,
తే. శరణు గంగాధర! శరణ్య! కరుణఁ గనుము,
శరణు చక్రాయుధ! వరేణ్య! కరుణఁ గనుము,
శరణు దిగ్వాస! విశ్వేశ! కరుణఁ గనుము,
శరణు కౌమోదకీధర! కరుణఁ గనుము.

౯౬

సీ. వందనంబులు దివ్యపంచముఖా! నీకు, వందనంబులు నీకు వారిజాక్ష!
వందనంబులు వృషవాహనరత! నీకు, వందనంబులు నీకుఁ బక్షివాహా!
వందనంబులు నీకు, వరత్రిపురవినాశ! వందనంబులు కంసవధవిరోధ!
వందనంబు లఘాస్రపవదారణోన్నత! వందనంబులు తృణావర్తదమన!
తే. వందనముల నొనర్తు నవ్వారిగాఁగ-సంతతము మీపదాంబుజ సన్నిధాన
మందు; నాకుఁ బ్రసన్నులరయి యభీష్ట-ముల నొసంగుఁడు శివకేశవులగుమీరు.”

మ. ‘విను మోక్షైమిని!’ యంచు వ్యాసముని తా విన్వింపఁగాఁ బూనె గా
ధను “నా నారదమాని యీక్రియ నుతిం దాత్పర్య మేపార శం
భుని, నారాయణుఁ గూర్చి చేయఁగ దయాపూర్ణాత్మ్యుడై శ్రీశుఁ డ
మ్మునినాథుం గని యమ్మహేశ్వరునితో మోదంబు దీపింపఁగాక.”

౯౭

క. వినయమునఁ బలికె “శంకర!-విసీతుఁ డీతండు, భక్తబృందాగ్రణియై
తనరును, బ్రహ్మకుఁ గూరిమి-తనయుండై వెలయు, జ్ఞానధనుఁడగు నభవా!-
తే. భక్తవాత్సల్యమున నీవుపరఁగుకతన-నీమహాముని నారదుఁ డెసఁగు నీయ
నుగ్రహంబున”కని తెల్పి”ననుచు వ్యాస-మాని వెండియు జైమినితో నిటులను.

క. “నారాయణు వాక్యములను-గారవమున విని భవుండు కరుణాకరుఁడై,
శ్రీరమణుఁడు భక్తజనా-పారానుగ్రహతఁ డెలిపె వరవాక్యములకా.”

౧౦౧

క. అవహితుఁడనైతి శుభదము-లపు వాక్యము లివ్వి యనుచు స్వాంతమున సదా
శివుఁ డెంచుచుండ నప్పుడు-సవినయుండై నారదుండు సాధుమనీషకా.”

౧౦౨

తే. మరల నిట్లు మహాదేవు, నిరుపమకరు-ణాసముద్రుని నిర్మలధీసమేతుఁ
డై, మహాజ్ఞానవంతుఁడై యడిగె నిట్లు-లాత్మ సాష్టాంగవందన మాచరించి.

- మ. “పరమేశా! నిను, శ్రీరమాధిపతి, నాపద్మోద్భవుం గొల్చి ని
ర్జరనాథాదులు లోకపాలు దుదితప్రావీణ్యులై దివ్యభా
గ్యరమాయుక్తపదంబు నొందిరిగదా! కారుణ్యసీమా! య దే
కరణి? మీరలు వారి కట్టిపదముం గల్పించు సామర్థ్యమున్. ౧౦౪
- క. సతతంబుఁ గలిగియుండుట-కతిశయతప మేది, యెవరి నర్థించి, య దే
గతిఁ జేసినారలో? దై-వత మెద్ది యుపాస్యమో? ప్రభావప్రదమై. ౧౦౫
- తే. అవ్యయంబయి పూర్ణమై యలరునట్టి-దైవతం బేది త్వదుపాస్యమై వెలయునో?
కరుణ నాయందుఁ గలిగిన వరుసతోడ-దెలుప వే సాంబశివ! దేవదేవ! యీశ!
- క. ఈదృశమగు నైశ్వర్యం-బేదేవతదివ్యకరుణ నెనఁగెనో మీకున్?
భేదంబు లేక తెలుపవె-యోదేవ! యనుగ్రహంబె యుండిన నాపై.” ౧౦౬
- క. అని వినుతిచేసి వేఁడెను-ముని నారదుఁ;” డంత వ్యాసముని జైమినికిఁ
వినిపింపఁబూనె నవ్వల-నెనసిన వృత్తాంత మిట్టు లెంతయుఁ బ్రీతిన్. ౧౦౭
- ఉ. “నారదమానిప్రశ్నము మనంబున బాగుగ నామహేశ్వరుం
డారసి, యాత్మనిశ్చలత నంది, సతంబును యోగిమానసా
ధారునిఁ గూర్చి యాదృతిని దత్పరుడై కడు భక్తితోడ నే
పారుచు యోగికై వడిని భద్రప్రసరంపర లిచ్చు కోరికన్. ౧౦౮
- శా. శ్రీదుర్గాచరణారవిందయుగమున్ జిత్తంబునన్ భక్తితో
భేదం బేమియు లేక సంతతము సద్వృత్తి నిచ్చారించి, యే
వాదంబుం గన కాత్మ నిర్మలవరబ్రహ్మంబునుం గూర్చి యా
మోదం బొప్పుగ శంకరుండు దెలుపంబూనెన్ గృపాసాంద్రుడై. ౧౦౯

మూడవ అధ్యాయము

మహేశ్వరవరదానవర్ణనము-శివుండు నారదునకు స్వోపాస్యదైవమును దెలుపుట

- తే. “ఏమహాదేవి జగదంబ యెసఁగు శుద్ధ
యనియు, మూలప్రకృతి సనాతనియు సనఁగ
నగుఁ బరబ్రహ్మ మాదేవి యస్మదీయ
దైవతంబునుమా నారదమునిచంద్ర ! ౧౧౦
- తే. సృష్టి యొనరించు బ్రహ్మ, కా సృష్టిఁ బెంచు-విష్ణుదేవునకును, సృష్టివిలయకార్య
కర్తనైన మహేశ్వరాఖ్య గల నాకు-సంతత ముపాస్యయగు నాదిశక్తి యొకట.
- తే. వివిధభువననివాసులై వెలయు కోటి-కీటములకెల్ల నాదేవి మేటిశక్తి;
సృష్టి యొనరింపఁ బెంప సంహృతినొనర్ప-నామహేశ్వరియే డక్ష యగునుమాని!

- క. ఆకారరహితయయ్యును-సాకారత వెలయు నామహాదేవి మునీ!
 యీకువలయము సృజించు, మ-హాకరుణను నేలు లీల నాతల్లి తమిళ. ౧౧౮
- తే. అమృహాతల్లి జగమును సంతకాల-మున వినాశంబుఁ గావించు మునివరేశ్వరీ!
 భువనముల నెల్ల నిజమాయ మోహమందు-నట్లుగను జేయుచుండు నాయంబ లీల.
- సీ. తన విలాసములచే దక్షుని తనయయై జననంబునొందె నా శక్తి తొల్లి;
 పార్వతి యనుపేరఁ బర్యవర్తరాజైన హిమవంతునకుఁ బుట్టె నెలమితోడ;
 నారీతి లక్ష్మీయై యవతరించెను సరస్వతి యని పిలువంగఁబడుచు నొకటఁ;
 దన యంశమున నొక్కతఱి శ్రీమహావిష్ణుదేవున కయ్యెను దేవి గాఁగ;
- తే. నవ్విధంబున సావిత్రి యను నభిఖ్య-బ్రహ్మదేవునకును బ్రియభార్య యయ్యె”
 ననుచు శంకరుఁ డాదేవిఘనమహిమముఁ-దెలుప, నారదుఁ డిట్లని పలికె నపుడు.
- శా. “దేవా! నాపయి సుప్రసన్నత యెదం దీపించునే, నుత్తమం
 జౌ వాత్సల్యము గల్గియుండిన మదీయాభ్యర్థనం బెంతయున్
 గావింపందగు; దేవి యాప్రకృతి పూర్ణత్వంబునన్ వెల్లు; నె
 ట్లావిర్భావమునొందె దక్షసుతయై యత్యంత ముత్సాహాత్.
- ౧౧౭
- తే. శంకరుం డేవిధమున నాసర్వదేవి-యయిన బ్రహ్మస్వరూపిణి యాత్మపత్ని
 గాఁగ విలసిల్లు భాగ్యంబుఁ గాంచె వేడ్క-సంతయును దెప్పవే కరుణాంతరంగ!
- తే. మరల నాదేవి తుహినభూధరవరు గృహ-మునను బుత్రికయైయెట్లుజనన మొందె?
 మరల నేక్రియ నాదేవిఁ బరిణయమయి-వెలసె ముక్కంటి! తెలుపవేవి స్తుతముగ.
- తే. బలమునఁ బరాక్రమంబునఁ జెలఁగు షణ్ము
 ఖుని, గజాననుఁ, గార్తికేయుని, గణేశు
 నేవిధంబున సుతుల నాదేవి గాంచె
 దెల్పు”మని నారదుఁడు మహాదేవు నడిగె.
- ౧౧౮
- క. అని వినయంబునఁ బ్రార్థన-మును జేయుచు నారదమునిపుంగవుఁ డడుగఁ,
 వినుమని వచింపఁదొడఁగెను-ఘనమహిమాస్పదము దేవిగాథను వరుసన్. ౧౧౯
- సీ. “నారదా! యీజగం బారయఁ బూర్వము చంద్రసూర్యులును, నక్షత్రములును,
 బగలును, రాత్రియు, వహ్నియు, దిబ్బుఖంబులును, శబ్దస్పర్శములు మొదలగు
 నవియును లేనిదై, యన్యకాంతులు లేకయుండె; నావిశ్వమం దొక్క నిగమ
 వితతులయందెల్ల వినుతికెక్కినయట్టి బ్రహ్మసంజ్ఞ కముగ భాసమాన
- తే. మైన యయ్యది ప్రకృతినా నలరు దివ్య-సచ్చిదానందరూపిణి, సత్యశుద్ధ
 వాగతీత, సునిష్ఠల, స్వచ్ఛగుణ, వి-భావ్యవిజ్ఞానరూపిణి, భద్ర యుండె. ౧౨౦

తే. మఱియు నాదేవి యోగుల మదికినైన-నెఱుంగ శక్యంబు గానిదై యెసఁగు; సర్వ
మందు విలసిల్లువాఁపించియనఘ! యేయ-పద్రవము లేనిదయితానుబరఁగుచుండు.

సీ. ఆదేవి మఱియు నిత్యానందరూపిణియగుచుండు, సూక్ష్మయై యలరుమిగుల,
గురుగుణభావసంభరితవస్తువులచేఁ బరిహృతయై యెందుఁ బరఁగుచుండు;
నట్టి యాదేవికి నానందమున మది సృష్టిచేయఁగఁ బుట్టె నిచ్చ; యపుడె
యా పరాశక్తి తా రూపంబు లేనిదైనను రూప మొక్కటి యనువుమీఱ

తే. స్వేచ్ఛచేతను ధరియించె సృష్టికార్య
మును మదిని నెంచి ప్రకృతియయ్యును మునీంద్ర!
వినుము వచియింతు నారూపమును విశదము
గాఁగ సావధానుడవయి కడఁక నిపుడు.

౧౨౪

తే. సుందరంబయి వికసించి సాబగుమీఱు-పుండరీకంబుఁ బోలిన ముఖముతోడ,
రవ్యమైన భిన్నాంజనప్రభ వెలుంగు-దేహకాంతులతోడ నాదేవి వెలయు.

చ. అరుణములైన నేత్రములు, హరిచతుర్భుజము ల్దగం దిగం
బరయును, ముక్తకేశియు, సమంచితపీనకుచోన్నతాంగియై
పరఁగుచు, సింహవాహనముపై నివసించి నితాంతరమృభా
స్వరవరూపయై వఱలె సంతస మొప్పఁగ దేవి నారదా!

౧౨౬

ఆ. అంత దేవి సృష్టి నాత్మేచ్ఛఁ జేసె రా-జసము సత్త్వమును దమను ననఁబడు
చుండు తన గుణముల నొక్కనిఁ జైతన్య-విరహితుండు నైన పురుషు నపుడె.

క. ఆదేవి చూచి యాన-త్వాదిగుణాత్మకునిఁ బురుషు, నాతనియం దా
త్మోదితవాంఛను సృష్టికి-నై దొరకొని యాక్రమించె నప్పుడె యతనిన్.

ఆ. అంత శక్తిమంతుఁడైన యప్పురుషుండు-మూఁడు గుణములందు మొనసి బ్రహ్మ
విష్ణుశివులునాఁగ విలసిల్లు పురుషులు-ముగ్గురుగను దోచె మునివరేణ్య! ౧౨౯

తే. పురుషులను ముగ్గురను జూచి, పొసఁగ దిట్లు
సృష్టియం చెంచి యాదేవి చిత్తమందుఁ,
బురుషు ద్వివిధంబుగను జేసె వరుస జీవుఁ
డనఁగఁ, బరముడనంగ నా యదనునందె.

౧౩౦

క. తన యిచ్ఛఁ బ్రకృతి త్రివిధము-లను దా ధరియించె నతివిలాసముమీఱన్
మునివర! మాయయునిద్యయు-ననఁగాఁ బరమయు ననంగ నాఖ్యలతోడన్.

క. పూరుషులను సంసారవి-హారులఁగా నడిపి మాయ యలవడఁజేయన్
భూరిమహిమతో నెల్లర-నారయ మోహితులుగాఁగ ననవరతంబున్. ౧౩౨

క. పరమపరిస్పందితయై-పురుషులకును వెలయు;విద్యుఁ బుట్టించును ద
త్పరయై తత్త్వజ్ఞానము;-విరమింపఁగఁజేయు భవము వెన మునిచంద్రా! ౧౩౩

క. జీవుఁడు మాయాకల్పితుఁడై విడిచెను జూడ మాయ నంతటఁ బురుషుల్
వావిరి మాయారూపము-లా వానిని విషయపరత నవలంబింపన్. ౧౩౪

తే. బ్రహ్మవిష్ణుశివాఖ్యలఁ బరఁగు వారు-మత్తులై మునిపుంగవా! మాయవలని
మహిమ విలసిల్లుచుండిరి; మఱియుఁ బ్రకృతి-చర్యలెల్లను దెలిపెద సరవి వినుము.

తే. మూఁడవదియకా పరావిద్య మునివఁదేన్యా!
తాను బంచవిధంబులై తనరె గంగ
యనఁగ,దుర్గయు సావిత్రియును సరస్వ
తియును లక్ష్మీయు ననఁగ విస్తృతినిఁ గాంచి. ౧౩౬

తే. అంతఁ బూర్ణస్వరూపిణి యై సమస్త-భవనసంధాత్రియైనట్టి పూజ్యప్రకృతి
బ్రహ్మవిష్ణీశ్వరులను గాంచి పలికె నిట్లు-తాను బ్రత్యక్షమై సృష్టి నూని యపుడు.

తే. “సృష్టికార్యంబుఁ దీర్ప వేర్వేట మిమ్ముఁ
బూన్పఁగాఁ గోరి స్వేచ్ఛచేఁ బూర్వమందు
నుద్భవింపఁగఁజేసితి; నొగిని మీర
లభిమతంబును దలఁపుఁడీ యాత్మలందు. ౧౩౮

క. నాయిష్టముచొప్పున మీ-రాయారీతులను బూని యత్నంబున న
త్యాయతశక్తిని సృష్టిని-జేయుఁడు; తెల్పెదను దాని స్థితిని గ్రమముగన్. ౧౩౯

ఉ. స్థావరజంగమంబులగు జంతుసమూహములన్ సృజింపఁగా
నా,వివిధంబులై యెసఁగి యద్భుతరీతి ననంతసంఖ్యలన్
వావిరి బ్రహ్మ;యెల్లపుడు వానిని బ్రోచునుగాక శ్రద్ధసం
భావనచే మహామహుఁడు పంకజనేత్రుఁడు విష్ణుఁడెంతయున్. ౧౪౦

క. బలవద్బరుఁడగు శివుఁ డ-త్యలఘుగతిన్ జగములెల్ల నాకులతఁ గనన్
మెలఁగు ఖలుల నెల్లప్పుడు-విలయముగావించుఁగాక వేడుకతోడన్. ౧౪౧

ఉ. ఎప్పుడు నాకు నిచ్చ జనియించును నాశముచేయనొనటం,
చప్పుడె యాక్రమించి శివుఁ డద్భుతరీతి తమోగుణంబు నే
యొప్పును జూడ కంతటను నుద్ధతుఁడై జగమెల్ల మ్రుంగుఁగా!
కిప్పునులెల్ల ముగ్ధురకు నేర్పడియున్నవి నిశ్చయంబుగన్. ౧౪౨

ఉ. ఈవిధి మీరు మువ్వు, రొగి సృష్టిముఖాఖిలకార్యజాలముల్
వావిరిఁదీర్ప సాయము నవారితశక్తినిఁ జేయనొను; సం
భావితరీతి రూపములఁ బంచవిధంబులుగాఁగఁ బూని లో
కావశిసృష్టికార్యమున యత్న మొనర్తు; వినుండు తెల్పెదన్. ౧౪౩

క. సావిత్రిప్రముఖస్త్రీ-భావంబులఁ దాల్చి మీకు భార్యనుగా న
దాహంబున విహరింతును-నే వైభవ మొప్పఁగను నిజేచ్ఛ చెలంగఁ. ౧౮౮
తే. సకలజంతువిసరముల శంభుఁడల్లె-వనితలను గూడి విహరించి వైభవమున,
మామకేచ్ఛానుసారియై మమతతోడ-సృష్టికార్యంబు సతతంబుఁ జేయుఁగాక!

చ. వివిధములైన ప్రాణులను విశ్వమునందు నిజేచ్ఛ నేనె స
భవమును నొందఁజేసెదను; బ్రహ్మ! మదాజ్ఞను బూని నీవు మా
నవులను సృష్టిచేయుము, మనంబున నెవ్వము సృష్టిచేయఁగా
నవు ననుచుం దలంపకు; మనంతమగుఁ జూమి! యిద్దియే వెనకఁ.” ౧౮౯

సీ. ఈవిధంబునఁ బరమేశ్వరియౌ మహావిద్య పరాత్పర విశదరీతి
వచియించి యప్పు డాబ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులకు భాగుగను వారు గనుచుండ
నద్భుతంబు జనింప నచట సంతర్ధానమును బొందె; నాదేవి పూజ్యవాక్య
ములయందు విశ్వాసమును బూని నెమ్మది విశ్వసృష్టి యొనర్ప విధి దొరకొనె;

తే. బూర్ణయౌ ప్రకృతినిఁ దన బుద్ధి నిలిపి
భార్యగాఁ బొందు కోర్కితో భక్తిసంయు
తాత్ముడై ప్రకృతినిఁగూర్చి యపుడు తపము
సలుపఁగాఁ బూనె నా మహేశ్వరుఁడు శివుఁడు. ౧౯౦

ప్రకృతి త్రిమూర్తులఁ బరీక్షించుట

ఉ. శంకరుఁడుఁ దపంబు నిటునల్పుచునుండుట విష్ణుమూర్తి తాఁ
బొంకము మీఱఁగాఁ బరమపూరుషుఁ డంతయు జ్ఞానదృష్టిచే
శంక యొకింత లేక తన స్వాంతమునందు నెఱింగి, దేవినిఁ
స్వాంకనివాసఁ జేసికొన నప్పుడె పూనెఁ దపం బొనర్పఁగఁ. ౧౯౧

మ. భగవంతుండగు బ్రహ్మదేవుఁ డెదలో భావించి విష్ణ్వేశచి
త్తగతిఁ సృష్టినొనర్ప మాని ప్రకృతిఁ దా భార్యగా నొందఁగాఁ
దగు నంచుం దదభీష్టసిద్ధికయి యత్యంతస్థిరుండై తపం
బొగిఁజేయం గడు నిష్ఠఁ బూనె నపు డత్యుత్సాహ మేపారఁగఁ. ౧౯౨

ఆ. ముగురు మూర్తు లిట్లు పూనిక నారాధ-నంబుచేయఁ, బ్రకృతియైన దేవి
వారి తప మదెట్టి వైఖరి నున్నదో-యని పరీక్షచేయ నభిలషించి. ౧౯౩

తే. వారి చెంతకు బ్రహ్మాండవారభయద-మైన భీషణరూపంబు నవధరించి
ప్రకృతి వెఱపించుచునుబోయె; బ్రహ్మదేవుఁ-డట్టియౌ కారమునుగాంచియధికభీతి.

క. వణకుచు విముఖుం డగుటఁ-గణియించి మఱొక్కమాటు కనఁబడె నతిభీ
షణరూపముతోఁ బ్రకృతియు-నణుమాత్రంబైన స్థిర నందక యజుఁడుఁ. ౧౯౪

ఆ. మరల విముఖుడయ్యె; మాయామహాదేవి-నాల్గుదిశలనుండి నలువకడకుఁ
బోయి భయదరూపమును జూపఁగాఁ జతుర్వక్త్రుఁ డధికభీతి వదలి తపము.

ఆ. శాంతి గనఁగ లేక చాలించి సాధ్వసం-బునను నాసమయముననె కడుఁద్వర
నచట నుండి దాఁటి యరుగఁ బలాయన-తత్పరత్వ మాత్మఁ దాత్పై నంత. ౧౫౪

క. త్వరితగతిఁ బ్రకృతి యతిభీ-కరయై యావిష్ణుమూర్తి కడఁకఁ దపంబున్
నిరతి నొనర్చు స్థలంబున-కరిగి పరమపురుషుఁ గాంచి యచ్చట నిలువన్. ౧౫౫

ఆ. విష్ణుమూర్తి ప్రకృతిభీకరరూపంబుఁ-గాంచి యతిభయమునఁ గడు వడంకి
వేయిశీర్షములను, వేయికన్నుల, వేయి-పాదములను దాల్చి త్వరితగతిని. ౧౫౬

చ. కనులను మూసి సుస్థితిని గానక సిష్ఠఁ దపంబు మాని నె
మృగమున దిక్కుదోఁపమి సమర్థత లేక మహాబ్ధిలోపలన్
మునిఁగె జలంబులందు మునిపుంగవ! బ్రహ్మాయు, విష్ణు పీక్రియన్
గనఁగఁ దపంబు భగ్నతను; గానఁగఁ బోయెను దేవి శంకరున్. ౧౫౭

తే. భీమరూపంబుతోడ దేవి శివునెదుట
నిలిచియుఁ దదీయధ్యానంబు నిలుప శక్తి
చాలనిదియయ్యె నెప్పుడు స్వయముగాఁ బ్ర
యత్న మొనరించియును నించుకైన; నంత. ౧౫౮

చ. హరుఁడు సమాధిస్థుఁడయి యారసి తా నొగి దివ్యదృష్టి భీ
కరతను వొప్ప నాప్రకృతి గాఢతపంబుఁ బరీక్ష చేయఁగా
నురుతరరీతి వచ్చెనని యుల్లమునందుఁ దలంచి, యంత సు
స్థిరుఁడయి భక్తితోఁ దపముఁ జేయుచునుండెను నిర్వికారతన్. ౧౫౯

తే. ఆ మహాదేవు నిష్ఠకు నాత్మ మెచ్చి-ప్రకృతి యత్యుత్తమ పరించె బరముఁ గిరిశుఁ
దానె గంగాస్వరూపిణియై నితాంత-మహిమ స్వర్గమున వెలుంగు మాన్యచరిత!

క. తన యంశను సావిత్రీ-తనువున విలసిల్లి, ముందుఁ దాఁ గొనిన బలం
బున దేవి బ్రహ్మదేవున-కును బత్నీత్వంబు నొందె గూర్చిని మోసీ! ౧౬౦

తే. ప్రకృతి యారీతిగ నె సరస్వతియు, లక్ష్మీ-యును ననఁగ స్వాంశములచేత నెనసివిష్ణు
దేవుఁబతిగాగ్రహించె; నాదేవిమహిమ-యోమహామతి! యెఱుంగంగ నద్భుతంబు.

బ్రహ్మ సృష్టి చేయఁబూనుట

తే. అంత భగ్నసమాధియైనట్టి బ్రహ్మ-సకలలోకపితామహుండు కడుఁ బూన్కి
సృష్టిచేయంగఁబూనిసృజించెప్రథమి-మొదలయిన భూతతత్త్వసముదయముముని!

సీ. పదుగురు మానసభవులను సృజియించె; వారి నామంబులు వరుస విను, మ
రీచి ప్రథముఁడు, నత్రియు ద్వితీయుఁడు, పులహుఁడు తృతీయుఁడు, క్రతువొప్పనాలు

గవవాఁడు, నంగిర స్సపు నై దవ తనూజుఁ, డవుఁ బ్రచేతసుఁడు నాఱవ సుతుండు,
ముని! వసిష్ఠుఁడు సప్తముఁడు, నారదుఁడు నెన్నిదవవాఁడగు, భృగుండు నవమపుత్రుఁ,
తే. డగుఁ బులస్త్యుండు పదియవ యాత్మజుండు-వీరు పదుగురుతుల్యులై వెలయుపుత్రు
లంత మునినాథ! బ్రహ్మ దక్షాదులగు ప్ర-జాపతుల సృష్టిగావించె జతనమునను.

క. మనువులఁ బుట్టించెను విధి-మనమున సంధ్యయనుదాని, మఱియు మనంబం
దునఁ గాముఁడనఁగ వెలసిన-మనోభవుని సృష్టిచేసె మరల న్నానీ! ౧౬౫

చ. మనసిజుఁడైన మన్మథుఁడె మానవలోకమునందు, స్వర్గమం
దునను, రసాతలంబునను దుస్సహమైన విమోహ ముద్భవించి
ప నతిసమర్థుఁడం చెఱిఁగి భామినులందును బూరుషావళి
ఘనమతిఁ గామరూపు నవికారునిఁ బంచెను దానె వేడుకన్. ౧౬౬

తే. పుష్పమయ బాణపంచకమును బ్రసూన-కార్మకంబును సర్వలోకము విమోహి
తంబుఁగాఁ జేయుటకు నిచ్చె సంబరమున-మనసిజోద్భవునకు బ్రహ్మ మానినాథ!

ఉ. లంతట బ్రహ్మ దివ్యమయినట్టి స్వదేహము రెండుగాఁగ న
త్యంతము సృష్టిచేయుటకునై యొనరింప మనోహరాంగియా
కాంత యొకర్తు వామమగు గాత్రమునన్ శతరూపనాఁగ బ
ల్వితగఁ బుట్టె; నప్ప డొగి వే కుడిభాగమునుండి బ్రహ్మకున్. ౧౬౭

క. స్వాయంభవుఁ డనఁగను న-త్యాయతగుణరూపవంతుఁ డత్యద్భుతతే
జోయుతుఁడై పుట్టెను; న-ట్లాయుగ్గము పుట్టి యప్ప డధికప్రీతిన్. ౧౬౮

ఆ. పంచశరుని పుష్పబాణపంచకముచే-నుప్పలిలిన మోహ మొప్ప, రమ్య
హాసయయి మనోహరాంగియా శతరూప-గని పరిగ్రహించె మనువు సతిగ.

క. శతరూపయందుఁ బుత్ర-ద్వితయము, పుత్రికల ముగుర వెనఁ గాంచెను స
మృతి స్వాయంభవమను వపు-డతులితగుణవంతులను మహాత్మా! యంతన్.

సీ. ఆపుత్రిక లెసుమి యాకూతి యన, దేవహూతి యనంగఁ, బ్రసూతి యనఁగ
వెలయుచుందురు; కుమారులు ప్రియవ్రతుఁడు, నుత్తానపాదుం డనఁ దనరువారు;
దేవర్షి సత్తముఁడై విలసిల్లు నాస్వాయంభవుఁడు రుచిసంజ్ఞఁ బరఁగు
మునికి నాకూతినాఁ జను కన్యక, గర్దమునకు దేవహూతి యనంగ రెండ

తే. వ సుత, దక్షునకును మూఁడవ తనుజాత-యై తగి మనోహరాకృతి నలరు నాప్ర
సూతి నొసఁగెను మను వతిప్రీతితోడ-నారదమునీంద్ర! యంత నవ్వారు వరుస.

తే. కర్దముఁడు దేవహూతికిఁ గామితముల-దృష్టిగావించి కాంచె బుత్రికల; వార
లే యరుంధతిమున్నుగా వెనఁగునట్టి-వారలు వసిష్ఠకాంతాదు లైరి సుమ్ము.

దక్షాది సంతతి

సీ. దక్షునకును సముద్భవమందిరి ప్రసూతి

యందునఁ బదునల్పు రాత్యజాతః;

¹లదితియును, ²దితియు, ³దనువును, ⁴గాష్ఠ

యు, ⁵నరిష్టయును, ⁶సురయును, ⁷దిమియును,

⁸మనువుఁ, ⁹గ్రోధవశయు, ¹⁰మఱితామ్రయు, ¹¹వినత

యును, ¹²గద్రువయు, ¹³స్వాహాయుఁ, మది ¹⁴భాను

మతియు ననంగ నామములచేఁ బ్రథితై

వెలయుదు రవ్వారు విమలచిత్త!

తే. యందు నగ్నికేఁ బరిణయమాడ నొసఁగె-స్వాహా యను కన్య; నంతఁగళ్యపునకిచ్చె
మిగిలియున్నట్టి పదుమువ్వురగు సుతలను-సృష్టివిస్తృతి దక్షుండు చేయఁనెంచి.

క. ఈవిధిఁ గళ్యపుఁ డా పదు-మూవురఁ బెండ్లియయి ప్రమదమున నంతట నా
నావిధసంతానంబుల-వావిరి వెలయించె మిగుల వారలయందుఁ. ౧౭౫

తే. కళ్యపుని సంతతియె యెల్లకడల జగము-నందు సంపూర్ణముగ నిండె; నఖిల మిట్లు
బ్రహ్మదేవుండు తా సృష్టిపరమకార్య-మును నొనర్చెనుమినుము సద్బుద్ధిమహిత!

తే. అంత నాయూదిదేవి స్వీయాంశచేత-వెలసి సావిత్రినా భువి ద్విజులచేత
మాండుసంధ్యలయందును మ్రొక్కులుగొను-నాకృతినిబ్రహ్మనువరించె; నవలవినుము.

క. తన యంశచేత లక్ష్మీయు-ననఁగ సరస్వతియు ననఁగ నాఖ్యుల జననం
బును గొని త్రిజగత్పాలన-మునొనర్చెడి విష్ణుఁ బతిగఁ బొందె స్వలీలఁ. ౧౭౬

క. ఇరువురును బ్రహ్మవిష్ణువు-లిరవొందఁగ నిట్లు సతుల నిచ్చానుకృతిఁ
బరితృప్తి విషయములఁ ద-త్పరులై యుండిరి మునీంద్ర! పరమశివుండుఁ. ౧౭౭

క. పరమంబైన తపంబున-స్థిరమగు యోగమునఁ బ్రకృతి సిద్ధాకృతిలొ
నిరవుగను నుంచి నిరతిని-బరికించుచునుండెఁ బూర్ణ భావముతోడఁ. ౧౭౮

క. తన సతిగా నొనరిచికొనఁ-గను దేవర్షి వరుండగుచుఁ గనఁబడుచుండెఁ,
మనమునఁ బూర్ణప్రకృతిని;-ముని! యున్నతయైన ప్రకృతి ముదమొంది దయఁ.

తే. ఎదుట సాక్షాత్కరించి మహేశుఁ గాంచి-పలికె జగదంబ “నీదు తపంబునకును
సంతసముఁబొందితిని; నరంబెంతయునిక-నేదివలయునొకోదుమిశ్వర!” యనంగ.

క. “మును శుద్ధయైన ప్రకృతివి-వనితల నైదుగుర సంభవముచేసితి; పం
దున బ్రహ్మవిష్ణుశంకరు-లనఁబడు మముఁ బొంది తధికమైన కరుణచేఁ. ౧౭౯

క. సావిత్రి యను నిజాంశను-నావిధిఁ బొందితివి విష్ణు నట్లై పతిగ సం
భావించి లక్ష్మీ యనఁగా-దేవి సరస్వతి యనంగ దివ్యాకృతులఁ. ౧౮౦

మ. వినుమా నాయభిలాష నెమ్మనమునన్ స్వీయాకృతిం బూర్ణవై
యనయంబుం బ్రకృతిస్వరూపమున నత్యంతోచ్ఛ్రయం బొందు న
త్తనువున్ వేడుకతోడ నెందయిన నుత్పత్తిం దయం గాంచి న
న్ననుమోదంబునఁ బత్నివై నెఱపు మిచ్చావాప్తి నోయాశ్వరీ!” ౧౫౧

మ. అనుచున్ శంభుఁడు వేడ, నాప్రకృతి దివ్యంబైన వాక్యంబు నీ
శునితోఁ బల్కె: “మహేశ్వరా! వినుము సంశుద్ధుండ వీవైతి; నీ
కును బత్నీత్వముఁ బూర్ణరూపమున నీతోఁగి జనింగాంతు మా
యను దివ్యాకృతిఁ దాల్చి దక్షు సుతనై యాత్మాభిలాషోన్నతిన్. ౧౫౨

సీ. నీయందు నాయందు నేయెడ గురుభావముంచక దక్షుండు చంచలాత్మ
తను, స్వాభిమానంబునను నిరాదరణంబు నెఱపునో యప్పుడే నియతి నతని
నామాయఁ జూపి విజ్ఞానవిరహితునిగాఁ జేసి భ్రాంతిని గప్పి నే స్వ
కీయాంశచేతనే పాయుదు; సంత స్వస్థానంబుఁ జేరుదు; సత్య మిద్ది;
తే. యోమహేశ్వర! యప్పుడే యొదవు నీకు-నాకు విచ్ఛేద; మత్తటి నన్ను వీడి
యొక్క-చోనైననుండలే; పుభయులకును-బరమమగుప్రీతియారీతిఁబరఁగుచుండు.”

క. మునినాథా! నారద! యి-య్యనువున హరుతోడఁ బల్కి యంతర్ధానం
బును బొందెను బరమేశ్వరి;-మనమున శంకరుఁడు తృప్తిమహితుం డయ్యెన్.

నాలుగవ అధ్యాయము

ప్రకృతి దక్షుని పుత్రిక యగుట - వివాహము

తే. అని మహాదేవుఁడు వచించియంతనార-దునకునిట్లని చెప్పంగఁదొడఁగె: “వినుము;
సంయమి! సృష్టికర్త దక్షప్రజాప-తిని బిలిచి ప్రీతితోడుత ననియె నిట్లు. ౧౫౪

సీ. “వినుము కుమార! నెమ్మనమునఁ గడు శ్రద్ధనునిచి మదీయహితోక్తి నిపుడు,
పరమయై పూర్ణయై భాసిలు ప్రకృతి శంకరుఁడు గావించిన వరతపంబు
నకు మెచ్చి యాదేవునకుఁ బత్నియగునట్లుపరమిచ్చెఁ దద్దాంఘ నరసి మున్ను;
తన మాటఁ దీర్పంగఁదలఁచి యెచ్చోనైన నామహేశ్వరి జన్మమంది హరుని
తే. వల్లభునిగాఁగఁ గైకొని యుల్లసిల్లఁ-గలదు; నాకిందు లేదు శంక యొకయింత
యైన నోదక్ష! నీపుత్రి యయి హరునకుఁ-బత్ని గాఁగల దటుగాన భవ్యనియతి.

క. ఒనరింపుము తపమును నీ-వనుపమమగు భక్తితోడ నాదేవిని నె
మ్మనమున నిడి సంతృప్తిని-గనున ట్లోపుత్ర! దక్ష! కడు యత్నమునన్. ౧౫౫

చ. వినుము కుమార! నామతము; విశ్వమునందు నదృష్టకారణం
బున జననంబుఁ గాంచుఁ దమిఁ బుత్రికయై జగదంబు; యెన్నఁ ద

జనకుల జన్మమేకద సుజన్మము; జీవితమే సుజీవితం
బనఁదగుఁగాదె; ధన్యతము లొదురు వారలె నిక్కువమ్ముగఁ.

౧౯౨

ఉ. ఆ జగదీశ్వరిఁ బ్రకృతి నంతట వెల్లుచునున్న మాయ సం
పూజితగా నొనర్ప దయఁ బుత్రికగా జనియించు; నీవుఁ ద
త్తేజము నాత్మలో నిలిపి తేఱువ ఘోరతపంబుఁ జేయుమా!
నీజని సార్థకంబగును; నిక్కము ధన్యుడ వాడు పుత్రకా!”

౧౯౩

ఉ. నావుడు దక్షుఁ డిట్లనియె “నాయన! యత్నమొనర్తు నిష్పడే,
తావక శాసనంబుఁ దలఁదాలించి యాప్రకృతిక మదీయన
తేనెను సంతసించునటు చేసి కుమార్తెగఁ బుట్టునట్లుగా
నేవిధి యర్హ మా నటుల నేను నిజంబుగ” నంచు నారదా!

౧౯౪

దక్షుఁడు తపంబు చేయుట

క. అని తండ్రియైన బ్రహ్మకు-వినయంబునఁ బల్కి యంత వేగమ దక్షుం
డును నియమముతోడఁ దపం-బును జేయఁగఁ బాలసంద్రమునకును జనియెఁ.

క. ఆరాధించెను నచ్చట-ఘోరంబగు నియతిఁ బూని కోరికతో ని
ట్లోరిమిని మూఁడువే లో-నారద! దివ్యాబ్రములు చనంగను మాసి! ౧౯౬

క. ఉపవాసంబులు మున్నగు-తపమునకును ముఖ్యమగుచుఁ దనరెడి విధులం
దపరిమితశ్రద్ధతోడుతఁ-దప మొనరిచె నిశ్చలుఁడయి దక్షుం డంతఁ.

సీ. స్నిగ్ధదివ్యాంజననిభశరీరముతోడ, ఖడ్గపద్మాభయకరమనోజ్ఞ
కరచతుష్టయముతోఁ, గన్గుదంతములతో, నీలోత్పలదళాభనేత్రయుగము
తో, ముండమాలికా స్తుత్యహారముతోడ, మణిగణరచితభూషణసమూహ
ములతోడ దేవి విముక్తకేశియును, దిగ్వాసయు నై సింహవాహనంబు

తే. నెక్కి మధ్యాహ్న కాలమం దక్కజముగ-వెలుగుచున్న సహస్రాంశువిపులదీప్తి
సతిశయించిన ప్రభతోడ నంబ ప్రకృతి-దక్షునకు నిండువేడ్కఁ బ్రత్యక్షమయ్యె.

క. నిరతిశయనిష్ఠతోఁ దప-మిరవుగఁ గావించు దక్షు నీక్షించి, మనో
హరములగు వాక్కులను సం-బరము గలుగ నపుడు దేవి పలికెఁ గరుణఁ.

క. “ఓవత్సా! యేకోరిక-భావంబున నుంచి నన్నుఁ బ్రార్థించెదవో
నీ వది వేఁడు మొసంగెద-నే వే దక్షప్రజాపతీ! సంతృప్తిఁ”.

౨౦౦

చ. అని కృపతోడఁ బల్కుటయు, నప్పుడు దేవినిఁ గాంచి దక్షుఁ “ఊ
జనని! త్వదీయదాసుని నిజంబుగ న న్దయఁ జూచెదేని నా
తనయపుగా జనించి కడు ధన్యునిఁ జేయుము, నాగృహంబు బా
వన మగునట్లు; లీవరమె వాంఛితమా; నొగిఁ దీర్చ వేఁడెదఁ.”

౨౦౧

తే. అనుచు దక్షప్రజాపతి యడుగ లోక-మాత శ్రీదేవి పల్కె సంబరముమీఱ
“మున్న భార్యార్థియగుచు శంభుండునన్ను-బ్రాధనము చేసియున్నాఁడు భక్తితోడ.

తే. ఆ హరుని వాంఛ దీర్చుగా నవని నెచట-నైన జన్మింపవలె నంచు నాత్మ నెంచి
సమ్మతిం దెల్పియుంటి నే నమృహత్సు-తోడ; నయ్యదియే సమకూడె నిపుడు.

ఉ. మెచ్చితి నీతపంబునకు; మేలొనఁగూర్చెద నీకుఁ బుత్రినై;
సచ్చరితాత్మ! నీదు వరసద్దమునందు జనింతు; శంకరుఁ
ముచ్చటఁ బెండ్లియాడు; బరిపూర్ణ నిజాకృతిఁ బ్రీతితోడ నీ
కిచ్చినయట్టి కోరికల నెంతయుఁ దీర్చెద, విశ్వసింపుమా! ౨౦౪

సీ. దక్షప్రజాపతి! త్వత్పుత్రి నౌదు; లసద్భర్మగౌరవా చాదుదేహ
మున సౌమ్యరూపంబునను నుందు; నీతపం బెందాఁక ఖీణత్వ మందకుండు,
నందాఁక సుస్థిర నై, తావకతపోజనితసుకృతంబు ఖీణతను గొంచి,
యాదరం బించుకయైన నాయం దుంచ కెప్పుడు నీ వుందు వప్పుడె నిను,

తే. నీవలననైన దేహంబుఁ బోవిడిచి మ-దీయనిజరూపమును బొంది దివ్యమైన
యాత్మధామంబునొందుదునట్టెనీవు-చోద్యమును బొందిమదినన్నుఁజూచుచుండ.

క. స్థావరమును, జంగమమును-నై వెలయు సమస్తలోక మాశ్చర్యమునఁ
భావింపలేక మన్నా-యావైభవమునను భ్రమము నంద నొనర్తు.” ౨౦౫

తే. శ్రీమహాదేవుఁ డిట్లని చెప్పఁదొడఁగె-“నారదా! యిట్లు లాదేవి సారసహిత
మైన వాక్యములను బల్కి యాదరమున-దక్షునకు వాంఛల నొసంగి తత్క్షణంబ.

క. సర్వోత్తమమగు ప్రకృతియ-నిర్వచనీయమగు శక్తి నిఖిలజనని య
ఘ్నర్విని నంతర్ధాన మఖర్వగతిం-జూచుచుండఁగా నయ్యె మునీ! ౨౦౬

తే. తన పురమునకుఁ జని యంత దక్షుఁడు జగ-దంబ ప్రీతి యొసంగినయట్టి దివ్య
వరముఁ దెల్పెనుబ్రహ్మకుఁబరమముదము-తోడసంపూర్ణముగఁదృష్టితోడనట్లు.

ఉ. అంతటఁ బూర్ణయా ప్రకృతి యాద్య సనాతని తాను నిర్మల
స్వాంతయు దక్షు పత్నియును సర్వగుణాలయ యా నటంచు న
త్యంతశుభాకరంబయిన యాసతిగర్భమునందుఁ జేరి స
త్కాంతులతోఁ బ్రసూతి యను కాంతకు నున్నతి మించె నారదా! ౨౦౭

క. అంతఁ గ్రమంబున దక్షుని-కాంత ప్రసూతియు నితాంతకాంక్ష వెలయఁగా
నెంతయు శుభవాసరమున-సంతసమునఁ గనియె నొక్క చక్కనికన్యన్. ౨౦౮

సీ. ఆకన్య సంపూర్ణమైనట్టి ప్రకృతియే; వినుము నారద! రూపవిలసనంబు,
శాంతము వహించి

చంద్రకోటిసమానచాదుప్రభయు నయి, యష్టబాహువులతో నలది, రమ్య వదన మొప్పారంగా వైభవోజ్జ్వలయయి రాజిల్లుచుండె విభ్రమములొప్పు; తే. నామహాదేవి పుట్టినయపుడు కురిసెఁ-బూలవాన; దివిఁ దుందుభులు మొరసెను; మిక్కుటంబగు కాంతితో దిక్కులెల్లఁ-జెలఁగె నత్యంతనిర్మలంబులయి మాని!

క. విని మంగళకరతనయా-జననంబును దెలుపు వార్త సంభ్రమమునఁ దాఁ గని దక్షుఁ డుత్సవంబుల-ననుపమముగఁ జేసె నాత్మ హర్షము నిండె. ౨౦౩

క. పురుడు పదిదినము లరుగఁగఁ-బరమంబగు సంతసమున బందుగులెల్లఁ బరివేష్టించఁగ దక్షుం-డిరవుగ 'సతి' యనుచుఁ బేరు నిడె బాలికకు. ౨౦౪

అ. అనుదినంబు వృద్ధినందె నాకన్యక-నిర్మలత్వమునను నిత్యవృద్ధి శారదసమయమునఁ జంద్రప్రభనుబోలి-వానకాలమందు స్వర్ణ దివలె. ౨౦౫

క. క్రమమున వివాహమంగళ-సముచితమగు వయసు నంది చారువదనయై కమనీయాకృతి గల తన- కొమరితఁ గనిదక్షుఁ డాత్మఁ గూరిన వేడ్కు. ౨౦౬

ఉ. "బాలిక పెండ్లియీడునను భాసిలుచున్నది; యోగ్యుఁ డౌ వరుం బోలఁగఁ జూడనౌ; బరమపూజితయా ప్రకృతిస్వరూప యీ బాల యటంచు నీసతిప్రభావముఁ దద్వరు దివ్యనామ మా శూలి యటంచు నాఁడు విని చోద్యముఁ బొందితిఁగాదె యెంతయు. ౨౦౭

ఉ. ఉల్లమునందు నే నొగి బహూద్యమ మెంత యొనర్చినన్ ఫలం బెల్లను నాకు వ్యర్థమగు నించుకయేని ఫలింప దంచు నే నెల్లవిధంబులన్ దెలిసి యిప్పుడు చింతిల నేల! శూలి కీ నొల్ల; నొనర్తు కార్య మొక్క డొక్కటఁ జూచెదఁగాక! యెట్లనన్. ౨౦౮

తే. రుద్రులెల్లను బుట్టి రారుద్రువలన వారలో నాదు నాజ్ఞకు వశులగుటను, రుద్రుఁ బిలిపించి యీదివ్యరూప నెట్లు లొనఁగఁగలవాడ? నిదిచూడఁ బొనఁగఁగలదె? ౨౦౯

క. సురవరులను గంధర్వా-సురముఖులను బిలిచియె శివశూన్యముగా నే జరపెద నొక పరిష; త్తా-హరునిఁ బిలువ" ననుచు దక్షుఁ డంతట మదిలో. ౨౧౦

తే. "యాగ మొక్కటి శివుఁడు లేనట్లు చేయు-డునుస్వయంవరముదమునకును సతిప్ర యత్నమున నెట్టులయిన నే; నందు జరగుఁ-గాక! విధిమానసస్థితి కలకొలంది. ౨౧౧

క. అగునది యగుఁగాక! వగం-బొగిలినఁ దప్పంగ నెదియుఁ బోవదు; మదికిం దగినట్లు నడచుటయె నా-కగు కర్ణం" బనుచు నిశ్చయము చేసి వడి. ౨౧౨

దాక్షాయణీ స్వయంవరము

తే. అంత దక్షుండు తన కూతురైన సతి స్వ-యంవరముఁ జూడఁ బిలిపించె నఖిలనిర్జ
కులఁ, దదీశులను, గిన్నకులను, నసుర-వరులు మున్నగువారలఁ దమి వెలయఁగ.

క. పరమేశ్వరుడై విలసిలు-హరు నొక్కనిఁ బిలువ కప్పు డాసభ దక్షుం
డిరవొందఁజేసె నద్భుత-కరముగను సురాదులకును గామిత మనుచున్. ౨౨౪

క. సుత్రామాదిసురలును, బ-విత్రమునులు, దైత్యవరులు వెలుఁగుచు నుండఁ
జిత్రమయమై కనంగ వి-చిత్రితమై శమ్యమగుచుఁ జెలుపున నెనఁగెన్. ౨౨౫

తే. ఆమహాసభ తేజంబునందు వేయి-కిరణముల నొప్పు సూర్యుని సరి యనఁదగుఁ;
గాంతివైభవమున నది కనుఁగొనంగఁ-బూర్ణ చంద్రునితో సరిపోల్పనగును. ౨౨౬

ఉ. నారదమాని! యాసభ ననంతమహోత్సవ మొప్పు దేవతా
వారపతు ల్పుమాల్వవరవస్త్రధరుల్ బహురత్న కీలితో
దారకిరీటభర్మవిత్తప్రభులై విలసిల్లుచుండి, రిం
పారఁగఁ జూడ వేడుకగు భవ్యసౌభాభరణోజ్జ్వలాంగులై. ౨౨౭

ఉ. వారి రథంబులున్ మఱియు వారువముల్ గజసంతతుల్ మహా
దారతరంబులౌ మణివితానములన్ వరహేమనూత్నశృం
గారపరిష్కృతంబుల నికామమనోహరచిత్రకాంతివి
స్తారపతాకలన్ బహువిధంబుల వెల్లుచు నుండె నారదా! ౨౨౮

క. అంతటను ధ్వజము లద్భుత-కాంతులతో జెలయుచుండఁగా దక్షపురం
బెంతయు సలంకృతంబై-వితగొలుపుచుండె నిఖిలవిబుధావళికిన్. ౨౨౯

సీ. భేరిమృదంగాదిభూరివాద్యంబు లేపున మాటిమాటికి బోరుకలఁగ,
నారవం బత్యంతమై భూసభోంతరభాగ మెల్లను నిండి పరిధవిల్లి,
గంధర్వులెల్లరు కమ్రగీతంబుల డంబుమీఱఁగను గానంబుసేయ,
వేవేలుగా వచ్చి వేలుపుటింటు లానందంబుతోడుత సాట్యమాడ,

తే. నాసభాభవనంబు దివ్యమయియుండె;-నపుడు దక్షప్రజాపతి యద నెఱింగి
సుతను బిలిపించెఁ ద్రైలోక్యసుందరాంగి-నాస్వయంవరసభకు నత్యాదరమున.

క. నారదమునిశార్దూల! య-పారముదంబునను నటకు వచ్చె సతి యలం
కారమున వెలసి కడుశృం-గారప్రతిమయె యనంగఁ గమనీయగతిన్. ౨౩౦

చ. సకలచరాచరంబులఁ బ్రశస్తముగా వెలుఁగొందు శంకరుం
డొక రమణీయరూపమున నొప్పు మహోత్సముమీఁద నెక్కి, సే
వకపరివేష్టితుండయి, నభంబున నాసభఁ గాంచుచుండె బా
యక సకలంబుఁ గన్గొనుచు; నంతఁ బ్రజాపతియైన దక్షుండున్, ౨౩౧

- తే. సభను గలయంగఁజూచి, నిశ్శంక శంక-రుండు లేడని మదిఁ దమి నిండుకొనఁగఁ,
బరమసుందరియై స్వయంవరవిభాషి-తాంగి యగు ప్రియతనయతో ననియె నిట్లు.
- సీ. “ఓసతి! మాయమ్మ! యరుముదంబునఁ గాంచు మీసభాభవనంబు, నిండుఁ జేరి
యాసీనులై యున్నయట్టి సురాసురగణములఁ, దాపనగణముల నొగి;
వీర లెల్లరుఁ గడువిశ్రుతచరితులు, సద్గుణాకరులు, ప్రశస్తమతులు:
వరియింపుమా స్వయంవరసమాగతులైన వీరియం మన్నతోదారముని,
తే. సర్వ శుభలక్షణోపేతు, సకలలోక-సుందరశరీరు; సంప్రీతి నొంది నీడు
మదికి నింపైన వరుఁ బుష్పమాలికఁ గొని-కంఠమునలంకరింపుము కాంతునకును.”
- క. అని ప్రియము మీఱ దక్షుఁడు-తనయను గని పలుక, నపుడు తాఁ బ్రకృతి మహా
జనని సతి మాలికను గర-మునఁ గొని యీశ్వరుని నుల్లమున మ్రొక్కి వెనక.
- తే. శంకరునకును వందనసమితి యనుచుఁ-బల్కి సుమమాలికను భూమిపైన నిడియె;
నాక్షణంబున శివుఁడు ప్రత్యక్షమయి శి-రంబుచే నటఁ బుష్పహారంబుఁ దాల్చె.
- సీ. దివ్యరత్నావళిదేదీప్యమానమై దేహంబు మిక్కిలి తేజరిల్ల,
షోడశకళచే సాబగుఁగుల్కెడు పూర్ణశశికోటిసమకాంతి దిశల వెలయ,
దివ్యమాల్యంబులు, దివ్యాంబరంబులు ధరియించి, దివ్యగంధములఁ బూసి,
పుల్లారవిందనిభోల్లసద్వీక్షణత్రితయంబు రంజిల్లఁ బ్రీతి మెఱసి,
- తే. భవ్యరూపధరుండయి భవహరుండు-హరుఁ డవతరించి యాసతిహస్తదత్త
పుష్పమాలిక ధరియించి, ముదమునొంది-యచటనంతర్హితృండయ్యెనందఱుఁగన.
- క. తన తనయయైన సతి శం-భుని కంఠమునందుఁ బ్రీతిఁ బూదండను దాఁ
గనుచుండ సమర్పించెనె-యని దక్షుఁడు తృప్తిలేక యప్పుడు మానీ! ౨౩౮
- తే. తనయపై నించుకంత యాదరము తగ్గి-నట్టివాడయియుండెను; సంత దక్షు
సకలలోకప్రజాపతి సకలుషమతి-బ్రహ్మదేవుండు గనుఁగొనె వరముసింద్ర!
- క. మానససంభవులగు తన-సూనులును, మరీచిముఖ్యశుద్ధమునీంద్రుల్
పూని తనకుఁ దోడ్పాటయి-వే నిలువఁగ నిట్లు పలికె విశ్రుతభణితిక. ౨౪౦
- చ. “వినుము కుమార! నీతనయ ప్రీతిచెలంగఁగ దేవదేవు శం
భుని వరియించె నెంతయు స్వబుద్ధిఁ దలంచి; మహాత్ముడైన యా
యనఘునిఁ బిల్వఁబంచి కడు యత్నమునక విధిపూర్వకంబుగా
ననుపమరీతి నిమ్ము సుత నాత్మఁ గశంకము మాని వే”యనక. ౨౪౧
- తే. దక్షుఁ డాబ్రహ్మవాక్యము ల్దలఁచి, ప్రకృతి-భాషితంబులస్మరియించి భావమందు,
నామహేశుని బిలిపించి, యర్హరీతి-ధారవోసెను ముద్దులతనయ నపుడు. ౨౪౨
- క. పరమేశ్వరుఁ డాకన్యక-వరమంగళరూపసతిని బాణిగ్రహణం
బిరవుగ శాస్త్రోక్తముగాఁ-గర మనురాగమునఁ బొందె గడు హర్షమునక.

- ఉ. అప్పుడు బ్రహ్మయుఁ, హరియు, నాద్యమహానులు నారదాదు లి
ట్లాప్సిన యానకీశివుల నుల్లములందున భక్తిపూర్ణులై;
రెప్పగిదిఁ ముదంబు వహియింతురొ యత్నానరించి సేవలఁ
మెప్పు జనింపఁగా శ్రుతిసమీపితరీతి నుతించి రెంతయుఁ. ౨౪౪
- క. మరియింఁచిరి సుమవర్షము-లగుదారఁగ నకవిబుధు లతిశౌఁదమునఁ;
విరివిగ ముందాభిరవములు-నిరవధికముగాఁగఁ జెలఁగె నిచ్చులు తుష్టిఁ. ౨౪౫
- తే. దేవగంధర్వకీన్నరాదిసకలసుర-వార మానందభరితమై నటలై; దక్షుఁ
డాజటాభస్మభూషణుండౌ హను, సుత-యైన సతిఁ గని యుగ్మత్తుఁ డెయ్యెనపుడు.
తే. నిఖిలలోకై కసుందరి నిజసతీఁదన-వెంటఁ గొని యామ హేనుండు స్వీయరమ్య
శోభననివాసమౌ హిమవ్రోణిధరము-నందుఁ గల నెత్తమును జేర సరిగె నంత.
- క. మునినాయఁ! సతి శ్రీశం-భునివెంటఁ జనఁగ డెందమున దక్షునకుఁ
ఘనమగు దివ్యజ్ఞానఁ-బెనయఁగ లోపించె నప్పు డేపున నొకటఁ. ౨౪౬
- వ. అని విశదీకరించి, ౨౪౭
- క. తతధర్మకార్యదీప్తా!-ధృతసకల సురాసురైక తృప్తినిరీతా!
శతమఖముఖసాపేతా-శ్రితహిత రతాక్రియావిశిష్టాధ్యతా! ౨౪౮

గద్యము

ఇది శ్రీలలితాత్రిపురసుందరీ కరుణాకటాక్షపీతల సమాసాదితోభయ భాషాకవితావిభవ,
జనమంచి వంశవ్రభవ, కాశ్యపసగోత్రోద్భవ, సుబ్బయ్యార్యతనూభవ. కావ్యపురాణతీర్థ
పద్మద్విరుదవైభవ వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ విరచితకృతులయందు శ్రీమహాభాగవత
మహాపురాణమునందుఁ బ్రథమాంశము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ మహా భాగవతము

ద్వితీయాంశము

అయిదవ అధ్యాయము

- క. శ్రీమత్ప్రభురేశాస్! - కామితతనకలనిభవఘనశర్వాణీ!
భామహితమృదులవేణీ! - కీమద్వినుకసుపదాబ్జపుత్రగీర్వాణీ! ౨౫౦
- తే. శ్రీమహాదేవుఁ డిట్లని చెప్పఁదొడఁగె- “నారదా! విను దక్షుఁ డంత హరు, సతిని
నిందఁ జేసినవాఁడయి చెందమందు-బుణ్యము నశింప రోదనమును నొనర్చె.
- మ. అతిసుఖార్థిసుకృష్ట దక్షిణి ముని! యత్యంతవిజ్ఞానియై
క్షీణిఁ జేరొందినయట్టివాఁడును, శివాఃఘ్నిస్తోత్రసమ్మండు, స
న్మృతిమంతఁడును దక్షిచినాఁ బరఁగు ప్రజ్ఞాశాలి ప్రీతిక సమం
చితత్వప్తిం గొనఁ బల్కె నూఱుజిలఁగాఁ జేయంగ నూహించుచున్. ౨౫౩
- ఉ. “ఏకః పృథ్వీవానిగతి నేచ్ఛేమ దక్ష! మనంబునందునక
గాటపు భ్రాంతితో సతిని గానవు శంకరు నల్లె; నీకిలక
సాటి యెవారు లేరు; సతి జన్మము నందఁ ద్వదీయసద్వయం;
దోటమి యేల? భాగ్యము మహోన్నతమం చెఱుఁగంగఁజాలజే? ౨౫౪
- క. సతిఁ గను నూద్య యటంచుఁ బ్ర-కృతియును నూరీయు నని హృదయంబున న
మృతి శివుఁడు పరమపురుషుఁడె-సతీభవుఁడు తెలియు మిది యనంశయ మనఘా!
- సీ. నిరుపమానంబులై నెగడు ఘోరితపంబు లారణ్యశీమలయందుఁ జేసి,
బ్రహ్మసు రేంద్రనిర్జర దైత్యసంఘముల్ కనుఁగొన లేనట్టి ఘనప్రకృతిని
దక్షప్రజాపతీ! తనయగాఁ బడసితి; సఫలమయ్యెను నీమ జన్మ మరయ ;
నాదేవిమహిమ నీ వంతరంగంబునఁ దెలియంగఁజాల కాపిలమతిసయి,
- తే. సతిని నిందించుచున్నాఁడ; వత్తులితిమగు-నామహామోహమాహిణి యప్రతర్క్య
మాయ చేవంచితుఁడైవైవోయియనఘః-తెలియుమింక నైన” ననుచుదక్షిచినుడువ.
- తే. అపుడు దక్షుండు ప్రశ్నించె నాదక్షిచిఁ
గాంచి “యో యార్య! శంభుండు కనఁగఁ బరమ
పురుషుండు, ననాదిజగదధీశ్వరుండు నంచుఁ
దెలిసినాఁడవు, నిజమె యీపలుకులెల్ల? ౨౫౭

- ఉ. సత్యమే యయ్యెనేని యెటు శంభుఁడు చూడఁ ద్రిలోచనుండునై
నిత్యముఁ బ్రేతభూమిఁ దమినిఁ వసియింపఁగఁ గోరు భిక్షువై,
యత్యధికంబుగాఁ దనువునందున బూడిదపూఁతఁ బూసి తా
స్తుత్యముగాని కార్యములఁ జొక్కును? దెబ్బము విస్తృతంబుగఁ” ౨౫౮
- క. అనవుడు దధీచి దత్తున-కును వినిపింపఁగఁదొడఁగెఁ “గోర్కిని వినుమా,
యనఘా! యీశుని మహిమం-బును దెలిపెద సావధానమున నతిభక్తిఁ, ౨౫౯
- తే. శంకరుఁడు సకలేశ్వరేశ్వరుఁడు, పూర్ణుఁ,
డచ్యుతానందమయుఁడు; మృమహేశు
చరణముల నాశ్రయింతు రెవ్వరు ధరిత్రిఁ
బొందఁజాలరు దుఃఖ మెప్పుడును దక్ష! ౨౬౦
- తే. అనదృశాశ్రీయమహిమ చే నలరునట్టి-యాశ్వరుని భిక్షుకుఁ డటంచు నెట్లు పలుకఁ
గలిగితివి నీవు? దుద్బద్ధి గలిగె నేమి-కతమునను నీకు మదిని నద్భుతముగాఁగ!
- తే. బ్రహ్మ మొదలగు నిర్దిష్టపదలు, మునుఁగఁ, -దత్త్వదర్శనులగు యోగితతులు మదిని
నేశివుని దివ్యరూపంబు నేర్పజింపఁ-జాలరో యట్టి శంభుని స్వాంతమందు. ౨౬౧
- చ. తెలియఁగఁజాల కీవు కుమతిం గొని జ్ఞానము లేక యిట్టి నిం
దలను విరూపుఁ డంచును వినందగనట్లుగఁ బల్కువాడ; వే
స్థలమునకై నఁ బోవును సదాశివుఁ డెన్న సమత్వబుద్ధితో,
వెలయును సర్వభాగముల విశ్రుతిరీతి మహానుభావుడై. ౨౬౩
- తే. దక్ష! విను మభిరామమై తనరు పట్టణంబునందైన, మఱి శ్మశానంబునందు
నైన నా దేవదేవుని యాత్మకు సమ-మగునుగాని విశేష మెయ్యదియు లేదు.
- సీ. బ్రహ్మవిష్ణులకు దుర్లభమై, యపూర్వమై శివలోక మొగి విలసిల్లుచుండు;
బ్రహ్మలోకంబును, వైకుంఠమును దాని షోడశాంశంబైన నీడుగావు;
స్వర్గంబునందు దేవతలకునైన దుర్లభమగుచుండుఁ గైలాసపురము;
సంతానకవనాశిసంవృతంబై నిఖిలామరాకీర్ణమై యలరు నింద్రు
- తే. పట్టణం బమరావతి భవుని లోక-మునకు షోడశభాగమైనను సమంబు
చేయఁగాఁజాల దోదక్ష! చిత్తమందుఁ-దెలియవిను మింక శంకరు దివ్యమహిమ.
- తే. మర్త్యలోకంబునందు రమ్యమయి యుత్త-మంబగుచుఁ వెల్లుఁగాశీపురంబుమిగుల
ముక్తిదాయకమగు తేత్రము లయకాల-మందును నశింపనిది శంకరాలయంబు.
- సీ. బ్రహ్మాది దేవతావరులును మృత్యువునందంగఁగలవార లగుచునుండ
మర్త్యుల విషయమై మది నెంచఁగా నేల? పరమాత్ముడైన శంకరుని దివ్య
భవనము లృణీయు నివాసంబు లవినాశములుగా నెఱుంగుము బుద్ధియందు;
నాదేవునకు శ్మశానాంతరమగు నివాసము లే దనెడునట్టి కుమతి నీకు

తే. గలిగె నేటికి దక్ష! లోకత్రయేశుఁడై సదాశివుఁడయి వెల్లు ననుచుఁ దెలియ
వలయు; నిది సత్యమగుఁ బ్రాంతినలన నిందఁజేయరా దెప్పుడై నను శివుని వినుము.

క. తావకభాగ్యవశంబున-నీ వేశ్వమునందుఁ బుట్టి నీకం బుట్టి
భావమున వెలయుచుండిన-దేవి పరబ్రహ్మరూపః తెలియవు మదిలోక. ౨౬౮

ఆ. నాకుమార్తె యనుచు లోకువగాఁ జూచు-చున్నవాఁడ, వెంతొ చోద్యమయ్యె;
సతి యనంగ వెలయు సాక్షాన్మ సేశ్వరి-యగును: నిందసేయఁ దగదు దక్ష!”

తే. శ్రీమహాదేవుఁ డిట్లని చెప్పుదొడఁగె-నారదునితోడ : “సీరీతి జ్ఞానవర్ముఁ
డౌ దధీచి ముసేశ్వరుం డాద్యతి బహు-విధములను భోధచేసిన వినక మదిని.

ఉ. నారద! మాటిమాటికి వినప్తమనస్కుఁడు దక్షుఁ డాజగ
త్కారణకారణుఁ, విభు, సదాశివు, నిర్మలశిష్టసమృతా
చారుని తత్త్వముం దెలియఁజాలక పెక్కువిధంబులం దిర
స్కారము చేయుచుం బలికె గర్హితవాక్కుల నెంతయుం గ్రుధక. ౨౭౦

క. తన పుత్రికయగు సతినికొ-మనమున స్మరియించి దురభిమానంబై యే
మనఁజాలక యేడ్చెను హా-యనుచుకొ బిట్టుగఁ ‘గుమారికా! సతీ’ యనుచుకొ.

ఆ. “ప్రాణతుల్య వగుచు భావింప నా కీవు-నన్ను విడిచి యెందుఁ జన్నదాన?
విపుడు శోకజలధి నీరీతి నను ద్రోసి-హాయి తెటకు నాదు ముద్దుకూన! ౨౭౩

మ. రమణీయోజ్జ్వలహారిశయ్యలను నిద్రంబోవు నీ వేక్రియం
గమనీయాంగి! పరేతిభూమి చిక్మతాకాకుక, విరూపాక్షు, భీ .
మమహావిగ్రహు, నాత్యవల్లభుని నుర్మాచిక బ్రయంబాప్స నే
మముతోఁ గూడి వసించువో. యెఱుంగ నన్యూ! దిక్కు నా కేదికక?” ౨౭౪

దక్షుని దధీచి యూఱడించుట

తే. దక్షుఁ డీరీతి శోకింపఁ దా దధీచి-మానివరుఁ డెంతయును విని మాన్యరీతి
నూఱడింపఁగఁబూని ప్రియోక్తులఁగర-మునఁగనుంగవఁ దుడుచుచు ననియెనిట్లు.

మ. “అకటా! జ్ఞానుల కెల్లఁ బెద్దవయి యిట్లల్పజ్ఞుఁడౌ మూఱుపో
లిక శోకించెద వోప్రజాపతి! మహాలీలాత్ము నిశ్శకతక
సకలాధీశునిగా నెఱింగియును నీస్వాంతంబునం దేటి కీ
వికలత్వంబు జనించె? నియ్యది కనక వే లోఁచెడిక జిత్రమై. ౨౭౬

తే. భువి జలంబున నాకసమున రసాత-లంబున వసించునట్టి స్త్రీలం బురుషులఁ
దెలియుము సతీశివుల రూపవిలసితులుగ-దక్ష! విను మిది నిర్మలతరమతివయి.

చ. పరశివుఁడౌ మహేశ్వరుని భావమునందుఁ బరార్థతత్త్వబం
ధురత ననాదిపూరుషుఁడు, నుత్ముఁ డటంచు నెఱుంగు దీవె; య

పురశివు రాజీయైన సతి భావనసేయు చిదాత్మరూపయై
వరత్రిగుణాత్మికా ప్రకృతిఃస్వ పరాత్పర యంచ నమ్మికౌ. . ౨౮౯

సీ. దక్షప్రజాపతీ! తావకభాగ్యంబున నె పరాత్పరసతి యనుగుణగూఢు
రయ్యె; విశ్వేశ్వరుఁ డాసఁజెందిలియును పతిభావంబు నందె; దీని
నెమ్మనమ్మనయందు నిరుపమసౌభాగ్యమని యెంచఁబాఁ; నేమనఁగఁగలను?
నంచంపఁబడినాఁడ వంచితంబుగ విధిచేత: సంత ప్తత నాశిశిముగ

తే. నందుచున్నాఁడ; విపుడు సత్యమును వినుము;
ప్రకృతిపురుషులఁగా సతీపరమశివుల
నెఱుంగుమా శ్రేయములఁ బొంద నెంచితేని
దుఃఖవారిధి మునిఁగి యార్దుడవుగాక!'' ౨౯౦

చ. అనవుడు దక్షుఁ డిట్లనియె నమ్మునితోడ; "మునింద్ర! నీవు ప
ల్కినయది సత్యమే యగును; స్మృతిగుఱింతయు లేకు భావమం
దునఁ బ్రకృతిస్వరూపయగు స్త్యశ్య మదాత్మిజ, యా సదాశివుం
డెనయఁ ద్రిలోకనాథుఁడు పరేసుఁడు శంకరుఁ డన్న వాక్కులౌ. . ౨౯౧

చ. వినియును నాదు బుద్ధికిని విశ్రుతుఁడైన మహేశ్వరుండు లో
కనిచయకర్త యాననుచుఁ గాంచఁగఁజాలదు; హేతు వేదాలో?
మునివర! సత్యవాక్కులగు పూజ్యులు పల్కులు పల్కుచున్న నా
మనము సదాశివుఁ బరము నూన్యునిగా గణాశింప దేటికో? . ౨౯౨

క. మునినాయక! విను మా శంభునిఁ గూఢించి నా కసూయ పాడముటకును నే
ర్కొనెదఁ దగునట్టి కారణ-మును; మా జనకుండు బ్రహ్మ పూర్వము ప్రజలౌ.

తే. సృష్టి గావించె:సప్త డాసృష్టిఁబరునొ-కండుగురు దుద్రులు జనించికడఁక వెలిఁగి
రందఱును సమదేహులై యశిభయగ-రాకృతుల భీమశూరలె నలవు మెఱసి.

సీ. ఆ దుద్రులెల్ల మహాత్మ్యలై శ్రోధరత్తాదుణేత్రులై యతిదృఢకరి
చర్మాంబరధరులై జడలతోడ వెలుంగుశీర్షంబులను దాల్చి సృష్టికర్త
చేసిన సృష్టి నశంపఁజేయఁగఁబూని; రది గాంచి బ్రహ్మ తా నాత్మయందు
'వీరలు సృష్టిని వెన నాశమొనరింపఁబూనినవా'రని పొసఁగఁదలఁచి,

తే. వారలను దన యాజ్ఞ చే వరుస శాంతి-నంది వసియింప న స్థిరి యనియె: "వీర
లెల్లు శాంతిని గాంతురో, యెద్ది హితవో-యట్టు లొనరింపుమా త్వరననువు మీఱ.

తే. భీమరూపులు, మెఱియును భీమకర్మ-లగుదు; రటుగాన వీరల నాత్మవశులఁ
గాఁగ నొనరుపఁదగు దీవెతాన నాదు-పంపున" నటంచు ననుబం చెఁబద్ధభవుఁడు.

తే. బ్రహ్మదేవుని యాజ్ఞ చే ఒహుళవిక్ర-మాధ్యులగు దుద్రులెల్లరు నతిభయమున
మద్వశంగతులయి విక్రమంబుఁ దక్కి-ప్రశ్రయము లేనివారయి పరఁగి రపుడె.

- క. అక్కతమున నాకు మునీ!-నెక్కొనె ద్వేషంబు శంభునిపయిన్ మిగులన్;
దక్కవపడ దది మదిలో-నక్కలమునుండి మాగ్రహంబు సుదృఢమై. ౨౨౭
- ఆ. రుద్రులెల్ల నీశ్వరుని యంశజనితులు-మద్యశంకతులయి మలయువాడు :
నగుట శంభుఁ డెట్టులగు నాకుఁ డెఱుప వే-మూన్నతులన్ మునింద్ర! యెన్నిచూడ?
- క. నాసుతయగు సతి గుణముల-నోసంయమి! రూపమున మహాన్నతి యగుచున్
భాసిల్లుఁగాడె? తెలియవా-కో వామస్వము లేని దనుచు సుల్లముచందున్? ౨౨౮
- ఉ. ఏవిధి భర్తృయోగ్యుఁ డగు సెంచుక యోజు-సేము మాన్య? సం
భావితుఁడొనె యానతికి భర్తఁడు మద్యశుఁ డెంచి చూడఁగా?
నీవియుఁ బాత్రభూతునకె యిచ్చినఁ బుణ్యకరంబునై, యశః
శ్రీవిభవాభీరామమయి చెల్వు నహించుచు నన్మునీశ్వరా! ౨౨౯
- క. కావున సత్సాత్రింబును-భావించి యె కన్య వియ్యవలయును బుధసం
సేవితఁ డగు వాఁ; డిలలో-నీవిధి సేవ్యంబు మునిగజేవ్వరి! వినవే? ౨౩౦
- తే. కలము రూపంబు కీలంబు గుణముఁ గాంచి
బంధువులతోడఁ జర్చించి పాత్రుఁడైన
వరునకును గన్యకను గూర్చవలయుఁ బ్రాజ్ఞఁ
డయినవాడు; మునీశ్వరా! యంద్రు బుధులు. ౨౩౧
- ఉ. ఈ విధమెల్ల నామదిని నెంచియెకాదె సతీస్వయంవరం
జే విరచించునట్టితఱి నేఁ బిలికింపంగనైతి శంకకుఁ,
సేవకుఁడై సుచరిత్రులవివర్జితఁ డెంచు; సత్య, మీ
భావముఁ డెల్పినాడ; మునివర్య! దృఢంబుగ నమ్ము మంతయున్. ౨౩౩
- సీ. ముని! యీమహాదుద్ర ముఖ్యులు మద్యశంకతులయి వ ద్తించుకొనిన, మఱియు
శివుని యంశజలయి చెలఁగుచుండుకతంబునను, శివులోఁ గూడి యనయముఁ జరి
యించుటకతమున నెసఁగుచుండును నాకు నీర్వ్య యీతనిపయి; నిది నిజంబు;
శంభుండు తా రుద్రసమితికంటెను నున్నతఫలంబుఁ గూర్పఁగా దక్షుఁడైన
- తే. యపుడె పూజింప నర్హుఁడై యలరు నాకు;-నీప్రతిజ్ఞ దృఢంబని యెన్నవలయు"
నని దధీచికి దక్షుండు తన మనమునఁ-గల విధంబును నారదా! తెలిపె వినుము."
- వ. అని మహాదేవుండు నారదునితో వెండియు నిట్లని చెప్పందొడంగె. ౨౩౫
- ఆ. "ఆ దధీచిహాని యంత దక్షుని వాక్య-జాలములను శ్రద్ధ నాలకించి,
తనదు స్వాంతమందు ఘనమగు చింతతో-దలఁచె నప్పు "డొర! దక్షుఁ డిట్లు.
- తే. తాఁ బ్రజాపతి యయ్య నాత్మ నిసుమంత-యేని ప్రజ్ఞ యు లేక యయ్యాశువలన,
సతివలనమోహితుండయ్యెమతిచెడివడి;-నహాహా! జడుఁడగుదక్షునకర్హ మెదియో?

ఉ. ఆరయ బుద్ధిమంతుఁ డగునట్టి జనుం డొక దుష్టుబుద్ధికిఁ
గూరిమి మంచిబుద్ధి నొడఁగూలుప శక్తుఁడు గాఁడు; భూమి నా
పూరుషుఁ డెన్న భక్తి మదిఁ బొందక దుర్దశ నంది దుర్గతిఁ
జేరఁగఁబోవు; మోక్షమును జెందఁడు నిక్కముగాఁగ నెత్తటిఁ.” ౨౯౮

ఉ. ఈకరణిక్ మనంబున మునీశ్వరుఁడైన దధీచి యెంచి, య
త్యాకులుఁడై మతేమనక స్వాశ్రమసీమకు నేఁగె నప్పుడే;
యా కుటిలుండు దక్షుఁడు నిజాలయముఁ నడిఁ జేరెఁ జింత ద
న్నాకులపెట్ట నుస్సురని యంతట నారదహానిచంద్రమా! ౨౯౯

అఱవ అధ్యాయము

నందికేశ్వర ప్రమథాధిపతిత్వ వర్ణనము

తే. సకలలోకో త్తరతుషారశైలశిఖర-మునకు సతితో మహాదేవమూర్తి యంతఁ
జేరె; నంతట దేవతల్, సిద్ధపదులు, - దేవవత్సలు, మానితతియును జేరె. ౩౦౦

తే. వరమహర్షులు, గంధర్వవరులు, కిన్న-దులును వేలకు వేలుగాఁ గొలఁదిమీఱి,
వచ్చిచేరి యత్యంతవైభవమున-నామహోన్నతసీమకు నధికభక్తి. ౩౦౧

తే. మేరుపుత్రిక తుహినభూమిధరపత్ని-మేనకాదేవి సఖులతో మిగుల మోద
మున నచటఁ జేరఁజనుదెంచె; మునివరసతు-లెల్లరునువచ్చిచేరిహృష్టులగుచు.

తే. కుసుమవర్షంబు దేవతల్ గురిసి రతిము-దమున; నచ్చర లాడిరి తమి చెలంగి;
గీతములను గంధర్వులు ప్రీతిఁ బాడి-రాది దేవుండు సతితోడ నచటఁ జేరె. ౩౦౩

తే. ఉవిదలెల్లరు నాచారయుక్తముగను-దివ్యమహమును జేసిరి; భవ్యులైన
యాసతీశివులకు మ్రొక్కి-రపుడు ప్రమథు-లెల్లరును భక్తితోడఁబ్రహృష్టులగుచు.

క. కరతాళంబులు చెలఁగఁ-సురవరు లెల్లరును దృప్తి శోభిల్లఁగ నా
డిరి తూర్యధ్వను లెనఁగఁగ-సరవిఁ గానంబు చేసి సంతోషమునఁ. ౩౦౫

ఉ. అంత సతీమహేశ్వరుల నంజలిగూర్చి నమస్కరించి య
త్యంతము, వారిచే నెలపు నంది యమర్త్యవరుల్ స్వకీయశు
ద్ధాంతముఁ జేరఁబోయిరి; నితాంతముదబునఁ బొంగి యెల్లవా
రెంతయు నాత్మసద్గుణుల కేసిరి కూర్చి చెలంగ నారదా! ౩౦౬

తే. మేన మొదలగుస్త్రీలునుమిగులవేష-జనిరిస్వగృహమ్ములకుసంతసముననిండి;
పరమసౌందర్యవతియుగు భవుని భార్య-నతిని గని, మేన తలపోసె స్వాంతమందు.

ఉ. “ఈసతిఁ గన్న తల్లియె మునీశ్వర! ధన్య యనంగఁ జెల్లు సా
ధ్వీసమితిఁ; ద్రువంబుగ నతిస్థిరభక్తి మనోహరాననఁ

నా సుతగాఁగ నే ననుదినంబును భావమునందు నెంచుచున్
జేసెదఁ బూజనం బిచటఁ జేరి” యటంచుఁ దలంచె నెంతయున్, 30౮

సీ. గిరిరాజసద్ధర్మవరసతి మేన యారీతి మనంబునఁ బ్రీతి సతిని
మూఁడులోకములకుఁ బూజ్యయా జనయితిగా నెంచి పూజింపఁగాఁదలంచి,
యెవ్వేళ విస్మృతి నించుకేనియుఁ బొంద కాఱియాశ్వరుని పత్నియగు సతికడ
కరుదెంచి భక్తితో నర్పించుచుండె దత్కరుణాభివృద్ధియా కరణి; సంత
తే. నొక్కతటి దత్తు ననుచరుం డూర్జితమతి, - శంభుభక్తిపరుండు, సత్సాంతవరుఁడు
నంది యరుదెంచి సాష్టాంగవందనముల-శంకరునకును గావించి సవినయముగ.

తే. పలికె నీతి “దేవదేవ! విభు! యుష్మ-దీయమహిమావిదుఁడగు దధీచివిప్ర
సన్మునీంద్రశిష్యుండ; దక్షప్రజాప-తికిని గూర్చు భృత్యుండ నోదివ్యవిభవ!

క. శరణన్నవారి మిక్కిలి-కరుణను, వాత్సల్యమునను గాచు మహేశా!
పరిమోహితు నొసరింపక-పరిపాలింపుము త్రిలోకపతి! న న్నెపుడున్, 3౦౯

సీ. పరమపూరుషునిగాఁ బరమాత్ముగాఁగఁ బ్రత్యక్షముగా నిన్ను నాత్మయందుఁ
గనుఁగొనినాఁడ నిక్కంబుగ; నోదేవ! జగములఁ బుట్టింప, నొగిని బెంప,
సంహార మొనరింప సామర్థ్యమును గల్గి మూలప్రకృతియయి పొలుచు ననుచు,
సతిని నెఱింగితి స్వాంతంబులోపల”నని పల్కి శంకరు నాశ్రితౌఘ

తే. వాంఛితార్థప్రదాయకుఁ బరమభక్తి-వెలయ గద్గదవాక్కుల విస్తృతముగ
నంది సన్నుతిఁ గావించె వందనములఁ-జేసి యారీతి నారదా! సిద్ధమాని! 3౧౦

తే. “లోకములకెల్ల నాదివి; లోకజాల-ములను బుట్టింతు; వహ్వాని పోషణంబుఁ
జేయుదువు; వానినెల్ల నోశివ! మహేశ!-సంహరింతువు నీవె విశ్వస్వరూప!

తే. సకలసంపదలను బొంది జగములందు
నీవె వెలుగుదు; యవకుండ వీవె; వృద్ధుఁ
డవును నగుదువు, బ్రహ్మవై యద్వితీయుఁ
డ వయియుండువు వరద! యో భవ! సురేజ్య! 3౧౧

సీ. జితచంద్రకోటిరుచిప్రచయంబయి వరతుషారప్రభ వజ్రలుచుండి
యర్థచంద్రునిచేత నాభాసితంబగు సుందరముఖపంచకేందులలిత
మయి, కాంతి విలసిల్లునట్టి శిరోభాగ మొప్పార దివ్యసర్వోజ్జ్వలమణి
భుజగభూషణములఁ బొలుపారుచున్నదై బ్రహ్మాదిసురవరప్రణతదివ్య

తే. పదసరోజయుగంబయి ప్రథితమయి య-చింత్యమై వెల్లుచున్న నీ సిద్ధరూప
మును మనంబున నుతియించి వినయఘనను-వందనంబులఁ గావించు భక్తి నభవ!

సీ. ఎవ్వారు నిను భక్తి నీభువి బూజనంబును జేయువారలో పుణ్యచరిత!

యెవ్వారు నీనామ మేపారు ముదమున గానంబొనర్తురో గరళకంఠ!

యెవ్వారు భక్తితోనేని యభక్తిచేనైన జపింతు నీ యమలమంత్ర;

మవ్వారలెల్లరు నవవర్గమును జేరి యానంద మెప్పుడు ననుభవింతు

తే. త్వత్ప్రదంబును బొంది యంతట; మహాను-భావ! ప్రభునర! పశుపతీ! యీ వసుమతి
దీనులకు నీవుతప్ప నేదిక్కు గలదు-ఓ జగద్రక్ష! రక్షింప నురుకరుణను?" 30౬

క. ఈవిధమున నంది నుతిం-గావింపఁగ శంకరుండు కరుణించి మునీ!

"నీ వభిలషింతు వెయ్యది-భావంబున, నంది! యిత్తుఁ; బ్రార్థింపఁదగున్." 30౭

చ. అని దయతోడఁ బల్కు దమి నంది మనంబున నంది, "దేవ నే

ననయముఁ ద్వత్సమీపమున నాదృతి దాస్య మొనర్చువాడనై

యునికియుఁ, దావకీనపదయుగ్మముఁ గాంచుచుఁ బ్రీతి నున్మియున్

ఘనమతిఁ గోరువాడఁ; గృప నాయెడ నుంచి యనుగ్రహింపవే." 3౦౮

చ. అని కొనియాడ నంది, విభుఁడైన మహేశుండు "వత్స! నీవు కో

రిన వరవాంఛితంబుఁ గడు దృష్టి నొసంగెద; నింకమీఁద న

త్యనుపమమై సురాదులకు నందఁగరాని మదీయసన్నిధిఁ

గనుమ నివాస మెప్పుడును గారవమొప్పుఁగ నందికేశ్వరా! 3౦౯

క. భవదీయమయిన స్తోత్రము-భువి నేమానవులు పఠనమును భక్తిమెయిన్

దవిలి పఠింతురు, వారికి-భవనత్రయమున నశుభము పొసఁగదు లవమున్,

తే. స్తవము నిద్దానినిఁ బఠించు సాధుజనులు-మర్త్యలోకంబునందు నెమ్మది వసించి

శుభములనుబొందియంతసంస్తుతమనీషు-లయి సుఖింతురు మోక్షమునంది తుదిని.

చ. ప్రమథులయందు శ్రేష్ఠుండవు; ప్రజ్ఞ యనంతము నీకుఁ; గావునన్

సుమతి! మదీయలోకమున సూన్యత! మామకసన్నిధిఁ వసిం

పుము; ప్రమథాధిపత్యమును బూనుము; భక్తుండ వైతి నాకు; నే

మమునఁ బ్రియుండవై యిచట మాన్యత నంది సతంబు నెమ్మదిన్." 3౧౦

తే. ప్రమథులకు నాఘుండై నంది పరమశివుని-పరమహిమచేత నిట్లు తపస్వివర్య!

నారదా! వెలుఁగొండె దా గారవమున;-వినుము శంకరు చరితంబు విస్తరింతు."

వ. వెండియు నమ్మహాదేవుండు నారదునితో నిట్లు చెప్పందొడంగె.

3౧౪

ఏడవ అధ్యాయము

సతీశివుల విహారము

సీ. “అంత మహేశ్వరుం డత్యంతకామప్రవీణితుండై సతిఁ బ్రీతిఁ జేరి
ప్రమథులఁ గడు బలవంతుడౌ సందిని గని యానతిచ్చె “నోగణములార!
నాయాజ్ఞఁ బూని మీ రీయెడకును దూరమున నివాసంబును నచువుమీఱఁ
గావించుకొనుఁడు; శీఘ్రమున నందు వసింపుఁ; డెప్పుడు తలఁతు మీ మేల్గును, నపుడె
తే. రండు నానన్నిధికిని గరంబు వేడ్క;-వినుఁడు, నాయాజ్ఞ లేక యేరును మదీయ
నిలయమును జేరఁగూడదు నిశ్చయముగ;- నెట్టితఱి నై న నియ్యది హితవుగాదు.”

చ. అని శివుఁ డానతిచ్చుటయు నా ప్రమథావళి శంకరాజ్ఞ భ
క్తిని శిరమందుఁ బూని, వసతిం గడువేగమ యీశ్వరాలయం
బునకును గొంతదూరమునఁ బూన్కి రచించి, నివాస మాస్థలం
బును విడిచి రెంతయుఁ బ్రమోదము మీఱఁగ; నంత నారదా! 3౨౬

తే. విజనమైనట్టి యచ్చోటఁ బ్రియము మీఱ-శంకరుఁడు కోర్కితీటంగ సతిని గూడి
పగలు రాత్రియు ననక సంబరముతోడఁ-గ్రీడఁ గావించుచుండె సంప్రీతి మాని!

తే. ఒక్కతఱివన్యపుష్పంబులక్కజముగఁ-దెచ్చిరమ్యమామాలికఁగ్రుచ్చిప్రియము
వెలయఁగాఁ గౌతుకమ్మునఁ బ్రియసతికిని-శంకరుం డిచ్చి తమిఁ జూపు సౌష్ఠవంబు.

తే. ఒక్కసమయాన నీశ్వరుండొప్పుగులుకు-వికసితసరోజమునుబోలి వెలయు నాత్మ
సుందరీముఖమును బ్రేమఁజొక్కి మిగుల-నాదరంబున స్పృశియించు నతివమెచ్చ.

ఉత్సాహ. ఒక్కతఱిని గహ్వరముల నుత్సవంబుతోడ నిం
కొక్కతఱిని బుష్పవాటికోల్లనద్వనాళి నొం
డొక్కతఱి సర స్తటముల నుల్ల ముల్లసిల్లఁగా
నక్కజముగ సతినిఁ గూడి హాయి నొందు శివుఁ డొగిన్. 3౩౦

ధ్రువకోకల. శివుఁడు చూపును ద్రిప్పఁ డించుక సేపుఁ బ్రేయసియా సతిన్
దవిలి యుండునుగాని యన్యముఁ దాఁ గనం డొకయింతయున్;
శివునిఁ గాంచునుగాని దృష్టిని జెందనీయదు వేఱువ
స్తువుఁ గనన్ సతి యింపుకై నను జొక్కి మోహము పెంపునన్. 3౩౧

సీ. సతితోడఁ గూడి యా శంభుండు కైలాసమున కేగు నొకతఱి ముదముతోడ;
నొక్కసమయమున నుర్వీధరవరంబునం దెచ్చటికొ పోవు నత్రిప్రియమున;
హిమశైలమందుఁ బ్రస్థమున సతీయుతుండయి విహరించుచు ననువుమీఱ
భోగంబులెల్లను బొందుచు నిచ్చమై వెలయ నుండెను బదివేలయేండ్లు;

తే. పగలు రాత్రియు నిది యని భావమందు-గణనసేయఁడు; నారదా! కామవశత నొంది యత్యంతహృష్టఁడై యుత్సుకతను-గ్రీడ లొనరించుచుండె సంప్రీతితోడ.

చ. సతియుఁ ద్రిలోకమోహిని తుషారశిలోచ్ఛయశృంగమందు స
మృతఁ బ్రియుఁడైన శంకరు స్వమాయను మోహితుఁ జేసి, క్రీడలం
దతులితరీతిఁ దోడ్పడి ప్రియంబునఁ దృప్తి వహించుచుండె న
దృఢతమగు భంగులం బ్రియుని బుద్ధిఁ దలంచి మెలంగి నారదా! 333

మేనాదేవి సతిని గొలుచుట

తే. సమయము నెఱింగి మేనకాసతి సతీప-దాబ్జసన్నిధి కనుదినం బరిగి ప్రార్థ
నంబుఁ జేయుచునుండెఁ గరంబు భక్తి-బుత్తి కాభావమున సతంబును ముసీంద్ర!

సీ. మేనకాదేవి తా మిగుల భక్తిని శంకరార్థశరీరిణి నర్చనంబుఁ
గావించె; నుపవాసకలిత యాచు మహాష్టమిని వ్రతారంభంబు నొనరఁజేసి
యొక్క వత్సరకాల ముపవాసమున నుండి మరల మహాష్టమి సురుచిరముగఁ
బూజించి వ్రతము సంపూర్ణంబుగ నొనర్చె; నావ్రతంబునఁ దృప్తి నంది దేవి

తే. శంకరప్రియపత్ని ప్రసన్న యయ్యె
భూధరేంద్రుని సతి మది పొంగునట్లు;
వర మొసఁగె “బుత్తియై యుద్భవంబు నొందఁ
గలను నీయందు నిక్కంబుగను” నటంచు. 334

క. సతి యొసఁగిన వరమున క-దృఢతముగ సంతసము నొంది భూధరనిలయ
స్థిత యయి యహర్నిశం బా-సతి నంబును గొలుచుచుండె సంధ్యలయందుక.

క. నారదముసీంద్ర! దక్షుం-డారయఁగాలేక శంభు ననుదినమును దా
నూరక నిందయొనర్చుచు-గారవమును గోలుపోయెఁ గడు మోహితుఁడై, 335

క. నిందించును దక్షుఁడు తా-సందేహము లేక యెప్పుడు; శంభుఁడు డెందం
బందు నతని మాన్యునిగాఁ-గం దలఁపక కడపుచుండె గడునప్రీతిక. 336

తే. ఉభయులకు నిట్లు మనములం దుద్భవిల్లె-నద్భుతంబగు వైర; మయ్యది తలంప
నలవికానిది నారదా! యార్యులయిన-వారలయ్యుఁ బరస్పర వర్తనవిధి. 337

నారదుఁడు దక్షునికడకు వచ్చుట

తే. అంత నొకనాఁడు బ్రహ్మకు నాత్మజుఁడగు
నారదుఁడు వచ్చి యోమునినాథ! యిట్లు
హితము వెలయఁగఁ బల్కె సమృతఁ బ్రజాప
తీయగు దక్షునితోడఁ దృప్తిగనురీతి.

మ. “ వినుమా ! దక్ష ! ప్రజాపతీ ! శివుని వేవే నిందఁగావించు వే
దినమందైనను ; దానఁ గ్రుద్ధుఁడయి యాదేవాది దేవుండు నీ
కనుమానంబును లేక చేయును గడుం గష్టక్రియ ; లావుని నొ
య్యన నేఁ దెల్పెదఁ జిత్తగింపు ; మటుపై నాత్మేచ్ఛ వర్తింపనా. 3౪౦

తే. భూతగణములతోడ శంభుండు నీదు-పురిఁ బ్రవేశించి నిన్ను, నీపురముఁ, గులము
భస్మమునొనర్చు భస్మాస్థి వర్షణమున ; - స్నేహమునఁ దెల్పినాడను ; సిద్ధ మిద్ది.

మ. ఎఱుఁగఁజెప్పితి నెల్లవృత్తమును ; నీ నెట్లోపుడో తత్క్రుధఁ ;
బిటుసుల్కాని మహేశు కృత్య మెఱులఁ వే శాంతి చేకూఱునో ;
వెఱుఁగుం బొందక, మంత్రిన త్తములతో విశ్రాంతి యొజించి యే
కొఱ రాకుండుటకై ప్రయత్నము లొగిఁ గూర్చుంగనా దక్షతఁ.” 3౪౩

క. అని హితవుమీఱ నారద-ముని దక్షునిఁగూర్చి పలికి మురమర్దనునిఁ
వినుతించి నభోమార్గం-బునఁ జనెఁ దన నిలయమునకు మునిజననాథా ! 3౪౪

దక్షుండు తన మంత్రులతో యొజించి యజ్ఞంబు చేయఁబూనుట

సీ. దక్షుం డమాత్యస త్తముల నెల్లను గూర్చిఁ బిలిపించి కొలువుండి లలితభణితి
వచియించె : “నోమంత్రివరులార ! మీరలు సతతంబు హితచింత నలుపునట్టి
వారలయ్యు మదీయవై రిచేష్టితమును దెలియంగలేకున్ని కలిగె నకట !
నారదముని వచ్చి నాకు వృత్తాంతంబుఁ దెల్పినాఁ డిట్లు విస్తృతముగాఁగ ;

తే. భూతగణములతోడ శంభుండు మన పు
రంబునకు వచ్చి భస్మర క్తంబులఁ గుఱి
యించునట ; సంశయంబు లే దించుకయిన ;
నాదృతిం జూపఁ డట క్రూరుడై కడంక. 3౪౫

ఆ. మంత్రలార ! మీరు మదిని యొజించి యీ
విషయమెల్ల నిపుడు విశదముగను,
నేది చేయఁదగునో, హిత వెయ్యదియొ దానిఁ
జెప్పఁ డెల్ల వారు నొప్పుగనఁగ.” 3౪౬

క. దక్షుని వాక్యంబులను న-నుక్షణమే మంత్రులెల్లను నివ్వని మానీ !
యక్షీణభయాకులులై -దక్షునితోఁ బల్కి రిట్లు తాత్పర్యమునఁ. 3౪౭

చ. “ అవినయ మేదియుం గలుగ దాత్మలయందున మాకుఁ జూడఁగా ;
సువిశదబుద్ధిమంతుఁడవు, శుద్ధిమదగ్రణి వీవు సర్వశా
స్త్రవిశతవిద్వరిష్ఠుఁడవు ; శంకరుఁ డీశుఁడు దేవదేవుఁ డే
మీ వితఁగఁ దా నమంగళము మించి యొనర్చునె నిర్దయాత్ముఁడై ? 3౪౮

- క. ఏవిధమునఁ జరియింపఁ- (శ్రీ) విభవము లందఁగలమొ చిత్తంబున సం
భావించి యానతీదగు-నోవిభు! రచియింతు మదియె యుక్త మటంచుకొ.”
- క. అని మంత్రు లెల్ల వినయం-బునఁ బల్కుఁగ దక్షుఁ డాత్మబుద్ధిఁ దలఁచి యి
ట్లనియెను వారలఁ గనుఁగొని “వినుఁ డోమంత్రివరులార! వివరింతు నిఁకకొ.
- సీ. యజ్ఞంబుఁ గావించు ; నఖిలనిర్జరుల నాహ్వానంబుఁజేయుదు వరుస ; భూత
చయనాయకు శ్మశానసంవాసియా శివుఁ బిలువను ; యజ్ఞేశు విష్ణుదేవు
సకలాంతరాయవారకుఁగాఁగ యజ్ఞరక్షణకునై ప్రార్థించి కడఁక మఖము
సాగింతు ; నీరీతి సవనపుణ్యక్రియా ప్రారంభమున నుండఁ బరమపుణ్య
- తే. కర్మసంయుతమగు నా నగరము నెట్టు-లడరి భూతాధినాథుఁడౌ నాదిశివుఁడు
చేరఁగాఁగలవాఁడొ నిశ్చింత” ననుచుఁ-బల్కుఁగా మంత్రు లవ్యాకృతపద్ధతి విని.
- క. “రాజవరేణ్య! మీమది-యోజించినయట్టి భావ మొప్పఁగ భద్రం
బై జగమునందు మిక్కిలి-రాజితమగు” ననిరి ప్రియము రంజిల్లంగకొ. 3719
- సీ. అంతట దక్షుండు యజ్ఞసంరక్షకై పాలనముద్రంపుఁ బారమునకు
నరిగి యందు వసించు యజ్ఞక్రియాభిసంరక్షణకారణు, దక్షు విష్ణు
భక్తిపూర్వంబుగాఁ బ్రార్థించె; సప్పదు భగవంతుఁడైన యా పరమపురుషుఁ
డతని ప్రార్థన మాలించి యాదృతిఁ దా సుప్రసన్నుఁడై తఱలి తన్మ
- తే. ఖంబు రక్షింపఁగా మానసంబునందు-నెంచి తత్పురమునకు వెన్వెంటఁ జేరెఁ;
బిదప నింద్రాదులై నట్టి త్రిదశవరులఁ-బిలువఁబంచెను దక్షుఁడు వేడ్కమీఱ.
- తే. బ్రహ్మదేవుఁడు, దేవర్షి వరులు, విప్ర-గరుడగంధర్వకిన్నరవరులు, దైత్య
పర్వతేంద్రులు, బ్రహ్మర్షి వరులు మున్ను-గల్గువారలఁ బిల్వఁదత్కృతువునకును.
- క. మది ద్వేషాతిశయంబునఁ-బాదల సతీశివులఁ బిల్వఁబూనక, మఖసం
పదఁ గనవచ్చిన త్రిదశస-ముదయముతోఁ బల్కె వేడ్కఁ బొంగుచు నంతకొ.
- క. “ఈ యజ్ఞమహోత్సవమున-కాయాశ్వరు, నతని సతిని నాహ్వానము నేఁ
జేయఁగలే; దిట భాగముఁ-బడయఁగ నెవ్వరు రావొ వారలు వరుసకొ. 3720
- క. భాగబహిష్కృతు లగుదురు;-యాగంబున నాదిపురుషుఁడగు హరి రక్షో
ద్యోగమున నుండె; నిర్భయు-లై గుములుగ రండు చూడ యజ్ఞమహంబుకొ.”
- ఉ. దక్షుఁడు పల్కు పల్కుల నుదారత నిర్జరముఖ్యు లెల్ల సం
ప్రేక్షకులయ్య న్వాంతముల భీతిలి, యా శివశూన్యమా సభకొ,
రక్షకుఁడై జనార్దనుఁడు రాజిలు నిచ్చట నంచుఁ జూచి ప్ర
త్యక్షముగాఁగఁ జేరిరి భయంబుల వీడి సకౌతుకాతులై.

ఆ. శంకరుండు తప్ప సకలసురాసుర-వదలు వచ్చి రటకు; వరుస నడిచి
బిడ్డ లెల్లవారుఁ బ్రీతి విచ్చేసిరి-సతి యొకర్లు తప్ప సంభ్రమమున. 3౫౯

తే. అదితిబిడ్డల నెల్లర నాదరించి-దక్షుఁ డిచ్చకు మెచ్చిన తగిన వస్త్ర
భూషణసమూహముల నిచ్చి పొసఁగ సంత-సంబు గలుగంగఁజేసె బల్సంబరమున.

క. కులపర్వతసదృశంబై-విలసిలె నన్నంబు; మాని! విను మట క్షీరం
బులు పెరుగులు నేతులు పెం-పొలయ మహానదులమాడ్కిఁ బూర్ణత వెలసెన్.

చ. క్రతువునకై న వస్తుతతి కల్పితమై వెలుఁగొందె; జూడఁగా
నశితయమై రసాదులు మహాబులపోలిక, నన్యవస్తువుల్
క్షీతిధరతుల్యతం బరఁగి చిత్తములందుఁ గొఱంత లేక యా
తతముగ యజ్ఞశాలఁ బ్రధితంబయి చూడఁగనొప్పె నత్తజ్జీ. 3౬౨

మ. మునినాథా! విను మంత దక్షుండు మఖంబుక జేయఁగాఁబూనె; మే
దిని దా వేదికయై చెలంగె; నపు డెంతే వైభవం బొప్పఁగా
ననలుం డంతట హోమకుండమున నత్యచ్ఛంబులై యూర్ధ్వభా
గనితాంతప్రసరార్చులక బాదలె నిష్కంఠప్రభావంతుడై. 3౬౩

తే. వేదపాఠనియక్తులై వెలయునట్టి-వారలెల్లరు వచ్చిరి వరుసతోడ;
యజ్ఞ మామఖవేదిపై నరుగుదెంచి-తానె విలసిల్లె నారదా! ధీనిధివర! 3౬౪

దక్షదధీచిసంవాదము

తే. ధీనిధిప్రవరుండు దధీచి మాని-యచటఁ బరమేశు శంభుని నరసి లేని
జూడ మది నెంచి దక్షుని చామఁ జూచి-పలికె నిట్టులు గంభీరభణితి మిగుల.

క. “ఓదక్ష! బుద్ధిమద్వర!-నీదగు యజ్ఞంపుఁబెంపు నెగడె నపూర్వం
బై దివ్యమై; మతెప్పుడు-లే దెందును; నింకమీఁద లేదని తలఁతున్. 3౬౬

క. సకలామరులు తమంతటఁ-బ్రకటితగతి వచ్చి యజ్ఞ భాగంబుల ను
త్సృకతఁ గొని సక్రమంబుగ-నకలంకత సంతసితంబు రౌనని యిచటన్. 3౬౭

తే. లోకమందునఁ గల ప్రాణిలోక మెల్ల-దక్ష! నీయజ్ఞమును జూడఁ దరలివచ్చి
చేరియున్నది తృప్తి పెంపాదుచుండ;-నయిన నొక్కటి ప్రశ్నింతు నవధరింపు.

క. త్రిదశులకును బ్రభునై, సం-పదలకు నాధారుఁ డగుచు భాసిలు శివుఁ డీ
సదమునఁ గనఁబడఁడేలాకొ!-మదిఁ దెలియఁగఁ దెల్పుదక్ష!మహితగుణాధ్యో!”

చ. అనవుడు దక్షుఁ డిట్లనియె నమ్మనితోడ: “దధీచి! యమృహే
శునిఁ బిలువంగనైతిని విశుద్ధగుణక్రియ మంగళంబునై
తనరెడు నీమఖంబుఁ గనఁ దాను సమర్థుఁడు గాఁ డటంచుఁ బె
వున మది నెంచి చూచి మునిపుంగవ!” యన్న దధీచి యిట్లనున్. 3౭౦

చ. “వివిధములైన రత్నములఁ బెట్టి యలంకరణంబు చేసినన్
భువిని నజీవమకా తనువు భూపితమై వెలుంగొంద దేక్రియన్
సువిశదమకాచు, నట్లై శివశూన్యత వర్తిలు యజ్ఞ మారయన్
శవములతోడ నిండిన శృశానముగాఁగఁ బ్రజాపతీ! యగున్.” 320

క. అనుచు దధీచి మునీశ్వరుఁడనఁగా దత్తుండు కనలి యమ్మునినాథున్
గని పరుషభాషణంబుల-ననె నీవిధముగను నప్పు డతిసంభ్రముడై. 321

క. “నినుఁ బిలువనంపి రెవ్వరు?—చను దెంచితి విటకు నెట్లు? చనునే దుష్టా!
పనివడి ని న్నెవరడిగిరి?—యనయంబున నిట్లు వాగె, దర్హమె విప్రా!” 323

క. అని దత్తుండు పలుకంగ-మునివరుండు దధీచి యంతఁ బూని వచింపం
గను హితవాక్యంబుల ద-త్తునిఁ గని విను మనుచుఁ బూనె శుద్ధమనీషన్.

క. “పిలిచినను బిలువకున్నను-నలుసుగ నెంచినను దుష్ట! యజ్ఞంబున కి
మ్ముల వచ్చినాడ; నీకున్-దెలిపెద, వినెదేని, నాదు దివ్యహితంబున్. 324

క. శంకరునిఁ బిలువనంపుము-శంక మనమునందు లేక సత్సాంతుఁడవై;
యింక మదీయహితోక్తుల-బింకంబును వదలి నెఱపు ప్రీతియుతుఁడవై. 325

క. ఎందైనను నిష్ఫలతన్-బొందును శంకరుండు లేని పూర్ణమఖం; బే
సందియము లేదు వేదం-బుం దెలియని విప్రుభంగి భువి నోదత్తా! 326

సీ. శంకరరహితమకా సవనంబు చూడఁగా నర్థంబు లేని వాక్యంబుపోల్కి,
త్రిపథగ లేనట్టి దేశంబుభాతిని, పతిహీనయైనట్టి భామినివలె,
సుతులు లేని గృహస్థుగతితో సమంబయి, ధనవిహీను మనోరథంబుపోల్కి,
దర్శ లేనట్టి సంధ్యావందనముచాయ, తిలలు లేని నివాసనలలముఁబలె,
తే. హవిసు లేనట్టి హోమతుల్యంబు నగుచు-నిష్ఫలంబయి నశియించు నిజము దక్ష!
హరియెశివుఁడగుశంభుఁడేహరియగునని-యాత్మనెఱుంగంగఁజాలవేయమలచిత్త!

క. హరికిని శివునకు భేదం-బరయంగాఁ గలదె యెందునైనను; నెవఁడే
బరుసములు వల్కు భేదత-నిరవుగ నిందార్హుఁడగు నహీనచరిత్రా! 327

తే. హరిని నుతియించి శివుని నిందార్హ వాక్య-సమితిఁ దిట్టిన, శంకరు సంస్తుతించి
హరినినిందింప, నిర్వ్వరందరయనోక్క-రయినఁ గరుణింపఁగాఁజాలరతిముదమున.

చ. శివునిఁ బరాభవింపఁగను జిత్రమునందుఁ దలంచి యజ్ఞ మున్
దవిలి యొనర్చుచున్న నిను దప్పక శంభుండు శ్రోధమూర్తియై,
భువనములెల్ల నాకులతఁ బొందఁగ నీసవనంబు నాశనం
బవు నెటు లట్లు చేయు; నిజమంచుఁ దలంపుము నాదువాక్యముల్.” 328

చ. అనుచు దధీచి పల్కుగనె యాగ్రహ మొప్పుగ దత్తుఁ డమ్మునిం
గని “యిటు లేల పల్కెదు? మఖంబును రక్షణసేయువాఁడు లో
కనిచయరక్షకుండు హరి; కన్గొను; ప్రేతధరిత్రి నుండు శం
భునివగు నప్టచేప్ట లెటు పోలును? నాయెడ సంయమిశ్వరా! 3౮౨

తే. ప్రేతభూమిప్రియుండగు భూతనాథుఁ-డొక్క-చో నామఖముఁ జేరి యుక్కుమిత్ర
నేని హరి చక్రముం గొని యేపడంపఁ-గలఁడు నీ శివు; చేమసంగఁగల వింక?”

క. అనఁగా దధీచి దత్తునిఁ-గని “భగవంతుఁడగు శివుఁడు కన నవ్యయుఁడౌ;
ననుమాన మేల! నీవలె-ననుకొంటివె మూఁథుఁ డని యనర్థక! మదిలో?”

మ. క్రతుసంరక్షనుజేయు దేక్రియ జగత్కల్యాణ భావింప! కు
ద్ధతితో యుద్ధ మొనర్చు వాశివునితో; దానే జగంబెల్ల మో
హితుఁగాఁ జేయుఁ ద్వదీయ హేతువున; నిట్లెల్ల నిజంబంచుఁ ద్వ
స్థతి నూహింతువు; నీదు కన్నులనె గానన్వచ్చు శ్రీఘంబునక.” 3౮౩

తే. అనుచు దత్తునితోడ నమ్ముని దధీచి-పలికె; నంతట నారదా! వరతపస్వి!
వినుము తర్వాతివృత్తాంతమును” నటంచు-నమ్మహాదేవుఁడు వచించె నవ్విధమున.

క. “ముని పల్కిన పల్కులు ద-త్తునకును వినరాని వగుడుఁ గ్రోధారుణలో
చనుఁడై దత్తుఁడు తనవా-రిని గని “యెడఁగలుగ విప్రవృద్ధుని నిపుడే. 3౮౪

తే. తఱుమ నగు”నని తెల్ప, నత్తాపసవరుఁ-డగు దధీచి దత్తుని గాంచి యనియెనిట్టు:
“లోవిమూఁఢ! దూరంబున నుండురీతి-నన్నుఁ బంపుడే! తెలియవే మన్ను మిన్ను?

క. దూరుఁడవై తివి శుభముల-కారయ ; శివకోపజనితమై తగు దండం
బే రడ్డపడినఁ బడఁగల-దోరి! వడిక నీతలక మహాధృతిఁ గుమతీ! 3౮౫

దధీచి క్రతుసభామధ్యముననుండి వెడలుట

తే. సంశయింపఁగఁ బనిలేదు స్వాంతమున” న
టంచు ముని కోపమునఁ గన్ను లరుణరూప
మునను మధ్యాహ్నరవికాంతి నెనయఁ బల్కి-
యాసభామధ్యమున నుండి యరిగె నపుడే. 3౮౬

తే. ఆమహామునివెన్వెంటఁ జ్యవనవామ-దేవగౌతమదుర్వాసులౌ వరముని
ముఖ్య లీశ్వరతత్త్వసంపూర్ణవిదులు-సభను విడి లేచిపోయి రాశ్చర్యముగను.

చ. మునివరు లెల్లవారు మఖముం గననొల్లక లేచిపోవ, బం
ధునిచయసూక్తిరీతిని గ్రతుప్రవరంబును జేయ దత్తుఁడుక
దన మది నిశ్చయించి ద్విగుణంబగు దక్షిణ లిచ్చి శిష్ట వి
ప్రనివహముం దమిం దనిపి భ్రాంతినొనర్చె నుపక్రమింపఁగక. 3౮౭

తే. నారదమునీంద్ర ! యజ్ఞంబు నారయుటకు
బంధుజనమెల్ల నరుదెంచి ప్రబలియుండె ;
గాని సుతయైన సతిని దాఁ గ్రతువునకును
బిలుచుకొనిరాఁడు దక్షుండు ప్రియము మెఱయ. ౩౯౩

తే. క్షీణపుణ్యం డగుటచేతఁ జిత్తమందుఁ
బరమశక్తియుతాత్మయకా ప్రకృతిమహిమ
మెన్నఁజాలక దక్షుండు భిన్నబుద్ధిఁ
గలిగి యవమాన మొనరించెఁ గడఁక ; నపుడె. ౩౯౪

క. మాయాస్వరూపయయి య-త్యాయతశక్తిని వెలుంగునట్టి ప్రకృతియుఁ
స్వాయత్తమయిన మాయ న-మేయక్రియ మోసపుచ్చె మిగులఁగ దక్షుఁ.

వ. అంత. ౩౯౬.

పరమేశ్వరి దక్షునిగుఱించి తాఁజేయఁదగిన కార్యము నుద్దేశించుట

తే. హరవసతియైన కైలాసగిరి వసించి-నకలము నెఱుంగు జగదంబ స్వాంతమందు
దక్షువర్తన మెల్లను దాఁ గని తల-పోసె శివపార్శ్వసీమను బూన్కి నిలిచి.

సీ. “గిరిరాజవరపత్ని సురుచిరభక్తితోఁ బ్రార్థించె మును బ్రీతి రాజిల నను
బుత్తికాభావంబు బాలుపార వినయంబునను; నట్టితఱిని యేనును గరంబు
సంతృప్తినంది నిశ్చయముగా జన్మంబు గాంతును సుత నయి, కౌతుకంబుఁ
గలిగింతునని మేనకకు వరం బిచ్చితి ; దక్షుండుఁ దొల్లి తాఁ దపముచేసి,

తే. తనకుఁ బుత్రికగాఁ బుట్టఁగను వరంబుఁ-గోరె;నపు“క్షీప్త తృప్తితోఁ గోర్కె తీఱ
సంశయముఁ బూన కేను నిశ్చయము గల్గి-జనన మందుదుఁగాని నీ స్వాంతమందు.

ఉ. నాపయి నాదృతిం గలిగి నన్నుఁ గనుంగొనుదాఁక నుందు నీ
పాపగ ; సంతమీఁదఁ గృతపాపుడవై తగు నిన్ను మాయచే
వ్యాపితు. జేసి నీతనువుఁ బాయుదు ; నిక్క” మటంచుఁ దెల్పితిఁ ;
బ్రాపయి వచ్చెఁ గాల మది భావనసేయఁగ నిష్ప డెంతయుఁ. ౩౯౯

క. దక్షుండు మందాదరుడై-ప్రక్షీణంబైన పుణ్యవశమున నన్నుఁ
వీక్షించె నహంభావుం-డై తేమము నొందలేక యభిమానముచేక. ౪౦౦

క. నిజలీలఁ దత్తనువును-దృఢియించి హిమాద్రి గేహమందుఁ దమింగాం
చి జనిం బ్రాణైకప్రభు-త్రిజగత్పతి పత్ని నగుదు స్థిరవిభవమునక.” ౪౦౧

క. అనుచు మహేశ్వరి దక్షుని-తనయ తలఁచి యొక్క-క్షణము తాను బ్రతీక్షిం
చెను దక్షయజ్ఞనాశన-మును గూఱిచి మనమునందుఁ బూనికతోడక, ౪౦౨

నారదమహర్షి కైలాసమునకు వచ్చుట

తే. అట్టి సమయంబునందు దక్షులయంబు-నందునుండి శివుం డున్న యచలమునకు
బ్రహ్మసుతుఁ డగు నారదవరతపస్వి-యరుగుదెంచె మహేశ్వరు నరయువేడ్క.

తే. దేవదేవుని ముక్కంటి దివ్యభక్తి-తోడ ముమ్మాటు వలఁగొని, “దురితదూర!
దక్షుని మఖంబుఁ జూడఁగాఁ దరలివచ్చి-రెల్లవారుఁ దదాహ్వాన మొచి ప్రీతి.

తే. సురలు, మనుజులు, గంధర్వవరులు, కిన్న-రోరగులుఁ, బర్వతంబులు వాసువేర
నంగనేల? లోకత్రయసంగతమగు-ప్రాణిసముదాయ మెల్లను వచ్చె నటకు.

సీ. దక్షుఁ డందఱుఁ బిల్వఁ దన సప్తతంత్రువుఁ గనుఁగొన రమ్మని కరము ప్రీతి :
మిముఁ బిల్వఁడయ్యెను ; మీరలు లేనట్టి యాప్రజాపతిపురం బారసి, కడు
దుఃఖంబుతోడ సుత్యుక్తను బోనాడి యాపట్టణము వీడి యపుడె కదలి
వచ్చినాఁడను మీ నివాసంబునకు దేవ! మీ రచటికిఁ బోవ మిగులఁ దగును;

తే. నాలసింపకుఁ”డన, శంభుఁ డనియె “మాకు-నా మఖంబునఁ బనియేమి? యతనికెట్లు
లాత్మ కింపగు నారీతి యజ్ఞ కార్య-మంతయును దీర్చుఁగాక! యా చింత వలదు.”

తే. అనుచు శంభుండు పలుకఁగా నంత నార-దమునిచంద్రుండు “శంకరా! దక్షుఁడధ్వ
రంబు నీయవమానంబె సంబరమునఁ-గోరి చేయఁగఁ గావించుఁ గుటిలుఁడగుచు.

క. లోకములకెల్ల నప్పని-ప్రాకటమగునట్టి పరిభవంబుగ నెసఁగూక;
నీకయిన భంగ మెంచఁగ-లోకమునకుఁ గాదె చూడ లోకాధిపతీ! ౪౦౮

చ. త్రిదశపతీ! త్వదీయమతిఁ దీవ్రముగాఁ గని యజ్ఞ భాగముం
గొదువ యొకింత లేనటులఁ గోరిక మీఱ గ్రహింపనాను; నీ
కడి రుచియింపదేని నెస నచ్చట విఘ్నము లుప్పతిల్లున
ట్లదయతఁ జేయు; మవ్వలను నయ్యెడిదే యగుఁగాక యీశ్వరా!” ౪౦౯

ఉ. నావుడు శంకరుం డపుడు నారదుతో ననె: “దక్షుఁ డేల సం
భావనచేయుఁ దస్మఖపు భాగములం దమి మాకు నిచ్చి? నేఁ
బోవఁగనొల్ల; నాప్రియయుఁ బోవదు చూడఁ దదధ్వరం; బిఁకే
త్రోవ తదీయచిత్తమునఁ దోచు, నదేక్రియఁ బోవనా” ననన్. ౪౧౦

తే. నారదుండు శంకరుని వాక్యవారము విని-యంతఁ దత్పత్నియగు సతీకాంతపాద
పద్మములకును బ్రణమిల్లి పలికె నిట్టు:- “లంబ! నీతండ్రియింట యజ్ఞంబు జరుగ.

క. పోవఁగ నుచిత మటంచును-భావింపఁగరాదె తల్లి! భావంబున నె
ట్లీ పూరకున్న దానవో-కో! వాంఛల వదలి విరహితోత్సకమతివై. ౪౧౧

క. కన్నియ తండ్రిగృహంబున-జన్నము జరుగంగ వినుచుఁ జనక యచటి కె
ట్లున్నతధైర్యముఁ గొని తా-నున్నే పతిభవనమందె యుదుతరరీతి? ౪౧౩

సీ. నీసోదరీమణు ల్నిరుపమానందంబుతోడ నెల్లరు వచ్చి కూడియున్న
 వార లాయజ్ఞంబు నారయు వేడుక; నపరిమితంబులైనట్టి భూష
 ణావలిచే వారి భావంబులకు సంతసంబును గల్గించె సంబరమున
 నమ్మ! నీజనకుండు; సమ్మతి నిను బిల్వనంపక నాదృతి నమితగర్వ
 తే. మునఁ జెలంగుచునున్నాఁడు మనమునందు;—నీవు కనుఁగొని తద్దర్శ మెల్ల నాశ
 నంబుఁగావింపవలె జగదంబ! యేది—తగిన కృత్యమొ దానినిఁ దలఁచి యిపుడె.
 ఆ. శివుఁడు పరమయోగి; చిత్తంబునం బూజ-నంబు, నవమతియు సమంబుగాఁగఁ
 దలఁచు, యజ్ఞమునకుఁ దలఁపఁడు, తద్విఘ్న-మాచరింపఁదలఁపఁడాత్మయందు.”
 తే. అని సతీదేవితోఁ బల్కి యంత నార-దముని శంకరు పాదపద్మంబులకును
 వందనముల నొనర్చి తద్వనతినుండి-మరలిచ నె దక్షమఖశాల నరయు కోర్కి.

ఎనిమిదవ అధ్యాయము

సతీదేవి యజ్ఞమునకుఁ బోవ శంకరు నడుగుట

ఉ. నారదహానిపల్కుల వినంగ నె దక్షుని పుత్రి నెమ్మదిన్
 గోరిక లుప్పతిల్ల జనకుం డొనరించు మహాధ్వరంబుఁ దా
 నారయు వేడ్కతో నటకు నప్పుడె వెళ్లఁగ నెంచి, శంకరుం
 జేరి, ముదంబు మీఱఁగను జెంతనె నిల్చి ప్రియోక్తి నిట్లనెన్. ౪౧౭

సీ. “దేవదేవ! మహేశ! దివ్యచిత్తంబున నవధరింపుఁడు నాదు ప్రార్థనంబు;
 జనకుఁడొ దక్షప్రజాపతి యపరిమితంబైన వస్తుసంతతులఁ గూర్చి,
 కడు వేడ్కతోడ సత్కృతువు చేయుచునున్నవాఁడట; యద్దాని వాంఛతోడఁ
 గనుఁగొన నిర్దురమును మన మచ్చోటి కడుగుట న్యాయ్యమై పరఁగు ననుచు
 తే. నామదికిఁ దోచుచున్న దోనాథ! యజ్ఞ
 శాల విలసిల్లు మనకు సుసంభ్రమమునఁ
 దగిన సమ్మాన మొనరించు మిగుల” ననుచు
 సతి వినయమునఁ దెల్పఁగా శంకరుండు. ౪౧౮

ఉ. “ఓరమణీ! సతీ! యిటుల నుల్లమునందుఁ దలంపరాదు సు!
 మ్మారయఁ బిల్చు లేక యెటకైనను బోవుట చావుకున్ సమం
 పా; రహితోఁ బరాభవము నాతఁ డొనర్చును దర్ప మొప్పఁగా;
 గారవ ముంపఁ జెంతయును గానఁ జెడఁ మనలన్ బ్రయంబునన్. ౪౧౯

తే. యక్షవిద్యాధరకులంబునందు దీటు-లేనివాడ నటం చెన్ని లీలతోడ
 మెలఁగుఁ; గావున దక్షుని నిలయమునకుఁ-బోవరా దెప్పుడమున నో పువ్వుబోణి!

మ. తరుణీ! నన్ను బరాభవించు మతితో దక్షుండు యజ్ఞంబు సం
బర మొప్పంగను జేయువాఁ; డచటికిఁ వాంఛఁ గనంబోవరా
దొరిమఁ నేనును, నీవు; వెల్లినను సం దొక్కుమృజీఁ జేయుదు
ర్భరమైనట్టి యవజ్ఞ నీజనకుండే; భావింపు ముద్యన్మతిఁ. ర౨౦

తే. శ్వశురభవనంబునకుఁ బోవవచ్చు; నచట-గౌరవము గల్గునట్లైన గాంత! మేలు;
గౌరవములేనిచో నందుఁ జేరఁజనుట-మరణమునకంటెమిన్నయామదికిఁగనుము.

తే. మామగృహమున నల్లుండు మదిని గోరు-నెంతయు సమాదరంబును సంతసమున;
మామయునునల్లునింగాంచిప్రేమ వెలయఁ-దనసదనమున మర్యాదఁదనుపవలయు.

ఆ. ధర్మహాని యగును తరుణీ! యల్లుని మామ-తగిన గౌరవమునఁ దనుపఁడేని;
నిక్కమని తలంచి నిచ్చులు నల్లుని-యం దవజ్ఞ విడువనగును మామ. ర౨౧

సీ. అల్లునిపై మామ యాగ్రహంబును బూనఁ గడు ఘోరచాతక మడరి పొందుఁ;
గావున ద్వేషంబుఁ గడఁక వర్జింపనొ నల్లునిపై విజ్ఞఁ డయిన మామ;
యల్లుండు మామకు నప్రియం బెప్పుడఁజేయంగరా; దొగిఁ జేసెనేని
బహుజన్మసాహస్రపర్యంతమును నిరయంబునంచునఁ బడి యడఁగు మిగులఁ;

తే. బోవఁగాఁదగ దవమతిఁ బొంది యల్లుఁ-డెప్పుడయినను శ్వశురుని యింటికి; విను
ముత్యవముతఱిఁ బోవఁగానొప్పు నెటులు? తెలియఁజాలవె ప్రియసతీ! దివ్యభక్తి.

క. ఎచ్చోటికైనఁ బోవఁ-వచ్చునె పిలువకయె? మరణవైఖరి యది యా;
నిచ్చుఁ దెలిపితిని; దగునే-ముచ్చటఁగొ శ్వశురసద్గమనకుం జనఁగా? ర౨౨

ఆ. దక్షుఁ డెప్పుడు నన్నుఁ దా గౌరవంబునఁ-గనఁడు; దానఁ దద్భవనమునకును
బోవనొల్ల; నిపుడు పోయిన నా కగుఁ-బరిభవంబు; నిజము; పలుకు లేలే! ర౨౩

సీ. అల్లుని మామ సమాదృతి నెంచిన ధర్మప్రజాహూవతితి చెలంగు;
నప్రీతితోఁ జూడ నల్లున కెప్పుడు హానియే కలుగు నత్యాతతముగఁ;
గావున నీతండ్రి గావించు క్రతువర్యమునకుఁ బోవఁగఁజాల; ముదిత! సతము
దుఃఖాత్మ్యుడని, దరిద్రుడని నిందించును దక్షుండు గురుతను దలఁపక మదిఁ;

తే. బిలువకయె యజ్ఞమున కేను బ్రీతి-నరుగ
నెట్టియవమతి కలుగునో యెఱుంగలేవె?
పిలువకుండుట, యామీఁదఁ బలుపలుకులఁ
బడుటయును మామయింట నోర్వంగనగునె? ర౨౪

ఉ. అల్లుని రాకఁ గాంచి కడు హర్షము పొంగఁగ మామ యాతనిఁ
నల్లలితోక్తులం దనిపి శక్తికి మీఱని రీతి గౌరవం
బుల్లసిలఁ సమర్చనముఁ బూన్కి నొనర్చుట ధర్మహాని గా
దెల్లెడ; నిట్టి ధర్మము విధించిరి పెద్దలు లోకమందునఁ. ర౨౫

- క. సురపూజత! పరమేశ్వరి!-యరుగునె యేబుద్ధిమంతుడైన నవజ్ఞాన్
విరచించునట్టి యజ్ఞము-నరయంగాఁ జనుటకును బ్రయత్నముతోడకో? ౪౩౦
- తే. అట్లు లగుఁగాన సీతండ్రియజ్ఞమునకు-మనము పిలువకయే పోన ననువుగాదు;
మనమునందున విపరీతమును దలంప-కాత్మ క్షమియింపఁగోరెద నతివ!నిన్ను."
- క. అని శంకరుండు పల్కుఁగ-విని సతి "సత్యంబు నాథ! విహితార్చనమున్
మనకుం గావించును గ్రతు-వున కరిగిన నాదుతండ్రి పూజ్యత" ననఁగాన్.
- సీ. శంకరుం డనియె "నో సతి! నీదు తండ్రి యంతటివాఁడు గానోపఁ; డటకు మనము
పిలువకయే పోవఁ బ్రయమున మనలను గనుఁగొని సంప్రీతి గారవంబు
సలుపంగఁజాలఁడు; సాధ్వి! సభామధ్యమున నెన్నఁడైనను మనకుఁ బూజ
గావించునే తృప్తి గలిగినవాడయి? నాపేరు విన్నంత నోపిక మది
- తే. లేక కనలుచు నిందించుఁ బ్రాకటగతిఁ-దాను రేయింబవళ్లు దుర్మాని యగుచు;
నేవిధంబున నెన్నితి వీవు తరుణి!-యతఁడు పూజించు నని స్వాంతమందుఁ బేర్చి?"
- క. అని శంభుండు సత్యంబును-ఘనముగఁ దెలుపంగ, సతి మఖంబును గనువాం
ఛను శంకరుఁ గని వినయం-బున నిట్లని పలుకఁదొడఁగెఁ బూనికమీఱన్.
- ఉ. "దేవ! మహేశ! నీమదికిఁ దృప్తిపహించినఁ బొమ్ము; లేనిచోఁ
బావనయజ్ఞముం గనెడు భావము మానుము; నీదు చిత్త మే
యేవిధి మాన్య మంచుఁ గను నేర్పడఁ జేయుము; నా కనుజ్ఞ సం
భావనతోడ నిమ్ము; నినుఁ బ్రార్థనచేయుదు భక్తితోడుతన్. ౪౩౧
- తే. జనకభవనంబునను మహాసవన మధిక-వైభవంబున జరుగఁగాఁ బ్రాభవంబుఁ
దక్కి యేరితఁ బుత్రిక ధైర్యమూని-నిలువఁజాలును దన భర్తృనిలయమందు?
- క. పూజింపఁదగనివారలు-పూజలుగొనఁ బిలువనంది పూజార్హ య దే
యోజను ధైర్యముఁగొని తా-నీజగతి స్వేడ్కతోడ నింట వసించున్? ౪౩౨
- తే. పిలువకయే పోవరా దంచుఁ దలఁపవలయు
నితరుల గృహంబులకు నోమహేశ! యెపుడు;
మనమునందున నాహ్వానమును దలఁపక
తండ్రియింటికిఁ బోవఁగాఁ దగును బిడ్డ. ౪౩౩
- తే. శంకరా! ప్రాణవల్లభా! చనవుమీఱఁ-జేయు నాప్రార్థనంబును జిత్తగించి
యనుమతింపుఁడు తండ్రిగృహంబునందు-యజ్ఞమునుజూడఁబోవఁగృహార్ధదృష్టి.
- చ. ప్రియముగ నాదురాకఁ దనివిం గని నన్ను సమాదృతిన్ సభా
లయమున గారవించు; బహుళంబుగ నప్పడె నాదు తండ్రికిఁ
నయముగఁ దెల్పి యామఖమునన్ భవదర్శముగాఁగ హవ్యసం
చయమును గారవంబుగ నొసంగెడురీతి నొనర్తు వల్లభా! ౪౩౪

క. మతిచెడి నాయెదుట నినుఁ-గృత మెఱుంగక నిందచేసెనేని తదీయా
ద్భుతస ప్తతఁతునాశన-మతులితగతిఁ జేయుదాన నపుడె నిజముగఁ.” ౪౪౦

క. సతి యీక్రియఁ బల్కుఁగ శివుఁ-“డతివా! యెప్పుడైన నటకు నరుగఁదగదు; నీ
పిత సమ్మానముచేయఁడు;-మతి సత్యం బనుచు నాదు మాటఁ దలఁపవే! ౪౪౧

క. వినరాని పల్కులఁ నీ-జనకుఁడు దూషింప నన్ను సహింపక యొ
య్యనఁ బ్రాణంబుల వదలుదు;-వనుమానము లేదు; సత్య మతివా! యిందుఁ.” ౪౪౨

తే. శివుని వాక్యములఁ విని చింత లేక-“యోమహాదేవ! నీ వాజ్ఞ నొసఁగినను నొ
సంగకున్న నుజునుదానాజనకునిగృహ-మునకు, యజ్ఞంబుఁ జూడఁగా”చనిన సంత.

వ. శంకరుండు వెండియు దాక్షాయశితో నిట్లు పలుకందొడం.

౪౪౩

సీ. “నావాక్యమును మీఱి నను మాటిమాటికి జనకుఁడు నేయు యజ్ఞ మును జూడఁ
దద్గ్రహంబునకు నెంతయుఁ జను వేడ్కతో నన్నుఁ బ్రశ్నించుదానవు ప్రియసతి!
సత్యంబుగాఁ బ్రయోజన మేది యటఁ గల దెఱింగింపు; ముత్తరం బిట్లు నిపుడె;
యవమతిఁ గోరు దురాత్ములె యచటికిఁ జనుదు రపూజ్యత గనుట కలరి;

తే. సతి! యపూజకుఁ డొనరించు సత్క్రియఁ దలఁ

పఁగ నసత్క్రియ యగు నను పలుకు వినవె?

మాన్యులగువా రపూజకమందిరమున

కరుగ రెప్పుడుఁ దత్కృతం బరసి మిగుల.

౪౪౪

చ. నను గడు నిందసేయు వచనంబులు పుట్టఁగ నందు నీకు నె
ట్లనువుపడుకొ విసంగఁ? దమి నచ్చటి కేక్రియఁ బోవుకోరిక
మనమునఁ దాల్చి తివు? బుధమాన్యుడె దక్షుండు చూడఁ? దన్నికే
తనమున కేల పోయెదవు తన్ని!” యనంగను నార్య యిట్లనెఁ.

౪౪౫

తే. “శంకరా! భవదీయదూషణము చెవుల
యందుఁ బడునట్టి ప్రాప్తిలే; దయిన నాకు
నట్టి యిచ్చయు లేదు; దేవా! మఖంబుఁ
గనఁగఁ గోరికఁ జనుదు యజ్ఞంబునకును.

౪౪౬

సీ. అఖలదేవతల నాహ్వానించి నినుఁ బిల్వకయె మహాయజ్ఞంబు ఘనతతోడ
జరపుట యేరీతి సమ్మాన మనఁజను; నద్దాన నవమతి యయ్యె నీకు;
గర్వంబుతోడ యజ్ఞంబును నాతండ్రి గావించినను బ్రజ గను నదెల్లు?
యజ్ఞ భాగంబుల నవనియందిక నెల్లు శ్రద్ధతో నొసఁగు నే జనుఁడయినను?

తే. మదిని నీకారణంబెల్లఁ బదిలపఱచి

యజ్ఞ వాటంబునను ద్వదీయాననుమతి

నైనఁ జని యజ్ఞ భాగంబు నందుదు; నటు

గానిచో ధ్వంసము నొనర్తుఁ గ్రతువు నెల్ల.”

౪౪౯

క. అని సతి పలికిన శంకరుఁడనువునఁ దద్యత్న మెల్ల నపుడె నిలువఁగా

మనమునఁ దలంచి కఠినో-క్తిని హితవుగఁ బల్కె వడి సుధీజను లెన్నె.

తే. “ఓమహాదేవి! నామాట నొక్కయింత-యేని వివపు; యత్నంబును బూని విడువ;
వార్య! దుర్బుద్ధి తోలుత నకార్యము వడిఁ-జేసి, నిందలఁ దాఁ బొంది చింతలబడు.

క. నామాట యేల? నీమది-కేమాడ్కి రుచించు నట్టు లేగుము; నిన్ను

నామాట మీఱుదానిని-గా మనమున దక్షకన్యకా! గనినాడె.”

౪౫౦

వ. నారదునితో మహాదేవుండు వెండియు నిట్లు చెప్పందొడంగె.

౪౫౩

తే. “శంకరుం డిట్లు పలుకఁగా సతి మనమునఁ

గ్రోధమును బొంది కన్నులు క్రూరతరము

లగుచు నెఱుగఁ గనఁబడ నంత నొక్క

క్షణము యోజించి యీశ్వరు చరిత మెల్ల.

౪౫౪

తే. “పత్నివైయుండు మని నన్ను బ్రార్థనంబు

సలిపి మును నన్నుఁ బొందెఁ దా సతిని గాఁగ;

నిపు డధిక్షేపమును జేయు నెంత యడిగి

కొన్నఁ; జూపింతు మత్స్వభావోన్నతి నిఁక.”

౪౫౫

దేవి శంకరునకుఁ దన మహిమఁ గనఁబఱచుట

తే. ఇట్లు లనుకొనుచుండఁగా నీశ్వరుండు

క్రోధసంపూర్ణవిస్ఫురితాధర, లయ

దహనసమనేత్ర దేవిని దాఁ గనుగొని

కన్నులను మూసికొనియె నాక్షణమునందె.

౪౫౬

తే. భయదదంష్ట్రాస్య యగుచు సాధ్వసము హరున

కపుడు గల్గంగ దేవి తా నట్టహాస

మును నొనర్ప మహేశుండు ముగ్ధునివలె

సతిభయాకులతను బొందె నంతమీఁద.

౪౫౭

తే. నయనముల విప్పి కష్టంబునను శివుండు

దేవిఁ జూడంగ భయదస్వభావ యగుచుఁ

గనఁబడియె; నారదా! యట్టై కనుచునుండ

నాక్షణమునందె యాదేవి యాగ్రహమున.

౪౫౮

వ. బంగారుపటంబును వదలి వృద్ధావస్థయం దొప్పుచున్నదయి, దిగంబరయు, నసమకాంతివిరాజితయు, విలసత్కేశపాశయు, లలజ్జహ్నికయు, జతుర్భుజయుతయు, బ్రళయకాలానలజాజ్వల్యమానదేహయు, స్వేదసంమిళిత తనూదుహయు, ఘోరరూపయు, భయంకరసంరావయు, ముండమాలికావిభూషితయు, నుదయార్కశతకోటిప్రభాయుతయు, నవతంసితార్ధచంద్రమకుటయు, గిరీటదీప్తిశోభితమస్తకయు, దన శరీరకాంతులచే బ్రకాశితంబగు నతిభయంకరాకారంబుతోడ శివునియెదుట బాడకట్టి, భూనభోంతరంబులు భేదిల్లునట్లు మహాట్టహాసంబుఁగావించి పైకి మముక నున్నదియో యనునట్లు వెలుంగుచుండ.

౪౫౯

మ. మనమందుకొ ధృతి వీడి శంకరుడు తన్మాహత్వముం గానలేక నితాంతాద్భుతకార్యసంవళితయా కాంతక విలోకించి యేయనువు యోజనచేయఁజాల కపు డత్యంతంబు భీతాత్మకడై తనకుకొ దిక్కెవ రంచు దిక్కుల విముగత్వంబునం బాఱఁగక.

౪౬౦

సీ. దాక్షాయణి మహేశు తత్త్వంబు మది నెంచి
తద్భయం బుడుపఁగాఁ దలంచి యపుడు
సాట్టహాసంబుగా సాధ్యసంబు జనించు
నట్టులు గొంతెత్తి యధికరవము
తోడుత “శంకరా! కూడదు పర్వెత్త;
భయమును వదలుము; భ్రాంతియేల?”
యనుటయు నాస్వన మత్యంతభీతిని
శంభండు విని యందు క్షణము నిల్వఁ
తే. జాలక దిగంతముల కేగ స్వాంతమందుఁ
దలంచి వేగంబుతోఁ బాఱఁ గలఁతపడుచు;
నంతయును గాంచి తన పతియందుఁ గదలా
గలిగి సతి తద్భయముఁ దీర్పదలంచి మదిని.

౪౬౧

తే. అధికవేగంబుతోఁ బాటునట్టి భర్త
యెదుట సాక్షాత్కరించి మహేశి యంత
నేదిశకుఁ బాటుఁ దన పతి యాదిశ వడిఁ
గనఁబడఁగ నెంచి దశరూపకలిత యగుచు.

౪౬౨

చ. భయదను గాంచి యేదిశకుఁ బాటును శంకరుఁ డాదిశక బరే
శియు నతిభీషదాకృతిగఁ జేరి కనంబడె; నొండు దిక్కు భీ
తియుతము గాని దెందుఁ గన దృష్టి కగోచరమాట నేత్రముల్
భయమున మూసి యచ్చటఁ బ్రభావము డీల్పడ నిల్చె నంతట.

౪౬౩

సీ. తన యగ్రభాగంబునను శ్యామవర్ణయు, స్ఫురదబ్జసంకాశముఖవిరాజితయు, మందహాసాంచితయుఁ, బీనసుస్తవద్వయయు, దిగ్వాసయుఁ, దతభయప్రదాయతనయనయు, నతిముక్తకేశీయు, నర్కకోటిసమప్రభాంచితయును, దక్షిణాభిముఖస్థితయు నయి నాల్గుభుజములఁ గానఁగనయ్యె చాన; యంత

ఆ. శంకరుండు చూచి సాధ్వసంబుప్పొంగ- “నెవఁడె వీవు తెలుపు మిపుడు శ్యామలాంగి! నామనోవిహారిణి సతి యెందుఁ-జనియెఁ, దత్త్వమెల్ల శాంతి”సనిన.

సీ. “ఓమహాదేవ! నీ వొగిఁ గాంచఁజాలవే! నీ యెరుటనె సతి నిలిచియున్నదానను; నను భవత్స్వాంతంబునందున మఱచితే? నేనె యీమాడ్కి భువిని గాళియుఁ, దారయుఁ, గమలయు, లోకేశి, భువనేశ్వరియు, మఱి పూజ్యయైన చిన్నమస్తయు, షోడశీయు, సుందరియునాఁగ ధూమావతియు, బగళాముఖయును,

తే. వరుస మాతంగి యనియును బహువిధములఁ బరఁగు నామంబులను భువిఁ బ్రథిత నగుదు”
ననఁగ శంకరుఁ డాదేవిఁ గని భయమును వదలి పల్కెను నవ్వుడు పదిలముగను.

రఽగి

తే. “ఓజగద్ధాత్రి! నాపయి నురుదయాధ్యవైనచో నట్టి నామంబు లవని నెట్లు లొందితివా విస్తృతముగాఁగ డెందమునకుఁ దెలియ నానతి యి”మృగ దేవి పలికె.

రఽఽ

సీ. “నీసమ్ముఖమునందు నిలిచి కృష్ణశరీరయై, భీమనయనయై యలరుఁ గాళి; యూర్ధ్వంబునందు శ్యామోరుశరీర మహాకాళిరూపిణి యనెడు తార; వామేతరంబున భీమభయప్రద శీర్ష విరహితయా చిన్నమస్త; వామభాగంబున నఱిలి యత్యంతంబు హృష్టయై తగు భువనేశ్వరి శివ!

తే. నీ వెనుకభాగమున శత్రునికరసూది-నీమహాశక్తి తగు బగళాముఖ యగు; నగ్నికోణమున వివిధాకృతి గల-దేవి యమృతహావిద్య ధూమావతిగద! రఽఽ

సీ. నీకు నైర్ముత్యయందు నెలకొన్న దేవియే త్రిపురసుందరి యనఁ దేజరిల్లుఁ, ద్వద్వాయుకోణవిభాసిత యగు విద్య మాతంగకన్యక మానసీయ, యీశాన్యభాగమం దెసఁగు మహావిద్యయగును షోడశి యనునట్టి దేవి, యేను భయంకరాకృతితో వెలింగెడు భైరవి యనుదాన; భయము విడుము;

తే. శంకరా! వీర లుత్కృష్టశక్తియుక్త-లై బహువిధాకృతులతోడ నలరుచుండు; రధికభక్తిని భజియించునట్టివారి-కఖిలపురుషార్థములఁ గూర్చు రనవరతము.

తే. సమధికంబగు నిష్ఠతో స్వాంతమందు-భజనగామించు సాధకప్రకరమునకు మదిఁగలుగు కోర్కె-లెల్ల నెమ్మది నొసంగు-వార లగుదుభ శంకర! వామదేవ!

తే. మారణోచ్ఛాటనములు, స్తంభనము, ఖోభ
ణంబు, విద్యేషణము, ద్రావణంబు, మోహ
నంబు, వశ్యంబు మున్నగుచుం బరఁగెడు
నిష్ఠముల నెల్లఁ గూర్తురు హృష్టలగుచు.

౪౭౦

తే. గోపనీయంబులగు నివి కొనరి యెప్పుడైనను బ్రకాశనమొనర్ప ననువుపడవు;
వీని మంత్రంబులను హోమవిధుల యంత్ర-కవచపూజాస్తవాదుల క్రమములెల్ల.

సీ. ఆచారముల, వాని కనువగు నియమంబులను, బురశ్చర్యాదు లగు విధాన
ములను సాధకబృందములకును నీవెగా దెలుప శక్తుడ; వింక ధృతి మజ్జెషరు
వచియింపఁగాఁగలవారలు గలరు? మహాదేవ! తావకంబైన వాక్య-
యాగమంబయి లోకమందు ఖ్యాతిని గాంచు; నాగమంబును వేదమును మదీయ

తే. బాహుయుగమయి భాసిలుఁ బ్రమథనాథ!-సకలమయినట్టి స్థావరజంగమాత్మ
కంబగు జగంబునెల్ల నాగమనిగమము-లే వహించును; సత్యమా నిది మహేశ!

ఆ. ఎవఁడు మూఢబుద్ధి నీరెండిటిని మీఱు-నెప్పుడైన భ్రాంతి నెనసి, వాఁడు
హస్తములు దొలంగి యట్టె గ్రిందను బడు;-వాఁడు నిజముగా నవారితుండగు.

క. నిగమాగమములె హేతువు-లగు శ్రేయంబులకుఁ జూడ నతిదుర్బుటతఁ
దగి; యూహింప నశక్యము-లగు దుర్జ్జయములు బుధజనావళికై నఁ. ౪౭౪

తే. అంతమే లేని నిగమంబు నాగమంబు-మీఱి చరియించువాఁడు న న్నిగుల సేవ
చేసినను లేదు వాని రక్షించునట్టి-శక్తి నాకు; నిజం బిది శంభుమూర్తి! ౪౭౫

క. మదిఁ జర్చించి విభేదం-బాదవ దనుచు నిశ్చయించి యొగిఁ దద్ధర్మం
బుదితప్రజ్ఞఁ డొనర్చు న-విదితుండయి భ్రాంతిఁ గనఁడు భేదం బెప్పుడు. ౪౭౬

క. ఎవ్వరు సాధకు లగుదురో-యవ్వారే వైష్ణవులని యఖిలసభలలో
నివ్వటిలి, మదర్పితమతి-నివ్వసుధ సమాహితులయి యెసఁగుదు రభవా! ౪౭౭

తే. గురు వొసంగిన మంత్రంబు వరకవచము-యంత్రమును బ్రకటింపంగ ననువుగాదు;
కరము యత్నంబుతోడ రక్షణముచేయఁ-దగును శివ! సాధకుం డెట్టితఱినయినను.

చ. అరయ గురూపదిష్టమయినట్టి మహామనుముఖ్యముఁ మదిఁ
దిరముగ నిల్పఁగావలయుఁ; దెల్విని వీడి యెవండు బుద్ధి ను
ర్వరఁ బ్రకటించు, వాని కశుభంబగు; సిద్ధిని బొందఁ డెన్నఁడుఁ;
సరవిని మంత్రరక్షణము సల్పఁగనౌ మదినెంచి శంకరా! ౪౭౮

క. ఈకార్యం బోశంకర!-నీకుఁ దెలుపఁబడియె; బూజనీయమనీషా!
నీకుం బ్రియతమ నగుదును;-నాకు నతిప్రియుండవైన నాథుండ వీవు. ౪౭౯

తే. చనుదు నాతండ్రియైన దక్షప్రజాప-తికిని గర్వంబు నడపఁగాఁ దివిరి యిపుడె;
యీవు చనకున్నచో నాకు నిమృదుజ్ఞ-ప్రాణనాయక! తడయక పరమకరుణ.

క. ఇది నాయుష్టము; దీనికి-మది సనుమతిఁ జూపవలయు; మానినచో నే
వదలక జనకుని యజ్ఞము-మొదలంట నశింపఁజేయఁబూని యరిగెడఁ.” ౪౮౨

తే. వినుము నారద! యామీఁది వృత్తమెల్లఁ
దెలియఁబలుకుదు”నని మహాదేవుఁ డిట్లు
చెప్పఁదొడఁగెను: “సతి యిట్లు శివునిఁ జూచి
పలుకఁగా, విని శంకరుం డులుకుఁ జెంది.

౪౮౩

క. ఘోరనయనయగు కాళిని-నారసి, తా భీతిభీతఁడై యిట్లనియెఁ:

“గారమనున నిచు నిఖిలా-ధారను నాద్యయగు విద్యుఁ దతశక్తియుశఁ. ౪౮౪

తే. సకలమునకంటెఁ బరయగు శక్తిగాఁగఁ-దెలిసినాడ; స్వతంత్రత వెలయు నీకు
విధినిపేధంబు లెవ్వఁడు విపులముగు మ-సంబుగోఁ జేయఁగలవాఁడు కంటకంఠి!

తే. దక్షుఁ డొనరించు యజ్ఞంబు నీక్షణమున-ధ్వంస మొనరింప సరుగంగఁదలఁచితేని,
వలదనుచు నిన్ను వారింపఁ గలదె నాకు-శక్తి, యావిషయమునందుఁ జర్చసేయ!

మ. పతిభావంబున నిన్నుఁ గాంచి యటులం బల్కంగ నేఁ బూనితిఁ;

మతి నీ కప్రియ మించుకే పొసఁగినఁ, మన్నింపఁగానొను; స
మృతితో నో మహానీయమూర్తి! యెది సంభావించువో చిత్తమం
దితరంబుం దృజియించి చేయు మదియో యిష్టంబుగా నీశ్వరీ!”

౪౮౫

చ. పరశివుఁ డీక్రియం బలుక భావమునందుఁ బ్రియంబు నంది సం

బరమున మందహాసము విభాసిల నాననసీమయందు శాం

కరి జగదంబ శంభుఁ గని కమ్రవచస్సులఁ దెల్పె నిట్లు: “శ్రీ

శ్వర! చెలువొందఁగాఁ బ్రమథవారముఁ గూడి వసింపు మిచ్చటఁ. ౪౮౬

సతి దక్షుని యజ్ఞముఁ గాంచ వెడలుట

తే. ఇప్పుడు నాతండ్రిగృహమున కేను బోదు-యజ్ఞమును జూడఁగా”నను సంతలోన
సూర్ధ్వవిలసితతారనా నొప్ప దేవి-యాజగద్ధాత్రియందు నైక్యమును బొందె.

తే. అప్పదిశలందు వెల్లు మూర్త్యుప్రకంబు

హరుఁడు గనుఁగొనుచుండఁగా నా పరాంబ

యందుఁ జేరి యంతర్హిత లైరి; క్రతువుఁ

జూడఁ జనఁగోరు నీశ్వరిఁ జూచి శివుఁడు.

౪౮౭

చ. ప్రమథులతోడ నిట్టలని పల్కె “సురోత్తములార! దివ్యసిం

హము లయుతంబుఁ బూన్చి బహుహారిమణిద్యుతిరాజితంబు, భ

వ్యమగు రథోత్తమంబుఁ గొని వైశమ రండు; పరాంబ దక్షయ
జ్ఞమును గనుంగొనంగఁ జను నన్మృతే బూనె” ననంగ నప్పుడే.

౪౯౧

చ. ప్రమథులకెల్ల ముఖ్యుడగువాఁడు వశిక్ బదివేల సింహవ
రథములను బూన్చినట్టి వరరత్నమహారథ మట్టె తాను సి
ద్ధముగ నొనర్చి తెచ్చె; దమి దానిని గాంచి పరాంబ “యద్రిత
ల్యము, బహురత్నవారసువలసిత మియ్యది చూడ నెంతయుఁ.

౪౯౨

తే. బహువిధపతాకములచేత భానమాన-మగుచు సమలంకృతంబయి యఖిలదిశల
వెలుంగు; నియ్యది మారుతవేగవస్త్వ-గా యుతవిరాజమానమై కడు సౌభ”గని.

తే. కనుఁగొనుచు నుండఁ, బ్రమథులకును నధిపతి

యయిన నందీశ్వరుఁడు దేవి నపుడు రథము

మీఁదఁ గూర్చుండఁ బ్రార్థింప మిగుల దయఁ బ

రాంబ యరదంబుమీఁదఁ దా నధివసించె.

౪౯౪

చ. అరదముమీఁద నెక్కి జగమంతయు భీతినిఁ బొందునట్లు భీ

కరమగు రూప మొప్పుఁగను గా? వెలుంగుచు నుండె, మేరుభూ

ధరశిఖరోత్తమంబుపయిఁ దార్కొనియున్న ఘనాఘనంబునాఁ

బరఁగి, యుగాంతమందునఁ బ్రపంచము మ్రొంగెడురీతి నంతటఁ.

౪౯౫

క. మతిమంతుఁడు నందీశ్వరుఁడతులితగతి రథము నడపె; నప్పుడు శివుఁ డ

దృఢతశోకక్లేశార్తిని-గతి నోఁపక నోదనంబు గావించె మునీ!

౪౯౬

తే. అతిభయంకరరూపయై యరదముపయి

నరుగుచున్నట్టి క్రోధరక్తాంబకముల

వెలుంగు కాళికఁ గాంచి యీ విశ్వమందుఁ

గల సకలదేహులును భీతిచలితు లయిరి.

౪౯౭

చ. భయమునఁ జండరశ్మి ధరవైఁ బడు భీతి నటంచు నబ్బు లెం

తయును గలంగె; వ్యాకులతఁ దాల్చెను దిక్కులు; సప్తవాయుసం

చయము రవిప్రవిప్తచయి ట్నైస్థలి వీచెను దుస్సహత్వరణ్;

లయ సమయంబురీతి నవలక్షణముల్ పొడకట్టె నత్తటిఁ.

౪౯౮

క. ఉల్కులు వేల కొలందిగ-నిల్కడ లే కిలను బడియె నిష్ఠరగతితో;

నల్కఁగొని దేవి యరుగఁగ-నూల్కొను విధ మడఁగి రథమునుఁ నంది వడిఁ.

తే. నడవఁగ ట్నైస్థమునఁ జేరె గడు భయంబుఁ

గలుగఁజేయుచు దక్షుని నిలయమునకు;

భీకరాకృతి సతిఁ గాంచి భీతులయిరి

దక్షువసతిని గలవార లాక్షణంబ.

౫౦౦

తొమ్మిదవ అధ్యాయము

సతీదేవి తల్లిదండ్రులకుఁబోవుట - ప్రసూతి తన స్వప్నవృత్తాంతముఁ దెలుపుట

తే. అంత దాక్షాయణీదేవి యరదము డిగి-తల్లిసన్నిధికిని బోయెఁ దడయ కపుడె;
సుస్తనియు, ముక్తకేశియు, సుతయు నగు స-తీమతల్లిని గని యతిప్రేమతోడ.

మ. చిరకాలంబున కాత్మగేహమునకుం జేరెంగదా పుత్రి యం
చురుమోదంబుఁ బ్రసూతి దక్షునతి తా నుల్లంఘనం బొంది సం
బర మొప్పంగను గూర్చిపట్టి నొడిలో మాన్యాత్మయై యుంచి త
త్సరసీజాభముఖంబు నంబరముచేతఁ బ్రీతి నొత్తెం దమిఁ. ౧౦౨

క. ముద్దులఁ గొనుచుఁ బ్రియంబునఁ-దద్దయు విలపించు చాత్మతనయను గనుచుఁ,
ముద్దియ ప్రసూతి సుతతో-నొద్దికమీఱంగఁ బల్కె నుల్లాసమునఁ. ౧౦౩

శా. “తల్లీ ! నీవు సమస్తదేవవిభుఁడౌ తత్త్వాభ్యునిఁ శంభునిఁ
హృల్లీలాస్పదుఁడైన వల్లభునిగాఁ బ్రీతాత్మవై పొంది యే
యిల్లా లందఁగరాని సౌఖ్యముల నెంతే కాంచి తోయమ్మ! మ
మృల్ల శోకమహాభిలో నునిచి యాత్మేశం దమిం గూడుచుఁ. ౧౦౪

తే. ఆద్యవయిన పరాశక్తి వమ్మ! ముజ్జ-గంబులకుఁ దల్లి వయితివి; కలిగె నాకు
సంతసము; నా యదరమందు జననమంది-నట్టి మద్యాగ్ర మెన్న మహాత్తరంబు.

మ. చుదిలో నున్న వియోగతాప మిపు షోమాయమ్మ! నిక్కంబుగా
వదలం గంటిని దూరమందుఁ; గడు సంభావింపఁగాఁ గంటి మ
త్సదసంబందునఁ బెక్కునాళ్ల కిచటఁ; ధన్యాత్మ వైతింగదా!
ముద మొప్పారఁగ నీదు రాకవలనం బూజార్హ! యత్సున్నతిఁ. ౧౦౫

చ. తెలివి యొకింత లేక భవదీయగుడుండగు దక్షుఁ డాత్మలోఁ
దెలియఁగ లేక శంకరుని దివ్యమహామహిమాభ్యు గాఁగ, వి
హ్వలతను దద్విరోధమున యజ్ఞముఁ జేయుచునున్నవాఁడు ని
శ్చలతను వీడి చిత్తమున జాడ్యము నొంది కుమారికామణీ! ౧౦౬

తే. విజ్ఞులైనట్టి మును లేము వేదధములఁ
దెలిపినప్పటికిని మిమ్ముఁ బిలువనంపఁ
దాయె యజ్ఞంబుఁజూడఁగా నమ్మ! యేమి
యనఁగఁగలదాన”నన సతి యంతఁ బలికె, ౧౦౭

నీ. “అఖలదేవతలకు నాదిదైవతమయి యజ్ఞేశ్వరుండయి యలరు శివుని,
దేవదేవుని ననాదృతిఁ బిల్వకయ సర్వదివిషదులను బిల్చి ధృతి మఖంబుఁ

జేయుచునున్నాఁడ మేయగర్వంబున; స్వాంతంబునం జూడ నంతరాయ
విరహితంబుగ నిది పరిసమాప్తినిఁ బొందఁగల దంచు నెన్నంగ నలవి కాదు;

తే. తల్లి! నాబుద్ధి కీక్రియ యెల్లవిధము-లను గనంబడు; నెవఁడైన గను నిదేవి
ధంబుగా"నని పల్కు దదంబయగు ప్ర-సూతి పుత్రికతోఁ బల్కె సీతి మెఱయ.

క. "విను మతిఘోరము, సాధ్వస-జనకము, నతిపులికితంబుఁ జచ్చింపఁగ నె
మ్మనమునకు నలవికానిది-తనయా! కలఁగంటి రాత్రి; దానిఁ దెలిపెడఁక. ౧౧౦

సీ. నీతండ్రి దక్షుండు నిఖలదేవగణంబుతోడ యజ్ఞము చేయఁ గూడియుంబ
నచటికి నొక్క మహాదేవి యీశ్వరి యభ్రవర్ణమృతి శ్యామయయి ది
గంబరాకృతిని ముక్తశిరోదహఃశ్శయై యట్టహాసంబును నట్టె చేయు
చును జ్వలన్నయన విశోభిత యగుచు నాల్గు భుజంబు లొప్పార ఘోరమయిన

తే. యట్టహాసంబు చేయుచు నరుగుదెంచు
బయును, నీజనకుండు దేవి! భయము నొంది
కాంచి మిక్కిలివినయంబుఁ గనఁబఱచుచు
నపుడు ప్రశ్నించెన్టు "లోయంబ! నీవు. ౧౧౧

క. ఎవ్వతే! వెవ్వని పత్నివి?-యెవ్విధి నిచ్చటికి వచ్చి తెఱిగింపుము" నా
నవ్వనిత "నీకు సుతనై-నివ్వటిలుదు సతి యనంగ నిచ్చలు నెందుక." ౧౧౨

సతి దేహత్యాగ మొనరించుట

తే. అపుడు దక్షుండు శంభుని ననఁగ కాని-మాటలను నిందఁజేయంగ మానిని సతి
క్రోధపరవశయై యజ్ఞకుండవహ్ని-యందుఁ జొచ్చుటయును వడి నంతమొంద.

క. భీమాకారుల నత్యు-ద్దామక్రియలైన ప్రమథతల్లజు లటకుఁ
సేమంబునఁ జేరిరి స-ద్ధాములు తత్త ణమునందె తడయక యొకటక. ౧౧౩

క. అతిభీమరూపుఁ డత్యు-ద్ధతలయకాలాంతకుండు తతసాధ్వసదా
ప్రతిమక్రియుండగు పురుషుం-డతులితగతి నటకు వచ్చి యద్భుతరీతిక. ౧౧౪

సీ. ప్రమథులతోఁ గూడి, క్రతురక్షణము సేయు విష్ణుప్రముఖు దేవవిసరము వడిఁ
బాఱఁగా నోడించి, వరయజ్ఞ మెల్లను ధ్వంసంబుఁగావించి, దక్షు శిరముఁ
గ్రూరుఁడై తా నఱకుటయు, దక్షప్రజాపతి శిరోహీనుఁడై క్రతుమహాగ్ని
కుండతటంబునఁ గూర్చుండియుండుటయును, మహాగ్రాకారులును, ద్రిశూల

తే. పాశధరులు, విభూతిలి ప్తవిఖలాంగు-లును, జటాముకుటాధ్వలు, ఘనశరీరు
లయినకౌశీనధారులుభయదులతనిఁ-దినఁగనుంకించుటయునుధృతియుతులగుచు.

తే. ప్రమథులెల్లరుఁ జెలరేగి రక్తపాన-మును నొనర్చుచు నవ్వచుఁ బూన్కి నృత్య
మును దమింజేయుచుండి; రాపురమునఁగల-వారలెల్లరు వ్యాకులస్వాంతులగుచు.

క. చిక్కులు తెలియక యేడ్చుచు-నొక్కట హాహారవంబు లొనరింపఁగ, లో
నక్కటిక మెనఁగ బ్రహ్మయుఁ-గ్రక్కునఁ బరమేశు శివునిఁ గనుఁగొని భక్తి.

తే. ప్రార్థనంబును గావించి పరమశివుని
దాను దోడ్చి “దేవేశ! దక్షునకును
బ్రాహ్మమొసఁగుము; యజ్ఞంబుఁ బరిసమూర్తిఁ
గదాఁగ గావింపుము ప్రసాదకలన” ననఁగ.

గీ.౧౯

సీ. పరమేష్ఠి చేసిన ప్రార్థనంబును మదిభావించి శివుని దుర్భాష లాడి
నట్టి దక్షునకును బెట్టుటయును మేకతల, నటుపిమ్మట దయను జీవ
నం బొసంగుటయు ననంగ స్వప్నంబునఁ గనినదానను, రాత్రిగడచునట్టి
జామునందే తల్లి! శ్యామలవర్ణపు, కలయందుఁదోచినకరణి నండు

తే. దాన పరుడెంచితివిగద మా నగరము-నకును; నికమీఁదను గలలోనఁ గనినట్లే
దక్షునకుఁ గాఁగల దటంచుఁ దలఁచుదానఁ-గలను గనినటు నిన్ను నేఁ గనుటఁజేసి.

తే. తల్లి! కలయందుఁ గన్నది తప్పు నెట్లు?
దక్షుఁ డేరీతి శంభునిందను నొనర్చి
తత్ఫలము నందకయె పోవఁదలఁచు నింకఁ ;
దెలుపుమా యెప్పుడయినను గలదె వికృతి?

గీ.౨౦

క. నా విభుఁడు దక్షుఁడుం ద్వర-మీవిద్యేషంబు వదలు మీరలె కనఁగా;
జీవింపుము చిరకాలం-బోవత్సా! యెందు హాని యొదవదు నీకుఁ, గీ.౨౧

క. మాకు వియోగము గలుగుట-ప్రాకటముగఁ గలదు; మరలఁ బరఁగుఁ దద్వదీయం
బౌ కదా; జీవితంబును-జేసుట; గలఁదోచె యోగసిద్ధియు ధ్రువమై, గీ.౨౩

ఆ. ఎవని నీవు దయ నిరీక్షింతువో వాఁ డ-శోచ్యుఁ; డతఁడె ధనియు, శుభగుణుండుఁ;
దల్లి నగుదు నీకుఁ; దృఙ్మయింపవలదు న-నైపుడయిన నెం దుపేక్షఁజేసి.”

ఉ. నారద! యీవిధంబున ఘనంబగు సత్క్రియఁ బొంది తల్లిచే
గారవమొప్ప నమ్మతిని గాంచి మహేశ్వరి తండ్రినన్నిధిఁ
జేరఁగఁబోయె వేగ నిజచిత్తమునందలి కోర్కె మీఱఁగా;
నారసి యాసతిఁ బురజనావళి గుంపులుగూడి యొక్కటఁ.

గీ.౨౪

ఉ. ఒక్కరితోడ నొక్క రిటు లూహలఁ బల్కిరి: “దక్షుపుత్రి తా
నక్కజమైన రూపమున నక్కట! తోచుచున్న దేలొకో
యిక్కడ; స్వర్ణగౌరయయి యెంతయుఁ దొల్లి మనోహరాంగియై
చక్కని చుక్కరీతిని బ్రశస్తత నుండెఁగదా కనుఁగొనఁ!

గీ.౨౬

సీ. ఇప్పు డేమికత మొక్కో యిట్లు నూతనజలధరవర్ణవిభ్రాజితము, విముక్త
నీలకేశియు, నతినిష్ఠురదీప్తేక్షణయు, భీమదంష్ట్రాయుతయు, నిరుపమ
శార్దూలచర్మవనసయు, భయంకరవరచతుర్పాహుసంవళితయు నయి
కననయ్యె” ననఁ గొంద, “అనఘమా నీయజ్ఞమందలి నిర్జరబృందసభకు

ఆ. నేమికారణమున నేతెంచినదియొ? త్స-కార్థమందె జగము చంతయును మ
హాగ్రహమున మ్రింగ నటైవచ్చినయది”-యనుచుఁ గొందఁజనఁగ నమ్ముతముగ.

క. “గతి దక్షున కెయ్యది? యన-మతి శంభునకును నొనర్చి మాన్యత సురసం
తతిఁ గూరిచి యుద్ధతిఁ దాఁ-గ్రతువును గావించుచుండె; గనఁడే ఫలము?”

తే. అనుచుఁ గొందఁడు పలుకఁగా, “నవమతి కగు
ఫలము నొనఁగంగవచ్చె నీ భయదహాప
క్రోధమును బూని యీక్రియ చూడె” ననుచు
గుజగుజలువోయి రప్పడు కొందఁ జూచట.

౧౨౯

మ. “లయకాలంబున లోకసంతతుల నెల్లఁ, బ్రహ్మదేవుఁ, హరిఁ
లయమొందింపఁగ శక్తి గల్గిన జగన్మాత్రాకృతిఁ వెల్లు దే
వియె యకా నీసతి దక్షయజ్ఞమును దా విధ్వంసముంజేయు; ని
శ్చయ; మీవిష్ణు విఁకేమి చేయఁగలఁడో సంరక్షకై చూడనా.”

౧౩౦

మ. అనుచుఁ గొందఁడు పల్కుచుండఁగను, నయ్యార్యామహాదేవి యీ
శుని విద్యేషముచేత హృష్టుండగు దక్షుం గాంచె నాయజ్ఞ శా
లను సంరంభముతోడఁ జూచ్చి, భయలీల లూచి భీతిల్ల నె
మ్మనము తైర్థము వీడఁ బ్రేక్షకుల కున్మాదంబు సంధించుచున్.

౧౩౧

ఆ. హవ్యభోక్తలై నయట్టి దేవతలును, నఖిలమునిజనము, బృహస్పతియును
దేవి భయదదృష్టిఁ దిలకించి యాత్మలు-కంపమొంద వణఁకి రింపుదక్కి.

౧౩౨

తే. దేవతలు త్యక్తకార్యులై దేవిఁ గాంచు-చును నిలిచి రందు నిశ్చలాక్షులయిచిత్ర
పటమునందున విలిఖంపఁబడినయట్టి-యాకృతులఁ బోలి యతిభీతి నంది యపుడు.

తే. దక్షుని భయంబుచేత వందనమొనర్ప-కతివికృతి నుండి సురలెల్ల నాత్మలందు
సకలసంహారక ర్మికి, సర్వశక్తి-యంతకుఁ గాళికి మొక్కిరి శతవిధముల.

౧౩౩

దక్షుండు కాళికాయాపంబుఁ గనుట

ఉ. అంతట దక్షుఁ డెల్ల సురు లద్భుతమొంది విచేష్టులై పనుల్
సుంతయుఁ దీర్ప కట్టె యెటా చూచుచునుండఁగ వారిఁ గాంచి, యా
వంతయు వంత లే దనుచు నాత్మఁ దలంచుచు దిక్కులెల్ల న
త్యంతవినిద్రతఁ గనఁగ నప్పుడె యొప్పుగ సమ్ముఖమ్మున్.

౧౩౪

తే. కనుఁగొనెను ధూమకజ్జలఘనవిసీల-కాంతిసంకలితను, గ్రోధకలితరూక్ష
నయనను, విముక్తకేశిని, భయదరూపఁ,-ద్యుక్తవస్త్రును గాళిని దత్తఁడె.

క. “ఎవ్వరి పుత్రిక వగుదువా?—యెవ్వరి సతి వీవు? సిగ్గుకించుకయును లే
కివ్విది వచ్చితి విచటికి;—నివ్వటిలు సతీస్వరూపనియతి కనంగఁ.” ౫౩౨

క. శివుని రజతాద్రియందలి—భవనంబును వీడి యిటకు వచ్చితివే? పు
త్రివిగాఁ గనఁబడుచున్నా;—వెవతుకవో తెలుపు” మనఁగ నిట్లనె సతియుఁ.

చ. “జనక! యిదేమి చిత్రము? నిజప్రియపుత్రికనైన యీసతిఁ
మనమున విస్మరించితివె మాన్యుఁడవై యిటు లీవు? నీకు నేఁ
దనయను, నాకు నీవు మఱి తండ్రివిగావె? తలంచుచూడు; వం
దనములఁ జేయుదానను; సుతఁ గ్రహియింపుము తండ్రి! ప్రేమతోఁ.”

క. అని సతి ఘనమగు వినయం—బునఁ బల్కుఁగ దక్షుఁ డపుడు పుత్రిం గని యి
ట్లనువునఁ బ్రశ్నించెను జ-య్యన నదృశ్యతభంగి నారదా! విను మెల్లఁ. ౫౩౦

మ. “విలసత్కాంచనగౌరవేహపు, శరద్విభ్రాజమానేందుని
ర్మలసత్కాంతివి, దివ్యవస్త్రసుమశుభదూభవవై తొల్లి నా
నిలయంబందున నుంటి; విష్ణు డిటు లీసీలాంజనాభాంగివై
వెలుఁగొందం గత మేమి తల్లి! యకటా! వే చెప్పవే యంతయుఁ. ౫౩౧

తే. విగతవసనపుగా నిట్లు తగునె సభకు—రాఁగ? నేఁ డిట్టి భీమనేత్రములు దాల్చి
నట్టిదానవు; హేతు వెయ్యది? విముక్త-కేశివైయుండఁగా నేల? కృతమతిసతి!

చ. తనయ! యనర్హుఁడైన పతిఁ దద్దయుఁ బొందుటఁజేసి యీ యశో
భవమగు దుర్దశం గని ప్రభావముఁ గోల్పడినట్టిదానవే?
మనసిడి యజ్ఞముంగనఁగ మాన్యతఁ బిల్వకయున్న కారణం
బును వినవే వచించెదను; బుద్ధిఁ దలంపుము నిక్క మంతయుఁ. ౫౩౩

క. హరునకు సతివగుటను ని-స్సర మనురాగమునఁ బిలువఁగాలేదు సతీ!
నిరుపమమగు వాత్సల్యము-పరఁగును నీపైన నాకు, భావింపు సతీ! ౫౩౪

చ. పిలువకయుండినఁ గరము ప్రీతిని వచ్చుటచే సతీ! శుభం
బులు సమకూరె నీకు; భవదర్శము భూషలు, దివ్యవస్త్రము
ఖ్యలసితవస్త్రపు వ్రియముగా నవె యుంచినవాఁడ; సంతయుఁ
సలలితరీతిఁ గైకొనుము స్వాంతమునఁ ముదమొంది పుత్రికా! ౫౩౫

చ. అరయఁ ద్రిలోకసుందరివి; ప్రాణసమంబుగ నున్నదానవై,
కర్ణము ప్రియంబు నాకు మదిఁ గల్గఁగఁజేయుచు నుంటి; వక్కటా!

హరునకు నర్హునిత్తునకు నంగనవై కడు నింద్యవైతి; వే
కరణిఁ దలంచి చూచినను గారవ మొందఁగఁజాల వోసుతా!” ౧౪౬

క. ఈవిధమున దత్తుఁడు సం-భావింపక నిందసేయఁ బత్తియైన మహా
దేవునిఁ, దద్వాక్యంబులఁ-దా విని కోపాగ్ని పొంగ దత్తాత్యజయుఁ. ౧౪౭

ఉ. స్వాంతమునందుఁ దాఁ దలచె “శంకరు నిందయొనర్చు దత్తు న
త్యంతము మత్తుఁధాగ్ని కని నాహుతిగా నిడి వ్రేల్చిడి మఖం
బంతము నొందఁజేయుదు; సురావళితోఁ బితృహత్యఁ జేయ దు
ర్దాంతమహాఘ మబ్బు నని తద్దయు మానెదఁ దద్భయంబునఁ. ౧౪౮

క. దేవతలతోఁ దత్తుని-నావిధనముఁ జూపి భ్రాంతి నందెడురీతిఁ
వే నొసెంతును; నింతియ-కావలయు” నటంచు నెంచి తుణమున నచటఁ.

ఛాయాసతి యగ్ని ప్రవేశము చేయుట

క. తనతోఁ దుల్యాకృతిగాఁ-గను ఛాయాసతిని సృష్టిగావించి, ముదం
బునఁ బలికె దానితో నొ-య్యన నావచనమును వినుమటంచును బూన్కిఁ.

సీ. “నీవు నాకార్యంబు వావిరి దీర్పుము; సప్తతంత్రువును నాశనమొనర్చు
మతివరో! తండ్రి దుర్మతి నాడు శంకరనిందఁ దెల్పెడు వాక్యనిచయ మెల్ల
వినినదానను; నికఁ గనరాదు దయ వానిఁ; గ్రోథంబుచేతను గూడి యజ్ఞ
కుండంబులోపల మండుచుండెడు నగ్నిలోనఁ బ్రవేశింపనా; నితండు

తే. సుతను నే నంచు గర్వించి మతిఁ దలంచు-చున్న వాఁ; డీసు నిందించుచున్న వాఁడు;
వీని గర్వంబు పోవంగ నెస తుమింప-కీపుడె కావింపు మంతయు నింతి! యంత.

తే. జ్వలితవిగ్రహ వయి యిట్లు వహ్నిలోఁ బ్ర-వేశమును జేసినట్టి యావిధము నాది
దేవుఁడగు శంకరుఁడు విని భావమందు-శోకసంతప్తుఁడయివచ్చు సుదతి! యిటకు.

ఉ. వచ్చిన వెంటనే శివుఁడు వైరము దీర్పఁగ దేవతావళిఁ
జెచ్చెట గెల్చి యజ్ఞ మును నిశ్చలతఁ బరిరక్షచేయు; నా
పచ్చని యంబరంబు గల పద్మదళాక్షునిఁ బాఱఁద్రోలి వే
యచ్చెరువొందఁగాఁ గ్రతువు నంత మొనర్చి వధింపు దత్తునిఁ.” ౧౪౯

తే. అని మహాకాళి దరహాస మానసమున-నెసఁగ ఛాయాసతిని గాంచి యిట్లు పలికి
యంత నచటఁ దిరోధానయై గగనము-నందు నిలిచెను నారదా! యద్భుతముగ.

క. భేరిమ్మదంగరవములు-బోరుకలగెఁ; దూర్యములు సమున్నతి చెలఁగెఁ;
భూరిసుమవృష్టి కురిసె న-పారంబుగ; నపుడు మానివర! యుత్సుకతఁ. ౧౫౦

తే. ఆమహాదేవికి సమీపమందు నున్న-సురలు, మునులును దన్తాయఁ జొక్కి యించు
కేనియును గాంచలేరై రియిద్దరెరిత!-యంత ఛాయాసతియుఁగ్రోధమాత్మఁబూని.

తే. దక్షుఁ గనుఁగొని పలికె “నోదక్ష! దేవ-దేవు శంకరుఁ డెలియవే భావమందు?
సతి నెఱుంగవె? యెటి కీగతిని దిట్టు-చున్నవాఁడవు బ్రహ్మవై యున్నతిఁగని?

ఉ. భద్రము లందఁ గోర్కి నిజభావమునందున నుండేనేని యే
భద్రము లంటసీక వడి జిహ్వను నిల్పుము వాగ్విశుద్ధికై;
భద్రమ శంకరుం బరుషభాషణము ల్వచియించు జిహ్వ ను
న్నిద్రతఁ గోసివేయుదును; నిశ్చలతం గను దింక దుర్మతీ! ౧౧౫

చ. సురసభయందు శంభు మదిఁ జూడక యెప్పుడు నిందసేయు నీ
కిరవుగఁ దత్ఫలం బిపుడె యేర్పడఁగల్గె నటంచుఁ గాంతు; వీ
ధగణి సమస్తహేతువయి తా వెలుఁగొందు మహేశు నెవ్వఁడే
బరుసములాడు వాని తలఁ బట్టి పరేశుఁడు కోయు నుద్ధతిఁ.” ౧౧౬

క. అని ఛాయాసతి యనఁగా-విని దక్షుఁడు క్రోధమూని వెన రోసముతో
డను బల్కె “విమతి! బాలిక!-యనరా దింక నట్టి వాక్కు లబలా! మఱలఁ.

సీ. ప్రేతభూమినివాను, నాతతదుశ్శీలు నెఱుఁగుదు బాగుగా నెపుడు శివుని;
నా భూతగణపతి నాత్మేశుగా నీవె కోరి పొందితివి నీకోర్కి దీఱ;
నీకు యోగ్యుఁడు వాఁడు; నీవె తత్ఫలమును ననుభవింపుము; చాలు నల్పబుద్ధి!
యేను బ్రజాపతి నై న దక్షుండను; డెలియవే యుత్తమదేవదేవు

తే. లకును గనఁబడువాఁడను వికలహృతయ!-నాసముఖమున శంకరు నాసతోడఁ
బొగడఁగూడదు; పొగడినబొగరడంత-నోర్వఁజాల గ్రహింపుమిచ్చల్లమందు.”

క. ఛాయాసతి దక్షుని నుడి-బాయక విని పల్కె: “దక్ష! పలుమరు తెలుపఁ
నీ యవివేకము మానవు-శ్రీయుక్తిని గోరెదేని చెప్పెద వినుమా! ౧౧౭

మ. వరభద్రంబులఁ గోరుదేని శివునిం భావింపు ముద్యస్తతిఁ;
బరుషంబు ల్వచియింపఁబోకు మింకఁ; బాపం బబ్బు; నీ దుర్మతిఁ
గర ముద్యుక్తుఁడనై త్యజింపుము; జగత్కల్యాణుఁడై నట్టి శం
కరునిం భక్తి భజింపు; మియ్యదిసుమీ కాంక్షింప సన్మార్గమా. ౧౧౮

క. పరమాత్ముడైన శంకర-గురునింద విమోహివగుచుఁ గొనకొని చేయఁ
దొరకొనిన శివుఁడు నిను, నీ-వరయజ్ఞము నడఁగఁజేయు వడిఁ దలఁపు మెదఁ.”

క. అనుటయు ఛాయాసతి యి-య్యనువున దక్షుఁడు క్రుధాగ్ని యాత్మ దహింపఁ
గను “దుశ్చరితా! బాలిక!-వినవా నామాట”యనుచు వెన నిట్లనియె. ౧౧౯

క. “తొలఁగు మిటనుండి; నా క-న్నలకును గనఁబడఁగవలదు; నొప్పిగలుగు; నీ వలనాఁడు శివుని సతివై-యలర మృతినిఁ బొంది తంచు నాత్మఁ దలఁచితికొ.

ఉ. మాటికిమాటి కీవు కడు మన్ననచేయుచు నీవిభుకొ శివుకొ
నోటికిఁ దోచినట్లుగ వినూత్నమహత్త్వము సన్నుతింతు; వీ
బూటకము ల్బ్రజంపుము; కుబుద్ధి తుఱిగివలెకొ మనంబు నె
ప్పాటునఁ గాల్పుచున్నయది; పల్కలు చెప్పఁగ నేల పూనికకొ? ౧౬౭

తే. విమతియైనట్టి రుద్రుని విభునిగాఁగఁ-బొందితివిగాదె మర్బుద్ధి! పుత్రి! నిన్ను
గనుఁగొనిన శోకవహ్నిచేఁ గాలుచున్న-దకట! నాదేహ;మింక నీవవలఁజనుము.

క. త్వరితముగఁ బొమ్ము క్రతుఁపరి-సరమును వ్యవహరించి; నాదు సముఖమ్మున ము
ష్కరుఁడగు నీవిభు గుణముల-మరల నుతింపకయ బుద్ధి మాలి కుపుత్రి! ౧౬౯

సీ. ఈవిధంబున దక్షుఁ డేపున శివనిందఁ గావింపఁగాఁ గడుఁ గలుపితయయి,
యాదేవి ఛాయామహాకాళి యప్పుడే జ్వలితనేత్రత్రయాకలితయును, సు
విస్తృతాననయును, వికృతోడులోక సంపరిస్మృతసరశిరోధరయుఁ, బాద
పర్యంతసంవ్యాప్తబహుళిలంబివిముక్తకచవిరాజితయు, నక్కజముఁ గొలుపు

తే. గగనమండలమధ్యభాగమున వెలుఁగు-భాస్కరసహస్రతుల్యవిభాసమాన
యును, నిరుపమానలయ కాలఘనవిసీల-గాత్రయునునయ్యెనతిభయంకరముగాఁగ.

క. దక్షా! యే దూరంబు త్వ-దక్షులకే కాదు, భవదనర్హశరీరా
పేక్షితగాత్రంబునకును-నీక్షణమే దూరమగుదు నిదె యిటఁ గనుమా!” ౧౭౦

మ. అని క్రోధంబున నేత్రము ల్మ్రేఱయఁగా నాదేవి యాశ్చర్యయు
క్తి నిరీక్షింపఁగ సర్వనిర్జడలు సందీప్తంబునా హోమవ
హ్నినిఁ జొచ్చెకొ; వడి దిద్దిరకొ దిరిగె ట్తోణీచక్ర మల్లాడుచుకొ;
ఘనసంరంభముతోడ వీచెఁ బవమానస్తోమ మ ప్పద్ధతికొ. ౧౭౨

సీ. సూర్యుని భేదించి ట్తోణీతలంబునఁ బడియె నుల్కులు పెక్కు భయదగతిని;
దెల్పిని విడనాడి దిక్కులెల్లను ట్తోభ మొందెను జాంచల్య మొంది మిగుల;
వారివాహంబు లవ్వారిగాఁగను శోణితంబును వర్షించె ధరణీయందు;
సకలబర్హిర్మృఖసమితి కాంతిని వీడి దిక్కులఁ జూచుచు దీనులయిరి;

తే. యజ్ఞ వాటికయందలి యగ్నికుండ-నుండు దహనుని దీధితి మందమయ్యె;
హవ్యముల నెల్ల మఖశాలయందు నేచి-నక్కలును గుక్కలును బ్రీతి మెక్కుసాగె.

క. ఒక్క ట్టణార్థమునందునఁ-జక్కని క్రతుశాలయును శృశానమునీతికొ
దిక్కేదియుఁ దెలియనిదై-చిక్కుపడియె; దక్షుఁ డంతఁ జింతాత్మకుఁడై. ౧౭౪

క. వదనంబు వాడ నెంతయు-ముద మించుకడైన లేక మొగి నిట్టూర్పుల్
వదలంగఁదొడఁగె; విప్రస-ముదయము యజ్ఞంబుఁజేయఁ బూనిరి కడఁకన్.

చ. హరుని భయంబునన్ సురవరాగ్రణులెల్లరు భీతులై పర
స్పరము మహర్షులం గనుచుఁ బల్కుఁగ సాగిరి: “వ్రేల్చిడిన్ శుభే
తరమగు వార్త దాఁటు; నిఁకఁ దా విను నేఁడె శివుండు పత్ని భీ
కరగతి వహ్నిలోఁ బడి స్వగాత్రము వీడుట యంతయున్ వెనక్. ౫౭౬

తే. సకలలోక సంహార కారకుఁడు దేవ-దేవుఁ డెవరికీ నేమి తా భావమందు
సలుపఁగలవాఁడో? స్మృప్తిని సంహరించు-నో? తెలియ నెవ్వరికి నగు నూహ చేయ?”

చ. అనుకొనుచుండ నిట్లు లపు డద్భుతరీతిని మకానిపుంగవుం
డనఘుండు నారదుండు నడి నచ్చెరువొంద నతర్కితారవం
బును నొనరించుచున్ సభను బూన్కిని వీడి మరుత్పథంబునన్
జనియెను రాజతాద్రిఁగల శంకరమందిర భాగ్యసీమకున్. ౫౭౮

పదియవ అధ్యాయము

దక్షయజ్ఞ విధ్వంసనము

చ. మునివరుడైన పద్మజుని పుత్రుండు నారదుఁ డంత రాజతా
ద్రిని గల శంకరాలయము బ్రీతిని జేరి సదాశివున్ ద్రిలో
చను ఘనబాష్పపూరితునిఁ జయ్యనఁ గాంచి “మహేశ! నేను వం
దనములఁ జేయువాడను; విధాత్మసుతుండను నారదాఖ్యుడన్. ౫౭౯

సీ. దక్షాలయమునందు వీక్షింపఁగారానియట్టుల జరగిన యశుభవార్త
విన్నవాడవు గావు; వినుము మహాదేవ! యజ్ఞంబు గనుఁగొన నరుగుదెంచి,
పరదేవి త్వత్ప్రాణవల్లభ సతి దక్షుఁడొనరించు నీనింద విని సహింపఁ
జాలక యతికోపసంవృతదేహయై హోమకుండాగ్నిని నురవడి తన

తే. గాత్ర మాహుతిగాఁ జేసి కడఁకఁ జనియె; -నపుడు దక్షుండు సతినతి యనుచుమాటి
మాటి కాక్షేప మొనరించి మరల యజ్ఞ-మును నొనర్చుచు నున్నాఁడు మనసునిలిపి.

క. సురవరులు హవిర్యాగము-లరుదుగఁ గొనుచున్నవార లక్కట! శంభూ!
తరమె వచింపఁగ నాకొగి-బరమాత్మా! యింక నెదియుఁ బలుకఁగఁజాలన్.”

ఉ. నారదమకాని యీక్రియ వినంగను శక్యముగాని వార్త దు
ర్వారతఁ దెల్పు శంకరుండు భవ్యగుణుండు త్రిలోచనుండు సం
సారివలెన్ వెనక్ విని ప్రశాంతముఁ బొందక శోక మొంది హా
హారవ మొప్పు రోదనము నప్పు డొనర్చెను మోహితాత్ముడై. ౫౮౦

యోగగ్నిచే సతీదేవి దేహత్యాగము - దక్షయజ్ఞ విధ్వంసము [పుట 94]

తే. “అక్కటా! సతి! నన్ను శోకాబ్ధి ముంచి-యరిగితే యెందు దయ యించుకైన లేక;
ప్రాణముల నెట్లు భరియింతుఁ బడఁతి! నిన్ను-వదలి నే నింక సుస్థిఁ బడయఁగలనె?

క. జనకుని గృహంబునకుఁ జను-నిను బహువిధములుగ నేను నిలువఁగ, దానన్
ఘనశోప మూని న నో-వనిత! వదలి చనితి వకట! వనట మునుఁగఁగన్.”

చ. సతిని దలంచి యీకరణి శంకరుఁ డప్పుడు పెక్కుభంగు లా
తతముగ శోకయుక్తుడయి తాను విలాప మొనర్చి యంత న
ద్భుతగతి రోషమూనె మునిపుంగవ! యాశివు నేత్రముల్ ముఖం
బతులితర క్తవర్ణ యుతమై నెలుఁగొందెను దారుణాకృతిఁ. ౧౮౫

మ. అతిరాద్రుండగు దుద్రుఁ గ్రోధయుతు భూతౌఘంబు వీక్షింపఁగా
మతిలోనన్ భయమందె; లోకతతి హాహాకారముల్ చేయు చ
ద్భుతవీతిఁ గలఁతంబడెన్; బుడమి పెంపుం బాసి యొక్కువృక్షిఁ
స్థితిఁ దాఁ బొందక దిద్దిరం దిరిగె నుద్యద్భీతి సంధిల్లఁగాన్. ౧౮౬

తే. ఆపుడు శంభుని మూఁడవ యక్షినుండి
యగ్ని యుదయించె నద్భుతం బయిన దీప్తి;
నా దహనునుండి యతివిస్మయంబు దోఁపఁ
బరమపూరుషుఁ డొక్కఁ డుత్పత్తియయ్యె. ౧౮౭

సీ. ప్రళయకాలాంతకు భాతి నత్యంతమహాదేహము ధరించి యంకదీప్త
వహ్నిస్ఫులింగవిభాసితలోచనత్రయ మతిభీతిప్రదంబు గాఁగ,
భసితసంలిప్తనర్వశరీరుడై, యర్థచంద్రుని మాళిభూషణముగ నిడి,
మధ్యాహ్నకోటిద్యుమణిసన్నిభజటాసమాహమంశిత శీర్షమును వెలుంగ,

ఆ. దుర్నిరీక్ష్యుఁ డొచుఁ దోడనె శంకరు-నాదిచేవు శివు మహానుభావుఁ
ద్రిప్రదక్షిణముగ ధృతిఁ బ్రణమిల్లి కృ-తాంజలి యయి పలికె నధికభక్తి.

క. “జనకా! యిప్పుడు చేయఁగఁ-బని యెయ్యది? తావకాజ్ఞఁ బడసి ఊణార్థం
బున సచరాచరలోకం-బును బూర్ణముగాఁగ నాశనమొనర్తుఁగదా? ౧౮౮

మ. జనకా! యానతి యిత్తువేని యిదె కేశవ్రాతమం సింద్రము
ఖ్యనిలింపావళి గట్టితెచ్చి వడి నీ యగ్రస్థితి న్నిల్తు వే
కనుమా మృత్యువు భీతిదున్ యముని; నిక్కుం బిద్ది యోదేవ! యే
యనుమానంబును లేదు నాప్రతినయం దంచున్ ముగిఁ దెల్పెదన్. ౧౮౯

చ. ఎవని శమింపఁగోరుదువో యిప్పుడె యానతియుమ్ము చెచ్చెఱన్;
దవిలి యతండు దేవవిభుతం దగి యింద్రుఁడె యైన నాదు శ
క్తి వడి శమింపఁజేయుదును గేశవుఁ డేడెఱఁ దోడుచూపినన్;
మివులఁ దదస్త్రముం జెడనమేయత నే నొనరింతుఁ ద్వత్కృపన్.” ౧౯౦

క. అని పల్కంగ భవనేత్రా-గ్నినిఁ బుట్టిన పురుషుఁ, డంతఁ గృపతో శంభుం
డనె “నోయి! వీరభద్రుఁడ-వను నాఖ్యను నీవు భూమి నలరుదు పుత్రా! ౧౯౨

తే. ప్రమథులకు నధిపతివయి భాసిలుదువు-దక్షపురమునకుం బోయి తన్మఖంబు
నెల్ల ధ్వంసంబొనర్చుమా యిప్పు డేచి-మామకానుజ్ఞఁ గొని నీవు మహిమతోడ.

ఆ. తత్సహాయు లగుచు, దృఢియించి నను, నట-జేరినట్టి యమరవారమునకు
నా యనుజ్ఞఁ బూని చేయుము తగు శిక్ష;-లేరు నీకు నెచురు వీరభద్ర! ౧౯౩

మ. అతిగర్వంబున విఱివీఁగి నను నత్యంతంబు దక్షప్రజా
పతి నిందించుచు నుండు; నీవు కరుణం బాటింప కుద్యత్క్రుధా
మతివై యాతని శీర్షముం దునిమిరమ్మా పుత్ర! శీఘ్రంబె; దు
ర్మతియౌ నాతఁడు; జాగు సేయకుము; భద్రం బాత! నీకెప్పుడు? ౧౯౪

తే. వీరభద్రున కీరీతి విశదముగను
గార్యమంతయుఁ దెలిపి శంకరుఁడు కోప
మునను నిట్టూర్పు పుచ్చె; దానను జనించి
రయుతసంఖ్యాక గణము లత్యద్భుతముగ. ౧౯౫

చ. సమరవిశారదు ల్బహుళసాధ్వసదాయకకర్ములుఁ గదా
సిముసలశూలకుంతముఖచిత్రశరాధ్యులు గూడిరాఁగ సం
భ్రమమున వీరభద్రుఁడు నమస్కృతిఁ జేసి ప్రదక్షిణాత్రయం
బు మహితభక్తి శంభునకుఁ బూనికతోఁ జనె దక్షుమీఁదికి. ౧౯౬

తే. ప్రమథగణములు సింహనాదములు చేయు
చచట విడి యొక్కక్షణమున నవని యద్రవ
దక్షుఁ డొనరించు సవనసద్గంబు గలుగు
దక్షపురిఁ జేరి రతిభయదముగ నడరి. ౧౯౭

క. క్రుద్ధుఁడయి వీరభద్రుం-డుద్ధతి గణములకుఁ దెలిపె “నొక్కమ్మడి మీ
రిధాత్రి యజ్ఞ సమ్యక్-కృద్ధతి నాశనముఁజేయఁ గడంగుఁడు పెలుచున్. ౧౯౮

క. సురలను బరుగె త్తింపుఁడు-కరుణ యొకించుకయుఁ జూపకయ మది” నన న
త్తరుణమున వారు దక్షుని-వరయజ్ఞముఁ జెటిచి రేచి వడి బెడిదముగన్. ౧౯౯

ఉ. కొందఱు యజ్ఞ కుండమును గొబ్బున నార్పిరి; హవ్యమెల్లనున్
గొందఱు మెక్కసాగి రొగి; గోపవిఘ్నూర్ణితలోచనద్యుతుల్
గొందఱు దేవసంఘములఁ గొట్టిరి దిక్కటి పాటునట్లుగాఁ;
జిందఱవందఱొనటులఁ జేసిరి యజ్ఞము నాశనంబుగాన్. ౨౦౦

తే. భీమరూపులు ప్రమథులు భీతిగాలిపి
యజ్ఞవిధ్వంసనంబుఁ జేయంగ, విష్ణు
వచటి కరుదెంచి ప్రమథాళి నరసి యిట్లు
పలికె హితవాక్కు లలర “నోప్రమథులార !

౬౦౨

ఉ. దేవతలెల్ల భీతిఁగొని దిక్కులకున్ వడిఁ బాటునట్లు లి
చ్చావిధి నేల చేసితిరి? సత్కృతువర్యము నాశనంబుగా
వావిరిఁజేయు టేకతము? వారక యెవ్వని యాజ్ఞఁ బూని? యో
పావనులార ! మీరెవరు? బాగుగఁ దెబ్బఁడు శీఘ్రమే”యనన్.

౬౦౩

చ. ప్రమథులు పల్కి రంత “ప్రభువర్య! మహేశ్వరనాజ్ఞఁ బూని యు
త్తమగతి వచ్చినట్టి ప్రమథప్రజ మంచు నెఱుంగవే మమున్?
భ్రమఁగొని శంకరావమతఁ బర్యేషు యజ్ఞమునెల్లఁ బూని ధ్వం
సముగ నొసర్చువారము విశంకత”నంచన, నప్పు డుద్ధతిన్.

౬౦౪

మ. “శివవిద్యేషవరాయణుండు, గడు మశ్వేలుండు దడుండు; వా
ని వడిఁ బట్టుండు; తెండు నాకడకు నిర్ణిద్రప్రభావంతులై
దవులం బోవఁగనీక మీరు ప్రమథుల్ ధైర్యంబుతో” నంచుఁ గ్రో
ధవశుండ్ల వెన వీరభద్రుండు ఘనధ్యానంబునన్ బిల్చుచున్.

౬౦౫

మ. “పట్టితెం డిట హవ్యభోక్తల బల్వడిక దయఁ జూపకే
గట్టిమచ్చర మొప్ప మీరలు గాసిఁ బెట్టుచు; నిష్పదే
మట్టుపెట్టెద నెల్లవారల మందబుద్ధుల” నంచునన్,
దిట్టమైన తదాజ్ఞను నివని తేఁకువన్ బ్రమథోత్తముల్.

౬౦౬

మ. అతిరోషంబున నెల్లదిక్కుల వెనక్ వ్యాపించి బర్హిర్ముఖ
ప్రతతిక బల్ని బట్టి కొట్టి రొగి దుర్వారప్రభావంతు ను
ద్ధతు సప్తాశ్వని సూర్యుఁ బట్టుకొని, దంతస్తోమమున్ జూర్ణ ము
ద్యతులై చేసిరి కొంద తాప్రమథబృందంబందు నొక్కుమ్మడిక.

౬౦౭

సీ. ఒక్కఁడు దహనుని జిక్కంగఁ బట్టి నిశితహేతితోడఁ దజ్జిహ్వా దజీగె;
నొక్కఁడు యజ్ఞుని దిక్కటి మృగరూపమునఁ బాట శిరమును మొనసి నఱకె;
నొక్కఁడు భారతిముక్కును దెగఁగోసె; నొక్కఁడర్యమ్ము బాహువులఁ దునిమె;
నొక్కఁ డంగిరసుని భవ్యోషంబులను జీల్చె; నొక్కఁడు శమనుని నొడిసిపట్టె;

తే. నొక్కఁడు నిర్ఋతి బంధించి యుక్కడంచె;
నొక్కఁడు వరుణుని దర్పంబు నుర్విఁ గలిపె;
బ్రమథగణ మిట్లు చెలరేగి పలువిధముల
భంగపఱువఁగ, బ్రాహ్మణుల్ భయము చెంది.

౬౦౮

చ. వడవడఁ గంప మొంద, ద్విజవారముఁ గాంచి వినములాచు “మీ
యెడఁద భయంబు పోవిడిచి స్వేచ్ఛగ వెల్లుడు వెల్లుఁ”డంచు లో
దుడుకుతనంబు మాని ప్రమథుల్ పలుకంగ నె సంభ్రమంబునన్
గడు ముదమంది బ్రాహ్మణజనంబులు దత్తుని యజ్ఞ వాటికన్, ౬౦౯

తే. వదలి యందఱు యజ్ఞ సంపాదితంబు-లైన వస్త్రములను భూషణాదులను గ్ర
హించి భద్రంబుగను దమ గృహములకును-బోయిచేరిరి నిర్భయంబుగను వేడ్క.

చ. ఉరుతరబుద్ధి యింద్రుఁడు మయూరశరీరముఁ దాల్చి యప్పు డు
పురమునకున్ వడిన్ నెగసి పర్వతసీమను జేరి ఛన్నుండై
యరయుచునుండె దత్తుని మహాక్రతుభంగమునెల్లఁ దాను ని
బ్బరమును మానసంబునను బర్వచు నుండఁగఁ గౌతుకంబునన్, ౬౧౦

క. సురపుంగవు లీవిధమునఁ-బరువులిడన్ జూచి, ప్రమథవర్షుల చేట్టల్
హరినారాయణముని గని-యిరవుగ యోజింపఁ దొడఁగె నెంతయు మదిలోన్,

తే. “శివుని నిందించుచును మూఢచిత్తుండైన
దత్తుఁ డొనరించుచున్నాఁడు తాఁ గ్రతువును;
దగిన ఫల మాతఁ డందక మిగిలెనేని
వేదవాక్కులు చూడంగ వితలుగావె ? ౬౧౩

క. శివవిద్వేషముచే శా-త్రవుఁడను నే నైతి; నిద్రి తథ్యం బరయన్;
శివుఁడను నే, నిష్ఠుండే-శివుఁ డగు; భేదంబు లేదు స్థిరముగ మాకున్. ౬౧౪

తే. ప్రార్థనమొనర్చె విష్ణురూపమున నున్న-నన్ను దత్తుఁడు భక్తితో నున్నతముగ;
నిందచేసెను శివరూప మొందియున్న-నన్నె యీతండు దుర్బుద్ధి నెన్ని వికృతి.

క. భావించెఁ గర్మమున మఱి-భావంబున ద్వివిధముగఁ బ్రభావ మెఱుంగ; శా
ద్వైవిధ్యమునకుఁ దగు ఫల-మేవిధముననైనఁ దెలియ నిపు డొనరింతున్. ౬౧౬

సీ. విష్ణురూపంబున విడువక రక్షింతు; శివుఁడనై లోఁగొందు సృష్టి నెల్లఁ;
గావున స్నేహసంకలితుండనై యుద్ధ మొనరించి యపజయంబుఁ గొని, యందు
రుద్రరూపముచేత రాద్రుఁడనై దత్తు శాంతినొందింతు నిస్సంశయముగ;
నంత యజ్ఞంబు సురావళితోఁ గూర్తు; సంపూర్తిజేయుదుఁ బెంపుతోడ;

తే. విష్ణుదేవునిఁ బూజింప విదితముగను
గలుగు ఫల మింతయే యని గనెడుఁగాత! ”
మనుచు మది నిశ్చయించి యా హరి ముకుందుఁ
డాదినారాయణుండు మర్యాద నపుడు.

క. కరములను శంఖచక్రము-లుకుగదయును దాల్చి మించి యుగ్రప్రమథో
త్కరమును వారిం చెను దు-ర్భరసింహానినాదయుక్తి వరవిక్రముడై. ౬౧౮

తే. వీరభద్రుండు క్రద్ధుడై విష్ణుదేవుఁ-బరమపూరుషుఁ గనుఁగొని పలికె నిట్లు:
“లీవు యజ్ఞపూరుషుడవై కావఁబూని-నాడవు మఖంబు నని వినినాడనుగద!

క. శివనిందాతత్పరుడగు-నవిసీతియుతుండు దక్షుఁ; డతఁ డేఁడీ! వె
దవలి హరి! పట్టియొసఁగుము-ప్రవిమలమతిఁ; గాకయున్న బవరము నాతో. ౬౨౦

క. ఒనరింపుము; శివభక్తుల-కును నీ వగ్రఁగివి సుమ్ము; కనుదుగ శివశ
త్రునికరమునకు హింబును-నొసర్చ నిలిఁగితివి; చూడ యుక్తంబగుచే” ౬౨౧

చ. అనుటయు వీరభద్రుఁ, డపు డాహరి తాఁ వెఱునవ్వు నవ్వి యి
ట్లనియెను “వీరభద్ర! యిపు డాజి యొనర్పఁగ రమ్ము; నేన్ దురం
బునను జయించి దక్షుఁ గొనిపొమ్ము; మఱేమి భయంబు లేదు; నీ
ఘనబలముం గనుఁగొనెదఁగాక” యటంచును విష్ణుఁ డంతటన్. ౬౨౨

క. కోదండం బెక్కిడి జ్యో-నాదము గావించి శాతనారాచతతిన్
ప్రోదిగఁ బఱపఁగఁ, దనువులు-భేదిల్లఁగఁ బ్రమథవరులు బెగడిరి త్రుటిలోన్.

క. క్రక్కిరి రక్తము పెక్కుదు-దిక్కిరి మూర్ఛిల్లిపడిరి తెలివి వదలి పెం
పెక్కిన ప్రమథులనేకులు-చిక్కుటఁ గని యుక్కుదక్కి చెందిన క్రుధచేన్.

తే. వీరభద్రుండు గదఁ గొని విపులశక్తి-విష్ణుదేవునిపై వడి విసరివైచె;
నదియుఁదద్దేహమునుదాఁకియపుడెనూఱు-ముక్కలగుచునుజెదరెన్దొక్కులందు.

తే. అతిరుమాన్వితుఁడై విష్ణు వంత గదను-దాల్చి వీరభద్రునిఁ గొట్టఁ, దద్దయు నది
తచ్చరీరంబుఁ దాఁకిమితయగు రీతి-మొక్కవోయిన దయి నూఱు వ్రక్కలయ్యె.

క. ఘనమగు క్రోధంబున లో-చనము లరుణములుగఁ జేసి శార్ఙ్గి ఝణములో
ఘనమయి పర్వతబలమున-మొనసిన యెండొక్కగదను బూనె గడిమిమై.

క. బెడిదముగ వీరభద్రుం-డడరి గదాధరునిఁ గొట్టె ఖట్వాంగమునన్;
వడి బాహుదండ మదరఁగఁ-బుడమింబడె గదయు నపుడు పూనికమీఱన్.

ఉ. ఆగ్రహ మొంది విష్ణువు నిజామితతేజముతోడ మండు న
త్యుగ్రసుదర్శనంబుఁ గొని యుద్ధతి వ్రేసెను వీరభద్రుపై;
విగ్రహ మత్యుదగ్రముగ వెల్లుచుఁ జక్రము రాఁ దలంచె న
వ్యగ్రత శంభుఁ; దద్గళమునం దది యొప్పెను తారహారమై. ౬౨౩

శా. చక్రం బాగతి వ్యర్థమై చనుటయున్ శాంతంబు పోవీడి ని
ర్వక్రంబై రవికోటికాంతినిభమై రాజిల్లు ఖడ్గంబుచే

నాకూరాత్ముని వీరభద్రుని రణంబందు న్వడిక జంపఁగా
శక్రాదు త్వరఁగఁద వానిపయికిక జంచద్రతిక మార్కొనె. ౬౩౦

ఉ. అంతఁ బ్రతాపవంతుఁడు మహాభుజుడై తగు వీరభద్రుఁ డ
త్యంతదుష్క ఖరాసిఁ గొని యద్భుతరీతిని వచ్చు విష్ణుని
క్రాంతినిఁ గాంచి హుంకృతిఁ దిరస్కృతుఁ జేసి తదీయభాహువుల్
వింతగ నిల్చిపోవునటు వే నిజశక్తి నొనర్చె నెంతయున్. ౬౩౧

తే. అంత నారీతి భుజము లాహరికి స్తంభి-తంబు లగుటయు, సత్యంశ దారుణక్రథ
నడరి శూలముద్గరముల హరినిఁ జంప-వచ్చుచుండెడు నావీరభద్రుఁ గాంచి. ౬౩౨

క. ఆకాశవాణి పల్కెను-బ్రాకటగతి“వీరభద్ర! నలదు తెగువ నీ
కీకరణి; విస్మరించితి-వే కోపంబుని స్థిరత నిఁగు రణమందున్? ౬౩౩

తే. విష్ణువే శివుఁడు, శివుండె విష్ణు వనుచు-నెఱుఁగుమా వీరభద్ర! నీహృదయమందు;
నీయుభయులందు భేద మొక్కించుకేని-యెందు లేదని తెలియవే యెప్పుడయిన?”

క. అను గగనవాణి పల్కులు-విని వినయముతోడ మొక్కె విష్ణునకును జ
య్యన వీరభద్రుఁ డాత్మను-గని శంకరునాత్మగాఁగఁ గ్రక్కున నంతన్. ౬౩౪

సీ. దత్తుని సిగఁ బట్టి శిక్షింపఁగా నెంచి యమ్మహామతి యప్పు డనియె“నోరి!
పరమపూరుషుని శంకరు దేవదేవుని నేముఖంబునఁ గడు నిష్ఠముగను
నిందించినాడవో సందియంబును లేక యావక్తమును జేల్తు” ననుచుఁ గ్రూరుఁ
డయి క్రోధదీప్తరక్తాంబకములఁ జూచి, దత్తుని వక్త్రంబుఁ దన ఖరాసిఁ

తే. గొట్టికొట్టి నఖంబులఁ గ్రుచ్చిక్రుచ్చి-శిరము తెగిపడ నఱకె; శంకరుని నింద
విని ప్రహర్షితులగువారి విడువ కపుడె-నాల్కలను జెవులను గోసె నల్కమెఱసి.

బ్రహ్మదేవుఁడు కైలాసంబునకరిగి శంకరుని బ్రార్థించి యజ్ఞము నెఱవేర్చుట

తే. ప్రమథనాయకుఁ డగు వీరభద్రుఁ డడరి-క్రతువు నాశన మొనరింపఁ, గమలభవుఁడు
శివుని దర్శింపఁ గైలాసశిఖరమునకుఁ-జని మినుతిచేసి విధిలోపమును వచించె.

సీ. “అలకింపుము దేవ! యజ్ఞసంరక్షకా! నావిన్నపంబు నోదేవదేవ!
యారీతి యజ్ఞంబు నెల్ల విధ్వంసంబు గావింపఁ బాడియే గరళకంఠ!
బ్రహ్మస్వరూపిణి పరజగద్ధాత్రి యా సతి నిత్యయై వెల్గు జగతియందు;
నాదేవి దేహంబు నవధరించుట చూడ భ్రాంతంబు మఱి విడంబనము గాదె!

తే. యా మహామాయ దత్తుని యంతరంగ
మును విమోహింపఁ దన మాయఁ గొని క్రతువున
యజ్ఞ కుండంబుపొంత ఛాయాసతి యను
దాని నునిచెను; నదియె తద్వహ్నిఁ జొచ్చె.

క. దక్షప్రజాపతియు మది-లో తో భంగబంధ వహ్నిలో ఛాయయె సా
పేక్షా బ్రాకృతసతి ప్ర-త్యక్షంబుగ గగనమందె యలరె మహేశా! ౬౩౯

క. ఇది యంతయు నెఱుంగవె సీ-మది? క్రతువిధ్వంసనంబు మానక చేయక
బాదలుచునున్నాడవు; సీ-కిది పాడియె దేవదేవ! కృపక గనుఁగొనుమా!

ఉ. రమ్మ పరేశ! భక్తనికర మ్మొనరించు నమస్కృతు ల్దయక
సమృతితోడఁ గైకొని ప్రసన్నతఁ బూనుము; ధర్మరక్షక
త్వమ్మన నుండు సీవెయింట ధర్మవిధ్ధముగాఁగ యజ్ఞలో
పమ్మన జేయఁబూనినఁ బ్రపంచగతు ల్కొననాగు నేవిధిక? ౬౪౦

సీ. యజ్ఞంబు పరిపూ ర్తియగునట్లు చెయు; మంతిల నెల్లరముఁ గూడి దైవవంద్య
యగు పరిదేవిని బ్రార్థింప నాదేవి దర్శనం బొసఁగు సత్యముగ సేకు;
నిది తగు కార్యంబు; ముదమున దక్షుని భవనంబుచకు రమ్మ; ప్రస్తుతించు
నన్ను మన్నింపుము; నాధ! యనుగ్రహవీక్షణంబున మది వేఱుచేయ
తే. వలదనుచు వేడఁగా బ్రహ్మవాంఛఁ దీర్ప-శివుఁడు దక్షప్రజాపతిసవనవాటిఁ
జేరఁబోయెను; నచ్చట వీరభద్రుఁడ-డాగతుండైన జనకున కపుడు మ్రొక్కె.

చ. హరుని విరించి తా మరల నర్మిలి వందనమాచరించి సం
బరమున “నోమహేశ! క్రతువర్యము విఘ్నములేక సాగున
ట్లరవడి నాజ్ఞయి” మృదుచు నొయ్యన వేడఁగ, శంకరుం డెదక
గరము ముదంబు నంది కుతుకంబున వెల్లెడు వీరభద్రునిక. ౬౪౩

క. కనుఁగొని “మదిలో రోషం-బును వదలుము వీరభద్ర! పూన్పుము యజ్ఞం
బును సంపూర్ణ మొనర్పం-గను దగు కార్యములనెల్లఁ గడువడి” ననఁగక.

తే. వీరభద్రుఁడు శివుని యాజ్ఞారతుఁ డయి-యాది తేయుల నెల్లను నపుడు వదలెఁ;
గ్రతువు మున్నున్నరీతి విరాజిలంగ-దగిన యత్నంబు గావించె దత్త ణంబ.

ఉ. అంత విరించియు నృతల నా హరుఁ ద్రవ్వంబకుఁ గాంచి వేడె న
త్యంతము భక్తి “దేవ! దయ నారసి దక్షు సజీవుఁ జేయఁగా
నెంతయు నాజ్ఞయిచ్చి క్రతు విప్పుడు పూర్ణముచేయనొ” ననక
స్వాంతమునందు బ్రహ్మనుడి చక్కఁగఁ దా విని పత్మ సీక్రియక. ౬౪౬

క. “ఓ వీరభద్ర! దక్షుని-జీవింపఁగఁజేయు” మనఁగఁ ‘జిత్తం’బని న
దాపుఁ డగు నతఁడు చెచ్చెఱ-దేవోత్తము వాక్యములను దీర్పఁగఁ గడఁకక.

ఆ. మేకతలను దెచ్చి మెలపున దక్షుని-కంతసీమ నతుకు కలిపి జీవ
మొసఁగె; దక్షుఁ డపుడు వెనుఁ జేతనత్వంబు-గలిగి చెలఁగె యజ్ఞ నిలయమందు.

తే. శివుని నిందించువారెల్ల భువిని మూఁగ-లై న పశువులు కాఁగల రినుచుఁ దెలియ
ఛాగముండంబు నొసఁగె దక్షప్రజాప-తికిని నటు వీరభద్రుండు దివ్యమాని!

తే. బ్రహ్మచేతను బ్రార్థింపఁబడి మహేశు-కరుణ నెల్లరు యజ్ఞభాగములఁ గొనఁగ
వచ్చి రచటికి; దక్షుండుఁ బరమశివున-కాహుతి నొసంగి క్రతువు సమాప్తిజేసె.

సీ. బ్రహ్మాయు, విష్ణువుఁ బల్కిరి దక్షునిఁగని “దక్ష! నీవు నెమ్మనమునందు
భక్తిపూర్ణుండవై పరమేశ్వరుండగు శివుని నాదృతిని సంసేనచేసి,
పూజింపు మింక బహుపూజ్యస్తుతులచేతి; నలరింపు మాదేవు నధికముగను;
నిందించి పాపంబు నెఱి సమార్జించితి; వాపాపము నశింప నర్హురీతి

తే. గోరిక గలట్టివాఁడవై భూరిమహిము-డై సనాతనుఁడైన యా హరుని వినుతిఁ
జేయు; మాలస్యమునొనర్పఁజెడుదు; విద్ది-నిజముముమ్మాటికినిజాడనిజమునిజము.

తే. శివుఁడు శీఘ్రముగాఁ దృప్తిజెందు దేవుఁ;-డలరు శివుఁ డని పల్కిన యంత్రలోనె;
యిదిస్వభావంబు; నినుగూర్చియించుక యును-నుంపఁ డెప్పుడువైరస్యముల్లమందు.”

తే. బ్రహ్మయును విష్ణు వీరీతిఁ బలుక దక్షుఁ-డాదృతిని విని కడుభక్తి యాత్మఁ గలుగ
నవ్యయుఁబరేశుఁడగు శివునంఘ్రిపద్మ-ములకెరఁగిస్తోత్రమును జేయఁబూనెమాని!

దక్షకృత శివస్తోత్రము

సీ. “యోగవిదుత్తమ! యోగిముఖ్య! పరేశ! నారాయణుండును నశినభవుఁడు
నిన్నెఱుంగఁగలేరు నే నెల్లెఱుంగఁగా నోపుమఁ గుమతిని నురుతరముగఁ?
బొంద శక్యముగాని పూర్ణమా సీస్వరూపముఁ గాంచు యోగ్యత యమరఁ గలదె?
సకలజీవములకుఁ బ్రకటితంబగు బుద్ధి వీవె కా కన్య లింకేరు గలరు?

తే. లోకములు త్వన్మతివశములుగద! యదియె
హేతువుగఁ ద్వద్వశమతి నై యెసఁగు నాకు
నిన్ను నిందింప నేతప్పు నిలువఁగలదు
భావమందునఁ దలఁపవే దేవదేవ!

౬౫౪

సీ. నీవు శుద్ధుండవు, నిరుపమానుండవు, పరముండవును, బరాత్పరుండ వగుదు;
బ్రహ్మాదిదేవతావరసమర్చితుండవు; నీచరిత్రంబును నేను బాగడఁ
గలవాడనే దేవ! కమనీయమయి యుత్తమంబగు నీదు రూపంబుఁ దెలియ
నోపుదునే? బహుపాపుండ; వేటొక్కగతి లేదు త్వత్పదకమలయుగము

తే. తప్ప; శరణుఁజొచ్చితి శంభు! తప్పులెల్ల-నీ నిజగుణాళిచేత మన్నించి నన్నుఁ
బాపసాగరముననుండి పరమకరుణ-నుద్ధరింపుము; రక్షింపు మురుదయాత్మ!

సీ. నీవె దేవుండవై నెగడువాడవు, నీవె పరమేశ్వరుండవు వరద ! జగతి
 దీను లుత్తములును దెలియంగ నీమూర్తులగుదురు పశుపతీ! యక్కతమున
 విశ్వరూపుడవయి విలసిల్లుచున్నాడ; వేను నీవిశ్వమందే వసించు
 నట్టివాడనుగాదె యనఘాత్మ! నిను నిందఁ గావింపఁగల్గిన కలుష మెట్టు
 తే. లొందఁగల; దేచు దీనుడ; సందియంబు-లేదు; శరణాగతుడను నీ పాదములకుఁ;
 గరము సంప్రీతి ననుఁగాంచి పరమకరుణ-వెలయ విశ్వేశ! రక్షింపవలయు నెపుడు.

ఉ. నీపదముల్ శిరంబునను నిల్పి విరించియు, విష్ణుమూర్తియుఁ
 బ్రాపయి దేవ! పూజ్యపదభాసురు లైరి; పరేశ! నిన్ను నే
 నీపగిదిఁ నభాగతుని నెంతయుఁ గన్గొనునట్టి భాగ్యముఁ
 మా పితృకోటి చేసె నెది మానసమందు నటంచు నెంచెదఁ.

౬౫౭

తే. సకలజీవులకును నెందు సాధుమతివి, -కుమతివియు నీవె యగుదువు; కొసరి వంద
 నీయుండవు, నిన్మృడవు నీవె; నిన్నుఁ దిట్టి-నట్టి దోషంబు నాకెట్టు లుడుగునభవ!

తే. ఇక్కరణిదక్షుఁడునుతింప నెంతయుశివుఁ-డాశుసంతుష్టుడగుటఁ గృపాభియపుడు
 స్వీయహస్తాంబుజంబులఁ జేరఁదీసి-యద్ధరించెను దక్షుని నురుకరుణను.

౬౫౮

ఉ. శంకరుఁ డట్లు గాత్రమును స్పర్శముచేయఁగ దక్షుఁ డెంతయుఁ
 శంక మనంబునం దొరఁగి జన్మము ముక్తిని గాంచినట్టు లే
 యంకిలి లేక ధన్యతను నందినకై వడి భాగ్యసంపదఁ
 బింకముఁ జూపువాఁడెవరు పృథ్వి నటంచును నెంచె సంకటఁ.

౬౬౦

తే. ఒనర మనోవాక్కాయము-లనఁబడు క్రైకరణములగును సశిశయభక్తిఁ
 గొని బహువిధోపచారము-లను శంకరుఁ దృప్తిఁ బూజలను గావించెఁ.

౬౬౧

సీ. అంత విరించి మహాదేవుఁ గనుఁగొని భక్తితో వచియించె “బరమపూజ్య!
 భక్తుల దయతోడఁ బాలించు భగవంతుడవు సదాశివుడ వీ వవుదు వెపుడు;
 పరమేశ్వరా! నాదు వాక్యంబు చిత్తంబునం దనుగ్రహమున నవధరింపు;
 దక్షప్రజాపతి రక్షితుండయ్యె నేసితినుండి యిప్పుడు హితముమీఱి,

తే. శంకరా! యింకమీఁద నిర్జరులు నిన్ను-వదలి యజ్ఞంబునందలి భాగముల గ్ర
 హింపఁబోయినచో నట్టి హీనగతియె-నొందుదురుగాక! తక్షణంబందె యెందు.

తే. మనుజు లెవ్వరు నిను వీడి మఖములందు-నితర దేవతలను గొల్తు రెప్పుడయిన,
 వారలెల్లరు నధములై బహుళపాపు-లగుదురుహతక్రతువులయి యనవరతము”.

పదునొకండవ అధ్యాయము

ఛాయాసతీ వర్ణనము

తే. శివుఁడు యజ్ఞసమాప్తిని జేసె నిట్లు-కొడువ లేకయె దక్షునకును మఖఫల
మబ్బె; నంతటఁ బ్రాకృతునట్లు సతిని-యోగమున ట్లుబ్ధుఁడై హరుఁ డుల్లమందు.

క. రోదనము చేయఁదొడఁగెను-వేదన మతిశయముగాఁగ విడువక యట; వా
ణీదయితుఁడు, శ్రీదయితుఁడు-భేదము పోఁ బల్కి రిట్లు ఖన్నత దొలఁగఁ.

తే. “ఓ మహాజ్ఞాని! భ్రాంతుని యొప్పిదమున-మోహితుఁడవయి మదిని నుత్సాహశక్తి
దక్కి విలపింపఁ బాడియే, తత్త్వవేత్త-వయినవాఁడవు శంకరా! యఖిలరూప!

సీ. పరిపూర్ణమయినట్టి బ్రహ్మస్వరూపయు, నిఖిలజగజ్జననియు, సనాత
నియు, మహావిద్యయు, నిగమాంతవేద్యయు, విశ్వచైతన్యరూపిణియు, విశ్వ
కర్త్రీయు నాదేవి కమ్రత వెలయును; నాయంబు మాయచే ననవరతము
స్వాధీనతను బొంది చరియించుచున్నార మే మెల్లరము దేవ! యామహేశి

తే. దేహము త్యజించు ననుచుఁ జింతింతు వెట్టు?

లేమహాదేవికరుణచే నోమహేశ!

యీవు మృత్యుంజయుండవై యెసఁగి, తట్టి

జనని తనుమోక్షణంబు వాస్తవము? భ్రమయె.

౬౬౭

తే. ముగురము మనము తద్దేవి మూర్తులము మ-దిం దలంచిన; భవదీయనింద గాదు,
వరమహేశ్వరినిందయే వాస్తవముగఁ;-దెలియు నీ కెల్లవిషయంబు దివ్యవిభవ!

క. పరమేశ్వర! త్వన్నిందయె-పరమాఘకరంబుసుమ్ము; భావింపఁగ నె
వ్వరు నిందింతురొ దేవిని-పరిత్యజించు వెన వారిఁ బాపాత్ములుగాఁ. ౬౬౯

క. ధర్మాత్ములను ద్యజింప; ద-ధర్ముల వడిఁ ద్రోసివైచుఁ దా దేవిసుమీ!
నిర్మలమతిఁ బితృదులు-శర్మమొసఁగఁదగు నటంచుఁ జర్చింప దొగిఁ. ౬౭౦

తే. ధర్మసంబంధమే మదిఁ దలఁచుఁగాని

తలఁప దాదేవి లాకృత్యదధిని నెపుడు;

ధర్మమొనరించువాఁడె యాఁ దనకుఁ దండ్రి

తల్లియును బాంధవుం డని తలఁచుచుండు.

౬౭౧

ఉ. పాడి దొఱంగునట్టిఁడు స్వబాంధవుఁడైన విరోధి దేవికిఁ;

జూడఁగ దక్షుఁ డక్కరణిఁ జొప్పడె నిందయొనర్చుటఁ శివా!

పోడిమిఁ దూలఁ బాపియును బూజ్యుఁడు గాఁడని త్రోసివైచెఁ దా

నోడక పుత్రియయ్య దయ యుల్లమునందుఁ దలంప కెంతయుఁ.

౬౭౨

తే. ఏవిధంబున దుర్దముండై వివేక-రహితు దక్షప్రజాపతిని హితుఁగాఁగ
నెంచి ధర్మక్రియాఫల మిచ్చు తల్లి-తా తమింపఁగ నోపు నద్దాన నపుడె. ౬౭౩

ఆ. అమితపాపి యయిన యాదతుని ద్యజించి-స్వీయపదమునకును జేరఁబోయె;
క్షణములోన నతనిఁ జంపంగఁదగిన సా-మర్థ్య మాత్మ లేదె! మానితగుణ!

తే. ధర్మబోధ యొనర్చు నాతల్లి దేని-వలన నగును నుపేక్ష, తా భావమును
నెంచి యెల్లలోకముల శిక్షించుచుండు;-దానఁ జూపక విడిచెను దండ్రీ నపుడు.

సీ. ఒకవేళఁ జంపిన సకలలోకంబులు తండ్రీని గూర్చి సంతతము ధైర్య
మేరీతి నిలుపును; హృదయంబునందు నీ కారణంబును వెన్ని కడఁక నిత్య
యైన యావరమమహాదేవి దక్షప్రజాపతి మోహితస్వాంతఁ జేసి,
మాయఁ బొంది తిరోహితాత్మయై గగనంబునందున నిల్చెను; సందియంబు

తే. వలదు వలదు మహాదేవ! వహ్నియందుఁ
దాఁ బ్రవేశింపలేదు; సత్యముగ శోక
మేల! ఛాయానశియె చొచ్చె; నింక సుస్థి
రత్యమును బూను; మాత్మ ధైర్యంబుఁ గనుము.” ౬౭౬

తే. అనుచు బ్రహ్మయు విష్ణుండు వినయమునను-దెలుప వారలఁ గని దేవదేవుఁడయిన
యాశివుం డిట్లు ప్రశ్నించె “నాద్యులార!-సత్యమేని భవద్వాక్యసమితి యింక.

సీ. మత్సరీమణి బ్రహ్మమయి నిత్యప్రకృతి పరాభిధ నిత్య దేహముఁ ద్యజించె;
దా నెందుఁ బోయెనో నే నెఱుంగఁగఁజాల; మత్ప్రాణవల్లభ మానసియఁ
బరమేశ్వరిని జూచి పడయుదు సంతృప్తి; మనమున శాంతంబుఁ గనుచు” ననుచు
బ్రహ్మవిష్ణులు “శివా! పరమజగద్ధాత్రీ, సకలలోకైక సంస్తవ్య, పంచ్య

తే. భక్తి నుతియింపుదము; మది బహుళతుష్టి
నంది మన కొగిఁ దన దివ్యమయిన రూపుఁ
గనఁబఱచు శంక లేక తాఁ గరుణ” ననుచుఁ
బలికి రత్యంత వినయసంకలితు లగుచు.” ౬౭౮

వ. వెండియు నారదుఁడు మహాదేవునితో నిట్లు చెప్పందొడంగె. ౬౭౯

తే. “ఇట్లు శంభునితోఁగూడ సృష్టికర్త
యైన బ్రహ్మయు విష్ణుండు సంతరంగ
మందునను నిశ్చయించి బ్రహ్మస్వరూపఁ
బాగడఁదొడఁగిరి భక్తితో మునిన శేణ్య! ౬౮౦

క. “నీవే నిత్యపు, విద్యపు, సేవే చేతనపు, జగతి నీవే పరమ
ప్రాసేణ్యపు, బూర్ణపు, నో-దేవీ! బ్రహ్మమయి, విచ్ఛేద్యతవిగ్రహపు.” ౬౮౧

సీ. వేదాగమముల విభిన్నతఁ బారయక యుండు; నద్వైతంబె యరుతరమగు;
 నీదు రూపంబగు నిత్యంబు; గోప్యమై విజ్ఞానగమ్యమై వెలయు; బ్రహ్మ
 మునకు ననుస్మారములఁ జేయువారము; సృష్టి చేయుటకు శరీరధార
 ణంబును గావించు వంబ! నీవె ప్రధాన పురుషస్వరూపవై పొలుతు; వట్టి

తే. కారణమున శ్రుతుల్ ద్వైతకలన నిన్నుఁ
 గూర్చి పలుకుచునుండును గొసరి దేవి!
 యీవు లేకున్న పురుషుండు చూపె శవము
 తోడను సమానుఁ డయియుండువాఁడు; నిజము,

౬౮౨

తే. ఎల్ల దేవతలందు నీ వెన్నఁబడుదు-వాద్యయుఁ బ్రధానపును నని యఖిలవిధము
 లుగను నోతల్లి! నిజముగా జగతి సతత-మార్యపూజిత!యోదేవి! యర్హ చరిత!

చ. తలఁచ నచింత్యమైన చరితంబును రూపముఁ గల్గు నిన్ను ని
 స్తులమహిమాఢ్య నేవగిది స్తోత్రము చేయఁగనేర్తు మంబ! చం
 చలులము, సర్వబుద్ధులము; శంకరి! స్వేచ్ఛ మమున్ సృజించి తీ
 వె, లయమొనర్తు వీవె, మది నెట్లు సమర్థుల హాదు మెన్నుమా!

౬౮౩

క. నీమాయచేత మోహితు-లై మానవులట్లు జ్ఞాను లందఱు నుండం
 గా మా కోపరమేశ్వరి!-నీమహిమ నుతింపఁ గలదె నేర్దు మనమునన్! ౬౮౪

సీ. నీవె మాకెల్లను నిత్యచేతనపు, బుద్ధివి, సర్వశక్తివి, వివిధఫలద;
 వీవు లేకుండిన నేమెల్ల శవములయట్లుండువార మోయవ్వు! నిన్ను
 స్తుతియింపఁజాలు దక్షిణ మాకుఁ గలదె? గుణత్రయంబునను బంధన మొనర్చి,
 నిజమాయచేత నీ నిఖిలంబు భ్రమ ముంచి యజ్ఞానులను జేయు దమ్మ! యెవ్వ

తే. ధమున నీదృశులగు నేము తావకీన
 మహిమఁ బొగడంగ నేర్తుము? మఱి వినయము
 తోడ విజ్ఞప్తిచేయు నుత్సుకత మాకుఁ
 గలదె సర్వజగద్ధాత్రి! సర్వశక్తి!

౬౮౬

మత్త. ఏము దక్షగృహంబునందున నెట్టిరూపముఁ గంటిమో
 యా మహోత్తమ రూపమున్ దయ నవ్విధంబున మాపయిన్
 బ్రేమతోడుతఁ జూపు మిప్పుడు నిశ్చలంబుగ నున్న మా
 కోమహేశ్వరి! ధన్యతం గన నుల్లమందున నెంతయున్.

౬౮౭

తే. ఓ జగద్ధాత్రి! పరమేశ్వరి! జగంబు
 నందు నేమెల్లరము వివర్ణాత్మలమయి
 యున్నవారము శవముల యొప్పిదమున;
 నిన్నుఁ బొడఁగందు మసువులఁ గన్నకరణి."

౬౮౮

దేవి బ్రహ్మవిష్ణ్వశులకుఁ బ్రత్యక్షమగుట

తే. బ్రహ్మవిష్ణ్వశు లీరీతిఁ బ్రస్తుతింప-వారి దైన్యంబుఁ బొడంగని వ్యాకులాత్ముఁ
డౌ శివునిఁ దేర్పఁగా నెంచి యాకసమున-దర్శనంబిచ్చె దేవి సంతసముతోడ.

చ. తొలుతను దక్షయజ్ఞమునఁ నొంచి యటన్ జ్వలనప్రవేశ మే
విలసితరూపునన్ బ్రకృతి వేడుక మాయను బొంది చేసెనో,
చలనము లేని నేత్రము లెసంగఁగ బ్రహ్మయు విష్ణుశంకరుల్
సలితరీతిఁ గన్గొనిరి ఛాయను గాళికనుం బరాత్పరన్. ౬౯౦

ఆ. అపుడు శివునిఁ గాంచి యనియె నాయంబిక-కరుణ మదిని నెలయ గారవించి,
“దేవదేవ! నీవు దిగులు నెమ్మనమున-వదలు; మింక స్థిరతఁ బొదలుము శివ!

ఉ. మేనకకున్ హిమాద్రికిని మెప్పు జనింపఁగఁ గూర్తునై ప్రియం
బూని త్వదీయపత్ని నయి పూర్ణమనోరథయుక్తుఁ జేసెదన్;
మానసమందు సత్యమని మాటికి మాటికి నెన్నుచుండుమా
యానుడి నిన్ను వీడనని యెప్పుడు నెందమునన్ మహేశ్వరా! ౬౯౧

క. భవదీయ హృదయ దేశమె-యవును మహాకాళికాశ్రయంబుగఁ బ్రియమై;
శివ! నీవు మహాకాళుడ-వవునువు లయకారిగుండ వై జగమునకున్. ౬౯౨

క. నీవు ప్రభుత్వాహంకృతి-తో వచ్చియిచ్చితివి నన్నుఁ దొల్లి; తదపరా
ధావిరూప్తిని బట్టి-భావంబునఁ గొంతతడవు నదలినదానన్. ౬౯౩

తే. అచిర కాలములోనఁ దద్వదంతికమునఁ
జేరఁగలదానఁ; గడు శాంతచిత్తుఁడ వయి
యుండుము; మహేశ! నీ కిదే యొక్కయుక్తి
తెలుపుచున్నాను వినుము సుస్థితిని బూని. ౬౯౪

క. ఆయుక్తి సనుసరించియె-చేయుము జతనంబు; నీదు చిత్తంబున క
త్యాయతమోదము గలుగ న-మేయాకృతితో లభింతు మెచ్చుకొన శివా! ౬౯౫

క. పూర్వాకృతికంటె న-పూర్వశరీరంబుఁ దాల్చి, పొగడఁగ న నీ
యుర్వి మనోహరనై, దృ-శ్పర్వం బొనరింతు నీకుఁ బరమోత్కర్షన్. ౬౯౬

సీ. ఆయుపాయం బేది యందువో వినుము దక్షమఖంబునందుఁ గృశానుఁజొచ్చి
నట్టి మదీయఛాయాకృతి శిరమున ధరియించి, నన్ను సంస్తవమొనర్చు
చీయుర్వియంతయు నేపునఁ దిరుగు; మా దేహంబు బహువిధదివ్యఖండ
ములుగఁగ నిద్ధరాతలమునఁ బడిపోవు; నాస్థలంబెల్లను నధికసుకృత

తే. యతమహాపీఠ మగుచుండు; యోని యెందుఁ
బడు నచటు పీఠవర్జమై పరఁగు; నందు

నీవు వసతిగ నిల్చి సద్భావమునను
దపమొనర్చినఁ గైకొందు నపుడె శరద్దా!''

౧౯౮

క. మునినాథ! యీవిధంబున-ననువగు యుక్తిని వచించి యనుసయమును వే
డ్చును మాటిమాటి కొనరిచి-కనియెఁ దిరోధానమును జగద్ధాత్రి వెనుకఁ. ౧౯౯

క. పరమేష్ఠిప్రముఖామర-వరు లరిగిరి స్వగృహములకుఁ; బరశివుఁ డంతఁ
మరలి మరల దత్తుని మం-దిరమునకుం జనియె మిగుల దీనత మాసి! ౨౦౦

శివుఁడు సతీజేహంబును వెదకి దానిని ధరించి నాట్యమాడుట

తే. 'ఓప్రియసతీ! సతీ!' యని యొక్క-మొగిని
బ్రాకృతుఁడుపోతఁ బలవించె భ్రాంతుఁడగుచు;
యజ్ఞశాలను జొచ్చి ఛాయాసతివర
గాత్రమును దాను వెదకుచు నాత్రమునను. ౨౦౧

తే. ధరణియందునఁ బడియున్నదాని, ముద్రి-తంబులగు నయనములతోఁదనరుదాని,
దీప్యమానంబగుచునున్న దేహాలసిత-నందు ఛాయాసతిని హరుఁ డార్చి గనియె.

తే. సహజముగు నిద్ర గూఢిని చాన పోల్కి-చెక్కుచెదరని ఛాయను నక్కజముగఁ
గాంచి, శోకాగ్నిసంతప్తగాత్రుఁడగుచు-బలికె నీరీతి నారదా! పరమశివుఁడు.

క. "ఓసతీ! నీకుఁ బ్రియుండను;-నీసరసకు వచ్చినాఁడ నే; లెమ్ము ప్రియా!
వే సంతసమున నాతో-నానఁ బలుకవేల తొంటియట్టుల తరుణీ! ౨౦౪

ఉ. తప్పు నొనర్చినట్టి నను దత్తుని శోకసముద్రమందు లో
నిప్పుడు ముంచి యెచ్చటికి నేగితివో వడి మాయమై భ్రమఁ
గప్పఁగఁజేసి; నే వదలఁ గాంతరొ! ని న్నెప్పుడైన; నెమ్మదిక
మెప్పు వహింపఁబూని పుడమిఁ జరియింతును గొంతకాలముఁ." ౨౦౫

క. ఈవిధమున శోకము మది-నావహిలక బహుముఖముల నాలాపంబుల్
గావించి ప్రాకృతునివలె-నావనితను గొంగిలించి హస్తయుగమునఁ. ౨౦౬

క. మునివర! యీ ఛాయాసతిఁ-దన శిరమునఁ దాల్చె శివుఁడు తద్దయు మోహం
బున; సమ్మోదము మీఱఁగ-ఘననాట్యము సల్పె నపుడు త్మోతలమందుఁ.

క. సురవరులగు బ్రహ్మాదులు-పరమాశ్చర్యంబుతోడ బలసి దివిఁ బురం
దరు మున్నిడుకొని యద్భుత-వరరథముల వచ్చి రభ్రపథమునఁ ద్వరగఁ. ౨౦౭

క. కురిసెం బువ్వులవానలు-శిరమున జడలెల్ల వెలుఁగఁ; జిత్తామోదం
బిరవొందఁగ ముఖవాద్యము-ల రచించుచు నాడి రాటలక బ్రమథవడుల్.

సీ. శిరమునఁ గొండొక సేపు ధరించియుఁ, గుడిచేతియందునఁ గొంతతడవు,
వామహస్తంబునఁ బ్రేమ నించుక కాల, మంస దేశేంబునయందుఁ గొంత
వడి, తొమ్ముమీఁదను బరమముదంబునఁ గొంతకాలం బుంచుకొని సదాశి
వుండు నృత్యంబును నిండువేడుకతోడఁ గావించె; జరణవిఘట్టనహతి
తే. నవని కంపించె; నారీతి నాడుచుండఁ-జంద్రలోకంబుననుండు చంద్రుఁ డపుడు
శంకరుని భాలభాగంపుఁ జక్కిఁ దిలక-ముగఁ బ్రకాశించె నారదమునివరేణ్య!

తే. వెలుఁగుచున్నట్టి జడలలో లలితభణితిఁ
దారల సమూహమెల్ల నుద్భాసమాన
ములుగఁ జెలువొందె; రవిలోకమునను నెగడి
రవియుఁ గంఠభూషణతను గ్రాలె నపుడు. 2౧౧

క. ధరణీభారముఁ బూసిన-యరగపతియుఁ, గూర్మరాజు నురుబాధిత్తులై
హరనృత్యపు వడిఁ గదలికఁ-బారసి తలల నంచి విడువఁబూనిరి పుడమి. 2౧౨

క. శివనాట్యవేగవృద్ధం-బవు పవనంబునఁ గులాచలాళి వడంకె
భువిని సుమేర్వాడులు చెట్లవైఖరిని నాత్మశక్తులను నీడి ముని! 2౧౩

తే. లఖలభూతంబులును త్రోభమంద నాట్య-మాఝి ఛాయాసతీవిగ్రహమును శిరము
నందు ధరియించి సకలావనిం దిరుగఁగ-బయలు వెడలె దక్షక్రతువాతీనుండి.

మ. పరమామోదముతోడ శంకరుఁ డెదఁ భావించె''నోప్రేయసీ!
ధరణికి సిగ్గు త్యజించి ఛాయవగు నిక ధ్యానించుచుక మూర్ధమం
దు రహిందాల్చి చరించువాడ మనముందుక సంతసంబొప్ప; నే
వరభాగ్యంబు నొనర్చినాడనొగడే పల్నాట'' లం చాత్మలోక. 2౧౪

తే. పరమశివుఁడీవిధమున స్వభాగ్యగరిమ-వర్ణ నము చేయుచును మదిఁబ్రమదమెనఁగ
మరల నాట్యంబు గావించె బరవశుండయి-నారదమునింద్రయప్పడవారితముగ.

క. జగమంతయు త్రోఁగించెను;-ఖగములు చేష్టలను దక్కి త్యాగ్యలీల బడియె;
దిగులొంది యకాలప్రళయగతిక భూతతతి యెంచె నాత్మలయందుక. 2౧౫

క. పరమేష్ఠియాజ్ఞ ఋషులుక-సరవిని గావించి రపుడు స్వస్త్యయనం; బా
తుడులయి దేవత లెల్లరుఁ-బరమాశ్చర్యంబుతోడ భావమునందుక. 2౧౬

క. "ఇది యేమి విలయ మిత్తజీ-నొదవెను? జగమెల్లఁ గలఁగె; నుల్లములను నీ
యదనున కేయుక్తియుఁ దోఁపదు; లోకం బెట్లు నిలుచు భద్రస్థితితోక?

సీ. దక్షుండు మమ్రెల్ల ధ్వంసంబు గావింప, నీలోకము నశింప నెంచి శంక
రునకు విద్వేషంబు జనియింప హేతువైనట్టి కుయజ్ఞంబు యత్నమునను

గావింపఁబూనెనో? కనుఁగొనఁజాలము; శంభుఁడు కడు సంతసంబునందు
మునిఁగి విఘ్నార్ణవయనుఁడయి లోకంబులకుఁ గల్గిన విపత్తు నకట! తలఁపఁ;

ఆ. డేమి చేయువార; మేరీతి లోకసం-హరి కారకుఁడు మహానుభావుఁ
డాది దేవుఁ డెట్లు లంఘను శాంతింబు?—మదిని జింతి సేయఁ ద్రిదశు లిట్లు. 2.20

విష్ణువు ఛాయాసతీదేహమును ఖండఖండములు చేయుట

క. ఘనగంభీరస్వానము-నను బల్కెను “ద్రిదశులార! నా వాక్యము నె
వ్వనమున నిడి తద్యుక్తిని-నొనరింపుఁ”డటంచు దేవి యొయ్యనఁ బలికె 2.20

సీ. “జలనంబుతోడత సల్పుఁ డిపుడె ఛాయ విగ్రహం బీభువి వివిధఖండ
ములుగాఁగఁ బడు సత్యముగ; నెందుఁ దత్ఖండ మాశ్రయించునోయదియధిక పుణ్య
సంభృతతేత్రమహా; శక్తిమహావీర మనఁబడి నుతికెక్కు నమరులార!
యేను పల్కినది సత్యేతరం బెప్పుడుఁ గానోపఁజాలదు; కనుఁడు మీర;

తే. లట్టె ఛాయాసతీవిగ్రహము ధరాత-లంబుసందునఁ గడు సాహసంబుతోడ
సృష్టి నెల్లను రక్షింపఁ జత్తమునను-నెంచి కావించుఁదోడ్పాటు నెట్టులనిన. 2.21

మ. పరమానంద నిమగ్నుఁడౌ హరుశిరోభాగంబునం దీప్తనూ
వరఛాయాతనువుఁ సుదర్శనమునఁ బల్కాన్ని ఖండంబులై
ధరమీఁదఁ బడునట్లనర్తును జగద్రథార్థమై వేగ; శం
కరుఁ డాత్మఁ డెలియండు ముగ్ధుఁడయి యీకార్యంబు నేఁ జేసినఁ. 2.23

తే. శివుని కోపంబునుండి రక్షింతు”నంచు-బ్రహ్మమయి యగు నా దేవి పరమకరుణ
విష్ణుఁ గని యనె “నోహరి! వేగ నీవె-తచ్చరీరంబు నటుకంగఁదగుదు విపుడు.”

సీ. అంత జగన్నాథుఁడైన మహాబాహుఁ డాదినారాయణుం డాత్మచక్ర
మగు సుదర్శనము చే నంది ఛాయాసతీదేహంబు ముక్కలై తేగి పడునటు
ఖండించివైవ, శంకరు భయంబున మహాభీతుని కైవడిఁ, బృథివిమీఁద
నానందమగ్న నిజాంతరంగుం డగు శివుని శిరంబుపైఁ జెలఁగుచున్న

తే. యట్టిపరమేశ్వరీదేహమపుడునటుకఁ-జక్రమునువైచె నాట్యంబునలుపుచుశివుఁ
డంఘ్రికమలంబు నెత్తితా వవనినుంచి-నట్టి యవసరమునయందు యత్నమునను.

అష్టాదశ పీఠకారణము

తే. నారదా! విష్ణుని సుదర్శనమున ఖండ-ములయి వేర్వేరుఁ దద్దేహమునఁ గలయవ
యవము లవనిపయిం బడె వ్యాప్తిఁజెంది;—వినుము తన్మహిమంబును విస్తరింతు.

క. ఎందెందుఁ దచ్చకలములు-పొందుగఁ బడె నట్టిచోట్లు ముక్తిప్రదముల్,
బృందారకదుర్లభములు-మందగతిఁ సిద్ధివీర మహిమాధ్యంబుల్. 2.22

క. అవియె మహాక్షేత్రంబులు-భువి నాక్షేత్రములె సుమ్ము మునిజనపూజ్య! ప్రవిమల పుణ్యప్రదములు-సువిశదదీప్తియతములు విశుద్ధమసేహ! 2౨౮

సీ. ఆతీర్థముల దేవి నాత్మలో ధ్యానించి హోమపూజాదుల నేమమునను నొనరించువానికి నొనఁగూడుఁ గోటిగుణితమగు ఫలము సంతతము మాని! యందు మహాదేవి నత్యంతభక్తితో జపియింప దేవి సాక్షాత్కరించు; బ్రహ్మహత్యాదిదుష్పాపంబు లొందిన పాపి యందు విముక్తి బడయఁగలడు;

తే. సర్వలోకహితార్థ మీయద్విః బడిన-యట్టి ఛాయాసతీమణియంగశకల సమితి యెల్లను శిలలయ్యె ఊణములోన-నమ్మతంపడ లోకంబునందు సురలు.

తే. బ్రహ్మవిష్ణు మహేశ్వరుల్ పాకశాస-నాదిసురు లరుదెంచి సేవార్థ మీశ్వరిని నుతించిరి; తీర్థంబులను జెలంగి-రపుడు పరమేశ్వరిని గొల్చు చమితభక్తి.

ఆ. చక్రపాణి యిల్లు ఛాయాసతీగాత్ర-మును సుదర్శనమున మొనసి నటుక శివుఁడు బరువులేని శిర్షంబును నెఱింగి-యాత్మయందు ధైర్య మంచి మిగుల.

తే. జంగమస్థానరంబగు జగతియెల్ల వ్యాకులముఁ బొందియుండుట నాత్మ నెఱిగి చక్కఁగాఁ జూచె; సంతలోఁ జక్రపాణి యంతయును గాంచి యోజించి యతిశయముగ. 2౩౨

నారదుఁడు శివుని శాంతింపఁజేయుట

తే. బ్రహ్మపుత్రుఁడై నట్టి నారదునిఁ గాంచి-“దేవదేవుని సముఖంబు నీవు చేరి సాంత్యనోక్తులఁ దగఁబల్కి శాంతిఁజులుగు-నట్లైనద్యము; భద్రంబు లమరు నీకు.

క. నీవే నేర్పరి పగుదువు-భావింపఁగ బ్రహ్మపుత్ర! బహుచతురమతి ప్రావీణ్యుడ; వదనెఱిగి సు-సేవాదృతి నెఱవవలయు శివునకు మిగులక.

ధ్రువకోకిల. సతీవియోగముచేత నిప్పుడు సంతసంబును దక్కి తా మతిని దుఃఖముఁ బూని శంభుఁడు మానకేక్రియ నెట్లు లే గతిఁ దలంచునొ? లోకజాలముఁ గాల్చునో? యెఱుంగంగ నే వితమొ? నారద! లోకనాథుని వృత్తముం గనఁబోలునే? 2౩౫

ఉ. శాంతముఁ బూనియుండుటకు శంభున కెయ్యది తృప్తియిచ్చునో, యెంతయు శ్రద్ధతోఁ దెలియ నీవె సమర్థుడ వౌదు నారదా! శాంతునిఁ జేయు పల్కులను సాంత్యసరీతి నొనర్పనొ; గ్రియా వంతుడ వీ” నటించుఁ బనుపక హరి, నారదుఁ డేగె; సంతటక. 2౩౬

తే. దేవదేవుని సన్నిధి దివ్యభక్తి-సంజలినిబట్టి నారదుం డట్టె నిలిచె; నాట్యమొనరించుచునుమునినాథుఁ బ్రాంజ-లియుతుఁగనిశంకరుండుపలికెనునిట్లు.

క. “మునినాథ! తెలుపవే దయ-ననువున మత్ప్రాణకాంతయగు సతి యెటకున్
జనెనో, యాసాధ్యమణి-యునికిని ద్వరితముగ మదికి నుత్సుకత గనన్.”

క. అని శంకరుఁ డడుగఁగ న-మ్మునిచంద్రుఁడు నారసుండు “బుధజననుత! నే
వినిపింతు వినుము శాంతం-బును బూని మనంబునందుఁ బూనిక వెలయన్.

క. శంకర! సర్వవిధంబుల-శంకింపఁగవలవ; దింక సతి నీసరసన్
పొంకముగఁ జేరఁగల; దే-ణాంకధరా! నిత్య యెందు నలరుట వినవే? 280

మ. పరమేశా! భవదీయపత్ని సతి యభ్రంబందుఁ దా వెల్లుచున్
బరమామోదముతో వెసం జనుట సంభ్రాంతిన్ విలోకించి యే
వెరవున్ గాననియట్లు ప్రత్యయ మెదన్ విన్నాణివై పొంద; వీ
కరణిన్ జూడకు; మింక సుస్థిరుడవై కల్యాణముం గోరుమా! 281

క. జగములకునెల్లఁ బ్రళయం-బగువిధమును బూనవలదు; హర్షముతో ని
మ్ముగనుండంబ్రార్థింతును-ద్రిగ్జ్ఞాత్మక!” యనఁగ మునిపతిని గని శివుఁడున్.

ఉ. “నారద! మీకు నే వికృతి నావలనన్ గలుగంగనోపు నెం?
దారయ నేమి చేయఁగల? నంతయు నిట్లు వచింతు వేల ని
ష్కారణతన్? మహాప్రళయచర్య యెట్టిది చేసినాఁడ దు
ర్వారముగాఁ బ్రపంచము విరామముఁ బొందఁగ? నిష్ఠ తెల్పుమా. 283

క. ఏను సతీవిరహంబున-మానస మతిదుఃఖమునను మ్రందఁగ ఛాయా
నూనశరీరము శిరమునఁ-బూని మఱచియుండ దుఃఖమును బరవశతన్. 284

తే. కుమతి యెవ్వఁడా తచ్చరీరమును నపహ-రించె నాశీర్షముననుండి పంచనమున.”
ననఁగనారదమునిశివునధికభక్తి-వినయములఁగాంచి“శంకరా! వినుముమనవి.

తే. శాంతచిత్తుఁడ వగుము; నే నంతయు విశ-దీకరించుచునున్నాఁడ; దివ్యచిత్త
ముననవధరింపుముప్రసన్నతనుమహేశ!-మమ్ముమన్నింపుమోదేవ! సమ్మదమున.

క. లయజనకంబగు నృత్యము-భయదము వదలుము మహేశ! వసుమతి యాప
న్నయయి గతిలేక యున్నది-దయఁదలఁపుము పుడమిపయి సదాశివ! మిగులన్.

క. గిరులు చలించెను; నిర్జర-వరు లమరావతిని వడిగ వదలిరి దేవా!
సురమానవయుతలోకం-బురవడి నాశంబుఁ బొందుచున్నది దేవా! 285

క. అకటా! స్వకృతం బగు నీ-ప్రకటితలోకక్షయంబు భావింపవు; పా
యక నృత్యచ్ఛలమున జగ-తికి నాశముఁ గూర్చె దేల? దేవ! శరణ్యా!

తే. ఈవిధమున స్వకార్యార్థమిశ! సర్వ-జగమును వినాశనముఁజేయఁ జనునె? దీని
నంతయుఁ ద్రిలోకరక్షకుఁడైన విష్ణుఁ-డచ్చెరువుతోడఁగనుఁగొనియాత్మదలఁచె.

చ. హరి నిను నూటజించుటకునై యెదనెంచి సుదర్శనంబుఁ దాఁ
గరమునఁ దాల్చి మెల్లఁగను ఖండములొనలు ఛాయకాయమున్
గరము వడిం బొనర్చెఁ గడికండలుగా; నవి యెచ్చటన్ బడెన్
పరఁగెను తేత్రమై యచట ప్రాజ్యసుపీఠము నై మహాప్రభా! ౨౫౧

తే. కామరూపాదులగు పీఠగణము లవియె;-నీవు ప్రార్థింపఁగాఁ దొల్లి దేవి తానె
యానతియొసంగెఁగద! పరమాదృతిని బ్ర-సిద్ధిఁగనఁగ మహాపీఠసేవ్యయగుచు.

క. ఆకారణమును మది నిడి-శ్రీకాంతుఁడు చక్రీ భువికిఁ జింతల నెల్లన్
బోకార్పఁగ ఛాయాసతి-దా కాయము నటకెఁ జక్రహతి నోదేవా!" ౨౫౩

శంకరుఁడు విష్ణువునకు శాప మొసంగుట

క. అని నారదముని తెలుపఁగ-విని శంభుఁడు నర్తనంబు వేగ నిలిపి వెం
టనె నిట్టూర్చులఁ బుచ్చి హ-రిని గూరిచి శాప మొసఁగె హృదయావిలతన్.

ఉ. "భూతలమందు మానుషతఁ బుట్టునుగావుత! త్రేత భాస్కర
ఖ్యాతమహాన్వయంబున జగత్పతి విష్ణుఁడు నిశ్చితంబుగా;
సీతటి నాదు శాపమున నెంతయు నాయవతారమందు వి
ఖ్యాతమనోహరాంగియగు నాతనికిం బ్రియకాంత నారదా! ౨౫౪

సీ. నాప్రాణవల్లభ నను విడనాడి ఛాయాసతి నునిచి మాయావిమోహి
తాత్మ్యగా నొనరించి యరిగె న దేక్రియ హరిసతీమణియును నట్టివిధము
ననె మాయతో ఛాయనునిచి వెళ్లఁగఁగల;దాహరి మదినిఁ బ్రమోహితుండయి,
యానందమగ్నచిత్తాబ్జుడై దూరంబుగా వియోగముచేతఁ బోవఁగలఁడు;

తే. ప్రాణకాంతావియోగసంభరితుండ నగు-నన్నతఁడు గ్రూరరాక్షససన్నిభుడయి
కప్టపెట్టినరీతి రాక్షసునివలనఁ-దా ననుభవించుఁగాక! సత్యముగ భువి.

తే. సతివియోగముచే శోకహతహృదయయు
జిని మహాసురకృతబాధ నెనయఁగలఁడు;
నేను దుఃఖించునట్లుగాఁ దాను దుఃఖ
మందుఁగాక! నారద! సందియంబు లేక." ౨౫౫

క. ఈవిధమున శాపంబిడి-యావిష్ణువునకును శంభుఁ డందెను శాంతం;
బావల నేత్రత్రయమును-దా విప్పి జగత్త్రయంబుఁ దత్పరతఁ గనెన్. ౨౫౬

తే. కామరూపమునను యోనిఁగాంచిగిరిశుం-డపుడు రోమాంచితశరీరుండయి నికామ
కామసంతుభితాత్మ్యుడై కరముప్రీతి-మదిఁగడల్కొననాత్మకృమగ్నుడగుచు.

చ. కనుఁగొనినంతలోపలనె ట్టొసలి ప్రీలఁగఁజేసి యోని యొ
య్యన సహిలోకముం జనెడునట్టుల నుండ, శివుండు స్వాంశచే
ననువునఁ బర్యంతాకృతిని నప్పుడె పూని ధరించి దానిఁ బే
ర్కొనుచు స్వకీయభాగ్యమును గోరిక మీఱఁగ నెమ్మనంబునన్. ౭౬౦

తే. కామరూపాదులై న యీ ట్టొసలిఁ గల
సర్వశీతంబులందుఁ బాపాణిం గ
హపమును దాల్చి శివుండు సేవాపరాయ
ణాత్ముఁడయి నిల్చె నారదా! యతిముదమున. ౭౬౧

తే. యోనిశీతమునం దహోయ్యుక్తుఁడయి మ-హేశ్వరినిఁ బొందిమరలఁదానెడఁ దలంచెఁ
దొల్లి దేవి వచించిన యెల్లనుడుల-యోజన మొనర్చి మునినాథ! యుత్సృజమున.

క. అంతట శాంతుండయి శివుఁ-డెంతయు యోగైకనిరతి నెసఁగెను మునియున్
సంతసచుంది స్వకీయని-శాంతిమునకు గగనమునను జనియె మునీంద్ర! ౭౬౩

పండ్రెండవ అధ్యాయము

నారదుఁడు విష్ణ్వదులకు శివునిభావంబు చెలుపుట

క. అంతట నారదముని య-త్యంతశుభంబయిన విష్ణునంతికమును దా
సంతసమునఁ జేరి శివుని-వీరిత చెయిదములను దెలియ వినిపించె వెనన్. ౭౬౪

నీ. ఆకులీభూతుఁడౌ హరునభిశాపాదికములెల్ల విని శంభుఁ గాంచఁగోరి
బ్రహ్మయు విష్ణువుఁ బరమాదృతిని గామరూపంబుల ధరించి రుద్రు నశ్రు
ధారాభిసంసిక్తతనుని దుఃఖితుభితాంతరంగు మహేశు ననునయింపఁ
దత్తమ్ముఖమునకుఁ దరలి చేరిరి; శంభుఁడును వారిఁ గని తన వనిత వివిధ

తే. ములుగ నాక్షేపణమొనర్చి బుద్ధిలేని-ప్రాకృతుఁడువోలె వనరఁగా బ్రహ్మవిష్ణు
వులు ప్రియంబును దీసింపఁ బలుకఁదొడఁగి-రపుడు శాంతుని జేయ విప్రవరచంద్ర!

ఆ. “దేవదేవనాథ! ధృతిఁ దూలి శంకరా!-వగవ నేల వ్యర్థముగను సతిని
గాంచియును సమస్తకార్యంబు లెఱిగియ-మూఢుపగిది మాయ మునిఁగి యిట్లు?”

నీ. బ్రహ్మవిష్ణులు తన్నుఁ బ్రశ్నింపఁగా నిట్లు శివుండు వారలఁగాంచి చెప్పఁదొడఁగెఁ
“బ్రహ్మతిహాసిఁ బరబ్రహ్మాత్మికి ను సృష్టిసంస్థితిలయముల జరపు శక్తి
గల పరదేవి గాఁగను నిత్యశుద్ధగాఁ దెలియుదు; నిజము మీ పలుకు; దక్ష
యజ్ఞంబు విధ్వంసమైన యనంతరం బాసతిఁ గాంచియు నాత్మఁ బూర్వ

తే. రీతిఁ బ్రతీస్వభావముచేతఁ గానఁ-బడకయున్నది; హేతు వేర్పడదు చూడ;
నిపుడునాకుగృహంబునం దెంతయువ్యథ-గలుగుచున్నది; మదిక డుఁగలఁతఁజెందె.

తే. బ్రహ్మవిష్ణులార! పరమేశ్వరిని బూర్వ-రీతి భార్యగాఁగఁ బ్రీతి మరల
నెట్లు పొందఁగలనో యెఱిఁగింపుఁడీ యుపా-యంబుఁ దగినయట్లు లరసి మీరు.”

ఉ. నా విని బ్రహ్మవిష్ణులు సనాతనుఁడైన మహేశుఁ గాంచి “యో
దేవ! ప్రశాంతిఁ బొంది పరదేవిని మానసమందు నుంచి సం
భావనతోడఁ జేయుము తపంబును; నిచ్చట సీతరాజమా
దేవిఁ గామరూప మను దివ్యనివాస మభీష్టదం బగుఁ.” ౨౬౯

ఉ. సాధకు లై సవారికిఁ బ్రశస్త్యలంబుల నిచ్చుచోటు; ని
ర్భాగకమైన తా విని; ప్రభావముతోఁ దగుఁనిందు దేవి స
త్సాధనయు క్తిఁ దానె వరదానము చేయును; నిక్క; మిందు నా
రాధనముం బొనర్చుము; పరాత్పరి మెచ్చుచు నిచ్చుఁ గోరికల్. ౨౭౦

తే. ఈమహావీరమాహాత్మ్య మెవ్వరేని-తెలుపఁజాలరు: సర్వజ్ఞ! తెలియు దీవె;
సర్వము నెఱుంగుదువు; చిత్తి శాంతిఁబొందు;-మేము తెలుపంగ నేర్తుమేయీశ! నీకు?”

ఆ. బ్రహ్మవిష్ణు లిట్లు పలుకఁగా శంకరుఁడనియె వారితోడ నర్హనియతి:
“నుగ్రతప మొనర్చునున్నాడ నిందు; మీ-యు క్తి లెస్సయగుచు నొదవెనాకు”

చ. అనుచు విరించికి, హరికి నాదృతిఁ దెల్పి తపంబుఁజేయఁ బూ
నెను సుసమాహితం డగుచు నిర్మలమై తగు కామరూపమ౯
ఘనమహిమాఘ్యవీరమునఁ గామితద౯ బరమేశ్వరిక మనం
బున నొగి నుంచి, ధ్యానమును బూనికతోడఁగతి నాచరించుచుఁ. ౨౭౩

తే. బ్రహ్మాయను, విష్ణు వావీరవరమానంద-నిలిచియుండిరి; భక్తితో సలుపఁ దపముఁ
దీప్రముగ శంకరుండ్లిట్లుదృఢమనస్కుఁడగుచుబహుకాల మరిగెనయమివ రేణ్య!

తే. అంతఁ దైలోకమోహినియైన లోక-జనని తత్తపమున కాత్మ సంతులంబు
నొంది, ప్రత్యక్షమయి “యుల్లమందు నేమి-యభిలషించితిరో తెల్పు”డనఁగ శివుఁడు.

మ. “దయ పెంపారఁగ నాపయి మునుపు మద్భార్యాత్వముం బొంది యే
క్రియ నాకుం గడుఁ గూర్చుచుంటివో లనత్సేమాధ్యవై, యిష్టాడుక
దయ నాపైఁ బ్రసరింపఁజేయుచుఁ గళత్రత్వంబుఁ జేకొమ్ము మ
త్ప్రియవాంఛాప్రదవేని లోకజనయిత్రీ!” యంచుఁ బ్రార్థించినఁ. ౨౭౬

సీ. ఆప్రార్థనంబు నత్యాదరంబున విని జగదంబ పలికె “నో జగదధీశ!
యతిశీఘ్రముగను నే నవతరించెద హిమాద్రికిఁ బుత్రికను నయి ద్వివిధముగను;
నిక్క మియ్యది; నీవు నృత్యంబుఁ దమి సల్పినాడవు శిరమున నన్నిడుకొని;
దాన గంగ యనంగఁ దనరుచు జలరూపమున నీకుఁ బన్నినై మూర్ధమందు

తే. వెలయుదానను; మఱియొక విధము వినుము

పార్వతి యనంగఁ బరఁగుచుఁ బత్ని నగుదు ;

నీదు గేహంబునందున నిలిచి పూర్ణ

ముగను నీయందే పత్నీత్వమునువహింతు.”

222

తే. అనుచుశివునకువరమిచ్చియజనిహరిని-గాంచితద్వాంఛలొసఁగియక్క జముగలుగ
మాయమయ్యెను నారదా! మహితగుణ వి-శారదా! జగదంబికాశక్తి వినుము.

చ. ద్వివిధములైన రూపముల దేవి హిమాద్రిని జేరి మేనక

బ్రవిమలగా మదిం గని ప్రభావము మీఱఁగ నామెగర్భమం

దు విశదరీతిఁ జొచ్చి భువి దుర్గ యనంగ వెలింగె;గంగ నాఁ

గ వెలసె బెద్ద, పార్వతి జగంబునఁ జిన్నయు నై శుభాకృతి.

223

క. పరిపూర్ణచిత్తుడై శంకరుఁ డాకామాఖ్యపీఠిఁ గరము నియతితో

నురుధక్తిఁ దపముచేయుచు-మరలక నివసించె దేవి మహిమ కలదచుక.

తే. అమృహాపీఠమహిమచే నంబ తాను-శంకరునకును బ్రీతి సాక్షాత్కరించి

హృష్టయయి యిచ్చె వరముల నెల్లనపుడె-కరముత్పత్తిని నారదనరమునీంద్ర!

తే. ఎవ్వఁడేనియుఁ గామాఖ్య నెసఁగునట్టి-దివ్యపీఠమునందు భక్తియుతుడగుచు

దేవిని గుఱించి ధ్యానించు దివ్యశక్తి-వాంఛ లొసఁగును వానికిఁబరమమాని!” 224

క. అనుచు మహాదేవుఁడు స-న్ముని నారదుఁ గాంచి తెల్పు, మునినాథుఁడు వం

దనమొనరిచి “దేవా! నే-వినఁగోఁతిఁ దెలియఁబలుక వే విశదముగాక. 225

తే. కామరూపపీఠంబునఁ గల మహిమము-చెలఁగు నేరీతిఁ? బ్రత్యక్షఫలము లిచ్చుఁ

దానె భగవతి యహోలఁ దను భజించు-వారి కందుదు, నిక్కమే వామదేవ!

క. ఇలఁగల పీఠంబులలో-పల నుత్తమ మనుచు వింటిఁ బరమేశ్వర! స

త్ఫలసిద్ధి నొందితివి, ము-న్సలిపి తపము దేవిఁగూర్చి సంయతమతివై.” 226

తే. నారదుని ప్రశ్నముల విని గౌరవమునఁ-దెల్పఁదొడఁగెను సమృహాదేవుఁ డిట్లు:

“దేవివగు దివ్యపీఠంబు లీవసుధను-నారదా! యేబడొక్కటి నాఁగ వెలయు.

తే. ఎందు ఛాయాసతీదేహమందు వెలయు

సంగములును బ్రత్యంగము లవని నవిసి

పడియె నవి పీఠములనంగఁ బరఁగె; నందుఁ

గామరూప ముత్తమమయి భూమి నెసఁగె.

227

తే. తానె భగవతి నివసించుఁ దమిని గామ

రూపసీతోత్తమమున విశ్రుతమనీష;

నందు లాహిత్యసలిలంబులందుఁ గ్రుంక

ముక్తుడగును బ్రహ్మఘ్నుండు పూన్కి... నపుడే.

౨౮౮

క. ద్రవరూపమున జనార్దనుఁడు వసించును బ్రహ్మపుత్రుఁడును నాహదమం
దవగాహనంబుఁ జేసినఁ-బ్రవిముక్తుడగును బాపపంక్తులవలనక.

౨౮౯

తే. శాస్త్రవిహితరీతి స్నానంబుగావించి-భక్తియుక్తుడగుచు వార్చి పితరు
లనుగుఱించి శ్రద్ధగను దర్శణంబొనర్చిన నరుండు సిద్ధిఁ జెందు నందు.

౨౯౦

“కామేశ్వరీంచ కామఖ్యాం కామరూపనివాసిని,
తప్తకాంచనసంకాశాం తాం నమామి సురేశ్వరీం.”

క. ఈమంత్రముతో భక్తుఁడు-కామేశ్వరి మదిని నిలిపి కడుభక్తిని బల్
నీమమున నమస్కృతులను-గామితములఁ దలఁచి చేయఁగాఁదగు మాసి!

౨౯౧

తే. అంత మానసకుండంబుపొంత కరిగి

మజ్జనాదులఁ గావించి మహితనియతి

కామరూపాఖ్యపీఠంబుఁ గాంచునతఁడు

ముక్తుడగు; వేటువిధమున ముక్తిఁగనఁడు.

౨౯౨

క. పరమేశ్వరి సంపూజన-ము రచించి జపంబు హోమమును దంత్రవిధిక
జరపిన నరుఁ డొందు ఫలం-బురుతర మగుఁ; దెలుపఁజాల నోమునినాథా!

౨౯౩

క. మునివర! యాత్మేత్రంబున-జనుఁ డెవ్వఁడు మృతిని బొందుఁ, జయ్యన వాఁ డొం
దును ముక్తి త్రిసత్యంబుగ;-ననుచూసము లే దొకించుకైనను నిందుక.

౨౯౪

ఉ. చెప్పఁగ నేల? వేవిధుల యేత్రము పావన మిద్ది; దేవతల్

తప్పక కోరుచుండ్రు మృతిఁ దారు మహాఫలదం బటంచు నిం

దెప్పుడు, మానవాదుల మహేచ్ఛ వచింపఁగ నేల నారదా!

చెప్పితి సంగ్రహంబుగ; విచిత్రతరం బగు నెందు నెంతయుక.

౨౯౫

తే. కామరూపమాహాత్యంబు కల దుఃఖము-లెల్ల బోఁగొట్టఁజాలు మహీసుపర్వ!
శంకరుం డందు నివసించి స్తవమొనర్చి-తపము గావించుచుండె నెంతయును భక్తి.

చ. సతియును రెండురూపులఁ బ్రసన్నతఁ జేరె హిమాద్రిగేహముక,

ధృతి మును దానె యాప్రకృతి నిల్చెను దక్షుని యింటఁ బుట్టి స

మృతి మహానీయకీర్తులను యౌగములెల్ల రక్షణం

బతులితరీతిఁ జేయఁదగు నంచును నెంచి కడింది కోరికక.

౨౯౬

తే. మేనకాగర్భమును జూచె మానినాథ!-తచ్చరిత్రంబు సర్వపాతకహరంబు
పరమభక్తిని వినువాఁడు భవుని దివ్య-భావమును బొందు దేవీప్రభావమునను.

సీ. ఎవ్వఁడు విను భక్తి నిద్దేవిచరితంబు వానికి నరులు, గీర్వాణవరులు,
యక్షరాక్షసులు, సిద్ధాఘంబు, గంధర్వు లెప్పుడు వశులయి యెసఁగుచుండ్రు;
సతత మెచ్చటనైవ సర్వజీవులు వాని యజ్ఞకు లోబడి యణఁగియుండు;
దుష్కరంబును నతిదుర్గమంబును నగు కార్యముల్ సరళతఁ గ్రాలుచుండు;

తే. జన్మజన్మార్జితములైన సకలపాప
ములు నశించును ద్రుటిలోనఁ; గులము మిగుల
వృద్ధిఁబెంపొందు; రిపుతతి వెఱచి యడఁగు;
నింత నిక్కువ మోసంయమింద్ర! మఱియు.

౭౯౯

చ. జననము నొంది యీజగతి సంస్కృతి నెవ్వఁడు కామరూపమం
దునఁ గలయట్టి సన్మహిమఁ దోరపుభక్తి వినండ్లొ, వానిదా
జనిగనమర్త్యలోకమున సంయమినాయక! వ్యర్థమంచు నె
వ్వనమున నెంచఁగాఁదగును మాటికిమాటి కసంశయంబుగఁ.

౮౦౦

తే. అపరిమితపాపమును జేసినట్టివాఁడు-నాక్షణంబ జీవన్ముక్తి నందఁగలఁడు
సంస్కృతివ్యాధిహరభేషజంబు దేవి-చరితమును భక్తి విన్నచో సన్మునీంద్ర! ”

వ. అని చెప్పిన ననంతరకథాశ్రవణలాలసుఁడై యడిగిన నారదునకు మహాదేవుండు.

సకలనిగమవేద్యా! సన్నతానంత విద్యా!
ప్రకటిత పరమార్థా! బ్రహ్మవిద్యామహార్థా!
సుకవి వినుతపాదా! సూరిచిత్తప్రమోదా!
యకలుషవరశీలా! యద్భుతాత్మైక్యకలీలా!

౮౦౩

గద్యము

ఇది శ్రీలలితాత్రిపురసుందరీ కరుణాకటాక్షవీక్షణ సమాసాదితోభయభాషాకవితావిభవ,
జనమంచి వంశప్రభవ, కాశ్యపసగోత్రోద్భవ, సుబ్బయ్యార్యతనూభవ, కావ్యపురాణతీర్థ
విద్వద్భారదవైభవ వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ విరచితంబగు శ్రీమహాభాగవతంబునందు
ద్వితీయాంశము

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ

శ్రీ మహా భాగవతము

తృ తీ యాం శ ము

పదుమూడవ అధ్యాయము

క. శ్రీనాథాదిగురుత్రయ-మానిత పాదాబ్జయుగళ మహితైశ్వర్యా!
నానాచరాచరాత్మా-ధీనస్వార్థ ప్రకాశదృఢహితచర్యా!

౮౦౪

గంగాజననము

చ. వినుము కుమార! కెల్వెదను విస్తృతి దేవిచరిత్ర మెల్లఁ; దా
ననువున రెండురూపముల నంది హిమూచలపత్ని మేనకా
వనితకుఁ బుట్టి తొల్లోలుతఁ బర్వతరాజతనూజయై ద్రవా
త్మను హరు శీర్షమందు మహిమక దన యంశము చే సితప్రభక. ౮౦౫

క. నివసింపఁబూనెఁ బూర్ణం-బవు రూపముతోడ సంత హరు సామేనక
దవిలి ప్రియంబున విశదం-బవు కీర్తిని నెగడె భార్యయ్యి గౌరి యనక.

తే. గంగనా దేవి యేరీతిగా జనించె-నాచరిత్రంబు వచియింతు ననఘ! వినుము
బ్రహ్మహత్యామహాపాపపతితుడైన-వినియెనేనియు శుద్ధుడై వెలయు దీని.

సీ. మేరుపుత్రికయ్యి మేదిసీధరపత్నియ్యున మేనకగర్భమందుఁ బుట్టె
సతి నిజాంశంబున సర్వాంగసుందరి మంజులీనసయ్యు మహితరీతి
వై శాఖమునఁ గృష్ణపక్షతృతీయాదినార్ధభాగమునందు నమలినమగు
శుక్లవర్ణాంగియై శోభిల్లుచుఁ ద్రినేత్రములతో నసితవర్ణముల వెలుంగు

తే. భవ్యనేత్రాంతములతోడ భాసమాన-యగుచునుండఁగ నద్రీంద్రుఁ డమితహర్ష
యత్తుడయివినితామంగళోత్సవంబు-సలిపిబహుదానములొసంగె హైసురులకు.

తే. వానకాటున నదివలె వారిచేతఁ-జంద్రకళవలె శుక్లపక్షంబునందు
జనకుడైనట్టి హిమశైలసదృశమందు-నందమొప్పార్చ నభివృద్ధి నొందుచుండె.

హిమవంతునికడకు నారదుఁడు వచ్చుట

సీ. ఒకనాఁడు హిమవంతుఁ డొడియందుఁ బ్రియపుత్రి నాసీనఁ గావించి యతిముదమున
నంతిపురంబందు నానందమును జెందుచుండఁగా బ్రహ్మపుత్రుండు ప్రాజ్ఞుఁ
డగు నారదుఁడు విజయముచేసె, గామరూపమునందు శివుని తపంబుచేత
నారాధ్యయగు దేవి యవతరించెనుగదా స్వాంశచే నని తన స్వాంతమందు

ఆ. ననువుఁ దెలిసి యెంతయును; గిరినాథుండు-మునిపదాబ్జములకు మ్రొక్కియపుడు
పాదములను గడిగి భక్తి నాచమనంబు-నిచ్చి వినయమునను నిట్టులనియె. ౮౧౦

క. “మునినాథ! భాగ్యవశమున-ఘనమగు మీదర్శనంబు గలుగును భువిలోఁ;
గనుఁగొన్నవాఁడ;నిపుడే-మినిమిత్త మొ తెల్పుండయ్య మీరాక” యనె. ౮౧౧

క. “భవనములయందుఁ దావక-భవనంబున సుందరాంగి వరకన్య యొక
ర్తవతార మొందెనని విని-యవలోకింపఁగ గిరింద్ర! యరుదెంచితి” నానె. ౮౧౨

క. మునిపల్కుల విని “యాహా!-ఘనభాగ్యము గలిగె నాకుఁ గన్యకఁ జూడన్
జను దెంచిన సురదుర్లభ-లను మిము గనుఁగొనుట నియ్యిలన్ మునినాథా!”

క. అని హిమగిరి పల్కఁగ న-మ్ముని “సురదుర్లభ జనించె బుత్రికయై; నీ
కును సాటి యెవరు? ధన్యతఁ-గనినాడవు సర్వభాగ్య కలితసుకృతివై.” ౮౧౩

నీ. ఈరీతి నారదుఁ డెంతయు వచియించి పరమకౌతుకమున భాగ్యరాశి
యైన యాకన్యక నాదృతి నద్రినాథాంకంబునం దుండి యనువుమీఱఁ
దన యంకమున నుంచికొని భువనత్రయపావని గంగను భాగ్యవంతుఁ
డను ధన్యుడ నటంచుఁ దనువు గగుర్పాటుగలుగఁగననియె వాక్యమును; మఱియుఁ
తే. బర్హతేంద్రుని గనుఁగొనిపలికె “బర్హ-తాధిపతి! సుతఁ దెలియుదే” యనఁగ గిరివ
రుండు “శుభలక్షణనుగాఁగరుచిర దేహఁ-గా నెఱుంగుదునొం డెఱుంగ నుముసింద్ర!

తే. నాకుఁ దెలిసిన దింతియే నాఁదముని!-యేవిశేషంబు లెఱుఁగ నింకేవిధమున”
ననుచుఁ బలుకంగ నారదుం డాదృతిఁ దెలు-పందొడంగెను గన్యకావర చరితము.

నీ. “ఓహిమవంత! మహాన్నతభావ! మున్నే దేవి మూలప్రకృతి సుసూక్ష్మ
దత్తుని గృహమందుఁ దా జన్మమందెను సతి యనుపేరున స్వాంశచేత;
నిపుడు మహేశ్వరు హృదయంబునం బఠిఁగాఁ బొందుటకు నీయగారమందు
నవతరించినయది; యఖిలపాపవినాశకరమగు గంగనాఁ బరఁగు పేర;

తే. సకలలోకంబులకును లక్షణ మొనర్చు-శక్తి గలిగి విరాజిల్లు; సర్వపాప
పరిహారంబును గావించు; భవ్యరూప-యగునని తలంపు; తలఁపునఁ దగనిలుపుము.

క. గిరివర! నిశ్చితమయ్యెను-వరుఁ డీకన్యకకు మున్నే భవుఁ డనియును, సం
బరమున స్వర్గపురంబున-జరగు వివాహం బటంచు శాస్త్రోక్తముగన్. ౮౧౪

క. పరమేష్ఠి తానె యిచటికి-నరుదెంచుఁ ద్వదీయసుతను నమరావతికిఁ
వరయత్నంబునఁ దోడ్కొని-యరుగుటకై; నిన్ను మిగుల నభ్యర్థించున్. ౮౧౫

క. అప్పుడు నీవు ప్రియంబునఁ-దప్పక యీచారురూప ధాత కొసంగన్
మెప్పు గలుగఁగలదుసుమీ!-యప్పా! గిరిరాజచంద్రమా! విను మవలన్. ౮౧౬

తే. సుందరానన యైన నీసుతను స్రవ్య-తోడుకొనిపోయి, స్వర్గమందున మహేశు
సాదరంబునఁ బిలిపించినంతసమున-నొసఁగుఁగల్గూణమందె,యా”ననఁగమాని.

తే. “భూతభవ్యాదులయినట్టి భూరివిషయ-ముల నెఱుంగుదు రీదు సంపూర్ణదృష్టి;
నంతరంగంబునందుఁ బ్రత్యక్షమెల్ల-యింగితంబులు; సత్య మియ్యది మునింద్ర!

తే. దైవ మెద్దానిని విధించుఁ దలఁప నద్ది-జరగు తప్పక యెందైన సంయమింద్ర!
వ్యర్థ మెన్నఁడుఁ బొందదు పరశివేచ్ఛ;-యేమి చేయంగ నోపుదు నింక నేను?”

చ. అని గిరిరాజు పల్కుఁగ మహాముని నారదుఁ డాలకించి చ
య్యనఁ జనె సర్వలోకగురుఁడైన పితామహు పాలి; కంత వం
దనములఁ జేసి తండ్రికి విధాతకు భక్తినిఁ బల్కె సంతసం
బునఁ గడుఁ బూజ్యుడైన మునిపుంగవుఁ “హోజనకా! మహాప్రభూ! ౧౨౪

మ. జనకా! దేవవరేణ్య! యోప్రభు! పునర్జన్మంబునున్ స్వాంతచే
తను శీతాద్రిగృహంబునందుఁ బడసెన్ దా గంగ నా రమ్యమా
తను వొప్పార మనోజహపమున; కత్వంబైన పూర్ణాకృతిన్
జనియించున్ సతి గౌరనా నచట విశ్వఖ్యాతనామంబునన్.” ౧౨౫

చ. తనయుఁడు తెల్పుఁగా నిటుల ధాత మహాదృతి నాలకించి “నా
కును దెలియున్; నిజాంశమునఁ గోరిక మీఱ హిమాద్రిపుత్రియై
జననము నొందె గంగయన; సత్యము; లోకపవిత్ర మున్ను శం
భుని సతి; తానె పెండ్లియయి పొందును శంభుని వేడ్క నందనా! ౧౨౬

తే. శివుఁడు గంగను బెండ్లియై చిత్తమందు-చూఱిజిల్లుచు సంతృప్తి నొందు మిగుల;
వినుము తెల్పెదఁ గారణంబును;మును హరుఁ-డాచరించిన విధము నత్యంతభక్తి.

క. ఛాయాసతిదేహంబు న-మేయాదృతి శిరమునందు మెలపున సిడి య
త్యాయతమోదంబున శివుఁడీయర్విని నర్తనంబు నెంతయుఁ జేసెన్. ౧౨౭

తే. లోకసంరక్షణార్థమై శ్రీకళత్రుఁ-డామహాదేవియాజ్ఞ చే హరు శిరమున
నుండు ఛాయాసతితను వుర్వి ముక్క-లయి పడ సుదర్శనంబుచే నపుడు నటకె.

క. మాయందుఁ గలిగెఁ గోపం-బాయపరాధమున శివున కత్యంతంబై;
డాయఁగ నోడుదు; మభవుం-డేయనువునఁ దమిఁ జెలంగు, నెఱుంగుము పుత్రా!

ఆ. ఏమి చేయవలయు, నేరీతి సంతృప్తి-పలుపవలయుఁ దెలియఁబడదు నాకు.”
ననఁగఁ దండ్రియైన యజుఁ గాంచి నారదుం-డనియెఁ దెల్పువాఁడ వినుమటంచు.

క. “గిరినాథుఁడు శ్రీమంతుఁడు-పరిధర్మజ్ఞుండు దాత; పడి నింద్రముఖా
మరు లెల్లఁ గొలువఁ దత్పరి-సరమునకును నరుగవలయు జనకా! మఱియున్,

క. హిమవంతునిఁ బ్రార్థింపుఁడు-కొమరిత దయచేయు మనుచుఁ గూరిమితోడఁ;
బ్రముదితుఁడై గంగను ని-క్కముగను నొసఁగంగఁగలఁడు గ్రక్కునఁ దండ్రి!

ఉ. సంతసమొప్ప నంత వడి స్వర్గపురంబును జేర్చి గంగ, న
త్యంతమహోత్సవంబునను నాద్యుని శంభునిఁ బ్రియబంచి మీ
రెంతయు యత్నమున్ సలిపి యీశ్వరు నర్చితుఁ జేసి గంగ నా
వంతయు శంక లేక మది నర్పణసేయుఁడు; మేలు గల్గెడున్. ౮౩౪

క. ఏవిధమున ఛాయాసతి-తా వెలసెను హరు శిరమునఁ దద్విధమున గం
గావనితయు ద్రవరూపము-తో వసియింపఁగల; దిదియు ధ్రువమగుఁ దండ్రి!

ఆ. అట్టి దివ్యసమయమందు మహాదేవుఁ-డంతరంగమునను నధికతృప్తి
నంది మిమ్ముఁ గరుణ నానందమగ్నుఁడై-యాదరించు జనక!" యనఁగ నంత.

బ్రహ్మ నారదునిచే దేవతలఁ బిల్వఁబంపుట

ఆ. బ్రహ్మ పుత్రుఁ గాంచి పరమహర్షంబునఁ-"బుత్ర! తగిన వెరవుఁ బూజ్యరీతిఁ
దెలిసినాఁడ వీవు; స్థిరమనీషను జిరం-జీవి వగుచు మనుము క్షీణితలమున. ౮౩౫

ఆ. వినుము నాదు వాక్కు; విశ్వేశ్వరుం డిట్లు-ముదము నొంది మమ్ముఁ బూర్వరీతిఁ
గరుణఁగనుట నిజముగాఁ దలంతువయేని-సలుపు మిపుడె నాదు పలుకును విని.

చ. హరిహయముఖ్యు లుండు నెల వాత్మజ! వేగమ పోయి చేరి సం
బరమున వృత్త మెల్లరకు బాగుగఁ దెల్పి సమస్తదేవతా
వరులు మహేంద్రుతోడుతను వచ్చి మదీయనివాసమందు స
త్వరముగఁ గూడున ట్లానదపందగు; నీవును వేగ రావలెన్." ౮౩౬

చ. అని జనకుండు బ్రహ్మ తన యాత్మజుతోడను దెల్పు, నప్పుడో
మునివర! హృష్టుఁడై యతఁడు పోయె, మహాత్ములు నింద్రముఖ్యుడే
వనిచయ మున్న తావునకు వైశమ; యింద్రునిఁ గాంచి "మేఘవా
హన! యరుదెంచినాఁడఁ గమలాసను సన్నిధినుండి యిప్పుడే. ౮౩౭

క. పరమేష్ఠి మిమ్ము నెల్లర-సరగునఁ దత్సన్నిధికిని జనుదేరఁగ నన్
ద్వరితముగఁ బిల్వఁ బంచెను;-దరలుఁడు మఱియెద్దియేని తలఁపక మదిలోన్.

క. నరలోకంబున హిమగిరి-వరమందిరమునను స్వాంశవలన జనించెన్
బరదేవి పుత్రియై తాఁ-బరిశుద్ధాత్మిక ప్రపంచవారంబులలోన్. ౮౩౮

చ. త్వరితముగాఁగ రండు సురతల్లజులార! విరించి తా వసుం
ధరకును బోయి గంగఁ గొని దైవపురంబును జేర్చునన్నవాఁ
డురుతరశ్రీఘ్రయానమున నొండు దలంపక యుల్లమందు నా
సరసిజసూతి సన్నిధికి సంతసమొప్ప" నటన్న వారలున్. ౮౩౯

క. “మునినాథా! జనలోకం-బునఁ బుట్టెనె తాను సతి? శివుండు తమత్ప
త్తిని నేరివలననై నన్-వినెనా? మఱీ లేద? తెలుపవే దయ” ననఁగా, ౮౪౪
తే. “విబుధవరులార! గంగను వేగ స్వర్గ-పురమునకుఁ దోడి తేనగుఁ; దరలుఁ డిపుడె;
బ్రహ్మనిన్నిధిఁ జేరుడు; వాంఛ సంతఁ-జ నెద శంకరుఁగ నఁగఁ దత్పదనమునకు.”

ఉ. నారదుఁ డిట్లు తెల్పు సురనాయకు లెల్లరు హృష్టిచిత్తులై
తారు లసన్ముఖాబ్జులయి తద్దయు సమ్మతి నిండ్రుఁ గూడి య
వ్వారిజగద్భు లోకపతి బ్రహ్మను జూడఁ దదీయలోకముం
జేరి పితామహాంఘ్రులకుఁ జేసిరి వందనము ల్విధేయైతై. ౮౪౬

తే. అంజలి ఘటించి భక్తియుక్తాత్ములగుచు-నిట్లు పల్కిరి “దేవ! మా కేమి సెలవు?
సిద్ధముగ నున్న వారము చేయుటకురు-నెద్దియైనను” నన బ్రహ్మ యిట్టులనియె.

క. “సురలారా! గంగయనన్-ధరణీ సతి యా మహేశి తా సర్ధాంశన్
ధరియించి తుహినగిరిమం-దిరమున జనియించి మించె దివ్యాకృతితోన్. ౮౪౮

క. పరిపూర్ణాంశంబునఁ ద-ద్గిరినాథుని యింటఁ బుట్టుఁ గృతకృత్య, యుమా
వరసతి యింక; నిష్పడు మన-కరయఁ గలదు కార్య మొకటి; యది యేది యనన్.

క. త్వరితముగ రండు మీరలు;-వరసతియగు గంగ నిపుడె స్వర్గమునకు ను
ద్ధరయత్నముతోఁ దేదగు;-నరుగవలయు మనము గృహములందుండి వెనన్.

క. నావెంటను రాఁదగును సు-భీవరుడగు నారదుండు, దేవేంద్రుండున్,
శ్రీవిలసితుఁడు కుబేరుఁడు,-బావనులగు జ్వలనవరుణపవనులు వరుసన్.” ౮౫౧

తే. బ్రహ్మదేవుని యాజ్ఞకుఁ బాకశాస-నాదిసురలెల్ల వల్లె యం చాదరించి
తరలిపోయిరి వెన్నెంట ధాతఁ గూడి-ధరణీఁ గల హిమవంతుని ధామమునకు.

క. మునివరు నారదుఁ దనవెం-టను గొని యామంచుమలకడకుఁ జనె గంగా
వనితను యాచించుటకై-తన మది సంసిద్ధుఁడయి శతానందుఁ; డటన్. ౮౫౩

సీ. దేవత ల్లావించు దివ్యకృత్యములను మదిలోపల నెఱింగి మానసీయ
గుణగణ యగు గంగ కుధరాధిపతి కాదినంబున సర్ధరాత్రంబునందు
గలలోన దివ్యమంగళవేష యయి, శుక్ల వర్ణ యై, మకరసువాహనయయి,
నయనత్రయంబుతో నవ్యరూపముఁ దాల్చి ప్రత్యక్షమయ్యె; నారాత్రికేష

తే. మునను హిమగిరి యద్భుతంబునను మునుఁగ-సమ్ముఖంబుననిలిచిప్రశాంతమూర్తి
యగుచుఁ బలికెను “నేను నీయాత్మజన్మ-నగుదుఁడెలిపెదనంతయు” ననుచు నిట్లు.

ఆ. “ఏను బ్రకృతి నాద్య, నెఱుఁగుదువే? దక్షు-పుత్రి సతి యనంగఁ బుట్టియుంటిఁ;
దండ్రీయజ్ఞమందు ధవుడగు శంకరు-వదలియున్నదాన; నది మొదలుగ. ౮౫౫

తే. కామరూపంబుఁ జేరి శింకరుఁడు మద్వి-యోగపీడితుఁడయి తపోయుక్తుఁడగుచు
మరలఁదానంతసముఁబొందమదిఁదలంచి-నన్నుఁబత్నిగఁబడయఁగానున్నవాఁడు.

చ. మును గిరినాథ ! నీవు తపమున్ ననుగూర్చి యొనర్చుటన్ బ్రయం
బున జననంబు నొందితిని బుత్రికనై భవదీయమందిరం
బున నిపు డర్థభాగమునఁ; బుట్టెద నొండాక యర్థభాగయు
క్తిని నిఁకమీఁద నే దయఁ ద్వదీయగృహంబున నాత్మజాతినై. ౧౫౧2.

మ. నిను బ్రార్థించి త్వదాజ్ఞఁ బొందుటకునై నీరేజసంభూతము
ఖ్యనిలింపొత్తములెల్ల రాఁగలరు; స్వర్గస్థానమున్ వారితోఁ
జనఁగాఁ గోరుచునున్నదాన; నటు శశ్వత్ప్రీతి న్నిమంతులై
ఘనులౌ దేవతలెల్లఁ గూర్చిన శివున్ గాంధీన్ దమిన్ బొందెదన్. ౧౫౧౩

తే. తండ్రి! ననుఁగూర్చిశోకింపఁదగదు మోహ-మునను నెపుడై ననీవు; నేమున్నె తెల్పి
యున్నదానను; గావున నన్నుతాత్మ!-వలదు చింకింప"నని గంగ పలికి యపుడె.

క. అంతర్నితయయ్యెను గలఁ-నంతట హిమవంతుఁ డాత్మ నమ్మతరీతిన్
జంతించె మేలుకని త-త్సాంతమునఁ దదుక్తులెల్లఁ దద్దయు మానీ! ౧౫౧౦

తే. హిమగిరీంద్రుండుచిత్తమందెంచితనకు-మొదటినుండియుఁబుత్రిపై మొనసియున్న
ప్రేమయంతయదృఢగతి వీడి కరము-ముదముఱిఁడుత నుండె నయ్యదనునందు.

క. మునివర ! పరమేష్ఠిప్రము-ఖనిలింపులు వచ్చి రటకు ఘన తేజలు గం
గను దోడ్కొని చను నశీలా-షను స్వర్గమునుండి తుహినకైలంబునకున్.

ఉ. వచ్చిన దేవతానళికి వందనము ల్గడుభక్తి చేసి వి
ద్యచ్ఛయసన్నతాత్మఁడు ప్రభావయుతుండు హిమాద్రి యంత "మీ
రిచ్చటి కేమికారణమొ యేర్పడ రా, దయయుంచి తెల్పుఁ డే
యొచ్చెము లేక" యం చనఁగ నొక్కట దేవతలెల్లఁ దృప్తులై. ౧౫౧౩

ఉ. "దాతలయందు నగ్రణివి ధారుణియం దని కీర్తికెక్కు ని
న్నీతటి నొక్కభిక్షము మహీధరనాయక ! కోరువేడ్కు వి
ఖ్యాతగుణుండైనై భవదంతికమున్ వడిఁ జేరినార మా
ధాతయె మున్నుగాఁగ విబుధప్రకరంబుల మేము" నాపుడున్. ౧౫౧౪

క. దేవతల వాక్యములు విని,-దేవి కలం దెల్పినట్టి దివ్యాజ్ఞను దా
భావించి, నారదోక్తం-జా వచనతతిం దలంచి యద్రీశుండున్. ౧౫౧౫

క. ఒక్కొంత మౌనమున మది-నక్కజమును బొంది, యంత నతిధృతితోఁ బెం
పెక్కు సురేంద్రులఁ గనుఁగొని-యిక్కరణిం బలుకఁదొడఁగె నెంతయుఁ బ్రీతిన్.

తే. “ముజ్జగములకుఁ బ్రభువులై మొదలివేల్పు-లయినమీరేడఁభిక్షాద్ధలగుట యేడఁ
మీకు నెయ్యదినియ్యఁగా నాకుశక్తి-కలదొ తెలుపుఁడు సురలార! కరుణతోడ.”

దేవతలు హిమవంతునిఁ బ్రోత్సహించుట

సీ. హిమవంతుఁడిటుపల్కఁగ మలసంభవుఁడంతనతనిఁ గన్గొని యిట్టులనియె “వత్స!
వినుము నాకోటకయి విబుధులెల్లరు వీరె యరుదెంచినారు నీ పురమునకును;
వరరత్నభూషిత ప్రకృతి మహేశ్వరి తా జనియించెను దక్షపుత్రి
యయి పూర్వమున; సతి యభవుని ద్రిభువననాయకుని వరించె నాఘగాఁగఁ;

తే. గుమతిదత్తుండుశివనిందఁ గోర్కిఁజేయు-చున్న వాఁడయి యజ్ఞంబునొందునలువఁ
బూనె గిరిరాజ! మదిని శంభుని విరోధ-మూని; యంతట వినుమెల్ల మానసియ!

మ. నను శ్రీవిష్ణుని నింద్రముఖ్యసురబృందంబుం దగం బిల్చి మో
హనిబద్ధాత్ముఁడు దక్షుఁ డీశ్వరుని నాహ్వానింపఁడయ్యెన్; సతి
దనయన్ జేర్చి దలంపఁడయ్యెన్ గ్రతువున్ దాఁజేయుచున్; లోన నే
యనుమానంబు వహింపఁ డీసుఁగొని యత్యైదృత్య మేపారఁగన్. ౮౬౯

సీ. అపుడు మహాదేవి యత్యంతకోపంబు దీపింప దక్షుని చా పురంబుఁ
జేరఁబో యత్నంబుసేయఁగ, శంకరుం డాక్షేప మొనరించె; నంతఁ బ్రకృతి
పతియో మహాదేవు బ్రతిమాలి బహువిధములుగ ననుజ్ఞను బొంద లేక,
తన విభు నెమ్మనంబునఁ బ్రభుతాదర్శుగా నెంచి యపరాధిగాఁ దలంచి

తే. యాక్షణంబున శంకరు నట్టె విడిచి-దక్ష గేహంబునకుఁ బోయె; దక్షుఁ డపుడు
మాయచే ముగ్ధుఁడయి శివు మాఁగిరూఁకి-కట్టె నిందింపఁ గాంచె నప్పట్టునందు.

చ. శివనిందాపరుఁడైన దక్షుని నెదం బొడిచి, యాత్మేనుఁడౌ
భవునిన్ స్వీయవిభుత్వదోషి యనుచున్ భామించి, యాయిర్వరక
భుని వీడంగఁ దలంచి మోహితులఁగాఁ బూర్ణాత్మ యాదేవి ని
త్యవిశుద్ధాత్మిక బ్రహ్మరూపిణి వెనక్ దా నుంచి ఛాయాకృతిన్. ౮౭౦

తే. ఎల్ల వారును జూడంగ నిద్ధచరిత-జీవితంబును దృజియించె స్థితరమగు
పూర్ణరూపము నొంది; యప్పుడు తిరోహి-తాత్మ యయ్యెను గిరిరాజ! తత్త్వ ణంబు.

తే. త్రిభువనేశ్వరుఁడౌ మహాదేవుఁ డపుడు-సతివియోగశోకార్తుఁడై ఛాయయైన
సతిశరీరముఁ దలఁ దాల్చి త్కౌతలమున-భ్రాంతుఁడై న ర్తనముచేసె వరగిరీంద్ర!

తే. ఆశివుని నాట్యమున భూమి యంతయును ర-సాతలమునకుఁ బోనుండ సకలసురలు
విష్ణుదేవునితోడఁ “బృధ్విని నిలుపుము-దేవ!” యంచు నుతించిరి వేవిధముల.

తే. పరమపూరుషుఁ డగు హరి పరసుదర్శ-నాయుధమున ఛాయాసతీకాయ మెల్ల
మెల్ల మెల్లగ ముక్కలై మేదినిఁబడ-నఱకివై చెను దుహినాద్రినాథ! యంత.

ఆ. నాటంగోలె శివుడు నామీద, దేవతా-వరులమీదఁ గ్రోధవర్తనుడయి
యున్నవాడు సతివియోగాగ్నిఁ గ్రాలుచు;- నేమిచెప్పఁగలము హిమగిరింద్ర!

క. ఆదాక్షాయణి యిప్పుడు-నీదగు గృహమున జనించె నిశ్చయముగ గం
గాదేవి యనఁగ, జగముల-నాదృతిఁ బావనముచేయు నాత్మజ యగుచున్.

తే. మున్ను శంకరపత్నియై యున్నదగుట-నీచుహాదేవి శంకరునే వరింపఁ
గలదు భూధరనాయకా! కరుణతోడ-వినుము మాయభివాంఛితంబును వచింతు.

ఉ. మాపయిఁ గ్రోధమాని తన మానసమందు శివుండు ప్రేముడిన్
జూపకయున్నవాడు; పరిశుద్ధమనీష నొసంగి తేని నీ
పాపను మాకు, నంతఁ దమి స్వర్గపురంబున కేము వైభవో
ద్దీప్తితప్తైఁ దోడుకొని దేవనికాయము సంతసింపఁగన్. ౮౭౯

తే. చేరి, శంకరుఁ గొనియాడి చిత్తతృప్తి-నంద నీకన్యకను నిచ్చియైన మిగుల
నిర్వృతిం గాంచఁగలము మనీషివర్య!-సురహితార్థమునించుక యరయుము మది.

క. తన పూర్ణ తేజమునఁ దా-జనియించును బుత్రియగుచు జగదంబయె నీ
కును మరల; నీవె యొసఁగుదు-ఘనగౌరవమునను బ్రీతి గలుగ హరునకున్.

తే. ఇప్పుడు మామాట లాలించి యీమనోహ
రాంగియగు నీదు కన్యక నతిముదమున
నొసఁగు మాశంభునకు; నేముఁ బొసఁగు వేడ్క
శివున కర్పింతు” మని పల్కె సృష్టికర్త. ౮౮౦

క. శతధృతివాక్యముల నివ్వని-మతి సూహయొనర్చి పల్కె మతిమంతుండౌ
క్షీతిధరవరుఁ డిట్లని సుర-పతి మొదలగువారిఁ జూచి పరమప్రీతి. ౮౮౩

తే. “కన్య సతతము తండ్రియగారమందె -నిలిచియుండదు సురలార! నిశ్చయముగఁ;
గన్య పరకీయయేయగుఁ గాని తలఁప-నెప్పుడయిన స్వకీయగా నెన్నఁబడదు.

చ. మనమున నిట్టి దంచు ననుమానము లేక సమస్తరితులన్
గనుఁగొనినాడ నే; నయిన గంగను నాత్మతనూజ వీడి యే
యనువున నుండుఁ! దద్విరహ మగ్గలమైన వ్యథన్ జనింపఁజే
యును; నెటు లొర్చువాడను సురోత్తములార!”యటంచుఁ దెబ్బచున్. ౮౮౫

తే. పర్యతేంద్రుండుకన్నుల బాష్పచయము-గ్రమ్ముచుండఁగ, సుతయైన గంగఁ బ్రీతి
నంకమునఁ జేర్చి పలవించె నాపరాని-తద్వియోగముచేత సంతప్తుడగుచు.

చ. జనకునిఁ గాంచి, గంగ “బుధసత్తమ! తండ్రి! మదర్థ మేల నె
మ్మనమున శోకమందెదవు? మానుము నెవ్వగ; నింక బ్రహ్మకున్

వినయముతోడ నన్నొసంగు; వే నెలవి; మృమరావతీపురం
బునకును బోయెదన్ మదిని బొంగు చమర్చుల వెంట నివ్వుడే.

౮౮౭

క. సిదగ్గఱ నేనుందును;-నాదగ్గఱ నీవు నుందు; నాకును నీకున్

లే దించుకేని దూరము;-నే దూరస్థితను గాను, నిజ మోజనకా!

౮౮౮

తే. నీవు నాభ క్తవరుడవు; నేను నీకు-భక్తిగమ్యును నగుదు నాసక్తితోడ;

నెల్ల వేళలయందు నీ వుల్లసిల్ల-నీసమీపంబునం దుందు నిజము తండ్రి!"

౮౮౯

తే. గంగ యారీతి గిరిరాజు పొంగఁ బల్కి-చందనంబు నొనర్చి యా బ్రహ్మసన్ని

ధానమును జేరె సకలభూతపతి శివుని-బెండ్లి యగుటకుఁ దలఁచి సంప్రీతి మెఱయ.

పదునాల్గవ అధ్యాయము

బ్రహ్మ స్వర్గపురమున కరుగుట

ఆ. అంత బ్రహ్మ స్వీయమా కమండలువున-గంగ నుంచుకొని చెలంగ ముదము

పర్వతేంద్రునాజ్ఞ స్వర్గపురమునకు-నరిగెఁ దాపసేంద్ర! యతిరయమున.

౮౯౦

తే. అపుడు మేనక తన భర్తయైన పర్వ-తాధిపతి సన్నిధికి వచ్చి యాత్మజాత

యమున గంగను గానక యంత భూభ-రాధినాయకుఁ గాంచి యిట్లనె ముసేంద్ర!

ఆ. “ఎందు బోయె నాదునందనయగు గంగ!-ప్రభువరేణ్య! నాకుఁ బ్రాణతుల్య;

నీదు నంకమందు నివసించియుండె;దో-డ్డొనుచుఁ బోయిరెవరుకూఁతుఁడెపును.”

ఆ. మేన యిట్లు లడుగ మేదిచీధరపతి-యశ్రుపూరితాత్ముఁ డగుచుఁ గాంత

తోడ బ్రహ్మ సుతను దోడ్కొని పోవేడు-టయును, దివికిఁ బోవుటయును దెలిపె.

క. మునినాయక! యామాటను-వినినంత సుతావియోగపీడిత యయి రో

దనమొనరిచె మిక్కుటముగఁ-దనయఁ దలఁచి మేన తాఁ బరవశతన్.

౮౯౧

తే. గంగ గావించినట్టి ప్రసంగ మెల్లఁ-దెలిపి, ప్రాజ్ఞ వరుండు ధాత్రీధరుండు

మేనకాదేవి కొనరించె మిగులఁ బ్రియము-వెలయ సాంత్యన మెంతయు విశదరీతి.

ఉ. అంత గిరీంద్రపత్ని తన యాత్మజ యింతుకయేని తెల్పు క

త్యంతముదంబుతో దివికిఁ దానరిగెన్ సురరాజువెంట నం

చెంతయుఁ గోపమాని శపియించెను బ్రాణసమానఁ బుత్రికన్;

మితయె? రోష మెవ్వరిని వీడదు, చూడదు మంచిచెడ్డలన్.

౮౯౨

ఆ. “తల్లియయిన నన్నుఁ దలఁపక తెలుపక-యమరపురికి నేగినట్టి గంగ

వచ్చుగాక! మరల వసుధాతలమునకు-ద్రవమయాత్మ యగుచుఁ దరలుగాక!”

- ఆ. అనుచు శాపమిచ్చి యద్రవివరాంగన-యైన మేన యాగ్రహంబుతోడ
భవనమునకుఁ బోయెఁ; బర్వతేంద్రుండును-గృహముఁ జేరె నంత ఋషివరేణ్య!
- క. దేవతలు సముత్సుకలయి-దేవపురికి గంగఁ గొనుచుఁ దేకువఁ జని, స
ద్భావమున నామె కచ్చట-వైవాహికమంగళంబు వడిఁజేసి రొగిన్. ౯౦౦
- క. పరమేష్ఠి హృష్టఁడయి ముని-వరు నారదు నాదరమునఁ బంపెను బిల్వ
హరుఁ గామరూపమన ను-ర్వర నుత్తమపీఠమునకు వైశమ మానీ! ౯౦౧
- సీ. అంత నారదముని యరిగి పీఠోత్తమమునఁ గామరూపమం దమలనియతి
యోగచింతాసక్తు, నురుతపస్సంయుక్తు, ధ్యాననివిష్టు, సంయతగరిష్టు,
విస్ఫురచ్ఛంద్రసువిశదనేత్రుని, యోగివరచిత్తచింతిత పరమగాత్రు,
మధ్యాహ్న సమయ సమ్యగ్భాసమాన సహస్రాంశుసన్నిభహారితేజు,
తే. నీశ్వరేశ్వరు, శంకరు, నిద్ధచరితుఁ-గాంచి, తద్దివ్యయోగభంగంబు నెంచి
భయముచే నందెనిలిచితా భావమందు-నిట్లుతలపోయఁదొడఁగెమ హేతుఁగూర్చి.
- క. “హిమవంతుని గృహమున జన్మము నొందెను సతి యటంచు మర్యాదను ని
క్కముగాఁ దెల్పినచో ధ్యానము భంగంబగును శంభునకుఁ జిత్తమునన్. ౯౦౩
- క. ఒకవేళ శంకరున కే-బ్రకటితముగఁ జెప్పినేని ప్రకృతిజననమున్,
వికలప్రతిజ్ఞఁడను నై-సకల జగంబునను నింద్యచరితుఁడ నగుదున్. ౯౦౪
- మ. సతిజన్మంబును శంకరుండు విని తా స్వాంతంబునం బొంగి, య
ద్భుతమోదంబున నాపయిం బ్రియము నింపున్ సంతతం”బంచు నా
తతరీతిన్ దలపోసి, మెల్లఁగను దత్త్వధ్యానసంయుక్తుడై
తతయోగాంచితచిత్తుడైన హరుచెంతం జేరి పల్కెన్ దమిన్. ౯౦౫
- క. “దేవాది దేవ! శంకర!-నా వందనముల గ్రహించి నాపయి దయ నం
భావింపుము లోకేశ్వర!-దేవ! ప్రసన్నుడవు గమ్ము దేవశరణ్యా! ౯౦౬
- తే. నీసమీపంబునం దుండి నిరుపమాన-యత్నమునఁ ద్వత్సతీమణి నరసి తోడి
తెచ్చుటకుఁ బోయియున్న నే వచ్చినాడ-వినుముశంకర! యోగసంవిద్వరేణ్య!
- చ. నినుఁ బతిగా వరింప మది నిశ్చలయత్నముతోఁ ద్వదీయ భా
మిని మరలన్ జనించినది మేదినియందున; నింక యోగచిం
తను వెన మాని, నావినుతిఁ దత్పరతన్ విని రమ్ముదేవ! త
న్నిని సతినిం బరిగ్రహము విశ్రుతరీతి నొనర్పు మీశ్వరా!” ౯౦౮
- క. మునిపతి నారదుఁ డీక్రియ-వినయముతోఁ బల్క శివుఁడు వెనఁ దన ధ్యానం
బును విడిచి యపుడ సయమి-గని ప్రశ్న మొనర్చె వాంఛ గడఁగొనంగన్.

- సీ. “ఎచ్చట నాసతి యెసఁగును మునినాథ! యెఱింగింపు మిప్పుడే యిద్దఁచరిత!”
 యనుచు శంకరుఁ డట్టె యవసీతలంబున నిలిచియుండెను; ముని పలికె నంత
 “దేవదేవా! ధరిత్రిని దుహినాద్రికి స్వాంశచే గంగనా నలరు నామ
 మున దేవి సతి జన్మమును బొందియన్నది చాదులోచనయయి; సరసిజగవుఁ
 తే. డావిధంబును దెలిసి తా సంతరంగ-మందు దేవతలను గూడి యద్రినాథు
 భవనమున కేఁగి ప్రార్థించి స్వర్గపురికి-యత్నమునఁ దోడ్కితెచ్చె మహానుభావ!
- ఆ. ప్రభువరేణ్య! మిమ్ముఁ బ్రార్థించియా దేవి-నొసఁగఁదలఁచి బ్రహ్మ యరుముదమున
 నన్ను బంపినాఁడు నావెంటఁ దోడ్కొని-రమ్మటంచు దేవ! రమ్ము కరుణ, ౯౧౧
- తే. దివ్యసుందరరూపిణి దేవిఁ బ్రేమఁ
 బత్నిగ గ్రహింపు” మని వేడఁ బరమశివుఁడు
 మునివరేణ్యునితో స్వర్గమునకు వచ్చె;
 నపుడు బ్రహ్మయు ముదమంది యాత్మయందు. ౯౧౨
- తే. తన కమండలువున నున్న యనుపమాన-రూపిణిని శివభామిని నాపరాత్మ
 రునకుఁ ద్రైలోక్యపావని యనఁగ సంశ-మునఁ జెలంగెడు సతి నిచ్చె మునివరేణ్య!
- చ. పరమశివుఁడు మోదమున భామినిఁ దాను బరిగ్రహించి లోఁ
 గరము ప్రసన్నుఁడై గణనికాయముఁ గూడి స్వకీయధామమై
 పరఁగెడు రాజతాద్రికిని బైన మొనర్చెను మానినాయకా!
 హరు పురిఁ జేరి గంగయు ద్రవాత్మికయై భువి కేఁగె మాయయై. ౯౧౪
- సీ. స్వర్గంబునందుండి బ్రహ్మనదీస్వరూపిణియయి వేడుకఁ బృథివిఁ జేరి,
 సగరనిర్మితమగు జలనిధిలోఁ జొచ్చి సగరవంశంబును సుగతిఁ గాంచి
 యుద్ధరించి, మహాసముద్ధతితోడ రసాతలంబును జేరె సతి మునీంద్ర!
 భవనరక్షణమును బూని యీక్రియఁ దన యంశచే హిమగిరి కాత్యజయయి,
- తే. శంకరుని దేవదేవుని సంతసమునఁ-బలిగ వరియించె జగదంబ పరమకరుణా;
 సుప్రసన్నాత్మయైమిం చెఱ్ఱోణియందుఁ-దాపసోత్తమ! ప్రకృతిచిత్రమునువినుము.
- తే. పూర్ణ రూపంబుతో-దేవి భూధరేంద్రు-పుత్రి యయి పుట్టి మరల శంభుని వరించెఁ
 దానె నారద! తమినాత్మధపునిఁగాఁగ”-ననుచుఁ దెల్ప మహాదేవుఁ డాదరమున.

పదునైదవ అధ్యాయము

హైమవతీ ప్రాదుర్భావము

తే. ఆ మహాదేవుఁ గని వినయమున నార-దమునిచంద్రుండు ప్రశ్నించె నమితభక్తి
“దేవదేవ! మహాదేవ! దీనవరద!-తెలుపవే దయతోడ నా దేవిమహిమ.

తే. మేనకాగర్భమున దేవి తాను బుట్టెఁ
బూర్ణరూపముతో నని మున్ను వింటిఁ
బూర్వతి హిమాద్రి కంచును బహుపురాణ
ములు దెలుపఁగా మహాదేవ! సలలితముగ.

౯౦౮

ఉ. చిత్తము తృప్తినొందదు; ప్రసిద్ధములైన తదీయజన్మసం
పత్తియుఁ, గార్యజాతములు బాగుగఁ దెల్పుము; తత్త్వమెల్ల లో
కోత్తరరీతి నీకుఁ దెలియుక; జగదీశ! కృపాప్రపూర్ణమా
చిత్తము నాపయిం బటపి సిద్ధిద! దేవిచరిత్ర మంతయుక .

౯౦౯

సీ. బ్రహ్మస్వరూపిణి పరదేవి త్రైలోక్యజననియా దుర్గ తా శైలరాజ
దంపతు ల్లడుభక్తి దపమును గావించి ప్రార్థింపఁ బుత్రికాభావ మొందె;
సతివియోగముచేత శంకరుం డాత్మ దుఃఖితుఁడయి భక్తిని నుతియొనర్ప,
నామహాదేవుని నలరింపఁబూని మేనాదేవిగర్భంబునను వసించెఁ

తే. బూర్ణభావంబుతో బ్రహ్మమూర్తి భువన-జనని; శుభదినమందున సరసిజాన
నంబు చెలువార మేనక సంబరమున-సుప్రభాంచితఁ గనె లోకశుభద; నపుడు.

తే. పుష్పవర్షంబు గురిసెను; బుణ్యగంధ-యతముగా గాలి వీచె నముత్సుకముగ;
నిర్మలములయి దిక్కులు నెగడె దేవి-పుట్టినప్పుడు మేనకు నృపవరేణ్య!

సీ. తరుణార్కకోటిదీప్తయుఁ, ద్రినేత్రయు, దివ్యగాత్రయు, రమ్యముఖప్రకాశ
శాలినియును, వరచంద్రార్ధముకటయు, రమ్యాష్టహస్తవిరాజితయును,
కమ్రూయతాక్షియు, ఘనమహిమాఢ్యయునగు సూక్ష్మ యాద్య తా నవతరించె
నాత్మవిలాసాప్తిననుచును మదిలోనఁ దలఁచి యా గిరిరాజు తమి చెలంగ,

తే. విప్రులకు గోవులను వేనవేలుగాఁగ-ధనము కోరిన రీతి వస్త్రముల వాంఛ
మించునట్లుగ నర్పించి మిగుల వేడ్క-సుతఁ గనుంగొన వచ్చె బంధుతతిఁ గూడి.

సీ. అంత మేనాదేవి కాంతుఁడౌ హిమవంతునాగమనము విని యపుడు పలికె:
“నా మనోనాయక! నందన యిదె చూడు, మత్యంతరుచిర పద్మాయతాక్షి;
మన తపఃఫలమయి మహి సర్వభూతహితార్థమై జనియించె నాదిజనని”
యనవుడు హిమగిరి యాత్మజఁ గనుంగొని జగదంబగాఁ దన స్వాంతమందుఁ

తే. దెలిసి, యాడల వంచి భక్తిని నమస్కరించి, దోసిలి యొగ్గి, ధరిత్ర నిలిచి,
గద్గదస్వరమున నిట్లు కడు వినఁముఁ-డగుచు వచియించె దేవితో నార్యవర్య!

తే. “చిత్రరూపిణివై సులక్షితవిశాల-నేత్రముల వెల్లు తల్లిరో! సేపు కరుణఁ
దెల్పుమెవ్వతవగుదువో; తెలియఁజాల-నమ్మ! నామదిదెలియునట్లంతయు”నన.

ఉ. దేవి వచించె భూరిదయ “దివ్యధరాధరవర్య! యమృతః
దేవుని నాశ్రయించు పరదేవతనై వెలుఁగొందుదాన; సం
భావనచే నిరంతరసుభాగ్యవివేకమనోజ్ఞరూపనై
యీ వివిధప్రపంచమును నెల్లపుడు న్నడిపించుచుండెదన్.”

౯౨౫

తే. బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరప్రముఖులకును-జనని నగుదు; సమస్తమోక్షదను నేను;
సృష్టిసంస్థితిలయములఁ జేయు లోక-చూత నని మదిఁ దలఁపు మోక్షార్థరేంద్ర!

తే. సర్వభూతాంతరస్థనై సంస్మృతిజల-నిధివిమగ్నుల దరిఁజేర్చు నెగడుదాన;
సంతతానందమయరూపశక్తి నగుదు;-బ్రహ్మరూపిణి నిత్యనాఁ బరఁగుచుందు.

తే. తండ్రి! సర్వేశ్వరిని; భవత్తవమునకును-బాంగి పుత్రీత్వమును లీలఁ బొందుకోర్కి
నీదుబహుపుణ్యవశమున నే జనించి-నట్టిదానఁ ద్వపేయగృహంబునందు.”

ఆ. అనుచుఁ బరమకరుణ నద్రినాథునితోడఁ-బలుకుటయును దేవి పర్వతేంద్రుఁ
డపుడు వినయమునను నంభికఁ గనుఁగొని-పలికె నిట్లు మానితిలక! భక్తి.

హేమవతి తండ్రికి నిజరూపముం జూపుట

సీ. “అమ్మరో! సేపు నాయందుఁ గృపంజేసి నిత్యవయ్యును నాదు నిలయమందు
జననమందితివిగావున మదీయంబైన బహుజన్మసంచితపరమపుణ్య

మైన నాభాగ్యంబు నతిశయఫలద మం చెంచుచునున్నాడ సంచితముగ;
నేఁబరాత్పర! శివా! నీదివ్యరూపంబుఁగనుఁగొన్నవాడ; నోజనని! యిపుడు

తే. పరమకరుణను నామీఁదఁ బఱపి వేగ-తృప్తితోడుత మాహేశ్వరీస్వరూప
మెంతయును జూపవే; నీకు నేనొనర్తు-భక్తితోడుత బహుశతవందనములు.”

క. జనకుని నుతి దయమీఱఁగ-విని యప్పుడె లోకజనని విశ్రుతరీతిఁ
గని, “తండ్రి! యైశ్వరమగు-తనువుం గనుఁగొనుము దివ్యతత్త్వం బనుచున్.”

తే. దివ్యదృష్టి నొసంగెద; భవ్యమైన-నాస్వరూపంబుఁ గనుము; మనంబునందు
సర్వదేవాత్మకం బని సౌశయముల-నెల్లఁ జెండాడు మింక మహీధ్రవర్య!”

తే. అనుచు గిరిరాజుతోఁ దెల్పి, యఖిలజనని-యై త్తమంబగు జ్ఞానంబు నొసఁగి ప్రీతి,
దివ్యమాహేశ్వరంబగు భవ్యరూప-మపుడు చూచెను నారదా! యద్భుతముగ.

సీ. చంద్రాయుతసహస్రసమకాంతినహితంబు, స్థిరరమ్యశశికలాశేఖరంబు,
మహితజటాశోభిమస్తకయుక్తంబు, వరత్రిశూలాంచితకరయుతంబు,
కాలానలసహస్ర ఘనకాంతియుతము, భయానకం, బతిఘోరతానకంబు,
త్రినయనదచిరంబు, దివ్యనాగోపవీతాక్తంబు, ముఖపంచకాతిదీప్త,
తే. మహివర సుభాషితంబు, మహాకరీంద్ర-చర్మపరిధానరుచిరమై సకలదిశల
వెల్లుజగదంబరూపంబువిస్మితుడయి-కాంచి, హిమగిరిమరలఁబల్కుంగఁదొడఁగె.

తే. “జనని! నామీద దయయుంచి చయ్యన మఱి
యొక్క రూపంబు చూపు నామ్రొమ్మలు గొని”
యనఁగ, నారద! జగదంబ యపుడె తుహిన
గిరికిఁ గనఁబడె నొండొక్క సరణి నెదుట. ౯౩౫

సీ. శరదిందు సుందరవరకాంతితోడ, రమ్యకిరీట శోభితమాళితోడ,
శంఖచక్రగదాబ్జసహితహస్తములతో, నతిరమ్యనేత్రత్రయంబుతోడ,
దివ్యమాల్యాంబర ధృతశరీరముతోడ, పరిమళగంధలేపనముతోడ,
నత్యంతదర్శనీయాకృతితోడ, విభ్రాజిత భూషణ రాజితోడ,
తే. యోగిజనవంద్యచరణాబ్జ యుగముతోడ, -నఖలదిక్కుల వెలుఁగొందునట్టి పాణి
పాదనయనశిరోముఖ పటలితోడ-నాహిమాద్రికి దేవి ప్రత్యక్షమయ్యె. ౯౩౬

క. పరదేవీ రూపంబును-బరమాద్భుత వికసితాక్షిపద్మయుతుండై
పరికించి, తుహినగిరి సుతఁ-గరము ననులొనర్చి పలికె గడఁకఁ మరలఁ.

క. “పరమైశ్వర్యయుతంబయి-కర మత్యున్నతము నగుచుఁ గనఁబడు నీ రూ
పరసితినచ్చెరు వొందితిఁ;-బరికించెద నొండురూపు, వడిఁ జూపు మిఁకఁ. ౯౩౭

క. ఎవ్వనికిఁ బత్ని వగుదువా-యివ్వసుధఁ వాఁ డశోచ్యుఁ, డెంతయు ధన్యు
డవా! కరుణింపుము దయ-నవ్వారిగ నీకు మ్రొమ్మ లర్పింతు నెదఁ.” ౯౩౮

తే. తండ్రియైన హిమాద్రి ప్రార్థనముచేసి-పల్కఁగా నిట్లు లాదేవి పరమకరుణ
సపుడెయారూపమునువీడి యద్భుతముగ-నిలిచె నొండొక్కయాకృతిలలిధరించి.

తే. శంఖచక్రగదాపద్మసహిత యగుచు-నాల్గుభుజములు వెలుఁగంగ నళినదళవి
నీల సుశ్యామయై వనమాలికాభి-శోభమానాంగి యగుచుఁ దోచుటయు నెదుట.

తే. శైలరా జామహారూపలీలఁ గాంచి-యంజలి ఘటించి నిలిచి తా హర్షమునను
బ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మిక బ్రకృతి సర్వ-దేవమయి నాద్యను నుతించె నీవిధమున.

క. జగదంబికును మనంబున-నగవరుఁ డీస్తోత్రమునను బ్రార్థించెను ని
మ్ముగ భక్తియుక్తుడై దే-వగణార్చితపాదపద్మ వరమునిచంద్రా! ౯౪౩

హిమాచలకృత కేవలస్తోత్రము

సీ. 'విశ్వసంశ్రయ! సర్వవిశ్వాధికారిణి! తల్లి! సర్వాత్మికా! దయఁ బ్రసన్న
భావంబుఁ బొందుము; పరమ! లోకంబున నీకంటె నితరమై నెగడు తత్త్వ
మెయ్యదియును లే దొకించుకేనియుఁ జూడ; నీవె సర్వంబును; నీవె హరివి;
నీవె శంకరుఁడవు; నీవె సృష్టిక్రియా సంధాతయయినట్టి స్రష్టవగుదు;

తే. వీవె పరశక్తి వగుదు; వింకెట్లు వర్ణ-నంబానర్పంగఁగల జగదంబ! యో య
చింత్యచరిత! బ్రహ్మాదులచే నగమ్య-మయిన నీచరితంబు మాయమ్మ! నేను.

సీ. సర్వనిర్జరమనన్యంతోషకారిణి! సకలలోకేశ్వరి! స్వాహా వీవె;
దివ్యప్రభావ చిద్దీప్తుఁడౌ దేవదేవుని స్వరూపంబ వై పాసఁగు దీవె;
దేవతలకుఁ బితృ దేవతలకుఁ దృప్తినందించు హవ్యకవ్యములు నీవె;
నిగమంబులందున నియమంబ వీవె; యజ్ఞంబును మజ్జియుఁ దపంబు నీవె;

తే. క్షీతిసురులఁ దృప్తిపఱచు దక్షిణవు నీవె; - యీవె స్వర్గాదిఫలరూప; మెల్ల నీవె;
సకలఫలదమ హేశ్వరీ! సంతతంబు-నీకు మ్రొక్కెద భక్తితో నిఖిలజనని! ౯౪౫

సీ. ఆత్మవిజ్ఞానంబునందలి మహిమచే యోగివర్యులు నిన్ను నొగిని సూక్ష్మ
తమమై పరాత్పరతను శుద్ధమై పరబ్రహ్మమయంబునాఁ బలుకుచుండ్రు;
తల్లి! సుదృఢమై తనరును నీరూపు; వాక్కులకు నగమ్యవస్తు వగును;
మనసున కందదు; మఱియు నోశుభనామ! త్రైలోక్యబీజమై తగ వెలుంగు;

తే. సకలవరదా! మహాదేవి! సర్వలోక-నాయికా! శ్రీతనరక్షణప్రదా!
తల్లి! నను బ్రోవవమ్మవాత్సల్యమునను; - భక్తితోడతనకొనరింతుఁ బ్రణతితతులు.

సీ. నిజలీలచేత నా నిలయంబునందున జననంబునొందిన సర్వశక్తి!
మంగళరూపిణి! మహితాష్టభుజయుత! మార్తండకోటి సమప్రభాధ్య!
బాలశశాంక విభ్రాజితకోటిర! శతకోటి శశికాంతి చారునయన!
రమ్యత్రినేత్ర విరాజన్మఖాంబుజ! వాసవముఖ సురవందితపద!

తే. యోపరాత్పర! నిను భక్తి నుల్లమందు-నిలిపి మ్రొక్కెద సతత మోనిగమవినత!
సర్వవైశ్వికజనని! శశ్వత్కృపించి-తాంతరంగంబునఁ బ్రసన్న వగుము తల్లి!

సీ. రజతాద్రికాంతి నిర్మలతమంబును, దివ్య భుజగేంద్రభూషణ భూషితంబు,
నతిభయంకరము, భీమాకృతియుతభవ్య నేత్రత్రయయుతంబు, నిగమనతము,
పంచముఖాంబుజ ప్రద్యోతమానంబు, ధృతజటాజూట విస్తృతశిరంబు,
రమ్యశశాంకార్ధ రాజస్మిరీటంబు, సిద్ధగంధర్వాది సేవితంబు,

తే. నీదు దివ్యస్వరూపంబు నెగడుచుండు-సర్వలోకై కజనని! సంశ్రయపరేణ్య!
భక్తిసంయుక్తి మ్రొక్కెద భావమందు-గరుణ నాకుఁ బ్రసన్నపు గమ్ము తల్లి!

సీ. శారదచంద్రికా శతలక్షతుల్యంబు, రమ్యాంబరద్యుతిరాజితంబు,
దివ్యభూషణరాజదీప్తివిలసితంబు, శోభనం, బల్యంతశుభకరంబు,
భువనమోహనకాంతిపూర్ణంబు, విశదంబు, బాహుచతుష్టయ భాసితంబు
నీస్వరూపంబయి నెగడును బ్రహ్మాది సకలదేవస్తుత్య చాటచరిత!

తే. పరమశుభదంబు లైన నీ పాదకమల

ములను మది నిల్పి భజియింతు; మ్రొక్కు లిడుదు;

నన్ను బ్రోవుము దయ సుప్రసన్నవగుచు

సకలలోకైక జనయిత్ర! సంతసమున.

౯౮౯

సీ. నవ్యఘనప్రభాభవ్యప్రకాశంబు, వికసితాబ్జాక్షీసంవిలసితంబు,
భువనవిమోహనపూర్ణ కాంతియుతంబు, మందహాసాంచిత మధురముఖము,
వరరత్నకలిత భాస్వన్మనోజ్ఞాంగద భూషణనిచయ సుభూషితంబు,
మంజుస్ఫురద్వనమాలా విరాజిత వక్షస్థలం బతివై భవంబు,

తే. దుర్గ! సకలప్రపంచాపవర్గ! తల్లి!-నీదు రూపంబు భాసిల్లు నిఖిలలోక
తారకంబయి; భక్తి వందనము లిడుదుఁ-గరుణతోడఁ బ్రసన్నపు గమ్ము దేవి!

సీ. విశ్వస్వరూపమై వెలయుచు నున్నట్టి నీ రూపగుణతతి నిక్కువముగఁ
గనుఁగొన బహుగుణ కలితుఁడైనట్టి యే మానవుండైనను మహితశక్తి
యుతదేవుడైనఁ దా రొగి సమర్థులు గాదు, నిరుపమానములయి నెగడుఁగాన;
నే నల్పబుద్ధిని; నిర్వచింతు న ద్దెల్లు విశ్వేశ్వరీ! దేవి! విస్తృతమగు

తే. తాపకీనగుణావళిఁ దనరు దివ్య
మాయ మోహితుగాఁజేయ మానుము; మదిఁ
గరుణ విలసిల్లఁగా నన్నుఁ గనుము తల్లి!
యనుచు నీకును మ్రొక్కెద ననవరతము.

౯౯౦

తే. సఫలమయ్యెను నేఁడు నా జన్మమెల్ల;-సఫలమయ్యెను నా తపశ్చర్య నేఁడు;
ముజ్జగములకుఁ దల్లివై భూరికరుణ-నాశఁ బుత్రిక వయి జననంబుఁగనుట.

తే. నిత్యవై యెల్లజగముల నిండి స్వీయ-లీలచే నాగృహంబున బాలికవయి
సీవు జనియించుటంజేసి దేవి! ధన్య-తను, గృతార్థత్వమును గంఠిఁ దల్లి! సతము.

తే. భువనములకెల్లఁ దల్లివై పొదలు నీకుఁ-దల్లియయి మేన వెలయంగఁ దా నదెట్టి
భాగ్యమునుబొందెనో తొల్లి! బహువిధముల-జన్మశతములఁ దెల్పఁగాఁజాల నేను."

ఉ. ఈ కరణి గిరింద్రుఁడు మహేశ్వరియైన సుతఁ నుతింపఁగాఁ
బ్రాకటమై వెలుంగు నిజభవ్యమనోహరరూప మప్పుడే
చేకొని దేవి తాఁ జెలఁగె; శీతమహీధ్రుని పత్ని మేన లోఁ
బైకొన విస్మయం బపుడు భక్తిని జేరఁగ వచ్చి పుత్రికఁ.

౯౯౧

తే. అంతయును గాంచి, పుత్రి బ్రహ్మమయి యనుచుఁ
దన మది నెఱింగి, కరము గదదికతోడ
వెలయు వాక్కులఁ బలికె నుర్వీసుపర్య
మాళీరత్నమ! నారదమానిచంద్ర!

౯౫౬

క. “జనని! యెఱుంగను సంస్తుతి-నొనరింపఁగ; భక్తి నెఱుంగ నోజగదంబా!
నను నీనిజగుణములచే-ననుగ్రహింపంగవలయు నని ప్రార్థింతున్.

౯౫౭

చ. జననముఁ బొందె నీవలన సర్వజగంబులు లోకమాత! యీ
కనఁబడునట్టి వస్తుతఱిఁ గాంచిన నెమ్మది నీస్వరూపమై
యెనయు; ఫలప్రదాయినివి; యెల్లజగంబుల కాలవాలమై
తనరుదు; పంతుటన్ వెలసి తత్త్వమవై వసియింతు వెంతయున్.”

౯౫౮

తే. ఈ విధంబున మేనకాదేవి వినుతి-చేయఁ బరదేవి సంతృప్తిఁ జెంది తల్లిఁ
గాంచి పలికెను నప్పడు కరుణ మదిని-వెలయుచుండఁగ మాయమ్మ! వినుమటంచు.

క. “జననీ! నీవును, నాదగు-జనకుండును ఘోరతపము సల్పితి రెడఁ బు
త్రినిగా జనింపఁ గోరిక-నెనసి, పరాత్పరను నన్ను నెంచి ప్రియమునన్.

౯౫౯

తే. మీర లిద్వరు చేసిన మేటితపము-సఫల మగునట్లు లీలచే జన్మమంది
నట్టిదానను నిత్యనై యలరు నే హి-మాద్రిచే నీకు గర్భంబునందుఁ జేరి.”

చ. మునివర! దేవి యిక్కరణి భూరిముదంబునఁ బల్క, భక్తి వం
దనముల మాటిమాటికిని దా నొనరించి, హిమాద్రి లోకమా
తను గని, బ్రహ్మతత్త్వము నెదం దెలియంగను గోరి నమ్రుండై
యనువున దోసిల్లాగి యపు డాపరదేవిగుఱించి యిట్లనెన్.

౯౬౦

పరమేశ్వరి హిమవంతునకు యోగసార ముపదేశించుట

సీ. “బ్రహ్మప్రముఖసుపర్యగణంబులకునై న దుర్లభవైనట్టి దుర్ల వీవు;
పరమయోగులు మది భావించి చూచిన దుర్లభ్య వయియుండు దుర్ల వీవు;
నిజవిలాసంబున నిరుపమంబగు నుదీయాపరిమేయభాగ్యంబువలన
మన్మందిరంబున మానసీయాకృతి నవతార మెత్తితి వమ్మ! కరుణఁ;

తే. దావకీనవదాంబుజధ్యానరతుండ-నోమహేశ్వరి! భవవార్ధి నుత్తరించు
తెరు వడెట్టిదొ వేగమే తెలిసి సుప్ర-సన్నవై బ్రోవవమ్మ! మహోన్నతముగ.

తే. కాలమునకుఁ గాలంబవై గ్రాలుకతన

లీల విలసిల్లుదువు మహాకాళి యనఁగఁ;

దల్లి! పరమోత్తమబ్రహ్మతత్త్వ మెల్లఁ

దెలిసి దయతోడఁ బ్రోవవే లలితహృదయ!”

౯౬౧

క. గిరివరనాయకుఁ డీక్రియఁ-బరమేశ్వరి వినుతిసేయ భక్తియుఁబొడై,
కరుణాభరణాంచిత భూ-ధరవరుతోఁ బలికె నిట్లు దయ యొప్పారణ్. ౯౬౧

తే. “ఓమహామతి! నాతండ్రి! యోగ సార-మును వచింతును, వినుము; నెమ్మనమునందు
దేనిఁ దెలిసినమాత్రాన దేహిబ్రహ్మ-మయత వెలయుచునుండునో మహిమతోడ,

సీ. సద్గురువును జేరి శ్రద్ధాప్రపూర్ణుడై నామంత్రములను గొనంగవలయు;
సుసమాహితాత్మత నెనఁగి దేహముచేత మనముచే వాక్కుచే నను సమాశ్ర
యింపంగవలయును; హృత్కమలంబున నన్నె ధ్యానింపనౌ సన్నతముగ;
మద్గతప్రాణుడై మామకనామంబు జపియింపవలయును సంతతంబు

తే. నస్మదీయప్రసంగియై యాత్మ; నన్నుఁ
గూర్చియే మాటలాడుచుఁ గోర్కి నాదు
గుణములను విను నిచ్చతోఁ గూడియుండ
వలయు; మఱియును దెల్పెద మహితనియతి.

౯౬౨

క. గిరివర! మదీయసేవా-నిరతుండయి నాదు పూజ నిత్యము చేయన్
బరమాదృతి గల సాధక-వరుఁడు ముముక్షుండగు సు మృవార్యగుణములన్.

సీ. పర్వతరాజేంద్ర! భక్తిసంయుక్తుడై నాపయి, నాయర్చనంబు సేయు
నభిలాష గలిగినయట్టి సాధకవరుఁ డగును మోక్షముఁ గోరునట్టివాఁడు;
శాస్త్రా కరీతి పూజాయజ్ఞముఖముల, స్వీయవర్ణాశ్రమాంచితపథముల,
స్మృతులును శ్రుతులును జెప్పినకై వడిఁ గావింపనగు నధికమగు ప్రీతి;

తే. సకలయజ్ఞంబులును, దవశ్చర్యలును, గి
రీంద్ర! దానంబులును నన్నె హృదయమందు
నిలిపి, ననుగూర్చి చేయంగవలయునుమ్ము;
దానఁ గలుగును నిజముగా జ్ఞానపటిమ.

౯౬౩

క. జ్ఞానమున ముక్తి గలుగును;-జ్ఞానమునకు భక్తి కారణం బోతండ్రి!
దానికి హేతువు ధర్మము;-పూనిక ధర్మంబు యజ్ఞముఖమయి వెలయున్.

తే. ఈవిధంబును మదియందు నెఱిఁగి భక్తుఁ-డర్థి ధర్మస్వరూపమై యలరునట్టి
యీమదీయస్వరూపంబు హితవుమీఱ-నాశ్రయింపంగఁదగుఁ దుహినాద్రినాథ!

తే. సచ్చిదానందవిగ్రహ! సకలరూప-సహిత! నే నొక్కదాననే జగతిఁ దండ్రి!
యమరు తెల్లరు నాయంశ నలరునట్టి-వార లే యగుదురు సుమ్ము పర్వతేంద్ర!

మ. మతిమంతుండు సమస్తకర్మముల సంభావించి నన్గూర్చి శా
స్త్రతతిం జెప్పినరీతి నిశ్చలతఁ బ్రజ్ఞావంతుడై నన్నె స
మృతిఁ బూజించి యజింపఁగావలయు; దా మర్యాదఁ బోనాడి యే
తతభేదంబును బూనఁగాఁ జనదు; తత్త్వం బెంచనౌ నెమ్మదిన్.

౯౬౪

తే. ఈవిధంబునఁ గర్మంబులెల్ల నిర్మ-లాత్ముఁడై యొనరింపఁగా నగును; విమల మానసుం డయి యాత్మ విజ్ఞానయుక్తి-నందును ముముక్షుపదము వాఁ డనవరతము.

సీ. పుత్రమిత్రకళత్రముఖవస్తువులయందుఁ గారుణ్యమును మదిఁ గడఁక వీడి,
విశదవేదాంతాదివిహితశాస్త్రములందు నిలుపంగవలయును నియతి మిగుల;
సకలకామంబులఁ జక్కఁగ వదలి, హింసాకార్యములనెల్ల సరవి విడచి,
సాధుమార్గమునందుఁ జరియించు నెవ్వండు నట్టి పుణ్యాత్ముఁడే యధికమహిమ
తే. వెలయునట్టి పరావిద్య నాత్మయందుఁ-దెలియఁగలవాఁ డగును సుమ్ము విలసితగతి;
నిందు సంశయ మొక్కించుకేని లేదు;-సత్యమిది భూధరేంద్ర! ప్రశాంతహృదయ!

తే. ఓ మహారాజ! యెపుడు తా నుల్లమందు-ననుభవించును నాత్మఁ బ్రత్యక్షముగను,
నపుడెకలునుముక్తి సత్యముగఁ దండ్రి!-సత్యముగఁ దెల్పుచున్నా నసంశయముగ.

మ. జనకా! నాపయి భక్తిలేని విముఖు ల్బుచ్చింపఁగా లోకమం
దున విజ్ఞానముఁ బొందఁజాలరు; ననుకొనుదుశ్చింతఁ బోనాడి భ
క్తిని సేవింపఁగనౌ ముముక్షుతతి యెంతే యత్న ముప్పొంగ; నె
మ్మనమం దియ్యది హేతువై వెలయు సంభావించి యోజించినక. ౯౭౭

తే. తండ్రి! యీక్రియ సీవు యత్నమున సతము
భక్తితో నను భజియింపఁ బరఁగు సుఖము;
భవసముత్థంబులగు దుఃఖపంక్తులెల్ల
నార్య! నిన్ను బాధింపలే వరయ నెపుడు.” ౯౭౮

పదునాఱవ అధ్యాయము

బ్రహ్మవిద్యోపదేశము

తే. అంత హిమవంతుఁడు వచించె “నమ్మ! యాత్మ
యనఁగ నేరూపమునను దా నలరుచుండు?
విద్య యన నేది? మోక్ష మేవిధముచేతఁ
గలుగునో? నాకుఁ దెలుపుము కరుణతోడ.” ౯౭౯

మ. పర దేవి యిట్లనియె. ౯౮౦

తే. “జనక! వినుము మహామతీ! సంస్మృతి విని-వర్తకముఁ జేయఁగల శక్తి వఱలు విద్య
యును, దదీయస్వరూపంబులను వచింతు-సంగ్రహముగఁగ నివ్వడు శ్రద్ధతోడ.

సీ. బుద్ధికంటెను, బ్రాణమునకంటె, దేహేంద్రియాహంకృతులకంటె, నదియుఁగాక
మానసంబునకంటె జానుగ వేఱయి యద్వితీయంబయి యతివిశుద్ధ
మయి చిదాత్మకమయి యలరెడి తన్ను నిశ్చయముగఁ గనునట్టి జ్ఞాన మెట్లు
కలుగుఁ, దద్ధ్యానంబె విలసితంబగు విద్య యనఁబడునది యో మహానుభావ!

తే. జన్మలయములు లేక విశదమగుచు ని
రామయంబయి బుద్ధ్యాద్యుపాధిరహిత
మగు చిదానందరూపమే యాత్మ యనఁగఁ
బరఁగుచుండును దుహినభూధర! సతంబు.

౯౮౨

సీ. ఆనందమయి పూర్ణమై సుప్రకాశనత్యజ్ఞానముఖలక్షితమయి వెలుఁగు
చద్వితీయంబయి యఖిలదేహగతంబు నయి పరంబయి యేకమయిన దగుచుఁ,
దసప్రభావంబుచేతను శరీరాదుల విలసిల్లఁజేయుచు విశ్రుతముగ,
సుసమాస్థితంబయి శోభిల్లునట్టిదే యాత్మ; తద్రూపంబుఁ దగినరీతి

తే. నీకుఁ దెలిపినదాన మనీషివర్య!-నిత్య మిద్దాని నీక్రియ నిలిపి మదిని
జింతనముఁ జేయఁగానగు స్థిరమతియయి-బుద్ధిమంతుఁడు గిరిరాజ! పూన్నితోడ.

తే. ఆత్మగాని శరీరాదులందు నాత్మ-బుద్ధి నిలుపంగరా; దది పాసఁగ హేతు
బీజ మగుచుండు రాగవిద్వేషముఖము-లయిన దోషంబులకు నెల్ల నద్రినాథ!

క. రాగాదిదోషములచే-వేగ నదోషమగు కర్మ విధి పుట్టును; ద
ద్యోగమునను సంసారం-బాగక వర్తిల్లు; వదలనగు నద్దానికే.”

౯౮౩

ప. హిమాచలేంద్రుం డిట్లనియె.

౯౮౪

క. “జనకములై యశుభములకు-ననయము రాగాదు లుండు; నగపడ వెండుకే;
మనుజులు వానిఁ ద్యజింపఁగ-ననువు వచించుటకు నీవె యర్హువు తల్లీ!

౯౮౫

క. అపకృతిఁ జేయు శరీరులఁ-గృహ నేగతి నోర్చు జనుఁడు కీర్తింపఁగ వాఁ
డపగతుఁడగు రాగద్వేషపరీతుఁడు కాక, తెలుప శక్తవు నీవే.”

౯౮౬

ప. పార్వతి యిట్లనియె.

౯౮౭

తే. “ఎవని కపకృతి గలిగెనో హృదయమందు-వాఁడు దాని విచారింపవలయు వేగ;
చక్కఁగాఁ జేయ మదిని విచారణంబు-బుట్ట దెప్పడు ద్వేష మాపురుషునకును.

సీ. పాంచభౌతికమయి పరఁగు దేహము; ముక్తుఁడయి జీవుఁ డుండుఁ దా ననవరతము;
వహ్నిచేతను గాల్పుఁబడినను, నక్కలు మొదలగునవి తిన్నఁ గొడువ లేదు;
కావున నిది చక్కఁగాఁ దెలిసినయెడ నపకార మెందుండి యతని కొదవు?
నేనుటఁ జిక్కక యెందుఁ బ్రకాశించుచుండును ధులలేక ఖండరీతి;

తే. నాత్మ శుద్ధంబు పూర్ణమై యలరుఁ దానె;-సచ్చిదానందరూపంబు జన్మలయము
లందఁజాలదు; నిర్లిప్త మగును; దుఃఖ-మరయఁ బొందదు మఱియు నోయద్రినాథ!

తే. కలుగ దపకృతి దేహంబు విలయమయిన
జీవునకు; నెట్టులన గేహ మావిలమగు
మంటఁ గాఁగ గృహమందు మలయు నాక
సమునకు మఱొక్క టగవడు సరణిఁ దండ్రి!

౯౯౨

ఆ. చంపునట్టివాఁడు చంపంగఁదలఁచును;
హతుఁడు చంపఁబడినయట్లు తలఁచు;
నిరువురును భ్రూతృహృదయులే యగుదురు;
లేడు చంపువాఁడు; లేడు హతుఁడు.

౯౯౩

చ. తనదు స్వరూప మీవగిదిఁ దాను మదిం దలపోసి ద్వేషముకొ
గనక చరించువాఁ డెప్పుడుఁ గాంచు సుఖంబును; ద్వేషమూఁమై
తనరును జిత్తతాపము; ప్రధానము ద్వేషము సంస్మృతిక్షయం
బునకును; సంతారాయ మది ముక్తికిఁ; గావున దాని వీడనా.”

౯౯౪

సీ. హిమవంతుఁ డనియె మహేశ్వరితో “నంబ! యా పరాత్ముఁడు జీవుఁ డనుభవింపఁ
డపకృతి యనియు, దేహంబునకును గల్గ దపకార మనియు నీ విపుడు నాకుఁ
దెల్పితి; వద్దాన దేవి! లే దపకారమనునది యెచ్చట నరసిచూడ;
నీ దేహమున జీవుఁ డెప్పుడు దుఃఖంబుఁ బొందకయుండుట బోధపడియెఁ;

తే. గలుగు నెవనికి దుఃఖంబు? కాంచు నెనఁడు
దాని? నున్నాఁడె యన్యుండు దానిఁ బొందఁ ?
గరుణ నాయందు నీకును గలిగెనేని
దీనిఁ దెలుపుము నాకు విస్తృతి”ననంగ.

౯౯౫

క. “ఏతాదృశుండయి మోహితుఁడై తనరి మదీయమాయ నభిమానము వి
ఖ్యాతిం బొందును సుఖనని-చేతంబున దుఃఖ ననుచుఁ జింతాకులుండై.

౯౯౬

సీ. సకలజగంబులఁ జయ్యన మోహింపఁజేయంగఁగల శక్త్యమేయమాయ;
యదియే యనాద్యవిద్య యనం బ్రకాశించుఁ బుట్టుకతోడనే పొదివి ప్రాణి;
జనక! యద్దానిచే జన్మంబు గలుగును; రాగవిద్వేషాదియోగమునను
సంక్షుద్ధుఁ డగుచును సంసారి తా నుండు నాత్మస్వలింగమై యలరు మనసు

తే. నోమహామతి! గ్రహించి యుండు నెందు
నిమిడి వాసన యట్టిదై యెసఁగు భవము;

నందుఁ బరతంత్రమయి సర్వ మనుభవించు
చుండు నోయద్రినాథ! మహోన్నతముగ.

౯౯౭

సీ. నిర్మలంబై కాంతి నెగడు సుస్ఫటికంబు దగ్గఱనున్న రక్తప్రసూన
సంగతి నెఱ్ఱని రంగున దీపించు; గాని నిజంబుగాఁ గలదే రంగు
స్ఫటికంబునకు? నల్లె వఱలు బుద్ధీంద్రియముఖసన్నిధానతఁ బూని తాను
వర్తిల్లుచుండును వాసనాబలమున నరయంగ సంబంధసరణి లేదు

తే. లలి మనోబుద్ధ్యహంకారములు సతతము
జీవునకుఁ జేయుఁ దోడ్పాటు సిద్ధముగను;
దండ్రీ! కర్మవశంబునఁ దనరు ఫలము
లనుభవించును నవియెసు మృగఘచరిత!

౯౯౮

తే. విషయసంబంధ మగుచును వెలయు సకల
దుఃఖమయినను సుఖమైనఁ దొడరి మనము
బుద్ధ్యహంకారములె పొందు; బొందఁ డెపుడు
నాత్మ నిర్లిప్తుడగు ప్రభుం డవ్యయుండు.

౯౯౯

తే. సృష్టికాలంబునందుఁ దా జీవుఁ డఖిల-పూర్వవాసనావాసితములను గూడి,
జన్మమందును; మరల నీసరణి భూత-సంక్షయం బగువఱ కుండు శైలరాజ! ౧౦౦౦

క. ఈవిధమును బండితుఁ డెద-భావించి, విమోహబుద్ధి వదలి సతము సం
సేవన నిష్టానిష్టము-లా వస్తువులందు సుసుఖయై యుండనగున్. ౧౦౦౧

సీ. శైలరాజా! మనస్తాపంబునకు దేహమే కారణంబగు నెంచిచూడ;
దేహంబు సంస్మృతిస్థితికి మూలంబగు; గర్మసంజనితంబు కాయమగును;
ద్వివిధంబుగాఁ గర్మ విలసిల్లుఁ బుణ్యంబుఁ బాపంబు ననగ నోప్రభువరేణ్య!
యాపుణ్యపాపసమాంశానుసారత సుఖదుఃఖముల దేహి సాక్కుచుండు;

తే. పవలు రేయియుఁ బోలె నయ్యవి యతిక్ర-మింపరానివి దేహికి; మిగులఁ బుణ్య
కర్మమును జేసి స్వర్గాది కామి యగుచు-శాస్త్రవిహితంబుగా దేహి స్వర్గమందు.

ఉ. ప్రేరితుడై స్వకర్మమున వేగమె స్వర్గమునుండి భూమిపైఁ
జేరును దేహి; యీగతిని జిత్తమునందుఁ దలంచి సాధుసం
వారముఁ గూడి విద్యలను శ్రద్ధగ నభ్యసనం బొనర్చి వి
స్తారసుఖైషి కావలయు సంగము వీడి బుధుండు శాంతుడై.

౧౦౦౩

పదునేడవ అధ్యాయము

[బహుయోగోపదేశము

వ. హిమాచలేంద్రుండు పరదేవిని వినయంబున నిట్లు ప్రశ్నించె. ౧౦౦౮

సీ. “పరదేవి! దేహంబు పంచభూతాత్మకంబయి దుఃఖకారణం బగునుగాన,
దేహంబు నెడఁబాసి దేహి దుఃఖములచే నేల తిరస్కృతుం డెపుడు గాఁడు?
జననీ! మహేశ్వరి! జననంబు గాంచుచు దేహం బదేరీతిఁ దెలుపవమ్మ!
యెవని సేవించి మహేశ్చ సుకృతములౌ కామంబులను స్వర్గగతినిఁ బడయు
తే. జీవుఁ డేరీతిఁ బుణ్యంబు క్షీణమగుచుఁ-బుడమియందున మరలఁ దాఁ బుట్టునెట్లు
విస్తృతంబుగఁ దెలుపుము వేగ నాకుఁ-గరుణ నాపయి నీకును గల్గెనేని?”

వ. జనకుం డడుగఁ దనయయగు పరదేవి యిట్లనియె. ౧౦౦౯

సీ. “క్షీతియు జలంబును ద్యుతియును వామువు నంబరంబును నాఁగ నైదుభూత
ములచేత బద్ధమై యలరు దేహము; దానఁబాంచభౌతికమునాఁ బరఁగుచుండుఁ;
బృథివి ప్రధానమై వెలయు దేహమునకుఁ గడమ నాల్గును సహకారు లగును;
నాదేహము చతుర్ద్విధాకృతులను నుండు; నవ్వానిఁ దెలిపెద, నండజములు
తే. స్వేదజఞ్జరాయుజములు నుద్భిజ్జము లను-నామములతోడ విలసిల్లు నోమహీధ
రేంద్ర! తద్విధ మెల్లను నిపుడె నీకు-విశదపఱచెద శ్రద్ధతో వినము జనక!

జంతూత్పత్తి

తే. అండజము లనఁ బక్షిసర్పాదులెల్ల;
స్వేదజంబు లనన్ మశకాదులెల్ల;
నుద్భిదములు తరులతాదు; లోగి జరాయు
జంబు లౌ మానవులు, బశుసముదయములు. ౧౦౧౦

క. గిరివర ! జరాయుజంబుల-శరీర మగు శుక్రరక్తసంభవ మగుచున్ ;
బురుషస్త్రీకీబములనఁ-బరఁగు శరీరంబు త్రివిధపరిణత మగుచున్. ౧౦౧౧

క. పురుషుండు శుక్రాధికతన్,-దరుణియు రక్తాధికతను దండ్రీ! రెండున్
సరిగా శుక్రాత్తవములు-పరఁగినఁ గ్లిబుండు జనించు బర్వతరాజా! ౧౦౧౨

సీ. తన కర్మవశమునఁ దనరి జీవుండు హిమకళచేతఁ గూడి యీ ఘ్నోష్ణలీ బడి,
ప్రీహిమధ్యమునఁ బ్రవేశించు; నంతట నటనుండి చిరకాల మారగించి
పురుషులచేతను భుజియింపఁబడు; నంతఁ దద్గుహ్యమును జేరు దాఁ బెరుగును;
రేతస్వరూపుడై రేతోగతుండగు; నామిఁద ఋతుకాలమందుఁ బ్రీతిఁ.

తే. గాంతతోఁబురుషుఁడుగూడఁగానెయామె-గర్భమందుఁబ్రవేశించుఁగడువడిగను;
బురుష రేతస్సుతోఁడుత సరవి గూడి-జీవుఁ డివ్విధి గర్భంబుఁ జెందుఁ దండ్రీ!

తే. తదణి ఋతుమతియైన యాతదణముమొద

లుకొని నాల్గవదినమందుఁ బ్రకటితముగ

స్నాన మొనరించి, తా ఋతుస్నాత యనఁగఁ

జేర్కొనంబడు గిరిరాజ! వినుము మఱియు.

౧౦౧౨

క. ముదితకు ఋతుకాలమునాఁ-బదునాఱుదినములవఱకుఁ బరఁగు సమయ; మ
య్యదనునఁ బురుషుని కూడిక-కొదవినయది యనుచుఁ దెలియనొప్పు మునీంద్రా!

ఆ. బేసిదినములందుఁ బ్రియుతోడఁ గూడిన-యతివకును జనించు నాఁడుబిడ్డ;
సమదినంబులందు సంయోగ మొదవినఁ-గనును బురుషశిశువుఁ గాంత నిజము.

తే. విను ఋతుస్నాతయైనట్టి వనిత యెవనిఁ-గాంక్షతోఁ జూచు, నట్టి యాకారముగల
సంతతిగాంచుఁ; గావునసంతసమున-భర్తృముఖమును జూడంగవలయు మొదట.

సీ. సతియును బురుషుండు సంగమించినయప్పు యొదవిన రేతస్సు యోనియందుఁ
బడి, యందు రక్తసంబంధంబుఁ బొంది, జరాయువు వేష్టింప నా యమేయ
శుక్లంబు కలలమై చూడంగ నొకదిన మందుండు; నంతట నైదుదినము
లయినచో నది బుద్బవాకృతి ధరియించు; నద్రినాథ! జరాయు వనఁగ సూక్ష్మ

తే. మగుచుఁ జర్మాకృతిని నుండు; నందు శుక్ల

రక్తయోగంబుచేత గర్భ ముదయించు;

నందుఁ బుట్ట జరాయుజం బనఁగ నెగడు;

వినుము గిరిరాజ! జన్మంబు విశదముగను.

౧౦౧౩

క. జనకా! బుద్బుదహాపం-బెనయును బేసి యనుపేర నెదుగుచు రక్తం
బునఁ బదునైదుదినము లొయ్యనఁ దడియుచునుండు; నవల నద్రవరేణ్యా!

సీ. ఇరువదిరాత్రంబు లిరవుగఁ గడచిన సంకురంబు జనించు; నంతమీఁద
నొక్కమాసంబున కుదరంబు స్కంధముల్ శిరముఁ బృష్ఠంబు నుదరము ననెడు
పంచవిధాంగము ల్పృథవింపు; సరవి రెండవమాసమందున హస్తపాద
ములు మొదలై నవి పుట్టును; మూడవనెల నెల్ల సంగసంధులు జనించు;

తే. ప్రేళ్లు నాల్గవనెలయందు నెలయు; నపుడె-జీవునకు వ్యక్తి యొదవును; స్థిరత మాని
జననిజతరంబునందున సంచరించు-గర్భ మంతట నటు నిటుఁ గడఁకఁ దండ్రీ!

సీ. ఐదవ నెలయందు నక్షులు శ్రవణముల్ ముఖము నాసిక గుహ్యమును బిఱుదులు
పాయువు మేఢ్రం బుష్పయుఁ గర్ణరంధ్రద్వయంబు జనించుఁ బ్రకటితగతి;

నాటవనెల నాభి యావిర్భవించును మనుజులకెల్ల నోజనక! సప్త
మంబగు నెలను గేశంబులు, రోమాదు లావిర్భవించును; నప్తమమగు

తే. నెల సమస్తావయవములు వెలయు శ్చక్ర-దంతములు తప్ప నన్నియుఁ దగినయట్టు;
లన్యజన్మంబుఁ బొందినయట్టి కార-ణమున గర్భంబు మధోదరమున నుండు.

క. జనకా! సకలాంగము లేపునఁ జెలఁగఁ జీవుఁ డొందుఁ బూర్ణంబగు చే
తనతను; దల్లి భుజించిన-యనువునఁ దాఁ బెరుగు గర్భమందు వెలయుచున్.

గర్భస్థజీవుని యావేదనము

సీ. తన కర్మవశమున ధరియించి దేహంబు, భయదమా యాతనఁ బ్రాలుమాలి,
జీవుండు తొలిజనిఁ జేసిన కర్మంబు లన్నింటి నెన్నుచు నాత్మయందుఁ
దా నిట్లు పలుకును “ధరణిని నే నిట్టి ముఖంబులను బొంది దుష్కరమగు
నీజన్మ మొందంగ నిప్పు డున్నాఁడ; న-న్యాయము గాఁగ నే నధికధనము

తే. సేకరించి కుటుంబంబు సిరమనుచును-నెంచి పోషించినాఁడ నేయించుకేని
పుణ్యకార్యంబుఁ జేయఁగాఁబోలు! నిక-నెట్లు లీగర్భనరకాబ్ధి నీడువాఁడ!

తే. దుర్గతివినాశ కారిణి దుర్గ యనుచుఁ-దలఁచి భజింపనైతి సుంతయును మదిని
గర్భముననుండి నిష్క్రమితి గల్గుటకును,-నొండుజన్మంబు నొందకయుండుటకును,

క. మది విషయ సేవనంబే-ముదమునఁ దవలితినిగాని మునుకొని దుర్గా
పదపద్మంబుల సేవను-వదలితి; నిటు గర్భనరక వార్ధిం బడితిన్. ౧౦౨౩

తే. సతత మాపరమేశ్వరీ చరణకమల
ములను భక్తిని మదియందు నిలిపి భజన
సేయువాఁడను; నికఁ బూజసేయువాఁడ;
భవసముద్రంబుఁ దరియింపఁ బాటుపడుదు. ౧౦౨౪

సీ. పుత్రమిత్రకళత్రముఖములౌ వాసనల్ వడి లోఁగొనంగఁ దద్వశుఁడ నగుచుఁ
బెక్కుమారులు మోహపీడితమతినియి వ్యర్థంబుగా భవంబందు నిరతిఁ
గొనియుండి యాత్మకుఁ గూర్చు హితంబులఁ గావించితిని గడుఁ గలవరపడి;
దానికి నిప్పుడు తగిన ఫలం బతిదుర్లంభ్యమగు గర్భదుఃఖవార్ధి

తే. మునిఁగినాఁడను; నికమీఁద నెనయఁబోను-దేవి! నేనెప్పు సంసార సేవనంబు
నిరవయోగంబుగాఁగనుమరల” ననుచు-బహువిధంబులఁజింతించు; బడలుచుండు.

చ. తనదగు కర్మ గర్భమునఁ దా వసియించి భుజించి, జీవుఁ డి
య్యనువున నస్థియంత్రముల నత్తటి నొత్తిడిఁ జెంది, యోనివ
త్తను జనుడెంచు సూత్యనిలరాజి రయంబునఁ ద్రోయ, భూమిపై
కిని నరకంబుఁ బాతకి ప్రకృష్టత వీడినరీతి దోఁపఁగన్. ౧౦౨౫

సీ. ర క్తంబు మేదస్సు ప్రకటితగతి సకలావయవంబుల నలమి ముంప,
 మావి చుట్టుకొంగ మనలుచు జీవుండు దేహగతుండయి తివిరి నాడు
 మాయచే ముగ్ధుడై మది గర్భదుఃఖవిస్మృతుఁ డయియుండు; నేమియు నొకింత
 యేనియుఁ జేయంగ లేనివాఁడయి, మాంసపిండంబు పోలిక నుండు శ్లేష్మ
 తే. మున సుషుమ్ననాడి మూయంగఁబడినంత-కాల మించుకై నఁ గడఁగి విశద
 మయినరీతి నొక్కటయిన మాటను బల్కఁ-జాలకుండు నతఁడు శైలరాజ!

క. నడువంగ లేడు; బంధువు-లుడుగక రక్షింప నెదుగు; నురుతరగతిఁ దా
 గడిదేరియుండు; గుర్కుర-బిడాలముఖదంష్ట్రితతికి భీతిల్లఁ డెదఁ. ౧౦౨౮

క. కాలవశంబున మాటల-నాలించును దూరదేశమందుండియుఁ బె
 క్కాలాపంబుల నల్పును - బాలత్వము తొలఁగ నంతఁ బర్వతరాజా! ౧౦౨౯

తే. యావనమదంబుచేతఁ గామాదులైన-వాని సత్యాదృతిని బొంది వరుస వివిధ
 పాపపుణ్యాత్మకంబులై ప్రబలు కర్మ-ములను గావించి దేహి తా ముగ్ధుడగును.

తే. తన శరీరభోగము నెదఁ దలఁచి కర్మ
 తంత్రములఁ జేయుచుండును; దా శరీర
 మగును బురుషునకును భిన్న; మట్టులగుటఁ
 బురుషుఁ డెద్దానిని భుజింపఁబోవఁ డార్య! ౧౦౩౦

తే. కదలుచున్నట్టి యాకునఁ గల సలిలము-పోలికఁ బ్రతిక్షణమునందుఁ బోవుచుండు
 క్షరమగు-చునాయువలుగానస్వప్నతుల్య-మగువిషయసుఖమెల్లనోయగ వశేణ్య!

తే. ఇట్టులయ్యును హాని లే దించుకై న-దేహధారుల యభిమానదివ్యపదవి
 కెపుడు; దలఁపఁడుమదినిదమితమనుచు-దేహినామాయ చేతను మోహితుఁడయి.

ఉ. మాయను బొంది భోగముల మానసమందు స్థిరంబు లంచు న
 త్యాయతవృత్తిఁ గాంచు; నొగి నంతఁ దటాలున మ్రింగుఁ గాలుఁ డా
 యాయువు పూర్ణమైనతఱి, సంతికమందున నుండు భేకము
 బాయక మ్రింగు పన్నగముభాతి క్షణంబునఁ బర్వతాధిపా! ౧౦౩౧

తే. జన్మ మియ్యది సఫలమై చనియె నకట! -యిట్లులే యన్యజన్మంబు లేఁగఁగలవు;
 తలఁచిచూచిన నిష్కృతి కలుగ దేమొ-విషయసుఖముల సేవించు వెట్టులకును.

క. కావున నాత్మవిచారముఁ-గావింపఁగవలయు మదినిఁ గడుఁబూనికతోఁ;
 దా విషయసుఖములను సం-సేవనమును విడువవలయు క్షీతిధరనాథా! ౧౦౩౨

చ. స్థిరమయినట్టి సంపదను జిత్తమునందునఁ గోరువాఁడు న
 న్నురుతరరీతిఁ బూజనము నొయ్యనఁ జేయును; నష్టఙ్గేకదా!

సరవి జనించు భక్తి; యది శాశ్వతమై తగు బ్రహ్మమందు; ని
క్కరణి నెఱుంగనౌ జనుఁడు శ్రద్ధయెసంగ మహిధరేశ్వరా! ౧౦౩౨

తే. వినుము దేహులెల్ల వేర్వేట నిర్ణయించి యాత్మను నాత్మచే నెఱిగి బుధుఁడు
స్వాంతమందుమిథ్యాజ్ఞానసంభవమయి-వెలయు దేహాదిమమతనువిడువవలయు.

మ. జనకా! సంస్మృతిదుఃఖమున్ వదలఁగా స్వాంతంబునం దెంచినన్
నను బ్రహ్మత్మికగాఁ దలంచి స్థిరతన్ ధ్యానించి యర్చింపు; మీ
ఘనమార్గంబె సుమీ విముక్తికిఁ దగున్ గల్యాణసంధాయకం
బని నిష్కల్మషవృత్తితో మెలఁగుమా యద్రీంద్ర! సంతోషివై.” ౧౦౩౯

పదునెనిమిదవ అధ్యాయము

హిమవంతుఁడు పరదేవిని ముక్తికిదగిన యుపాయ మడుగుట

క. జగదంబ యిట్లు పలుకఁగ-నగరా జతిభక్తియుక్తి నవ్యమృదూక్తిన్
జగదీశ్వరితోఁ బలికెను-“సుగుణాంచిత మహితశక్తిశోభిత! దేవీ! ౧౦౪౦

సీ. తల్లి! నీ దివ్యపాదము లాశ్రయింపనివారు ముక్తిని బొందలే రటంచుఁ
బలికినదాన; వీ పలుకు నిక్కమెదైన నిన్నాశ్రయింప నేనియతి వలయుఁ,
గరుణతోఁ దెల్పుము పరమేశ్వరీ! త్వదీయాకృతి నెద్దాని నాత్మయందు
నిలిపి ధ్యానింపఁగావలయును మోక్షాబుఁ బొందఁగోరినవార లందఱుఁ దమి?
తే. దేహబంధంబు వదలింప ధృతిఁ గడంగు-వార లత్యంతభక్తితో వలలవలయు;
భక్తిలేకున్న మోక్షసత్త్వము సున్న”-యనఁగ దేవివచించెఁబ్రియంబుమెఱయ.

క. “వేయింటి కొకఁడు జతనముఁ-జేయును మర్త్యతతియందు సిద్ధికొఱకు; నా
వేయింట నొకఁడు కన్గొను-నాయుక్తిని దత్త్వయుక్తి నగచరనాథా! ౧౦౪౧

సీ. వినుము నారూపంబు వివరింతు నోతండ్రి! వాగతీతంబయి వలలుచుండు;
నిష్కలంకం, బతినిర్మలం, బతిసూక్ష్మమును, నిర్గుణముఁ, బరంబును, విశేష
తేజోమయంబు, విస్తృతము, సర్వంబున వ్యాప్తిఁజెందఁగ ముఖ్యమైన హేతు
వును, నిరాధారంబు, గన నిర్వికల్పంబు నా నుండు; సచ్చిదానందవిగ్ర

తే. హంబు మోక్షార్థులగువార లాత్మయందు
నిలిపి, దేహబంధంబులఁ దొలఁగుటకును
ధ్యానమును జేయఁదగియుండుఁ దతమనీష;
మఱియు నారూప మెఱుంగు మో మహితచరిత!

౧౦౪౩

- క. మతిమంతులలో సుమతిని, -క్షీణిని సుగంధమును, వారి శ్రేష్ఠరసముఁ బ
ర్వతరాజ! చంద్రునకు నే-నతిశయకాంతి నయియుండు ననవరతంబున్.
- తే. తపము నొనరించువారికిఁ దపము నగుదుఁ; -జండకిరణున కేను దేజంబు నగుదు;
బలము గలవారిలోపలఁ బ్రబలు కామ-రాగవిరహితబలమునైన రహి వెలుగుదు.
- తే. ధర్మచారిత్ర! కే సర్వకర్మలందుఁ-బుణ్యయుతమగు కర్మనై పొసఁగియుండు;
ఛందములలోనగాయత్రిసకలబీజ-ములనుబ్రణంబునయివేడ్కఁ జెలఁగుచుండు.
- తే. తండ్రి! గిరిరాజ! సర్వభూతములయందు-ధర్మమునకు విరుద్ధమై తనరు కామ
మనఁగ వెలయుదు; సీక్రియఁ గనఁగ సకల-మందుఁదద్భావరూపంబునందియుండు.
- తే. సాత్త్వికంబులు, మఱియు రాజసము, లవలఁ-దామసంబులు నా భావశతులు జన్మ
మందెనాయందు; మదధీనమందెయుండు-నెల్ల నవి; యేను లోఁబడ నెప్పుడయిన.
- తే. ఎల్లవస్తువులందు నే నివ్వధమున-నవ్యయంబయి పరమమై యలరు రూప
ముననునద్వైతముగనుండననుదెలియరు-జనులునామాయముగ్ధులై త్యాధీనాథ!
- క. నను భక్తి భజించినవా-రనయం బీమాయ దాఁట నర్హులు తండ్రి!
కనలేవు ఋక్కు-మొదలగు-ఘనశ్రుతులు నాదు భాగ్యగరిమంబు నెడన్.
- క. నగవర! సృష్ట్యర్థము నా-దగు రూపము స్వేచ్ఛచేతఁ దనరు ద్వివిధమై;
మగవాఁడును స్త్రీ యను భే-దగతిన్ విభజించినట్టిదానను దండ్రి! ౧౦౫౧
- సీ. శివుఁడే ప్రధానుఁడై చెలఁగును బురుషుండు; పరశివయే శక్తి పరఁగుఁగాన,
యోగులు తత్త్వంబు నొగి నెఱింగినవారు, శివశక్తిరూపమే యవును బ్రహ్మ
మని యాత్మలందునఁ గని పఱ్క-చుందురు న న్నోమహారాజ! యెన్న నిదియె
పరతరంబగు తత్త్వసరణి; చరాచరంబగు నీ విశాలమకా జగమునెల్ల
- తే. సృష్టిగావించుచున్నాను స్రష్టృరూప-మున; నిజేచ్ఛ మహారుద్రఘనశరీర
మొంది కల్పాంతకాలంబునందు సంహ-రించుచున్నానుబూన్కిమై సృష్టిసోకట.
- క. చెడునడవడి నడఁచుటకై -కడువడి విష్ణువనఁ జెలఁగి కాపాడుదు నీ
పుడమి సమస్తముఁ దండ్రి! -యిడుమలు పోఁద్రోలి శుభము లిచ్చుచు నుండున్.
- క. రామాదిరూపములతో-నే మహిమై నవతరించి, నియతిని దనుజ
స్తోమంబు సంహరించి, ద-యామతి రక్షించుచుండు నవనిన్ సతమున్. ౧౦౫౨
- క. జనకా! శక్త్యాత్మకమయి-యనయము భాసిలుఁ బ్రధానమై నారూపం
బని విశదమయ్యె జగమం-దునఁ; దత్కారణము వినము తుహినగిరింద్రా!
- క. పురుషుం డేకార్యుబును-జరుపంగాలేడు శక్తిసాయములే కే
సరణి నయిన నని సమ్యము-స్థిరముగ నీ వాత్మయందు శీతాద్రివరా! ౧౦౫౩

సీ. కాల్యాదికములయి గ్రాలు రూపంబులనెల్లను రాజేంద్ర! యిట్టి వనుచు
నెఱుంగుము; స్థూలంబు లివి; సూక్ష్మములఁ దొల్లి తెలివినదాన నీ కలఘుచరిత!
పర్వతోత్తమ! మది బాగుగ నాస్థూలమైన నారూపంబు నాత్మయందు
నెఱుంగక, సూక్ష్మమై యెసఁగురూపంబును గని, యెట్లు మోక్షంబుఁగాంచనగును?

తే. మోక్ష కాముకులగువారు మొదట స్థూల
మయిన రూపంబు స్థిరముగా నాశ్రయింప
వలయు నని యిక్కతంబునఁ దెలియఁబోలు;
వినుము తద్విధమును నీవు విస్తృతముగ.

౧౦౫౭

చ. వరుసఁ గ్రియానియోగమున బాగుగ స్థూలములైన రూపముల్
సరవినిఁ గాంచి, పూజనము సల్పి స్థిరంబగు భక్తిఁ, విష్ణుటన్
బరమయి సూక్ష్మరూపమున భాసిలు నాకృతి నాత్మలోపలన్
స్థిరముగ నిల్పి ధ్యానమును జేయనగున్ సతతంబు శ్రద్ధతోన్.”

౧౦౫౮

ఆ. దేవి యిట్లు పలుక గ్రావాధినాథుండు-సంతసమును బొంది స్వాంతమందు
భక్తితోడ నిట్లు పలికె దేవినిగూర్చి-‘వినుము కరుణ నాదు మనవి’ ననుచు.

ధ్యానవిధానము

ఉ. “అమ్మ! మహేశ్వరీ! బహువిధాకృతులన్ విలసిల్లు దీవు; ని
క్కమ్ముగ రూప మేది మదిఁ గైకొని ధ్యానము సేయనానొ, మో
క్షమ్మును వేగ పొందుటకుఁ జూచునొ, తెల్పు మనుగ్రహమ్ము స్వాం
తమ్మున నీకు నాపయిని దధ్యముగాఁగను గల్గియుండినన్.”

౧౦౬౦

తే. దాసుఁడనునేను; భక్తవత్సలవునీవు; - నన్నుగ రుజేంపు మోయమ్మ! యెన్నరాని
భవమహాబంధముననుండి వదలునట్టి-త్రోవ నెఱిగింపవే జగత్పూజ్యచరిత!”

వ. నా విని పార్వతి హిమవంతునితో నిట్లు చెప్పందొడంగె.

౧౦౬౧

చ. “గిరివర! విశ్వమంతటఁ బ్రకృష్టతమంబుగ వ్యాప్తిజెంది నేఁ
బరఁగుదు స్థూలరూపమునఁ; బాయక యచ్చట నట్టిరూపమే
స్థిరముగ నెంచి పూజనముచేయనగున్ గడుభక్తి; నప్పరా
త్పర త్వరితంబుగా నొసఁగు భవ్యపదంబగు ముక్తి నెంతయన్.”

౧౦౬౩

తే. ఆ మహావిద్య వెలయు మహామతీ! య-నేకవిధముల విశ్వమందెల్లఁ దండ్రి!
ముక్తిదాయక యగు దేవి ముఖ్యనామ-ములను దేలిపెదవినుముసంపూర్ణ ముగను.

వ. ఆ దేవి మహాకాళియు, దారయు, షోడశీయు, భువనేశ్వరియు, భైరవియు,
బగళయు, ఛిన్నమస్తయు, మహాత్రిపురసుందరియు, ధూమావతియు, నదులకు
- మోక్షఫలప్రదయగు మాతంగియు నను నామములతో వెలయుచుండు. ౧౦౬౫

క. ఇవి స్థూలరూపము లనక-బ్రవిమలమతి నుండు; వీని భజించిన మా
నవు లధికభక్తి మోక్షము-సువిశదగతిఁ బొందఁగలరు సుమ్ము నిజముగఁ.

చ. మనమును, బుద్ధియున్నిలిపి మామక దివ్యపదారవిందమం
దుననె క్రియాయుతిఁ నియతితోడ భజింపుము తండ్రి! యిందు నే
ఘనమగునట్టి రూపమును గాని సునిశ్చలభక్తి; నంత నీ
వనుపమమైన నాపదమె యందుదు వెంతయు నిశ్చయంబుగఁ. ౧౦౬౨

తే. వసుధ దుఃఖాలయం బశాశ్వతము నైన-యొండుపుట్టువు బొందక యుండునన్ను
భజన మొనరించు భక్తసంపారమునకు-నెప్పుడయినను బర్వతాధీశ! నిజము.

చ. ఉడుతరభక్తియుక్తులగు యోగు లనన్యమనస్కులై నిరం
తరము ననుక దలంతు; రిది తథ్యము; వారికిఁ గల్గు భక్తి నే
నరసి కృపాకటాక్షముల నభ్యధికంబగు మోక్ష మిత్తు సం
బరమునఁ దండ్రి! యో తుహినవర్వతరాణ్ణి! పూర్ణచిత్తనై. ౧౦౬౩

క. నను భక్తిఁ దలఁచి యంతం-బునఁ బ్రాణము నెవఁడు విడుచు భూధరవర! వా
నిని భవదుఃఖప్రజములు-చెనకఁగలే వెప్పుడయినఁ జేరి గిరింద్రా! ౧౦౬౦

తే. ఓమహామతి! యెవ్వార లుల్లమందు-నితరచింతలు మాని నన్నే భజింతు,
రట్టివారికి నపవర్గ మనవరతము-నొసఁగుచుందును బ్రియమున నెసఁగి నేను.

క. శక్త్యాత్మకమగు రూపము-ముక్తిద మవలీల ననుచు బుద్ధి నెఱిగి, సం
యుక్తుడవై నను గొల్వము-భక్తిని; నపవర్గ మొదవుఁ బర్వతరాజా! ౧౦౬౧

చ. సతతము మానసంబునఁ బ్రశస్తతమంబగు శ్రద్ధ నన్యజే
వతలను గొల్తు రెవ్వ రొగిఁ బర్వతవల్లభ! వారలెల్ల న
న్నతులితభక్తిఁ గొల్తురని యాత్మ నెఱుంగుము; నిశ్చయంబుగా
నితరము లేదు లోకముల నిందును శంక యొకించుకేనియుఁ. ౧౦౬౩

తే. సర్వరూపంబులను బొల్తు; సర్వయజ్ఞ-ఫలముల నొసంగుదాననై చెలఁగుచుందు;
నయిన నన్యభక్తుల కెల్ల నరయ ముక్తి-మిగుల దుర్లభ మటుగాన నగవరేణ్య!

క. శరణొందుము నన్నే మది;-శరీరబంధముల వదలు స్వాంతంబున; నీ
పురునియతిఁ బూను; మంతట-సరవిని ననుఁ జేరఁగలవు సత్యము తండ్రి!

ఆ. ఏదిచేయుదువా, మఱేది భుజింతువో,-యేది వేల్తు, విత్తు వేది, దాని
నాకు నెల్ల నొసఁగ నీకర్మబంధముల్-పాయుఁ; గలుగు మోక్షపదము నీకు.

తే. ఎవరు నను భజియింతురో, యెవరునాప-యిని గడుం భక్తి నుండురో, యేను వారి
యందు నుండును; లేరు నా కప్రియులును-బ్రియులు నగువార లేరును విద్వరేణ్య!

తే. అతిదురాచారుడయ్య ననన్యశరణుఁడయి నను భజించునట్టివాఁ డఖిలపాప
ముక్తుఁడయి భవబంధనములను వదలి-త్వరితముగను ధర్మాత్ముడై భవముదాఁటు.
క. గిరిరాజా! మద్భక్తుల-కరయఁగ ముక్తి కడు సులభమగుఁ; గావున నన్
బరికించి నీవు మదిలోఁ- బరమంబగు భక్తి వేగ భజియింపు మొగ్గి. ౧౦౭౯
తే. నిన్ను భవసాగరమునుండి నిశ్చయముగ-నుద్ధరింతును గిరివర! యుల్లమందు
నన్నెతలఁచుచునుండుము; నన్నెయజన-మునునొనర్చుముసంతతమునుదృఢముగ.
క. సతతము మదిలో నేనే-గతి యని వందనము లిడుము; గ్రావాధిప! సం
స్మృతిదుఃఖము లందక స-మృతి నను బొందంగఁగలవు మహానీయగుణా!”

పందొమ్మిదవ అధ్యాయము

హిమవంతునకుఁ బార్వతి యోగసారమహిమను చెలుపుట

తే. శ్రీమహాదేవుఁ డంత మహామునీంద్రుఁడైన నారదుఁ గని యిట్టులనియె “మాని!
యీవిధంబునఁ బార్వతి తా వచించి-నట్టిచా యోగసారంబు నగవరుండు.
క. విని జీవన్ముక్తుడై-ఘనుఁడయ్యెన్; యోగసార కమ్రసరణి ని
ట్లనుపమముగ మా హేశ్వరి-జనకునకుం దెలియఁజెప్పి చయ్యన సంతన్. ౧౦౮౩
ఉ. బాలికయై విలాసమునఁ బర్వతపుత్రిక తల్లి చెంగటన్
బాలను ద్రావుచుండె; గిరివర్షుఁడు చేసె మహోత్సవంబులన్
మేలగు నుత్సుకత్వమున మేదిని నెందు వినంగరానివై
పోలగ నెవ్వరుం గనని భూరివిధంబుల వై భవోన్నతిన్. ౧౦౮౪
తే. త్వాధరేంద్రుఁ డాటవనాఁడు పశ్చిమనఁగఁ-జెలఁగు దేవిని విధినిఁబూజించి, పురుషు
పదవనాఁ డన్వయక్రమపద్ధతి శిశు-వునకుఁ బార్వతి యనెడు పే రునిచె మాని!
తే. మేనకాగర్భమునఁ బుట్టి మిగులఁ బర్వ-తాధిపతియింట వసియించె నఖిలలోక
జనని యు త్తమప్రకృతి శాశ్వతమునీంద్ర!-యీవిధంబున లీలచే హితవ్రమీట.

పార్వతీగీతఫలక్రమి

ఉ. ఉత్తమమైన యోగము మహోన్నతరీతి వచించె దేవి లో
గోత్తరుడైన శీతగిరి కుత్సుకతన్ మునినాథ! దాని స
చ్చిత్తముతోఁ బఠించినను శీఘ్రముగాఁగ నరుండు పొందు న
త్త్యుత్తమముక్తి నారద! మహోన్నతదివ్యగుణైకభూషణా! ౧౦౮౫
తే. సతతమంగళకారిణి శర్వ రాణి-సంతతము తృప్తినొందు నిశ్చయముగాను;
యోగవర్షముఁ జదివిన నురుతరమగు-భక్తి పార్వతీయందునఁ బరఁగఁ గలుగు.

- తే. ఎవఁడు శ్రీపార్వతీగీత మిద్ధభక్తి-తత్పరత నప్టమిని జత్తర్దశిని నవమిఁ
బరనమును జేయునో, వాఁడు పడయు నిత్య-సత్యమయిన జీవన్ముక్తి సంయమింఁద్ర!
- సీ. శారదవేళను సద్భక్తితో మహాప్రమినాఁ డుపవసించి సాధునియతి
నీమహాత్మమయోగ మేమహానీయుండు పరియించి శ్రద్ధ లోఁబరఁగ రాత్రి
జాగరణము నల్పు; నాగుణగణ్యున కయ్యెడు పుణ్యంబు నలవియగునె
వచియింప నారదా! వాఁడు సమస్తదేవతలకుఁ బూజ్యుడై వజ్రము; మఱియు
తే. సకలజగదంబ యగు దుర్గ కకలుషమతి-భక్తుఁ డగు; నింద్రముఖ్యులై పరిభవిల్లు
నట్టి దిక్పాలకులు వాని యాజ్ఞయందు-మెలఁగువారలు సుమ్ము నిర్మలమనీష.
- సీ. దేవ్యనుగ్రహమున దేవినంబంధమా కళఁ బొందుఁ దాను నిక్కముగఁ బార్వ
తీగీతముఁ బఠించు యోగవంతుఁడు; వాని బ్రహ్మహత్యాదిపాపతతియైనఁ
బూర్తిగా నశియించు; మునినాథ! నారదా! సకలసద్గుణములఁ బ్రకటితుఁడగు
పుత్రుండు జనియించుఁ బూర్ణదీప్తాయువుగలిగినవాఁడు, ధీవిలసితుండు;
- తే. నతని శత్రువు లెల్లరు నడఁగియుందు; -రట్టివానికి శుభము లత్యంతముగను
గోరికలుమీఱఁ బ్రియమునఁ జేరుచుండు; -సంతతంబును వాఁడుండు సంతసమున.
- తే. ఎవఁ డమావాస్య రాఁగఁ దా నిద్ధభక్తి-యుక్తుడయి పార్వతీగీత మొగిఁబఠించుఁ,
బాపనిర్మృక్తుడయి వాఁడు పరద దుర్గ-తో నమానత్వమును బొందు ధీసమేత!
- సీ. అర్ధరాత్రమునందు సతిభక్తి మాలూరవృక్షనన్నిధియందు విశదభక్తి
శ్రీపార్వతీగీత సేపునఁ బఠించునట్టివానికి దుర్గ యతిశయదయఁ
బ్రత్యక్షమగు; నింక బహువిధంబులఁ దెల్పఁగా నేల? నారదా! కడఁక వినుము
పరమతాత్పర్యంబు; బార్వతీగీతాపతనతుల్యసుకృతంబుఁ గనఁగ ధరణి
- తే. యందు లేదు; తపోదానయజ్ఞ ముఖము-లందుఁ గల ఫల మెన్నఁగా నిందుఁ గల్గు
ఫలముతోడ సమం బన వలనుపడక-యున్నతంబయి వెలుఁగు మహోన్నతగుణ!
- తే. నిత్యయయ్యును బరదేవి నిరుపమాన-లీలతోడ జనించె హిమాలయసతి
కనుచు నెల్లను దెలిపితి నార్య! యింక-నేది వినఁగోరితివా తెల్పు మిపుడు వేడ్క."

ఇరువదియవ అధ్యాయము

తే. అని మహాదేవుఁ డాదరంబునను నడుగ-నారదమునీంద్రుఁ డెదభక్తిగౌరవములు
చెలఁగఁ బలికెను "దేవ! నిస్తులవిలాస-యై పరాశక్తి హిమవంతునాలయమున.

పార్వతీ బాల్యము

క. నివసించి మహాయోగ-ప్రవిశదతత్పరుని నెట్లు భర్తగుగాఁ దా
ను పఠించెను? దయఁ దెల్పుము-సువీ స్తుతిని దేవదేవ! శుద్ధవిభావా! ౧౦౯౬

క. దారావరిగ్రహంబున-నేరీతి మనంబు నిలిపె నీశుఁడు? తమి సం
సారవిముఖుఁడు మహా యో-గారంభము నెట్లు వదలె నాత్మ? దెలుపవే. ౧౦౯౨

క. ఏరీతిని స్మరరిపుని శ-రీరార్థముఁ బొందె దేవి బ్రీతివెలయ? వి
స్తారంబుగ వివరింపు మ-పారకృపక దేవదేవ! భద్రద! నాకుఁ.” ౧౦౯౩

క. “మునివర! సమ స్తవిశ్వం-బును దన దివ్యమగు మాయ ముంచిన యాదే
వ్యనుపమమాయను దెలుపఁగ-ననువుపడునె యేరికై న నతివిశదముగ? ౧౦౯౪

సీ. ఏమాయ జగముల నెల్లను బుట్టింప, సంరక్షణమొనర్చ, సమయమునను
విలయంబు నొందింప వితతశ క్త్యన్వితయయి యొప్పుచుండునో యనఘచరిత!
యామాయ హిమవంతు ధామంబునం దతిబాల్యంబుతోడుతఁ బరఁగుచుండె;
ననుదినంబును వృద్ధి నందుచునుండె వర్షాకాలమందు స్వర్ణ దినిబోలి;

తే. రమ్యగుణమును డాల్చి శరద్విభాస-మాసమైనట్టి వెన్నెలమాడ్చి, మిగులఁ
జెలుల గుమిఁ గూడియాడుచుఁ జిత్రగతిని-నిజవిలాసంబుతో నుండె నిర్మలాత్మ!

చ. తన సుగుణావళిఁ జనకుఁ దన్నుచుఁ బారస్వతి వేడ్కనేయు; నొ
య్యన గిరిరాజు, మేనయును నాప్రియపుత్రిముఖంబుఁ బ్రీతిఁ గ
న్గొనుచును మాటిమాటికిని గూరిమి మించఁగ నొండునస్తువుఁ
గన మదిఁ గోరకుండి రిటు గాదిలిపట్టినె యెంచి యెంతయుఁ. ౧౧౦౧

క. మునిజనపుంగవ! తపమున-కెనయంగ నసాధ్యమైన దెదియుం గలదే?
కనుఁగొనఁ దపంబుచేఁ బడ-యని ఫల మన లేదటంచు నాత్మ నెఱుఁగనౌ.

సీ. ఏదేవిదర్శనం బెంచఁగా దుర్లభమగును బ్రహ్మవిదేవాళికెల్ల,
అదేవి నొడి నుంచి యుద్రినాథుఁడు, మేనయును బుత్రి కాభావమునను బ్రీతి
రేయింబవట్లు నిరీక్షించుచుండెరి; భవతారిణిని మదిఁ బరమభక్తి
నెవ్వారు భజియింతు, రెంతయు వారికి నిష్టవరంబుల నిచ్చుఁ దల్లి

తే. మునిజనోత్తమ! సురపూజ్య!యనఘలోక-జననిదుర్గ మ్యయ్యునిచ్చలుభజించు
వారికెల్లనుసులభయై వఱలుచుండు-ననుచుఁ దెలియుము మదిలోన;వినుము భక్తి.

నారదుఁడు పార్వతిం జూడవచ్చుట

సీ. మునినాథ! యీరీతి ముదమున భగవతి గిరిరాజగృహమునఁ బరఁగుచుండి,
తల్లిదండ్రులకు సంతసమును గూర్చుచు సంతృప్తిజేయుఁ దా సంతతంబు;
నిటులుండ నొక్కనాఁ డెంతయుఁ బ్రీతితో హిమగిరింద్రుఁడు పరమేశ్వరియగు
నాదేవిఁ దన కూతు నంకంబునం దుంచుకొనియుండె నొత్సుకృత్యమునఁ జెలంగి;

ఆ. యట్టి సమయమున మహామునిపుంగవుండైన నారదుం డహూనభక్తి
నామహేశ్వరిని మహాదేవిఁ గనుఁగొను-వ్యాంభ గగనవీధి వచ్చె నటకు.

తే. రమ్యమైన శరత్కాలరాత్రియందు-వెలుగుచున్నట్టి చంద్రుని వెన్నెలవలె
స్వచ్ఛయయి గిరిరాజాంకభాసమాన-యయిన గౌరిని నారదుఁ డపుడు గాంచె.

తే. తన గృహమునకు వచ్చిన మునినిఁ గాంచి-దివ్యబుద్ధియుతుండయి తేజరిల్లు
నద్రెరా జతిభక్తితో నర్ఘ్యపాద్య-ములను బూజించి మ్రొక్కె నంజలి ఘటించి.

క. అంత మునీంద్రుఁడు దమి హిమ-వంతుని సంతోషపఱచి వరవాక్కుల న
త్యంతాదృతిఁ బల్కెను “ధీ-మంతా! గిరిరాజ! విను సమంచితచరితా!

చ. మును నేఁ బల్కినరీతి నాద్య యగుచుం బొల్పారుచున్నట్టి దే
వనికాయోత్తమవంద్యయా ప్రకృతి నీవంశంబునం బుట్టెఁ ద్వ
త్తనయారూపమునం జెలంగుచును; సత్యం బంచు నావాక్యముల్
మనమం దెంచినవాఁడవే సుమతి! సంభావించి యత్యంతమున్? ౧౧౦౮

క. ఈదేవియె నిక్కముగ మ-హాదేవునిఁ బెండ్లియాడి యర్ధాంగమునన్
మోదము మీఱఁగ భాసిలు;-భేదం బించుకయు లేక ప్రియముం జేయున్.

సీ. ఆ దేవదేవుండు నన్యకాంతను పెండ్లియాడండు నిజముగా నద్రెరాజ!
నీ ప్రియపుత్రికనే పెండ్లియగు; దాన నర్థనారీశ్వరుం డగుచు వెలయుఁ;
గావున నీవు నాదేవునకే కూఁతునియ్యంగఁదగుఁ గడు నెయ్యమునను;
నీదేవి పూర్వమం దీశుని సతి యయి పరఁగె దత్తుని యింటఁ బ్రభవమంది;

తే. యోమహామతి! వినుము, మహాన్నతమయి
వఱలు వారల ప్రేమ; యెవ్వారియందుఁ
గనుఁగొనఁగ లేదు పూర్వంబుఁ; గలుగ దింక;
నిక్క మీమాట; నమ్ము మో నిశ్చలాత్మ! ౧౧౧౦

తే. హిమగిరీంద్ర! యీపార్వతియెసఁగియపరి-మితములగు దేవతాకార్యతతులవరుసఁ
జేయఁ బూనికతో నుండుఁ జి త్తమందు;-వినుము తెలిపెదనీపుత్రి విధముమఱియు.

క. కొడుకును గను నీపుత్రిక-కడిమి మిగులునట్టివాని ట్నాధరవర! యే
యెడ జోడు లేఁడు వానికిఁ-బుడమిం బలశౌర్యములను; బుట్టఁడు మీఁదన్.

క. కావున నీసుత నితరుల-కీవలదు; మహేశ్వరునకె యీయఁదగుఁజుమీ!
భావమున నెంచి” యని ముని-యీవిధమునఁ దెలుపఁ బర్వతేంద్రుఁడు తృప్తి.

సీ. మునినాథు వాక్యము ల్విని గిరినాథుండు పల్కె “నారదమునీ! పరమశివుఁడు
నిశ్చలుండై కడు నియతిఁ బరబ్రహ్మమును నాత్మయందునఁ గనుచునున్న
వాఁడు; సంగంబును వదలి యత్యుగ్రమై దేవతావరులకుఁ దేరిచూడ
ననువుగానట్టి యత్యధికతపంబును గావించుచున్నాఁడు కడఁక నితర

తే. చింతల స్వీడి; బాహ్య మీక్షింపఁ జెప్పుడు;-నిర్మలబ్రహ్మ మాత్మను నిలిపినాడు;
దిట్టమైనట్టి దీక్ష చేపట్టినట్టి-వాని నెవ్వఁడు కదలింపఁబూనఁగలఁడు? ౧౧౧౪
క. ఈవిధి శివుఁ డున్నాఁడని-నే వింటిని; నాదు పుత్రి నేక్రియఁ బ్రీతిఁ
దా పరియించును భార్యగ;-నేవెర విఁకఁ గలదు తెలుపు మిద్దగుణాధ్యా! ”

నారదుఁడు ఈశ్వరుని తపశ్చర్యావిధముఁ జెల్పుట

చ. అనవుడు నారదుం డనియె “నద్రివరా! మది చింత యేల యా
పనికయి నీకుఁ? దత్తపము భంగముగాఁగల దింకమీఁదలఁ; ౧౧౧౫
వినుము తదీయహేతువును విస్తృతరీతిని జెల్పువాఁడ; దే
వనికర మాపదం దవిలి వచ్చు మహేశుని పాలి; కెల్లనక.

సీ. తారకుం డనెడు న క్తంచదుండు తపోమదంబుపెంపున దేవతాపదలను,
వారి బాంధవులను వజ్రముఖ్యుల గెల్చి దేవలోకంబును దివిరి యాక్ర
మించి, యంతటఁ బోక మిగుల నుద్ధతితోడఁ దక్కిన దేవతాతతిపదవులఁ
గొని యేడు లోకంబులను దాను బాలించు నధికారమును బొంది యజ్జభవుని

తే. పరముచేతను భాసిల్లువాఁడు; మఱియు-నమిత తేజస్వియైన శివాత్మజన్ము
వలన మృత్యువు గనునట్లు బ్రహ్మ యద్దు-రాత్మునకు నిర్ణయించె సత్యముగ దాన.

క. పరమేశ్వరశాసనంబున-పరయత్నముఁ జేయనున్నవారలు సుర లె
ల్లరు నింద్రుఁ గూడి మొగి శంకరు మోహితుఁ జేయు కోరికం గిరినాథా!

తే. పర్యతాధిప! లోకసంబంధమయిన
యీవిధానంబు మదియందు నెఱుంగవలయుఁ
దధ్యముగను నిమిత్తమాత్రంబై యనుచు;
వినుము తత్త్వంబు వచియింతు విశేషముగను. ౧౧౧౬

సీ. ఈ నీ కుమారికయే హరు మోహితు నొనరింపఁగలదును మ్రోగిరీంద్ర!
సకలజగన్మోహసంధానకారిణి యగు మహామాయ యిట్లవతరించె;
విలసిల్లు శ్రీలక్ష్మీ విష్ణునమ్రోహిని పాలుపొందు శివ హరు మోహినియగు;
నా మహాకాళుఁడే హరుఁడు; స్వకీయాంతరంగనివాసియై రమణ వెలుగు;

తే. నీమహాకాళి యోగమం దెసఁగి మిగుల-పరసమాధిస్థుఁడై మది నరయుచున్న
వాఁడు; నిశ్చలచిత్తుఁడై వఱులు; నీమె-కయి తపంబును గావించు నధికనిష్ఠ.

తే. పెండ్లియై నీదు సుతను సంప్రీతితోడ
మరల యోగంబు హరుఁడు దా మానఁగలఁడు;
ధ్యానయోగంబుచే భావమందు నెల్ల
దెలియఁగలఁడు శీఘ్రంబుగాఁ గలవిధంబు. ౧౧౧౭

క. గిరిరాజా! త్వద్వృహమునఁ-బరమేశ్వరి జన్మమంది భాసిలు నని తా
హరుఁ డెఱిగి, నీదు చఱియకు-నరుదెంచును దపము నిశ్చయంబుగఁ జేయన్.”

క. ముని నారదుఁ డీవిధమున-ననవుగ వచియించి ప్రీతి నరిగె, నభమునం
దున మధ్యాహ్నార్కప్రభ-నెనయుచుఁ గడుమహిమతోడ నెంతయు వడిగాన్.

ఇరువదియొకటవ అధ్యాయము

ఈశ్వరుడు తపస్సుచేయుట

క. మునివరుఁ డరిగినపిమ్మటఁ-దన సతియగు మేనతోడ ధరణీధ్రవరుం
డనువుగఁ బార్వతి భవగే-హిని యని నిశ్చయము చేసె నెంతయు; మరలన్.

క. మునినాథ! యవుడు శంభుఁడు-తన పూర్వాశ్రమము వదలి తప మొనరింపం
గను హిమగిరిసానువునకుఁ-జనియెన్ గడు నిష్ఠ మదిని గడలుకొనంగన్.

ఉ. ఎచ్చట గంగ దాఁ బుడమి కెంతయు వేడుక నిర్గమించె న
త్యుచ్చపదంబు బ్రహ్మభువ మొప్పుగ వీడి యనర్గళంబుగా,
నచ్చట శంకరుండు పరమాత్ముని ధ్యానము చేయు పూన్కితో
నొచ్చెము లేక పూర్ణుడయియుండె నముత్సుకుండై ముదంబునన్. ౧౧౨౬

సీ. ఇందుకళాధరుం డీశ్వరుం డీరీతి ధ్యానంబుఁ గడు శ్రద్ధఁ బూనియుండఁ,
బ్రమథులు ధ్యానతత్పరులయి కొందఱు, సేవల నొనరించు చిత్తములను
గొందఱు, సహచరు ల్గొందఱు టింతుక దూరమున నుండువారును, బుష్పఫలము
లను దెచ్చువా ర్గొందఱును, గీతనృత్తపరాయణు లొందఱై, యాయెడఁ గల
తే. గైరికాదులతోఁ దృప్తి గ్రీడనలుపు-చుండి రొకకొంద; ట్రీక్రియ నుండఁ గిన్న
రులును, గంధర్వులును నందు లలితరీతిఁ-జెలఁగి రత్యంతసంతోషకలితు లగుచు.

హిమవంతుడు శంకరుని జూడవచ్చుట

మ. ఒకనాఁ డీశ్వరుఁ జూచువేడ్క గిరిరా జుల్లంబునం బూని యో
పికతో రాఁ, బ్రమథప్రజంబులు కడుం బ్రీతిన్ విలొకించి మ
చ్చికమీఱంగను దాపుఁ జేరి యచలశ్రేష్ఠున్ మహాత్మున్ సము
త్సుకులై పల్కిరి “యోగిరీంద్ర! విను మిచ్చో శ్రద్ధతో మా నుడుల్.

తే. శంకరుండు తాపకీనమా సానువునకుఁ-దపము చేయంగఁ బ్రమథసంతతులతోడ
నరుగుదెంచెను; బ్రథపురాంతికమునఁ-జేరియున్నాఁ డుషస్సున స్థిరతఁ దాను.

అ. చంద్రశేఖరుండు జటిలుండు యోయై-యున్నవాడు; ప్రమథు లున్నవారు
పెక్కు రామహాత్ము మొక్కి సేవించుచుఁ-దత్తమీషమునను ధ్యానమూని.

క. కొందఱు సేవింతురు; మఱి-కొందఱు దూరంబునందుఁ గోట్లకొలఁదిగా
జెందంబున నానందము-పొందుచు నద్దేవుఁ గాంచు పూన్కి జెలంగన్.

తే. ఆడుచున్నారు; పాటలఁ బాడుచున్న-వారు; నృత్తంబుఁ జేయుచు వాంఛమీఱ
వఱలుచున్నారు కొందఱంబరము వీడి-ప్రముఖు లోగిరినాయకా! ప్రమదమునను.

క. కొందఱు పులిచర్మంబుల-నందంబుగఁ గట్టి భూతి నలఁచి వెలయువా;
రందఱు జడలను శిరముల-యందుఁ బెనచి చుట్టినార లక్కజ మొదవన్.

చ. గిరివరనాథ! యీశ్వరుని క్రీడలు సంపద లద్భుతంబులై
పరఁగుచునుండు; నీవు కడు వాంఛ దలిర్పఁగ నెప్పుడైన నా
పరమశివున్ మహావినయవంతుఁడవై కనుఁగొమ్ము; నీకు సౌ
బరమగుసుమ్మ, పా''మ్మనుచుఁ బల్కఁగఁ బర్వతరాజు వేడుకన్. ౧౧౩౧

చ. విని ప్రమథాళివాక్యముల విస్తృతరీతి మదిం దలంచి యొ
య్యన జగదీశ్వరుండయిన యా పరమాత్ముఁడు శంకరుండు పా
వనమును దుష్కరంబగు తపం బొనరించు మహాపవిత్రభూ
మినిఁ గనఁబోయె, నుత్సుకత మించుచునుండఁగ సంతసంబునన్. ౧౧౩౨

ఆ. భక్తియుక్తుఁడగుచుఁ బరమేశ్వర బూజించె-గిరివరుండు; మదినిఁ గరము ముదము
నొంది శంకరుండు జెందంబునను బూజ-లంచె సాదరమున నపుడు మాని!

ఉ. అంత గిరీంద్రుఁ గాంచి భువనాధిపుఁడౌ పరమేశ్వరుండు తా
నెంతయు సంబరంబునను హృష్టుని జేయుచు నా గిరీంద్రుతో
విత దలిర్పఁ బల్కెను “బవిత్రతమంబగు త్వత్పురోత్తమ
ప్రాంతమునన్ వసింపఁగఁ దపం బొనరింపఁగఁ గోరి వచ్చితిన్. ౧౧౩౩

సీ. తప మొనరింపఁగాఁ దగి నిర్జనంబయి పుణ్యప్రదంబయి పొలుచుచుండు
నీపర్వతముసుమ్ము; నిర్మలంబగు; దాని సానువునందు నే సర్వగణము
లను గూడి వసియింతు ననఘ! నీ రాజ్యచూ నిదిగాన నామాట యించుక విను;
మియ్యెడకును జేర నెవ్వరు రాకుండఁ గట్టఁచి, యొనరింపఁగాఁ దగు నిక;

తే. సంగమమునఁ దపోహాని సంభవించు;-దాన సంగంబు వదలఁగాఁ తలఁచినాడ;
యోగులెల్లరు విజనమై యొప్పుచోట-వాసమును జేయుచుండు రన్వార్త వినవే!

తే. యక్షులకుఁ గిన్నరులకును రాక్షసులకు-దేవతలకును మునులకు ద్విజుల కెపుడు
నీవె యాశ్రయమయి యుండు; వెల్లవారి-వృత్తములఁ గాంచినాడపు విద్వరేణ్య!

ఉ. ఎక్కువగాఁగఁ జెప్పఁగల దెయ్యది నీకు గిరీంద్ర! ధర్మమం
దెక్కుడు జ్ఞానివై వెలయు; దెయ్యెడ నీసరి లే''రటంచుఁ బె

పెక్క వచించి యీక్రియ మహేశ్వరుఁ డూరకయుండ, నద్రా
జక్కమనీయవాక్యముల కాత్మఁ దలంచి చెలంగి నమ్రతఁ. ౧౧౮౦

చ. పలికె “మహానుభావ! సురవందిత! యో జగదీశ! నీవు పెం
పలరంగ నిందు వచ్చుట మహాసుకృతాత్ముఁడ నైతి దేవ! యి
య్యలను మదీయభాగ్యమున కెన్నఁగ దీటగువార లోప్రభా!
గలరే! ఫలించె నా కలిమి; కామితము లెవ్వఁ దీతె శంకరా! ౧౧౮౧

తే. బ్రహ్మ మున్నగువారికిఁ బరమదుర్లభుండవగు నీవు తపమును బూన్కిజేయు
వాంఛ నాప్రస్థమునకును వచ్చు టరయఁ-బుణ్యవంతుఁడ నైతిని బూజ్యపాద!

సీ. విజనమైనట్టి యీ పృథివీధరమునకు భువనాధిపతివయి పొసఁగు నీవు
స్వేచ్ఛ వచ్చితివి మహేశ! యింద్రుండైన నాతోడ సముఁడౌనె ఖ్యాతిమిగిలి
కామమోహితుఁడవై గణములతోఁ గూడి యిటకు నీరాకచే నెసఁగె శుభము;
నాకంటె నెవ్వఁడు లోకంబునందుఁ బుణ్యాత్ముండు గలఁడె మహానుభావ!

తే. ధన్యుఁడను, గృతకృత్యుండఁ; దప మొనర్పు-మిచట; నీప్రస్థమందున నీశ! నీవు
తపము సల్పెడునట్టి యత్తదణమందు-నేరు నీసన్నిధికిఁ జేరరాదు, నిజము.

ఉ. శంకర! యీరహస్యమగు సానువునందు యథేష్ఠితంబుగా
శంక యొకించుకేనియును స్వాంతములోపల నుంపఁబోక యే
ణాంకధరా! తపంబును మహామతి సల్పు” మటంచుఁ బల్కి తాఁ
బొంకముగాఁగఁ జేరె గృహముం గడువేడుకతోడ నంతటఁ. ౧౧౮౨

హిమవంతుఁడు కాసనము చేయుట

సీ. శైలనాథుఁడు తన జనపదంబులయందుఁ గలవారి నాత్మీయకులమువారి
నాహ్వనమొనరించి యాజ్ఞ గావించె “నో హితులార! జనులార! యెప్పుడైన
నెవ్వరైనను మీర లేకార్యమునకేని గంగావతరణంబుకడకుఁ బోవ
రాదు; సదాశివుం డాదిదేవుఁడు తపంబొనరించుచున్నాఁడు పూన్కి మిగిలి;

తే. అది మహేశ్వరు వసతి; నా ముదల లేక-చేరఁగూడదు; నా యాజ్ఞ నేరు మీఱు
వారలగుదురో దండులు, వధ్వు లగుదు-రట్టివారలు; నిస్సంశయంబు సుండు.”

చ. గిరివరుఁ డిట్లు శాసన మొగిల్ బ్రకటింపఁగ భీతులౌచుఁ గిం
పురుషులుఁ గిన్నరుల్ సురలు భూతగణంబులు మానవుల్ నిశా
చరులును సర్వజంతువులు స్వాంతములందు భయంబుఁ జెంది, శం
కరుఁడు తపంబొనర్చు వరకాసన మెవ్వరుఁ జేర రోమునీ! ౧౧౮౩

తే. చంద్రశేఖరుఁ డిట్లు నిర్జనహిమాద్రి-సానువున ఘోరతపమును సలుపుచుండె
వరమహాయోగియై; గిరివరుని యింటఁ-బార్వతియు దినదినవృద్ధిఁ బరఁగుచుండె.

చ. అతిరుచిరాంగియై, సువిశదాననయై, కమనీయరూపశో
భితయు ము పార్వతీరమణి పెండ్లిలియీడున నొప్పుచుండె; నా
క్షీతిధరవల్లభుండుఁ దన చిత్తమునందున నారదోక్తియే
హితవని పెండ్లియత్న మొకయించుకయైన నొనర్పఁ డయ్యెఁ దాన్. ౧౧౮౮

పార్వతి తపంబుఁజేయఁగోరుట

ఉ. అంతట నొక్కనాఁడు తుహినాచలనందన తానె తండ్రితో
నెంతయు వేడ్కతోడ వచియించె “దపంబొనరింపఁ బోదు న
త్యంతమనోహరంబగు శివాంతికమందున భక్తి మీఱ; ని
శ్చింతి వహించి నాకు దయచేయుము తండ్రి! యనుజ్ఞ నిప్పడే. ౧౧౮౯

సీ. పరమరహస్యమై పరఁగు తత్కారణంబంతయు విను తండ్రి! యాదరమున;
మునుబ్రహ్మతనపుత్రికనుసంధ్యయనుదానిఁగామమోహితుఁడయికవయఁగోరె;
నానమయంబునం దాకసమున శివుండున్నవాడయి బ్రహ్మ నుద్ధతిమెయి
ధర్మింపఁగాఁ బూని తడయక నిందించె లోకకర్తను విధిఁ బ్రాకటముగ;

తే. నపుడు తన్నిందచే సిగ్గు నంది వికృతిఁ-బొందఁగా వదనంబు తా డెందమందు
భువనమోహినియగునన్నుఁబూన్కినిలిపి-తపముచేత నారాధించెవిపులముగను.

తే. మంగళప్రద నగు నేను మదిని సంత
సంబునను బొంగి విధికిఁ బ్రసన్ననైతి;
నపుడు ననుఁగూర్చి యాత్మలో నలరి వినయ
మునను వరమును గోరె నవ్వనజభవుడు. ౧౧౯౦

మ. “జననీ! దివ్యమనోహరాంగి వగుచున్ సంసారసంబంధ మా
త్మను వర్జించి తపం బొనర్చు శివు సీమాయన్ వశంజేసికొ;
మృతఘ్నం డౌ ప్రభు లోఁగొనందగిన రమ్యాకార లెవ్వారలున్
గన లే; రీవె సమర్థవై వెలయు దాకర్ణంబు గావింపఁగన్. ౧౧౯౧

క. మనమున నాపై దయ సీ-వునిచి దృఢంబుగను జన్మ మొందుము ధరపై
జననీ! హరమోహినివయి-విని నా ప్రార్థనము మీగులఁ బ్రీతి దలిర్పన్.

చ. మది వనితేచ్ఛ నెక్కినినమాత్రమునన్ ననుఁ గాంచి శంకయు
డదయత నిందఁజేసె; నహహ! కడు సిగ్గును బొందినాడ; సీ
పదములె దిక్కు నా కనుచు భావములోపల నమ్మినాడ; నన్
సదయతఁ బ్రోవవే జనని! స్వాంతమునం గల వంత దీర్పవే! ౧౧౯౨

క. నాయం దనుగ్రహింపు; మ-మేయమహిము దేవదేవు మృత్యుంజయుఁ ద్వ
న్మాయామోహితుఁ జేయఁగ-నేయనువుననై నఁ జూడ హితవగుఁ దల్లి! ౧౧౯౩

సీ. త్యక్తసంగుం డయి యాయీశ్వరుం డెప్పు విజనమాచోటఁ దా వెలయుచుండు,
 నప్పు డోడేవి! నీ వచ్చటఁ గామరూపాన్నితవై చేరి యనఘు హరుని
 మోహోత్సఁగావింపఁబూను; మియ్యదినాకుఁగలకోరి” యని నేఁడెఁ గనులభవుఁడు;
 మంచి దటంచు సమృతిఁ దెల్పితిని మున్ను బ్రహ్మ తపఁబాచేఁ బరమత్మప్తి;
 తే. దానఁ బుట్టితి దక్షసద్గుంబునందు; - మోహితు నొనర్తుఁ గ్రాకృతపురుషు నెట్లు
 ప్రాకృతాంగనలోఁగొనుఁబరమనియశి-హరుని నొండొక్క సమయంబునరసి నేను.

తే. ఇంతలోపల క్షీణమై యెసఁగె దక్షు-పుణ్య; మాసమయంబునఁ బూజ్యులయిన
 మీరు నను గొల్చినారలు; మీనిలయము-నందుఁ బుట్టితి దక్షు గృహంబు వీడి.

క. హరునిన్ మోహితుఁ జేయఁగఁ-బరిపూర్ణంబై నయట్టి భావముతో నీ
 వరసదనంబున జననము-నిరవుగఁ బొందితిని; నిక్క మిది గిరిరాజా! ౧౧౧౮

చ. సతి నెడఁబాసి దుఃఖయగు స్వాంతము నిల్కడఁ బొంద కెంతయున్
 జతనముతోఁ దపంబును నొనర్పఁగ నన్ను వరించుకోరికన్
 క్షీతిధరరాజ! యిచ్చటికిఁ జేరెను శంకరుఁ; డేను మున్నె స
 మృతిని నొసంగితిన్ జనక! మాన్యత నవ్విభు వాంఛఁ దీర్పఁగన్. ౧౧౧౯

తే. పతిగ వరియింతు శంకరుఁ బ్రమథనాథు-మరల నోతండ్రి! యాడిన మాటపేర్చి;
 ననుమతింపుము నన్ను మహానుభావుఁ-డయిన శంకరుఁ గనఁబోవ నమితకరుణ.

చ. అతిశయభక్తితోఁ బ్రమథు లందఱుఁ గొల్వఁ దపంబుఁజేయు సు
 స్థితమతియై మహేశ్వరుఁడు చిన్మయరూపుఁడు నిర్జనంబు నై
 హితవుగ నెందు, నచ్చటికి నేఁ జనెదన్; నను బంపవయ్య! స
 మృతిమెయి తండ్రి! నామనవి మాన్యత నెంచుము నెమ్మనంబునన్. ౧౧౨౦

చ. ప్రియసతికై మదిం దలఁచి వెంటనె యోగము మాని నన్ను ని
 శ్చయముగ భార్యగాఁ గొనుట చక్కని మార్గముగా నెఱుంగనే;
 నయమగు రీతి శంకరు ననంతము నై తగు స్వీయమాయలో
 నయి చరియించునట్లు జనకా! యెనరింతును జూడు మెంతయున్.” ౧౧౨౧

చ. కొమరిత యిట్లు పల్కు మదిఁ గూరిమి మీఱఁగ నాలకించి, యా
 హిమగిరి మున్ను నారదముసీంద్రుఁడు తెల్పినయట్టి వాక్యముల్
 సుమహితరీతి నెంచి, శివుఁ జూడఁగఁ దత్సముఖమ్ము జేరఁగన్
 గ్రమ మని నిశ్చయించి, తన గాదిలిపుత్రికిఁ దెల్పె సమృతిన్. ౧౧౨౩

తే. అమృహామతి తన పుత్రి కాభిమతము-మంచి దని నిశ్చయించె నమంచితగతి;
 మేనవిని యీవిధానంబు దా నయనము-లశ్రువుల నిండ సుత నొడియందుఁ జేర్చి.

- క. ఎలుగెత్తి యేడ్చి, యిట్లని-పలికె నుతఁ గూర్చి “ మానివంద్యచరిత్రా!
తలఁపవె సుగాత్రి! ప్రాణం-బులకు సమానమయి నీవు పొల్పుట పుత్రీ!
- క. అమ్మా! నను వదలి సుతా!-యిమ్మెయి నీ వడవి కేల యేగెను? శీఘ్రం
బిమ్ముగఁ దలంపు; మీక్రియ-సమ్మతియే నీకు” ననఁగ జననిం గనుచున్.
- క. కమనీయహస్తముల నయ-నములం గల జలముఁ దుడిచి నయవాక్కుల నా
యమ నూఱిఁగించి పెక్కువి-ధములను నిట్లనుచుఁ బల్కె దయ యుప్పొంగన్.
- క. “శోకింపవలదు తల్లీ!-నాకొఱకై నీవు నెమ్మనమున; వివేక
ప్రాకటమతివయి తెలియుము-నీకూఁతు రశోచ్య యగుట నిజముగ జనసి!
- సీ. ఏదేవి నిత్యసమ్మోహాత్మిక యనంగఁ బ్రకృతి యాద్యయు నాంగఁ బరిభవిల్లు;
నేదేవి యటవియందేనియు నింటియందేని కుఃఖము లేక యెసఁగుచుండు;
నేదేవి వసియించు నెపుడు శ్మశానమునందుఁ గాఢకయుఁ బ్రేతాసన యన;
నేదేవి నిర్జనంబై దుర్గమంబయిన స్థలమున నిర్భీతి సంచరించు;
- తే. నమ్మహాదేవి నగుచు నే నమ్మ! నీవు
ధైర్యమును బూను; భయము సుంతయును వలదు;
దేవదేవుని మోహితభావుఁ జేసి
వత్తు నిచటికి నిజముగా వైభవమున.
- ౧౧౬౯
- తే. జనని!మానసమున వేళ్ల కంఠుఁబతిగఁ-బొందఁగాఁగోరి,శివుని సమ్మృఖముఁ జేరఁ
బోవనెంచితి” నని పల్కె-భూధరేంద్రు-పుత్రి పార్వతి సంకృప్తి పొదలుచట్లు.
- తే. అతిభయంకరముగ సుత యాడినట్టి-వాక్యమును విని ‘యుమ’యని పల్కె మేన
యచ్చెదరువు దోఁప నద్దాన నద్రిపుత్రి-‘యుమ’యనెడు పేర విలసిల్లె నుర్వియందు.
- తే. అంతఁ గాంతునితో మేన యనియె “నాథ!
నా తనయ హరు సముఖంబునకును బోవు
నేని యీ చెలులను బంపు మెలమి నామె
వెంట,దయతోడ విని నాదువిన్నపంబు.
- ౧౧౭౨
- క. చెలులగు వీరలు సుతకై -వలసిన పుష్పాదికములు వాంఛారీతిగ
జెలఁగి ముదంబునఁ గూర్చుచు-నలరింతురు తోడపడుచు నటఁ బ్రాణేశా!”
- క. అని వినయంబునఁ బ్రార్థన-మును గావించుటయు మేన, ముదితుండయి కూఁ
తునకున్ సాహాయ్య మొన-ర్చును ననునగు ననుచుఁ దలఁచె నద్రీంద్రుండున్.
- సీ. కీతాద్రినాథుండు చెలఁగుచు నిడపుత్రిఁ బార్వతిఁ దోడ్కొని బయలుదేఱెఁ
జెలికై లిద్దఱు సలలితిగఁ జెంటునచ్చుచునుండంగ; బరమహర్ష

యుక్తుడై సద్భక్తి నొప్పారి శ్రీవిశ్వనాథు నివాసంబునకు ముదమున
 సరిగెడు నానమయంబున దేవతాగణములు సంతోషకలితు లగుచు
 తే. నీచరిత్రంబు సంతయుఁ జూచి పుష్ప-వృష్టిఁ గురియించి రాసర్పవిభు నివాస
 మగు హిమాచలసానువునందు వేడ్క-నారదమునీంద్ర! యత్యంతగౌరవమున.

ఇరువదిరెండవ అధ్యాయము

హిమవంతుఁడు పార్వతిని శంకరుని సేవకై యుంచుట

తే. నారదమునీంద్ర! యీరీతి నగవరుండు-శ్రీమహాదేవు నన్నిధిఁ జేరి, వినయ
 మునఁ బ్రణతిసేసి సమ్ముఖంబునను నిలిచి-విన్నప మొనర్చె నప్పుడు విశదముగను.
 నీ. “దేవదేవ! మహానుభావ! నాపుత్రిక యుష్మదంప్రిసరోజయుగమునెదుట
 నిలిచియున్నది తన చెలులతోఁ గూడి నీశుశ్రూష చేయ నుత్సుకయై మది;
 నీ మనోభీష్టంబు నిచ్చలు గ్రహియించి కార్యంబు లొనరించు; గమ్రభక్తి
 ఫలముల మఱియుఁ బుష్పంబులఁ గమనీయజలము మున్నగువాని సమయ మెఱిగి
 తే. తెచ్చియిచ్చు” ననంగఁదా దివ్యభావుఁడగు మహాయోగి శంభుఁ డాయద్రరాజుఁ
 గాంచి, లోపలి దృష్టిచే నెంచి, మంచి-దనుచు సంతసమును దెల్పె నపుడు మాని!
 ఉ. శంకరు సన్నిధానమున సంతస మాత్మను బొంగుచుండ ని
 శృంకతఁ గూతు నుంచి తన సద్యముఁగూర్చి గీరింద్రుఁ డంత నే
 కాంక్షధరుండు యోగివరుడై తగు శర్దుని నేవిధంబులఁ
 బొంకముగా నుతించుచును బోయెను దాపసవర్య! నారదా! ౧౧౭౮
 తే. భక్తుఁ ననుగ్రహింపఁ దాఁ బరమముదము-వెలయఁగా నిట్లు శివునిచే వేడికోలు
 వడసి, తపమును సల్పుచు నడవియందు-వాసమును సల్పెఁ బరదేవి వాంఛమీఱి.
 తే. పరమశివుఁ డాత్మ నాదేవి పరమతృప్తి-తోడ ధ్యానముచేసె; నుత్సుకత మీఱి
 నామహేశ్వరి భార్యగా నపుడై కైకొ-నంగఁబూనకయుండె నోనారదముని!
 క. శంకరు మోహితుఁ జేయఁగ-సంకల్పం బుదయమయ్యె సకలేశ్వరి; కా
 పొంక మెఱిగి పూనిరి ని-శృంకఁ బ్రయత్నములు సేయ సరగున సురలుక.

శివతపోభంగమునకు దేవతల ప్రయత్నములు

నీ. వినుము నారదమునీ! వినిపింతు సురలు చేసిన యత్నముల నెల్ల ననువు మెఱయ;
 నానమయంబున నవనిఁ దారకుఁ డను రాక్షసుం డొక్కండు దఱుండగుచు
 బాధించుచుండె; నా బాధకు నోర్వంగఁజాలక నిర్జరసముదయములు
 బ్రహ్మసన్నిధి కేఁగి ప్రణతులఁ గావించి జగదీశ్వరునితోడ మిగుల భక్తి

తే. వినయములు మీఱ నిట్లని విన్నవించి-“రోక్రిలోకేశ! పరమేష్ఠి! రాత్రిచరగ
ణాధిపుఁడు తారకుండు మ మృజాయందు-గెలిచి తా నింద్రపదవిని నిలిచినాఁడు.

క. జగదీశ! భవద్దత్తం-బగు వరమును బొంది గర్వమంది త్రిదశులక
దిగు లొక్కించుక లేకయె-వగఁ గుండించుచును నున్నవాఁ డోదేవా!

తే. భ్రష్టరాజ్యులఁ గావించి ప్రబలుఁడగుచు-భ్రష్టభార్యల నొనరించె బ్రహ్మదేవ!
సురలనెల్లను వెన్నాడి కరుణలేక-కష్టములఁ జెప్పుచున్నాఁడు ఘనత మిగిలి.

సీ. ముల్లోకముల నేలు పురుహూతుఁ, జుద్రుని, జలములకును సప్తశ్వరుని వరుణు,
సమవర్తియయి ప్రాణసమితిని శిక్షించు యమధర్మరాజును, నన్ని దేవు,
సకలజీవులకు నిశ్చయశీవనప్రదుఁడగు వాయుదేవుని, నల్లై నికముతి,
ధననాయకునిఁ గుజేరుని, మఱి దిక్పాలవరులను లోఁగొని వరుసఁ బనులు

ఆ. గొనుచు నున్నవాఁడు; వనజాసనా! యెందుఁ-బోవ నేము నందుఁ గావరమున
వాఁడు వచ్చుచుండుఁ; బాతాళమున నుండు-ప్రజలకెల్ల ననురబాధ లొదవె.

మ. బలవంతుండగు తార కాసురుఁడు మాపై వచ్చి ముల్లోకముల్
కలఁగఁ జేకొని కష్టనంతతు లొకఁ గావించుచున్నాఁడు; మా
కిల దిక్కెవ్వరు నీవుతప్ప పరమేష్ఠి! యుక్తి లే దెద్దియుఁ;
దలఁపం బోలము వాని ధాటి కిఁక మీఁదఁ; గావవే మమ్మొగి. ౧౧౮౬

చ. తలఁపుము వానిఁ జంపఁగ విధానము నొక్కటి; లేనిచో మముఁ
నిలుపఁగఁబూను మెందయిన నిశ్చలమైన స్థలంబునందు నో
యలఘుతరప్రభావ! యెది యాత్మకు మంచి దటంచుఁ దోచు నీ,
కేలమి నదే యొనర్చు; జగదీశుఁడ, వాఘ్యుఁడ వీవు గావునఁ.” ౧౧౮౭

బ్రహ్మదేవుఁడు దేవతలకుఁ దారకాసురవధోపాయమును దెలుపుట

తే. అనుచు వినుతింప దేవత, లబ్ధభవుఁడు-మనమునందెంచి సర్వంబు ననువువెలయ
భావికార్యంబు దలఁచి గీర్వాణవరుల-కానతిచ్చెను సత్కృపాకలితుఁడగుచు.

మ. “పరమంబౌ భవదీయవాంఛితము నా భావంబునం దోచె; నా
సురుఁ డస్మద్వరభాగ్యపోషితుఁ డగుఁ; జూడంగ నే వానికిఁ
మరణంబుం బొనరింపఁబోలదు సుమీ! మర్యాదయుం గా; దదే
వరుసం బూనఁగ నోప; నింక వినుఁడీవాక్యంబు శ్రద్ధాయుతిఁ. ౧౧౮౯

చ. తప మొనరించి తారకుఁడు ధన్యత నొందినవాఁడుసుమ్ము; నే
నవరిమితాత్మత్వప్తి గని యాతనికిఁ వరమిచ్చినాఁడ; నిం
కపకృతిఁ జేయఁజాలను; మహత్త్వము మీఱఁగ మీరె చేయుఁడి
కృత మదిఁ జూప కాయసురుఁ గీటఁగించు ప్రయత్న మంతయుఁ. ౧౧౯౦

సీ. ఉపదేశమునుమాత్ర మునరింతు సురవరులార! మీరలు శ్రద్ధ నాలకింపుఁ;
డాహరియైనను, హఠుఁడైన, నేనైన, మీరలైననుగాని తారకాసు
రుని వధింపఁగఁజాలరు; మహేశ్వరుని పుత్రుఁడొక్కఁడుతప్ప నీ యుర్వియందు
వానిని జంపఁగాఁ బూనెడువాడు లేఁ; డియ్యది నిక్క మోయయ్యలార!

తే. త్వరితముగ నామహాదేవు ధ్యాననిష్ఠ-వీడి, దారపరిగ్రహవితతచిత్తుఁ
గాఁగ యత్నంబు చేయంగఁ గడఁగుఁ;డింక-నాలసింపకుఁ;డద్దాన నలరు సుఖము.

క. సురవరులార! హిమాద్రికి-వరసుతయై జన్మమందెఁ బ్రకృతియె తా సం
బరమున; నిపు డున్నది శం-కరవరిసరమున వనమునఁ గడు సంప్రీతికా.

మ. హరుఁ డాదేవిని జెండ్లియా నిజముగా నావశ్యకం బంచు నో
సురలారా! తగు యత్నముఁ నలుపుఁ డచ్చో జేరి బల్బాన్ని శం
కరుని ధ్యానమునుండి త్రిష్పఁగల దేశర్థగబా యూహించి యా
హరుని భ్రాంతుని జేయఁబూగుఁ డెదలో నత్సుత్యుక్తత్వంబునకా.” ౧౧౯౩

తే. బ్రహ్మ యీతీఁ దెల్పిన వాక్యములను-శ్రద్ధతోడుత నింద్రాదిసకలసురలు
నిలుకడగ విని తమతమ నిలయములకు-నరిగి; రంతట నమ్ముద మాత్రఁ బొదల.

బ్రహ్మదేవుఁడు తారకాసురునకు హితముపదేశించుట

క. మునివర! సురలకు సీక్రియ-ననువగు కార్యంబుఁ దెలిపి యజ్ఞాసనుఁ డొ
య్యనఁ దారకనిలయంబున-కును జని వానికిని హితము గూర్పఁగఁ బలికెకా.

తే. “తారకాసుర! ఘోరమా తపము సల్పి-సకలభువనంబులను నేలు శక్తి బొంది
వెలసితివి; లోకములకెల్ల విభుఁడ వయితి;-నావరం బట్టిదే దైత్యనాథ నాథ!

ఉ. నీవు తపంబు చేయుతటి నెమ్మదిఁ గోరవు స్వర్గవాసముకా
గావలె నంచు నన్ను నొగిఁ; గాంక్షితమానని యెంచి యేను నీ
కావర మియ్యలేదుగద! యాత్మఁ దలంపుము; వీడు మిప్పుడే
దేవనివాస మియ్యెడ; షీతికా వసియింపుము లోక మేలఁగకా. ౧౧౯౪

క. నాయాజ్ఞను బాలింపు మ-మేయగుణా! నాదు పల్కు మెలపున మృషగాఁ
జేయకుము; సకలరాజ్యము-శ్రీయక్తుఁడ వయి యొనర్చి చెందుము శుభముల్.”

ఆ. ఈవిధమున బ్రహ్మ యిచ్చిన యుపదేశ-నూదరించి తారకాసురుండు
దేవకంటకుండు దృఢబలుం డయ్యుఁ దా-జేరె షీతికి దేవసీమ వదలి. ౧౧౯౫

చ. మునివర! తారకాసురుండు భూతలమందు వసించియుండినకా
గనుఁగొనఁ బ్రత్యహంబుఁ దగు కాన్కలఁ గైకొని యింద్రముఖ్యదే
వనిచయ మాత్ర భీతిలి, ప్రభావము దక్కి, తదీయబాధచే
ననువుగ వచ్చి యిచ్చి దయ నందుచుఁ బోవుచు నుండు నారదా! ౧౨౦౦

తే. ఈగతిని క్షీతి నుండియు నెల్లసురలఁ-దాప మొనరించుచుండె దుర్రథ బలప
రాక్రమాన్నితుండయి రాక్షసాధినాథుఁడయి మునుష్యమున నెంతయును జెలంగి.

ఇంద్రుఁడు బృహస్పతిని శివతపోభంగ మన కుపాయమడుగుట

ఉ. అంత నమర్త్యు లెల్లరును యత్నముతో గుమిగాఁగఁ గూడి యే
కాంతమునందు “ శంభుని మహాతప మేక్రియ భంగ మొందఁ గా
నింతుము; నిర్వికారుని వివేకము నాశమొనర్తు” మం చోగోక్ష
స్వాంతమునందు యోజనము సల్పు, వివస్వతి నప్రమూరియై. ౧౨౦౨

తే. కార్యకుశలుండు ప్రాజ్ఞుండు ఘనుఁడు రాజ-సీతిమంతుఁడు నౌ గురుఁ బ్రీతిఁ బిలిచి
దేవసభయందు గంభీరదివ్యభాష-ణములఁ బల్కెను, లోక మోదమును దలఁచి.

తే. “గురునోత్తమ! భగవంత! కుటిలరూపుఁడయిన తారకాసురుఁడు నబ్జభవుఁడు
శ్రీమహాదేవునాత్మజుచేతఁ జచ్చు-నట్లు కల్పించినాఁడు మహానుభావ! ౧౨౦౪

తే. ఆమహాదేవుఁ డిప్పు డత్యంతయోగ
నిరతి సంసారివిముఖుఁడై నిశ్చలతను
బూనియున్నాఁడు; ధైర్యంబు నూని యెవఁడు
‘దేవ! పెండ్లాడు’ మనుచును దెలుపఁగలఁడు? ౧౨౦౫

చ. కమలభవుండు మమ్ము ననుకంపఁ గనుంగొని తెల్పినాఁడు య
త్నమును నొనర్చుఁ డంచుఁ గడు నమ్రత వేడఁగ; దేవదేవు చి
త్తమును మరల్చుగా వెరవు ధన్యత నొందఁగఁ దోఁప; దెవ్వఁ డీ
సమయమునందు శంకరుని స్వాంతము ద్రిప్పఁగ నోపుఁ, దెల్పవే.” ౧౨౦౬

క. సురపతి పత్నిన పల్కులు-గురుఁ డాదృప్తి విని ప్రియంబు గూర్పఁదలఁచి, యో
సురముని! యిట్లని పల్కెను-బగమముదము గలుగునట్టి వాక్యము లలరక.

బృహస్పతి యింద్రునకు శివతపోభంగోపాయమును దెలుపుట

చ. “ బలరిపు! దేవనాయక! కృపక విచవయ్య! మదీయవాక్యముల్ ;
కల దొక యుక్తి శంకరుని గాఢతపోనియతిక మరల్చుగా;
సులభమునుమ్ము; ధ్యానమునఁ జొక్కిన యీశుని భంగ మెన్న ని
మ్ముల నతిశీఘ్రకాలమునఁ బొల్పును; దెల్పెద నద్ది యిప్పుడే. ౧౨౦౭

సీ. దక్షుని పుత్రియై ధర జన్మమును బొంది యమ్మహేశునిఁ బెండ్లియాడె దొల్లి
యేపరాశక్తి తా, నిపుడు తుషారాద్రి భవనంబునందుఁ దద్భార్యయైన
మేనకాగర్భంబుఁ బూనికతోఁ జొచ్చి జన్మించియున్నది చిన్మయాంగి;
యాదేవి దివ్యమైనట్టి రూపంబును దలఁచుచు శంకరుం డలఘుగతిని

తే. దపము సల్పుచునున్నాఁడు తనకు భార్య-గాఁ బరాశక్తి గైకొనఁగాఁ దగునని;
తెలియుమీ కార్యమెల్లఁదవ్విదీయచిత్త-మందుమహానియభావ! యోయమరనాథ!

ఉ. అన్నివిధంబులం గెలుపు నంది మనంబును, యోగిపుంగవుల్
సన్నుతిసేయఁగాఁ దగు నచంచలశీలుఁడు దేవదేవుఁ డా
పన్నశరణ్యుఁ డేటికిఁ దపంబానరింపఁగ భీమనిష్ఠుఁడై?
యెన్నుము; తానె యెన్నఁబడు నెల్లెడల న్దగఁ బాక శాసనా! ౧౨౧౦

చ. మనమునఁ దృప్తికొంది పరమంబగు శంకరు ధ్యాననిష్ఠుఁడై
జనవునఁ దత్పరిపావముఁ బ్రసన్నుతఁ జేరి వసించుచున్న దా
యనుపమదివ్యభోగమహిమాన్వితరూప స్వభక్తవత్సల
త్వనియతి యేర్పడం గరము తా నవిశంకిత నోసురేశ్వరా! ౧౨౧౧

చ. అవిరతయోగనిష్ఠుఁడయి యా హరుఁ డొప్పుచునుండఁ గామముల్
దవులఁగనోడె; నిశ్చలతఁ దా నలరాదుచు నున్నవాఁడు; లో
కవినుతుఁడై మహేశ్వరుఁడు గైకొనఁ డాపర దేవిఁ; బ్రేముడికై
మివులఁగఁ జూడఁ డించుకయు; నిచ్చలు ధ్యానముసేయు నాత్మలోక.

సీ. ఇక్కారణంబున నిష్పడె సురనాథ! భువనవిమోహనప్రవణుఁడయిన
సుమశరుఁ బిల్వనంపుము; వానిఁ బంపు శంకరు దివ్యయోగభంగం బొనర్పఁ;
దత్సానబాణముల్ తనువు సోకినయంతఁ గామాదివర్గసంకలితుఁ డగుచు
దేవదేవుఁడు పరదేవిని బాంధవ్యే వాంఛతో మరలఁ దా వైభవమునఁ

తే. బెండ్లియగు యోగవిముఖుఁడై ప్రీతిఁ దవిలి”
యనుచు యుక్తిని దెలుపఁగా నమరగురుఁడు,
పరమముదమునఁ బిలిపించి స్మరుని దేవ
నాయకుఁడు పల్కెఁ బ్రియమున నారదముని! ౧౨౧౩

మన్మథ దేశేంద్ర సంభాషణము

క. “సురదనుజయక్షరాక్షస-గరుడోరగకింపురుషనికాయంబుల కీ
ధరఁ గల నరులకు జంతూ-త్కరములకుం బ్రీతినిచ్చు దాతవు మదనా! ౧౨౧౪

తే. మూఁడులోకంబులకును సమ్మదమునిచ్చు-నొక మహాకార్యమును జేసి సకలజగము
లనువుమీఱంగ రక్షింపు మనవరతము-నస్మదాజ్ఞను బూని లోకై కవీర!”

తే. అనుచునిండ్రుండు మన్మథునతిశయమగు-నాదృతింబల్కు, నప్పొంగియాత్మభవుఁడు
కరముముదమున వచియింపెఁ గమ్రభణికి-బాక శాసనుఁ డైలోక్యపతినిఁగాంచి.

తే. “దేవతాధీశ! యేమెల్లఁ దావకాజ్ఞ-నాదలలఁ దాల్చి చేయంగ ననవరతము
నున్న వారము; ఘోరమై యున్న కార్య-మేది, నెలవిం; డొనర్తు సమృద్ధి వెలయ.

- అ. హరిసుదర్శనంబు నశనియు నడరి యె-వ్వాని వక్షసీమఁ బ్రలిహ్వ,
నట్టివానిఁ జీల్చు నైదుపూముల్కులు-దారుణంబు లగుచుఁ దత్త ణమున.
- క. సార్థకములయిన వివే ప్ర-త్యర్థుల లోఁగొను శిరంబు లయిదు సుమము; ల
వ్యర్థంబు పుష్పధనువు; కృ-తార్థతఁ గను నిద్రి భవన మాశ్రోశింపక. ౧౨౧౯
- సీ. మంత్రి వసంతుండు, మలయానిలుఁడు యంత, మిత్రుండు విఘ్నేశుఁడు, గళత్ర మెన్నఁ
ద్రీభవనమోహనాకృతి రతి యగు నాక; వీరు సహాయులై వెలయుచుండ
నే నెట్టి దుర్లుటంబైన కార్యమునైన నొనరింపఁజాలుదు ననఁగ నేల?
ధ్యానయోగాభ్యాసతత్పరుం డయి విజితేంద్రియుండైన విశ్వేశునైన
- తే. నీవు నెమ్మదిఁ గోరిన నీక్షణార్థ-మందె సమ్మోహితునిఁ జేసి యడరి యోగ
విముఖుఁ గావించు; నిక నేల వేయిపలుకు?-లానతిమ్మిది చేయంగ నగునో దేవ!"
- క. "ఏవనికిఁ బిల్చినాఁడనా-యాపని తెల్పితివి నీవె; యర్హులు వ్రాజుల్
చేపట్టఁ బూన రెద వచ-నాపేక్ష యొకప్పుడైన నరయఁగ మదనా! ౧౨౨౧
- తే. సురల బాధించుచున్నాఁ డసురుఁడు తార-కాఖ్యుఁడనువాఁడుఁబల్కినహర్నిశంబు;
నీ వెఱుంగుదు వంతయు; కేల చెప్ప-వలయు మృగ! యా ఖలు వర్తనంబు.
- తే. శ్రీమహాదేవు పుత్తునిచే దెగువటు-వానికి విధించె మృత్యువు వనజభవుఁడు;
భవతనయుఁడొక్కఁడేతప్ప వానిఁజంప-నొరులువలఁతులుగాదనుష్టాయమదన!
- క. హిమవంతము సానువ్రసం-దమలాత్మఁడు యోగ మూని యా శంకరుఁ డు
ద్యమమున సంసారముపై-విముఖుండయి తపము సల్పు విధి చవితముక.
- సీ. వినుము మనోభవా! మును దత్తునకుఁ బుట్టినట్టి సనాతని యాదిశక్తి
యమృహేశ్వరు భార్య యై యుండె; నాదేవి యి-హాచేఁబు త్త్రియై హినుగిరికిని
బుట్టియున్నది; యిట్లు భూతనాథుని సన్నిధానమందునను దత్సానువున నె
వసియించుచున్నది; వరయావనంబున నందంబునందుఁ బెంపొంది మిగుల,
- తే. నంగనారత్నములలోన నగ్రగణ్య-యగుచు వజరుచునున్న; దాయభవుఁ డాత్మ
వలఁపుగొనఁడామెఁగాంచి; నాపంపుఁబూని-యోగివద్యనివశ్చింద్రిష్ట భోగిగాఁగ.
- తే. ఆమహాదేవుఁ డెటు సతియందుఁ బ్రీతి-ననుభవించెను భోగంబు లనవరతముఁ,
దద్విధంబునఁ బార్వతిఁ దపిలి యోగ-మను వదలి రమింపఁగానొనరుపదగు.
- సీ. భవనహితంబును బూని యీ కార్యంబుఁ గావింపవయ్య! యో కామదేవ!
నీప్రసాదంబున నీప్రపంచంబునఁ గల దేవతల కెల్లఁ దొలఁగుఁ గాక
మది నుండు కలఁతలు; పొదలునుగాక విస్తృతచరాచరలోకసమితి కరయ
సుస్థితి సతతంబు; సుమబాణ! వేగంబ తరలుము; పొందుము తతయశంబు"

తే. ననుచు దేవేంద్రుఁ డాడినయట్టి వాక్య
ములను విని పుష్పధన్వండు మున్ను బ్రహ్మ
యిడిన దారుణశాపంబు హృదయమందుఁ
దలఁచె విస్మృతమగుదానిఁ దడయ కపుడె.

౧౨౨౭

మదనుఁడు తన పూర్వకాపంబును స్మరించుట

క. “సురగున సంధ్యను గూఱిచి-పరుగులిడెడు విధిని గాంచి బాణపరీక్షం
గరమరయు వేడ్క సుమశర-వరముల నేసితిని దొల్లి పద్మజుమీందఁ. ౧౨౨౮

క. మది నలిగి శాపమిడె న-య్యదనున నా “కీవు మదన! యభవునిపయి నీ
ప్రదరముల దేవకార్యం-బాదవింపఁగఁ బఱపి యపుడె యుగ్రాకృతియా.

క. హరు నేత్రవహ్నిదగ్ధుఁడు-సరవిం గాఁగల” వటంచు; శాపసమయ మి
ట్లరుదెంచె; నివారింపఁగ-నుర వెద్దియు లేదు నాకు నొగి యోజింపఁ. ౧౨౩౦

ఉ. దైవము చేయు కార్యముల దాటఁగనోపునె యెవ్వఁడై సఁ దా
భావమునం” దటంచు మదిఁ బల్కులు నెంచి విషాద మొందియున్
భావజుఁ డింద్రునాజ్ఞఁ దగఁ బాలనసేయఁగఁ బూని పల్కె “నో
దేవపతీ! యొనర్తు భవదీయసదుక్తి” నటంచు నారదా! ౧౨౩౧

తే. “దేవకార్యంబుఁ దీర్చెద; దేవు శివుని
యోగవిముఖునిఁ గావించు; నుగ్రుఁ డతఁడు
చంపఁజూచిన నన్ను నిలింపనాథ!
దేవతలఁ గూడి బ్రతికింపఁ దివురు” మనియె. ౧౨౩౨

తే. మదనుఁ డీరీతి విన్నవింపఁగను నింద్రుఁ
డతని నోదార్చి, పలుమాట లాదరించి,
“యోయి! సురగణములఁ గూడి యుష్మదర్థ
మేను జతనంబొనర్తు” నం చానతిచ్చె. ౧౨౩౩

మన్మథుఁడు శివుని తపోవనంబున కరుగుట

చ. సురపతియాజ్ఞ మన్మథుఁడు సుందరి యౌ రతియున్, వసంతకుండున్
సరవిని వెంటరాఁ గదలి శంభు తపోవనసీమఁ జేరె ను
ద్ధరగతి; దేవతాగణముతోఁ ద్రిదశేంద్రుఁడు తెల్పె నాజ్ఞ “మీ
రరుగుఁడు వానివెంటఁ దగు యత్నముతోడుతఁ దోడుసూపఁగన్. ౧౨౩౪

సీ. సురలార! యతిఘోరతరమగు శంకరసమ్మోహనంబును సలుపఁదలఁచి
నాయాజ్ఞఁ బోవుచున్నాఁ డస్మదీయకార్యంబును దలఁదాల్చి యత్నమునను;

మీరై దను గూడి మారుఁ డెచ్చటి కేను, నచటికిఁ బోనగు నయ్యలార !
తోడ్పాటొనర్పుడు; తొడరి మహాజన్ముఁడైన మహాదుద్రు నాత్మేపుష్ప
తే. శరమునను మోహితు నొనర్ప స్మరుఁడు పూను
నెపుడు, తెలుపుడు నాయొద్ద హితవుమీఱు;
నాక్షణంబున నే నట కరుగుదెంచి
వాని సంరక్షణేయంగవలయుఁ జుండు.” ౧౨౩౫

- క. సురపతి యీక్రియఁ దెలుపఁగ-సురలెల్లఁ దదాజ్ఞఁ బూని సుమశరరత్నా
పరులయి యనుసరణ మొన-ర్చిరి సుసమాహితమనీషచే నుత్సక్తులై. ౧౨౩౬
- క. మదనుండు మాధవుఁడుఁ దన-ముదితయుఁ దనతోడ నుండఁ బురహరునకు మో
దదమగు తపోవనము నె-ప్పుదిఁ జేరి వసించెఁ దా సమయమును గనుచుక.
- చ. సకలజగంబు మోహభునసాగరమందున ముంపఁజాలు పూ
నిక గల మన్మథుండు హరు నిశ్చలయోగముఁ గాంచి యందు నిం
చుక యవకాశ మేనియును జోప్పడకుండుట యెంచుచుండె; నో
పికఁ గొని మాధవుం డచటఁ బేర్చిఁ జెలంగెను దోడుసూపఁగక. ౧౨౩౮

వసంత విజృంభణము

- తే. మునివరోత్తమ! కింశుకముఖ్యతరువు-లెల్లఁ బుష్పించె నానంద మెసఁగునట్లు;
మల్లికామాలతీజాతు లెల్ల నుల్ల-ముల్లసిల్లఁగఁ బువ్వుల వెల్లివిరిసె. ౧౨౩౯
- క. ఎంతయు వసంతు మహిమను-వంతలువంతలుగఁ బుష్పవిసరము లలరెక;
కాంతములై పద్మంబు ల-నంతములుగ నెగడె సరసికాంతరములలోక. ౧౨౪౦
- క. ప్రమదమున మధురరవముల-భ్రమరంబులు ఝంకృతులను బంచశరాజ్ఞ
సుమముల విహరించుచుఁ బ్రే-మమునఁ బరస్పరము చెలఁగె మహి నెల్లడలక.
- క. చల్లని మెల్లని వాయువు-లుల్లంబులు పల్లవింప నురుసారభసం
పల్లలితము లయి వీచె మ-హాఁల్లాసంబుగను మన్మథోద్దీపకతక. ౧౨౪౨
- క. హిమకరుఁ డతిశీతలుఁడై-ప్రమోదముచు గూర్చునట్టి ప్రభతోడ విలా
సముఁగూర్చు బ్రాణికోటికి-విమలత నులసిల్లె మిగుల వేడుక మీఱక. ౧౨౪౩
- క. భువి గల ప్రాణిసమూహము-లవిరతసంతోషయుక్తి నలరెను; మదనుం
డు వసంతుండుఁ బెంపొందుచు-భువిని విజృంభింప శివతపోవనసీమక. ౧౨౪౪
- తే. తపముఁగావించుసిద్ధు లెంతయును గామ-మోహితస్వాంత్యులయి; రాతపోవనమున
నల్లె శృంగారభావంబు నాత్మలందు-నోలయఁగాఁ గిన్నరాదులు కలఁగి రపుడు.

- క. వరముని! శివుని తపోవన-వనిసరమున నున్న యెల్లప్రాణులు మమలన్
స్మరమోహితంబులయి ని-ర్భరపరితాపంబు నొందె, బల్కు లింకేలా? ౧౨౮౬
- ఆ. అమృహాత్ముడైన యాదిదేవుని ముఖ్య-గణములెల్ల వికృతఁ గాంచెగాని
ధ్యానయోగమందుఁ దగరు శంభున కిను-నుంతయైన భంగ మడరదయ్యె.

మదనుఁడు శంకరునిపై బాణప్రయోగంబు చేయఁబూని విఫలుఁడగుట

- చ. నిరుపమయోగనిష్ఠుఁడయి నిశ్చలుఁడై తపఃసూనియున్న శం
కరుఁ బరికించి మన్మథుఁడు గాఢవిషాదము నొంది చాపమున్
గరమునఁదాల్చి యాహదని కట్టెదుట న్నడువేడ్కుఁ జేరె, ని
బ్బరమున నారతీరమణి పద్దని నిల్విన నిల్వ కదధర్మి. ౧౨౮౭

తే. ప్రళయకాలాగ్నిదీప్తుని, భానుకోటి-సన్నిభుని, బ్రభు, యోగసంపన్ను, నిశ్చ
లాత్మవిద్యాపరుని దేవు నవని నెవరు-చెనకఁగలవారు దక్షులై మునివరేణ్య!

- క. వాసవుని వాక్కులను దా-నాసక్తిని విని, తనంత నంగీకృతి వే
చేసె నిటు; తలఁచి నారద!-దోసంబగు నంచు నెఱిగి తుందుడు కొప్పన్.

- క. వరసమ్మోహనశరమును-శరాసమునందుఁ గూర్చి శంభు నెదుటికిన్
బిరబిరఁ జని కని రుద్రుని-మరలె; మరల భీతి నాత్మ మల్లడిగొనఁగన్. ౧౨౮౮

- క. కంతుఁడు శివసమ్మోహన-మెంతయుఁ జేయంగలేక యిటు భంగపడన్
స్వాంతమున నెంచి యప్పు డ-సంతమహిమ నెనఁగు నామహాదేవి వెనన్.

పార్వతి శివుని సన్నిధానంబునకు వచ్చుట

- తే. తనదు మాయనులోక సంతతులమోహ-ముననుముంపంగఁజాలిన ఘనగుణాధ్య
మందహాసంబుఁ గావించి, మదనునకును-దాను దోడ్పడు వాంఛను బూని వచ్చె.

- ఆ. చెలులు వెంటరాఁగ శివు సన్నిధానంబుఁ-జేరె; నపుడు శివుఁడు స్థిరతరమగు
ధ్యాననిష్ఠ వదలి తన రమ్యనయనముల్-విప్పి యచటఁ గాంచె విశదరీతి.

- చ. అతిరుచిరంబులైన నయనాబ్జము లుల్లసెలంగ, నాననం
బతులమనోహరంబగుచు నాత్మకు నింపానరింప శైలరా
ట్సుతఁ గని, నిశ్చలాత్ముఁడయి సుందరిపైఁ బ్రియ ముప్పటిల్ల శా
శ్వతమగు తృప్తిఁ దా నెనెనె శంభుఁడు తక్షణమందె యెంతయున్. ౧౨౮౯

మదనుఁడు మరల శివునిపై బాణప్రయోగముఁ జేయుట

- తే. ఇట్టి సమయంబునందు మహేశుఁ జూచి
పుష్పధన్వుఁడు తన దివ్యపుష్పబాణ

మును గరంబునఁ దాల్చి యయ్యనఘుఁ గూర్చి
పయనమయ్యె మహేంద్రుని పనుపు నెజుప.

౧౨౫౬

క. సురపతి నిర్జరతతిచే-స్మరు కార్యక్రమముఁ దెలిసి చయ్యనఁ దివకో
త్సరము వెనుదవలీరా నం-బనమున న-న్నోట నిలిచె వరరజమండుక.

క. మదనుడు శంకను వక్షముఁ-బడిలంబున హస్తా మను బాణంబున ని
య్యది తగు నదనని తన నె-మ్మది గని గాడంగచేసె మానివతుంసా! ౧౨౫౭

క. హరుఁ డెంతయుఁ దన మది సంత-బరము కరము వెలయఁ జూచెఁ బార్వతిఁ బ్రీతిక;
స్మరునకఁ వోడ్చునఁ కోరికఁ-గనునలి పొంగుచును పీచెఁ గమ్మని గామ్మల్.

క. మెల్లని చల్లని వాయువు-ల్లలాసం బొయ పీవ నుల్లంబులకక
మెల్లంబై శృంగారం-బెల్లెడ వ్యాపింపఁజేసె నెంతయు వేడ్కక. ౧౨౬౦

తే. అంత సమ్మోహన మనంగ నలరు నలరు-గములఁ గై నేసినట్టి బాణమును మరలఁ
బుష్పధనువున సంధించెఁ బూన్మితోడ-మన్మథుం డాత్మ నిండ్రుని మాట నెంచి.

సీ. తనను దక్షిణభాగమున నమ్ముదంబునఁ బరమసుందరి కతి భాసిలంగ,
వామభాగంబున కామాలలామంబు ప్రీతి యెంతయును సంగీతి వెలయ,
వెనుకను త్సాహసంజనకుఁడై ప్రియమిత్రుఁడగువసంతకుండువేడ్కననువుమెఱయ,
నానందమునఁ బొందఁ యఖిలనిర్జరవరు లాకసంబున నిల్చి యరయుచుండ,

తే. లోకసంతృప్తై సర్వలోకమోహ-కారణంబగు బాణంబు నారెఁగూర్చి
యింద్రునాజ్ఞను మదనుండు హితవు నెంచి-యామ హేశ్వరు నెద నాటునట్టు లేసె.

తే. భువనమోహనకరమైన పుష్పబాణ-మెదఁ బ్రవేశింపఁగానె జితేంద్రియుండును
నిర్వికారుండునగుశివునిహృదయంబు-సంగమోన్ముఖమయ్యె; నుత్సాహమడచె.

తే. కలదె ముల్లోకములయందుఁ గామునకు న
సాధ్యమగు పనియంచు నిర్జరులు మిగుల
మాటిమాటికీఁ బొగడిరి మదను నపుడు
కార్యసాఫల్యమగు నంచుఁ గను ముదమున.

౧౨౬౪

క. హరుఁ డింద్రియనిగ్రహ మీ-కరణిఁ జెడుట కాత్మ నేది కారణమని తా
బరికింపఁదొడఁగె వికృతకి-సరియగు కార్యంబు; నపుడు చతురాననుండుక.

చ. వడి భవి కేగి మన్మథుని ప్రాణమునుక గుసుమాంబకంబు ల
య్యెడఁ గల పుష్పచాపమును నిద్రతమంబగు వాని శక్తిముక
గడు జతనంబునక నివించి కైకొని యట్టై వసంతు నుత్కటకు
గడఁకఁ గలంచి యాత్మనదనంబును జేరె మునీంద్ర! యంతటక. ౧౨౬౬

శివుని కంటిమంట మదనుండు భస్మంబగుట

క. హరుఁ డాత్మ నిశ్చయించెను-స్మరుఁ డేటికి నన్ను మీఱఁజాలె ననుచు ను
ద్ధరతరకోపానలవి-స్ఫురితేక్షణుఁ డయ్యె నపుడు మునిగణనాథా! ౧౨౬౭

సీ. అశిశయంబగు శ్రోధ మాత్మ నుద్దీపింప హరుని మూడవనేత్రమందునుండి
లోకసమూహంబు వీకఁ గాల్పఁగఁజాలు తీక్షణుని జనియించె దీప్తమగుచు;
సురవరులెల్లఁడు జూచి యావహ్నిని భయమున వణఁకుచుఁ బంచశరుని
రక్షింపఁగాఁబూని “ప్రభువర! యోశివ! యోలోకనాయక! యోశరణ్య!

తే. స్మరుని రక్షింపు రక్షింపు; శాంతిఁబూను;
మతఁడు కావించె మాయాజ్ఞ ననుసరించి;
దేవదేవా! ప్రసన్నత భావమందుఁ
బొందుమా; హితకరుఁ బ్రోవు మాదిదేవ!”

౧౨౬౮

తే. ఇట్లు పల్కుచునుండ సురేంద్రముఖ్యులైన సురలెల్ల, హరనయనానలంబు
చుట్టుకొని మన్మథునిఁగాల్చెఁజూడఁగా న-శక్యమైభూతియగునట్లుసంయమింపఁద్ర!

ఇరువది మూడవ అధ్యాయము

క. హరనేత్రసముద్భవమై-స్మరునిం గాల్చిన మహాగ్ని సంయమివర! యీ
శ్వరుని మరలఁ జేరుటకై-యరుగంగా నోప దెప్పుడైనను బూన్కి. ౧౨౭౦

క. బడబాహుపంబున సీ-పుడమిని నాయగ్ని నెగడి భూలోకంబుక
గడువడిఁ దపింపఁజేయఁగఁ-దొడఁగుడు, నరుదెంచె బ్రహ్మ తూర్ణమె ధరకుక.

ఉ. వచ్చి విరించి, యా బడబవైఖరిఁ గాంచి, యుపాయ మేర్పడక
జెచ్చెర సింధుతీరమును జేర్చి, సరిత్పతిఁ గోర్కి వేడి, తా
నిచ్చుఁ దలంచి, తజ్జలధి నెంతయు నిల్వఁగ దాని నుంచి, యా
పచ్చయ మెల్ల మాన్పె భువి; కంతట నారద! దేవలోత్తముల్. ౧౨౭౨

క. మదనునకై శోకంబున-మదులం బొగులుచును నాత్మమందిరములకుక
గడలిరి, “రతి! నీవిభుఁ డిం-పొదవ మరల బ్రదుకు”ననుచు నూరార్చి వెనక.

పార్వతి పరమేశ్వరుని మన్మథుని దహనమంగూర్చి ప్రశ్నించుట

తే. విజనమై యున్నయట్టి యా విపినసీమ-విశ్వనాథునిఁ గనుఁగొని విశ్వజనని
చిటునగివు రుచిగాననసీమఁ జెలఁగు-చుండఁగా నిట్లు పల్కె నో యుత్తమముని!

క. “మనమున నను బ్రకృతిక భా-ర్యనుగాఁ బడయంగ నెంచి యతిశయతపముక
బొనరించుచు నేలొకొ చం-పినవాడవు మదను నిపుడు విశ్వశరణ్య! ౧౨౭౩

తే. కాముఁడు నశింపఁగా నింకఁ గాంతతోడ
నేప్రయోజనమున్నది ? యెఱుంగఁబలుకు ;
మిట్టి ధర్మంబు యోగుల కెసఁగుఁగాని
కాముకుల కెట్లు చెల్లఁగాఁగలదు దేవ ! ”

౧౨౭౬

తే. ఇట్లు శ్రీదేవి పల్కు మహేశ్వరుండు
చక్రేంద్రై యష్ట డాత్మలో సర్వశక్తి
యతప్రకృతి యాద్య పర్వతసుత యటంచుఁ
దెలిసి ధ్యానంబు గావించె ధృతి ముసీంద్ర !

౧౨౭౭

క. నయనముల విప్పి మది యెంతయుఁ బొంగఁగ హర్షపులకితశరీరుండై
ప్రియమునను లోకసుందరి-దయ నొందఁగఁ బలికె నీట్లు తాపసివర్యా ! ౧౨౭౮

శ్రుతి ప్రత్యుత్తరము

సీ. “నిన్ను నే నెఱుంగుదు నిత్యప్రపూర్ణపుఁ బ్రకృతి వటంచును భావమందు
నిజలీలతో ధరణిని వెలసితి వంచు నిక్కంబుగా దేవి ! నిగమవినుత !
నిన్నుఁ బొందఁగఁగోరి నిశ్చలధ్యానంబునం దున్నవాఁడ నీయడవిఁ జిరము;
సాక్షాత్పూర్వ ! జన్మసాఫల్యంబుఁ బొందంగ నీదిసంబంధుఁ గంటి;
తే. దర్శనీయస్వరూప వోతన్ని ! నాకుఁ-బ్రియముఁ గలిగించు సతిపోల్కి వెలయుచున్న
దాన; వేఁ గృతకృత్యుఁడ, ధన్యతముఁడ” - ననిశ్చింత డు పల్కుశ్రీదేవియనియెనంత.

పరమేశ్వరి స్వస్వరూపంబుఁ జూపుట

ఉ. “తావకవాంఛితంబు మదిఁ దన్వఁగఁ గోరిక మీఱఁ దృప్తనై
యీవసుధక హిమాద్రికిని నెంతయుఁ గూర్చు కుమార్తెనై జనికొ
బావనరీతిఁ బొంది, నిను భర్తనుగాఁగ వరింప వచ్చితికొ
దేవ ! త్వదీయసన్నిధికి దివ్యశరీరముతోడ నియ్యెడకొ. ౧౨౮౦

ఆ. భక్తితోడ నెట్లు ప్రార్థింతురో భక్తు-లట్టిభావమునను నవతరించి
వారి కోరికల నవారితగఱిఁ దీర్చి-తృప్తిపఱతు నెపుడు దేవదేవ ! ౧౨౮౧

తే. శంకరా! యేను దక్షాత్మజయగు సతి న-టంచు నమ్ముము; దక్షుని యధ్వరమున
నిను వదలినట్టిదానను; నిత్య, కాశీ-త్రిభువనవిమోహాశీలగాఁ దెలియు నన్ను.”

చ. అనపుడు శంభుఁ డిట్లు లనె నా గిరిరాబ్ధుతతోడ “దేవి ! నీ
వనినటు చారులోచనపు నాసతివైనను బ్రాణతుల్యవై
యనయము నాకుఁ బ్రీతిదవె యైనను దక్షుని యజ్ఞమందు నికొ
గనుఁగొనరాని రూపమునఁ గ్రాలుచు నుంటివె భీమరూపిణీ !

౧౨౮౩

తే. ఉదతరఘనప్రభలతోడ నొప్పి దక్ష-యజ్ఞనాశన మొనరించునపుడు కాళి
యన దిగంబరవై యుంటి; వట్టి నీస్వ-రూప మిప్పుడు నాకును జూపు దేవి!”

క. మునినాథ! యిట్లు హనుఁ డొ-య్యనఁ బల్కు హిమాచలేంద్రనాత్మజ శివు నె
మ్మనమునఁ గల వాంఛను దీ-ర్ఘను బూర్వపురూపు వింత వఱలఁగఁ దాల్చెన్.

ప. నారదమునీంద్రా! యాదేవిదివ్యస్వరూపంబు నినుము. దట్టంబైన కాటుక
వంటి కాంతి గలిగి, దిగంబరయై, క్షురద్రక్షయు, సతిఘోరవిశాలనయ
నయు, సత్యంతపీవరోన్నత స్తనద్వంద్వవిభ్రాజితవక్షస్థలయు, నాపాదనిలంబి కేశ
పాశయుఁ, బ్రేక్షకభయంకరయు, లలజ్జహ్నికయు, సతిభయంకరంబులగు
దంతంబులును నఖంబులును భాసిల్లుచుండ, నాకసంబున నుదయించిన చంద్ర
సముదయంబులచే విరాజిల్లు మేఘనిచయంబుపోల్కి జూపట్టుచు, నాజాను
లంబమానాత్మ్యంతవిశాలముండమాలిక యఱుత వెలయుచుండ, మెఱుపుఁదీఁగ
లతోఁగూడిన ఘనాఘనంబురీతిఁ గనఁబడుచుఁడ, తుర్బుజయు, నతివిచిత్రతమ
రత్ననిచయవిభ్రాజమానకిరీటంబు మూర్ధంబునందు మెఱుంగులం దుఱంగ
లింపుచు వెలయుచుండ నతిబీభత్సరూపంబున శివుని కట్టెదుటఁ బ్రత్యక్షమై
నిలిచిన.

౧౨౮౬

చ. కనుఁగొని శంకటంకు పలుకంగఁదొడంగెను గద్గదస్వరం
బున మది నుత్సుకుండగుచుఁ బొంగుచు గాత్రము రోమహర్షణం
బున నలరారుచుండఁగను “బూజ్య! కరంబు మదాత్మ దగ్ధమ
య్యెను నిను వీడియుండుట మహేశ్వరి! తద్దయుఁ బెద్దకాలమున్. ౧౨౮౭

సీ. నీవె యంతర్యామినివగు శక్తివి మహేశ్వరి హృదయస్థవై పరఁగుచుందు,
వట్టి త్వదీయపాదాంభోజయగ్ధంబు లారాధన మొనర్చి యధికభక్తి
హృదయపద్మంబునఁ బదిలంబుగాఁ దాల్చి త్వద్విరహంబునఁ దప్తమయిన
నాయాత్మ చల్లంగనై యూఱడిలఁజేయువాడ” నంచని భక్తిపరవశుఁడయి

తే. యా మహాదేవుఁ డత్యంతమైన యోగ

మాని శయనించి యపుడు మహాోన్నతమహి

మాస్పదములైన తచ్చరణంబుజముల

హృదయమందున ధరియించె ముదితుండగుచు.

౧౨౮౮

క. ధ్యానానందంబునఁ దన-మేను మఱచి శవముపోల్కి మిగుల వెలయుచున్,
దాను విఘ్నూర్జనయనుఁడై-పూనిక నాదృతి వహించి పొడఁగ నె దేవిన్.

తే. స్వాంశచేఁ బంచవక్త్రుఁడై యంజలి ఘటి-యించి యా పరదేవికి నెదుట నిల్చి,
యమితభక్తి సహస్రనామములఁ గాళి-కను స్తుతించెను నిశ్చలతను భజించి.

పరమేశ్వరకృత కాళి(లలితా)సహస్రనామస్తుతి

అనాద్యయుఁ, బరమయు, విద్యయుఁ, బ్రధానయుఁ, బ్రకృతియుఁ, బరయుఁ, బ్రధానపురుషారాధ్యయుఁ, బ్రధానపురుషేశ్వరియుఁ, బ్రాణాత్మికయుఁ, బ్రాణ శక్తియు, సర్వప్రాణహితైషిణీయు, సుమయు, నుత్తమశేకినియు, సుత్తమయు, నున్నత్తభైరవియు, ఉర్వశీయు, సున్నతయు, సుగ్రయు, మహోగ్రయు, సున్నత స్తవియు, సుగ్రచండయు, సుగ్రవయనయు, మహోగ్రదైత్యనాశినియు, సుగ్ర ప్రభావతియు, సుగ్రవేగయు, సుగ్రప్రమర్దినియు, సుగ్రతారోగ్రనయచయు, సూర్యస్థాననివాసినియు, సున్యత్తనయనయు, సన్యోగ్రదంతయు, సుత్తంగస్థలాలయయు, నుల్లాసినియు, నుల్లసచ్చిత్తియు, సుత్కుల్లనయనోజ్జ్వలయు, సుత్కుల్ల కమలారూఢయుఁ, సమలయు, గామినికళియుఁ, గాఢయుఁ, గరాళవదనయుఁ, గామినీముఖ కామినియుఁ, గోమలాంగియుఁ, గృశాంగియుఁ, గైలభాసురమర్దినియుఁ, గాళిందియుఁ, గమలస్థయుఁ, గాంతియుఁ, గాననవాసినియుఁ, గులీచయు, నిష్కుళయుఁ, గృష్ణయుఁ, గాళరాత్రిస్వరూపిణియుఁ, గుమారియుఁ, గామరూపయుఁ, గామినియుఁ, గృష్ణపింగళయుఁ, గపిలయు, శాంతిదయు, శుద్ధయు, శంకరాధ్యశరీరిణియుఁ, శౌమారియుఁ, గార్తికియు, దుర్గయుఁ, శాశియుఁ, గుండలోజ్జ్వలయుఁ, గుణేశ్వరియుఁ, గులశ్రేష్ఠయుఁ, గుంతలోజ్జ్వలనుస్తకయుఁ, భవానియు, భావినియు, వాణీయు, శివయు, శివమోహినియు, శివప్రియయు, శివారాధ్యయు, శివప్రాణైక వల్లభయు, శివపత్నియు, శివస్తుత్యయు, శివానందప్రదాయినియు, నిత్యానంద మయియు, నిత్యయు, సచ్చిదానందవిగ్రహయు, త్రైలోక్యజననియు, శంభుహృదయ స్థయు, సనాతనియు, సదయయు, నిర్దయయు, మాయయు, శివయుఁ, త్రైలోక్య

“అనాద్య పరమా విద్యా ప్రధానా ప్రకృతిః పరా । ప్రధానపురుషారాధ్యా ప్రధాన పురుషేశ్వరీ॥౧॥ ప్రాణాత్మికా ప్రాణశక్తిః సర్వప్రాణహితైషిణీ । ఉత్తమా చోత్తమశేకి న్యుత్తమా చోన్మత్తభైరవీ ॥ ౩౦-౨ ॥ ఉర్వశీ చోన్నతా చోగ్రా మహోగ్రా చోన్నత స్తవీ । ఉగ్రచండోగ్ర నయనా మహోగ్రదైత్యనాశిని ॥ ౩౦-౩ ॥ ఉగ్రప్రభావతీ చోగ్రవేగానుగ్ర ప్రమర్దినీ । ఉగ్రతారోగ్ర నయనా చోర్విస్థాననివాసిని ॥ ౩౧-౪ ॥ ఉన్యత్తనయనాన్యోగ్రదంతోత్తంగ స్థలాలయా । ఉల్లాసీ న్యుల్లసచ్చిత్తా చోత్కుల్లనయనోజ్జ్వలా ॥ ౩౧-౫ ॥ ఉత్కుల్లకమలారూఢా కమలా కామినీ కలా । కాళీ కరాళవదనా కామినీముఖాకామినీ ॥ ౩౧-౬ ॥ కోమలాంగీకృతాంగీచ కైలభాసురమర్దినీ ॥ కాళిందీ కమలస్థాచ కాంతా కాననవాసిని ॥ ౩౧-౭ ॥ కులీనా నిష్కులా కృష్ణా కాళరాత్రిస్వరూపిణీ । కుమారి కామరూపాచ కామినీ కృష్ణపింగళా ॥ ౩౧-౮ ॥ కపిలా శాంతిదా శుద్ధా శంకరాధ్యశరీరిణీ । కామరీ కార్తికి దుర్గా కాశికి గుండలోజ్జ్వలా ॥ ౩౧-౯ ॥ కుణేశ్వరీ కుళశ్రేష్ఠా గుంతలోజ్జ్వలనుస్తకా ॥ భవానీ భావినీ వాణీ శివాచ శివమోహినీ ॥ ౩౨-౧౦ ॥ శివప్రియా శివారాధ్యా శివప్రాణైకవల్లభా । శివపత్ని శివస్తుత్యా శివానంద ప్రదాయిని ॥ ౩౨-౧౧ ॥ నిత్యానందమయీ నిత్యా సచ్చిదానందవిగ్రహా । త్రైలోక్యజననీ శంభుహృదయస్థా సనాతనీ ॥ ౩౨-౧౨ ॥ సదయా నిర్దయా మయా శివా త్రైలోక్యమోహినీ ।

మోహినియు, బ్రహ్మాదిత్రిదిశారాధ్యయు, సర్వాభీష్టప్రదాయినియు, బ్రహ్మ
ణియు, బ్రహ్మగాయత్రియు, సావిత్రియు, బ్రహ్మసంస్తుతయు, బ్రహ్మపాస్వయు,
బ్రహ్మశక్తియు, బ్రహ్మసృష్టివిధాయినియు, గమండలుకరయు, సృష్టికర్తయు,
బ్రహ్మస్వరూపిణియు, జతుర్భుజాత్మికయు, యజ్ఞసూత్రరూపయు, దృఢవ్రతయు,
హంసారూఢయు, జతుర్విక్రయు, జతుర్వేదాభిసంస్తుతయు, వైష్ణవియు,
బాలనకరియు, మహాలక్ష్మియు, హరిప్రియయు, శంఖచక్రధరయు, విష్ణుశక్తియు,
విష్ణుస్వరూపిణియు, విష్ణుప్రియయు, విష్ణుమాయయు, విష్ణుప్రాణైకవల్లభయు,
యోగనిద్రయు, నక్షరయు, విష్ణుమోహినియు, విష్ణుసంస్తుతయు, విష్ణుసమ్మోహన
కరియు, త్రైలోక్యపరిపాలినియు, శంఖనియు, జక్రీణియు, బద్మయు, బద్ధినియు,
ముసలాయుధయు, బద్గాలయయు, బద్ధహస్తయు, బద్ధమాలావిభూషితయు,
గరుడస్థయు, జారురూపయు, సంపద్రూపయు, సరస్వతియు, విష్ణుపార్శ్వస్థియు,
విష్ణుపరమాప్లాదదాయినియు, సంపత్తియు, సంపదాధారయు, సర్వసంపత్ప్రదాయి
నియు, శ్రీవిద్యయు, సుఖదయు, సౌఖ్యదాయినియు, దుఃఖనాశినియు, దుఃఖహన్త్రియు,
సుఖకరియు, సుఖానీనయు, సుఖప్రదయు, సుఖప్రసన్నవదనయు, నారాయణ మనో
రమయు, నారాయణియు, జగద్ధాత్రియు, నారాయణవిమోహినియు, నారాయణ
శరీరస్థయు, వనమాలావిభూషితయు, దైత్యఘ్నియు, బీతవసనయు, సర్వదైత్య
ప్రమర్దినియు, వారాహియు, నారసింహియు, రామచంద్రస్వరూపిణియు,
రక్షోఘ్నియు, గాననావాసయు, నహల్యాశాపమోచనియు, సేతుబంధకరియు,
సర్వరక్షఃకులవినాశినియు, నీతయు, బలివ్రతయు, సాధ్వీయు, రామప్రాణైక

బ్రహ్మాదిత్రదిశారాధ్య సర్వాభీష్టప్రదాయిని ॥ ౪౦ ॥ బ్రహ్మణీ బ్రహ్మగాయత్రి సావిత్రి బ్రహ్మ
సంస్తుతా । బ్రహ్మపాస్వా బ్రహ్మశక్తి ర్భ్రహ్మసృష్టివిధాయిని ॥ ౪౧ ॥ కమండలుకరా
సృష్టికర్తీ బ్రహ్మస్వరూపిణీ । జతుర్భుజాత్మికా యజ్ఞసూత్రరూపా దృఢవ్రతా ॥ ౪౨ ॥ హంసా
రూఢా జతుర్విక్రా జతుర్వేదాభిసంస్తుతా । వైష్ణవీ పాలనకరీ మహాలక్ష్మీర్న రిప్రియా ॥ ౪౩ ॥
శంఖచక్రధరా విష్ణుశక్తి ర్విష్ణుస్వరూపిణీ । విష్ణుప్రియా విష్ణుమాయా విష్ణుప్రాణైకవల్లభా ॥ ౪౪ ॥
యోగనిద్రాక్షరా విష్ణుమోహిని విష్ణుసంస్తుతా । విష్ణుసంమోహనకరీ త్రైలోక్యపరిపాలిని ॥ ౪౫ ॥
శంఖిని చక్రీణీ పద్మా పద్మిని ముసలాయుధా । పద్మాలయా మహాపద్మా పద్మమాలావిభూషితా ॥
౪౬ ॥ గరుడస్థా చారురూపా సంపద్రూపా సరస్వతీ విష్ణుపార్శ్వస్థితా విష్ణుపరమాప్లాదదాయిని ॥
౪౭ ॥ సంపత్తిః సంపదారూఢా సర్వసంపత్ప్రదాయిని । శ్రీవిద్యా సుఖదా సౌఖ్యదాయిని
దుఃఖనాశిని ॥ ౪౮ ॥ దుఃఖహన్త్రి సుఖకరీ సుఖానీనా సుఖప్రదా । సుఖప్రసన్నవదనా నారా
యణ మనోరమా ॥ ౪౯ ॥ నారాయణీ జగద్ధాత్రి నారాయణవిమోహిని । నారాయణ శరీరస్థా
వనమాలావిభూషితా ॥ ౫౦ ॥ దైత్యఘ్నీ బీతవసనా సర్వదైత్యప్రమర్దిని । వారాహీ నారసింహీచ
రామచంద్రస్వరూపిణీ ॥ ౫౧ ॥ రక్షోఘ్నీ కాననావాసా చాహల్యా శాపమోచని । సేతుబంధకరీ
సర్వరక్షఃకులవినాశిని ॥ ౫౨ ॥ నీతా పతివ్రతా సాధ్వీ రామప్రాణైకవల్లభా । అశోక కాననావాసా
ఖంకేశ్వరవినాశిని ॥ ౫౩ ॥ నీతిః సునీతిః సుకృతిః కీర్తి ర్వేదా వసుంధరా । దివ్యమాల్యధరా

వల్లభయు, నశోక కాననావాసయు, లంకేశ్వరవినాశినియు, సీతియు, సుసీతియు, సుకృతియు, గీర్తియు, మేధయు, వసుంధరయు, దివ్యమాల్యధరయు, దివ్యయు, దివ్యగంధానులేపనయు, దివ్యవస్త్రపరీధానయు, దివ్యస్థాననివాసినియు, మాహేశ్వరియు, బ్రేతసంస్థయు, బ్రేతభూమి నివాసినియు, నిర్జనస్థయు, స్మృతానస్థయు, భైరవియు, భీమలోచనయు, సుఘోరనయనయు, ఘోరయు, ఘోరరూపయు, ఘనప్రభయు, ఘనస్తనియు, వరయు, శ్యామయు, బ్రేతభూమికృతాలయయు, ఖట్వాంగధారిణియు, ద్వీపచర్రాంబరసుశోభనయు, మహాకాళియు, జంషవక్త్రయు, జంషముండ వివాశినియు, నుద్వానకాననావాసయు, బుష్పద్వానవనప్రియయు, బలిప్రియయు, మాంసభక్ష్యయు, రుధిరానవభక్షిణియు, భీమరావయు, సాట్టహాసయు, రణనృత్యపరాయణయు, నసురాస్మృప్తియయు, మష్టయు, దైత్యదానవమర్దినియు, దైత్యవిద్రావిణియు, దైత్యమథనియు, దైత్యసూదనియు, దైత్యఘ్నియు, దైత్యహంత్రియు, మహిషాసురమర్దినియు, రక్తబీజనిహంత్రియు, శుంభాసురవివాశినియు, నిశుంభహంత్రియు, ధూమ్రాక్షమర్దినియు, దుర్గహరిణియు, మర్గాసురనిహంత్రియు, శివదూతియు, మహాబలయు, మహాబలవతియు, జిత్రవస్త్రయు, రక్తాంబరయు, నమలయు, విమలయు, లలితయు, జాదుహాసయు, జాదుత్రిలోచనయు, నజేయయు, జయదయు, జ్యేష్ఠయు, జయశీలయు, బరాజితయు, విజయయు, జాహ్నువియు, దుష్టజృంభిణియు, జయదాయినియు, జగద్రక్షాకరియు, సర్వజగచ్చైతన్యకారిణియు, జయయు, జయస్తియు, జననియు, జనభక్షణతత్పరయు, జలరూపయు, జలస్థయు, జవ్యజాపకవత్సలయు, జాఙ్గల్యమానయు, యజ్ఞశయు, జన్మనాశవివర్జితయు, జరాతీతయు, జగన్మాతయు, జగద్రూపయు, జగన్మయియు, జంగమయు, జ్వాలినియు, జృంభాస్తంభినియు,

దివ్యా దివ్యగంధానులేపనా || ౧౪ || దివ్యవస్త్రపరీధానా, దివ్యస్థాన నివాసిని | మాహేశ్వరి బ్రేతసంస్థా బ్రేతభూమినివాసిని || ౧౫ || నిర్జనస్థా స్మృతానస్థా భైరవి భీమలోచనా | సుఘోరనయనా ఘోరా ఘోరరూపా ఘనప్రభా || ౧౬ || ఘనస్తనీ వరా శ్యామా బ్రేతభూమికృతాలయా | ఖట్వాంగధారిణీ ద్వీపచర్రాంబర సుశోభనా || ౧౭ || మహాకాళీ చండవక్త్రా చండముండవివాశిని | ఉద్వానకాననావాసా పుష్పద్వానవనప్రియా || ౧౮ || బలిప్రియా మాంసభక్ష్యా రుధిరానవభక్షిణీ | భీమరావా సాట్టహాసా రణనృత్యపరాయణా || ౧౯ || అసురాస్మృప్తియా తుష్టా దైత్యదానవమర్దిని | దైత్యవిద్రావిణీ దైత్యమథనీ దైత్యసూదనీ || ౨౦ || దైత్యఘ్ని దైత్యహంత్రీచ మహిషాసురమర్దిని | రక్తబీజనిహంత్రీచ శుంభాసురవివాశిని || ౨౧ || నిశుంభహంత్రీ ధూమ్రాక్షమర్దిని దుర్గహరిణీ || మర్గాసురనిహంత్రీచ శివదూతీ మహాబలా || ౨౨ || మహాబలవతీ చిత్రవస్త్రా రక్తాంబరాయణా | విమలా లలితా చారుహాసా చారుత్రిలోచనా || ౨౩ || అజేయా జయదా జ్యేష్ఠా జయశీలా పరాజితా | విజయా జాహ్నునీ దుష్టజృంభిణీ జయదాయిని || ౨౪ || జగద్రక్షాకరి సర్వజగచ్చైతన్యకారిణీ | జయా జయంతీ జననీ జనభక్షణతత్పరా || ౨౫ || జలరూపా జలస్థాచ జవ్యజాపకవత్సలా | జాఙ్గల్యమానా యజ్ఞాకా జన్మనాశవివర్జితా || ౨౬ || జరాతీతా జగన్మాతా జగద్రూపా జగన్మయీ | జంగమా జ్వాలినీ జృంభాస్తంభినీ దుష్టతాపినీ ||

దుష్టతాపినియుఁ, ద్రిపురఘ్నియుఁ, ద్రినయనయు, మహాత్రిపురతాపినియుఁ, దృష్టా
జాతియుఁ, బిపాసయు, బుభుక్షయుఁ, గ్రిపురప్రభయుఁ, ద్వరితయుఁ, ద్రిపుటయుఁ,
ద్ర్యక్షయుఁ, దన్వియుఁ, దాపవదర్శితయుఁ, ద్రిలోకేశియుఁ, దీప్రవేగయుఁ,
దీప్రయు, దీప్రబలాలయయు, నిశ్చంకయు, నిర్మలాభయు, నిరాశంకయు, నమల
ప్రభయు, విసేతయు, వినయాభిజ్ఞయు, విషజ్ఞయు, విలక్షణయు, వరదయు,
వల్లభయు, విద్యుత్ప్రభయు, వినయశాలినియు, బింబోష్ఠియు, విధువక్తయు,
వివస్త్రియు, వినయప్రభయు, విశ్వేశపత్నియు, విశ్వాత్మయు, విశ్వరూపయు,
బలోత్కటయు, విశ్వేశయు, విష్వపనితయు, విశ్వమాతయు, వివక్షణయు,
విదుషియు, విశ్వవిదితయు, విశ్వమోహనకారిణియు, విశ్వమూర్తియు, విశ్వ
ధరయు, విశ్వేశపరిపాలినియు, విశ్వకర్త్రయు, విశ్వహర్త్రయు, విశ్వపాలనతత్త్వ
రయు, విశ్వేశహృదయావాసయు, విశ్వేశ్వరమనోరమయు, విశ్వహయు, విశ్వ
నిలయయు, విశ్వమాయయు, విభూతిదయు, విశ్వయు, విశ్వోపకారయు, విశ్వ
ప్రాణాత్మికయు, విశ్వప్రియయు, విశ్వమయియు, విశ్వదుష్టవినాశినియు, దాక్ష
యణియు, దక్షకన్యయు, దక్షయజ్ఞవినాశినియు, విశ్వంభరియు, వసుమతియు,
వసుధయు, విశ్వపాపనియు, సర్వాతిశాయినియు, సర్వదుఃఖదారిద్ర్యహారిణియు,
మహావిభూతియు, నవ్యక్తయు, శాశ్వతియు, సర్వసిద్ధిదయు, నచింత్యయు,
నచింత్యరూపయుఁ, కేవలయుఁ, బరమాత్మికయు, సర్వజ్ఞయు, సర్వవిషయయు,
సర్వోపరిపరాయణయు, సర్వస్వార్థిహరయు, సర్వమంగళయు, మంగళప్రదయు,
మంగళార్థయు, మహాదేవియు, సర్వమంగళదాయికయు, సర్వాంతరస్థయు,
సర్వార్థరూపిణియు, నిరంజనయుఁ, జిచ్ఛక్తియుఁ, జిన్మయియు, సర్వవిద్యయు,
సర్వవిధాయినియు, శాంతియు, శాంతికరియు, సామ్యయు, సర్వసర్వప్రదా

౬౮ || త్రిపురఘ్ని త్రినయనా మహాత్రిపురతాపిని । తృష్టాజాతిః పిపాసాచ బుభుక్షా త్రిపుర
ప్రభా ॥ ౬౯ || త్వరితా త్రిపుటా త్ర్యక్షా తస్య తాపవివర్జితా । త్రిలోకేశీ తీప్రవేగా తీప్రా
తీప్రబలాలయా ॥ ౭౦ || నిశంకా నిర్మలాభాచ నిరాశంకామలప్రభా । వినీతా వినయాభిజ్ఞా
విశేషజ్ఞా విలక్షణా ॥ ౭౧ || వరదా వల్లభా విద్యుత్ప్రభా వినయశాలిని । బింబోష్ఠీ విధువక్తాచ
వివస్త్రా వినయప్రభా ॥ ౭౨ || విశ్వేశపత్నీ విశ్వాత్మా విశ్వరూపా బలోత్కటా । విశ్వేశీ విశ్వ
పనితా విశ్వమాతా వివక్షణా ॥ ౭౩ || విదుషీ విశ్వవిదితా విశ్వమోహనకారిణీ । విశ్వమూర్తి
విశ్వేశధరా విశ్వేశపరిపాలిని ॥ ౭౪ || విశ్వకర్త్రీ విశ్వహర్త్రీ విశ్వపాలన తత్త్వరా । విశ్వేశహృదయా
వాసా విశ్వేశ్వరమనోరమా ॥ ౭౫ || విశ్వహా విశ్వనిలయా విశ్వమాయా విభూతిదా । విశ్వా
విశ్వోపకారాచ విశ్వప్రాణాత్మికాపిచ ॥ ౭౬ || విశ్వప్రియా విశ్వమయీ విశ్వదుష్టవినాశిని ।
దాక్షయణీ దక్షకన్యా దక్షయజ్ఞవినాశిని ॥ ౭౭ || విశ్వంభరీ వసుమతీ వసుధా విశ్వపాపిని ।
సర్వాతిశాయిని సర్వదుఃఖదారిద్ర్యహారిణీ ॥ ౭౮ || మహావిభూతి రవ్యక్తా శాశ్వతీ సర్వసిద్ధిదా ।
అచిన్త్యా నచింత్యరూపాచ కేవలా పరమాత్మికా ॥ ౭౯ || సర్వజ్ఞా సర్వవిషయా సర్వోపరిపరా
యణా । సర్వస్వార్థిహరా సర్వమంగళా మంగళప్రదా ॥ ౮౦ || మంగళార్థా మహాదేవి సర్వ
మంగళదాయికా । సర్వాంతరస్థా సర్వార్థరూపిణీచ నిరంజనా ॥ ౮౧ || జిచ్ఛక్తీ జిన్మయీ
సర్వవిద్యా సర్వవిధాయిని । శాంతిః శాంతికరీ సామ్యా సర్వసర్వప్రదాయిని ॥ ౮౨ ||

యినియు, శాంతియు, క్షమయు, క్షేమకరియు, క్షేత్రజ్ఞయు, క్షేత్రవాసినియు, క్షణాత్మికయు, క్షీణతనువును, క్షీణాంగియును, క్షీణమవ్యయమును, క్షీప్రగయును, క్షేమదయు, క్షీప్తయు, క్షణదయు, క్షణవాసినియు. వృత్తియు. నివృత్తియు, భూతానాంప్రవృత్తియు, వృత్తిలోచనయు, వ్యోమమూర్తియు, వ్యోమసంఖ్యయు, వ్యోమాలయకృతాశ్రయయు, జంద్రాననయు, చంద్రకాంతియు, జంద్రాధాంకితమస్తకయు, జంద్రప్రభయు, జంద్రకళయు శరచ్చంద్రనిభావనయు, జంద్రాత్మికయు, జంద్రముఖయు, జంద్రకేఖరవల్లభయు, జంద్రకేఖరవక్షస్థయు, జంద్రలోకనివాసినియు, జంద్రకేఖరశైలస్థయు, జంచలయు, జంచలేక్షణయు, ఛిన్నమస్తయు, ఛాగమాంసప్రియయు, ఛాగబలిప్రియయు, జ్యోత్స్నయు, జ్యోతిర్మయియు, సర్వజ్ఞాయసియు. క్షణాత్మికయు, సర్వకార్యనియంత్రియు, సర్వభూతహితైషిణీయు, గుణాతీతయు, గుణమయియు, ద్రిగుణయు, గుణశాలినియు, గుణైకనిలయు, గౌరియు, గుహ్యగోపకులబద్ధయు, గరియసియు, గురుతరయు, గుహ్యస్థాననివాసియు, గుణజ్ఞయు, నిర్గుణయు, సర్వగుణార్థయు, గుహ్యకాంఛికయు, గళజ్ఞయు, గళత్యైశయు, గళద్రుధిరచచ్ఛితయు, గజేంద్రగమనయు, గంత్రియు, గీతకృత్యపరాయణయు, గమనస్థయు, గయాధ్యక్షియు, గణేశజననియు, గానప్రియయు, గానతరయు, గృహస్థయు, గృహిణీయు, బరయు, గజసంస్థయు, గజామాధ్యాయ, గ్రసంతియు, గరుడాసనయు, యోగస్థయు, యోగిని గమ్యయు, యోగచింతాపరాయణయు, యోగిభ్యేయయు, యోగివంద్యయు, యోగలభ్యయు, యుగాత్మికయు, యోగిజ్ఞేయయు, యోగయుక్తయు, మహాయోగేశ్వరేశ్వరియు. యోగానురక్తయు, యుగదయు, యుగాంతజలదప్రభయు,

శాంతిః క్షమా క్షేమకరీ క్షేత్రజ్ఞా క్షేత్రవాసిని : క్షణాత్మికా క్షీణతనుః క్షీణాంగీ క్షీణమవ్యయః ॥ ౨౩ ॥ క్షీప్రగా క్షేమగా క్షీప్రా క్షణదా క్షణవాసిని । వృత్తి ర్నివృత్తి భూతానాం ప్రవృత్తి ర్వృత్తిలోచనా ॥ ౨౪ ॥ వ్యోమమూర్తి వ్యోమసంఖ్యా వ్యోమాలయ కృతాశ్రయః చంద్రాననా చంద్రకాంతి శ్చంద్రాధాంకితమస్తకా ॥ ౨౫ ॥ చంద్రప్రభా చంద్రకలా శరచ్చంద్రనిభావనా చంద్రాత్మికా చంద్రముఖీ చంద్రకేఖరవల్లభా ॥ ౨౬ ॥ చంద్రకేఖరవక్షస్థా చంద్రలోకనివాసిని । చంద్రకేఖరశైలస్థా చంచలా చంచలేక్షణా ॥ ౨౭ ॥ ఛిన్నమస్తా ఛాగమాంసప్రియా ఛాగబలిప్రియా । జ్యోత్స్నా జ్యోతిర్మయా సర్వజ్ఞాయసి జీవనాత్మికా ॥ ౨౮ ॥ సర్వకార్యనియంత్రీ చ సర్వభూతహితైషిణీ । గుణాతీతా గుణమయీ త్రిగుణా గుణశాలినీ ॥ ౨౯ ॥ గుణైకనిలయా గౌరీ గుహ్యగోపకులబద్ధవా । గరియసి గురుతరా గుహ్యస్థాననివాసిని ॥ ౩౦ ॥ గుణజ్ఞా నిర్గుణా సర్వగుణార్థా గుహ్యకాంఛికా । గళజ్ఞా గళత్యైశీ గళద్రుధిరచచ్ఛితా ॥ ౩౧ ॥ గజేంద్రగమనా గంత్రీ గీతకృత్యపరాయణా । గమనస్థా గయాధ్యక్షా గణేశజననీ తథా ॥ ౩౨ ॥ గానప్రియా గానతరీ గృహస్థా గృహిణీ పరా । గజసంస్థా గజామాధ్యా గ్రసంతీ గరుడాసనా ॥ ౩౩ ॥ యోగస్థా యోగిని గమ్యా యోగచింతాపరాయణా । యోగిభ్యేయ యోగివంద్యా యోగలభ్యా యుగాత్మికా ॥ ౩౪ ॥ యోగిజ్ఞేయా యోగయుక్తా మహాయోగేశ్వరేశ్వరీ । యోగానురక్తా యుగదా యుగాంతజలదప్రభా ॥ ౩౫ ॥

యుగానుకారిణియు, యజ్ఞరూపయు, సూర్యసమప్రభయు, యుగాంతానిలవేగయు, సర్వయజ్ఞఫలప్రదయు, సంసారయోనియు, సంసారవ్యాపినియు, సకలాస్పదయు, సంసారతరునిస్సేవ్యయు, సంసారార్థవతారిణియు, సర్వార్థసాధికయు, సర్వయు, సంసారఖ్యాపినియు, సంసారబంధకర్త్రయు, సంసారపరివర్జితయు, దుర్నిరీక్ష్యయు, సుదుష్పాప్యయు, భూతియు, భూతిమతియు, నత్యంతవిభవారూపయు, మహావిభవరూపిణియు, శబ్దబ్రహ్మస్వరూపయు, శబ్దయోనియు, బరాత్పరయు, భూతిదయు, భూతిమాతయు, భూతిస్తంద్రియు, విభూతిదయు, భూతాంతరస్థయు, గూటస్థయు, భూతనాథప్రియంగానయు, భూతమాతయు, భూతనాథయు, భూతాలయనివాసినియు, భూతనృత్యప్రియయు, భూతసంగినియు, భూతలాశ్రయయు, జన్మమృత్యుజరాతీతయు, మహాపురుషసంగతయు, భుజగయు, దామసియు, వ్యక్తయు, దమోగుణవతియు, త్రితత్త్వతత్త్వరూపయు, దత్త్వజ్ఞయు, దత్త్వకప్రియయు, ద్ర్యంబకయు, ద్ర్యంబకరతయు, శుక్లయు, ద్ర్యంబకరూపిణియు, ద్రికాలజ్ఞయు, జన్మహీనయు, క్షానరూపిణియు, నకార్యయు, గార్యజననియు, బ్రహ్మఖ్యయు, బ్రహ్మసంస్థితయు, వైరాగ్యయుక్తయు, విజ్ఞానగమ్యయు, ధర్మస్వరూపిణియు, సర్వధర్మవిధానజ్ఞయు, ధర్మివ్యయు, ధర్మతత్పరయు, ధర్మివ్యపాలనకరియు, ధర్మశాస్త్రప్రరాయణయు, ధర్మాధర్మవిహీనయు, ధర్మజన్యఫలప్రదయు, ధర్మిణియు, ధర్మనిరతయు, ధర్మిణామిష్టదాయినియు, ధన్యయు, ధీయు, ధారణయు, ధీరయు, ధన్వనియు, ధనదాయినియు, ధనుష్కృతియు, ధరాసంస్థయు, ధరణిస్థితకారిణియు, సర్వయోనియు, విశ్వయోనియు, నపాంయోనియు, నయోనిజయు, రుద్రాణియు, రుద్రవనితయు, రుద్రైకాదశరూపిణియు, రుద్రాక్ష

యుగానుకారిణీ యజ్ఞరూపా సూర్యసమప్రభా । యుగాంతానిలవేగాచ సర్వయజ్ఞఫలప్రదా ॥౯౬॥
 సంసారయోనిః సంసారవ్యాపిని సకలాస్పదా । సంసారతరునిస్సేవ్యా సంసారార్థవతారిణీ ॥౯౭॥
 సర్వార్థసాధికా సర్వా సంసారఖ్యాపిని తథా । సంసారబంధకర్త్రీచ సంసారపరివర్జితా ॥౯౮॥
 దుర్నిరీక్ష్యా సుదుష్పాప్యా భూతి ర్భూతిమతీత్యపి । అత్యంతవిభవారూపా మహావిభవరూపిణీ ॥౯౯॥
 శబ్దబ్రహ్మస్వరూపాచ శబ్దయోనిః పరాత్పరా । భూతిదా భూతిమాతాచ భూతిస్తంద్రి విభూతిదా ॥౧౦౦॥
 భూతాంతరస్థా గూటస్థా భూతనాథప్రియాంగానా । భూతమాతా భూతనాథా భూతాలయనివాసిని ॥౧౦౧॥
 భూతనృత్యప్రియా భూతసంగిని భూతలాశ్రయా । జన్మమృత్యుజరాతీతా మహాపురుషసంగతా ॥౧౦౨॥
 భుజగా తామసీ వ్యక్తా తమోగుణవతీ తథా । త్రితత్త్వ తత్త్వరూపాచ తత్త్వజ్ఞా తత్త్వకప్రియా ॥౧౦౩॥
 త్ర్యంబకా త్ర్యంబకరతా శుక్లా త్ర్యంబకరూపిణీ । త్రికాలజ్ఞా జన్మహీనా రక్తాంగీ జ్ఞానరూపిణీ ॥౧౦౪॥
 అకార్యా కార్యజననీ బ్రహ్మఖ్యా బ్రహ్మసంస్థితా । వైరాగ్యయుక్తా విజ్ఞానగమ్యా ధర్మస్వరూపిణీ ॥౧౦౫॥
 సర్వధర్మవిధానజ్ఞా ధర్మివ్య ధర్మతత్పరా । ధర్మివ్యపాలనకరీ ధర్మశాస్త్రప్రరాయణా ॥౧౦౬॥
 ధర్మాధర్మవిహీనాచ ధర్మజన్యఫలప్రదా । ధర్మిణీ ధర్మనిరతా ధర్మిణా మిష్టదాయిని ॥౧౦౭॥
 ధన్యా ధీ ధారణా ధీరా ధన్వనీ ధనదాయిని । ధనుష్కృతీ ధరాసంస్థా ధరణిస్థితకారిణీ ॥౧౦౮॥
 సర్వయోని ర్విశ్వయోని రపాంయోని రయోనిజా । రుద్రాణీ రుద్రవనితా రుద్రైకాదశరూపిణీ ॥౧౦౯॥

మాలినియు, రాంద్రియ, భుక్తిముక్తిఫలప్రదయు, బ్రహ్మోపేంద్రప్రపంచద్యయు, నిత్యంముదితమానసయు, నింద్రాణీయు, వాసవియు, నైంద్రియు, విచిత్రయు, నైరావతేస్థియు, సహస్రనేత్రయు, దివ్యాంగయు, దివ్యకేశవిలాసినియు, దివ్యాంగనయు, దివ్యనేత్రయు, దివ్యచందనచర్చితయు, దివ్యాలంకరణయు, దివ్యశ్వేతచామరవీజితయు, దివ్యహారయు, దివ్యపదయు, దివ్యనూపురశోభితయుఁ, కేయూరశోభితయు, హృష్టయు, హృష్టచిత్తప్రహర్షిణీయు, సంప్రహృష్టమనయు, హర్షప్రసన్నచందనయు, దేవేంద్రపంచద్యపాదాబ్జయు, దేవేంద్రపరిపూజితయు, రజసారక్తనయనయు, సదారక్తపుష్పప్రియయు, రక్తాంగియు, రక్తనేత్రయు, రక్తోత్పలవిలోచనయు, రక్తాభయు, రక్తవస్త్రయు, రక్తచందనచర్చితయు. రక్తక్షేణయు, రక్తభక్ష్యయు, రక్తమత్తోరగాత్రయు, రక్తదంతయు, రక్తజిహ్వయు, రక్తభక్షణతత్పరయు, రక్తప్రియయు, రక్తతుష్టయు, రక్తపానసుతత్పరయు, బంధూకకసుమాభయు, రక్తమాల్యానులేపనయు, స్ఫురద్రక్తాంచితతనువును, స్ఫురతూర్ణ్యశతప్రభయు, స్ఫురన్నేత్రయుఁ, బింగజటయుఁ, బింగళయుఁ, బింగళేక్షణయు, బింగళయుఁ, బీతవస్త్రయుఁ, బీతపుష్పప్రియయుఁ, బీతాంబరయుఁ, బిబద్రక్తయుఁ, బీతపుష్పపశోభితయు, శత్రుఘ్నియు, శత్రుసమ్మోహజననియు, శత్రుతాపినియు, శత్రుప్రమర్దినియు, శత్రువాక్యస్తంభనకారిణీయు, సుచ్చాటనకరియు, సర్వదుష్టోత్సారణకారిణీయు, శత్రువిద్రావిణీయు. శత్రుసమ్మోహనకరియు, విపక్షమర్దనకరియు, శత్రుపక్షక్షయంకరియు, సర్వమష్టఘాతినియు, సర్వమష్టవినిశినియు, ద్విభుజయు, శూలహస్తయుఁ, త్రిశూలవరధారిణీయు, మష్టసంతాపజననియు,

రుద్రాక్షమాలిని కాద్రీ భుక్తిముక్తి ఫలప్రదా । బ్రహ్మోపేంద్రప్రపంచద్యాచ నిత్యం ముదిత మానసా ॥ ౧౧౦ ॥ ఇంద్రాణీ వాసవి నైంద్రీ విచిత్రైరావతేస్థితా । సహస్రనేత్రా దివ్యాంగా దివ్యకేశవిలాసిని ॥ ౧౧౧ ॥ దివ్యాంగనా దివ్యనేత్రా దివ్యచందనచర్చితా । దివ్యాలంకరణా దివ్యశ్వేతచామరవీజితా ॥ ౧౧౨ ॥ దివ్యహారా దివ్యపదా దివ్యనూపురశోభితా । కేయూర శోభితా హృష్టా హృష్టచిత్తప్రహర్షిణీ ॥ ౧౧౩ ॥ సంప్రహృష్టమనా హర్షప్రసన్నవదనా తథా । దేవేంద్రపంచద్యపాదాబ్జా దేవేంద్రపరిపూజితా ॥ ౧౧౪ ॥ రజసా రక్తనయనా రక్తపుష్పప్రియా సదా । రక్తాంగీ రక్తనేత్రాచ రక్తోత్పలవిలోచనా ॥ ౧౧౫ ॥ రక్తాభా రక్తవస్త్రాచ రక్తచందన చర్చితా । రక్తక్షేణా రక్తభక్ష్య రక్తమత్తోరగాత్రయా ॥ ౧౧౬ ॥ రక్తదంతా రక్తజిహ్వ రక్తభక్షణతత్పరా । రక్తప్రియా రక్తతుష్ట రక్తపానసుతత్పరా ॥ ౧౧౭ ॥ బంధూకకసుమాభాచ రక్తమాల్యానులేపనా । స్ఫురద్రక్తాంచితతనుః స్ఫురతూర్ణ్యశతప్రభా ॥ ౧౧౮ ॥ స్ఫురన్నేత్రా పింగజటా పింగళా పింగళేక్షణా । బింగళా పీతవస్త్రాచ పీతపుష్పప్రియా సదా ॥ ౧౧౯ ॥ పీతాంబరా పిబద్రక్తా పీతపుష్పపశోభితా । శత్రుఘ్ని శత్రుసంమోహజనీ శత్రుతాపిని ॥ ౧౨౦ ॥ శత్రుప్రమర్దినీ శత్రువాక్యస్తంభనకారిణీ । ఉచ్చాటనకరీ సర్వదుష్టోత్సారణకారిణీ ॥ ౧౨౧ ॥ శత్రువిద్రావిణీ శత్రుసమ్మోహనకరీ తథా । విపక్షమర్దనకరీ శత్రుపక్షక్షయంకరీ ॥ ౧౨౨ ॥ సర్వదుష్టఘాతినీ సర్వదుష్టవినిశిని । ద్విభుజా శూలహస్తాచ త్రిశూల వరధారిణీ ॥ ౧౨౩ ॥

దుష్టక్షోభప్రవర్ధినియు, దుష్టానాంక్షోభసంబద్ధయు, భక్తక్షోభనివారిణియు, దుష్టసంతాపినియు, దుష్టసంతాపపరిమర్దినియు, సంతాపరహితయు, భక్తసంతాపపరినాశినియు, నద్వైతయు, ద్వైతరహితయు, నిష్కలయు, బ్రహ్మరూపిణియు, ద్విదేశియు, ద్రిలోకేశియు, సర్వేశియు, జగదీశ్వరియు, బ్రహ్మేశసేవితపదయు, సర్వవంద్యపదాంబుజయు, నచింత్యరూపచరితయు, నచింత్యబలవిక్రమయు, సర్వాచింత్యప్రభావయు, స్వప్రభావప్రదర్శినియు, నచింత్యమహిమయు, నచింత్యరూపసౌందర్యకాలినియు, నచింత్యవేషశోభయు, లోకాచింత్యగుణాన్వితయు, నచింత్యశక్తియు, రుక్మిణ్యప్రభావయు, జింత్యరూపిణియు, యోగచింత్యయు, మహాచింతానాశియు, జేతనాత్మికయు, గిరిజయు, దక్షజయు, విశ్వజనయిత్రయు, జగత్ప్రేసునయు, సన్నన్యయు, బ్రణతయు, సర్వప్రణతార్తిహరయు, బ్రణతైశ్వర్యదయు, సర్వప్రణతాశుభనాశియు, బ్రణతాపన్నాశకరియు, బ్రణతాశుభమోచనియు, సిద్ధేశ్వరియు, సిద్ధసేవ్యయు, సిద్ధచారణసేవితయు, సిద్ధిప్రదయు, సిద్ధికరియు, సర్వసిద్ధిగణేశ్వరియు, సప్తసిద్ధిప్రదయు, సిద్ధగణసేవ్యపదాంబుజయు, గాత్రాయనియు, స్వధయు, స్వాహయు, వషడ్వృషట్స్వరూపిణియు, చిత్తాణాంతప్తిజననియు, గావ్యరూపయు, సురేశ్వరియు, హవ్యభోక్తియు, హవ్యతుష్టయు, చిత్తరూపయు, నసితప్రియయు, కృష్ణపక్షప్రపూజ్యయు, బ్రేతపక్షసమర్పితయు, అష్టహస్తయు, దశభుజయు, నష్టాదశభుజాన్వితయు, జతుర్దశభుజయు, నసూఖ్యభుజవల్లీవిరాజితయు, సింహపృష్ఠసమారూఢయు, సహస్రభుజరాజితయు, భువనేతియు, నన్నపూర్ణయు, మహాత్రిపురసుందరియు, ద్రిపురయు,

దుష్టసంతాపజననీ దుష్టక్షోభప్రవర్ధినీ । దుష్టానాంక్షోభసంబద్ధా భక్తక్షోభనివారిణీ ॥ ౧౨౪ ॥
 దుష్టసంతాపినీ దుష్టసంతాపపరిమర్దినీ । సంతాపరహితా భక్తసంతాపపరినాశినీ ॥ ౧౨౫ ॥
 అద్వైతాద్వైతరహితా నిష్కలా బ్రహ్మరూపిణీ । ద్విదేశీ త్రిలోకేశీ సర్వేశీ జగదీశ్వరి ॥ ౧౨౬ ॥
 బ్రహ్మేశసేవితపదా సర్వవంద్యపదాంబుజా । అచింత్యరూపచరితా చాచింత్యబలవిక్రమా ॥ ౧౨౭ ॥
 సర్వాచింత్యప్రభావాచ స్వప్రభావప్రదర్శినీ । అచింత్యమహిమా చింత్యరూపసౌందర్యకాలినీ ॥ ౧౨౮ ॥
 అచింత్యవేషశోభాచ లోకాచింత్యగుణాన్వితా । అచింత్యశక్తి రుక్మిణ్యప్రభావా చింత్యరూపిణీ ॥ ౧౨౯ ॥
 యోగచింత్యా మహాచింతానాశినీ చేతనాత్మికా । గిరిజా దక్షజా విశ్వజనయిత్రీ జగత్ప్రేసునా ॥ ౧౩౦ ॥
 సన్నన్యా ప్రణతా సర్వప్రణతార్తిహరా తథా । ప్రణతైశ్వర్యదా సర్వప్రణతాశుభనాశినీ ॥ ౧౩౧ ॥
 ప్రణతాపన్నాశకరీ ప్రణతాశుభమోచినీ । సిద్ధేశ్వరి సిద్ధసేవ్యా సిద్ధచారణసేవితా ॥ ౧౩౨ ॥
 సిద్ధిప్రదా సిద్ధికరీ సర్వసిద్ధిగణేశ్వరి । అష్టసిద్ధిప్రదా సిద్ధగణసేవ్యపదాంబుజా ॥ ౧౩౩ ॥
 కాత్రాయినీ స్వధా స్వాహా వషడ్వృషట్స్వరూపిణీ । చిత్తాణాం తప్తిజననీ కవ్యరూపా సురేశ్వరి ॥ ౧౩౪ ॥
 హవ్యభోక్త్రీ హవ్యతుష్టా చిత్తరూపాసితప్రియా । కృష్ణపక్షప్రపూజ్యాచ బ్రేతపక్షసమర్పితా ॥ ౧౩౫ ॥
 అష్టహస్తా దశభుజా చాష్టాదశభుజాన్వితా । జతుర్దశభుజాసూఖ్యభుజవల్లీవిరాజితా ॥ ౧౩౬ ॥
 సింహపృష్ఠసమారూఢా సహస్రభుజరాజితా । భువనేతి చాన్నపూర్ణా మహాత్రిపురసుందరీ ॥ ౧౩౭ ॥
 త్రిపురా సుందరీ సౌమ్యముఖీ సుందరలోచనా । సుందరాస్యా శుభదంష్ట్రా సుధూః

సుందరియు, సౌమ్యముఖయు. సుందరలోచనయు, సుందరాస్రయు, శుభదంష్ట్రయు. సుభ్రువును, బర్హతేనందినియు, నీలోత్పలదళశ్యామయు, స్నేహోత్కుల్లముఖాంబుజయు, సత్యసంధయుఁ. ఉచ్చవక్తయు, హ్రూకుటికుటిలాననయు, విద్యాధరియు, నరాలోహయు. మహాసంధ్యాస్వరూపిణీయు, కసుంధతియు, హిరణ్యాక్షీయు, సుధూమ్రాక్షీయు, సుభేక్షిణయు. శ్రుతియు, స్మృతియుఁ. గృతియు, యోగమాయయుఁ, బుణ్యయుఁ, బురాతనియు, వాగ్దేవతయు, వేదవిద్యయు, బ్రహ్మవిద్యాస్వరూపిణీయు, వేదకక్షియు, వేదమాతయు, వేదాద్యయుఁ, బరమయు, గతియు, నస్త్విక్షికియుఁ, వర్కవిద్యయు, యోగశాస్త్రప్రకాశినియు, ధూమావతియు, వియన్మూర్తియు, విర్యస్థాలావిలాసినియు, మహావ్రతయు, సదానందనందినియు. నగచందినియు. సునందయు, చుమునయుఁ, జుంజీయు. రుద్రచందియుఁ, బ్రభావతీయుఁ. శారణాతననావాసయుఁ, శారణాతనవస్త్రియుయు, సుపుష్పగంధసంతుష్టయు, దివ్యపుష్పపక్షోపతీతయు. పుష్పకాంచనసద్భాసయుఁ, బుష్పమాలావిలాసినియుఁ. బుష్పమాల్యధరయుఁ. బుష్పగుచ్ఛాలంకృతదేహికయుఁ. బ్రతప్తకాంచనాభాసయు. శుభ్రకాంచనమండితయు, సువర్ణకుండలవతియు, స్వర్ణపుష్పప్రియయు, నర్మదాసింధునిలయయు. సముద్రతలయు, షోడశియు. షోడశభుజయు, మహాభుజచండితయుఁ, శాతాళవాసియు, నాగియు, నాగేంద్రకృతభూషణయు, నాగినియు, నాగకన్యయు, నాగమాతయు, నగాలయయు, దుర్గయు, నాపత్నాణియు. దుర్గదుష్టగ్రహనివారిణీయు, నభయాపన్నిహన్తియు, సర్వాపత్పరినాశినియు. బ్రహ్మణ్యయు, శ్రుతిశాస్త్రజ్ఞయు, జగతాంకారణాత్మికయు, నిష్కారయు, జన్మహీనయు, మృత్యుంజయమనోరమయు,

పర్వతనందినీ || ౧౩౮ || నీలోత్పలదళశ్యామా స్నేహోత్కుల్లముఖాంబుజా సత్యసంధా ఉచ్చవక్తా హ్రూకుటికుటిలాననా || ౧౩౯ || విద్యాధరీ మారోహిణీ కసుంధాస్వరూపిణీ || ౧౪౦ || కసుంధతీ హిరణ్యాక్షీ సుధూమ్రాక్షీ సుభేక్షిణా || ౧౪౧ || శ్రుతిః స్మృతిః కృతి ర్యోగమాయాపుణ్యపురాతనీ | వాగ్దేవతా మహావిద్యా బ్రహ్మవిద్యాస్వరూపిణీ || ౧౪౨ || వేదకక్షి వేదమాతా వేదాద్యా పరమా గతిః | అస్త్విక్షికితర్కవిద్యా యోగశాస్త్రప్రకాశిని || ౧౪౩ || ధూమావతీ వియన్మూర్తి ర్నిర్మలస్థాలావిలాసిని | మహావ్రతా సదానందనందినీ కగచందినీ || ౧౪౪ || సునందా చుమునా చండి రుద్రచండి ప్రభావతీ | శారణాతననావాసా పారణాతనవస్త్రియా || ౧౪౫ || సుపుష్పగంధసంతుష్టా దివ్యపుష్పపక్షోపతీతా | పుష్పకాంచనసద్భాసా పుష్పమాలావిలాసిని || ౧౪౬ || పుష్పమాల్యధరా పుష్పగుచ్ఛాలంకృతదేహికా | బ్రతప్తకాంచనాభాసా శుభ్రకాంచనమండితా || ౧౪౭ || సువర్ణకుండలవతీ స్వర్ణపుష్పప్రియా సదా | నిర్మదా సింధునిలయా సముద్రతలయా తథా || ౧౪౮ || షోడశీ షోడశభుజా మహాభుజచండితా | సాతాళవాసిని నాగీ నాగేంద్రకృతభూషణా || ౧౪౯ || నాగిని నాగకన్యానా నాగమాతా నగాలయా | దుర్గా పత్నాణీ దుర్గ దుష్టగ్రహనివారిణీ || ౧౫౦ || అభయాపన్నిహన్తీచ సర్వాపత్పరినాశిని | బ్రహ్మణ్యా శ్రుతిశాస్త్రజ్ఞా జగతాం కారణాత్మికా || ౧౫౧ || నిష్కారణా జన్మహీనా మృత్యుం

మృత్యుంజయహృదావాసయః, మూలాధారనివాసినియు, షట్పుక్రసంస్థయు, మహాతియు, మహాత్మనవిలాసినియు, రోహిణీయు, సుందరముఖయు, సర్వవిద్యా విశారదయు, సదనద్వస్తురూపయు, నిష్కామయుఁ, గామపీడితయుఁ, గామా తురయుఁ, గామమత్తయుఁ, గామమానససత్తనువును, గామరూపయుఁ, గాళిం దియుఁ, గచాలంబితవిగ్రహయు, సతసీకుసుమాభాసయు, సింహపృష్ఠనిషే దుషియు, యువతియు, యశావనోద్రిక్తయు, యశావనోద్రిక్తమానసయు, నదితియు, దేవజననియుఁ, ద్రిదశార్తివినాశినియు, దక్షిణయు, నపూర్వపననయుఁ, బూర్వ కాలవివర్జితయు, నశోకయు, శోకరహితయు, సర్వశోకనివారిణియు, నశోక కుసుమాభాసయు, శోకదుఃఖక్షయంకరియు, సర్వయోషిత్స్వరూపయు, సర్వ ప్రాణిమనోరమయు, మహాశ్చర్యయు, మదాశ్చర్యయు, మహామోహస్వరూపిణియు, మహామోక్షకరియు, మోహకారిణియు, మోహదాయినియు, నశో చ్యయుఁ, బూర్ణకామయుఁ, బూర్ణయుఁ, బూర్ణమనోరథయుఁ, బూర్ణాభిషి తయుఁ, బూర్ణనిశానాధసమాననయు, ద్వాదశార్కస్వరూపయు, సహస్రార్క సమప్రభయుఁ, దేవస్వినియు, సిద్ధమాతయుఁ, జంద్రయు, నయనరక్షణయు, నవరయు, నపారమాహాత్మ్యయు, నిత్యవిజ్ఞానశాలినియు, వివస్వతియు, హవ్య వాహయు, జాతవేదస్వరూపిణియు, స్వైర్విణియు, స్వేచ్ఛవిహరయు, నిర్భీజయు, బీజరూపిణియు, ననంతవర్ణయు, ననంతాఖ్యయు, ననంతసంస్థయు, మహాదరియు, దుష్టభూతాపహంత్రియు, సద్వృత్తపరిపాలికయుఁ, గపాలినియుఁ, భానమత్తయు, మత్తవారణగామినియు, వింధ్యస్థయు, వింధ్యనిలయయు, వింధ్యపర్వతవాసినియు,

జయమనోరమః । మృత్యుంజయహృదావాసా మూలాధారనివాసిని ॥౧౧౧॥ షట్పుక్రసంస్థా మహాతీ మహాత్మనవిలాసిని । రోహిణీ సుందరముఖీ సర్వవిద్యావిశారదా ॥ ౧౧౨ ॥ సదనద్వస్తురూపాచ నిష్కామా కామపీడితా । కామాతురా కామమత్తా కామమానససత్తనుః ॥౧౧౩॥ కామరూపాచ కాళిందీ కచాలంబితవిగ్రహః । అసీకుసుమాభాసా సింహపృష్ఠనిషేదుషీ ॥ ౧౧౪ ॥ యువతీ యశావనోద్రిక్తా యశావనోద్రిక్తమానసా । అదితి దేవజననీ త్రిదశార్తివినాశిని ॥ ౧౧౫ ॥ దక్షిణా ౭పూర్వపననా పూర్వకాలవివర్జితా । అశోకా శోకరహితా సర్వశోకనివారిణీ ॥ ౧౧౬ ॥ అశోక కుసుమాభాసా శోకదుఃఖక్షయంకరీ । సర్వయోషిత్స్వరూపాచ సర్వప్రాణిమనోరమా ॥ ౧౧౭ ॥ మహాశ్చర్యా మదాశ్చర్యా మహామోహస్వరూపిణీ । మహామోక్షకరీ మోహకారిణీ మోహదాయిని ॥ ౧౧౮ ॥ అశోచ్యా పూర్ణకామాచ పూర్ణా పూర్ణమనోరథా । పూర్ణాభిషితా పూర్ణనిశానాధసమాననా ॥ ౧౧౯ ॥ ద్వాదశార్కస్వరూపాచ సహస్రార్క సమప్రభా । తేజస్వినీ సిద్ధమాత్రా చంద్రా నయనరక్షణా ॥ ౧౨౦ ॥ అపరాపారమాహాత్మ్యా నిత్య విజ్ఞానశాలినీ । వివస్వతీ హవ్యవాహ జాతవేదః స్వరూపిణీ ॥ ౧౨౧ ॥ స్వైర్విణీ స్వేచ్ఛ విహరా నిర్భీజా బీజరూపిణీ । అనంతవర్ణానంతాఖ్యా ౭నంతసంస్థామహాదరీ ॥ ౧౨౨ ॥ దుష్టభూతాపహంత్రిచ సద్వృత్తపరిపాలికా । కపాలినీ పానమత్తా మత్తవారణగామినీ ॥ ౧౨౩ ॥ వింధ్యస్థా వింధ్యనిలయా వింధ్యపర్వతవాసిని । బంధుప్రియా జగద్బంధుః పవిత్రా సపవిత్రీ ॥

బంధుప్రియయు, జగద్బంధువును, బవిత్రయు, సవపిత్రిణీయు, బరామృతయు, సమృతకళయు, సపమృత్యువినాశినియు, మహాఋతసంకాకయు, రజతాద్రినివాసినియు, గాశీవిలాసినియు, గాశీక్షేత్రరక్షణతత్పరయు, యోనిరూపయు, యోనిపీఠస్థితయు, యోనిస్వరూపిణీయు, గామాలనితచార్వంగియు, గటాక్షక్షేపమోహినియు, గటాక్షక్షేపనిరతయు, గల్పవృక్షస్వరూపిణీయు, బాశాంకుశధరయు, శక్తియు, ధారిణియు, ఖేటకాయుధయు, బాణాయుధయు, సమోఘశస్త్రయు, దివ్యశస్త్రాస్త్రనర్సిణియు, మహాస్త్రజాలవిక్షేపవిపక్షక్షయకారిణీయు, ఘంటినియు, బాశినియు, బాశహస్తయు, బాశాంకుశాయుధయు, జిత్రసింహాసనగతయు, మహాసింహాసనస్థితయు, మంత్రాత్మికయు, మంత్రబీజయు, మంత్రాధిష్ఠాతృదేవతయు, సురూపయు, ననేకరూపయు, విరూపయు, బహురూపిణీయు, విరూపాక్షప్రియతమయు, విరూపాక్షమనోరమయు, విరూపాక్షయు, గోటరాక్షియు, గూటస్థయు, గూటరూపిణీయు, గరాళాస్యయు, విశాలాస్యయు, ధర్మశాస్త్రార్థపారగయు, సద్ధ్యాత్మవిద్యయు, శాస్త్రార్థకుశలయు, శైలనందినియు, సగాధిరాజపుత్రియు, సగపుత్రియు, సగోద్భవయు, గిరింద్రబాలయు, గిరిశ్రావణతుల్యయు, మనోరమయు, బ్రసన్నయు, జారువదనయు, బ్రసన్నాస్యయు, బ్రసన్నదయు, శివప్రాణయు, బజ్రప్రాణయు, బజ్రసమ్మోహకారిణీయు, మృగాక్షియు, జంచలపాంగిను, సుదృష్టియు, హంసగామినియు, నిత్యంకుతూహలపరయు, నిత్యానందాభినందితయు, సత్యవిజ్ఞానరూపయు, దత్తజ్ఞానైకకారిణీయు, దైలోక్యసాక్షిణీయు, లోకధర్మాధర్మప్రదర్శినియు, ధర్మాధర్మవిధాత్రియు, శంభుప్రాణాత్మికయు, బరయు, మేనకాగర్భసంభూతయు, మైనాకభగినియు,

౧౬౪ || పరామృతామృతకలాచాపమృత్యువినాశిని । మహాఋతసంకాకా రజతాద్రినివాసిని ॥
 ౧౬౫ || కాశీవిలాసిని కాశీక్షేత్రరక్షణతత్పరా । యోనిరూపా యోనిపీఠస్థితా యోనిస్వరూపిణీ ॥
 ౧౬౬ || కామాలనితచార్వంగీ కటాక్షక్షేపమోహిని । కటాక్షక్షేపనిరతా కల్పవృక్షస్వరూపిణీ ॥
 ౧౬౭ || పాశాంకుశధరా శక్తిః ధారిణీ ఖేటకాయుధా । బాణాయుధామోఘశస్త్రా దివ్యశస్త్రాస్త్రనర్సిణీ ॥ ౧౬౮ || మహాస్త్రజాలవిక్షేపవిపక్షక్షయకారిణీ । ఘంటిని పాశిని పాశహస్తాపాశాంకుశాయుధా ॥ ౧౬౯ || చిత్రసింహాసనగతా మహాసింహాసనస్థితా । మంత్రాత్మికా మంత్రబీజా మంత్రాధిష్ఠాతృదేవతా ॥ ౧౭౦ || సురూపా నేకరూపాచ విరూపా బహురూపిణీ । విరూపాక్షప్రియతమా విరూపాక్షమనోరమా ॥ ౧౭౧ || విరూపాక్షా గోటరాక్షీ గూటస్థా గూటరూపిణీ । కరాళాస్యా విశాలాస్యా ధర్మశాస్త్రార్థపారగా ॥ ౧౭౨ || అధ్యాత్మవిద్యా శాస్త్రార్థకుశలా శైలనందిని । సగాధిరాజపుత్రిచ సగపుత్రి సగోద్భవా ॥ ౧౭౩ || గిరింద్రబాలా గిరిశ్రావణతుల్యా మనోరమా । బ్రసన్నా చారువదనా బ్రసన్నాస్యాబ్రసన్నదా ॥ ౧౭౪ || శివప్రాణా పతిప్రాణా పతిసమ్మోహకారిణీ । మృగాక్షీ చంచలపాంగీ సుదృష్టిర్హంసగామిని ॥ ౧౭౫ || నిత్యంకుతూహలపరా నిత్యానందాభినందితా । సత్యవిజ్ఞానరూపాచ దత్తజ్ఞానైకకారిణీ ॥ ౧౭౬ || దైలోక్యసాక్షిణీ లోకధర్మాధర్మప్రదర్శిని । ధర్మాధర్మవిధాత్రిచ శంభుప్రాణాత్మికా పరా ॥ ౧౭౭ || మేనకాగర్భసంభూతా మైనాకభగిని తథా । శ్రీకంఠకంఠచారాచ శ్రీకంఠవృదయ

శ్రీకంఠకంఠహారయు, శ్రీకంఠహృదయస్థియు, శ్రీకంఠకంఠజవ్యయు, నీలకంఠమనోరమయు, గాలకూటాత్మికయు, గాలకూటభక్షణకారిణియు, మహాకాళప్రియయు, గాలకలనైకవిధాయినియు, సంతోభ్యపత్నియు, సంతోభనాశినియు నగు నీకు నమస్కారములు. ౧౨౯౧

౪. మునివర ! నామసహస్రం-బున నీక్రియ శంకరుండు భూధరపుత్రికా
వినుతించిన సంతృప్తిని-గని పల్కెను దివ్యజనని కడ మోదమునక. ౧౨౯౨

చ. “ పరమశివా ! త్వదర్థముగఁ బరవ్రతనాథున కేను గూతునై
ధరణి జనించితిక; వినుము ; ధన్యుల మిహ్వర మైతి; మీవె నా
కరయఁగఁ బ్రాణతుల్యపత్నినై విలసిల్లెన; వేను నిన్నె సా
దరముగఁ గోరితిక; మనఁ ద్వదన్యను గా నని నమ్ము మోక్షుడుక. ౧౨౯౩

ఉ. స్వాంతియునందు నన్ను నిజసాధ్యునిగాఁ బడయంగఁగోరి నీ
వెంతయు దుష్కరంబయిన యిట్టి తపగ బొనరించి నాడ; వ
శ్రాంతతపఃప్రవృత్తి మది సంతస మందెందాన నేను; న
త్యంతముదంబుతోడతను నాస్థివిభుక నినుఁ గూడి యుండెదక.” ౧౨౯౪

నీ. “ నీవె సమారాధనీయపు సకలజగన్మాత ఎగుదువు ; కనఁగఁ బ్రకృతి ;
వన్నింటికంటె సత్యంతంబుఁ బరచుచు చెలఁగుచుండువుగాన విలసితముగ
నీకు నారాధిప లోకంబునం దెట్టివాడును గనఁబడఁ దేడనేని;
నిజగుణంబులచేత నీ కనుగ్రాహ్యుండ నే నోహహేశ్వరి ! పూని నాకు
తే. వరము నిమ్ము; నిన్ను వాంఛితు ; నిను నుతి-సేయ నన్ను నుతిని చేసినట్లే
యగు నటంచు, బాలు నఖిలోకేశ్వరి!-కరుణ వెలయ నన్నుఁ గాంచి వేడ్క.

నీ. ఈ కాళికారూప మొందెదను వెలుఁగొందు నట్టి మాహేశ్వరింబైన చూపు
శివరూపమున విలసిల్లు నాహృదయంబునందె పసింపకా నక్కలమున
భవదీయనామంబు శివవాహన యటంచుఁ బ్రఖ్యాత మగుఁగాక ! భద్రకాళి !
జగదంబ ! లోకవిదరిత” నని నుతియించి వరముఁ గోరె నీశ్వరుండు

తే. కాలమేఘసమప్రభ కాళి శివునిఁ-గరుణతోఁ గని తట్టియవరము నొసఁగి,
మరల గౌరీస్వరూపంబు పరఁగ నొందె-బూర్వకీర్తిని నారదా ! పూజ్యచరిత !

తే. పరమశివకీర్తితంబయి పరఁగునట్టి-యీ సహస్రనామంబును నెవఁడు భక్తి
తోడఁ బఠియించు నాతండు పోడిమిఁ గను-దేవితోడ సమత్వంబు దేవమాని !

ప్రియా ॥ ౧౨౮ ॥ శ్రీకంఠకంఠజవ్యుచ నీలకంఠమనోరమా । కాలకూటాత్మికా కాలకూటభక్షణ
కారిణీ ॥ ౧౨౯ ॥ మహాకాళప్రియా కాలకలనైకవిధాయినీ । అంతోభ్యపత్ని సంతోభనాశినీ తే
నమో నమః ॥ ౧౩౦ ॥

తే. గంధపుష్పధూమంబులఁ గమ్రదీప-మాలికలతోడఁ బూజించి మనుజుఁ డెవఁడు
పతన మొనరించు నీనామవరసహస్ర-ములఁ బరమపద మొందు నాపుణ్యగుణుఁడు.

ఉ. ఈ మహాసీయమైన నుతి నెవ్వఁ డనన్యమనస్కుఁడై నిజో
ద్దామపు భక్తిచే సలుపుఁ దప్పక యాతఁడు సర్వసిద్ధులఁ
గామితరీతి నొందు; భువి క్షౌఢపతు లెల్లను వశ్యులౌదు; రే
భూమిని శత్రువుల పొదలఁ బోలరు వానికి సర్వమంగళా! ౧౨౯౯

ఉ. నామసహస్రవర్యపతనం బొనరించిన వాని దర్శనం
బే మహిఁ గేసరిప్రముఖభీతిదజంతవు లెల్ల దస్యులుఁ
సమము వీడి దూరమున నిల్వఁగఁజాలక పాజీపోవఁగాఁ
దామస మింత చూపకయె తా నొనరించు మహాద్భుతంబుగఁ, ౧౩౦౦

ఉ. ఏకఁడఁ జూచినఁ జయమె యిచ్చును నామసహస్రవర్యముఁ
బ్రాకటభక్తితోడ మది భావనచేసి పఠించువానికొ;
జోకఁ దదాజ్ఞ నెల్లరు విశుద్ధమనీష నొనర్తు; రంతియే
కాక తుదఁ దదీయస్మృతిఁ గాంచి తదీయకలాత్వ మొందెడుఁ, ౧౩౦౧

ఇరువదినాల్గవ అధ్యాయము

పార్వతీ వివాహోద్యమము

క. విను మోనారదసంయమి-జననాయక! శంభుఁ డంత స్మర దేహజమై
తనరెడు భస్మముఁ గైకొని-తన గాత్రమునిండఁ నలఁది తత్పరతఁ దగఁ.

ఉ. భూమిధరాగ్రమందుఁ దన భూతగణంబులతోడఁ జేరి యు
ద్దామతపం బొనర్పఁగను దా మరలం గడు నిష్ఠఁ బూనె; నా
భూమిధరాత్మజాతయును బూన్కిఁ దపంబును జేయు వేడ్కఁ ద
ద్యూమిధరేంద్రమందె యొకపొంత వసించెను నిశ్చలాత్మయై, ౧౩౦౩

తే. పార్వతీదేవి శంకరు భావమందు-నిలిపి తపమును గావించె నిష్ఠతోడ;
శంభుఁడును బార్వతిని దన స్వాంతమందు-నిలిపి తపమును గావించె నిష్ఠతోడ.

క. చలనము లేని మనంబులు-వెలయంగను ధ్యాననిష్ఠ వేర్వేటుగఁ బెం
పలరుచునుండఁగ నబ్ధంబులు గడచెన్ మూఁడువేలు పూర్ణంబులుగాఁ.

ఆ. భస్మరూపుఁడయిన పంచశరునిచేత-నంత శంభుఁ డాత్మయందుఁ గుండు
నొంది పర్యతేంద్రు నందనసన్నిధి-కరిగి పలికెఁ దాఁ గృతాంజలి యయి.

క. “పరమేశ్వరి! చాలింపుము-కర మరుదగు నీతపంబు కడు మానమునకొనిరి
తిశయమైన ధ్యాన-స్ఫురితం బయి వెలసె; దానఁ బూన్కి చెలంగె.

క. ననుఁ గొంటివి; నే దాసుఁడ;-నను బనిఁగొ మ్మింక, నేది న్యాయ్యుంబగు నీ
యనుపమమగు స్వాంతంబున-కనుమానము వలదు దేవి! యర్హుఁడ నెపుడు.

సీ. తాపకదివ్యగాత్రసుమార్జనమునకో, రమణీయహారధారణమునకునొ,
కేయూరపరిధానక్రియ జరపుటకునో, తాపకాలంకార సేవకొఱకొ,
ప్రియమైన లాఠానిపయలేపనమునకో యాదరంబున నన్ను భేదమెంచ
కాత్మఁ బర్యవృత్తి! యాజ్ఞ సేయుము సుప్రసన్నవై నన్ను నత్యున్నతముగ
తే. మన్నన మొనర్పఁదలఁచిన; మఱియువినము-భస్మరూపుఁడు కాముఁడు బాధపెట్టు
చున్నవాఁడు; దగ్ధుఁడ; నన్నుద్ధరింప-వే మదనునుండి శ్రీదేవి! హిత మెఱింగి.

చ. నిరుపమమైన భక్తి నిను నిచ్చలు నెమ్మదియందు నిల్పి త్వ
త్పరిసరమందుఁ జేరితిని; భక్తుఁడ, రిక్తుఁడ; దుర్గ! నన్ను నీ
కరుణకుఁ బాత్రుగాఁ దలఁచి కామమహాజలరాశినుండి యు
ద్ధరణ మొనర్చి రక్షణవిధానము నెంచి బిరానఁ గావుమా! ౧౩౧౦

క. భవసాగరమగుల కీ-భువి మోక్షం బిచ్చి కరుణఁ బ్రోతు వదెట్లో,
వివుల దయ నభవు వార్ధిని-దవిలిన న న్నుద్ధరింపు దయ శ్రీదేవి!” ౧౩౧౧

చ. పరశివుఁ డెట్లు భక్తిమెయిఁ బ్రార్థనసేయఁగ నాలకించి సం
బరమునఁ బిన్ననవ్వు ముఖపద్మమునందునఁ దాండవింప భూ
ధరవరపుత్రి లజ్జమెయిఁ దాఁ దలవంచి చెలింగుఱింబియే
సరవి వచించు రీతిగను శంభునితోడుతఁ బల్కె నారదా! ౧౩౧౨

మ. “జనకుం డిచ్చినఁగాదె యీ వరుని పజ్జం జేరఁగానాను నొ
య్యన సందేహము లేక యోచెలి! యిఁకే యర్థాంతరం బేల? మ
జ్జనకుం డాజ యొశంకెనేని యవలక సంతోష ముప్పుంగ శం
భుని శాస్త్రోక్తముగా వరింపు మనుమా పూర్ణోత్సకత్వంబునకొ. ౧౩౧౩

ఉ. ఈమహానీయుఁ డౌ శివుఁడు హృత్కమలంబున నున్న భానముకొ
బ్రేమ దలిర్పఁ దెల్పుటకుఁ బెండిలిఁగూర్చి వివేకవంతు, ను
ద్దాము, గ్రియైకశీలు, వడిఁ దా నొగి మత్పితయా గిరీశ్వరుకొ
సేమముతోఁ గనుంగొని స్వనిశ్చయ మెల్లను నేర్పరింపనా.” ౧౩౧౪

క. మునినాయక! యీవిధమున-ననువగు పద్ధతులఁ జెలికి నంభిక తెలుపం!
గనె, తగిన దనుచు నీపథ-మును గాముకుఁ డగుచు శివుఁడు బుద్ధిని దలఁచెకొ.

ఉ. అంత గిరింద్రనందన నిజాత్మ బ్రహ్మము పొంగుచుండ న
త్యంతవికాసితంబయిన యాననపద్మముతోడఁ దండ్రీశు
ద్ధాంతముఁ జేరఁజోయె విశదప్రభులై చెలు లెల్ల వెంటరా
నెంతయు వేడ్క మీఱుచు, నుహీధరవద్యుఁడు సంతసింపఁగన్. ౧౩౧౬

క. తన పుత్రి పురికి వచ్చిన-దని విని సంభ్రమముతోడ నద్రవచేఱు
డును నెదురువోయి తోడ్కొచ్చెను నిజభవనమున కపుడు చెలఁగుచునుండన్.

తే. ప్రియసుతను నంకమందు సంప్రీతితోడఁ-జేర్చియుపలాలనమొనర్చె ట్టితిధరుండు;
మేనకాదేవియును సుతఁ గానవచ్చి-కొంగిలించెను హస్తయుగ్మంబుతోడ.

తే. కనుల నానందబాష్పము ల్గ్రమ్మకొనఁగ-నతులితాదరమునఁ బుత్రి కాననంబు
ముద్దుగొనుచును బలికె సంపూర్ణకరుణ-పార్వతీదేవితోడ నా పర్వతసతి.

ఉ. “నీవు మదీయప్రాణమవు; నిక్కము సు మ్మిది పుత్రి కామణీ!
భావమునందు నం దలఁచి పాయకయుండుము, నాకు సంతసం
బావహిలంగ నుండి; జగదంబవుగాదె! దయాప్రపూర్ణ! మ
జ్జీవితమున్ సుజీవితముఁ జేయుము; నాదగు కోర్కె యిద్దియే.” ౧౩౧౭

క. మునివర! మేనక యీక్రియఁ-దన పుత్రి కతోడఁ బల్కెఁ; దద్భంధుగణం
బును, సోదరసమితియు ముద-మునఁ బొదలిరి యుమను గాంచి పూర్ణోత్సకులై.

ఉ. అప్పుడు పార్వతీసఖులు హర్షము మీఱ గిరింద్రు సన్నిధిన్
జెప్పిరి శంభు రాకయుఁ, బ్రసీద్ధములైన యుమాప్రవృత్తులున్
దప్పక యొప్పుగాఁ; దమిని దా వినె భూధరనాథుఁ డాత్మలో
మెప్పు జనింప, సంతసము మేకొన, నెంతయు నుత్సుకంబునన్. ౧౩౧౮

క. గిరివరుఁడు పొంగుచును శం-కరు రాకకు వేచియుండెఁ గడు వేడ్క; సుతా
పరిణయమునకై మదిలోఁ-బరిపూర్ణాకాంక్ష మిగులఁ బరమమునిందా!

క. పరశివుఁ డాభూధరసుం-దరశిఖరమునందుఁ బ్రమథతతి వేష్టెంపన్
గరము ముదంబున నుండెను-బరిణయకృతనిశ్చయుండయి స్వాంతంబందున్.

చ. తన మది నుండు భావమును దద్గిరివర్మఁ జెఱుంగఁ జేయఁగా
నను వెది యంచు నెంచి శివుఁ డట్లు మరీచిముఖిని సంఘమున్
బనివడి యాత్మలోఁ దలఁచె; బ్రాహ్మణపుంగవులైన వారు చ
య్యన నరుదెంచి రీశ్వరుని యంతికనీమకుఁ గోర్కు లుబ్బఁగన్. ౧౩౧౯

ఉ. మారుతనీయమానఘనమండలిపోలికఁ గోరినంతనే
చేరిన యమృరీచిముఖపిద్ధమునింద్రగణంబు భక్తి పెం

పారఁగ నామహేశ్వరుని యంఘ్రిసరోజములందు వ్రాలి సం
సారమహార్ణవోత్తరణు సంస్తుతిచేసి వచించి రోమునీ!

౧౩౨౬

తే. “దేవ! దేవాదిదేవ! మీ దివ్యచిత్త-మందు మ మ్మేల తలఁచితి? రాజ్ఞ యేమి
యొసఁగనున్నారలో, తెల్పుఁడురుదయాత-రంగితాంతఃకరణులయిరమ్యధిషణ!”

చ. మునివరు లిట్లు త న్భాగడి మోదముతోడుతఁ బ్రశ్నసేయ నా
ఘనగుణఁడైన శంభుఁ డురుకమ్రకటాక్షము లొప్పఁ జూచి త
న్మృదుల మరీచిముఖ్యులను బూర్ణగుణాధ్యుల వేటువేట నొ
య్యన వచియింపఁబూనెను, నిజాత్మ దహింపఁగఁ గాముఁ డుద్ధతిక్. ౧౩౨౭

క. “లోకమునకు హితకరమై-ప్రాకటసంతానవృద్ధిభాజనమయి సు
శ్లోకవదులార! పెండిలి-కై కోరిక కలిగె నాకు నాత్మక్ మిగులక్. ౧౩౨౮

చ. మునివరులార! నన్ను సతి మున్ను ద్యజించి స్వకీయమాయచే
జనుట యెఱింగినారుకద! స్వాంతమునందు సతిం దలంచి య
త్యనుపమమైనయట్టి తప మాదృతి నప్పటినుండి చేయఁగా
మనమునఁ దృప్తిఁజెంది దయ మాన్యు నొనర్చు తలంపు మీఱఁగక్. ౧౩౩౦

క. హిమగిరిపుత్రిక యయి తా-నుమ యను నామంబు వెలయ నుద్భవమయ్యెక్;
గమనీయహాప మొప్పఁగ-సుమహితయై పతిగఁ గోరె సుందరి నన్నుక్.

సీ. ధరణీధరేంద్రుఁ డాతన్వికిఁ దండ్రియాఁ; గావునఁ దన సుత గారవమున
నను బిలిపించి యొయ్యన వివాహంబును జేయు నాయుమ నిచ్చి స్థిరమనీష;
నప్పు డాసుందరి యర్ధాంగియగు నాకు మునులార! వినుఁ డొక ముఖ్యకార్య
మున్నది; భస్మమై చన్నట్టి మదనుండు తివిరి దహించు రాత్రిందివంబు;

తే. శైలవరపుత్రి లేక నే శాంతిఁబొందఁ-జాల; నటుగాన నా ప్రాణసఖిని గూర్చ
మీరు తోడ్పడవలయు సంప్రీతి నాకు;-సుస్థిరతఁ గందు దాన నోసుహృదులార!”

మ. “పరమేశా! భవదాజ్ఞ యేక్రియ నొనర్పక్ బోధగావించు న
వ్వరధర్మంబును నాచరించుటయె సాఫల్యంబు మా కంచు సం
బర మొప్పారఁగ వచ్చినారము; భవత్పాదారవిందంబులక్
సరవిం గొల్పఁగ వేచినారము త్వదాజ్ఞ బూని మూర్ధంబులక్. ౧౩౩౩

సీ. పూర్ణప్రకృతియయి పొలుపొందు నాపరదేవి యాద్యయె విద్య దేవదేవ!
త్వత్సార్వవత్త్వియే ధరణీధరేంద్రునకాత్మజయై పుట్టె నాదిదేవ!
తప్పక హిమగిరి తనయను సాదరంబున నొసంగును మీకు ముదితుండగుచు;
నేము నిమిత్తంబె యీవిషయంబున నగుదుము సుమ్ము మహానుభావ!”

తే. యనుచుమునివర్యులెల్లరత్వంతవినయ-మునఁబలికికంకరునితోడ మోదమునను,
బయలువెడలిరి గిరివరు పట్టణమున-కాత్మ నొత్సుకృ ముప్పొంగ నపుడె మాని!

క. హరునకు నంబికఁ గూర్పంగఁ-బరిణయకార్యంబుఁ బూని పరమముసింధ్రుల్
సరవిం జనుదేరఁగ గిరి-వరుఁడు యథావిధిగ నల్ప భక్తివి బూజల్. ౧౩౩౫

క. మునివరుల దివ్యపీఠము-లను నుపవిష్టుల నొనర్చి లలితోక్తులఁ బూ
జనమును గావింపఁగఁ, గొని-మును లెల్లను నాత్మత్వప్రి బాదలఁగ నంతక.

క. గిరినాథుని గనుఁగొని ముని-వరు లెల్లరుఁ బ్రీతివెలయఁ బలికిరి “గోత్రే
శ్వర ! హితమగు నీ కాశం-కరుఁ డేర్పడఁ బలికినట్టి కమ్రోక్తు లొగిక.

క. మును దక్షుపుత్రి యయి యీ-శునకుఁ నతియైన సతియె ఖోణీధరా ! నీ
తనయ యయి యిపుడు పార్వతి-యన నవతారమును గాంచినది భాగ్యమునక.

ఉ. ఆ పరమాత్మఁడౌ శివుఁడె యర్థిగఁ గోరెను నీడు పుత్రికక;
బ్రాహ్మణ సర్వస్వంపదలు; పార్వతి నిమ్ము ధరాధరేంద్ర ! నీ
వేపున; వింతకంటఁ గలదే యొక కార్యము? శంకరుండు తా
నోపికతో సుఖించు భవదు త్తమమైన యనుగ్రహంబునక. ౧౩౩౯

తే. దేవదేవుం డయిన శంభు దివ్యమహిమ-యెఱుంగ వేసికుఁగ్రొ త్తయేహిమగిరింద్ర!
త్వత్ప్రియాత్మజ నొసఁగుము పరమశివున-కాదరంబున;ధన్యత నందు మెపుడు.”

క. నారదముసింధ్రుఁ డప్పు డ-పారంబగు ప్రీతి వెలయఁ బర్యవభిభునిక
గారవముగ సస్మితుఁడై-కోరికఁ బల్కెన్ ద్రికాలకోవిదుఁ డగుటక. ౧౩౪౧

మ. “మును నేఁ దెల్పినవాడ నంతయును సంపూర్ణంబుగా నీకుఁ బూ
ర్ణ ననాదిప్రభున త్తముక బరముఁ గోర్కుల్ మీఱ రావించి, నీ
తనయక బూజ్యును నాద్య నిమ్మనుచు; నిత్యప్రీతియుక్తుండవై
మనుటే భాగ్యవరం బటంచు మది సంభావించు మావాక్యముల్.” ౧౩౪౨

తే. వరమరీచిముఖర్షులఁ, బరమహాసి-యైన నారదమునియును నద్రరాజు
తోడ సీరితిఁ బల్క-సంతృప్తిచిత్తుఁ-డయి,మునులఁ గూర్చివచ్చియించె నగవరుండు.

సీ. “మునివరులార ! నాజననంబు ఫలియించె; బరమపావనత నా కరయఁగలిగె;
ద్వత్సమాగమముచేతను గృతకృత్యుండవై చెలంగినవాడ నార్యులార !
సకలసృష్టిక్రియాసంభరణంబులఁ బాలనంబునయందుఁ బ్రభుత మీఱుఁ
జంద్రశేఖరుఁ డంచు సర్వులు నుతియింతు; రాదేవదేవున కాత్మతనయఁ

తే. ప్రీతితో నియ్యఁగలవాడఁ; జేతమునను-నేశోఁత లేదు నాకు; నుమాకశత్రుఁ
డగునుగావుత ! శంకరుం; డతని నిచ్చు-దవిలినాడ సర్వం భీశుఁ దవిలినట్లు.

క. ఆ దేవదేవు వాంఛయె-నాదగు వాంఛిత మటంచు నమ్ముడు మీరల్;
భేద మిసుమంత లేదని-మోదంబునఁ జెప్పఁ డీరు మునివరులారా! ౧౩౪౫

తే. ఎపుడు పరమేశ్వరుని బుద్ధి నిచ్చగలిగె,
నపుడె యుదయించె నిచ్చ నా కనుమఁ దెలుపుఁ
డెల్లవృత్తాంతమును శంభునంతికమునఁ
బూర్ణకరుణాంతరంగులై పోయి వేగ. ౧౩౪౬

చ. తగు సమయంబు పెండిలికిఁ దా నొగి నిచ్చ వినిశ్చయించి, యొ
ప్పుగను నుదంతమున్ శివుఁడె పూన్నినిఁ బంపఁగనాను జూడి; మె
ప్పు గులుక శక్తికిం దగిన భూషణముల్ ప్రియమాట నిచ్చి నా
దగు భవనంబునన్ సుతను దప్పక యీశున కిత్తు వేడ్కతోన్.” ౧౩౪౭

ఇరువదియైదవ అధ్యాయము

పార్వతీ వివాహోహ్వనము

క. మును లాత్మలందుఁ బొంగుచు-విని గిరినాయకుని వాక్యవిధమును నపుడే
చనిరి మహేశ్వరు నన్నిధి-కిని సంశోషంబు మీఱఁ గృతనిశ్చయ్యులై. ౧౩౪౮

క. ఆ మునివర్యుల రాకను-దా మది భయమూనినట్లు త్వరతో శంభుం
“ఁడో మునులారా! హిమగిరి-యేమనెనో పల్కుఁ డిప్పుడే విశదముగన్.

చ. తన సుత నిత్తు నంచు విశదంబుగఁ దానయి పల్కినాఁడె? లే
దని వచియించెనా? తెలుపుఁ డంతయు నెంతయు వృత్త మెల్ల; నా
మనమున కూటం గ నెడుమాడ్కి నొనర్పఁడు మానులార! యం
దనువునఁ గాంచినట్టి విధ మాదృతి నాపయి నుంచి” నావుడున్. ౧౩౪౯

ఉ. “ఇచ్చెద నాదు పుత్రి నని స్వేచ్ఛగ భక్తి దలిర్ప నీపయిన్
జెచ్చెరఁ బల్కె భూధ్రుపతి; చింతను దక్కుము; సుస్థిరుండవై
యిచ్చఁ జెలంగుచుండుము మహేశ్వర! యించుకయేని లోప మొం
డచ్చటఁ గల్గ; దింక విను మార్వసుపూజితపాదపంకజా! ౧౩౫౦

క. నగవరుఁడుపల్కె నీక్రియఁ-దగిన ముహూర్తంబుఁ జూచి తడయక తెలుపం
దగు ననుచు, నుదంతంబును-సుగమంబుగ శంభుఁ డాత్మఁ జూచి యటంచున్.”

సీ. మును లిట్లు పల్కుఁగా ముదమున శంకరుం డామునీంద్రులఁ జూచి “యాద్యులార!
యేదోషములు లేక యెసఁగునట్టి ముహూర్తమును జూచి పెండ్లికి ననువుమీఱు
సమయంబుఁ దెల్పుఁడు, సత్వరంబుగ దాని మహనీయుఁడైన యత్తుహినగిరికిఁ
దెలుపంగవలయును దివ్యచిత్తంబున” ననుటయు నామరీచ్యాదిమునులు

తే. మంచి లగ్నంబు నాత్మ భావించి, యున్న-దంచు వై శాఖిమున శుక్లపంచమిగురు
వాసరము సర్వదోషవివర్జితంబు-సంతతిప్రద ముద్వాహనన్నతంబు. ౧౩౫౩

క. తగిన సమయంబు పెంజిలి-యగుటకు; దెలుపంగఁదగు నహార్యవరుఁ డి
యగణితశుభదముహూర్తముఁదగ''ననుటయుశంభుఁడాత్మదమియప్పొంగక.

క. "మునినాథులార! యిప్పుడె-చని హిమధామంబునకు సుసమయం జెజ్జిం
చిన మంచిది; మీరే పే-ర్కొనఁదగుదు రుదంత మిద్ది కూడిమితోడక.

తే. ఆ శుభముహూర్తముననె త్వదాత్మజాత
నొసఁగఁదగు శాస్త్రమర్యాద నూని యనుచుఁ
దెలుపు; డింతియెకాదు నే నల ముహూర్త
మునకు సిద్ధముగా నుందు ననుఁడు; మజ్జియు. ౧౩౫౬

చ. సురగణసంయుతుండ నయి సొంపగు వైభవయుక్తి వత్తు న
త్తురుణమునందు నచ్చటికిఁ దప్పక యంచును దెల్పనా'' ననక
వరమును లామహేశ్వరుని వాక్యములక వివి శీతశైలముం
దరవరప త్తనంబునకుఁ దా రొగిఁ బోయితి సంతసంబునక. ౧౩౫౭

క. గిరిరాజుం గని మరలక-హరు వాక్యము లెల్లఁ దెలుప, నానందమునక
ధరణీధరవరుఁ డప్పడు-నది; మంచి' దలంచుఁ బలికి, సంయమివరులక.

అ. శాస్త్రవిహితరీతి సంపూజనము చేసి-పంప వారు మరల వచ్చి శివుని
దర్శనంబు చేసి ధరణీధరేంద్రుని-సమృతంబుఁ దెలుప, శంకరుండు. ౧౩౫౮

క. "మీరలు గిరివరు పురికిక-జేరక నను గూడి యరుగ స్థిరమతులై యిం
పార శుభసమయమునకుక-గోచితో రావలయును గోవిదులారా!" ౧౩౬౦

అ. అనుచు శంకరుండు హర్షంబుతో మరీ-చ్యూచిమునులఁ గాంచి యర్చ రీతిఁ
బలికి, నారదమునివరుఁ గాంచి పల్కె "నాం-జొక్క కార్య మున్న దొగినివినుము.

ఉ. చెప్పెద నిప్పు డయ్యది య శేషబుధస్తుతధీవిభూషణా!
యొప్పుగ బ్రహ్మవిష్ణుపురుహూతముఖామర రాజి కెల్లనుక
దప్పక నావివాహపునుదంతము నేర్పడ వేఱువేఱుగం
జెప్పము సమృదంబు మదిఁ జెందఁగ నేను వచించినట్టులక. ౧౩౬౨

క. మునివర! నే నాహ్వానం-బును జేసినవాఁడ ననుచుఁ బొసఁగఁ బలికి యొ
య్యన సకలసురలఁ దోడ్కొని-యనువున శోభనము జరుప నగునని వేడ్కక.

క. సురగరుడసిద్ధకిన్నర-వరులను దోడ్కొనుచు వచ్చి వైవాహికముక
జరుపంగఁదగును మీరలె-నిరతి ననుచుఁ దెలుపవలయు నిత్యప్రీతిక."

చ. పరశివుఁ డిట్లు తెల్పు, మునివర్యుఁడు నారదుఁ డాత్మ నెంతో నం
బరము చెలంగఁ బత్కె “సురవందితపాద! త్వదాజ్ఞ యెట్టులో
సరవి నొనర్చువాడ; మది సందియ మందక యాజ్ఞ సేయుఁడీ;
కరము వశించు; నుత్తరువు గ్రక్కునఁ జేయుఁడు కోర్కి మీఱఁగన్.” ౧౩౬౫

ఉ. అంత మరీచిముఖ్యమును లాత్మల సంతసమొప్ప మొక్కి తా
రెంతయు భక్తి శంకరుని నిట్లు నుతించిరి “దేవ! యేము సు
స్వాంతముతోడ వత్తుము వివాహమునాటికి దేవతాభిఱో;
నింతట నాజ్ఞ యిండు దయ నిండ్లకుఁ బోవఁగ మాకు నం”చనన్. ౧౩౬౬

సీ. అశ్రుపూరితనేత్రుండై మహాదేవుండు మునినాయకులఁ గాంచి యనియె నిట్లు,
“సతివిరహంబుచే మతిఁ గడు మన్మథుబాధ నందుచునున్న వాడఁ, గనుఁడు;
పర్వతాధిపపుత్రిఁ బ్రాజ్ఞైకవల్లభఁ బరిణయంబగుసంతవఱకు నాకు
నెమ్మది గలుగదు నిజముగ మునులార! యత్యంతకష్టమై యమరు నాకు;

తే. జీవనం బెట్టులో పూని యీవిధముగఁ-గడపువాడను; గామదగ్ధతనఁడ నయి
వేఁగుచున్నాడ; ధ్రువ మిది; విశదముగను-దెల్పినాడను మీసన్నిధిని సకలము.

తే. ప్రాణవల్లభయైన పార్వతిని బరిణ-యం బగుదు నే త్షణంబున నాత్మణంబు
సేవచేయంగఁ బూనుదు స్థిరమనీష-సంయమివరేణ్యులార! నిశ్చయముగాఁగ.

ఉ. చేయను విప్రియం బెపుడు చిత్తమునం బరిమోహితుండనై;
పాయక కూడియుండెదను బార్వతి నెప్పుడు; దేవి యెందుఁ డా
జేయును బోవ యత్న మొగిఁ, జేరఁగఁబోవుదు నేను వెంటనే;
ధీయుతులార! యొక్కత్రుటి దేవిని వీడక యుందు నిచ్చులున్. ౧౩౬౯

ఉ. ఇప్పుడు మీగృహంబులకు నెంతయు వేడుకతోడఁ బొండు; నే
నిప్పగిదిన్ వసించెదను నిచ్చటఁ గాననమందు, నాత్మలో
నెప్పుడు నిల్చి పార్వతినె యెంచుచు; నోమునులార! పెండ్లికిన్
దప్పక మీరు రావలయు ధన్యతఁ గూర్ప వివాహవేశకున్.” ౧౩౭౦

తే. ఈవిధంబునఁ బల్కి మహేశ్వరుండు-మునులఁ బంపె మరీచ్యాదులను; ముదమున
వారు మొక్కు-చుఁబోయిరివరుసనిజగృ-హములఁ జేరంగ; సంత సంయమివరేణ్య!

క. నారదముని కడువడిఁ జని-వారిజగర్భునకు శివు వివాహపు వార్తన్
గూఁదిమిఁ దెలిపెను; నటువలె-వారిజనాభునకుఁ దెలిపె వై కుంతమునన్.

ఆ. సరసిజాసనుండు, సరసిజాత్ముండును-హరుని పెండ్లిమాట నాలకించి
యాత్మలందుఁ బొంగి యా నారదమునీంద్రుఁ-గాంచి పల్కి రిట్లు కౌతుకమున.

క. “మునినాయక ! శివు పరిణయమును గన్గొన వత్తుము కడుముదమునఁ బరివా
రనిచయసహితులమై; నీ-వనువున మాటాడఁ బూని యమరావతికిఁ. ౧౩౨౪

తే. ద్రుతగమనమునఁ బోయి యింద్రునకు శివుని
పెండిలియుదంతమును దెల్పు; వేగ సిద్ధ
గరుడగంధర్వకిన్నరవరులఁ గూడి
వచ్చుఁ దోడ్పడ హరుని వివాహమునకు.” ౧౩౨౫

క. సరసిజభవుఁడును, విష్ణుం-డిరవుగ నిటు పల్కు సంత ఋషివర్యుఁడు వే
యరిగి యమరావతికి నా-పురుహూతునితోడ నెల్ల ముదమునఁ బలికె.

ఉ. వాసవుఁ డాది దేవుని వివాహమహోత్సవవార్తయుఁ, సరో
జాననవిష్టరశ్రవుల శస్త్రతమంబగు భాషణంబుఁ దా
నాస నెఱింగి నారదుని యర్హవచస్సుల హర్షితాత్ముడై
చేసెను నిశ్చయంబు నిక సిద్ధము తారకుఁ డీల్గు నం చెదక. ౧౩౨౬

తే. పరమశివుని కల్యాణంబు జరుపఁగోరి
యత్నమును జేయఁగాఁబూనె సమరవిభుఁడు;
నారదుగ డింగు పూజల గారవమున
నొంది తన గృహమున కేగె నురుముదమున. ౧౩౨౭

ఇరువదియావ అధ్యాయము

పార్వతీపరమేశ్వరుల వివాహమునకు దేవతలు వచ్చుట

చ. జగములకెల్ల హర్షమును సల్పుగ నెంతయుఁ బెంపుమీఱు న
య్యగవరుపుత్రి పెండిలి మహావిభవాస్పద మాచు వేడ్క సే
యఁగ, నగ రాజపట్టణమునందుఁ బ్రయత్నములెల్ల మిక్కుటం
బుగ మునినాథ ! చేయఁగనుబూనిరి యెల్లరు సంతసంబునక. ౧౩౨౮

క. భేరీమృదంగపణవము-ఖారవములు తూర్వములును సభ్రము నిండక
బోరుకలంగెను భువిఁ బెం-పారఁగ నానందకంద మై యెల్లరకుక. ౧౩౨౯

క. మంగళమగు గానంబులఁ-బొంగుచు గంధర్వవరులు ముదమునఁ జేయక,
సంగీతానుసరణమున-రంగుగ నాట్యంబు సచ్చరలు సల్పంగాక. ౧౩౩౦

ఉ. వచ్చిరి దేవకన్యకలు వైభవ మొప్ప, గిరింద్రకన్యకల్
వచ్చిరి పర్వతాత్మజవివాహమహోత్సవదర్శనార్థమై
హెచ్చయి మించు భూషణము లెంతయుఁ దాలించి, సంపదాళి వి
ద్వచ్ఛయనన్న తాత్పుండయి భాసిలు భూధరరాజువీటికి. ౧౩౩౧

క. మునినాథ! వివిధవస్త్రము-లను, భూషణసముదయంబులను నొసంగి ముదంబున గారవించె వారిని-దన పుత్రిక పెండ్లియందు ధరణీధరుడున్. ౧౩౮౩

క. గిరిపురమున నీరీతిగ-జరిగెను శుభయత్నములు ప్రశస్తముగాఁగన్;
బరిమళమిళితసుఖావహ-మరుదంకురములు చెలంగె మందగతులతోన్.

క. అక్కజమగు తమి నగవరు-పక్కణమునఁ జెలఁగుచుండెఁ బ్రాణిచయంబుల్;
దిక్కులు విశదములయి పెం-పెక్కిను; సుస్థితిని బొంది పృథ్వి చెలంగెన్.

మ. పురుహూతుండు సమస్తదేవగణముల్ మోదంబునన్ వెంటరాఁ
గర ముప్పొంగుచుఁ బర్వతేంద్రు నగరిన్ గల్యాణముం జూడ శం
కరు సాన్నిధ్యముఁ జేరఁగాఁ బయనముం గావించె, గంధర్వులున్
గరుడు ల్గిన్నరు లాత్మ నుబ్బుచును నానందంబుతో నాడఁగన్. ౧౩౮౬

ఉ. అత్తటి మీనకేతనుని యంగనయొద్దకుఁ బోయి నారదుం
డుత్తమలక్షణుండు, రతి నొక్కటఁ గాంచి వచించె “నమ్మ! లో
కోత్తరుడౌ మహేశ్వరున కుర్చి నగేంద్రుని పుత్రి నిచ్చి, వి
ద్యుత్తతి సన్నుతింపఁగ వివాహమహోత్సవ మొప్పు వేడుకన్.” ౧౩౮౭

ఆ. అనుచు శివుని పరిణయోదంతమును దెల్పి-మరలఁ బలికె నిల్లు మదను పత్నిఁ
గాంచి నారదుండు కరుణ నెమ్మదిఁ బొంగ-“నమ్మ! యుక్తిఁ దెలియ నవధరింపు.

ఉ. స్వాంతమునందు నీశుండు వివాహమహోత్సవహర్ష మగున్బడై
యెంతయుఁ బొంగుచుండ సురలెల్లరు నీపతిజీవితంబు యా
చింతురు శంకరుండు ఫలసిద్ధి మొనర్చు నటంచుఁ గోరికన్;
జెంతను నీవు నుండిన నె జీవితసాధునిఁ గూర్చు నిచ్చున్.” ౧౩౮౮

ఆ. అనుచుఁ దెలియఁబలికి యరిగె నారదముని-గగనమార్గమునను గౌతుకమున
సకలదేవనికరసన్నతచరణార-విందుడైన ప్రమథవిభుని కడకు. ౧౩౮౯

ఆ. కామపత్నియయిన కామినీమణి రతి-భర్తృజీవితంబై పరమవాంఛ
గాఁగ మదిని యత్నకలితయై శంకరు-పెండిలికిని బోవ నుండె వేడ్క. ౧౩౯౦

ఉ. వచ్చిన నారదుం గని యపారముదంబునఁ బొంగి శంకరుం
డచ్చుపుఁ గూర్చి స్వాగతము నప్పుడు తెల్పుచుఁ బల్కె “మాని! యిం
కీచ్చట నేమి చేయఁదగు; నేకరణిం” జెపు మన్న నారదుం
డచ్చుపడంగఁ దాఁ దెలిపె నంతట బల్వినయంబు మీఱఁగన్. ౧౩౯౧

సీ. “దేవమహాదేవ! దివ్యచిత్తంబున నవధరింపుండు కార్యవివరణంబు;
గగుడగంధర్వకిన్నరయక్ష దేవతల్ వచ్చుచున్నారు వివాహమునకు;

సీరాత్రి గడచిన నెల్లి సులగ్గుంబునందు దేవాత్మో నరుగవలయు
వై భవంబున గిరివరు పురంబునకు: నం దత్తిమోదమున వివాహంబు జరుగు”

ఆ. ననుచు విన్నవించునంతలో దేవేంద్రుఁ-డభిలసురలతోడ నరుగు దెంచె
సంతసంబు మీఱి శంకరపదచార-సముల కడకు భక్తిసహితం డగుచు.

తే. సకలలోక కారణుడైన శంకరునకుఁ

బ్రహ్మతి గావించి దేవతల్ భక్తితోడఁ

లలికి “రోదేవ! మా కాజ్ఞఁ దెలుపుఁ డిప్పు

డేమిసేయంగవలయునో యీశ!” యనిన.

౧౩౯౦

ఆ. శంకరుండు దేవసమితిని వీక్షించి-పలికె “నమరులార! సలుపవలయు
మద్వివాహాదివ్యమంగళోత్సవమున-కనువు మెఱయఁ జేయ నమున దెల్ల.”

ఆ. పరమశివవివాహావరమహోత్సవ మంతి-న త్తవోవనమున చలకె మిగుల
వేడ్కతోడ; దేవభిభండు సంప్రీతుడై-జరపెఁ గార్యభారసరణిఁ బూని.

సీ. వివిధమంగళతూర్యనివహముల్ మ్రోసెను దశదిశలందు శబ్దంబు నిండ;
శ్రవణమహోత్సవప్రవణగంధర్వసంగీతనాదంబులు కెరలువొడిచె;
గగనవీధులనుండి కడు సంతసంబునఁ గురిపించి రమరులు కుసుమవృష్టి;
యప్పరోగణము లత్యానందమునఁ బొంగి నాట్యంబు సల్పిరి నాణెముగను;

తే. తరువులెల్లను బరిపుల్లసురభిపుష్ప-తతులతోడుత విలసిల్లె వితతముగను;
దివ్యమహిమాస్పదుండగు దేవదేవుఁ-డెనయఁ దప మొనరించు నవ్వనమునందు.

తే. కోర్కెల్లూరించు కోకిలకూజితములు,

నతిమనోహరబంధరతతిరవములు,

మందమలమానిలంబు లానందముగను

వలెను మహేశ్వరుని తపోవనమునందు.

౧౩౯౧

చ. జగముల కెల్ల దాతయగు సారసగర్భుండు బ్రహ్మ వచ్చెఁ బెం
పుగఁ దన మానసోద్భవులఁ బుత్రులఁ గూడి వసిష్ఠముఖ్యులన్;
నిగమనుతుండు శ్రీకుండుచు నిత్య యనందగు లక్ష్మీ వెంటరా
నొగి నరుదెంచె, వాణియును నుత్సుకతన్ శివువెండ్లి జూడఁగన్. ౧౩౯౨

తే. ఈవిధంబున వచ్చిన యెల్లసురల-బ్రహ్మవిష్ణుముఖాదులఁ బరగఁ గాంచి
సుప్రసన్నముఖాంభోజశోభితుండయి-శంకరుం డెంతయును మది సంతసించె.

ఇరువదియేడవ అధ్యాయము

రతీజీవి తన భర్తయగు మదనుని శంకరుననుగ్రహంబునఁ బడయుట

చ. అతిశయమైన దుఃఖమున నార్తిఁ గృశించుచు నేత్రయుగ్మ మా
తతగతి బాష్పపూర్ణమయి యాత్మఁ దలంకుచుఁ గామపత్ని యం
చితసకలాంగసుందరి శచీవిభు సన్నిధిఁ జేరి ఖన్నయై,
మతి గరఁగంగఁ బల్కె నిటు మానిని యెంతయుఁ గోర్కులూరఁగఁ. ౧౮౦౧

మ. “సురనాథా! మును దావకాజ్ఞ నెఱపఁగ సూనాస్త్రిఁ డస్మత్ప్రియుం
డురుమోదంబునఁ బోయి శంభుపయిఁ దా నుద్యన్తహస్త్రంబుఁ జె
చ్చెర వైవంగఁ దదీయకోపశిఖి భస్మీభూతుఁడైపోయె న
చ్చెరువొందం భువిఁ దత్త్వణంబున నె నాచిత్తంబు ట్కోభంపఁగఁ. ౧౮౦౨

మ. అతిదుఃఖంబునఁ బ్రాణనాథు మది నత్యంతార్తిఁ జింతించుచుఁ
గతి లే కేడ్చుచునుండ నన్నుఁ గని “దుఃఖం బేల నీ వేడ్వరా
దతివా! జీవితఁ డాను నీదయితుఁ” డం చారాటముం బాపి న
మృతి సూరార్చితి వీవు దేవపతి! యామాటల్ స్మృతింబాయుదే? ౧౮౦౩

చ. తలఁపుము దేవరాజ! మదిఁ దప్పక యప్పుడు నన్నుఁ జూచి పెం
పలరఁగ “నీమనోహరుని యస్త్రముచే హరుఁ డాత్మ ముగ్ధుఁడై
లలనఁ బరిగ్రహించు; సకలత్రిదివేశులమైన మాకు వాం
ఛలు ఫలియించె” నంటి వది స్వాంతమునం దొగి నిర్జరాధిపా! ౧౮౦౪

తే. భస్మమైపోయె నాఁడె నాప్రాణనాథుఁ;-డఖలము నెఱింగితిరి మీర; లాత్మలందుఁ
దలఁప రించుకయైన నాప్రాణపతిను-జీవితముఁ ద్రిప్పఁ గార్యంబుఁ జేయుటకును.”

ఉ. పంచశరాత్మపత్ని యిటు పల్కుచు నింద్రవిరించినన్నిధిఁ
మించిన దుఃఖవేగమున మేను వడంక, వియోగ మాత్మ భా
వించుచు నేడ్వసాగె; నది వీనుల కెంతయు దుస్సహంబుగా
నెంచిరి యింద్రపద్మజులు హెచ్చిన జాలిని దత్త్వణంబునఁ. ౧౮౦౫

తే. భక్తియుక్తు లగుచుఁ బరిణయోత్సుకచిత్తుఁ-డయిన దేవదేవునంఘ్రిసన్ని
ధానమందుఁ జేరి తా రొగి వినతులై-పల్కి రిట్లు లలితభణితి నపుడు. ౧౮౦౬

సీ. “ప్రణతకృపాకర! పరమేశ్వరా! ప్రభూ! దేవకార్యం బొండుఁ దీర్పవలయు
మాప్రార్థనములను మన్నించి యాత్మలోఁ; దెల్పువారము దాని ధృతిని; దొల్లి
మా యాజ్ఞఁ బూని మన్మథుఁడు నీపై బాణమును బ్రయోగింపఁగాఁ బోవుచుండి
యింద్రాదులను జూచియిట్లుయాచించె “నోపురుహూతముఖులార! పురహరుండు

తే. కోపమున నన్నుఁ జంపినఁ గూర్చి మీర
లెల్లఁ దగినట్లు యత్నంబు హితవు మీఱఁ
జేయఁగావలె నా ప్రాణసిద్ధికోటకు”
ననుచు వేడిన సురవరు లనుమతించి.

౧౪౦౨

ఉ. మంచి దటంచుఁ బల్కుటయు, మన్మథుఁ డంత సుపర్యకార్యమే
యెంచి సుమాస్త్ర మేసి జగదీశ! త్వదీయమహాక్రుధోత్థమై
మించిన వహ్ని దగ్ధుడయి మేదిని బూడిదయయ్యె; నిప్పు డే
తెంచెఁ దదీయవత్ని యతిదీర్ఘ మనోవ్యథఁ గర్చితాంగియై.

౧౪౦౩

తే. పతిని యాచించుచున్న దారతి మహేశ!-తావకపదాబ్జదివ్యసంపర్కసమునఁ;
గరుణ బ్రతికించి మదనుని సురవరులను-సత్యవచనులఁ జేయవే సర్వవిభవ!

క. సురవరనాయక! తావక-కరుణామృతవృష్టిఁ బఱపి కందర్పసతిఁ
నిరుపమలోకవిమోహన-చరితునితోఁ గూర్చి సంతసముఁ జెంపు విభూ!”

క. పరమేష్ఠి వినయ మొప్పుఁగ-సురవరహిత మెదను దలఁచి స్తోత్రంపఁగ సఁ
బరమునఁ బ్రణతదయాకరుఁ-దురుతరముగ నాత్మ మెచ్చి యుద్యత్కృపతోఁ.

తే. మదనున కొసంగ దేహంబు మరల; దివ్య
గాత్రమును బొంది భక్తి శంకరుని పాద
ములకు వందన మొనరించి పుష్పధన్వఁ
డమరులకు మ్రొక్కి రతిపార్వమందుఁ జేరె.

౧౪౦౪

చ. మదిఁ గడు సంతసంబు పొడవం బరిపూర్ణ మనోరథంబు పెం
పొడవఁగ భర్తఁ గూడి రతి యుండుటఁ గాంచి, సుపద్మలెల్ల న
మృదమున నుల్లసిల్లిరి; ప్రమోదయతోత్సవముం బొనర్చి; ర
య్యదనునఁ గాంతియుక్తుడయి యాకసమందు వెలింగెఁ జంద్రుడౌ. ౧౪౦౫

ఉ. ఆనమయంబునందుఁ బరమాద్భుతసింగజలూసమూహసం
భాసిశమాళిశోభితుని, భస్మవిలేపవిభూషణాంగు, ను
ల్లాసి, జలరుక్మజ్జ్వల, శివుని లాలితవాక్కులతోడఁ బల్కె న
జ్ఞాననుఁ డెంతయుఁ మదిని హర్షము పొంగుచునుండ నారదా! ౧౪౦౬

సీ. “దేవాదిదేవ! నీ దివ్యరూపంబు దుర్లభము, సురావళిప్రార్థితంబు,
యోగింద్రదివ్యచిత్తోత్సాహకలితంబు, సకలజగత్ప్రీతిజనక మగును;
నారూప మిప్పు షోయమరివందితపాద! వదలి సౌమ్యంబయి వఱలు రూప
ముగి ధరింపుము; మామయుత్సాహవంతుడౌ; నత్తయకామేనయునాత్మజెలఁగు;

తే. నీదు సౌందర్యమును గాంచి నిర్భరమగు-ముదముతోఁ గిరిరా జాత్మఁ బొంగి తనదు
పుత్రి సర్వాంగసుందరిఁ బూర్ణకరుణ-నీ కొసంగును బ్రియుడయి నిగమివనుత!

తే. భీమరూపుని నినుఁ గాంచి భీతి మదినిఁ-బొంద కేవారలైనను ముదమునొండు
నట్టి ద్విభుజాత్మకంబగు నధికసుంద-రాకృతి ధరింపు మిపుడు శుభావహముగ.

క. పరమేశ్వర ! సకలమనో-హరమగు నత్యంతసుందరాకారము సం
బరమగునటు మా కెల్లను-ధరియింపుము; పెండ్లికొడుకు తగు ననఁగ బుధుల్."

చ. సరసిజసంభవుం డిటులు సన్నుతిచేసి హితంబుఁ దెల్పఁగాఁ
బరమకృపాంతరంగుండయి భాసిలు శంకరుఁ డాత్మఁ బొంగి సం
బరమునఁ దా ధరించె, మహిమన్ సురకోటికిఁ జూప నట్లు సుం
దరతమమైన రూపమును దాపసిసంచయవంద్య! నారదా! ౧౮౧౯

శంకరుఁడు పెండ్లికొడుకగుట

సీ. భయదంబులొ చతుర్బాహువు లద్భుతంబుగ ద్విభుజంబులై పొలుపుమీఱె;
బంచవక్త్రంబులు పరమహర్ష స్ఫూర్తి నెనయు నేకముఖమై యెసఁగుచుండె;
నెఱుని జడలెల్ల నెంతయుఁ బొగడొందు చారుకిరీటాచాయ వెలిఁగె;
భాలలోచనమందు భాసిల్లు జ్వలనుండు తిలకరూపంబయి తేజరిల్లె;

తే. దేహమందలి భసితంబు దివ్యపరిమ
ళాస్పదంబగు చందనంబై చెలంగె;
సర్పములు స్వర్ణరత్నభూషణము లయ్యె
శంకరుఁడు పెండ్లికొడుకై న సమయమందు. ౧౮౨౦

క. సురగరుడోరగకిన్నర-వరు లాత్రిదశేశ్వరుని శుభప్రదసమయం
బరసి సమీపించి నిరం-తరసంతోషంబు మీఱఁ దతమర్యాదన్. ౧౮౨౧

తే. నవ్యకాంతుల వెలుఁగొందు నందివాహ
నంబు నెక్కించి తగువైభవంబు మెఱయ,
గిరివరపురంబునకుఁ బోవఁ గృతమతులయి
యుండి నోమునినాథ! యత్యుర్జితముగ. ౧౮౨౨

ఉత్సాహవృత్తము. దేవదేవుఁ డద్రురాజు దివ్యపట్టణమునకున్
బోవఁ బయవమైనయపుడు పుష్పనృప్తి గురిసె; స
ద్భావ మొప్ప దుందుభులు ముదంబు నింపె నద్భుతా
రావములు దిగంతముల విరాజిలంగ నోమునీ! ౧౮౨౩

ధ్రువకోకిల. సురభిశీతలమందమారుతశోభితంబయి యింపునన్
బరఁగె భూతల మెల్ల, మెల్లగఁ బఱులెల్లఁ గలధ్వనిన్
గరము నెమ్మదిఁ బల్కుచుండె, నికామహర్షి తులై గణో
త్కరము లెంతయుఁ బొంగి యార్చిరి కాంతసుస్వన మొప్పునన్. ౧౮౨౪

ఉ. అప్పుడు శంకరుండు త్రిదశావళి, మానిగణంబు వెంటఁ బెం
పొప్పంగఁ గొల్పిరాంగఁ గడు నుబ్బుచుఁ గిన్నరపాలితోడుతఁ
మెప్పుచెలంగఁ జేరె ధరణీధరవర్చుని పత్తనం బొగిన్
గొప్ప మహోత్సవంబునను గూడి సుర ల్వినుతించుచుండఁగాన్. ౧౮౨౫

ఇరువదియేనిమిదవ అధ్యాయము

గిరిజాకల్యాణము

ఉ. అంత మహేశు రాక విని యద్రవరుం డెమరేఁగి హృష్టుఁడై
యెంతయు నాత్మఁ బొంగి, కడు నింపగు వేడుక శాస్త్రరీతి న
త్యంతము పూజచేసి శివు నాత్మపురంబును జేర్చె, భక్తిస
త్సావ్ంతల బ్రహ్మవిష్ణుసురవర్చుల సత్కియ లొప్ప నారదా! ౧౮౨౬

క. గిరిరాజు మరీచ్యాదులఁ-బరమమునులఁ బూజచేసె భక్తియుఁతుండై,
పరమాదృతితోఁ దన పుర-పరమునకున్ దనకఁ దగిన వైభవ మెసఁగన్.

సీ. శాంతు మనోహరన్వాంతుని సురుచిరవదనారవిందవిభాసితు హరు
ద్విభుజు సన్మణిభూషు దివ్యహేమకిరీటుఁ జంద్రలేఖాంకితక స్తశీర్షు
శతసూర్యనిభ కాంక్షియుతుఁ బార్వతీప్రియుఁ గనుఁగొని మేనకాత్మాభరేంద్రు
లఖిలబాంధవులు నమ్మహోత్సవసమాగతులైన దేవతాగణములెల్ల

తే. నాత్మలందున నుప్పొంగి యన్యచస్తు-పులను జూడఁగ శంకరసులలితవర
దేహసౌభాగ్యగరిమంబె తృప్తిగొనఁగ-నొంపొరులతోడ భాషించి రొగిని నిట్లు.

క. “రమణీయరూపమున నీ-యుమ వెలయుచునున్న డెంతయును దగి; యట్లే
కమనీయుఁడై జగత్పతి-యమరె మహాదేవుఁడు విభుఁ డనుచుఁపుండై.”

తే. సంతసంబున నీరీతి యింతు లెల్ల-న్వాంతముల నెంతయును వేడ్క వఱలుచుండఁ
బల్కుచుండిరి; పురుషులుఁ బరమముదముఁ-జెంది వారలఁ బొగడిరి సిద్ధమాని!

సీ. అంతట గిరివరుం డెంతయు సంతోషకలితుఁడై సకలక్షణయుతమగు
శుభముహూర్తము రాంగ విభవంబుతోడుత దేవదేవునకు నొద్దిక చెలంగఁ
బార్వతి నొసఁగెఁ దాఁ; బరమహర్షంబునఁ బరమేశ్వరుఁడు శాస్త్రసరణి సకల
సృష్టిసేతిలయ కారిణియగు తుహినాద్రికన్యకఁ దాఁ బరిగ్రహమొనర్చె;

తే. నప్పుడు గిరింద్రపురమున నధికవైభవ-వంబునను నయ్యెను మహోత్సవం; బడెందు
ననుపమానం బపూర్వంబు నద్భుతం బ-భావ్యమై విలసిల్లె నోపరమహూని!

సీ. పార్వతీదేవిని భార్యగా గ్రహించి హరుడు చెలంగ నయ్యవసరమున
సకలదేవతలును సంపూర్ణవాంఛాయుతాత్ములై రతిశయహర్షమునను;
నమృహాదేవు మోహవిష్టుఁ గావించినట్టి కాముని చర్య కద్భుతంబు
నొంది ప్రశంసించి దురుతరంబుగ; నంతఁ బార్వతీసహితుఁడౌ పరమశివునిఁ

తే. గాంచి యచ్చటముచ్చట మించుచుండ,
నొండొరులతోడ నాదితేయోత్తములును
గరుడగంధర్వులును మునివరులు యక్షు
లాదిగాఁగలవార లత్యాదరమున.

౧౮౩౨

సీ. “సర్వలోకేశ్వరి జగదంబయగు దేవి కన్యయై పుట్టె నేఘునుని యింట,
స్వేచ్ఛచే విశ్వసంస్కృప్తి గావించు నాపరదేవి పుట్టె నేప్రభుని యింట,
నట్టి యీధీమంతుఁడగు భూధరాధీశు భాగ్యంబై భాగ్యంబు బహుతరముగ;
నిట్టి సత్ఫలమును నెట్టి తపంబును గావించినను గల్గఁగలదె యెందు ?

తే. నెట్టి తపమును సత్సేవో యీ గిరినరుఁ
డతిశయంబగు నియమంబు లాత్మ నుంచి,
మించిన ప్రభావమును బొందె; మేటి యితఁడు;
భవనముల లేరు సాటి యీ భూధరునకు.

౧౮౩౩

తే. భవనములకెల్ల మాతయై పొలుపుమీఱు-నట్టి శ్రీదేవికిని మాత యయి చెలంగె,
మేనకాదేవి పూర్వజన్మాన నెట్టి-భాగ్యమును జేసెనో గణింపంగఁ దరమె ?

సీ. పరమేశ్వరుని ప్రభావంబును వర్ణింప నెవరు సమర్థు లీభువనములను ?
రూపంబు విభవంబు రూపింప ననుపమంబగు వాగతీతమై; యాత్మశక్తి
కైన నగోచరంబగుచున్నది” యటంచు నొండొరు ల్బలుకుచు నుండి రచట;
సర్వసుపర్వగంధర్వసమూహంబు లప్పుడు రూపశోభించితులగు

తే. పార్వతీపరమేశ్వరప్రథితమైన-దివ్యమహిమంబుఁ బొడగాంచి ధృతిఁ జెలంగి
పరమసంతోషకలితులై “నిరుపమాన-మీవిభవ”మంచు సంస్తుతియించి రార్య!

తే. పరమకౌతుకవంతుఁడై పార్వతీస-మేతుఁడై శాంతుఁడై యుండు నీశుఁగూర్చి
పలికి రప్పుడు బ్రహ్మయుఁ బద్మనాభుఁడయిన భగవంతుఁ డావిష్ణువతిముదమున.

క. “దేవా! యేసతి మును నిను-భావమున వియోగతాపపరితప్తునిఁగాఁ
గావించె, నేసతీమణి-కై విశ్రుతతపము సేయఁగాఁ బూనితివో. ౧౮౩౪

క. ఆసతి యీపార్వతియే;-యీసుందరి సీదు గృహిణి; యీదేవియె సు
మ్యాసర్వజగత్కరిణి-యీ సకలాద్య యని నమ్ము మా భగవతిగఁ.

క. అంతట హిమవంతుఁడు సు-స్వాంతుండయి, దివ్యభక్తిసంయుతుఁడై తా
నెంతయుఁ బరమేశ్వరు భగ-వంతు శివుఁ డేవదేవుఁ బ్రస్తుతిచేసెన్. ౧౮౩౯

తే. “దేవదేవ! మహాదేవ! సేవకజన
వత్సలా! శంకరా! నీదు పాదపద్మ
ములకుఁ గావించుఁ గేలుమోడ్పులు సతంబుఁ;
గైకొనుము నన్ను ఊమియించి కరుణవెలయ. ౧౮౪౦

క. భువనములకు నాధుండవై -భువనజననితోడఁ గూడి పాదలెడు నిన్నుఁ
దవలి కనుఁగొంటి; జన్మము-పవిత్రమై వెలసె; బ్రదుకు భాగ్యముగాంచెన్.”

పర్వతరాజునకు శంకరుఁ డధ్వరభాగంబు సేర్పఱచుట

తే. ఓ మహాముని! సదృశక్తి యుక్తుఁ డగుచుఁ
బ్రస్తుతి యొనర్చు పర్వతరాజుఁ బ్రీతిఁ
దనదు వాక్కుల సంతృప్తి నొనరుప మదిఁ
దలఁచి శంకరుఁ డీనీతిఁ బలికె నపుడు. ౧౮౪౧

సీ. “ఓ పర్వతాధిప! యరుతరప్రాజ్ఞుఁడ నౌదు ; మదీయ రూపాంతరంబు
వయి వెలుంగుదు ; నిర్వరావళులకు నైన నత్యంత పూజ్యుఁడ వైతి వార్య!
భాగ్యవంతుఁడ వయి భాసిల్లుచున్నాఁడ వెంతయు నందితస్వాంతుఁడ వయి ;
యేను గల్పించెద నీనాడు మొదలుగ నధ్వరభాగంబు నర్హరీతి ;

తే. మర్త్యలోకంబునందు ని న్మాని యజ్ఞ
కార్యములు చేయఁజాలరు ; క్రతుమహోత్స
వంబులందెల్ల సుర లెట్లు సంబరమున
హవ్యములఁ గొందు, ర ట్లీవు నందఁగలవు. ౧౮౪౩

తే. యజ్ఞభోక్త వగుచు నత్యంత సంతోష-మునను మర్త్యలోకమున సురాళిఁ
గూడి చెలఁగఁగలవు కులధరవర!యింక”-ననుచుఁ బలుక శంభుఁ, డాదృతిమెయి.

ఉ. శీతగిరింద్రుఁ డిట్లనియె “జన్మయహాప! జగద్గుహా! విభా!
చేతమునం గృతార్థతను జెందినవాఁడ భవద్వరంబుచే ;
నీతటి నిన్ను వేడఁ దగి హృద్గతమయ్యె మఱొక్క కోర్కె ; దే
వా! తడవేల, తెల్పెద శివా! వరదా! కరుణాసరిత్పతీ! ౧౮౪౪

క. శరణాగత కరుణాలయ!-సురగణ వందిత పదాబ్జ! శుభకర! నా యీ
వరగిరిఁ బార్వతితోడుతఁ-జరియింపు ; రమింపు; నన్ను సల్పుము సుకృతిన్.”

క. గిరివరు ప్రార్థనమును శం-కరుఁ డాదృతి విని వచించె “గ్రావాధిప! నీ
పురి పరిసర శిఖరంబునఁ-బరితృప్తిని దేవీ గూడి వసించుతుఁ దమిన్. ౧౮౪౫

క. తావక గిరి పరిసరమున-నే వాసము చేయువాడ; నెల్లరు నన్ను
భావించి గిరిశుఁ డని సం-సేవించుచుఁ బిలుతు రెపుడు షీతిధరమాళీ!" ౧౮౮౮

చ. మునివర! యీవిధంబునఁ బ్రసాదితమానసుడై మహేశ్వరుం
డనువునఁ దెల్పి శీతగిరియందు మహాత్తమ మా ప్రదేశమం
దున రమణీయమా పుని దోరపువేడుకతో సృజించి, య
త్యనుపమలీలలం దవిలి యద్రుజతోడ వసించె బ్రీతుడై. ౧౮౮౯

తే. అంతఁ గమలాసనుం డాదియైన సకల-సురవరులు సంతసము మీఱ నరిగిరి తమ
తమ నివాసంబులకును నుత్సవముతోడ-నారదమునింద్రచంద్ర! యపారభక్తి.

ఆ. పార్వతీవివాహవర్ణితాధ్యాయంబు-దీని వినును, జనువు నేనరుండు,
వాడు దేవిదివ్యవైభవోపేతుడై-తత్సదంబుఁ జెందు ధన్యుడగుచు. ౧౮౯౦

సీ. ఒకమాడు వినిన నీయురుతరాశ్యానంబు శత్రుభయంబులు సమసిపోవు;
రాజభయంబెల్ల రహిఁ దొలంగెను; మనోభీష్టముల్ చేకూగు విస్తృతముగ;
దేవీప్రసాదంబుచే వివిధాఘముల్ వదలిపోవును; మది బాదలు ముదము;
మునినాథ! దక్షుని తనయయై తొల్లి సతీనామమునను ఖ్యాతిని గడించి

ఆ. నట్టి ప్రకృతి పూర్ణ నాద్యను దేవదే-వుండు మరలఁ బ్రీతిఁ బొందినట్టి
కథను దెల్పినాడఁ గడు విశదంబుగా-నీదు కోర్కి యెసఁగ నియతితోడ.

క. విను మింకఁ దారకాసుర-హాననం బొగిఁ జేసినట్టి హరసూనుని శో
భనచరితంబును దెల్పెద-విను మవధానమున నిపుడు వేడుక మానీ! ౧౮౯౩

క. దేవతలకు రక్షకుడై-పావనుడై కార్తికేయభవ్యాహ్వాయుడై
చేప మెఱసి నిస్తులుడై-యీవసుధఁ గుమారుఁ డెసఁగె నిధగుణుడై.

క. మునినాథ! లోకమున నే-ఘనుఁ డస్త్రపరిశ్రమమునఁ గనుఁగొనఁగా నెం
దును లేడు ముఱ్ఱగంబుల-నను మహిమం గాంచె హరుని యాత్మజుఁ డనఘా!

ఇరువదితోమ్మిదవ అధ్యాయము

శంకరుడు పార్వతీదేవితోఁ గ్రీడించుట

చ. తన మదియందు రేబగలు ధన్యత నెన్నుచుఁ బార్వతీసతీ
ఘనఫలసిద్ధికారణముగాఁ దగు నాత్మతపఃప్రవృత్తి సం
జనితమహాశ్రమంబును బ్రసన్నముఖుండయి ప్రీతిసేయుచున్
గనుఁగొనుచుండె బ్రీతిమెయి క్షౌధరపుత్రిని నెల్లవేళలన్.

చ. ఓతిధరపుత్రి మంజులవిశిష్టవచ స్తతి నాలకింపఁగా
శ్రుతులఁ దదీయక ప్రతరహాపముఁ గన్గొనఁ జేయుము,
సతతము తన్మనఃప్రియము నల్పుటయందె మనంబు నుంచి తా
నతిశయరాగవంతుఁడయి యాశివుఁ డార్య కొనర్చెఁ బ్రీతిని. ౧౮౫౭

సీ. ఆ మహేశ్వరుఁ డిట్లు లనవరతంబును బార్వతీవశమనఃపమ్మఁ జగుచు,
నొక నాఁడు వనసీమ నుద్భవంబయినట్టి సురభిపుష్పంబుల నరసి తెచ్చి,
కనువీయవగు మూలికను గూర్చి, యగురుకర్పూరసౌరభములఁ బూసి, ప్రేమ
మతిశయిల్లఁగ మదనాతురుండయి ప్రియాకింకంబునం దుంచి కడుముదమున

ఆ. మానసము చెలంగ సూను నుత్సాహింప-నాన పొదలుచుండ నపుడు తనదు
పరమభక్తుడైన నిరుపము నందిని-గాంచి పలికె నిట్లు కమ్రభణితి. ౧౮౫౮

ఉ. “పట్టణమార్గమందుఁ గడు భద్రతతోఁ బ్రమథాళి గొల్వఁగాఁ
బట్టుదలన్ వహించి సురవందితు దేవవర్ణియైన నే
పట్టునఁ జేరనియ్యకుము; ద్వారమునందునఁ గాచియుండు మీ
విట్టులఁ బోక; నాపనుపు నేర్పడఁ జేయుము నందికేశ్వరా!” ౧౮౫౯

చ. అనవుడు నందికేశ్వరుఁ డహార్యబలుండు మహేశునాజ్ఞ భ
క్తిని శిరసావహించి, నియతిన్, బ్రమథావళి గొల్వ, ద్వారసీ
మను వసియించి, నిశ్చలత మానస మొప్పఁగఁ గాచుచుండె ని
య్యనువున జాగరూకుఁడయి యా హిమశైలమునందు నారదా! ౧౮౬౦

ఉ. ఇయ్యది రాత్రి యంచు, మది నిద్రి దివం బని యెంచ కెప్పుడున్
దియ్యనివిల్లుదాల్చు వడిఁ ద్రిప్పులఁ జెట్టుచు నుండ మోహియై
యయ్యగజాతఁ గూడి పడునైదు శరత్తులు ప్రేమపూర్ణుడై
యొయ్యనఁ దా రహస్యమున నుండి రమించె మహాత్మివంబునన్. ౧౮౬౧

తే. ఇట్లు రమియించుచుండఁగా నెప్పుడేని
శుక్ల పాతంబు గాదయ్యె సుందరాంగుఁ
డగు మహేశున; కద్దాన నలరఁడయ్యె;
నించుకంతయు శాంతియు నెఱుంగఁడయ్యె. ౧౮౬౨

భూదేవి యమాశంకయల క్రీడల వహింపలేక సూర్యునితో విన్నవించుట

ఉ. శంకరు పాదఘాతముల సంతతబాధల స్రుక్కి, భూమి ‘యే
నిం కెటు లోర్తు’ నంచు వడి నేగి, దినేశుని పజ్జ గోస్వరూ
పాంకితయై, యుదంతమును సంతయు నశ్రువిలోలనేత్రయై
కొంకుచుఁ దెల్పె నప్పు డతికుంతమాననయై మునీశ్వరా! ౧౮౬౩

మ. “దిననాథా! తుహినాద్రిప్రస్థమున నుద్రిక్తాత్మభూచేష్టుడై,
యనయం బాభగవంతుడైన హరుఁ డార్యాయుక్తుడై, యెంతయున్
దనివి జెందక, క్రీడసేయుచును నున్నాఁ; డేను దాశంగజా
లను దేవా! శివశక్తిభారమును దాల్చుంగా నశక్తాత్మనై. ౧౮౬౪

క. శివ శక్తి ద్వితయపు-టవిరత రతిభారమున మహోర్తిం బడి, నే
మివులఁ దపించుచున్నా;-నవికలవకా వెరవుఁ జూపు మార్యా! త్వరగా.

చ. పరమశివుండు తాఁ దవిలి పార్వతిఁ గామవిలోలచిత్తుడై,
నిరుపమమోద మొప్పు రమణీవశగాత్రుఁడు నై పవల్, నిశల్
సరవి యెటుంగఁజాలఁడు; ప్రళాంతి యొకింతయు లేదు; స్తంభితో
ధురవరవీర్యుడై నెగడుఁ దోరపువేడుకతో రమించుచున్.” ౧౮౬౫

తే. ఈవిధంబున భూదేవి దేవదేవుఁడగజతోఁ గూడి రమించు ననువుఁ దెలిసి,
తనకుఁ గల్గిన బాధను దయఁ దలంగఁ-జేయు మని వేఁడె సూర్యు నమేయగుణుని.

సూర్యుండు భూదేవిబాధలను సురలతోఁ జెల్చి యెల్లరు బ్రహ్మకడ కేగుట

సీ. గోరూపధారిణి క్షోణి పల్కిన పల్కు లాదరంబున విని యర్కుఁ డంత
నింద్రాదు లున్నట్టియెడకు నామెను గొనిచని, వారలకుఁ జెప్పెఁ జనవుమీఱ
శంకరు వృత్తంబు సర్వంబు భూదేవి చెప్పినరీతిగా స్థిరమనీప;
సురవరు తెల్లరు సూర్యుని వాక్యంబు లాలించి సూర్యతో నపుడె కదలి

ఆ. భూమి వెంట రాగఁ బోయిరి పరమేష్ఠి-సన్నిధికిని గడు విపన్నులగుచు;
సరసిజాసనునకు సన్నతు ల్లావించి-వసుధ నిలిపి యెదుటఁ బలికి రిట్లు. ౧౮౬౬

దేవతలు భూదేవికిఁ గల్గిన యాపదను బ్రహ్మదేవునకు విన్నవించుట

ఉ. “ఓ చతురాననా! విను మహోన్నతవైభవ! భూతధాత్రియా
నా చలిగట్టుపట్టి బ్రియమారగఁ గూడి, హరుండు క్రీడలన్
దోచినరీతిఁ దేలుచును దోరపువేడుకతో, హిమాద్రియం
దే చెలువారు సానువున నెంతయు మోదముతో వసించుఁ దాన్. ౧౮౬౭

క. రమణ రమించుచు నున్నాఁ-డమితోత్సుకుఁ డగుచు; గడచె నబ్ధంబులు వే
గముగాఁ బదునై; దైనను-శమ మిసుమంతయుఁ గనండు స్థలసహితంబై.

క. వీర్యస్థలనముఁ బొంద క-వార్యగతిం గామకేళి వదలఁడు; దేవా!
ధైర్యంబైనను బూనఁడు;-కార్యము లారయఁడు సు మ్మొకపుడు విధాతా!

క. వినలే దీవిధమగు రతి-కనలే దేకాలముననుగాని; యెవరికే
మనమునఁ దలఁప నతీతం-బనఁదగియున్నవి మహేశు నద్యుతరీతుల్. ౧౮౬౮

క. శివశక్తుల రతిభారం-బు నసుంధర పూనలేక పోడిమిచెడి, తా
మివులం బీడితయై మే-యనలంబన మరయలేక యతివిహ్వలయై. ౧౮౭౩

క. పాతాళంబున కేగిగిరి-జేతంబున నిశ్చయించి చెచ్చెర మమ్ము
వీతస్పృహ యయి చేరి యి-కే తెరువని యడుగుచున్న దిప్పు డిలేశా!

క. ఏమెల్లరము మనంబుల-భూమికి దగు వెరవుఁ దెల్పు బుద్ధి కుదుర కో
తామరసజన్మ! త్వత్పద-తామరసము లాశ్రయింపఁ దరలితిమి విభూ! ౧౮౭౪

క. ఇయ్యది కార్యము; మీమది-కెయ్యది కార్యం బటంచు నేర్పడు, దానిక
జయ్యనఁ దెలుపుడు; తద్విధి-నొయ్యన జరుపఁగలవార మోపరమేష్ఠీ!"

బ్రహ్మ దేవతలకుఁ గావించిన హిలోపదేశము

చ. త్రిదశులు చేయు విన్నపముఁ బ్రీతిమెయి న్విని బ్రహ్మదేవుడు
గుడురుగ నూఱడించి సురకోటిని మాటికిమాటి కొయ్యనక
ముదముఁ జెలంగఁ బల్కెఁ బరిపూర్ణ కటాక్షము లొప్పు గాంచుచు
బొదల నకుంతిలోత్సుకత భావిఫలంబుల నెంచి యాత్మలో. ౧౮౭౫

సీ. "సురలార! శంకరుం డరసి దేవహితంబుఁ దత్కార్యసిద్ధికై తా హిమాద్రి
తనయను బెండ్లాడి తమి మీఱ భోగించుచున్నాఁడు దేవకార్యోత్సుకుడయి;
శంభుని వీర్యంబు స్థలనమైనను నందు జనియించు పురుషుడే సకలలోక
వంద్యుండు, సర్వసుపర్యసేనాధీశుఁ; డాతఁడే తారకు నణఁచువాఁడు;
తే. శంకరునకును, దుహినాద్రిసంభవయగు-లోకమాతకు జనియించు నేకుమారుఁ,
డాతఁడే దేవదానవాద్యఖలశాస-కం డనంగను ఒరఁగుఁ; బ్రచండుఁ డగును.

చ. పరమపరాక్రమంబునను భాసిలు పుట్టెడు పుట్టు, నిక్క మో
సురవరులార! యీహరుని సుక్లము భూమి భరింపలేదు; మీ
రరిగి తదీయవీర్యము మహాద్భుతమానని యెంచి యొక్కచో
నరసి ప్రయత్నముక సలుపనొ స్థలనంబగువేళఁ గాంచుచు. ౧౮౭౬

శా. ఆలస్యంబును జేయరాదు జతనం; బత్వంతయత్నంబునక
లోలుండై యెట శంకరుండు గిరిజక గోర్కిక రత్రికీడలక
దేలుక, వేగమ పోయి చేరనగు నా దేశంబు; నా యానతిక
మేల; నే నరుదెంతు నయ్యెడ కొగిక్ మీతోడ; లెం డిప్పుడే. ౧౮౭౭

తే. త్వరితముగఁ బోయి హిమగిరి హరుడు వెలయు
నెడను బార్యతినిం గూర్చి హృద్యరీతి
సన్నుతింతము సంగమశాంతికోటకుఁ
బార్యతీదేవినివ్యాంఘ్రిపంకజముల." ౧౮౭౮

- బ్రహ్మదేవుడు దేవతలతో సుమామహేశ్వరుల క్రీడాస్థలంబున కరుగుట
 క. ఈరీతిఁ బలికి ద్రుహిణుఁడు-కోరికమీఱంగఁ ద్రిదిశకోటులతోడఁ
 నారద! పయనంబయి వే-చేరె హరుం డుమను గూడి చెలఁగు వనంబున్,
 తే. పార్వతీపరమేశ్వరుల్ ప్రమదమునను-గామతంత్రంబులఁ జెలంగు సీమయందు
 బ్రహ్మదేవుని వెంట సుపర్వసమితి-యరిగి కాంచరి తల్లీల లద్భుతముగ.
 ఉ. కాముకుఁడై శివుండు మదిఁ గన్గొనఁడయ్యెను ముగ్ధుఁడౌట సు
 త్రామముఖామరేశ్వరపితామహముఖ్యుఁ డు చూడవచ్చినన్
 గామకళావిసోదరతికార్యము వీడడు; సిగ్గు నొందఁ; డు
 ద్దామముదంబునం దవిలి తన్నెఱుంగండు మహామునీశ్వరా! ౧౮౮౪
 చ. సతతము నామహేశ్వరుని సంగమలీలలఁ దేలు చాత్మ నా
 తతమగు హర్షముం గనుచుఁ దా గిరినాథుని పుత్రి పార్వతీ
 సతియు సురాదులం గనదు; శంకను వీడదు; లజ్జఁ బొంద; దే
 కతమ రమించుఁగాని, యటఁ గాంచ దొకంతయు దేవకోటులన్. ౧౮౮౫

ముప్పదియవ అధ్యాయము

దేవతలు లజ్జారూపిణియగు భగవతిని వినుతించుట

- మ. మునినాథా! విను మంత నిర్జరులు సంపూర్ణాద్భుతస్వాంత్యలై
 యనఘప్రక్రియఁ బల్కి రొండొరులతో నత్యంతభక్తి జగ
 జ్జననిన్ లోకవిమోహకారిణిని లజ్జారూపిణిన్ మోదముం
 గనురీతిన్ వినుతింపఁగా నగును శంక ల్బాసన కిచ్చాప్తికై . ౧౮౮౬
 సీ. “ఎల్లలోకములకుఁ దల్లివి నీ వాదు వంబ! మహాదేవుఁ డగును దండ్రీ;
 యేమెల్లరము దేవి! యెఱుంగని బాలురమగుదుము మాయమ్మ! యనవరతము;
 శిశుభావమున నుండు సిద్ధసాధ్యామరసంఘంబు; గావున సంభ్రమంబు
 నీకే కలదు సుమ్ము; లోకత్రయమునకు లజ్జాస్వరూపవై లలితభణితి,
 తే. వెలయు శివసుందరీ! నీవె గెలుతు వెందు;-జనని! మాయెడదయసుప్రసన్న వగుము;
 గారి! శ్రీతజనరక్షణకార్యదీక్ష-యింపుతోడుత షీతిని రక్షింపవమ్మ! ౧౮౮౭
 సీ. నీవె యాత్మవు దేవి! నీవే గుణత్రయరహితవు బ్రహ్మవు విహితమతివి;
 లోకైకమాతవై ప్రాకటస్త్రీపురుషవిషయాత్మికవయ జగతి నుండు;
 వోయంబ! నీవు మహోల్లాసమున నిజగుణములలోనయి కోర్కెమీఱు
 నిట్టిక్రీడలయందు నేవునఁ గ్రీడించుచున్నదానవు తల్లి! యుల్లసిల్ల;

ఆ. సకలజనని! నిన్ను స్మరహరపరుఁ డగు-శంకరునకుఁ గూర్పు సతి వటంచు
నెల్లలోకములును నెల్ల కాలములందు-వినుతిచేసి పలుకు విశ్రుతముగ. ౧౮౮౮

సీ. మూఁడులోకముల సమ్మోహంబు నొందించు తల్లి! నీవెవ్వేళఁ దలఁతు వాత్మ;
స్వీయవాంఛానశస్థితనయి యంశచే శంభుని సృష్టించి శక్తి మెఱసి,
శివ యనుపేదన స్త్రీహాపమును దాల్చి విహరించుచుండు వీ పహరహంబు;
నిజలీలచేతను నీవే యొకప్పుడు శంభునే కృష్ణుడై సంభవంబు

తే. నొందునట్టులఁ గావించి యుత్సుకతను
దత్తుటంబిని రాధవై తగిన రీతి
నెనసి క్రీడించుచుండువు హృద్యముగను
దేవి! యంబిక! నీవేడ్క తెలియఁగలమె? ౧౮౮౯

తే. సకలలోకై కరక్షణప్రకటకార్య-కారిణీ! మమ్ముఁ జూడుము కరుణతోడ;
రత్నగర్భను రక్షించు యత్న మాత్మఁ-దలఁచి చాలింపు మిపుడు కందర్పలీల.”

చ. త్రిదశవర్ణేణ్యు లిట్టులు నుఱింపఁగఁ బర్వతనాథు పుత్త్రియై
పొదలు పరాంబ సిగ్గు మదిఁ బొంది మహేశ్వరు సంగ మప్పుడే
వదలి వసుంధరారమణి వాంఛను గూర్పఁగఁ బూని లేచె; న
య్యదనున దేవివీర్యభవుఁడై జనియించె నొకండు నారదా! ౧౮౯౦

తే. బలపరాక్రమసంపన్నుఁ డలఘుతనుఁడు-భీమసేనుండు భైరవనాముఁ డతఁడు;
వానిఁ గని భగవతి దేవి వాంఛమీఱఁ-బలికెను మునీంద్ర!సంతోషకలితయగుచు.

క. “నివసింపుము మత్పురి సీ-వవిరళగతి ద్వారసీమయందు మదాజ్ఞా;
దవిలి పురరక్ష సేయుము,-ప్రవిమలగుణ! బలము మిగుల భాసిలుచుండఁ.”

క. త్రిజగజ్జనని స్వకీయాత్మజునకు నెలవిచ్చి యిట్లు మానసమున హ్రీ
విజితయయి యవల సిగ్గున-గజబిజఁ గని స్వగృహమునకుఁ గడువడి నరిగెఁ.

మ. రమణీయంబయి దివ్యరత్నమయవప్రప్రాభవోపేతమై
విమలానర్ఘ్యసూతోరణాంచితము నై వెల్గొందుచున్నట్టి స
ద్యముఁ జేరంజనఁగా జగజ్జనని, యంతఁ శంకరుం డాత్మ భూ
రమణీదైన్యము మాన్పు, దేవహితముం బ్రాపింపఁగా నెంచుచుఁ. ౧౮౯౧

తే. భువనముల మేలు గోరి శంభుఁడు స్వవీర్య
మును వదలఁబూనె నపుడు తా మనమునందు;
దానిఁ గని బ్రహ్మ దేవహితంబు నెంచి
వాయుదేవునితోడుతఁ బల్కె నిట్లు. ౧౮౯౨

మణ్ముఖ జననక్రమము

ఉ. “ఓ పవమాన ! తారకవధోద్యమ మాతృను బూని నీవు లో
కోపకృతిం ఘటించు నొక యుత్తమకార్యముఁ జేయఁగావలెన్,
బ్రాహ్మణి యీ సురావళికి భద్రముఁ గూర్చ జనింప నున్న సే
నాపతి దేవదేవవరనందనజన్మముఁ గూర్చి నేర్పునన్.”

౧౮౯౭

చ. వినుము ప్రభంజనా ! శివుఁడు వీర్య మమేయగణాన్వితంబు భూ
మిని ద్యజించునో యెపుడు, మెల్లను దానిని నబ్జకామిని
జనముల యోనిఁ జేర్చు మలసత్వముఁ బొందక సత్వరుండవై
యనఁఁడు” యటన్న నబ్జభవుఁ, డప్పడు గంధవహుండు పెంపునన్.”

౧౮౯౮

తే. వేగవంతులలో నెల్ల విదితయశుఁడు-గాన నతివేగయు క్తమై కలఁత గలుగు
నట్లు వీచెను భువనభయంకరముగఁ-బ్రాభవంబున ; సంత నారదముసింద్ర !

ఉ. శంకరుఁ డాత్మవీర్యముఁ గృశానుని మూర్ధమునందు నాత్మలోఁ
గొంకుఁ ద్యజించి తా వదలె ; గొబ్బిన రాజత్వశైలమో యనన్
పొంకముగాఁ గనంబడుచుఁ బూనగ సాధ్యముగాక యుండుటన్
బింకము మాని యగ్నియును వే విడిచెన్ శరకానస్థలిన్.”

౧౯౦౦

క. అనలుండు దేవదేవుని-ఘనతేజోరాశిరూపుఁ గాంచిన వీర్యం
బును దన్ని వాసమగు శర-వణమున విడువంగ దాని వాయువు వడిగన్.”

౧౯౦౧

తే. సగము భాగించి యగణితమగు తన బల
మునను వేర్వేరుగాఁ జేసి పూన్నితోడఁ
జేర్చి పట్కొత్తికాయోనిసీమలకును
మెలపు మీఱంగ ; నదియును మెలసె మిగుల.

౧౯౦౨

తే. వాయునీతంబు నై యోనివక్తనూర్ణ-మునను జేరిన శివువీర్యము వెన వారి
జతరముల శోణితంబును జక్కఁబొంది-మునివరోత్తమ ! యత్యంతమును వెలింగె.

చ. అనలునియందుఁ బడ్డ శివునదృఢతవీర్యము స్వర్ణరూపమై
యనుపమకాంతితో వెలసె; నప్పుడె వహ్ని శరాటవిం ద్యజిం
చిన ఘనవీర్య మిప్పుడుఁ బ్రసిద్ధతమం బయి యెల్లవారికిన్
గనఁబడుచున్న దెంతయును గామితదాయకమై మునీశ్వరా !

౧౯౦౩

ఆ. వాయునీతమయిన వరశివవీర్యభా-గములు మోయలేక, కడు బరువుగఁ
గానఁబడుచు బాధ గల్పింపఁ గృత్తికా-సమితి వదలె నిట్లు సంయమింద్ర !

మ. విను మాకృత్తికలెల్ల నొక్కటను దద్వీర్యంబు రక్షింపిం
బును నై వెల్లుచునున్న దాని వదలన్ బుద్ధిక్ విచారించి గం

గను జేరంజని, కాష్ఠకోశమున శంకల్పిడి వే యుంచి దా
నిని గంగానదియందుఁ బోవించి దున్నిద్రక్రియాచిత్తులై . ౧౫౦౬

తే. కాష్ఠకోశంబునందు శంకసుని వీర్య-మంతయును గృత్తికాపట్కు మప్పు కుంచి
గంగలో వదలుచు నుంటఁ గాంచి బ్రహ్మ-దేవుఁ డా కాష్ఠకోశంబుఁ దెచ్చి వేగ .

చ. అతిశయమోదయుక్తుఁ డయి యాత్మనివేశముఁ జేరి, నిర్మలాం
చితహృదయారవిందుడయి, చేతులై నిర్జరకార్య మంచు ను
స్థితఁ డయియుండఁ, గాఢవరకోశమునం దుదయించె నొక్క య
ద్భుతమహిమాస్వదుండయిన పూరుషుఁ డెప్పుడు మానినాయకా ! ౧౫౦౭

సీ. పండ్రెండు బాహువు ల్పండ్రెండు నయనంబు లాఱుముఖంబులు నతివిశదము
నై సుప్రసన్నమై భాసిల్లు ముఖపంకజమున నొప్పారెడు చారుమూర్తి
కనకగౌరవతుండు కమనీయసీలోత్పలదళేక్షుఁడు సువిలాసయుతుఁడు
నుద్యచ్ఛశాంకసమోదప్రకాశుండు మహితప్రభావుండు విహితగుణుండు

తే. నైన యాదివ్యభూషణి నఖిలలోక
సృష్టికర్త గనుంగొని స్పష్టముగను
“నితఁడే దేవికిఁ బుత్రుఁడౌఁ నితఁడే కాష్ఠ
కోశమునఁ బుట్టె” ననుచుఁ దత్కోశ మపుడు . ౧౫౦౮

క. భేదించి మునిజనోత్తమ!-యా దేవీసుతుని యమ్మతాకృతిఁ గని వే
యిదస్రాపూర్ణిమన-మోదంబున శంభునకును బుత్రుఁడు పుట్టె . ౧౫౦౯

క. నాలోకమందు శంకర-బాలుండు మహాబలుండు ప్రథితయశుఁడు న
చ్చీలుఁడు తారకదైత్యో-చ్ఛూలుఁ డొదవె ననుచు మదిని ముదితుం డగుచున్ .

క. అత్యంతవై భవంబున-సత్యభవననాథుడైన స్రష్టయ శర్వా
పత్యంబుఁ గాంచి, పెంపున-నిత్యమహోత్సవము నలిపె నిర్జరమానీ ! ౧౫౧౦

మ. బలవంతుండు మహాప్రతాపనిధి శర్వాణీసుతుండు కుద్యవిం
ప లలిన్ దారకు మూర్ధమందు మిగులన్ భాసిల్లు సత్కుండలో
జ్వలమా రవ్యుకీరీట మట్లు ధరణీభాగంబుమీదన్ బడెన్
జలనం బొందఁగఁ దన్మహాసురుని చంచత్కాయ మత్యార్థిచేన్ . ౧౫౧౧

క. కమలాసను పురమందున-హిమగిరిపుత్రికి జనించె నిద్దగుణుడౌ
కొమరుం డని ముదమందిరి-తమ మదులను సురలు; దిశలు తగ వెలుఁగొండెన్ .

ఉ. బాలకుఁ జూచువేడ్క సురపాలుఁడు మున్నగుఁ గల్లు దేవతా
జాలము లంతరంగముల సంతస మెంతయుఁ బొంగఁ బోయి; రు

ద్వేలమహోత్సవంబునను విష్ణుఁడుఁ జూడఁగఁ బోయెఁ బూర్వతీ
బాలుని రూపసంపదల భాసెలుచుండెడువాని యున్నతిన్. ౧౫౧౫

తే. పార్వతీదేవిపుత్రునిఁ బరమముదము-తోడఁ జూడంగ వేడుకఁ గూడి, యాత్మ
సకలమునినాయకులు వేగ చనిరి సత్య-లోకమున కాసమయమున లోకవిభుఁడు.

మ. మునినాథా! సురలక్ మహామునుల సమ్మోదంబునం గాంచి, యి
ట్లనియెన్ నిర్మలసుప్రసన్నమతియై “యాత్రామహాదేవిశిం
దనయుం డీ వరబాలకుం; డితనికిం దాత్పర్యము క్తంబునా
ఘననామంబుల మీదునన్నిధిని నాకాంక్షింతు నేఁ బేర్కొనన్. ౧౫౧౬

సీ. వరకృత్తికాగర్భభవుఁ డౌట నీతండు కార్తికేయుం డస గణనకెక్కు;
సకలలోకములందు శాశ్వతబలుఁడయి శంకరు సుతుఁడు నిశ్శంకుఁ డగుచుఁ
గృత్తికాదులసంఖ్యఁ గీర్తింపఁబడు పట్కముగఁ బ్రభితంబయి జగములందు;
నాకారణంబున నలరు నీబాలుం; సాశ్వాతురుం డను సంజ్ఞతోడ;

తే. శుక్లమును గృత్తికలె యొక్కచోట స్కంది-తంబు గావింప దాన నీతండు పుట్టి,
నాకతంబున నీతండు ప్రాకటముగ-స్కందుఁ డనుపేర వెల్లొందు సకలజగతి.”

తే. ఈవిధంబున నామంబు లెల్లఁ దెలిపి-సకలదేవతలను గూడి సర్వలోక
వంద్యుఁడగు ధాతమిక్కిలివై భవమున-సత్యలోకంబుననుమహోత్సవము సలిపె.

క. అంతట నమరసమూహం-బెంతయుఁ దమ కష్టవితతి నెఱుకపఱచి, యా
ద్యంతము స్వకార్యసిద్ధిని-జింతిగించుచుఁ దారకకృతచేష్టాతురులై. ౧౫౧౭

సీ. పరమేష్ఠిఁ గనుఁగొని పల్కిరి నారదా! త్రిదశు లెల్లరు “దేవ! సృష్టికర్త!
ముల్లోకముల నేలు పూజ్య! యీశంకరతనయుఁ డాహవమునఁ దారకాసు
రునిఁ జంపకయమున్న జనసీజనకులకుఁ బరిచయంబును సల్పవలయు; నట్లు
సలుపకయుండిన సరవి శతానంద! నెయ్యంబుమెయి భవానియు భవుండు

తే. తాద భగవంతులగుట స్వాత్మజుని యుద్ధ
మునకుఁ బంపక యనుమతింపనియెడ నిక
నేది గతి మాకుఁ జేయంగ; నిపుడె తార
కాఖ్య రణమునఁ జంపఁగా నగు నితండు. ౧౫౧౮

క. ఆవల నుమామహేశుల-భావంబున కెఱుకపఱుపవలయు ముదమునన్
బావనమగు నీతని ది-వ్యావిర్భావమును గూర్చినట్టి విషయమున్.” ౧౫౧౯

ఆ. అనుచు బ్రహ్మదేవు నంఘ్రిపద్మంబుల-సన్నిధానమునను విన్నవించి;
రీవిధమునఁ బుట్టి దేవికి జ్యేష్ఠుఁడౌ-నాత్మజుండు నాపడాననుండు.” ౧౫౨౦

- క. అని మరలఁ దెల్పుఁబూనెను-మునివరుఁడగు నారదునకు ముదమున నపు డా ఘనుఁడు మహాదేవుఁ “శో-మునినాయక! ప్రకృత్యేష్ట పురవరమందుకొ. ౧౫౨౮
- క. పరదేవీపెద్దకొమరుఁడు-నిరతిక వసియించె; నపుడు నిర్జరగణముల్ సరసిజనంభవు వీడ్కొని-యరిగిరి స్వస్థానములకు నతిమోదమునకొ. ౧౫౨౯
- ఉ. తారకదైత్యనాశకుఁ డుదారగుణుండు మహాభుజుండు పెం పారఁగ నీవిధంబునఁ బ్రభావముతోఁడుత నుద్భవించె వి స్తారుఁడు కార్తికేయుఁడనఁ దా నుతి గాంచి, నమస్తవిర్జరుల్ గోరిక లూరె నంచు మది కంచుఁ దలంగఁగ నపు నారదా! ౧౫౩౦
- నీ. పార్వతీపుత్రుని వరజన్మకథనంబుఁ దెలుపు నీయధ్యాయ మిల నెవారు పరియింతురో, భక్తి బకనంబుఁ జేయింతురో, విమరో, వారి కేవిధమగు పాపభయంబేని పంచఁబఁగాశమై తొలఁగిపోవును మునితెలక! వినుము సంతానకాంక్షులౌ జనులు సమాహితులను దీని విన్నవో నతిశయగుణ
- తే. కలితులై నట్టి పుత్రులు కలుగఁగలరు పార్వతీసుతుఁ బోలినవారు నిజము; మహానినాయక! యిమ్మాట మదిఁ దలంప వలయును ద్రిసత్య మనుచు నిశ్చలముగాను.” ౧౫౩౧

ముప్పదియొకటవ అధ్యాయము

తారకాసురునిపైకిఁ గుమారస్వామి దండు వెడలుట

- ఉ. భావమునందు నారదుఁ డపారమువంబునఁ బొంగి, యమృహా దేవునిఁ గాంచి, భక్తిమెయి “దేవ! కమూచయ! సార్వతీసుతుం డేవిధి సంగరంబున సమిద్ధులొక, సురసంఘవైది, ను ర్భావునిఁ దారకాసురుని బల్కినిఁ జంపె నెటుంగఁజెప్పవే. ౧౫౩౨
- క. జననీజనకల నేయను-పునఁ గన్గొని పరిచయంబుఁ బొందెను; శింభుం డును దేవియు నాత్మజుఁ గనుఁ-గొని యేమియొనర్చి వెటుంగఁగోడెదఁ జెప్పుమా.”
- క. అని వినయంబునఁ బ్రార్థన-మును జేయఁగ నారదుఁ గని ముదమున శివుఁ డా ఘనుఁడు మహాదేవుఁ డిట్లని చెప్పందొడఁగె “నారదా! విను వత్సా! ౧౫౩౩
- చ. హిమగిరిరాజపుత్రిసుతుఁ డేఁజ్జెఱుఁ దారకదైత్య యుద్ధరం గమునను గూల్చి, నిర్జరులఁ గాచినయట్టి చరిత్ర మెల్ల, మో దము చెలువారఁ దాను దలిదండ్రులఁ గూర్చినిఁ జేరినట్టి వృ త్తమును వచించువాఁడ, నవధానమునకొ విను తత్త్వ మంతయుకొ. ౧౫౩౪

- ఉ. తారకరాక్షసుండు బెడిదంబగు బాధ నొనర్ప, యాతనా
వారము సైఃపఞ్చాలక ప్రభావము దక్కి విరించి చెంతకుం
జేరి ప్రణామము ల్పలిపి చిన్మయు నాపర మేష్టి గాంచి, బృం
దారకసంఘ మాతృపరితాపముఁ దెల్పిరి మానినాయకా! ౧౫౩౨
- చ. “సతతము మాపయిం బడి విశంకతఁ దారకరాక్షసుండు పె
న్వెతలను ముంచుచుండినను విశ్వవిధాతవు నై యొకింతయున్
మతి మము నెంచ కీక్రియ శమంబును బూని యెఱుంగకుండుటల్
శతధృతి! యేమి తెల్పుదుము సర్వశరణ్య! త్వదీయసన్నిధి? ౧౫౩౩
- ఉ. ఇప్పుడు శంకరాత్మజు నసీనపరాక్రముఁ గార్తికేయునిన్
దప్పక పంపి, యుద్ధమునఁ దారకదైత్యు వధింపఁజేసి మా
ముప్పుఁ దొలంగఁజేయుము; ప్రమోదముఁ గూర్పుము మాకు; దేవ! మీ
రిప్పని పూనకున్న సురలెల్లఁ గృశింతురు నిక్కునంబుగన్.” ౧౫౩౪
- ఉ. నారద! యీక్రియన్ సుర లనాథులకై వడి మ్రొక్కి వేడఁగా
వారిజసంభవుండు మునివంద్యుండు లోకపితామహుండు వి
స్తారకృపాన్వితుం డగుచు సర్వసుపద్యులు చూచుచుండఁగాఁ
దారకుఁ జంపు యత్నమునఁ దా నిటు పల్కెను గార్తికేయుతోన్. ౧౫౩౫
- ఉ. “ఓ పరమేశ్వరాత్మజ! మహోత్తమవిక్రమ! విశ్వశాంతిసం
స్థాపనతత్పరుండవు, ప్రశస్తదయాగుణశాలి వాడు; నీ
ప్రాపున లోకజాలములు రక్షితమై యలరారు; గాన నే
యాపద లొందకుండ దివిజావళిఁ గావుము తున్ది తారకున్. ౧౫౩౬
- ఉ. తారకదైత్యబాధల సతంబును బీడితులై మనంబునం
దారయలేక యూఱట మహోర్తి గృశించుచునున్న దేవతా
వారము నిన్నుఁ బ్రాపుగొని బాధలఁ బొందకయుండ్రుగాత! మా
తారకదైత్యు దేవసముదాయవిరోధిని గెల్పు మిప్పుడే.” ౧౫౩౭
- ఆ. అనుచు బ్రహ్మ తెల్ప నా కార్తికేయుండు-పలికె, వినుము మానివర! తెలిపెద;
నిర్జరాగ్రసీమ నిల్చి స్నిగ్ధగభీర-వాక్కులను బలికెను బ్రహ్మతోడ. ౧౫౩౮
- మ. “పరమేష్ఠీ! యిదే ఘోరవిక్రముని దేవద్యేషు రక్షోవిభున్
బారిగొందున్ సమరాంగణంబున బలస్ఫూర్తిన్ వెనన్ జూపి; నా
కిరవౌ వాహన మిప్పు డొక్కటి వడిన్ సృష్టించియి; మూర్ఖ! స
త్కరుణాసీరధి! యాలసింపకుము; తాత్పర్యంబు నూహింపుమా.” ౧౫౩౯

తే. అనఁగ భగవంతుఁడౌ బ్రహ్మ యపుడ కడఁగి
యా మహాదేవతనయున కతిముదమున
వాయువేగాత్మకము శిఖ వాహనంబు
నొసఁగె సురవరు లరయుచు నుండ హాని ! ౧౫౭౦

ఉ. తారకదైత్యుఁ జంపఁగఁ బ్రధానతమంబు. కోటిసూర్యవి
స్తారమహాప్రభాఁ సునిశితంబు, స్వర్ణ పరిష్కృతంబు నౌ
సారతరప్రభావయుతశక్తి నొసంగెను ; నట్టి శక్తి యెం
దారసినఁ గనంబడద యద్భుతమై తులతేక నారదా ! ౧౫౭౧

తే. అట్టి మహాసీయనకా శక్తి దిట్టతనము
తోడ ధరియించి, శంభుపుత్రుండు శక్తి
ధరుఁడు నా లోకములయందుఁ బరఁగు శాశ్వ
తంబయిన నామమునను నోతాపసేంద్ర ! ౧౫౭౨

ఉ. అంతఁ బితామహుండు హరునాత్మజు స్వసుప్త్యసేవ క
త్యంతము రక్షణార్థముగ నాదృఢితోడ నొనర్చి. ౧౫౭౩
బెంతయుఁ జేయఁ బఁపె : గవు శీవ్యరపుత్రుండు మ్రొక్కి బ్రహ్మకర్క
స్వాంతము పొంగుచుండ కిఖవాహనవర్యము నెక్కె వేడుకక. ౧౫౭౩

ఉ. భీమపరాక్రమాన్నితుఁడు విశ్రుత తేజుఁడు శంభుపుత్రుఁ డు
ద్దామగుణుండు శత్రుసముదాయభయంకరమై విరించిచేఁ
బ్రేమ ననుగ్రహింపఁబడి నెల్లచు నెల్లడ దీప్తిమంతమా
నామహాసీయశక్తి తన హస్తమునంచు ధరించె నుగ్రుండై. ౧౫౭౪

ఆ. అంతఁ ద్రిదశవర్యు లాపార్వతీపుత్రు-నగ్ర భాగమందు హర్ష యుక్త
లగుచుఁ గొనుచు నెంట నరిగిరి తారకు-పురికి యుద్ధదీక్షఁ బూని నియతి. ౧౫౭౫

చ. అతిభయదస్యనంబున సురావళు లుద్ధతి యుద్ధదీక్షమై
జతనముతోడ వచ్చుట నిశాచరనాయకుండైన తారకుం
డతులితరోషుండై విని, మహాబలవంతుల రాక్షసేంద్రసం
తతులను గూడి యత్నమునఁ దానెసఁగె నమరాభికాంక్షతో. ౧౫౭౬

తే. లెక్కపెట్టంగ రానట్టి యుక్కు మిగులు
హయములును గాలరులును గజచయసహస్ర
ములుఁ గొలువ యుద్ధదుర్ధర్ష మూర్తి యగుచు,
యుద్ధమునకను సిద్ధమై యుండె నెలమి. ౧౫౭౭

ఉత్సాహ. వరమయూరవాహనంబుపైన నెక్కి- యతిభయం

కరమునైన శక్తి బూని కడువడిం గుమారుఁ గు

ద్ధురత సర్వనిర్జరాళితోడఁ గూడిరాఁగ నా

శరవరుండు తారకుండు చక్కఁ జూచె నుక్కునఁ.

౧౫౮౮

సీ. శుద్ధసువర్ణ సంశోభితంబును, భీమపరచాస్యవాహనిభాసితంబు,

వివిధవర్ణపతాక నివహభూషితము నౌ రథవర్ణమును నెక్కి రాక్షసవరుఁ

డైన తారకుండు నేమ్యూరంబు కరంబు ఘోరంబగుచు నుండ ఖోణి కదల

సంగరరంగ విశాలస్థలమునకు బయలుదేతెను నష్ట పరమదారు

తే. ణంబు లయినట్టి దుశ్శకునంబు లంత-నంతఁ దోచుచునుండంగ నధికదర్ప

యుక్తుడై వాడు నిలువక యొక్క మొగిని-మిన్న మన్ను నెఱుంగక మేటిగతిని

క. మునివర ! యా యుత్పాతిము-లను దెల్పెద విచు; నభఃస్థలంబున రవిభే

దన మొనరిచి యల్కలు భూ-మిని దద్రగనికటమున భ్రమంపఁగఁ బడియె.

మ. హయరత్నంబుల కండ్లనుండి వడి బొప్పొంబుప్రపూరింబు సం

భయదంబై ప్రవహించె యోధగణముల్ భ్రాంతిస్థితిఁ జిత్తమెం

తయు నుల్లాసము దక్కఁగా, మలినయు క్తంబై నదై మోద మిం

తయు లేనట్లు నిడుత్సుకత్వమును జెందం గాననయ్యె మునీ !

౧౫౯౧

క. అతిభయదనిస్సంబుల-నతీతయముగఁ జేయుచును మహద్భుతముగ నా

క్షితిపైఁ బడఁజొచ్చెను ఖగ-తతి యేమని చెప్పనగును దారుణరీతి. ౧౫౯౨

చ. భయమును దెల్పు దుశ్శకునవారము నెల్లను దారకుండు గాం

చియు నిటు లించు కేనియును జిత్తమునగును దలంక కుదర్తి,

జయమును గోరుచు విపులచాపముఁ దాలించి యుగ్రమూర్తియై,

రయమున శంభుపుత్రు, సురరాజుని నొంపఁగఁజోయె నాజికి. ౧౫౯౩

సీ. ఎవ్వని తల్లి తా నెల్లలోకములకు భగవతియై గిరివర్ష్య పుత్రి

నా జననం బంది యతిభయకకగసంగరములందు దైత్యవారమును లీల

నిర్మూలనము చేయు నిశ్చలసామర్థ్యమున నొప్పించుడు; నేఘునుని తండ్రి

జగములనెల్లను సమయింప వలఁతియై గిరిశుఁ డ౯ పేరునఁ గీర్తితుండయి

ఆ. వెలయు; నట్టివారి కెలమి పుత్రుండయి-శక్తియుక్తుడయిన స్కందు నెవడు

జగతియందుఁ జెనకి జయము నొందఁగలాడు-ధైర్యయుక్తుడగుచు దాపసేంద్ర!

మఃప్పదిరెండవ అధ్యాయము

వమార తారకాసుర సంక్రామము

సీ. వినుము నారదమునీ! భేరిపణవముఖతూర్యనాదంబు లవార్యముగను
 నుభయసేనలయందు నురుతరసింహనాదంబులు చెలరేగె డంబుమీఱ;
 రథచక్ర నేమిఘోరరసంబులు నభ్యంతరాశ్రమునను నిష్కరంబులగుచు
 నిండె; భూతలమెల్ల నిలువక కంపించె నమ్మహాసంక్రామయత్నమునను;
 తే. నంత యుద్ధము ప్రారంభమయ్యె; నంత-లోన దేవర్షి సంఘంబులు గొలుచంగ
 నాకసమునందు నచ్చుతంబగు రథంబు-నెక్కి విధి యుద్ధమును జూడ నేగు దెంచె.

క. అమరులకును దానవులకు-నమితతుములమైన యుద్ధ మతిఘోరంబై
 యమరుటం గనుఁగొనవచ్చెను-గనులాసనుఁ డటకు పఠానిగణజవచితుతా!

లయగ్రాహి, ఒండొరులఁ జెండుచును భండము దేవతలు
 దండితన మొప్పంగను జండులయి రక్షో
 మండలముపైఁ గవియ మెండుకొను క్రోధమునఁ
 బిండుగొని రాక్షసు లఖిండరుషతోడఁ
 గండు మిగులంగ సుర కాండమును నుద్ధరి
 బిండివడుచట్లుగను మెండుకొని వ్రేయఁ,
 మండగము మీఱఁగను గొండనుచుఁ గేకలిడు
 చుండిరి పరస్పరము బెండువడఁజేయఁ. ౧౫౫౭

ఉత్సాహ, పాకశాసనుండుఁ ఘోరవజ్రమునను దైత్యులఁ
 వీరకఁ జంపఁదొడఁగె నొక్కవ్రేటునకును బెక్కురఁ,
 దాఁకి బలపరాక్రమాధిదారుణారివీరులఁ
 బ్రాకటముగ నాజియందు బహుళేశ క్తియు క్తుండె. ౧౫౫౮

క. ఆవిధముగ వరుఁడును-జేవ మెఱసి పాశమునఁ బ్రసిద్ధభటుల ర
 ఖోవీరులఁ గట్టి చంపె మ-హావీరుం డగుచుఁ దనదు నస్త్రముచేతఁ. ౧౫౫౯

తే. త్రిదశవరు లెల్ల రణమునఁ దీవ్రబాణ-ముల ననేకంబులను గొని పూన్ని దనుజ
 వీరు పైనికనిచయంబు ఘోరముగను-గొట్టి పడవేయసాగిరి ఖోజియందు. ౧౫౬౦

మత్తకోకిల, తార్తికేయుఁడు యుద్ధరంగ ముఖంబునందున నిల్చి వి
 స్ఫూర్తిఁ దారకుతో నెదుర్కొని పోరుచుఁ బలవిస్ఫుర
 న్మూర్తియై కడు నుక్కుమీఱిన ముఖ్యదైత్యచయంబు న
 త్యార్తి మున్దంగఁ జంపుచుండె మహాదృఢోత్సృకయు క్తుండె. ౧౫౬౧

ఉ. దేవత లేయు బాణముల తీవ్రత కోడి పరాక్రమాధ్యర
క్షోవరులెల్లఁ ద్రెల్లి నడిఁ గుప్పలు కుప్పలుగాఁగఁ గూలి రా
రావము చేయుచుఁ, దొరుగ రక్తము తారకరాజుచెంతనే
కావరమెల్లఁ దీటునటు గన్గొన దుర్లు టమైనరీతిగఁ. ౧౫౬౨

ఉ. తేరులు సైంధవంబులు మదించిన యేనుఁగులున్ సుగాస్త్ర వి
స్తారహతిన్ వడిన్ గెడసి సంగరంగమునందు నిండి, దో
స్సారము వీడి తెల్లని నిశాచరవర్గక చేతఁబులఁ
జేరి యగమ్యమయ్యెఁ గడు నిఘరమై భువియెల్ల నారదా! ౧౫౬౩

క. మునినాథా! హతులగు దైత్యనిచయరక్తములు గడు భయంకరరూపం
బున రెండుసేనలకు నడు-మను బ్రవహించెఁ గనరాని మహిమ నెనయుచుఁ.

ఉ. ఈవిధి సైన్యమెల్ల నశియింపఁగఁ దారకరాక్షసుండు ధు
ర్భావముతోడ శంకరుని పట్టిని బెల్లుగఁ జుట్టుముట్టి దే
వావలి యాత్మ భీతిలఁగ నత్తటి నెక్కటి కయ్య ముద్ధతిఁ
జేవదలిర్పఁ బూనె వడిఁ జేయఁగ నారదహానిచంద్రమా! ౧౫౬౪

ఉ. వేనకువేలు బాణములు భీతి జనింపఁగఁ దొరకుండు బ
ల్పానికతోడ నేయ హరు పుత్రుఁడు నవ్వుచు వానినెల్ల లీ
లానిహితాస్త్రసాధనములఁ ధరఁ మత్తుమురొచు రాలఁగా
దానవభర్త గన్గొనఁగఁ దా నొనరించి వెనక సరోఁపుండై. ౧౫౬౫

క. గౌరీసుతుండు వేసె న-వారితగతి చండబాణపంక్తుల; వడి నా
తారకుండు నుగ్గుచేసెను-దా రక్షోగణము పొంగఁ దన నేర్చునకుఁ. ౧౫౬౬

తే. ఇట్లు లొండొరులును శరవృష్టి ముగ్ధు-చును బ్రతిక్రియ యొనరించుచును వెలింగె;
దేవకిన్నరగణములు ధృతిఁ గలంగి-విస్మయముఁ బొంది రాయుద్ధవిధముఁ గాంచి.

తే. కాలదండనిభంబు బంగారుపుంఖ-ముల విరాజిల్లు నతిఘోరములగు బాణ
నిచయములఁ గ్రోధదీప్తుండై నిఘరముగ-నేసి తారకుఁ డాస్కందు గాసిపెట్టె.

చ. కడువడిఁ గార్తికేయుఁడు నికామబలంబున నారిఁగూర్చి య
ప్పుడె యొక యర్థచంద్రశరముఁ బరఁగించి నిశాచరాస్త్రముల్
పొడియగునట్లు గొట్టి, కడుఁ బొంగుచు వంగిన గణ్ణు లుండి వే
ర్వడిన దశాంబకంబులను రాక్షసవద్యులపైన వేసెనఁ. ౧౫౬౭

శా. ఆ బాణాహతిఁ దారకాసురుఁడు మూర్ఖాయత్తుండై మిక్కుటం
బొ బాధం భరియింపఁజాలక, రథంబందున్ వెనక దోఁగి య

- చొచ్చి బద్ధుండయినట్లు లుండి, ఊణ మేచొప్పం గనక లేక మూ
ర్ఛాబాహుళ్యము వీడఁ, దెల్వఁ గని హర్యక్షధ్వనిం జేయుచుకొ. ౧౫౭౧
- తే. లేచి మాటికిమాటికి నేచి సింహ-నాద మొనరించుచును శాంత మేది క్రూర
మై మహాజస్సు గలయట్టి యాత్మశక్తి-వై చె స్కందునిపై ననివాద్యుడగుచు.
- క. దనుజుని శూలము మెఱయుచు-ఘనబలుఁ డౌ కార్తికేయు కరశూలముచే
తను భస్మంబయి యడఁగెను-మునివర! యచ్ఛతము చిత్తమున వెన గలుగక.
- ఆ. దానఁ గ్రుద్ధుడగుచుఁ దారకాసురుడు సె-లవుల దీటుచును బలంబు మెఱసి
యొక్కు గదను బూని యురుగతి స్కందుని-ప్రేసె సురగణంబు బెగడువడఁగ.
- శా. భీమంబైన గదాయుధంబు దనపై వేగంబుతో రాఁగ ను
ద్దామంబైన స్వకీయమా గదను హస్తంబందునకొ దాల్చి సు
స్థేమం బొప్పఁగఁ గొట్టె స్కందుఁ; డదియుకొ దేజంబుతో ముక్కలై
భూమిం దాఁ బడి, నంతఁ జేతఁ జఱచెకొ బొల్పేది చూర్ణంబుగాక. ౧౫౭౨
- తే. అంత నతిరోషమునఁ దారకాసురుడు-సింహనాదంబు చేయుచుఁ జే మఱిండు
గదను నుద్ధతిఁ బూని యా కార్తికేయు-పైకి నుకోకెను నాధ్వచు భయదరీతి.
- మ. గద చేతం గొని మీఁదికిం దుముకు వాక్పాదవ్యయుక్తికొ భయా
స్పదుఁ డౌ తారకరాక్షసాధిపుని చేష్టల్ గాంచి స్కందుండు తా
నదయుండై కడఁకకొ టురప్రమున నుద్యద్రీతి నాతారకుకొ
హృదయావేదన పుట్టఁ గొట్టెను సురల్ హేలాగతికొ జూడఁగక. ౧౫౭౩
- తే. ఆ టురప్రప్రతాడితుండై మహాసు-రుండు యుద్ధరంగంబున గండుమిగిలి,
ప్రళయకాలంబునందలి జలదము క్రియ-బెట్టుగా నార్చె సురవరుల్ భీతి నొంద.

ముప్పదిమూడవ ఆధ్యాయము

కమారస్వామి తారకాసురుని వధించుట

- తే. అంత యమదండనిభములై నట్టి ఘోర-బాణములు గొని పార్వతీవరతనయుండు,
ధ్వాన మొనరించునాఘోర దానవపతి-బెట్టుగాఁ గొట్టె నసువులు వీడునట్లు.
- తే. వాడికోలల వేడిమి కౌడుగఱచి-రత్నదండముచే భీకరం బగు దృఢ
శక్తి చేనంది ప్రేసెను స్కందుమీఁద-బెట్టిదంబుగఁ గ్రుద్ధుడై మిట్టిపడుచు.
- క. దేవతలకేని దుస్సహ-మై వెలుఁగుచు శక్తి కడు భయంకరముగ రా
భావంబునందు భీతిలి-దేవత లెల్లరును మూర్ఛఁ బ్రెల్లరి మానీ! ౧౫౭౪

చ. కమలభవుండు స్వస్వయనకార్యము దివ్యమహర్నియుక్తుడై
సమరమునందు దైత్యకృతశక్తి మహాపదఁ బొందకుండు న
ట్లమలినభక్తితోడ గిరిజాత్మజు రక్షణకై యొనర్చె; హా
సము నొనరించి మణ్ముఖుండు స్వప్రథితోత్తమశక్తిఁ బూనికక. ౧౫౧౨

చ. కరమునఁ బట్టి, తారకునిఁ గన్గొని, యాతని శక్తిఁ గొట్టిన
చ్చెరువుగ భస్మమై సమసఁ జెచ్చెర నెల్లరుఁ జూడ; స్కందుమై
పరమముదంబుతో నమరవర్షులు వ్యోమమునుండి పొంగుచుక
వరుసగఁ బూలవర్ష మనిపారితేలై కురియించి రెంతయుక. ౧౫౧౩

సీ. కార్తికేయుని పరాక్రమమును గని సిద్ధగంధర్వుఁ బ్రభుత్వకలితులైరి;
బ్రహ్మదేవుండు మదిఁ బరమసంతోషియై పాశ్చాత్యురుని శక్తి సన్నుతించె;
మునినాథ! తారకు మనమునఁ గ్రోధంబు పెక్కుమడుంగులు వృద్ధిబొందె;
నపుడు ఘోరంబగునట్టి చాపంబు వేగమే కైకొని విపులముగను

తే. సమరదుర్జయుఁడయిన యా స్కందమూఁద-బాణవర్షము గురియించి వరుసఁ గప్పి
తన్మయారంబు నతివీడితముగఁ జేసె-దారకుండు నారదా! తతదర్పఁ డగుచు.

సీ. శంభుసుతుండు నిశ్శంకఁ దారకుఁ డేసినట్టి బాణంబుల కన్నిటికి స్వ
కీయబాణంబుల గీటడఁగించి సన్మునిజనసత్తమా! యినసహస్ర
శతసమప్రభుఁడయి యతిశయంబుగ వెల్లుచుండె; నాలోన నాఖండలుండు
రాక్షసశ్రేష్ఠుల నక్షీణబలమున సమయించి స్కందుని సన్నిధికిని

తే. నరుగుదెంచెను; నారదా! యపుడు పార్వతీసుతుండు చిత్రమైనట్టి దివ్యపర్వ
తోపమంబైన భవ్యమయూరవాహ-నంబుపైనుండి విలసిల్లె డంబుమూట.

క. మునినాయక! యింద్రుండును-ఘనమగు నైరావతాఖ్యగజముపయి భీ
తిని గొల్పుచు నసురులకుక-గనిపించెను; సమరభూమి గనుఁగొని వారిక.

ఆ. భీమవిక్రమమున భీకరాకారుడై-బాణవర్షమునను బరమశివుని
తనయు నింద్రుఁ గప్పి తపియింపఁ దచ్చర-పంక్తి జెండి రధికబలము వెలయ.

క. ఉరుతరవిక్రమవంతులు-సురేశశక్తిధరు లవని తోఁభింపఁగ ను
ధురసింహనాదముల నా-శరవరుఁ దారకునిఁ గలఁచి చయ్యనఁ గడిమిక.

ఉ. ఘోరతరంబులై వెలయు కోలలఁ దారకుమూఁద నేసి దో
స్సారముఁ ద్రుంగఁజేసి రవిశంకత; నింద్రుండు గండుమూటి యా
తారకరాక్షసుం గదిసి తా భీదురంబును వైవముక్కలై
ధారుణీపైఁ బడెక దితిజు దారుణవక్షము దాఁకి యద్రియుక. ౧౫౧౪

ఉ. అంత ననంతమైన దుష్ట నాశరవర్షుడు కన్ను లెఱ్ఱగా
నెంతయు మంచి ఖడ్గవర మెత్తి కమారుని పైఁ నున్నాడు
ద్భ్రాంతిని బొందునట్లుఁజేసె; దశ నామే కడుఁ గ్రోధయుక్తుడై
స్వాంతమునందు శంకరుని పట్టి నితాంతము భీకరాకృతిక. ౧౫౯౦

మ. భగవంతుం డగు పారస్వతీసుతుఁడు కోపప్రోజ్జ్వలుండై యనం
తగతికొ గోలి మయూర మాశరునిపైఁ దాఁ ద్రుంచెఁ దశ్శతయు
క్తగురుప్రోజ్జ్వలహస్తముకొ వడిని; నాదైత్యుఁడు సవ్యేతరం
బగు హస్తంబున ఘోరమా పరిఘ నుద్యుద్ధితి శోభిల్లగాక. ౧౫౯౧

క. సేనానిపైకి మముకం-గా నప్పుడు బ్రహ్మదత్తఘనశక్తిని బ
ల్పానిక స్కందుఁడు తాఁక-దానవుపై వైచె నాజి దారుణావీరిక. ౧౫౯౨

మ. అతిఘోరంబగు శక్తి నీలగిరితుల్యకాదుఁడౌ తారకు
న్వితతప్రక్రియఁ దాఁకి యెంతయును నిర్దిద్రప్రభావంబుతో
క్షీతి గంపింపఁగఁ జంపె; వాఁ డొకఁగె సంక్షీణాత్ముడై భూమిపై
దితిజుల్ దిక్కజి పాజి మానసము లెంతే భీతిలకొ నారదా! ౧౫౯౩

ఉత్సాహ. తార కాసురుండు తనదు తనువు పీడ దేవతా
వారమెల్ల నాత్మలందు బహుళమోద మందుచుకొ
గోరికలు చెలంగఁ బొంగి కూడి యాడి రెంతయుకొ
నారదా! దిశల్ నెలింగె నవ్యకాంతియుతములై. ౧౫౯౪

క. దినకరుఁడు విశదతేజః-బున వెలిఁగెను సకలజగము పూర్ణామోదం
బున సుస్థిరమయి వెలసెను-వచుజుఁడు భువి బడిచయపుడై తాపనవర్యా!

ముప్పది నాలుగవ అధ్యాయము

కమారస్వామి తలిదండ్రులకడ కరుగుట

తే. నారదా! విను మంత బృందారకనము-దాయ మద్రిజాపుత్రు నితాంతతృప్తుఁ
గాఁగఁ బూజించి రప్పుడు గంధపుష్ప-ధూపదీపాదివివిధసంస్తుతులతోడ.

చ. ప్రజలకు నీశ్వరుండయిన బ్రహ్మ ప్రమోదము నంది యాత్మలో
నిజవరహంసవాహన మనిందితిదివ్యవిమాన మెక్కి, దై
త్యజయి గుమారు వణ్ణులుని దద్దయు వేడుక పెంటఁగొంచు దా
ను జన మహేశు సన్నిధికి సుత్యమునౌ రజతాద్రిసీమకుక. ౧౫౯౫

క. శంకరు సమ్ముఖమునకుం-బంకజభవుఁ డపుడు చేరి పరమముదమునకొ
గొంకక స్కందునిఁ దోడ్కొని-పొంకంబుగ మాటలాడఁ బూన మునోద్రదా!

చ. “జగముల కెల్లఁ దల్లియయి సర్వసుపర్వగణార్చితాంఘ్రియై
జగముల సన్నుతిం గనిన శంభుని రాణి పరాంబ దేవి యా
సుగుణగణాధ్య సీజననిసుమ్ము; జగద్విదితుండు శంకరుం
డగు జనకుండు; వీరికిఁ బ్రియాత్మజుడై తగు నీవు పుట్టువా! ౧౫౯౯

క. చేయుము భక్తిసమస్కృతు-లీయుమకు మహేశ్వరునకు; నిటనుండి జగం
బాయతిఁ బాలింపుము ప్ర-జ్ఞాయుతుడవు నై జనకుల సన్నిధి స్కందా!”

క. నారద! విను మీరీతిగ-సారసభవుఁ డాగుహునకు జనకులఁ దెల్పం
గోరిక నుమామహేశ్వరు-లారసి మదిఁ దెలిసి రప్ప డాత్మజునిఁ దమిన్.

చ. జనకులకుం బ్రణామములు సత్వఁ గుమారుండు భక్తియుక్తుడై;
మనమున దేవి పార్వతి యమందముదన్విత్తయై వెనక దనూ
జునిఁ దన యంకసీమ నిశి, శోభిలుచున్న తదీయరూపమున్
గని, కడు వత్సలత్వమునఁ గాంచెను సంతస మొప్పుగా ముని! ౧౬౦౨

చ. మదిఁ గడు సంతసించుచుఁ గుమారుని రాకకుఁ బొంగి యప్పుడే
త్రిదశసమూహముం బిలిచి ప్రీతి దలిర్ప మహోత్సవంబు న
భ్యుదయపు వాంఛఁ జేసె; నట కుత్సుకుడై భగవంతుడౌ రమా
హృదయవిభుండు శ్రీహరియు నెంతయు వేడుక వచ్చె నారదా! ౧౬౦౩

చ. కనుఁగొనె విష్ణుమూర్తి తమిఁ గమ్రశరీరునిఁ గార్తికేయు దే
వ్యనుపమవత్సలత్వమున కాశ్రయమై వెలుఁగొందువాని శో
భననిఖిలాంగసంయుతునిఁ బార్వతికిం గడుఁగూర్చువాని నొ
య్యన మునివర్య! భావమున నాహరి కోరిక మించ నెంచె దాన్. ౧౬౦౪

ఉ. ఈ పరబాలకుండు గణేయింపఁగరాని సుభాగ్యసంపదన్
దేవికిఁ గూర్చువాఁ డగుచుఁ దేజముమీఱఁ బరాంబయంకమున్
వావిరిఁ జేరి సంతస మపారముగాఁ గనుచున్నవాడు; నా
కీవరభాగ్య మెట్లు ఫలియించునో దేవియమోఘసత్కృపన్. ౧౬౦౫

సీ. “ఈ పరదేవికి నేఁ బుత్రులను గాంచి స్థిరతరం బైనట్టి పరమముదము
సంతరంగంబున నందుచు దేవిదివ్యాంక మారోహించి యనుపమాన
మైన తపీయభవ్య స్తన్యసుధను నాప్యాయనంబుగఁ గ్రోలునట్టి భాగ్య
మెన్నఁడు కలుగునో, యిష్టార్థసంపూర్తి యెప్పుడగునో దేవికృప” నటంచుఁ

ఆ. బరమపూరుషుండు భగవంతుడగు హరి-తలఁచి తలఁచి వేడ్కఁ దనువు మఱచి
దేవిపాదసన్నిధిని దృఢభక్తి సా-ష్టాంగవందనముల నాచరించె. ౧౬౦౬

- ఉ. భావమునం బరాంబ హరివాంఛ నెఱింగి యపారమా కృపక
దేవవరేణ్యు విష్ణుఁ గని “దైత్యనిఘాదన! సీమనోరథం
బే వినినట్టిదానను; ద్వదిచ్చమెయిన్ జనియింతు వీవు వే
నావరపుత్రరూపమున; నమ్ము” మటంచును బల్కె నారదా! ౧౬౦౭
- ఉ. అంత ముకుందుఁ డీశ్వరుల యాజ్ఞను బొందె స్వకీయమైన శు
ద్ధాంతముఁ జేరబోయె; బరమాదృతితోడ నుమామహేశులక
స్వాంతమునందు నిల్చి కడు సన్నుతిచేసి నమస్కరించి య
త్యంతముదంబు నిండఁగ నిజాలయసీమల కేగి రెల్లరుక. ౧౬౦౮
- చ. సమరమునందు బల్చి నివిజప్రజకంటకఁడై యఖండివి
క్రమమున మించు తారకని మృత్యునల్లెఁ దెల్లఁగ నేసి ధీమహా
పమునను రాక్షసాళివిభవం బడఁగించిన కార్తికేయు న
త్యమిత శుభావహంబయినయట్టి చరిత్రము వేడ్కఁ దెల్పితిక. ౧౬౦౯
- క. తలిదండ్రుల పరిచయముం-గలుగుట పాశ్చాత్యురుచకుఁ గడు వికదముగాఁ
దెలిపినవాడనుగద! ని-శ్చలమతి విను మింకమీ ద సంయమించుదా! ౧౬౧౦
- చ. జగదధినేతయైన హరి శాంభవికిం బ్రియపుత్రుఁడై యనం
తగుణవరిఘ్నఁడై జగతిఁ దా గణనాఘుఁ డటన్న యాఖ్యచే
నెగడి కరీంద్రవక్త్రుఁడయి నిచ్చును దేవవరప్రపూజ్యతక
దగి విలసిల్లినట్టి చరితక; వినిపింతును విన్ను నాదా! ౧౬౧౧

ముప్పది యయిదవ అధ్యాయము

గణపతి జన్మవృత్తాంతము

- మ. మునినాథా! యొకనాఁడు శీతగిరిసంఘాతం దమిం గూడి శో
భనమా భూతలమందునక దిరుగఁగా భావించి సద్గంబునం
దున పాశ్చాత్యురు నుంచి వే యరిగి సంతోషంబునం గాంచె నొ
య్యన రమ్యంబగు కాననంబు బహువృక్షాకీర్ణ మశ్శున్నతిక. ౧౬౧౨
- మ. రమణీయంబగు మందిరం బచట నిర్మాణంబుఁ గావించి య
య్యమతోఁ గూడి వసించె శంకరుఁడు నిత్యోత్సాహియై; మానిన
త్తమ! యిట్లుండఁగ నొక్కనాఁడు నిజసద్గంబును లోకేశ్వరిక
రమణిక నిల్చి సదాశివుండు ప్రమథప్రవాతంబు సేవింపఁగక. ౧౬౧౩
- క. వనసంభవకుసుమంబుల-ఘనసంతోషంబుతోడఁ గైకొనిరా నే
ర్పెనయఁగ నరిగెను; నచ్చట-దన సేవకతతిని గూడి తలిరుల మిగులక.

తే. సంగ్రహించుచునుండి యచ్చటనె సమయ
మధికముగ దాటిపోవుట యంతరంగ
మందుఁ దలఁపఁడు శంకరుఁ డామనోహ
రంబయిన కాననముఁ జూచు సంబరమున. ౧౬౧౫

ఉ. స్నానము చేయు వేడుకఁ దుపారగిరింద్రతనూజ గౌరి యిం
దైన హరిద్రమున్ మదికి హాయిగ దేహమునిండఁ బూసి యా
లోనఁ దలంచె నెంతయును లోకములం బరిరక్షచేయు నే
ర్పూనిన దేవి స్వీయగృహ మొప్పుగ నెవ్వరు కాతు రంచెదన్. ౧౬౧౬

మ. హరిసంప్రార్థనముం దలంచి యపు డా యద్రీంద్రు సత్పుత్రి భా
సురరమ్యస్వశరీరస క్త యగుచున్ శోభిల్లు నాలేపమున్
గర ముప్పొంగుచు హస్తపద్మముల శృంగారంబుగా రాచి యా
పరమైశ్వర్యసమేత పుత్రుని జనింపఁజేసెఁ జిత్రంబుగన్. ౧౬౧౭

ఆ. పసపుముద్దచేతఁ బార్వతి యతిమహి-మాశ్శ్య స్మష్టిచేసినట్టి పుత్రు
రూప మేర్పడంగఁ దాపసినాయకా!-వినుము తెలుపువాఁడ విస్తృతముగ.

మ. విమలుండై యరుణప్రభాకలితుండై వెల్గొందుచున్ దివ్యరూ
పము మధ్యందినభానుసన్నిభము నై భాసిల్లఁగా రమ్యన
క్తముతో దీర్ఘబలిష్ఠబాహువులతో రాజిల్లి యత్యంత ది
న్యమునాఁ బార్వచ్చక్ర తేజ మమరెన్ వర్ణ్యంబునై నారదా! ౧౬౧౮

క. పుత్రుఁడు లంబోదరుండై-నేత్రత్రయయుక్తుఁ డగుచు నెగడుట హిమవ
త్పుత్రి మదిని విష్ణుం డీ-చిత్రశరీరుం డటంచుఁ జెలగుచు నంతన్. ౧౬౧౯

చ. సకలగణేశ్వరుం డనుచు సంతస మొప్పుగ నందనున్ మహా
త్ముక యయి యంకమం గునిచి శుద్ధదరస్మితవక్త్రయై యనం
తకరుణతోడ స్తన్యమును దా నొగి నిచ్చి యనంతరూపయై
యకలుషయైన దేవి పరమాంబిక పుత్రునిఁ జూచి యిట్లనెన్. ౧౬౨౦

మ. “తనయా! స్నానము చేసినచ్చెదను; స్వాంతంబందునన్ ధైర్యమున్
గొని యంతఃపురరక్షణంబు సలుపన్ బోలున్ గడున్ దక్షతన్;
విను నీ విప్సని చేయఁగావలయు; నే వేగంబ యిచ్చోటికిఁ
జనుదెంతున్; నిలు మిందు నాపురమునన్ శ్రద్ధాయతిన్ సుస్థితిన్.” ౧౬౨౧

చ. కొమరున కిట్లు లాజ్ఞ యిశి గోత్రవరాత్మజ దేవి వేడ్క స్నా
నమునకు నింటిలోనికిఁ జనంగ నటన్ బురరక్షసేయుచున్
సుమహితచిత్తుండై భువననుత్యుండు విష్ణుండు పార్వతీసుతుం
డమితబలుండు ద్వారపథమందు వసించెను జాగరూకతన్. ౧౬౨౨

క. ఆనమయంబున శంకరుఁ-డాన క్తిని దివ్యకుసుమహస్తఁడయి మహా-
ల్లాసతి వనప్రదేశముఁ-బాసి పురికి వచ్చెఁ ; జూచె బాలకు నచటన్. ౧౬౨౪

క. ఈపురరమ్యద్వారం-బేపున రక్షించుచుండు సీబాలుం డే
ప్రాపున విలసిల్లునో యని-లోపలి కడుగిడఁగ నాత్మలో శివుఁ డెంచన్. ౧౬౨౫

క. శూలంబు నెత్తి దేవీ-బాలుం డాదేవదేవు భవనముఁ జొరఁగాఁ
బోల దనుచు వారించెఁ ద్రి-శూలాఽయుధపాణి నధికశూరత వెలయన్. ౧౬౨౬

మ. కడునుత్సాహముతోడ దేవిని గఁచంగా నెంచి పుష్పాలి నే
ర్పడ నేర్పొప్పఁగ సంగ్రహించి భవనద్వార ప్రవేశంబుఁ జె
న్వడి గావించు మహాద్యమంబును వెనక్ వారించు నాబాలు మం
దుడుకుల్ స్వాత్మను నెంచి మూఁడుకనులం దోరంబుగాఁ గాంచుచున్. ౧౬౨౭

శంకరుఁడు గణపతిపై శూలంబుఁ బ్రయోగించుట

క. దేవీసుతుం డటంచును-భావంబునఁ దెలియలేక పరమశివుఁడు కొ
పావిష్టుండయి బాలుని-పై నడి శూలంబు వైచెఁ బలుంబల మొప్పన్. ౧౬౨౮

క. శూలం బతిఘోరంబై-చాల వెలుంగుచును బోయి సత్పరమ యుమా
బాలకుని శిరము నిలపైఁ-గూలిచి భస్మంబానఁచెఁ కొంకక యంతన్. ౧౬౨౯

తే. ప్రాణములఁ బాయఁడయ్యెను బార్వతీకు
మాదుఁడు విశీర్షఁడయ్యెను ; మన్మథరిపుఁ
డౌ మహేశ్వరు శూలంబు నాకునూరు
ననువులను హరియింపని దయ్యె నపుడు. ౧౬౩౦

చ. ఇది యిటు లుండఁగాఁ ద్రిభువనేశ్వరి పార్వతి మజ్జనక్రియల్
కొదుకక నల్పి, నెచ్చెలులు కూర్చిమెయిం దను గూడి రాఁగ న
మృదమున వచ్చె నచ్చటికిఁ బుత్తునిఁ జూడఁగ వేడ్కతోడ ; న
య్యదనున శీర్షహీనుడయి యాత్మజుఁ డుండుటఁ గాంచె వింతగన్. ౧౬౩౧

చ. మునివర ! ద్వారసీమను బ్రమోదముఁ దక్కి శిరోవిహీనుఁడౌ
తనయుని రీతిఁ గాంచి, మదిఁ దాఁ గడు భీతిని బూని, వెంటనే
కనుఁగొని యాదిదేవు నటఁ, గారణ సూరయు వేడ్క ప్రశ్నమున్
వినయముతోడఁ జేసె విను, విశ్రుతదివ్యగుణాఘ్య శంభునిన్. ౧౬౩౨

క. “త్రిదశవరోత్తమ ! దేవా !-కొదుకక నాసుతుని తలను గొనకొని యిటు బూ
డిదగా నొనరించిరో లో-నదయత సీద్వారసీమయం దెవ రీశా !” ౧౬౩౩

క. అనవుడు శివుండు “పర్యత-తనయా ! దేవీ ! యెఱుంగఁ దనయుండని సీ
కును వీని ; మార్గరోధకుఁ-గను నెంచి శరంబు బూదిగావించితి నే.” ౧౬౩౪

శా. అంతం బార్యతి యంతరంగమునఁ గోపావిష్టయై శంభు న
త్యంతక్రోధముతోడఁ జూచి యనియె “ధర్మజ్ఞ ! శీఘ్రంబు నా
వంతం దీర్పఁగ మత్కుమారుని తలక భద్రంబుగా నిమ్ము; నే
స్వాంతంబందున నోర్వఁజాల” నని విభ్రాంతాత్మయై పల్కఁగఁ. ౧౬౩౫

గణపతి గజవక్త్రం డగుట

సీ. భగవంతుఁడగు శంఖుఁ డగజ పల్కిన వాక్యమామ్నాయ మాలించి యాక్షణంబు
బయలుదేఱెను దయఁ బ్రియతనూజునకుఁ శిరమును వెదకి తెచ్చి యొసఁగంగఁ,
నధికమా వాంఛతో నవని నన్వేషింప నొక్క కాననసీమ నుత్తరదిశఁ
దలయంపిగా నుంచి తప్పక శయనించు నురుబలాభ్యం బగు నొక్కకరిని

తే. గాంచి యాదేవదేవుండు కరిశిరంబు
నటుక దోపంబు రా దంచు, న్యాయ్యమంచుఁ
దలంచి దానిని ఖండించి తలను దెచ్చి,
పుత్ర దేహంబునకుఁ బెట్టె మునిన గేన్ద్ర !

౧౬౩౬

మ. పరదేవీవరపుత్రుఁ డీతఁడు తగ్గఁ బ్రఖ్యాతుఁడౌ నెప్పుడుఁ
గరివక్త్రండు గణేశ్వరుం డన లసత్కిల్యాణసంధాయయై
ధర సంచుక వచియించి శంకరుఁడు తత్తాత్పర్య మూహించి యా
హరియే యంచుఁ దలంచి బాలకుని సత్యంతప్రమోదాత్ముఁడై. ౧౬౩౭

ఉ. అంకమునం గజాననుని నాదృతి నుంచి మహేశ్వరుండు తా
నంకిలి లేని కూర్చి వెలయంగను లాలన హాచరించుచుక
బొంకముతోడఁ బుత్రుఁడయి పొల్పెనలారెడు విష్ణు నాత్మలో
శంకగలట్టివాఁడువలె శాంతమృదూక్తులఁ దృప్తిచేయుచుక. ౧౬౩౮

మ. అపరాధం బొసరించినట్టులు శివుం డాత్మక విచారించి ని
ష్కపటత్వంబున మార్దవంబులగు వాక్యప్రక్రియ ల్చాపుచుక,
ద్విపవక్త్రం దనియించి, “నీదు శిరము స్వే త్రుంచి శూలంబుచే
నపరాధిత్వము నొందినాఁడను ద్రిసత్యం బిద్ది నారాయణా !

౧౬౩౯

శా. దేవా ! ద్వాపర కేషమందున ధరిత్రిక దేవకీగర్భమం
దీవుక శ్రీవసుదేవసదృమున నెంతేలీల మూర్త్యంతరం
బావేశక ధరియించి పుట్టఁగల, వే నవ్వేళ నీతోడుతక
గావింపంగలవాఁడ శోణితపురిం గయ్యంబు నారాయణా !

౧౬౪౦

మ. అతిఘోరంబగు సంగరం బొదవు సత్యం బో జగన్నాథ ! య
ద్భుత మంచుక భువనాళి నెల్లరు గనక దోడ్తోడ భీమాహవ

క్షీతి నీచేత సఖాలహస్తుఁడను నై చేష్టావిహీనస్థితిఁ
మతిసంభ్రాంతిని స్తంభితుండ నగుదున్ మన్నింపు నారాయణా! ౧౬౪౧

క. సత్యము సత్యం బియ్యది-కృత్యంబగు” నంచు శివుఁడు గిరిరాజసుతా
పత్యంబగు శ్రీహరి మది-కత్యంతామోద మెసంగ ననియె ముసింద్రదా! ౧౬౪౨

ఉ. అంతట సర్వ లోకవిభుఁడైన మహేశ్వరుఁ డావనంబునం
దెంతయు సంతసంబున మహేశ్వరిఁ బార్వతిఁ గూడి తృప్తి న
త్యంతము గొన్నిమాసములు తా వసియించి సుఖస్థితిఁ భు
స్సాంతముతోడ జ్యేష్ఠసుతు స్కందునిఁ గాంచంగఁబోయె నారదా! ౧౬౪౩

తే. తారకాసూదనుండు కుమారుఁ డుండు
పురికిఁ బార్వతితో గజముఖునితోడఁ
జేరి సంప్రీతహృదయుఁడై శివుఁడు ముదము
నను వసించె సుతద్వయమును సరయుచు. ౧౬౪౪

శ్రీ. బ్రహ్మస్వరూపిణి పరమేశ్వరి మహేశుఁ గనుఁగొని పలికె “నొక్కతటి మనము
కై లాసమునయందుఁ గాశేపురంబున వాసంబుచేయుద మాసతోడ;
నింతియకాక యింకెందు మనోహరస్థలములు గలవో, యా స్థలములందు
నిచ్చావిహారంబు లెంతయుఁ గావించివత్తము మరల నిప్పట్టణమున”

తే. కనుచుఁ బల్కుచు నాడేవి యాదిదేవు
తోడ, నిర్దురు పుత్రులతోడఁ గదలి
ప్రమథగణములు వెంటరాఁ బ్రమదమునను
గోర్కె దీఱంగ విహరించె త్నోణియందు. ౧౬౪౫

క. లీలావినోదములలోఁ-దేలుచు శంకరునిఁ గూడి ధృతి హిమగిరిపై
కై లాసంబున నెంతయు-నా లోకేశ్వరి వసించె సతిహర్షమునన్. ౧౬౪౬

చ. మునివర! నారదా! మదికి మోదముఁ గూర్పంగ నీవు ప్రశ్న చే
సిన విషయంబు సంతయు నశేషముగా వినిపించినాడ, నొ
య్యన జగదాద్యయా ప్రకృతి యా శివుఁ బెండిలియాట యాదిగాఁ
గను భువనప్రశస్తమగు గాథ ప్రపంచశుభంబుఁ గోరుచున్. ౧౬౪౭

ఉ. ఈ మహనీయమా చరిత నెవ్వఁడు భక్తిఁ బఠించు వానికిఁ
గామితము లృహేశ్వరి యఖండదయన్ ఘటియించు; బ్రహ్మరు
ద్రామరముఖ్యులైనఁ గననట్టి యనుగ్రహ మొంది యెల్లెడన్
దా మహిమం జెలంగు మునితల్లజ! యియ్యది సత్య మెంతయున్. ౧౬౪౮

ఆ. ఈచరిత్రంబుఁ బఠియించు నిల నెవండు-వానికిని యుద్ధమందునఁ బ్రబలులై ను
దుర్జయులు నై నయట్టి శత్రువులుగూడ-వరుస నశియింపఁగలరు తాపసవరేణ్య!

ఉత్సాహ. వరమభక్తిసహితుఁ డగుచుఁ బార్థివుండు రాముఁ డీ

శ్వరి ననమయమందు నిరతి వార్షికప్రపూజనం

బిరవుమీఱ నాచరించె హృదయమందు రాక్షసే

శ్వరుని రావణుని వధింపఁ బరమమకానిచంద్రనూ!

౧౬౫౦

సీ. కృష్ణపక్షాష్టమి నీశ్వరి శ్రద్ధ నెచ్చుది నిల్పి యీగాథ నుదితభక్తిఁ
బ్రారంభ మొనరించి వరుసతోడ మహానవమి వచ్చుదాఁక దినముదినంబుఁ
బఠియించువానికి బహుకృష్టసాధ్యంబులైన కార్యములెల్ల నాదిదేవి
తన యనుగ్రహముచేతను ఘటింపఁగఁజేయు; సత్యమిన్కూట యోసంయమింద్ర!

తే. యాత్మలో నెంచి యిరీశి నాచరించి-సంగ రాంగణమున లోకశత్రుఁ డగుచు,
దేవదుర్జయుఁ డయినట్టి రావణాసు-ని జయించెను శ్రీరామజనవిభుండు.

క. కావున నేవాఁడేనియు-నీవిభవాస్పదచరిత్ర మెవ్వఁడు భక్తిం

గావించుఁ బఠన, మాతఁడు-భావింపుము సత్యముగను వైరుల గెలుచుక.

సీ. ఈచరిత్రము పఠియించినవా రశ్వమేధఫలం బంది మిగుల సంత
సంబున దేవలోకంబున సుఖముగా వసియింపఁగలవారు వరమునీంద్ర!

భక్తితో దేవీప్రభావయుక్తంబగు నీచరిత్రము విను నెవఁడు, వాని
కగు ఫలంబు వచింతు; నతిశయపుణ్యంబుఁ గీర్తియు నెలయఁగా ఓతిఁ జెలంగు;

తే. వానిఁ జేరంగఁ జాలక పఱచు సింహ

పుండరీకాదిభీకరములగు జంతు

సంతతులు దూరముననుండి సాధ్వసమునఁ

గనుదెఱచి చూడలేకయే మునివరేణ్య!

౧౬౫౩

తే. వినుము దేవీచరిత్రంబు వినినవాఁడు-పుత్రపౌత్రాదులను గూడి భువి జరంబు
భద్రములఁ బొంది తుది నపవర్గసుఖము-నందు దేవీసమీపంబునందు వేడ్క.

క. చెప్పంగ నేల పలుమాఱి-టిప్పావనచరిత్ర వినిన నెదఁగల కోర్కెల్

తప్పక ఫలించు; నిజ మిది,-తప్పదు; దేవీవరంబె తాపసముఖ్య! ౧౬౫౪

సీ. దేవీమహిమఁ దెల్పు దివ్యచరిత్రంబుఁ బఠియించువారికి, వరుస వినిన

వారికి నీశ్వరి ప్రత్యక్షమగు; దేవి సుప్రసన్నాత్మయై యప్రమేయ

ఫలము నొసంగఁగాఁగలదు; దానిఁ దలంప నలవియే కల్పకోటులు శతంబు

లైన నా కోమునీ! యభివర్ణనమునేయి-సత్య మియ్యది సుమ్ము; శంక వలదు;

తే. పరమవైభవయుక్తమై పరంగు నాప
 శేష్యోదీవ్యచరితంబు హృదయమున ర
 హస్యముగ నుంపదగియున్న దనుచుఁ దెలియు;
 మిది ప్రచారింబు చేయరా దెందయినను, ౧౬౫౬

క. మునినాథా! యీచరితంబును సామాన్యనకుఁ దెల్పు బోలదు; లోకం
 బున సవ్యభక్తికలితంబునను నుపదేశింపవలయుఁ గోరికమీఱుకొ, ౧౬౫౭

చ. నిరుపమభక్తియుక్తఁడవు నీవు, పరాత్పరపాదచింతనో
 ధూరమతి; పాట నీచరితఁ దోరపుఁగూర్చిని దెల్పినాఁడ; ని
 ర్జరవరపూజ్యపాద! మునిసత్తమ! యియ్యది భక్తిహీనుల
 నదులకు నేనియుకొ, సురగణంబులకేనియుఁ దెల్పకుండుమా! ౧౬౫౮

శా. లోకారాధ్యచరిత్ర! నారదమునీ! లుబ్ధక్రియాదూర! య
 స్తోకప్రాభవ! నిర్మలాత్మ! సురసంస్తుత్యర్హ! సత్యవ్రతా!
 నీకుం దెల్పుఁగరాని విద్య యొకఁడేనికొ లేదు లోకంబునకొ;
 బ్రాకట్యంబుగ నెది కోరినను జెప్పంబూనితికొ గోరవే, ౧౬౫౯

ప. వ్యాసుండు శౌనకాదుల కిట్లనియె, ౧౬౬౦

చ. “త్రిదశవర్షేష్యుఁడై యెనఁగు దేవుడు శింకరుఁ డిట్లు లాత్మలోఁ
 బాదలఁగ సంతసంబు మునిపూజ్యుని నారదుఁ గాంచి పల్కఁగా
 మదిఁ గడుభక్తితోఁ ద్రిదశమాన్యపదాంబులఁ బంచవక్త్ర నా
 రదముని మ్రొక్కి యీక్రియఁ దిరంబగు కౌకుక ముబ్బుచుండఁగొ, ౧౬౬౧

మ. పర దేవీచరితంబు నెంతయును దా భావించి యాలింపఁగాఁ
 గర ముక్తంతతఁ బూని యప్పుడు జగత్కల్యాణసంధాత్రియా
 పర దేవీవరపూజనం బఖిలసంప్రార్థనంబు సత్కృత్యంతం
 బరయకొ వేడుక యయ్యెడుకొ వినఁగొ” నం చాదేవదేవుం దమికొ, ౧౬౬౨

సీ. సురవరసముదయతో భకుండగు రావణాసురు బాంధవామాతృపుత్ర
 సహితంబుగాఁగను సమరభూమిని జంపె శ్రీరాముఁడే పూజ చేసి భక్తి;
 భూలోకమున మానవులు స్వర్గపురమున దేవగణంబులు దేవతాధి
 పతులు, బ్రహ్మాదులు, పరమముసింద్రులు నేపూజ గావించి యెప్పుడు నియతి

తే. వాంఛితంబులఁ బొందుచు భావమందు

నమితసంతోషమున నుండు, రట్టిపూజ

నమును విస్తృతముగఁ దెల్పు మమితకరుణ”

నని మహాదేవు నర్థించె వినయమునను.

౧౬౬౩

సకలలోక విశాల యశస్వినీ!-ప్రకటితామర భాగ్యమనస్వినీ!

చకితరాక్షస సంఘ తరస్వినీ!-సుకృత సంశ్రిత శుద్ధపయస్వినీ!

౧౬౬౪

గ ద్యము

ఇది శ్రీలలితాత్రిపురసుందరీ కరుణాకటాక్షవీక్షణ సమాసాదితోభయభాషాకవితావిభవ,
జనమంచి వంశప్రభవ, కాశ్యపసగోత్రోద్భవ, సుబ్బయార్యతనూభవ, కావ్యపురాణతీర్థ
విద్వద్భిరుదవైభవ వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ విరచితకృతులయందు శ్రీమహాభాగవత
పురాణమునఁ దృతీయాంశము

(శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ)

శ్రీ మహా భాగవతము

చతుర్థాంశము

ముప్పదియావ అధ్యాయము

క. శ్రీగురువాంఛాపూర్ణా!-సారసజన్మాది దివిజచయ సంపూర్ణా!
కాదణ్యగుణసుపూర్ణా!-తారాఘవ విమలక్రిధామోదీర్ణా!

౧౬౬౧

భగవతీ నారాయణ సంవాదము-మహాపూజావిధానము

ఉ. నారదమాని శంకరు ననన్యగుణాకరుఁ గాంచి యిట్లనె
గోరికమీఱు "దేవ! కరుణ గూర్చిని దేవి కతిప్రియంబు వి
స్తారగుణాకరంబు శుభసంతతిదాయక మిష్టకామ్యుని
బారయ శారదీయమగునట్టి పరాత్పరపూజ యం చెదక.

౧౬౬౬

క్రిరాముడు దేవీపూజ చేసిన విధము ప్రశ్నించుట

తే. మున్ను దెల్పితి వామహాపూజ వాన్తి
కం బనుచు, నా మహాపూజఁ గరము భక్తి
రఘుకులాన్వయచంద్రుఁడు రామభద్రుఁ
డాచరించె నటంచు మహానుభావ!

౧౬౬౭

క. రావణునిఁ జంప రాముఁడు-దేవీపూజనము సత్సేవ దిరమగు భక్తి
భావలయమున నటంచును-దేవా! తెల్పి తది; యెవ్వధినిఁ జేయఁబడె?

క. సర్వజ్ఞ! విస్తృతంబుగ-సర్వము దయతోడఁ దెలిపి సంతసమును నో
య్యరిశ! కలుగఁజేయు మ-ఖర్వగతిఁ దేవదేవ! కరుణాసాంద్రా! ౧౬౬౯

శా. దేవా! యాభగవతుఁ డేక్రియ భువిఁ దివ్యాకృతిఁ మాని న
ద్భావం బొప్పంగ మానవాకృతిని జేపట్టెఁ ద్రిలోకేశ్వరిక;
సేవించెఁ దమిఁ బూజనాదివిధులక; సిద్ధింప వాంఛాతతుల్
ప్రావీణ్యంబున విస్తృతంబుగను దెల్పం గోరుదుక భక్తితోక. ౧౬౭౦

క. నిను శరణుజొచ్చినాడను;-గనుమా సేవకుని నన్ను; గరుణంపుము; పా
వనునిగ నొనర్పు మధవా!-వినయంబున నతులొనర్చి వేడుదు దేవా!

- క. లోకత్రితయమునందున-నీకు సమానులు గలారె నెమకిన శ్రితవాం
ఛాకలితలయిన వక్తలు-ప్రాకటముగ ననుచుఁ గొలుచువాఁడ మహేశా!"
- క. అనుచు వినయంబుతోడుత-మునివరుడగు నారదుండు పూన్కి నడుగ నె
మృనమున సంతృప్తుండై-ఘనుఁడు మహాదేవుఁడు పలుకంగఁ దొడంగెన్.
- ఉ. "నారద! తొల్లి దేవీచరణంబులఁ బ్రార్థన మాచరించి వి
స్తార పరాక్రమాతిశయతన్ దశకంధరుండైన రావణుం
డేరికిఁ బొందరాని దగు నీ భువనత్రయ రాజ్యసంపదన్
గోరికమీఱఁ బొందెను నకుంతితహా తదనుగ్రహంబునన్. ౧౬౭౪
- ఉ. రావణు దివ్యభక్తికి, నిరంతర సేవకు మెచ్చి యిచ్చులో
దేవి గడుం బ్రసన్నయయి దివ్యమహాద్భుతశక్తి నిచ్చి సం
భావనచేసి తత్పురనివాసము చేసెను వేడ్కతోడ, వాం
ఛావళిఁ గూర్చుచున్ సతత మాదనుజేంద్రున కెల్లభంగులన్. ౧౬౭౫
- ఉ. సంతత తృప్తితోడుతను శాంభవి, యోగినులెల్ల వెంట స
త్యంతముదంబునన్ వెలయ నా దనుజేంద్రుని పట్టణంబునం
డెంతయు నుండి, తా జయము నిచ్చుచుఁ దత్కృత దివ్యపుణ్యకా
లాంతముదాఁక నిత్యమును నన్నివిధంబుల వేడ్కమీఱఁగన్. ౧౬౭౬
- చ. పరమమునీంద్ర! రావణుఁడు భవ్యతపఃశలమైన పుణ్య మీ
ధరను నశింప లోకములఁ దా వడి బాధలఁ బెట్టనాగె; నా
సరణియె కారణంబుగఁ బ్రచండతరాకృతిఁ జండికాఖ్యవి
స్ఫురణముతోఁ దదీయపురముం ద్యవించి పరాంబ యెంతయున్. ౧౬౭౭
- క. శ్రీరామచంద్రపూజిత-యై యెపు రావణుని బాంధవామాత్యయుతున్
ఘోరవిధిఁ జంపి తన పరి-వారముతో దేవి రజత వరగిరిఁ జేరెన్. ౧౬౭౮
- చ. వినుము మునీంద్ర! రావణుఁడు విక్రమ మొప్పఁగ మున్ను నాత్మ దు
ర్వినయము మీఱ లోకముల విశ్రుతరీతిని నాక్రమించి దృ
ష్టిని సురసంఘమున్ గెలిచి తేకువ విశ్వవిభున్ హరికా మనం
బున నొక లెక్కసేయకయ ముజ్జగము ల్దపియింపఁజేయుడున్. ౧౬౭౯
- ఉ. వాని భయంబునన్ సురలు వై భవహీనత యజ్ఞభాగముల్
గానక మానినాయక! యఖండమనోవృథఁ గుందుచుండి; రె
చోన్ సరయంగ యజ్ఞములు చూడ్కికినిం గటవయ్యె; మానులున్
దీనతఁ జేయ మాని రొగి దివ్యతపఃక్రతు దేవపూజలన్. ౧౬౮౦

సీ. రాక్షసరాజైన రావణాసురుని భయంబున మునులెల్ల నదరుచుండి;
రనుదినంబును దద్భయాసులుండఁబడి నిర్జరేశుండు కాన్కల నిచ్చి వాని
సదనుగ్రహమునకై సముఖంబున నిల్చి సేవించుచుండు ఋషిప్రపూజ్య !
దిక్పాలకులు తక్కు దేవతాగణములు చంద్రసూర్యులు సాధ్యసముదయములు

తే. వాని యాజ్ఞకు లోబడి ద్వారసీమ-నిలిచి యా క్రూరదానవనేత చెప్పి
నట్లు చేయుచుఁ దత్ప్రసాదాభిలాషు-లగుచు నుండిరి; విను మంత నార్యవర్య !

సురలు బ్రహ్మను బ్రార్థించుట

ఉ. అంతట రావణాసురుని యత్యధికంబగు బాధ మున్ని యొ
క్కింతయు సంతసంబుఁ గన కెల్ల సురల్ దమ నాయకుల్ మహీ
కాంతయు వెంట రా నొకటఁ గాంచనగర్భుని సన్నిధాన మ
త్యంతభయాత్తులై దక్షిణి ప్రాంజలులై నుతియించి రోముని! ౧౬౮౨

తే. “లోకనాయక ! దేవ ! త్రిలోకపూజ్య !
సృష్టికార్యజ్ఞ ! విను మీ యశేషజగతి
బలపరాక్రమ గర్వియై బాధచేయు
చున్నవాఁడు పౌలస్త్యుని సుతుఁడు ఘనుఁడు. ౧౬౮౩

సీ. ఆ రావణుని బాధ లంతరంగంబున సహింపఁజాలము సరసిజభవ !
వాని భారము భూమి భరియింపఁజాలక భవదంతికమునకు వచ్చియున్న ;
దామరాత్ముని రావణాసురు వధియింపఁ దగు నుపాయంబును దలఁపవయ్య !
యాత్తులమగు మమ్ము సరసి రక్షింపుము ; భూదేవిఁ గాపాడఁ బూను మాత్య”

తే. ననుచుఁ ద్రిదశులు నుతియింప నజ్ఞజంతు
బ్రహ్మదేవుండు భూదేవిఁ బరమకృపను
నూటించి, తా వైకంఠంబు నొగినిఁ కేరి,
విష్ణుదేవునిఁ గని యిట్లు విన్నవించె. ౧౬౮౪

బ్రహ్మ సురలతోఁ గూడి విష్ణుదేవుని విసుతించుట

ఉ. “ దేవ ! త్రిలోకనాథ ! జగతీపరిపాలన తత్పరా ! ప్రభూ !
రావణనామ దైత్యుండు పరాక్రమధుర్యుండు లంకలోపలఁ
జేవ వెలుంగఁ బుట్టి దశశీర్ష ము లొప్పఁగ లోకవారముఁ
వావిరి బాధచేయుచు నవారితుండై యెసలారు నెంతయుఁ. ౧౬౮౫

ఉ. వానిని జంపి లోకము లభంగురతక నిలువంగ నీ వొగి
మానవదేహముం గొని యమానుష విక్రమ మొప్పఁ జంపఁగాఁ
బూనుము తత్సత్ప్రకరముఁ వడి బంధుయతంబుగా హరీ !
మానుగ సంహరింపు మతిమానుషచర్య వెలుంగ నెంతయుఁ. ౧౬౮౬

తే. విశ్వనాయక ! పదితలల్ వెలయు దుష్ట
దైత్యు నతిదుష్టుఁ బుత్ర బాంధవయుతముగఁ
జంపి మముఁ గావవయ్య ! విశ్రాంతి నొసఁగి
దేవకంటకుఁ గ్రూరాత్ము దేవమినుత !”

౧౬౮౭

క. మునివర ! యీ విధముగఁ బ్రా-ర్థనమును గావింప నజుడు దయమీఁతెడు చూ
డ్కిని గాంచి విష్ణుదేవుం-డనూనమతియైన సరసిజానను, మఱియున్. ౧౬౮౮

క. రావణరాక్షసబాధితు-లౌ విబుధుల నెల్ల సతిశయప్రీతిని సం
భావించి యూఱడించుచుఁ-బ్రావీణ్యము మెఱయఁ బల్కెఁ బరమమునీంద్రా !

ఉ. “దేవతలార ! యో శతధృతీ ! భవదీయ మనోరథంబు పెం
పావహిలంగ నే దశరథావనినాథునకున్ సుతుండనై
భూవలయంబునం జననమున్ దమిఁ బొంది, సపుత్ర బాంధవున్
రావణు దుష్టుఁ జంపెదను; రంజిలుఁడీ మదులందు నెంతయున్. ౧౬౯౦

మ. వినుఁడీ తెల్పెద మీరలెల్ల విబుధు ! ల్విశ్వంభరా భారమౌ
చనముం జేయ జనింపఁగానగును విశ్వంబందు సాహాయ్య మే
పునఁ జేయంగను ఋక్షవాసరముఖంబు ల్పాని; బల్పానికన్
గనుఁడీ ; యియ్యది ముఖ్యకార్యము; వినం గాంక్షింతు యత్నంబునన్. ౧౬౯౧

చ. సరసిజసంభవా ! వినుము చక్కని యోజన చేసి చేయఁగా
నురవగునట్టి కార్య మొక డున్నది ; దుష్కురమైన దద్ది ; నీ
వరయుము దాని నేర్పున మహాసుగు రావణు దుష్టచిత్తు సం
గరమునఁ జంపఁబూనుటకుఁగా నెది యుక్తమై నెమ్మనంబునన్. ౧౬౯౨

నీ. ఆ దురాత్ముడైన యసురవరేణ్యుండు రావణుం డతిభక్తిభావమునను
బూజించుచున్నాఁడు భువనత్రయములకుఁ దల్లియా పరదేవి ధ్యాననియతి ;
నాజగన్మాత కాత్యాయినీ దేవియు వాని పూజల మెచ్చి మానసమున
సతతంబు జయము బ్రసాదించుచున్నదై లంకాపురమున నిశ్చంకతోడ

తే. యోగినీగణములఁ గూడి యురుముదమున
వాసమును జేయుచున్నది బ్రహ్మదేవ !
యపరిమితత్వప్తి నొందుచు నాపరాంబ;
వాని సద్భక్తి నెన్నఁగా వశమే నాకు ?

౧౬౯౩

ఉ. ఆ పరదేవి యీశ్వరి శుభావహాయై యెపు డెంతయుం గృపన్
నాపయి సుప్రసన్నత మనంబున నుంపఁగఁ గోర్కిఁ బూని లం
కాపురమున్ ద్యజించునొ, నికామసమర్థత నష్ట లోకసం
తాపకు రావణుం దునిమెదన్ ; నిజ మియ్యది పంకజాసనా !

౧౬౯౪

తే. దేవినాయెడఁ గరుణార్ద్ర దృష్టిఁ జూడ-దేని, లంకానివాసంబు మానదేని
రావణు వధింప దక్షత నేవిధమునఁ-బొందఁ జాలను ; యోజింపు భవనకర్త !

ఆ. ఏది చేయనగునో యెఱిగి, దానిని గూర్చ-వలయు నీవే దీన వారిజభవ !
దేవి సుప్రసన్నభావంబుఁ బొందక-శత్రు గెలుచు నాకు శక్తి లేదు. ౧౬౯౬

సీ. అల్పబలుం డయ్య నతిపరాక్రమవంతుఁడై మహిమాఘ్నఁడై యతిశయిల్లె,
నాజగన్మాత నిత్యానుకూలత నుండునట్టి కాలంబు కాఁబట్టి వాఁడు ;
జగముల నెల్ల ను సమయించినను నిప్పుడే ప్రత్యక్రియ చేయ నే సమర్థుఁ
డను గాను విశ్వచాలన కార్యక్షత గలవాఁడ నయ్య నో కమలజన్మ !

తే. వాని నెప్పుడు దేవి కోపమునఁ గాంచె
తత్పురంబును దృఢియించుఁ దగు సమయ
మురవడింపఁగ మన కంచు నుల్లసుండుఁ
దెలిసి కృత్యంబు నెఱవేర్చుఁ నలఁపవలయు. ౧౬౯౭

చ. జగముల నెల్ల నేలఁగల శక్తిని గల్గియు నాకు దేవినత్కృపా
భిగమము లేకయున్న బలవీర్యము లెల్ల ను నిష్ఫలంబులై
తగినవి కాకయుండు ; సుఖదాయిని దేవియె పానుకూలయై
మొగి విలసిల్లునేని బలములే పెనుపొందును వారిజోద్భవా !” ౧౬౯౮

చ. అనవుడు బ్రహ్మ యిట్లనియె “నా, నది సత్యము లోకనాథ ! యె
వ్వని హృది నంబికాచరణ పద్మము లెంతయు భక్తి నిల్పునో,
కన ఖలుఁడైన వాఁడు త్రిజగంబుల నే సమయంబునందు నై
నను వధియింపఁగాఁబడఁడు ; నాశన మెన్నఁడు లేదు వానికిఁ. ౧౬౯౯

క. కాలమున సృష్టిచేయును ; -గాలముననె పాలనంబుఁ గావించు జగ
త్పాలక ! దేవికి మదిని న-కాలమున లయేచ్ఛ పుట్టఁగాఁబోదు హా ! ౧౭౦౦

క. నీవు, మహేశుండు చూడం-గా వాస్తవమున నిమిత్త కలితులై దేవా !
దేవియె సృష్టిసితి లయ-భావములకుఁ గారణంబు పరమాత్మ ! హా ! ౧౭౦౧

క. మన మెల్లరమును విబుధులు-విన మూర్త్యంతరముల ముని వెలయుదుము జనా
ర్దన ! ద్వేషించిన మనలను-గని యెప్పుడు దేవి కరుణఁ గాపాడ దొగిఁ.”

క. ఈవిధమునఁ గమలాననుఁ-డావనజ దళాయతాక్షు సంఘ్రియుగసమీ
పావసితఁడై పలుకఁగ-శ్రీవిధుండును బ్రహ్మ కిట్లు చెప్పె మునీంద్రా ! ౧౭౦౩

క. “పరమేశ్ఠీ ! రజతాచల-పర శిఖరంబునకుఁ బోయి పడి నీవును రాఁ
బరమేశ్వరి దుష్టాత్ముని-బరిమార్చుగ వినుతిచేయువాఁడను భక్తిఁ. ౧౭౦౪

క. పాల స్త్యసుతుఁ రావణుఁ-బాలిశు భవనప్రచండుఁ బ్రభనంబున దో
గ్గీల వధియింప శాంకరి-నోలిఁ భజియించువాఁడ నో పరమేష్ఠీ!" ౧౭౦౫

క. విను మవ్వలి నృత్తాంతం"-బనుచు మహాదేవుఁ డధిక హర్షంబున న
మ్మునివరుఁ డగు నారదునకు-వినిపింపందొడఁగె; "నంత విష్ణుఁడు విధియుఁ.

బ్రహ్మయు, విష్ణుమూర్తియు జేసినవాసంబున కరిగి వివరించుట

చ. స్థిరమగు సంతసంబునను శీతగిరీంద్రుని పుత్రి దేవియుఁ
సురవరపూజ్యపాదుఁడయి శోభిలు శంకరుఁడుఁ వసించు రే
యిరవున లోకవందిత మహేశ్వరి యుండుకొ యట్టిదా మనో
హర రజతాద్రికిం జనిరి యాత్మలఁ బొంగుచు సత్వరంబునఁ. ౧౭౦౭

ఉ. వారల రాకఁ గాంచి, సురవంద్యపదాంబుజఁడైన శంభుఁ డిం
పారఁగ గారవించుచును స్వర్ణముఁ బాద్యము నిచ్చి యర్చులఁ
గోరిక మీఱ సంతసము గొల్పుఁ నారలు వచ్చినట్టిదా
కారణముం దమిం దెలుపఁగా నగు నం చడిగెఁ మునీశ్వరా! ౧౭౦౮

చ. హరియు విరించియుఁ భవుని యాదృతి కెంతయుఁ బొంగి యాత్మలఁ
ద్వరితముగాఁగ శంకరుని వాక్యము విన్న యనుక్షణంబ, యా
శరవరచేష్టితంబులను స్వక్రియయుఁ దగ విన్నవించి రా
తురు లగుచుఁ మహేశ్వరునితో సకలంబును దాపసోత్తమా! ౧౭౦౯

ఉ. అంతట శంకరుండు, హరి, యంబుజగర్భుఁడుఁ గూడి వేడ్క న
త్యంతముదావహాత్ములయి యా హిమవద్గిరిరాజపుత్రి శు
ద్ధాంతముఁ గూర్చి వే వెడలి ధన్యతనుంబగు విశ్వరక్షణ
స్వాంతగృహంబుఁ జేరిరి; శుభప్రదఁ బార్వతిఁ గాంచి రోమునీ! ౧౭౧౦

తే. సుప్రసన్నముఖాబ్జయై శోభిలు పర-దేవినన్నిధి భక్తితోఁ ద్రిదశవరులు,
బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరుల్ నరున దంశ-వత్ప్రణామ మొనర్చిరి వసుధ ననఘ!

సీ. అష్టాదశమహాభుజాఢ్యయు, రమణీయహారివిరాజత్కుచాభిరామ,
పూర్ణేందుసుందరముఖవికాసాన్విత, ధృతచంద్రఖండశోభితకిరీట,
కుందమందస్థితసుందరానన, త్రిలోచనకమనీయదశన, సుగాత్రి,
పరదేవి యంబిక వరరత్నసింహాసనాసీన యగుచు బ్రహ్మాదిసురవ

తే. రేణులను గాంచి, యాత్మలోఁ బ్రీతి వెలయఁ,
గొంత తడ పూరకయ యుండ ట్లోఁగిమీఁద
నుండి భగవంతుఁడైన విష్ణుండు లేచి
భక్తిపులకితనుండయి ప్రాంజలియయి,

క. జగదంబను బరహేశ్వరి-నగనేతగుణగణ్య నప్పు జభినుతియించెన్:
“నిగమాంతవేద్య! శ్రీతజన-సుగమవిజయదాజ్ఞయ్యుకోభిత! దేవీ! ౧౭౧౩

తే. జనవి! పౌలస్త్యతనయుండు దనుజనాధుఁడైన రావణుఁడు కృత్తి నఖిలభువన
ములనుబాధించుచున్నాఁడు: పూర్ణనుగుత్స-దీయవిష్యప్రసాదాతిదృష్టుఁడగుచు.

చ. ఖలుఁడగు రావణాసురుండు కాజీయకెట్టుంగ నోర్పిలేక యీ
సలిలజడన్ము సన్నిధికి సర్వసుపద్మలు పోయి రక్షణం
బలవడఁజేయు మంచు శిరితాళ్ళలు నై సుతియింప, బ్రహ్మయి
మ్ముల నసురక వధింప నను బ్రోవరి యంచును జేరె నంబరీ! ౧౭౧౪

ఉ. కోరికతోడ నన్నుఁ బురికొల్పుచు స్రష్ట “మహానుభావ! యీ
ధారణి మానవాకృతిని దాల్చి జనింపుము: వాని నొంచి భూ
భారముఁ దీర్చుమా” యనుచుఁ బల్కులు పేడఁగి, మంచినంచు నా
సారసగద్భుతోఁ బలికి సాంత్యన మే నొనరించితిన్ వడిన్. ౧౭౧౫

సీ. ఆమాట దక్కింప ననవి దాశరథిని యపతరించి దురాత్ముఁడైన రావ
ణాసురు వధియింప యత్నింతు నోయంబ! యొక విన్నపము దయ నుల్లమందు
నవధరింపుము; వాఁ డహర్నిశంబును నిన్నుఁ బూజించుచున్నాఁడు: భూరిభక్తి;
సేపించుచున్నాఁడు స్థిరతరంబగు క్రద్ధ భగవంతుఁ: బరమాత్ముఁ బరమశివునిఁ;

తే. దల్లి! నీవును సత్యంతదయను వాని-రక్షణము చేయునట్టి కారణము: బూని,
సకలలోకైకవనితా! సంతతంబు-దత్పురి వసించుచున్నావు తమి చెలంగ.

ఉ. నీవు, మహేశ్వరుండు ఖలుచిన్ దనుజేశ్వరు రావణున్ బ్రయం
బావహిలంగ రక్షణము నాదృతిఁ జేయుచు నుండ, నేను యు
ద్ధాపని లోకకంటకః పథార్థము యత్ని మొనర్తు నెట్లు! వాఁ
డేవిధి జచ్చు నమ్మ! శ్రీదేశ్వరి! తెల్పుము నా శరంబులన్. ౧౭౧౬

క. నీవే లంకేశ్వరివై-రావణుఁ గాపాడుచుండ రణమున నే నే
భావంబుఁ బూనవలయును-వే వర మిమ్ముమ్మ! నిన్ను వేఁడెద భక్తిన్.

తే. సకలజగముల రక్షింప సంతతంబు
నీవె యాధారమవు మాక; నెదఁ దలంప
వమ్మ! తెలుపుము కృత్యంబు నంరియును; ద్వ
దంఘ్రులకు మ్రొక్కు-వాడ నోయంబ! భక్తిన్. ౧౭౧౭

పరజేవి రావణవధోపాయమును దెల్పుట

క. అని వినయంబునఁ బల్కుగ-విని మాహేశ్వరి వచించె “విష్ణూ! మధుసూ
దన! రావణాసురుండు భక్తిని ననుఁ బూజించె; దానఁ దృప్తిని గనుచున్.

చ. మదిఁ గడుఁ బొంగి వానికిఁ బ్రమాదము గల్గకయుండఁ రక్షణం
బాదవఁగ లంకలోన నె మహాత్ముకతఁ నివసించుదాన; న
భృద్దయముఁ గోరి రావణుఁడు బూజల స న్నెటు తృప్తిచేసె నె
మృది, నటు పూజసేసె శివు మానస మెంతయు సంతసింపఁగఁ. ౧౭౨౨

చ. అతిశయభక్తితోడ నను, నా పరమేశ్వరుఁ డృప్తిచేసి యం
చితమగు సంపదం గని యశేషజగంబుల మేటి యయ్యె; నే
వితమునఁ జూడ వానికి నభీప్సితవస్తువు దుర్లభంబునా
వెతకిననైన లేదు పృథివీస్థలి నెచ్చటనైన శ్రీహరీ! ౧౭౨౩

క. నిండినవి కోర్కె లన్నియు; నిండెఁ దపఃఫలము పూర్ణనియతిని; వాఁడుఁ
మెండగు సంతోషంబు, న-ఖండజయంబును నెసంగఁగాఁ గడు వెలయుఁ.

ఉ. ఇప్పుడు వాఁడు చిత్తమున నెంతయు శూరత గర్వియై వెనఁ
ముప్పును బొందఁగోరి జగముల్ సచరాచరము ల్వడంక బ
త్రిప్పులఁ బెట్టుచుఁ బలము తెంపును జూపుచు నున్నవాఁ; డింకఁ
దప్పక స్వాత్మనాశనము దానవనాథుఁడు గాంచు శ్రీపతీ! ౧౭౨౪

ఉ. వాని వినాశముఁ మదిని భాషనచేయుచు నున్నదాన; నే
దేని నిమిత్త మబ్బినపుడే మొగి వాని వధింతుఁగాని, నే
నే నిఖిలప్రయత్నముల నేర్పడఁ జేసి ఖలుఁ వధింపఁగా
నూనుట కాత్మ యొప్పుదు; సదుద్యమ మయ్యది గాదు చూడఁగఁ. ౧౭౨౫

తే. బ్రహ్మదేవుండు ప్రియముతోఁ బలికినట్టి
యుక్తి యెంతయు సూక్ష్మమై యొప్పుఁగాన,
వాని వధియింపఁ బుట్టుము మానవతను
ధారివై; యేను దోడ్పడుదాన నీకు. ౧౭౨౬

ఉ. భూతలమందు మానుషతఁ బొంది జనింపఁగ నీవు వేడ్క న
త్యాతతతశక్తి నాదయిన యంశమునం దగు లక్ష్మీయుఁ భవ
త్ప్రీతిగ మానుషంబయిన దేహముఁ దాల్చి జనించు; రావణుం
డాతనుమధ్య లోభమున నారసి వే కొనిపోవు దుర్మతిఁ. ౧౭౨౭

మ. బలవంతులనుఁ గామమోహితుఁడు నై పద్మాక్షి నాయంశచే
నిల జన్మించిన శ్రీసతీమణిని దా నెంతే మనోజక్రియా
కులుఁడై వేగమె లంకఁ జేర్చు; మదిఁ గోర్కెఁ దేవదేవాజ్ఞ నా
ఖలునిం ద్రుంపఁగ లంక నే వదలుదుఁ గంజాక్ష! నిక్కంబుగఁ. ౧౭౨౮

క. నామూర్త్యంతరమును ల-క్ష్మీమానిని బరభవించు చిత్తంబెపు డా
కాముకుఁడు తలఁచు నాక్రథ-చే మహి నశియించువాడు; సిగ్గ మిద్ది హరీ!

సీ. పరమదుష్టాత్ము రావణుని వధింపంగ మానసంబున నెంచి నేను వాని
లంకాపురంబు నిశ్చంకతో వదలుదు మధుసూదనా! వాఁడు మ్రందు నిజము;
ధర సూర్యవంశమందు రఘుకులంబున మానవత్వంబును బూని యవత
రించిన బ్రహ్మకుఁ బ్రియసుతుండు వసిష్ఠమాని సంప్రీతిని మంత్రవరము

తే. నీకు నుపదేశ మొనరించు నిక్కముగ; సు
గోప్యమగు దానిఁ దలఁపుము కోర్కి సంగ
రాంగణంబున నాత్మరక్షార్థముగను,
రావణు వధార్థముగను సీ భావమందు.

౧౭౩౧

ఉ. ఆ మహాసీయమంత్రవర మాత్యుఁ దలంచినయంతఁ దచ్చుర
స్తోమ మదెంత దాదానతఁ దోచిననేని, యొకప్పుడేని నీ
కేమియు బాధ లేదు; నిజ మియ్యది; నమ్ముము నెమ్మనంబునం
గోమధుసూదనా! తలఁపు ముల్లమునందున భక్తితో ననుకొ.

౧౭౩౨

చ. శరములు రావణుం డడచి సాధ్వీన మందఁగ వేయించుండ నా
స్మరణ యొనర్చు మీ వపుడు మోససమందున; నీకు నెల్లు సు
స్థిరముగఁ గలుగు; దుష్టజనశత్రుకుఁ బూచిన నేను సూరసం
హరణము చేయుదాన నని యాత్మ నెఱుంగవె శ్రీరమావతీ!

౧౭౩౩

తే. దాఁటఁగారాని సంద్రంబు దాఁటి లీల-వాసరసమూహమును గూడి దానవపుర
మైన లంకాపురము నిశ్చయంబుగాను-జేరుదువు మత్స్యసాదంబుచే ముకుంద!

సీ. బ్రహ్మోపదేశంబుఁ బాటించి శాస్త్రోక్తసరణి శరదృతుఁసమయమునను
సాగరతీరభూస్థలి మృణ్మయంబుగుప్రతిమను గావించి భద్రముగను
వేదోక్తరీతి సద్విధియుక్తముగ నన్ను బూజచేయుము దృఢబుద్ధితోడ;
స్వర్గ పరిష్కృతస్యందనంబున నుండి దుర్ధర్మజైన యా దుష్టు రావ

తే. కాసురునిఁ గ్రిందఁ బడఁద్రోసి యనువు లూడ్చి-వాని పుత్రులఁబాత్రులబాంధవులను
జంపి లంకావిజయి వను సదృశంబుఁ-గాంచఁజాలుదు నా యనుగ్రహముకలిపి.

ఉ. నీమదిఁ గోర్కె- నిండ ధరణిఁ జనియించి మనుష్యదేహివై
యీమహి సత్వరంబున నహీనపరాక్రమశాలివై హరీ!
యోమధుసూదనా! ఖలుని నద్ధతు రాక్షసరాజు రావణు
నేమముతో వధించుటకు నిశ్చలతఁ గను" మంచుఁ దెల్పంగ.

౧౭౩౬

వ. పరదేవితో భగవంతుఁడగు హరి యిట్లనియె.

౧౭౩౭

క. “జననీ! నీయెడ వానికి-ననుపమ దృఢభక్తి యున్న; దాతఁడు నిన్ను
మనమునఁ గడు నిష్ఠను దలఁ-చును సతత మచంచలతను జొక్కి పరాంబా!

- క. కరుణాస్వరూప వనఁగను-వరయశమున భువనమందుఁ బరఁగిన నీ వే
కరణిఁ ద్యజింతువు లంకా-పురమును? నా కిప్పుడు తెలుపుము జగజ్జననీ!
- క. అతినంకటసమయమునం-దతులితదుర్ధర్మజై న యారావణుఁ డం
చితభక్తిఁ దలఁచు నిను; నే-వితమున వధియింతు వాని? వే తెలుపఁదగున్.
- ఉ. ఎవ్వరు లోకమందు స్మరియింతుడు ని న్నెద, వారి నెంతయున్
మవ్వపు వత్సలత్వమున మాత! శివుండును నేను ధర్మకండున్
గవ్యుడు నున్న యావదల గాటపు బాణములన్ ధరించి దా
దవ్యులఁ బోవఁ ద్రోలి సతతంబును బ్రోచుచు నుండు మమ్మరో! ౧౭౪౧
- ఉ. దేవి! నిరంతరంబును మర్తిన్ గడుభక్తి స్మరించువాని నె
ట్లీవు రణోర్వియందు వధియింతువు రావణుఁ? దెల్పవమ్మ! నే
నేవిధి నీదు భక్తవరు నెంతయు రక్షణపాత్రుఁగాఁగ మ
ద్భావమునందు నెంచకయ పట్టి వధింపఁగ నేర్తు నిశ్చరీ!" ౧౭౪౨
- చ. హరి యిటు ప్రశ్న చేయ వినయంబునఁ బార్వతి యాలకించి సా
దరమధురోక్తులం బలికె దైత్యవినాశకు విష్ణుఁ గాంచి "యో
వరభుజ! సత్య మెంతయును బల్కితి; రావణుఁ డాజి నాత్మ సన్
స్మరణముచేయునట్లయినఁ జాపు న దేక్రియ నొందుఁ దెల్పదన్. ౧౭౪౩
- చ. విను మతిభక్తి సర్వమగు విశ్వము నాయది; నేను విశ్వహూ
పనని యెఱుంగు చీపు; ఖలభీవుఁడు రావణుఁ; డాత్మ నెంచ కీ
ఘనవిధి విశ్వమంతయును గాఁజీయ పెట్టుచునున్న వాఁడు; గా
వున నను గాసి పెట్టినటు బుద్ధిఁ దలంతును శ్రీరమాపతీ! ౧౭౪౪
- చ. జగముల బాధపెట్టుచును స్వాంతమునందు ననున్ స్మరించినన్
మొగిఁ గడు భక్తి, గప్టముల మున్గిన కాలమునందునైన వాఁ
డగడుపడున్ సుఖంబుఁ గనఁ దైహికమందునఁ; బారత్యాకికం
బగు సుఖసంతతు ల్పడయ నద్దుఁడె యాను ముకుంద! కేశవా! ౧౭౪౫
- ఉ. భావమునందు నించుకయు బాధ యొనర్పక లోకజాలమున్
సేవయొనర్చి బ్రోచుచును జిత్తమునందు ననుం దలంచినన్
వావిరి వాని నెయ్యెడలఁ బాలనసేయుదు నిందు నందు సం
భావన కర్హుఁ డౌటఁ దమి వారిజనాభ! శుభంబు లిచ్చెదన్. ౧౭౪౬
- ఉ. మీరును నట్టివానికి నమిత్రులుగాక సతంబు రక్షణం
బారసి చేయఁబూనవలె; నట్టిఁడు సర్వశుభంబు లొంది యీ
ధారణి నిష్ఠభోగములఁ దత్పరతన్ సుఖయించి యంత ని
చ్చారతి దుర్లభంబయిన శాశ్వతమోక్షము నొందు శ్రీహరీ! ౧౭౪౭

ఉ. రావణుఁ డీప్రపంచమును రంజిల నేలక బాధపెట్టెడికొ
గావర మెత్తి; వాఁడు భయకంపితుడై నను సంస్కరించినకొ
జేవ యడంగ యుద్ధభువిఁ జెందుఁజూమీ విపరీతమా ఫలం;
బేవిధినైన మోక్షమునె యెంతయుఁ బొందు ననంతకాలముకొ. ౧౭౪౦

క. ఇంతకు మించిన దేది యొ-కింతయయినఁ గానరాదు హృది దేహుల; క
త్యంతఫలప్రదమగునది-చింతించిన నెట్టి నియతిఁ జెందినయేనికొ. ౧౭౪౧

చ. పరమదురాత్ముఁడుకొ భవనపాతకి రావణుఁ డేను లంకలో
నిరవుగ నున్న కాలమున హీనతనుండయి మృత్యువక్త్రగ
హ్వారమున కేగఁజాలఁ; డిది సత్యము, సత్యము; గాన వేగ త
త్పురముఁ ద్యజించుదాన సురపూజ్య! శుభక్షితి నెంచి శ్రీధరా! ౧౭౪౨

మ. సమరక్షోణిని వానిఁ గాచుటకు నే స్వాంతంబునం బూన; వి
శ్వముఁ బీడించుచు నున్నవాఁ డనుచు మెచ్చ న్వాని కృత్యంబు; శ్రీ
రమణీనాథ ! మహేశ్వరాంఘ్రులను సంత్రాప్తించి భూరక్షణం
బె మదిం గోరుచుఁ బొమ్ము పుట్టుటకునై యీక్షోణి మర్త్యాకృతికొ.” ౧౭౪౩

ముప్పదియేడవ అధ్యాయము

శ్రీరామచంద్రము

వ. మహాదేవుండు నారదున కిట్లు చెప్పవొడంగె. ౧౭౪౪

ఉ. “నారద ! దేవి యీవిధమునం దెఱుపంగ నుపాయ మాదృతికొ
శ్రీరమణీవిభండు విని చిత్తమునం దతీభక్తి హర్షవి
స్ఫూరితలోచనాబ్జుఁ డయి సాగిలి మ్రొక్కుచు మాటిమాటికొ
గారవ మొప్ప శంకరునిఁ, గంజజుఁ గాంచి వచించె నెమ్మిత్తోకొ. ౧౭౪౫

తే. “దేవదేవ ! జగన్నాథ ! దేవి పల్కి
నట్టి వాక్కులఁ దమి మీర లాలకించి
యున్నవారలు; సన్నిధి నుండి విశద
మునను సంపూర్ణముగ సంతయును బ్రియమున. ౧౭౪౬

శా. దేవా ! యీశ్వర ! రావణాసురుని నుద్ధీప్తావలేపుకొ మృతుకొ
గావింపంగను నాకుఁ దోడ్పడుట కేకార్యంబు నూహించితో
వే విశ్వేశ్వర ! తెల్పు మియ్యెడ మదిం బ్రీతికొ వహింపంగ స
ద్భావం బొప్పు గృపామయాత్మ! వినఁగకొ బ్రాధింతు సద్భక్తితోకొ.” ౧౭౪౭

- ఉ. నావుడు శంభుఁ డిట్లనె “జనార్దన! వానరయూపుఁ బూని నే
నావసుధా నమిరునకు నర్మిలిపుత్రుఁడనై జనించి దు
ర్భావుని రావణుం దునుమ బాసటయై తగురీతి నుందు; నో
శ్రీవనితామనోరమణ! చిత్తమునందున విశ్వసింపుమా!” ౧౭౫౬
- మ. అతిఘోరంబగు నబ్ధి దాఁటి భవదీయప్రేయసిం జూచి వ
చ్చి, తమిఁ నీమది నుల్లసిల్లునటు లే శీఘ్రంబ కావెంట న
ద్భుతరీతిఁ మధుసూదనా! సతము పెంపుఁ శక్తి దీపింప; న
మృతితో నియ్యెడ నాలకింపు; మిఁక సంభావింపు నీకార్యమున్. ౧౭౫౭
- క. భవనత్రయదుష్కరమయి-మివులం దారుణము నయిన మేటిజతన మొం
డవలీల జరపుదును నీ-కవితనంతోష మెసఁగ నార్యా! వినుమా! ౧౭౫౮
- క. అతిసూక్ష్మమైన కీశా-కృతితో నే లంకఁ జేరఁ గృత మెఱిఁగి మహా
మతి లంకేశ్వరి లంకను-జతనముతో వదలిపెట్టు సత్యముగ హరీ! ౧౭౫౯
- ఆ. ఇంతకంటె గొప్ప దేది కార్యంబున్న? -దే నొనర్చు సాయ మెఱుకవఱచి
నాడ బ్రహ్మదేవునకు, నీకుఁ బ్రీతిగాఁ-జేయనున్న పనిని శ్రీరమేశ!” ౧౭౬౦
- చ. మునివర! నారదా! శివుఁడు పూర్ణముదంబునఁ దెల్పినట్టి య
య్యనువగు వాక్యజాలమును నాదృతి మీఱఁగ నాలకించి, యొ
య్యనఁ జతురానను న్నదిని హర్షము మీఱఁగఁ జూచె శ్రీనికే
తనుఁడు; తదీయభావమును దా నెద నెంచి విరించి యిట్లనెన్. ౧౭౬౧
- శా. “ఓనారాయణ! యోనిరామయ! నిజాంశోత్పత్తి భల్లూకవం
శానం గాంచితిఁ దొల్లి బల్మియును దక్షత్వంబును స్థించఁగా
నే నీ కెప్పుడు ముఖ్యమంత్రినయి యెంతే భద్రము ల్గూర్చి న
మ్మానంబుం బ్రియమారఁ జేయుదును; సంభావింపు నా వాక్యముల్. ౧౭౬౨
- మ. దురితాత్మండుగు రావణాసురునకుం దోఁబుట్టువై ధర్మఁడున్
స్థిరధర్మావనయత్న మొప్పఁగ మదిం జింతించి లంకాపురిన్
గరుణాభూషణభూషితం డగుచు జన్మంబె త్తియున్నాఁడు; వాఁ
డురుసాహాయ్య మొనర్పఁగాఁగలఁడును మ్రోశ్రీహరీ! యచ్చటన్. ౧౭౬౩
- క. స్థావరజంగమయుతమగు-నీవిశ్వంబును భరింప నెడసేయక యో
దేవా! మానవతను సం-భావింపుము; బ్రోవఁ బొమ్ము వరయత్నమునన్.”
- క. నారద! యీవిధమున నా-గౌరీరమణుండు, మఱియుఁ గమలాసనుఁడున్
శ్రీరమణీప్రియునకుఁ బ్రియ-మారఁగ బాసటగ నిలువ ననుమతి యొసఁగన్,

క. భగవంతుడైన శ్రీహరి-యగణితమహిమాశ్శ్య దేవి సతిశయభక్తికై
మొగి వినుతించి డయాత్తం-బగు తత్సమ్మతిని గాంచి యధికముదమునకా.

ఉ. భూతలమందు సూర్యకులభూషణుడై వరభక్తుడై శ్రీత
త్రాతయు నైన యా దశరథక్షీతిపాలకనింబు బుట్టె వి
ఖ్యాతి చెలంగ నొక్కడయి యంతట నిండిన శ్రీరమేష్వరం
దాతటి నాల్గురూపముల నజ్జననాథుడు పొంగుచుండఁగక. ౧౭౬౭

మ. అనఘా! రాముడు లక్ష్మణుడు భరతుండామీంద శత్రుఘ్నుడక
ఘననామంబులతోడ శ్రీహరి జగత్కల్యాణముం గోరి శో
భనసాందర్యసురూపము ల్సొగడగ శశ్వత్ప్రీతియుక్తాత్ముడై
మనుజాకారములకా భజించె ఘని సమ్మానింపఁగా నిచ్చులుకా. ౧౭౬౮

క. బలవంతులు దూర్వాశ్వా-మలకోమలచర్ణు లగుచు మహి జెలసిరి వా
రలలోన రామలక్ష్మణు-లలఘుమహిమఁ జెలఁగువార లగుచు మునింద్రా!

క. వినుము పదార్థన్నియ మి-చిన కనకముఁ బోలు వన్నె జెలఁగుచు భరతుం
డును శత్రుఘ్నుండును నో-మునివర! యసమానవిక్రములు నై రెండుకా.

తే. బాల్యముననుండి శ్రీరామభద్రుతోడ
లక్షణాన్వితుడైనట్టి లక్ష్మణుండు
జతగఁ జరియించు భరతుని జతయగుచును
గూడి శత్రుఘ్నుడు చరించుఁ గూర్చి మెఱయ. ౧౭౭౧

మ. జనకహ్మపతిదివ్యమందిరమునకా జన్మించె శ్రీకాంత శో
భనమా రూపముతోడఁ గన్యమయి సంభావింప శృంగారలే
ఖను భూలోకమునందుఁ దద్విమలసత్కాంతిం బ్రశంసింపఁగా
మనుజు లేవతలుకా సతంబు త్రిజగన్మాత్రాఖ్యయై యెంతయుకా. ౧౭౭౨

క. ధరణీకా జాంబవతుం డనఁ-బరఁగుచు జన్మించె బుద్ధిబలసంయుతుడై
పరమేష్ఠియుఁ దాఁ జెప్పిన-కరణిని దనయంశ భల్లుకపుఁబుట్టువునకా. ౧౭౭౩

మ. తన యంశంబున శంకరుండును మరుత్సంజాతుడై ధాత్రిపై
ఘనుడై విక్రమసంపదకా మెఱయుచుకా గంధీరుడై ఋశ్యమూ
కనగంబంచున నుండఁ గీశపతికికా గార్యంబుల స్మంత్రియై
హనుమంతుం డనుపేర వెల్లుచు జగత్స్థాతికా బలప్రాధుడై. ౧౭౭౪

క. ఈవిధమునఁ బుట్టెను ద్విద-శావళి భల్లుకావాసరాకృతుల భువికా;
వావిరి విష్ణుగమమును-భావించుచుఁ గాననముల వసియించె నొగికా. ౧౭౭౫

ముప్పదియేనిమిదవ అధ్యాయము

విశ్వామిత్రుడు శ్రీరామున కస్త్రము లొసంగుట

క. వినుమా నారద! రామున-కును లక్ష్మణునకును భరతునకు నతిశౌర్యం
బున వెలయునట్టి శత్రు-ఘ్నునకు వసిష్ఠమునివిభుఁడు కోవిరుఁ డెలమిన్.

శా. దేవీమంత్రము సక్రమంబుగను నాదేశించి దీక్షాయుతు
ల్లా విద్యాభ్యసనం బొనర్ప, నవలీలన్ సర్వశాస్త్రంబులం
బ్రావీణ్యంబును బొంది వారలు జగత్ప్రఖ్యాతులై పొల్చి రెం
తే విజ్ఞానము మీఱఁగా దశరథుం డిచ్చన్ మువం బందఁగన్. ౧౨౨౨

తే. అంత నొకనాఁడు కౌశికుం డటకు వచ్చి-మఖము రక్షింప రామలక్ష్మణుల దశర
థావసీశుని బ్రార్థించి, యాదృతిమెయి-వెంటఁ చోడ్కొనిపోయె నా వీరవరుల.

ఉ. వార లరణ్యమందు ననివారితులై చనుచుండ విక్రమో
దారత ఘోరరూపయగు తాటక యడ్డమురాఁగ దానినిన్
గ్రూరశరాహతిం దునిమెఁ గో యని భూస్థలిఁ గూల రాముఁ, డిం
పారఁగ మౌని మోదమునఁ బల్కులు మెచ్చఁగ నిచ్చ నిచ్చులున్. ౧౨౨౩

క. రాముని వరశౌర్యము వి-శ్వామిత్రుఁడు చూచి మెచ్చి సకలాస్త్రములన్
బ్రేమమున నొసఁగె; వానిని-రాముండు గ్రహించెఁ దమిఁ గరంబు వినతుఁడై.

చ. మునివర! రామచంద్రుఁ డతిపూర్ణముదంబున మౌనివెంట నా
ఘనవివినంబునందుఁ జని, కౌశికు నాశ్రమసీమఁ జేరి, యొ
య్యన మఖవిఘ్నమున్ సలుపునట్టి దురాత్ము సుబాహునామకున్
దనుజుని నొక్క-బాణమునఁ దా వడిఁ గూల్చె మహాబలాధ్వ్యుఁడై. ౧౨౨౪

తే. సమరదుర్గఘ్న మారీచు సాగరముచఁ
బడునటులు కొట్టెను మఱొక్క బాణమునను;
రామభద్రుండు తనదు శౌర్యంబు మెఱయ
మునివరుఁడు సంతసింప నెమ్మనమునందు. ౧౨౨౫

ఉ. అంతటఁ గౌశికుండు దన యజ్ఞము పూర్తిగఁ జేసె సంతసం
బెంతయు సంతరంగమున హెచ్చఁగ; లక్ష్మణుఁ గూడి రాఘవుం
డంత ముసింద్రుతోడఁ జనె నమ్మిథిలానగరంబుఁ గూర్చి య
త్యంతకుతూహలంబునను నారయి వేడుకతోడ నారదా! ౧౨౨౬

క. శతధృతిపుత్రియు, గౌతము-సతియును నై తగు నహల్యశాపముఁ దీర్పన్
మఱిఁబూని రాఘవుఁడు సం-తతమోద మహల్యమదికిఁ దగ నొనరించెన్.

ఉ. ఆవల మైఖిలీశు పురి కారఘరాముఁడు చేరఁబోయి, న
ద్యావుఁడు, దోర్బలాభ్యుఁడుఁ బ్రభావము మీఁజి విదేహభూపనం
భావనఁ బొందుచున్న వరభర్గశరాసన మత్స్యవగ్రమున్
జేవ వెలుంగ భంజనముచేసెను నారదనానిన త్తమా ! ౧౭౮౫

సీతాకల్యాణము

ఉ. రాముని శౌర్యమున్ జరకరాజు గనుంగొని త్తిప్తిప్తిబొంది యెం
తే మది వృద్ధుఁడౌ దళితశేషు సపుత్రకు గారవంబునన్
బ్రేముడిఁ బిల్వరంపి, తగునీతి మహాత్మివ మాచరించి, యు
ద్దామపరాక్రమాన్నిత్యులఁ దత్సత్సత్సత్ గని యింపుకెంపునన్. ౧౭౮౬

సీ. శ్రీరామునకు నిచ్చె సీతను; లక్ష్మణునకు చూర్మిశ నొసంగెఁ; బ్రకటితముగఁ
బ్రమదంబు నిండాఁ భవతునకుచు మాండవి యను కన్యకఁ గూర్చె విశదరీతి;
శౌర్యసమేతుఁడౌ శత్రుఘ్నునకుఁ బ్రితి ప్రసక్తికీర్తి యను సరసుత నొసంగె;
మునినాథ ! యియ్యనుపునను నల్వడిఁ బాత్రికల దళరథుని పుత్రులకు సంత

తే. సంబునను బెండ్లి గావించి జరకరాజు-తనన మర్యాద నొనరించె దళరథునకుఁ
బెంపుమీఁజంగ జనులెల్ల వితతిమోద-మందుచుండి మహాభ్యుదయమున ననఘ!

తే. వారిలో సీత ప్రఖ్యాతవై భవాభ్య-యజ్ఞ భూమిని దున్నంగ నందు దొరకి
నట్టి మహానీయ వరసుగుణాభి రామ-రామునకుఁ బట్నియై యొప్పె నోమునీంద్ర!

క. తన యారససుత యూర్మిశ-యను కన్యక; దనమ సోదరాత్మజలగు త
క్కిన యిరువురు మాండవియును-ననఘ! ప్రసక్తికీర్తి యను సమాఖ్యలు వినమా!

చ. నలువురు సోదరుల్ క్రియమునెం జరకాననినాథునింట వే
డ్కలు చెలఁగంగఁ బెండ్లియయి కాంతలఁ నోడ్కొని లెండ్రీవెంట ని
స్తులమహిమన్ వెలుంగఁ బరితృప్తి సయోధ్యకుఁ జైనమైరి య
త్యలఘుగుణాకరుల్ భగవదంశసముద్భవు; లంత సోదరా ! ౧౭౯౦

మ. బలదర్పంబున భార్గవుండు వెనఁ ద్రోవన్ గ్రూరుఁడై వచ్చి తాఁ
జలనం బించుక లేక యా దళరథశ్మోపాలపుత్రున్, మహా
జ్వలు, శ్రీరాముని నిల్వరింపఁగ నె, దోస్తానంబు దీపింపఁ ద
ద్బలముం గైకొని రామభద్రుఁడు కృపం బంపెం దపశ్చర్యకున్. ౧౭౯౧

మ. పురముం జేరి రసంతవై భవముతోఁ బొంగం బ్రజాసంతతుల్;
ధరణీశుండు ప్రయత్నము ల్గ నమాత్యవ్రాతసంయుక్తుడై
ధరణీభారము రామచంద్రునకు నత్యంతాదృతిం గూర్చఁగాఁ
గర ముప్పొంగుచు నల్ప; సంత విను ముత్కంఠ న్మనీంద్రోత్తమా ! ౧౭౯౨

క. ఈకార్యమునకు విఘ్నము-ప్రాకటముగఁ గలుగఁజేయఁ బాల్పడిరి సురా
నీక; మదెట్లనఁగా : నా-కై కేయి స్వపుత్రుకొఱకుఁగా రాజ్యంబున్. ౧౭౯౩

శ్రీరామ వనవాసము

క. వనవాసంబును రామున-కును బదునాల్గేండ్లుగాఁగఁ గోరె దశరథా
వనిపాలు; సత్యసంధుఁడు-వనితామణివాంఛ వెలయ వరము నొసంగెన్.

చ. తన జనకాజ్ఞ సల్పఁగను దమ్ముఁడు ధీరుఁడు లక్ష్మణుండు, నొ
య్యనఁ దనవత్ని సీతయును నాదృతితోడుత వెంటరాఁగ స
త్యనిరతుఁడైన రాఘవుఁడు తాను బ్రయాణము చేసె దండకం
బను ఘనకాననంబునకు నవ్వడె సంయమినాయకోత్తమా! ౧౭౯౪

క. జనకులకు, గురువసిష్ఠున-కును సత్యపరాక్రముండు గురుతరభక్తి
వినతుల నొనర్చి, ధ్యానించెను దేవిని వందనములఁ జేయుచు వరుసన్.

క. మునినాథా! యాశ్వయుజం-బున సితపక్షమున దశమిఁ బొందుగ రఘునం
దనుఁడగు రాముఁడు రావణ-ననిఁ జంపఁగ యాత్ర వెడలె నతిహర్షమునన్.

ఆ. ఎలుఁగు రాలుపడఁగ నేడ్చుచు దశరథుం-డాత్మజుని వియోగ మాత్మ నెరియఁ
జేయుచుండ నుండె; స్థిరబుద్ధి రాముఁడు-వెడలె వనికిఁ దండ్రినుడిని దీర్చ.

క. తన తమ్ముఁడు లక్ష్మణుఁడు-వనితామణి సీతయును నవారితులై రాఁ
గను వెంట సుమంత్రుఁడు దెచ్చిన యరదం బెక్కి నగరసీమను దాఁటెన్.

క. మనములఁ బరితాపంబును-ఘనముగ నలముకొనఁ జొరగణములు వెనువెం
టను వచ్చుచుండ, వారిని-బనిచె బ్రయంబునను రామభద్రుఁడు మౌనీ!

ఉ. అంతట శృంగిబేరపుర మారఘురాముఁడు చేరి, ప్రితి య
త్యంతము నాత్మఁ బొంగఁగఁ బ్రయంబున మంత్రివరున్ సుమంత్రు సు
స్వాంతునిఁ బంపె దాఁ బురికిఁ జయ్యన డిగ్గి రథంబునుండి భూ
కాంతుని జాడ నారయ నికామదయాయుతుడై మునీశ్వరా! ౧౮౦౦

ఉ. అచ్చట రామచంద్రుఁడు ప్రియానుజుతోడ జడ ల్గరించి తా
నొచ్చెము లేని చిత్తమున నొయ్యన భూమిజ వెంటరాఁగఁ, బు
ణ్యోచ్చయహేతువై మిగుల నుర్విఁ జెలంగెడు గంగ నావచే
నచ్చికమీఱ దాఁటి జననాయకుఁ డావలితీరమందునన్. ౧౮౦౧

ఆ. మానితాత్ముడైన మౌనిచంద్రుఁడు భర-ద్వాజుఁ డున్నయట్టి వసతిఁ జేరి
యంతఁ జిత్రకూట మను పర్వతంబున-కరిగె రామభద్రుఁ డార్జవర్స!

చ. వినుము సుమంత్రుఁ డంత రఘుపీరుని వృత్తముఁ దా నయోధ్యకుం
దనరఁగ నేగి యాదశరథక్షితిపాలుని కేర్పడంగఁ దె
ల్పిన విని, రామచంద్రు నబవీక్షితి యంతయు నాత్మ నెంచి, పె
న్వనట మునింగి, దాన నసువారము భూపతి పీడె నారదా! ౧౮౦౪

తే. త్వరితముగ మేనమామపత్తనమునుండి-భరతుఁ డిరుదెంచి దశరథధరణిపాలు
మృతికి శోకించి, జనకు సద్గతికి శార్దూల-దైహికంబులఁ గావించె దాపసేంద్ర!

భరతుఁడు క్రీరామపాదుకలం గొనవచ్చుట

క. తన తల్లియైన కేకయ-జనపతిసుతి చేసినట్టి చర్యల కెదలఁ
గనలుచుఁ, దల్లిని గనదుచు-మనమున భరతుఁడు వసిష్ఠమూనియు సచివుల్.

క. అనుజుఁడు శత్రుఘ్నుండును-జనచులుఁ దనవెంట రాఁగఁ జనె, వని క్రీరా
ముని లక్ష్మణునికొ కీతను-గనుఁగొన మది వాంఛ మిగులఁ గడలుకొనంగల్.

తే. యత్న మొనరించి రాముని నడివీరుండి
పురమునకు రాఁగ భరతుఁడు పూనె; నపుడు
రామచంద్రుండు దేవకార్యంబుఁ దీర్చి
నరిగెను నిరాకరించి తత్పార్థివంబు. ౧౮౦౫

చ. “పురమును వేరరా నిపుడు; పూనితిఁ దండ్రియనుజ్ఞ; నిప్పు డే
నరిగెద దండకాటవికి; నాత్మచు నొండుఁ దలంప కిప్పుడే
సరగునఁ బోయి రాజ్యము బ్రశస్తముగాఁ బరికించుచుండు మో
భరత!” యటంచు సాంత్వనపు వాక్యము లారఘురాముఁ డాదృతిక.

తే. పలికె క్రీరాముఁ డత్యంతభయదమై-దండకాటనికిఁ బోయె; దమ్ములైన
భరతుఁడును మాణిమాణికిఁ గరుణవెలయ-నన్న తెల్పిన మాటల నాలకించి.

చ. తదనుమతికొ శిరంబునను దాల్చి యరణ్యమునుండి యప్పుడే
కదలె, నమాత్యులుకొ జననికాయముఁ దల్లులు సోదరుండు రా
సదయుండు తన్మృదూక్తులను స్వాంతమునం దలపోయుచుకొ శుభా
స్పదవర రామపాదజలజంబులు భక్తినిఁ జింతచేయుచుకొ. ౧౮౦౬

క. భరతుఁడు శత్రుఘ్నునితో-బరిజనవృత్తుఁ డగుచు రామభక్తియుతుండై
నిరతిని నందిగ్రామమె-శరణము గాఁగను వసించె సంయమినాథా! ౧౮౦౭

తే. జడల ధరియించి, భరతుఁడు పుడమి వడక
గాఁగ శయనించుచును, రాజ్యకలితభోగ
ములను విడనాడి మది రామసలలితపద
కమలములఁ దలంచుచును సంతతము భక్తి. ౧౮౦౮

క. పదునాల్గు వత్సరములున్-మది రామాగమనవాంఛ మహానివరా! యె
య్యదనున నగునా యని తా-నుదితంబగు భక్తి భరతుఁ డుండె నియతుఁడై.

విరాధాదివధ

ఉ. రాముఁడు దండకాటవి విరాధుని ఘోరశరీరుఁ జంపి యు
ద్దామపరాక్రమంబునను దా వసియించెను; దైత్యనాశమున్
నీమముతోడఁ జేయుటకు నెమ్మది దీక్ష వహించి నిర్జర
స్తోమముఁ బ్రోవఁగాఁ దలఁచి త్కోణిభరం బుడుపంగ నారదా! ౧౮౧౫

తే. దశరథక్షితిపాలకతనయుఁడైన-రాముఁ డాపంచవటియందు రమణితోడ,
సోదరునితోడ నివసించె మోదమునను-బర్ణ శాలను నిర్మించి పరమహాని!

తే. అచ్చటికి శూర్పణఖ యను ససురకాంత-కామరూపిణి యరుదెంచి రామచంద్రుఁ
బతిగఁ గోరె స్మరార్ధితస్వాంత యగుచు-నారదమునీంద్రచంద్ర! సంతసముమీఱు.

చ. మునివర! దుష్టచిత్తయయి మోసముచేయఁగఁ గామరూపముగ
గొని యట నున్న శూర్పణఖ కో యని యార్వఁగ లక్ష్మణుండు ఖ
డ్గనిశితధార నాసికయుఁ గర్ణములన్ వడిఁ గోసివై చెఁ జెం
పునఁ దన యన్నయాజ్ఞ మదిఁ బూని తలంకక సుస్థిరాత్ముఁడై. ౧౮౧౬

శూర్పణఖ రావణునకుఁ దన భంగపాటుఁ దెల్పుట

ఉ. అంత ననంతకోపమున నయ్యసురాంగన భీమరూప త
త్పాంతమహాటవిన్ నిజనివాసముగా వసియించియున్న కా
లాంతకసన్నభాకృతుల నన్నల నా ఖరదూషణాదులన్
భ్రాంతిఁ గలంగఁ జేరి తన వార్తను దెల్పుచు నేడ్చెఁ బెల్లుగన్. ౧౮౧౭

సీ. “అన్నలారా! యయోధ్యాధినాథుఁడ రాముఁడనువాఁడుదూర్వాదశాభగాత్రుఁ,
డతిరుచిరశ్యాముఁ డనుజునితోఁ, దన ప్రియకాంతతోఁ గూడి భీకరమగు
దండకాటవిఁ జేరెఁ; దత్ప్రియసతి రూపసౌందర్యశాలిని; జగతి దీటు
దానికి నెవ్వరుఁ దలఁపఁగఁ గనరాదు త్రిభువనములయందుఁ దివిరి యరయ;

ఆ. నింతవఱకుఁ గాంత లెందఱనో చూచి-నట్టిదాన; దాని యంద మెందు
నశ్రుతం బదృష్టమని చెప్పఁగాఁ దగు; -నిక్క మిద్ది, కనుఁడు నెమ్మనమున.

ఉ. దానిని మీకుఁ గూర్పఁగ నెదం దలపోసి తదాశ్రమస్థలం
బేను గడుం బ్రయత్నమున నెంతయుఁ జేరఁగ రాము నానతిన్
బూనిక లక్ష్మణుండు ఊరముం గొని ముక్కుచెవు ల్విలంబమున్
మానిని యంచుఁ జేయక ప్రమాదము పొందక కోసె నీగతిన్. ౧౮౨౦

- ఆ. ముక్కుచెవులు కోసె నక్కటా! యీభంగ-మును ద్వదీయనికటమునను దెలుప
వచ్చినట్టిదాన; నిచ్చ మీ కెయ్యది-యట్టు చేయుఁ డేది యను వనుజులు!"
- క. ఖరదూషణు లప్పడు సో-దరిమాటల నెల్ల విని క్రుధం దమవెంటక
నిరుపమబలాధ్యులగు నా-శరులు చతుర్దశసహస్రసంఖ్యలు గొలువక. ౧౨౨౩
- క. కడువడి గఘనందనుఁ డు-న్నెడ కరిగి యెదుర్కొనంగ, నిసవంశభవుం
డడరి పడునాల్గువేపుర-బొడిచెను దాకరథి బాణపుంజంబులచేక. ౧౨౨౪
- క. అంతట శూర్వణఖయుఁ దా-వంత మనంబునను గమర వాపోవుచు ను
ద్భ్రాంత యయి యే! రావణు-చెంతకుఁ దన వృత్తమెల్లఁ జెప్పెను మానీ!
- క. రావణుఁ డమృతము విని-భావంబున నీతరంగను భావించుచుఁ గా
మావిలుఁడై విధిచే సీ-తావలితను నపహరింపఁదలఁచె మునింద్రా! ౧౨౨౬

సీతావహరణము

- ఉ. అంతట రావణుండు తన యాపుని దాటకపుత్రుఁ దోడుగా
నెంతయు వెంటఁజెట్టుకొని యేగె మహాటవిదారిఁ బట్టి, భూ
కాంత హరించుకొన్ని మదిఁ గైకొని శూర్వణఖోక్తి నెన్ని సం
భ్రాంతియుతాత్ముఁడై త్రిదశవందితి! నారద మానిచంద్రమా! ౧౨౨౭
- క. మారీచుండు శ్రీరాముని-ఘోరాస్త్రంబులను బ్రాణకోటి విడుతు నం
చోరిమిఁ దలంచి నిశ్చయ-మీరీతి యటంచుఁ గనకమృగహావమునక.
- తే. దండకాటవిఁ జొచ్చి యుద్దండవృత్తి
రాము మోహింపఁజేసి దూరంబు వెంటఁ
దన్ననుగమింప జితనంబుఁ దా నొనరిచె;
రాముఁ దాకక్కను నిశితాస్త్రమునఁ గొట్టె. ౧౨౨౮
- క. మునినాథా! మారీచుం-డినవంశ్యుని బాణహతిని నేపడఁగి మహా
ఘనరవమున 'లక్ష్మణ!' యని-తన యసువుల వదలె నపుడు ధరఁ బడి పెలుచక.
- చ. జనకజ యాత్మఁ దద్వచనశైలి నిజేశుని దంచు నెంచి యో
జన యొనరింపఁజాలక విచారము మీఱ మజుది లక్ష్మణుక
బనిచెను రామచంద్రుని శుభంబునఁ దోడ్కొనిరాగ; నంతలో
దనుజుండు పంక్తింతుండు ముదంబున వచ్చెను బర్ణశాలకుక. ౧౨౩౦
- క. లక్ష్మణీమూర్త్యంతరయా-నా త్మౌపుత్రికను యుక్తి యచ్చపడంగక
లక్ష్మణహితుండు హరించెక-సూక్ష్మజుండు గాక సీత సుకృతసమేతక. ౧౨౩౧
- ఉ. ఆ పరదేవి భూసుతయు నప్పడె రావణు బూదిచేయుఁగా
నోపియుఁ జేయదయ్యె, విను, ముల్లమునందున వాడు భక్తిఁ ద

చ్చీరపదపద్మము ల్సతము చింతనచేయుచుఁ గొల్చుచుండుటఁ;
దాపసివర్య! యియ్యదియె తత్త్వ మటంచును నాత్మ నెంచుమా! ౧౮౩౩

ఉ. రాముని పత్ని సీతఁ గొని రావణుఁ డేఁగుచునుండ మార్గముం
దామహనీయచిత్తను సమాదృతి రక్షణసేయఁబూని యు
ద్దామబలుండు పక్షిసముదాయవిభుండు జటాయు వంతఁ దా
వ్యోమవధంబునందు వడి నుద్ధతిఁ దాఁకె దురాత్ము రావణుఁ. ౧౮౩౪

చ. తన బల మెల్లఁ గన్నడఁగ దానవపుంగవుఁడైన రావణుం
డనయము మీఱఁ బక్షముల నాక్షణమందునఁ ద్రుంచి పక్షినా
ధుని ఘను నజ్జటాయువును ద్రోచి మహిఁ, వడి సీతఁ గొంచు లం
కను నిశిఁ జేరఁబోయెఁ గడఁకఁ సురమానివరేణ్య! యంతటఁ. ౧౮౩౫

తే. అతిమనోహరమైనట్టి యయ్యశోక-వనమునం దానతిని నుంచె; మనమునందు
నేని ధర్మింపఁగా శక్తి యించుకేని-లేనివాఁడయ్యె జ్వలదగ్నిగాను దలఁచి.

క. ఈవిధమున జరుగఁగఁ బర-దేవి శుభప్రదయు నయ్యుఁ బరమదురితుగా
భావించుచు లంకేశ్వరి-యావేశఁ దిలొహితంబు నందఁగ నెంచెఁ. ౧౮౩౬

ముప్పదితొమ్మిదవ అధ్యాయము

సీతాశ్వేషణము

క. శ్రీరాముఁడు మారీచుని-ఘోరాస్త్రంబున వధించి, కూరిమితమ్మ౯
దారిఁ గని యతనితోడ మ-హారయమునఁ బర్ణశాల కరుడెంచి మునీ!

క. జానకి నచ్చటఁ గానక-మానసమున సీతఁ దలఁచి మానని చింతఁ
గాననమునందుఁ దిరుగుచు-మానినికై వృధితుఁడయ్యె హానీ! యంతఁ.

క. శ్రీరాముఁడు లక్ష్మణుఁడును-ఘోరారణ్యంబునందు త్తోణీసుతకై
వారక వెదకుచుఁ దిరుగుచు-శూరులు వగఁ జెంది యొక్క-చో విస్మయమై.

క. కనుఁగొని రాయటవీస్థల-మున తెక్కలు తెగిన విహగపుంగవు నొకచోఁ;
జనవిభలు రామలక్ష్మణు-లనఘలు సీతాపహరి యగు నిది యంచుఁ. ౧౮౪౦

చ. మదిఁ దలపోసి; రంత మునిమాన్యుఁడు రాముఁడు దానిఁ జంపఁగా
నెదను దలంచి దగ్గఱకు నేఁగి కనుఁగొని తండ్రినేస్తమై
పొదలేడు నాజటాయు వని బుద్ధి నెఱింగి శరంబువేయున
య్యదనున శాంతుఁడై నిలిచె; నంత జటాయువు రామమూర్తితోఁ. ౧౮౪౧

తే. “రావణుడు సీతఁ గొనిపోయె గావరమున”

నంచు నెఱిగించి వృత్తాంత మంతయు, నపు
డాత్యదేహంబు వదలి సురాలయమున
కరిగె శ్రీరాముఁ డచ్చట నరయుచుండ.

౧౮౪౩

ఉ. అంతట నాజటాయువున కాదృతి రాముఁడు వహ్నినిచ్చి, య
త్యంతమహార్థదైహికము లైన విధు ల్నెఱవేర్చె గానలో
స్వాంతము సత్కృపం జెలంగ; సంయమినాథ! కబంధుఁ జంపి తా
నెంతయు ఋశ్యమూకమున కేఁగెను భూమిజజాడఁ జూచుచున్.

౧౮౪౪

సీ. ఆ ఋశ్యమూకంబునందు సుగ్రీవుండు భ్రాతృహృదా వాలిపరాక్రమమున
కాత్మ భయంబంది, యంజనాతనయుండు మున్నగు తన మంత్రముఖ్యులు నలు
వురు తన్ను గొలువంగ నురుతరభీతితో వసియించుచుండె; నప్పర్యంతంబుఁ
జేరి శ్రీరాముఁడు స్నేహంబు గావించి సూర్యనందనుతో నవార్హరీతి,

తే. యుద్ధమునయందు నతివిక్రమోద్ధతుఁ డగు-వాలిని వధించి, ప్రేమతో వనచరవర
రాజ్యమునకును సుగ్రీవుఁ బూజ్యరీతి-నిలిపెఁ బట్టాభిషేకంబు నలిపి మాని!

క. మునివర! వస్త్రాకాలం-బును గడపెను మాల్వవంతమునఁ దమ్మునితో
డను నుండి రామవిభుఁ డొ-య్యన; నవ్వల వినుము దశరథాత్మజ మహిమల్.

ఉ. వానరసై న్యముం బిలువఁబంచి ధరాత్మజఁ జూడఁగా భువిన్
మానవనేత రాఘవుండు మర్కటవర్మల నాల్గుదిక్కులం
దూనిన వేడ్కతోఁ బనిచె నొయ్యన రాదగు నంచు; వారలున్
బూనిక మీఱఁగాఁ జనిరి భూతనయన్ వెదుకంగ శ్రద్ధమై.

౧౮౪౫

హనుమ లంక కరుగుట

సీ. వారలలో బలవంతులౌ హనుమంతుఁ డంగదజాంబవదాదులైన
యతిపరాక్రమవంతు లతివీర్యవంతులు ధరణిజ వెదుకంగ దక్షిణదిశ
కరిగిరి; మార్గంబునందు సంపాదించే భూమిజచరితంబు బూర్ణముగను
విని సాగరంబును వేగ దాటఁగ నెవ్వ రోపుదు రని తమ యుల్లములను

తే. జింతచేయుచు గూర్చుండి సింధుతీర-మందు నాలోచన మొనర్చి; రంత జాంబ
వంతు వాక్యానుసారము వలనుమీఱ-నెల్ల వారలు సమ్మతి యెడఁదఁ గనిరి.

క. శతయోజనవిస్తృతమయి-యతిఘోరంబయిన యుదధి నప్పుడు వీర్యో
ద్ధతుఁడు హనుమంతుఁ డద్భుత-గతి లంఘించెను మునీంద్ర! కాతుక మెసఁగన్.

ఉ. అంతట రాత్రికాలమున నాహనుమంతుఁడు సీతఁ జూడఁగా
స్వాంతమునందు నెంచి వరుసన్ వడి లంకను జొచ్చి తత్పురా

భ్యంతరసీమ నెల్లెడల నారసి యారసి రాత్రి సప్తకం

బింతయు శ్రాంతి లేక యట నెందును సీతను గాన కోమునీ ! ౧౮౫౦

చ. తిరుగుచు నం దశోకవని దివ్యశుభానన దేవిఁ గాంచె నం

బరమున; నంతఁ దా నెదను బావని యిట్లు తలంచె: “నేను దు

ష్కరమగు కార్యముఁ జరుపఁగానగు; దానికి నేత్రమంబు పెం

పరయఁగఁ బోలునా” యనుచు నాశలు పైకొన నుండె నారదా ! ౧౮౫౧

క. పరదేవి తొల్లి యద్భుత-సరణిం గావించినట్టి సమరంబును ద

ద్దురుమహిమంబును మదిలో-నిరవుగఁ దాఁదలఁచి హనుమయెక్కెఁ ద్రుమంబుఁ.

హనుమంతుఁడు అంకలోఁ బరదేవిం గాంచి నుతించుట

మ. వినవయ్యా ! హనుమంతుఁ డాత్మఁ బరదేవీదివ్యహర్ష్యంబు వే

డ్కును జూడంగను వాంఛఁ బూని మునిలోక గ్రామణీ ! దిక్కులం

దన నేత్రంబులఁ ద్రిప్పి యారయుచు నంతం గాంచె సీతాన్యది

క్కున నత్యద్భుతమైన మందిరము రక్షోనాథసంపూజ్యముఁ. ౧౮౫౩

క. సుమనోహరంబు భవ్యం-బమలమణిప్రకరరచిత మత్యచ్ఛసువ

ర్ణమహాలంకృతమును బ్రే-క్ష్యము నై యొప్పారు దివ్యసద్మ మది మునీ !

ఆ. పవననందనుండు పరికించి తన్మంది-రాగ్రభాగమునను నలరు సింహ

కేతనంబు, మదిని గృతనిశ్చయుండయ్యె-దేవినదన మిదియె ధృతి నటంచు.

ఉ. అంత ననంతసమ్మదము స్వాంతమునందునఁ బొంగ నంజనీ

కాంతసుతుండు తద్భవనకమ్రకపాటము డాయఁబోయి య

త్యంతముదంబుతో నచట నాడుచుఁ బాడుచు నున్న యోగినీ

కాంతల గుంపుతో నెనఁగు కామితదాయిని దేవిఁ గన్గొనెన్. ౧౮౫౪

చ. కనుఁగొని భక్తిపూర్వకముగాఁగఁ బ్రదక్షిణ మాచరించి యొ

య్యనఁ బ్రణమిల్లి ముజ్జగములందున వెల్లెడు జీవకోటికిఁ

జనని యటన్న ఖ్యాతిఁ గని సర్వముఁ బ్రోచు పరేశ్వరిన్ నిజా

త్మను నెలకొల్పి సంస్తుతుల మానివిభా ! యెనరించె భక్తితోన్. ౧౮౫౫

సీ. “దేవి ! విశ్వేశ్వరి ! దివ్యచిత్తంబున నవధరింపుము మదభ్యర్థనంబు;

నేను రాముని దూత; నీలంక రామపత్న్యన్వేషణమునకై యరుగుదెంచి

నాడను; గడునింపు; నారాయణుండు భవదాజ్ఞానువ ర్తియై యవని మనుజు

దేహంబు ధరియించి దితిజనాథుని రావణాసురు ఖలుఁ ద్రుంప నవతరించె;

తే. శివుండ నే వానరుండ నయి షీతినిఁ బుట్టి

భవదనుజ్ఞను బూని, రాఘవుని కార్య

హనుమంతుడు లంకలో అశోక వనియందు పరదేవినిగాంచి నుతించుట

“తిరుగుచు నం దశోకవని దివ్యశుభానన దేవిఁ గాంచె నం
బరమున; నంతఁ దానెదను బావని యిట్లు తలంఁచె.”

[పుట 250]

మునకుఁ దగినట్టి నాహాయ్యమును నొనర్ప
వచ్చితిఁ దలంపు మంబ ! పూర్వవర మాప్తి.

౧౫౧౮

క. ఎప్పుడు లంకను జొత్తునొ-యప్పుడు లంకాపురమున నావాసుంబు
దప్పక విడుతు నటంచును-జెప్పితి; వాత్సభవనంబుఁ జేరుదు ననుమఁ.

౧౫౧౯

క. అమ్మా ! నెమ్మది నెంచి పు-రమ్మును వదలుము; మరాత్ము రావణుఁ డ్రుంపఁ
బొమ్ము: మహాదేవీ ! క్షే-మమ్మున మనుపుము జగంబు మరువక తల్లీ !”

౧౫౨౦

చ. అని నుతియింపఁగా హనుమ, యప్పుడు దేవి వచించె రామచం
ద్రుని వరభృత్యుఁ గాంచి కడుఁ వోరపుఁగూర్చిని “వానరర్షభా!
విను, జనకాత్మజాతయగు విశ్రుతసద్గుణ సీత తాను పొం
దిన యవమానముం గని మదిం గ్రుఢ లంకను వీడ నెంచితిఁ.

౧౫౨౧

ఉ. సీవచనంబునుకొ విసఁగ నే వసియించినదాన లంకలో
రావణునాలయంబున; వరంబు నెఱుంగుదు; సీపురంబునుకొ
దావకసూక్తి నెంచి కపితల్లజ ! వీడుచునున్నదాన సం
భావనచేసి సీనుడుల; భద్రము గల్గునుగాక ! నీ కిటఁ.”

౧౫౨౨

తే. నారదా !” విను మంచును గారవమున-నమ్మహాదేవుఁడు వచించె “నార్య ! యిట్లు
లామహాదేవి నెలవిచ్చి యనిలజనకు-లంకను ద్యజించి యపుడె నిశ్చంకతోడ.

౧౫౨౩

క. మునివర ! యంతర్ధానం-బును బొందెను; నంత హనుమ యతిశయకోపం
బునఁ బొంగి రావణాసుర-ఘనవిక్రమపోషితమయి క్రాలు వనంబుకొ.

౧౫౨౪

క. వెన విఱువఁబూనె ; ద్రుమములఁ-గసిమసఁగి ముగించి యందుఁ గానఁబడు నశో
కసముదయ మూచముట్టుగఁ-బసయడఁగించెను ముసేంద్ర ! వాయుజుఁ డంతఁ.

౧౫౨౫

క. రావణుఁడు మదిని నతికో-పావిష్టుండయి యశోక మను వననాశం
బీవానరుఁ డొనరించుటఁ-దా విని రాక్షసులఁ బిలిచి తడయక యపుడే.

౧౫౨౬

క. తన సుతు నక్షోహ్యయునిం-దనుజులకును దోడుచేసి తాపసివర్యా !
వనచరు పొడ వడఁగింపఁగఁ-బనుచుటయును హనుమ నెగఁజెఁబలుకౌర్యమునకొ.

౧౫౨౭

చ. అతిశయశౌర్యవంతుఁడు మహాభుజుడై తగు నాంజనేయుఁ డు
ద్ధతి రణమందు వృక్షసముదాయముఁ దా వడిఁ బెల్లగించి, య
ద్భుతగతి నతుఁ గొట్టఁగ నె భూమిపయిం బడి యీల్లె వాడు; నీ
గతి యసురేశ్వరుండు విని గాడుపుపట్టిని బట్టి బల్లితోకొ.

౧౫౨౮

చ. మదిని విరూపుఁ జేయుటయె మంచి దటంచును నెంచి రావణుం
డదయత మారుతాత్మజుని యత్యధికాయతవాలమం దొగికొ

౧౫౨౯

గొడువ యొకింత లేనియట్లు గోకలు జుట్టగఁజేసి మంటలక
బొదలెడునట్టు లగ్నియిడి పోవిడిచెక వడిఁ గాలునట్లుగఁ.

౧౮౯

ఉ. అంగదముఖ్యు లుండిన మహార్ణవతీరమునందుఁ జేరఁగా
నంగములందు సంతసము నందుచు జాంబవదాదులెల్ల ను
ప్పొంగుచుఁ బావని దఱిసి పూర్ణమనోరథ మబ్బినట్టుగాఁ
జెంగున గంతులక వయిచి చెచ్చెట నచ్చటనుండి వేడుకఁ.

౧౮౧౦

తే. పయనమయి యెల్ల వానరవరులు మధువ-నంబునకుఁ జేరి, మధువునుసంబరమునఁ
ద్రావి, శ్రీరామసత్సన్నిధానమునకుఁ-బోయి రెంతయు హర్షంబు పొదల మదుల.

ఉ. దూరమునుండి యాకపులఁ దోరపువేడుక రామచంద్రుఁ డిం
పారఁగఁ గాంచి, “సీతకును భద్రమె?” యం చడిగెం దపోధనా!
కోరికమీట నాహనుమ గొబ్బునఁ దాఁ గనినట్టి వృత్తముక
సారపుఁబల్కులం బలికె సంతసమందఁగ రామమూర్తితోక.

౧౮౨౨

చ. ఇనకులుఁడైన రాఘవుఁ డహీనపరాక్రముఁ డంత నర్కజుం
డనువున నర్వవానరుల నాదృతిఁ దోడ్కొనిరాఁగ లంకకుం
జనఁ బయనంబొనర్చె నొగి; శ్రావణశుక్లమునం జయంబుఁ బెం
పున నిడునట్టిదా ననుచుఁ బూర్ణతిథి స్మృతినాథ! నారదా!

౧౮౨౩

తే. వానరబలంబు లెంతయు వైభవమునఁ
గొలుచుచుండఁగఁ దనవెంటఁ గొలు వమరుచు
రాక్షసేంద్రుని రావణ రణమునందుఁ
జంపఁగా నుండె శ్రీరామచంద్రుఁ డార్య!

౧౮౨౪

క రావణుఁ డానమయంబునఁ-దా విభవం బెసఁగ సచివతల్లజులను వే
రావించి కొలువునకుఁ ద-ద్భావము నెఱుంగంగఁ గోర్కిఁ బ్రార్థించె మునీ!

ఉ. ఆసభయందు మంత్రవిదులందున నగ్రణియై సుబుద్ధియై
వేసటఁ బొంద కిట్లనె విభీషణుఁ డష్టాడు యుద్ధమాపఁగా
నాస మనంబునం బొదల నాదనుజేశు దశాస్యుఁ గాంచి యు
ద్ధాసితధీయుతుం డగుచుఁ దాపసనాయక! నిశ్చయాత్ముఁడై.

౧౮౨౫

క. పలుమఱు రామపరాక్రమ-మీలఁ దుల లే దనుచుఁ జెప్పి యిప్పుడె సీతా
లలనను రామున కిచ్చిన నెలమిఁ గనుదు మంచుఁ డెలిపె హితవుగ మానీ!

తే. ఆవిభీషణు వాక్యంబు లాగ్రహమున-విని కడుం గ్రోధమును బూని మనమునందుఁ
దమ్ముడం చెన్నకయ, హితతత్పరుఁడని-చూడకయ కాల్మీకే దన్నె సోదరునట.

ఉ. అంతట ధర్మహుడయినట్టి విధేషణుఁ డాత్మఁ గ్రుడ్డుఁడై
యెంతయు, నుండరా దిచట నింక నటం చని యెంచుచుకొనఁ
జెంతకు నాత్మమంత్రులను జేకొని నల్పుర రామచంద్రు పా
దాంతిక సీమకుఁ శరణ మంచును జేరఁగఁబోయె సన్నుత !

౧౮౭౯

నలువదియవ అధ్యాయము

శ్రీరామ విధేషణ సమాగమము

చ. తన మదియందు రాఘవుఁడు తర్కమొనర్చి వినిశ్చయించి య
ద్దనుజు విధేషణుం దన పదంబుల నాశ్రయణంబుఁ జేయఁగా
మనమునఁ గోరి వచ్చెనని మాన్యతతోఁ గవి యాదరించి, యొ
య్యనఁ జెలికారముకొనలిపి యచ్చట లంకకుఁ గట్టై బట్టముకొ.

౧౮౮౦

చ. బలమును విక్రమంబును బ్రభావముచుం దెలియంగ నెంచుచుకొ
జలనిధి దాటఁగావలయుఁ జయ్యన నంచు వచించె నర్కజుం
బిలిచి రఘూద్వహుం; డపుడు ప్రీతిని వానరరాజు రామచం
ద్రలలితసూక్తుల నిచ్చి ముదంబున నిట్లని పత్కె ధక్తితోకొ.

౧౮౮౧

శేతుబంధనము

ఆ. “చింత సేయవలదు శ్రీరామచంద్ర! యీ-యంబురాశి శోషణంబుఁ జేయఁ
గలను; జెట్లఁ బెరికి కట్టను గట్టెద;-దాన నభి లీల దాటఁగలవు.”

౧౮౮౨

క. అత్యంతహృష్టుఁ డయ్యెను-సత్యపరాక్రముఁడు రామజనపతి యపు డా
దిత్యసుతుని మాటల కెద-నుత్యంబని యెంచి తానె నూల్కొల్పి వెనక.

క. బంధింపవలయు నని యాకంధికొ దా నందు నిలిచి కట్టించె విప
ద్బంధుండగు సుగ్రీవుని-సంధాతగ నిలిపె; రవిజు శాసనములచేకొ.

౧౮౮౪

చ. మయసుతుఁ డౌ నలుండు వడి మర్కటవీరులు భూధరంబులకొ
నియతిని బెల్లగించి రహినికొ గొనితెచ్చుచు నిచ్చుచుండ నే
మియును గొఱంత రానియటు మెల్పున శేతువుఁ గట్టె నబ్ధిపై
ప్రయతగుండు సంతసము పైకొన నెల్లరు సన్నుతింపఁగకొ.

౧౮౮౫

తే. మునివరా! శ్రావణంబునఁ బూర్ణిమాది-నంబునందు నారంభించి యంబుధికిని
వానరర్ష భుండౌ నలుం డౌననంగ-శేతువును రెండు జాలకుఁ బ్రీతిఁ గట్టె.

తే. సకలలోకాద్భుతంబు దుష్కరము నైన-యబ్ధిపై నిర్మాణ మాత్మ నెఱిగి
రావణుం డప్పు భీతి సంభ్రాంతుండగుచు-ముగ్ధుండయిమాటిమాటికొమునివడంకె.

ఉ. ఆవల నాత్మలోపల ముదన్వితుడై శతకోటిలక్షణా
పావని మున్నుగాఁగలుగు వానర సేనలు భూరిసత్త్వ లెం
తే వడి వెంటరాఁ గదలి తేకువఁ దమ్మునితోడ లంకకున్
శ్రావణకృష్ణపక్షమున రాముఁడు చేరెఁ ద్రయోదశిన్ మునీ! ౧౮౮౮

సీ. జలము గలట్టి చోటుల స్థలంబులయందుఁ బ్రాకారముల వృక్షవాటికలను
భవనమధ్యంబుల వనముల నుపవనములయందుఁ జత్వరంబులను గోపు
రములందు సకలస్థలములందు వానరుల్ నిండియుండిరి చూడ మెండుగాను;
వానర శూన్యమా వసతి యెందును జూడఁ గనఁబడ దోమునిజనవరేణ్య!

తే. అంత భగవంతుడైన భూకాంతుఁ డంత
రంగమున నెంతయును బూన్కి రణముసేయ
వలయు నంచును యోజించె సలలితముగఁ;
బరమముని! నారదా! విను భక్తిమీఱ. ౧౮౮౯

సీ. “లంకాపురంబు నిశ్శృంక జయింపఁగా భగవతీపూజను భక్తితోడఁ
బూజింపఁదలఁచితి బుద్ధిలోపల నేను; నిదియసమయమునా నెన్నఁబడును
బరదేవిపూజకు భావింప; నటులైనఁ బూజఁగావించెదఁ బూర్ణముగను;
దక్షిణాయన మిట్ట; తాఁ ద్రిజగన్మాత నిద్రించుచుండును నిశ్చయముగ”

తే. ననుచు యోజించి భగవంతుడైన రామ
చంద్రుఁ డవ్యయుఁడగు హరి స్వాంతమందు
నాన నాతన్విం బితృరూప నర్చనంబుఁ
జేయ మది నిశ్చయించెను సిద్ధహాని! ౧౮౯౦

తే. ఆమహామాయ పరదేవి యార్య మాని-నాయకా! పితృరూపిణియై యెసంగుఁ
గావున యజంత సద్భక్తికలితుఁడ నయి-యనుచు శ్రీరామమూర్తి మదిని దలంచి.

సీ. “అపరపక్షంబును నారంభమయ్యెను; బాడ్యమియును నేడు వఱలుచున్న;
దటుగాన యీనాఁడె యారంభమును జేసి యామహాదేవి జయప్రదగుణఁ
బితృరూపఁ బారణ్యవిధి నమావాస్యవఱకు ననుదినము నవికలభక్తి
నర్పించి యొయ్యన నాజరంగంబున శత్రుసంహారంబు నలుపఁగలుగు

తే. వాడ” నని రామచంద్రుండు భావమందు-నిశ్చయంబు నొనర్చి నిర్దిష్టుఁడగుచు
లంకయం దాదరంబున శంక లేక-పలికె వానరరాజితోఁ బరమమాని! ౧౮౯౧

తే. పార్వణశ్రాద్ధమును గడుభక్తి నీది-నమున సపరాహ్ణమునఁ జేయుదు; మఱి సంగ
రోర్వినిన్ రాక్షసాధ్యక్షు నొగి నెదిర్చి-రణము నొనరింతు నని పల్కె రామమూర్తి.

శా. ఆ పల్కు ల్విని వానరప్రవరు “తా, నా; నిద్రి యోగ్యంబు ను;
మౌఘపుణ్యత్మక! రామచంద్ర! వరభక్త్యుత్సాహము ల్మీఱ దే

వీపూజాక్రియ లాచరింపుము; పితృప్రీతి దగం జేయు; మీ
వే పూర్ణంబగు కార్యవేత్తవుగదా! విశ్వంబునకొ శ్రీపతి!

౧౮౯౪

క. పితరుల యజింపనౌ న-స్మృతి శ్రీరామా! విధిజ్ఞ! మాన్యుడ వగు నీ
కితరులు తెల్పుగ నేలా-క్షిణి? సమరమునందు జయము చేకురు దానకొ."

చ. అని వినయంబునం దెలుప నంతట సత్యపరాక్రముండు పెం
పునఁ దగినట్టి కాలమున బుద్ధిని దేవిని జేర్చి భక్తితో,
ననుపమరీతిఁ బార్వణమునై తగు శ్రాద్ధము నాచరించె నో
మునిజననాథ! యుద్ధమున భూరిజయంబును గోరి యత్తజ్జీ.

౧౮౯౬

యుద్ధారంభము

తే. ఆదినంబున భాస్కరుం డ స్తమించి-నట్టి సమయానఁ బల్కెమంబయిన విక్కు-
నందు ముట్టడివేసె; దైత్యాశ్రితోడ-యుద్ధమారంభమయ్యె సముద్ధతముగ.

క. సమరమున రామచంద్రుడ-సమరరిపుండైన రావణాసురుఁడును జే
యు మహోద్యోగము లెందు న-సమములు; కన వినఁగ లేవు సకలభువమునకొ.

చ. మొదటి దినంబునందు రణముం బొనరింపఁగ రావణుండు మ
ర్మదుని నకంపనాఖ్యుఁ జతురంగబలాన్నితు వీరవర్షుని
గదనమునందుఁ గ్రూరగతి గాటపుశౌర్యము మీఱ రాఘవుం
జదుము మటంచుఁ బంపె; దగు సేనలతోఁ జనె వాఁడు సోధతికొ.

౧౮౯౯

క. కోపము దీపింపఁగ న-ప్పాపాత్ము నకంపనాఖ్యుఁ బాపని రణమం
దేవున యమనిలయమునకు-నోపికతోఁ జేరఁబంపె నురుశౌర్యమునకొ. ౧౯౦౦

తే. రాఘవుం డిట్లు భక్తితో శ్రాద్ధకార్య-మును బరాంబను గూరిచి మనమునందు
జరపుచును దృష్టిగావించి దురమునందుఁ-గొట్టుచుండెను రాక్షసకోటి నంత.

తే. దురమున నకంపనుడు తెగ ధూమ్రనయనుఁ
డసురరాజేంద్రుడగు రావణాజ్ఞ పైన్య
యతుడగుచు యుద్ధభువికి సముద్ధతిఁ జని
యదృశ్యతంబగు యుద్ధంబు నపు డొనర్చె.

౧౯౦౨

క. రెండవ దినంబునందు న-ఖండపరాక్రముఁడు కలన ఖండించెను దో
ర్దండుఁ డగుచు ధూమ్రాక్షుఁ బ్ర-చండబలుని నుక్కడంగ సంయమివర్యా!

ఆ. ఈవిధమున నితరు లెందఱో రాక్షస-వీరు లాహవమున ఘోరరామ
సాయకక్షతులను జచ్చిరి; రాక్షసా-ధ్యక్షు మాతులుఁడు ప్రహస్తుఁ డంత.

- చ. సమరము చేయఁగోరి కడు శౌర్యము మీఱఁగ సంగరాంగణం
బమితబలావృతం డగుచు నప్పుడె చొచ్చి కలంచెఁ గీశబృం
దమును బ్రతాప మొప్పఁగ ముదంబునఁ బొంగుచు; వానితోడి జ
న్యము నిశివేశలో జరగె నద్భుతరీతిని మానినాయకా! ౧౯౦౫
- క. నరులకును సురలకును నా-సురవరులకు దైత్యతతికి ఖోభప్రదమై
కరము భయంకరమగుచును-దుర మది యొనఁగూడె మిగుల దుష్ప్రేక్ష్యంబై.
- క. ఘోరముగ సింహనాదం-బారాక్షసుఁ డొనరువంగ నఖిలసురేశుల్
దురముగ రణముఁ గనుఁగొను-కోరిక విడనాడి దితలకును జేరి రొగిన్.
- మ. అతిదుర్ధ్వ త దోర్బలాఘ్యఁడయి జన్యంబున్ వెసం జేయు దు
ర్గతి నత్యుగ్రుఁ బ్రహస్తు రాత్రిఁ గడుఘోరంబైన యాయోధన
క్షితిపైఁ ద్రెళ్ళఁగ వేఁగుజామునను ద్రుంచెన్ భూరిబాహుబలో
ద్ధతుఁడౌ రాముఁడు పూర్ణశక్తి కరుణాతాత్పర్య మేపారఁగన్. ౧౯౦౮
- ఉ. రావణుఁ డాప్రహస్తుఁడు దురంబున నీల్గిన వార్త దుఃఖయై
తా విని యెంతయున్ వగచి తల్లడమందఁగ, నింద్రజిత్తు చిం
తావశుఁడై తపించు తన తండ్రిని నూటట నొందఁజేసి క్రో
ధావలమానసుం డగుచు గొబ్బున శత్రుల నేచ నెంచుచున్. ౧౯౦౯
- మ. పరమంబైన ప్రతాప మొప్పఁగను దా భావంబునం దెంతొ కా
వరముం బూని రఘూద్వపాప్రకటవిస్ఫారప్రభం గాన కు
ద్ధరుఁడై యా నిశియందె సంగరభువిన్ దోర్లర్వ మేపార నం
బరమందుం దగ నిల్చి బాణతతులన్ వర్షించు చొక్కుమృడిన్. ౧౯౧౦
- చ. అమితపరాక్రమంబు సుర లద్భుత మందఁగఁ జూపి నాగపా
శములను రామలక్ష్మణుల, సర్వవనౌకసవీరరాజి, ఋ
క్షములను గట్టివైచె గడు సాధ్వసవృత్తి; స్వకీయమాయ భీ
మముగను జూపు; రావణసమానుఁడు వాఁడు తలంప నారదా! ౧౯౧౧
- ఉ. అంత విభీషణుండు వడి నాక్షణమందున వచ్చి రామభూ
కాంతుఁ బ్రబోధచేసెఁ గడఁకన్ నిశియందె; మునింద్ర! యప్పుడే
వితగఁ దెల్వీ నొంది రఘువీరుఁడు భీతిని భక్తిపూర్ణుఁడై
స్వాంతమునం దలంచె బరసాధ్వసమోచని దేవి శాంభవిన్. ౧౯౧౨
- క. పరదేవికరుణ గరుడుఁడు-సరగున నట కరుగుదెంచి సంయమివర! యు
ద్ధరనాగపాశములఁ దన-యురుతరచంచువులఁ జీల్చి యుక్కు మిగులఁగన్.

ఆ. రాఘవులను, వానర బలంబులను, భల్లు-కముల నాగపాతకకెనబంధ
నములనుండి మోచనముఁ జేసె వాని భక్తిచి యలకమోక్ష సిద్ధమౌను!

రామరావణయుద్ధము

క. అంతఁ బ్రభాతము కాఁగా-నంతయు నాలించి రావణాసురుఁ డాభూ
కాంతుని నెదుర్కొనఁగఁ దా-నెంతయు దర్శమున వచ్చె నిల యద్రుపంగళ.

ఆ. వచ్చి సర్వలోకభయదమా తుములయు-ద్ధంబుఁ జేయనాగె; దతపరాక్ర
మాన్వితుఁడయి యప్పు డందఱు మార్కొనె-యద్ధరంగమున సముద్ధతుఁడయి.

ఆ. ప్రళయకాలయముని భంగ భాస్విల్లుచు-భయదహపుండ్రెన పంక్తికంఠుఁ
గాంచి వణకె నంతఁ జంచలమతి నాజి-వానరాళి మిగుల భ్రాంతినంది.

ఉ. రాముఁడు రావణుండును మరం బొనరింపఁగ సాగి; రప్పు డా
భూమిని రావణాసురుఁడు పూన్ని ననేకసహస్రకోటులక
భీమపరాక్రమంబునను బిట్టుచెలంగి శరాళిఁ ద్రుంచె; ను
ద్దామభుజుండు రాఘవుఁడు తాఁ గని యంత సరోషహంకృతిక. ౧౯౧౮

చ. శరముల నాకసంబున దిశావలయంబునఁ గ్రమ్మఁజేసి, ని
ర్జరు లడుదందఁ గప్పె; నిటు జన్యము సాగుచునుండె; బూన్ని వా
నరులు గిరింద్రశృంగము లనర్గళరీతిని దెచ్చి రాక్షసో
త్కరములపైని, రావణు రథంబుపయికి వడి వేసి దుద్ధతిక. ౧౯౧౯

స్తీ. అంజనేయుండును సంగదుండును మొదలయిన వానరవరు లతిబలాఘ్న
లెల్లను రావణునరదంబుపయి, రాక్షసాళిపైఁ గవిసి యత్యంతముగను,
సాలవృక్షములఁ బ్రియాళువృక్షంబులఁ దాళద్రుమముల నత్తటి ననేక
వనజంబులైన వృక్షనిచయములఁ గొని కొట్టుచుండఁగ రణక్షోణియందు

తే. విరఘుఁడయి పంక్తికంఠుండు మర మొనర్ప
భ్రాంతినొందఁగఁ జంద్రసూర్యప్రతిములు
వీరులౌ రామలక్ష్మణుల్ భూరిహాస
మును నొనర్చుచు జన్యభూమిని ముసీంద్ర ! ౧౯౨౦

మ. ధను వత్యంతరయంబునం గుణముచేతం గూర్చి భీమంబులై
యనయంబుకొ ఘనకాలదండనిభఘోరాకారబాణంబు లా
జని నాదుర్మదు రావణాసురుపయిం జిత్రంబుగాఁ గప్పి రొ
య్యన నాకాలమునందె వానరులు విఖ్యాతప్రమోదాత్ములై. ౧౯౨౧

తే. కిలకిలారావములఁ బుట్టు కలకలములు-కార్ముకజ్యాసమాకృష్టఘనరవములు
రాక్షసుల ఘోరశబ్దము బ్రధనముదయ-నేమినినదంబులును రణభూమియందు.

క. కరిబృంహితములు తురగని-కరహేతము లైలంగి కడు భయదములై
ధరణి నకాలప్రళయం-బరుదెంచినయట్టు లుండెఁ బ్రాణుల హృదికిఁ. ౧౯౨౩

చ. సమరమునందు రావణుడు శాతశరంబులఁ బర్వతంబులఁ
ద్రుమములఁ గప్పఁగాఁబడి, విరోధులు మించినవా రటంచు సం
భ్రమమున భీతుడై వడి దురంబును మాని పురంబుఁజేర గా
త్రము క్షతవిక్షతంబగుడు తాఁ జనె నారద! తాపసోత్తమా! ౧౯౨౪

నలువదియొకటవ అధ్యాయము

రావణుడు కుంభకర్ణుని నిద్రలేపి యుద్ధమున కంపుట

ఉ. రాక్షసనాయకుం డయిన రావణుఁ డీవిధి యుద్ధభూమిలో
దక్షతఁ గోలుపోయి పురిఁ దా వడిఁ జొచ్చి మహాబలాధ్యు శ
త్రుక్షయబద్ధదీక్షుఁ బటుదోర్బలశాలిని గుంభకర్ణు ని
ద్రాక్షతి మేలుకొల్పె సమరం బొనరింపఁగఁ బంపు వాంఛతోఁ. ౧౯౨౫

ఆ. కుంభకర్ణుఁ డంతఁ గ్రోధంబు దీపింపఁ-బంచలక్షకోటి బలయుతుండయి,
బాహుదర్ప మొప్పఁ బ్రబలసంగ్రామంబుఁ-జేయ యుద్ధభూమిఁ జేరవెడలె.

సీ. ఇంతలో దేవతల్లె భీతాత్మలై; రప్పుడు నారదా! యఖిలలోక
విభుడైన శతధృతి విబుధబృందముతోడ నాలోచనమొనర్ప నాజిభూమి
కవతరించెను; సకలమరవరులతోవచ్చిన బ్రహ్మను బరమభక్తిఁ
బూజించి పల్కెను బురుషోత్తముఁడు భగవంతుఁ డవ్యయుడైన పంక్తిరథుని

తే. తనయుఁడౌ రామచంద్రుండు వినయమునను:

“దేవ! సురపూజ్య! గెలుతు నే నేవిధమున

యుద్ధదుర్జయులయిన దర్పిదృతాసు

రాశులను రావణాదివీరావళులను?

౧౯౨౬

మ. వినవయ్యా! సురవంద్య! భీతి యొదవెఁ; విఖ్యాతశూరుండు లో
కనికాయోధయప్రదుండు భువనాక్రాంతోరువిక్రాంతుండౌ
దనుజేంద్రుండగు రావణాసురు నెటుల్ దాకంగ నోర్తుఁ, జయం
బును గొందుఁ, దయమీఱఁగాఁ దెలుపవే పూతాత్మ! ధాతా! వెనక.

క. లోకోపప్లవకారణ-మాకులితుండ నగుచు మిగుల ననుభూతుండనై
చేకొంటి; నిట్టి దేరికి-లోకత్రయమునను లేదు లోకస్తుత్యా! ౧౯౨౭

చ. వివిధవిధంబులఁ భువనవిప్లవకారణ మేను జక్కఁగాఁ
దవలినవాడ; లోకములఁ దద్దయు శ్రద్ధను బూని చూడఁగా

నెవడును దుల్మైనదైన జనుఁ డెయ్యెడ లేఁగని యెంచువాఁడ నో
దివిజవశేణ్యపూజ్య! యిటు తేలెను న్నామభిప్రకాశంబు. ౧౯౩౦

మ. అది యట్లుండునుగాక! యుద్ధమును జేయంగోఁ యత్సవ్యుతా
స్పమఁడౌ రాక్షసరాజుతమ్ముఁ డతిమష్టు ప్రక్రూషంతఁ డి
య్యదనక వచ్చును గుంభకర్ణుఁ డనువాఁ డంచుక భయంబొప్ప నె
మ్మది విన్నాఁడను బద్ధసంభవ! యిఁకేమాశ్శిక్ జయం బజ్ఞేజీ? ౧౯౩౧

తే. ఐదులతల కోటల యతిబలాభ్యుత్తర రాక్షసపిడు లాయసురవరుని
తోడఁ జనుదేర నాతోడమర మొనర్చ-నున్న వాఁడన్నకు సహాయమెన్నిమదిని.

ఉ. వాని పరాక్రమంబుఁ దెగువక దగఁ జెప్పె విషమనాండు; నా
మానస మెంతయుక భయము మైకొనియున్నది; లోకస్మృష్టిసం
ధాన! వచింపు మీవు; విబుధస్తుతీపాత్ర! పితామహా! యిఁకే
పూనిక దానవుం గెలిచి పూర్ణజయంబును గొందు నాఁలోక! ౧౯౩౨

ఉ. దేవతలెల్లఁ జూడఁగ విధిక్ భయవిహ్వలుఁ డౌచు రాఘవుం
డీవిధి బల్కు, నయ్యజుడు హృష్టునిఁ జేయుచు రామచంద్రునిక
బావనసాంత్యనోక్తులను బల్కె “జగత్సతి! శ్రీమనోహరా!
యీ వెఱుంగంగరాని దొక యింతయు లేదుగదా! మహాప్రభూ! ౧౯౩౩

బ్రహ్మ రామనకుఁ బూర్వవృత్తాంతంబుఁ బెల్పుట - జేమహిమ నెఱింగించుట

చ. అడుగుచు నున్నవాఁడ పని యాత్మకుఁ దోఁచినరీతిఁ దెల్పుఁగాఁ
దొడఁగినవాఁడఁ; గాన, విను తోరపువేడుక, నమృహాసురుక
గడిమి వధింపఁగాఁ దగిన గట్టి యుపాయ మదొక్కటే కనం
బడుచును నున్న; దద్ది విని భక్తిని జేయఁగఁబూను మెంతయుక. ౧౯౩౪

సీ. త్రైలోక్యమాతయై దేవి సనాతని బ్రహ్మరూపాత్మిక ప్రబలభయము
వారింప దక్షయా; వసుధఁ గాత్యాయని విజయప్రద యటంచు విశ్రుతిఁ గను;
సర్వలోకములకు జయమును సమకూర్చు నపరాజితాఖ్యనా సతిశయిల్లు,
నాదివ్యమహిమాస్పదాంఘ్రియగ్ధంబును సేవింపఁగాఁ గోర్పి సిద్ధినొందు;
తే. సందియము లేదొకింతయు; స్వాంతమందు-భక్తితో నిల్చి సకలదుర్భరవిపత్తు
తారిణిని సర్వదుష్టసంహరిణిని భ-జింపు; మిఁక నెయ్యదియును యోజింపవలదు.

తే. అదిదేవి ప్రసన్నయై యరయదేని-యుద్ధమున ఘోరవీర్యసముద్ధతిఁ గని
యరినిఘాదన! రావణాద్యఖిలయుద్ధ-వీరులను గెల్వఁగాఁజాల; వారయు మిది.

సీ. ఏదేవినామంబు నెదలోనను స్మరించి యత్యంతభయదమైనట్టి భూరి
హాలాహలంబును నాని మృత్యువు గెల్చి మృత్యుంజయుం డను మేటిపేర

లోకంబుల శివుండు ప్రాకట్యమును గాంచె, నాదేవి సంతృప్తినందజేసి,
లంకాపురంబు నిశ్శంక జయింపుము మహనీయభావ! నిర్మలగుణాధ్య!
తే. యిపుడు దుష్టప్రణాళిని నపరిమితజ-యప్రదాయిని యయిన దేవప్రధాన
సభనుస్మరియింపవలయుఁబూజనమొనర్ప-వలయుజయలాభమునుగోరిభక్తితోడ.

క. సమరవిజయంబుఁ గాంక్షింపుము; లోకావనము చేయఁబూనుము; దేవీ
విమలపదసరసిజంబుల-సమరింపుము హృదయసీమ నతిశయభక్తి.

తే. రావణుండు చండికాభక్తితుండు మిగుల-నతని గెల్వంగ నేరికి నలవియగును?
లోకజనయిత్రసత్కృపాలోకనంబు-లేకయుండిన నెపుడు సుశ్లోకవంద్య!

క. మును దేవియే నీ కాజ్ఞ - ప్తిని నొసఁగె నిదంతయును నభీష్టద మని శం
భునియెదుటను నాయెదుటను-గనవే; యది మఱచినావె ట్టానాధ! విభూ!

చ. తెలియుదు వంతయున్ మదిని దివ్యగుణాన్విత! నన్నుఁ బ్రశ్నమున్
సలిపినవాడ విష్ణుడు ప్రసన్నమనీష! వచింతు నీకు, ని
శ్చలమతివై వినందగును; సంగరసీమ రిపూత్కరంబులం
గలుచు నుపాయ మంతయును గీర్తివిభూషణ! భక్తతోషణా!"

నలువదిరెండవ అధ్యాయము

శ్రీరామచంద్రునకు బ్రహ్మ పూర్వవృత్తాంతమును నివేదించుట

తే. శ్రీమహాదేవుఁ డిట్లుని చెప్పఁదొడఁగె
నారదమునీంద్ర! “వీను మంత సారసభవుఁ
డారఘూద్వహునకు సంగ్రహంబుగాఁగఁ
బూర్వవృత్తాంతమును దెల్పఁబూనె నిట్లు.

మ. “భగవంతా! ఖలు రావణాసురుని జంప న్మానవత్వంబునం
దగు జన్మింపఁగ నీ పటంచు మును నే ధన్యాత్మ! ప్రార్థింపఁగా
నొగి దేవా! పరిరక్షచేయుటకునై యుల్లంబునం దీశ్వరిన్
దగఁ బ్రార్థింపఁగ వెండికొండకు వెస న్నార్థార్థివై పోవొకో!

ఆ. ఏను శంకరుండు నెంతయుఁ దన్మాయ-మోహితులము నగుచు మొనసి వెంట
వచ్చినార మంతఁ దద్దదనుగ్రహార్థమై-యసురవరునిఁ జంపునాశయమున.

అ. అపుడు సీవు దేవ! యాదేవిపదముల-కెరఁగి మాటిమాటి కిద్దభక్తి
‘నంబ! సుప్రసన్న వగుము నాయెడ’ నను-పలుకు పలికినాపు పరమపురుష!

చ. “త్రిదశవర్షేయై లెల్లరు విరించియు మిక్కిలి భక్తితోడ నా
సదనముఁ జేరవచ్చి నను సంస్తుతిచేసిరి మానవత్వ మీ
యదనున నొంది, లోకనిచయఃపరముం బచరింపు మంచు; నే
సదయత సమ్మతించితిని జన్మము నెత్తఁగ భూతలంబునకొ. ౧౯౭౨

ఆ. దేవి! నీవు ప్రీతి రావణునకు సుప్ర-సన్న నైతి చెప్పుడు; నిన్ను వాడు
పరమభక్తి గొల్పుఁ బరదేవి! బల్లిదుఁ-డైన వాని నాజి నగునె నెలువ?”

క. అనుచుఁ బరదేవిఁ బ్రార్థిం-చినవాడవు పలువిధములఁ జేయుచు నుతులకొ ;
విని దేవి తద్వధ్యర్థన-మును బలికెను విరుము క్లప్తముగ వచ్చియుండుకొ. ౧౯౭౩

సీ. “మామూమనుష్యుడ నై యిల జనించుచి యెప్పుడు లంకేశుతో నెనఁగు పూన్ని
యధ్ధంబు జేయఁగా నుద్ధతి జతనంబు నల్పంగ నుండువో స్వాంతమందు
నారాయణా! నీవు నన్ను స్మరింపుమా సతతంబు సంగ్రామసమయమందు
ఘోరతరంబులొ నారావములునైన నిన్ను బాధింపవు నిక్కముగను;

తే. వారల పరాక్రమంబు నీ వారసి భయ
మందఁజాల వొకించుకయైన దేవ!
నమ్ము మీమాట; భద్రంబు నిన్నుఁ జెందు”
ననుచు వరమిచ్చి దేవి తా ననియె మఱియు. ౧౯౭౪

చ. “కదనమునం దకాలమున గాటపుభక్తిని బూజచేసి న
న్విదితవిధానయుక్తముగ పీఠవర్ణ్య! యరిం జయించి స
మ్మదమును బొందుమా సతము పూర్ణముగా మదనుగ్రహించునకొ
బాదలుచు” నంచు దేవి వరముం దయసేయదె మున్న రాఘవా! ౧౯౭౫

ఉ. కావున నోమహాశయ! యఖండబలాశ్శ! రఘూద్వహా! వశికొ
రావణుఁ జంపఁగోరినఁ బరాత్పర సర్వజయప్రదాయినికొ
భావములోపలం దలఁచి భక్తి నొనర్చుము యుద్ధ మిత్తటికొ;
నీవు జయింతు; వీపలుకు నిక్కమటంచును నిశ్చయింపుచూ! ౧౯౭౬

క. మునివరుఁడు వసిష్ఠుఁడు నా-తనయుఁడు, నీకును గురుండు దయనొసఁగిన దే
వ్యనుపమమంత్రంబును నె-మృతమున స్మరియింపు దేవ! మఱి రణభూమికొ.

తే. రాక్షసేంద్రునితో సంగరంబు చేయ
వయ్య! శ్రీరామచంద్ర! సురారియైన
రావణుని బంధుయతముగఁ జేవమెఱయ
గెలుపు మోరాఘవా! శంక వలదుసుమ్ము. ౧౯౭౭

తే. రామ! రఘునందనా! భక్తిరతుండవయి ప
రాంబఁ బూజింప యత్నింపనగును సీవు;
తత్ప్రసాదంబు లేక యుద్ధభువియందు
నెంతగాఁ బూనుకొన్న జయింపలేవు.

౧౯౫౫

తే. శుక్లపక్షంబు వచ్చినచో సురేశ్వ-రీపదంబులఁ బూజించుఁ బ్రీతి రావ
ణాసురుఁడు; దాన వానికి సరయ నృత్యు-వౌదనదించుకయైన; నియ్యదనునందె.

క. మనమున నకాలమని నీ-వనుకొనక పరాంబఁ బూజ నలరింపుము; చ
య్యన దుష్టరాక్షసులఁ జం-పను బూనుము రామభద్ర! భద్రం బగుతత్.

చ. అని వచియింపఁగా సరసిజాసనుఁ డంతయు శ్రద్ధపెంపునక
విని రఘురాముఁ డిట్లనియె విద్వరుండయ్యను దాను, సర్వము
స్మనమునఁ దోచియున్ భవనమాన్యత లోకముమేలుకోరి యి
య్యనువున బ్రహ్మాతోడ విబుధాధిపవంద్య! మహాశ్మ! నారదా! ౧౯౫౬

సీ. “సీవు చెప్పినదెల్ల నిజము ప్రజాపతీ! యాదేవి జయమిచ్చునట్టి తల్లి;
ప్రత్యక్షముగను బరాత్పర యగుఁజుమ్ము; సంగ్రామసీమల జయముఁగోరు
నట్టివారలకుఁ బూజార్హయా స్మరియింపఁదగియున్న దగు నంచుఁ దలఁచినాడ;
నైనను దేవార్చనాదివిధానము జరుపఁగా నియ్య దసమయమగును;

తే. నిర్జరేశ్వరి యిప్పుడు నిద్రితయగు;-శుక్లపక్షంబు గా దిది; చూడఁ గృష్ణ
పక్ష మగును విశేషించి; భక్తిఁ బూజ-నెల్లు గావించు నిద్రించునెడ విరించి!”

చ. అనవుడు బ్రహ్మ యిట్లనియె “నచ్యుత! యుద్ధమునక జయంబు ని
న్నెనయువిభంబునక దితిసు తేశ్వరు దుష్టు నమంగళున్ దురా
త్ముని దశకంఠ నేపడఁప బుద్ధిఁ దలంచి పరాత్పరక ప్రబో
ధనమును జేయువాడను, విధానము మీఱఁగ నిష్టె రాఘవా! ౧౯౬౦

తే. తగిన కాలంబు గాదని తలఁపవలదు-పూజచేయుము రాఘవా! భూరిభక్తి
నామహాదేవి నిపుడు; సంగ్రామసీమ-గెలుతు వదలను; జింతింపవలదు మదిని.”

చ. శతధృతి యిట్లు పల్క విని శౌర్యధనుండగు రాఘవుండు స
మృతిఁ బరమేష్ఠితోఁ బలికె “మాన్య! చతుర్ముఖ! తావకోక్తి న
మృతి; భవదీయపుత్రుఁ డెద మేలుదలంచు గురుండు నాకగున్
సతము వసిష్ఠఁ; డట్లగుట సర్గవిధాయక! పద్మసంభవా! ౧౯౬౧

క. భవనంబులకుఁ బితామహుఁడవు, మద్గురునకును జనకుండవు నయితివి; గా
రజమున సీవు గురుండవు;-తవిలి భజించెదను దేవిఁ దగు సర్వనలక. ౧౯౬౩

క. దుర మొనరింప నశక్తుడ;-నదిది జయోత్సాహశక్తి యమరదు నాకు; ;
బర దేవికరుణ రావణు-బరిమార్పంగ నుత్సహింతు భయరహితుడనై. ౧౯౬౪

ఉ. రావణుడును సురేశ్వరి బరాత్పర సీక్రియ శుక్లపక్షమం
దే వరభక్తి బూజలను దృష్టియొనర్పంగఁజేసినంతలు
భావమునందు మెచ్చి కడు భద్రములైన వరంబు లిచ్చినక
జేవ చెలంగు వాని; కెటు చెండుదు యుద్ధమునం బితామహా!" ౧౯౬౫

ఉ. నావుడు బ్రహ్మ పల్కె "రఘునాథ! పరాంబ వచించె బూర్వమే
పావనమైన యుక్తి; యది బాగుగ లోనఁ దలంపవయ్య! యా
రావణు డీల్గు దావకశరంబున సంగరనీమయం; దింకె
భావముఁ బొందఁబోకుము; ద్రువం బిది; శంకయె లేదు దీనికిక. ౧౯౬౬

ఉ. భావమునందు దేవిపదపద్మములక స్థిరభక్తి నిల్పి సం
సేవ యొనర్చుమా మరలఁ; జిత్తమునందున మెచ్చి యిచ్చు శ్రీ
దేవి వరం; బదేకరుణ దివ్యబలాభ్యుడవై దురంబునం
దీవె జయంబుఁ బొందుదు వహీనపరాక్రమ! రామ! శ్రీపతీ! ౧౯౬౭

సీ. పాపాత్ముడైన రావణుడు దుర్బుద్ధియై పరమపతివ్రత వరసుశీలఁ
బ్రత్యక్షలక్ష్మీయై పరంగు స్వమూర్త్యంతరయును నౌ సీతను భయ మొకించు
కయు లేక రమియింపఁగా నెంచి బలవంతమునఁ దెచ్చినప్పుడే కనలి యాత్మ
నాదుష్టరాక్షసు హరియింపఁగా మృత్యురూపంబుతోడ లంకాపురంబుఁ

తే. దానె చేరినయది; యెందు ధర్మబుద్ధి-శాంతియు వసించు సిరియును గాంతి యనఁగ
నుండు నం; దెందు ధర్మంబె యుండు, నందు-దేవి యాపత్స్వరూపిణిగా వసించు.

తే. ఎవఁ డహంకారమున ధర్మహేళనంబుఁ-జేయు, నవ్వాని దర్పంబు పాయనట్లు
రామచంద్రా! యడంచుఁ బరాత్పరయగు-దేవి తా దర్పశమని నాఁ దేజరిల్లి.

దుర్వృత్తిప్రాయశ్చిత్తము

క. దీనికిఁ దగు నితిహాసం-బేను వచించెదను విను; మహేశియె మును దాఁ
బూనికఁ బలికెను; న త్తజీ-యే నుంటిని; వింటి దేవిహితవచనములక. ౧౯౭౦

ఉ. శ్రీరఘురామ! యేను మును శ్రీగళుపాలికఁ బంచవక్తముల్
గారవ మొప్పఁ దాలించి జగంబున నుంటి; మఱొక్కనాఁ డహం
కారము మీఱ శంకరునిఁ గన్నులఁ గానక పల్కినాడ ని
మూరణరోపపూరితవచస్సుల నెంచక మంచిచెడ్డలక. ౧౯౭౧

ఉ. ఆక్షణమందె శంకరుఁ డహా! మఱి యేమని చెప్పువాడ, యా
క్షేక్షణ మొప్ప సంక్షుభితచిత్తముతోడత నాశిరంబు తా

వక్షతః ప్రైచ్చివైచే మదిః దాల్మిః యొకించుకయేని లేక ప్ర
త్యక్షముగాఁ గనుఁగొనఁగ దాశరథి! విను నాటనుండియున్. ౧౯౭౨

సీ. చతురాననుఁడనయి జగమునఁ బ్రభ్యాతినందితి; నొక్కనాఁ డమరవంద్య
యగు దేవిఁ గొలువంగ నరిగితి శ్రీవిష్ణుదేవునితోడఁ దద్వివ్యసన్ని
ధానంబునకు; నట కానిమేషంబున నామహాదుర్గ సత్యధికభక్తి
నర్పించు కొక్క మహాదుర్గదేవుండు వచ్చె; నీవిధమున బ్రహ్మనయిన
తే. యేను, వాసుదేవుండు, మహేశ్వరుండు-నామహాదుర్గసన్నిధియందుఁ గూడి
నార; మప్పుడు విను మేను గారవమున-వారి సమ్ముఖమున నయభయము లొప్పు.

క. త్రిదశేశ్వరి యగు దేవి-పదములకు నమస్కరించి భక్తి వెలయ నె
మ్మది శంభుండు వినఁ బ్రీతిఁ-గుడుదుగ నాహుతి సరసఁ గూర్చుండి విభూ!

సీ. “భవదనుగ్రహదర్శభావంబు దీప్తిప జనయిత్ర! నాదు పంచమశిరంబు
సురవరసభలోనఁ జూడఁగా నెల్లరు ఖండించె నాఁడు నిష్కారణముగ;
నేయపరాధంబు నేఁ జేసియెఱుంగను; శిర మేల ఖండించె శివుండు దేవి!
త్రిదశవరేణ్యపందితపాదసరసిజ!” యని విన్నప మొనర్ప నఖిలలోక

ఆ. జనని సుప్రసన్నచారుముఖాబ్జయై-నన్నుఁ గాంచి పలికె “నన్నుతాత్మ!
యల్లమందు నుండు నురుసంశయంబును-దొలఁచుదాన వినుము సలిలజభవ!

సీ. తనయా! శుభంబులఁ గనఁజేయు కర్మంబు, లశుభయోగంబుల నందఁజేయు
కర్మంబులను బాగుగను నెఱుంగుదు నేను; బ్రహ్మదేవ! శుభాశుభము లగుపను
లకు నెల్ల ఫలములఁ బ్రకటంబుగా నిచ్చునట్టిదానను నేనె; యఖిలభవన
ముల స్వతంత్రను సుమ్ము; ముఖ్యులు లేరు నాకంటె నెవ్వరు, నెందుఁగనిన నెపుడు;

తే. శుభమొ యశుభంబొ యెవఁ డెట్లు సారిదిఁజేయు,

నట్టివాఁ డొందు దానికి నర్హమయిన

ఫలము; నేఱువిధంబగు ఫలముఁ బొందఁ

జాలఁ డెందును నిజముగా సారసభవ!

౧౯౭౩

క. ప్రియుఁడని యప్రియుఁడని యా-రయ భేదము లేదు; తనదు ప్రారబ్ధఫలో
చ్చయమును దాఁ బొందును; ని-శ్చయ మియ్యది; సందియము పొసంగదు దీనన్.

సీ. కామంబుచేత ముగ్ధత నొంది యాత్మలో స్వాత్మజయైన సంధ్యను గనుఁగొని,
రమియింపఁగాఁ గడుఁ దమి నొందినాఁడవు పంకజాసన! దాని ఫలమె సుమ్ము
పొందినాఁడవు సేవు పూర్ణంబుగా; హేతువియ్యదియే యని యెఱుంగు మిపుడు;
శంకరకోపసంజనితంబుగాని, యే యితరమైననుగాని హేతుమాత్ర

తే. మే యగును నిశ్చయంబుగ నెంచిచూడఁ-దత్త్వము స్వకర్మసదృశమైతగుఫలంబె
యనుభవింపంగఁదగు నంచు మనమునందుఁ-దలఁపవలె; నీకు నట్లులే కలిగె వత్స!

క. తన తనయను గామంబున-నెనయగ మదిఁ గాంక్ష సేయు నెనఁ, దాక్షిణ్యమం
దుననె మదిచ్చావకతం-గను వాఁడు విరించి! తనము ఖండితమగుటకొ, ౧౯౩౯

తే. ధర్మ మిదిగాన నీతల తఱుంగబడియె-బోవధిస్తాత్రి యచఁబడు సర్వశక్తి
నయిన నాచేత; కంకరునందు నోప-మేమి యున్నది? పూలాలి కేమి తెలియ?

క. వరధర్మాధర్మముఁకు-విరోధ మొనరించువాని విధ మిది ధ్రువమై
పరంగును; నియంత్రే కేసే-యరయ జగమునకొ; మదన్యుఁడు గలఁడే? ౧౯౪౦

క. కమలానన! తావకపం-చమమగు సక్తంబు గాఁగ జ్వలించుడు నెలయుం
జుమి; దానహితములగు హ-న్యములు సురల కొనఁగఁ దృప్తి ననవకతంబుకొ,”

దేవీరాత్రము

మ. అని యీరీతిగ దేవి తెల్పు మదులం దానందముం బొంది యె
య్యన భక్తనిర్విఘ్నతచి త్రవంతులము నై యా లోకసంధాత్రికికొ
వినయం బొప్పఁగ పండవత్ప్రణతులకొ వేవేలు గావించి త
ద్వినుతిం దేసితి మిట్లు మువ్వరము దేవీదివ్యమాహాత్మ్యముకొ. ౧౯౪౩

సీ. “బ్రహ్మయు శివుఁడు నారాయణుఁ డనునట్టి మువ్వరు పురుషులమును జనించి
నారము నీకు నందనులమై; యబులయ్యుఁ దావకంబగు సనాతనమహాద్భు
తయుతమహామహాత్మ్యము నించుకేనియు నెఱుంగంగఁజాల మోయీశ్వరి! యింక
నీ యచింత్యములగు నిర్ధమాపమహిమైశ్వర్యాదిగుణముల వదలఁబడిన

తే. వార మేరీతి నుతియింప నేరుపుగల-వార మగుదుము; జగదంబ! వరకరుణను
మమ్ముఁ గనుఁగొని బ్రావే నమ్ముదమున-సతము మాయెడ దేవి! ప్రసన్నవగుము.”

వ. శివుం డిట్లు వినుటించె : ౧౯౪౪

సీ. “సురవశేశ్వరి! భవచ్ఛరణరేణువులను ధరియింపఁగా వాంఛ దవిలి భక్తి
యెంతమాత్రం బని యెంచుచు దివ్యమందాకినీవారిని దగ మునింగి
నాఁడ నోడేవి! తృప్తహితపాదాంబుజ వరరేణుమహిమంబు నరయు శక్తి
నాకుఁ గల్గఁగ లేదు; లోకమాతవును, సాలోక్యసంధానవిశారదవును

తే. నయిన యద్భుతశక్తి వీ; వరయ నేను-మద్గణంబులచే నిన్ను మదిని దెలిసి
పొగడఁజాలుదునే సర్వభూతధాత్రి! సతత మంబిక! నాకుఁ బ్రసన్నవగుము.

సీ. ఓ దేవి! భవదీయపాదపంకజముల నెమ్మనంబునఁ దాల్చి నియతభక్తి
సకలలోకములకు సాధ్వసంబును గూర్పు కాలకూటవిషంబుఁ గడఁకమీఱ
మృత్యువును జయించి మ్రింగినవాడను నవనీతపానంబునకు సమముగ;
నయ్యది చూడంగ పలరారుచున్నది యిప్పటికినిగూడ; నిదిగొ కంత

తే. నీమయందున దీప్తమై చెలంగు నల్ల-నేరైడుఫలంబురీతిగా భూరికాంతి;
యోసకలలోకధాత్రి! నీ వ్రురుకరుణను-సతత మంబిక! నాకుఁ బ్రసన్నవగుము.”

వ. విష్ణుమూర్తి యిట్లు నుతించె:

౧౯౮౮

సీ. “ఓ పరదేవి! మహాదధియందు శేషాక్షింధ్రు శిరమున ననవరతము
శయించుచున్నాఁడ; జన్ముత్రి! తరుఘటస్యందైకబిందుసంజాతుఁడ నయి,
శ్రీదేవియును వాచీ చెలంగి సమ్మోదంబు నొందింప వెలయుచు నురుముదమున;
నట్టి వాడను నయ్యు నంతరంగంబున నించుకేనియు నిన్ను నెఱుంగఁజాల
తే. కన్నవాడఁ బ్రయత్నించి యెన్నఁడైన;-నట్టి యే నెట్లు నాదు గుణాళిచేత
సన్నతింపఁగఁగలవాడ? నన్ను బ్రోవు-సతత మంబిక! నాకుఁ బ్రసన్నవగుము.

సీ. ఓదేవి! నీవు సర్వోన్నతప్రకృతివి; కడు సూక్ష్మరూపవు; కనఁ బరాత్ప
రవు; ప్రపంచైకహేతువు నయి వెలయుదు; వోమంగళాకార! నా మదిఁ గన
వలఁతియే సకల భవనములను సృజించు శక్తిచేతను నైన జగతిఁ బరుని
చేతనైనను; నీవే మాతవు జగముల; కే మాతృజన్తుల మై మువ్వరము

తే. వెలయుచున్నార మాయంబ! విశదకరుణ
నెనఁగు దృష్టుల మాయందుఁ బాసఁగఁ బఱపి
మమ్ము రక్షింపు మోవిశ్వమాత! శ్రీతి
సతత మంబిక! మాకుఁ బ్రసన్నవగుము”

౧౯౯౦

వ. బ్రహ్మదేవుం డిట్లు సన్నుతించె :

౧౯౯౧

సీ. “ఓ దేవి! నీస్తుతి యొక్కింతయు నెఱుంగ; నీ దివ్యరూపంబు నే నెఱుంగఁ;
ద్వద్గుణంబులఁగాని తత్త్వ శీలంబులఁగాని యొకించుకయేని యెఱుంగ;
వేదోదితంబయి వెలయు నేదియొకొంతయెఱుంగుదునది యేదొ హృదయమందు;
నది కోటివక్త్ర సముదయములను బహుయుగములఁ జెప్పిన ముగియ దెప్పుడు;

తే. నీమహిమ మిట్టి దంచును నేనుబాగడఁ-జాల నాదుగుణంబుచే సకలభవన
మాత! యోమంగళాకార! శ్రీతితోడ-సతత మంబిక! నాకుఁ బ్రసన్నవగుము.”

తే. ఇట్లు స్తుతివచనములచే నినకులేశ!-వినుతుల నొనర్చి భక్తితో వినయమునను
బ్రణతులను జేసితమమందిరములఁగూర్చి-చనిరిబ్రహ్మాదులంబవీడ్చొనిముదమున.

ఉ. ఓ రఘురామ! యీవిషయ మొప్పుగ మాతయే నాకుఁ దెల్ప వి
స్తారకృపః; మదిం గనుము; సత్యమును మ్మిది; రావణుండు తా
నారయ దుష్టచిత్తుఁడు; మహామహిమాఘ్న పరాంబ యాఖిలుఁ
గోరిక బ్రోవ దెప్పుడును; గూరిమిఁ జూపఁగఁ బోదు; నమ్మమా! ౧౯౯౨

- క. కమనీయమాప సీతా-రమణీయు మంకోదరి యుదరమున జనింగ నెన్
గొమరితయగు త్రేత్రజవా-నమరానికి రావణాగ్రహ: కల్పగుట విభూ! ౧౯౯౫
- ఉ. కామముచేత ముగ్ధుడయి గాదిలిపుక్తి యటంచు నెంచ కు
ద్దామపరాక్రమంబునను చా మది లోభము చూసి రామ! నీ
భామిని సీత లంకకును బిల్వశిఁ దెచ్చినవాడె లంకయున్
బ్రేమము వీడి పోయినది వేగ రఘూత్తమ! వాని దుష్కృతిన్. ౧౯౯౬
- ఉ. వ్రాకట ధర్మనిష్ఠులగువానికిఁ బ్రీతి జయంబుగూర్చు ; వే
లోకమునందుఁ బాపులగు లోటుర నెల్ల నశింపఁజేయు ; ని
త్యైకవిభూతితో నెసఁగు నంబిక ; సర్వసుపర్వవంశ్య, య
స్తోకగుణాశ్శ్య, దేవి మదిఁ జూడుము నిత్యము భూరిభక్తితోన్. ౧౯౯౭
- ఉ. నిత్యము పూజచేయుము సునిశ్చలభక్తిని నా మహేశ్వరికా;
సత్యము సత్య, మెల్లపుడు శంకరి నీకు జయంబు నిచ్చు; నో
సత్యపరాక్రమా! భువిని స్వర్గమునందు రసాతలంబునం
దత్యధికాదృతిఁ జనని హని ఘటింప దొకింతయేనియున్. ౧౯౯౮
- చ. భయమును వీడి, నెమ్మదిని భక్తిని గూర్చి, సమస్తరీతులన్
జయమును గూర్చు దేవి నుపచారములం దగఁబూజచేయుమా;
జయము రణాంగణంబునను సత్యముగాఁ గనువాడ ; వార్య! ని
శ్చయముగ శత్రుసంతతుల సంగరమందునఁ జెండు దుక్కునన్. ౧౯౯౯
- సీ. విధివిధానంబున విశ్వైకవంశ్యను బరదేవిఁ బూజింపవలయు రామ!
యరయ నకాలమందైనను భక్తియే పాటించు మెదలోనఁ బరమనియతి;
చింతింపఁబోకుము చిత్తంబునందు నించుకయేని రఘురామ! ప్రకటితముగ
శత్రుసంతతులను సమరభూతలమున గెలువంగఁగలవు నిశ్చలత నిపుడు ;
- తే. ధర్మమే జయమిచ్చు; నెంతయునుభక్తి-దేవిఁ బూజింపఁగొడువయేదిగలదెందు!
నెం దధర్మము కనఁబడు నందె దేవి-యడరును విపత్స్వరూపిణి యగుచు రామ!
- మ. హితముం జేయుచు సర్వలోకముల కెంతే పూన్కి శ్రీరామ! న
న్నుతశుద్ధప్రకృతిఁ జెలంగు గుణగణ్యుం డన్న విఖ్యాతి నీ
కె తగున్; న్యాయపథప్రవృత్తుడవు నీవే; కావునన్ సర్వ స
మృతకార్యాచరణా! జయంబు గలుగుం బూర్ణంబుగా నమ్రమా! ౨౦౦౦
- సీ. శ్రీరామచంద్ర! యీ ఘోరాత్ముడగు రావణాసురుం డొనరించినట్టి దివ్య
శుభకర్మఫలమును సుంతయు మిగులక యనుభవించినవాడు; విను మిఁ కించు
కంతయు లేదు; తా నెంతయు నిష్పడు చేసిన దుష్కర్మసిద్ధఫలము
గలదు; భుజింపఁగాఁ గడు బెట్టిదంబుగా వచ్చియున్నది; నీదు చిచ్చుబిడు

తే. గులనుబోలిన తగజాలములను నిహతుఁ

డగుచు భువీ బడంగలవాఁడు ; దిగులువలదు ;

దాన శ్రీరామ ! సద్భక్తి నూని మదిని

స్థిరఁడ వయి పరదేవీ బూజింపు మిపుడే.

౨౦౦౨

క. సుంతయు నీమదిలోపలఁ-జంత యునుపవలదు; దేవి శీఘ్రము క్రూర

స్వాంతయుని రావణాసురుఁ-బంతంబునఁ జంపు; నిన్నుఁ బాలించు దయన్.

నలువదిమూడవ అధ్యాయము

దుర్గాలోక వర్ణనము

క. మునినాథా ! రఘురాముఁడు-వనజాసనువలన దేవివరమహిమంబున్

విని విశదమానసుఁడు పెం-పున మరలం బ్రశ్న చేసెఁ బూతాత్మకుఁడై . ౨౦౦౪

ఉ. “ఓ మహానీయబుద్ధి ! భవమక్తి యదెంతయు సత్య; మెన్నఁగాఁ

గామితము ల్బలింపఁగను గన్గొని దేవి జయంబు నిచ్చు నం

చే మది నెంచినాడను; జయేచ్ఛ నెసంగి మహాఁకణంబునం

దామహానీయరూపఁ గడు నాదృతిఁ బూజయొనర్పఁ గోరెదన్.

౨౦౦౫

తే. ఇప్పు డాదేవిజయదుర్గయెందు ముదము-వెలయ నివసించుచుండు;దద్విశదరూప

మెట్టులోనాకుఁ దెలుపవేహితముమీఱఁ-బద్ధసంభవ!సు గుణాఢ్య!బ్రహ్మదేవ!”

చ. అనవుడు బ్రహ్మ యా రఘుకులాంబుధిసోముని రాముఁ గాంచి, యి

ట్లనుచు వచింపఁగాఁ దొడఁగె “నార్య! యదంతయు నీ వెఱుంగు; దై

నను వచియింతు నిప్పు; భువనంబుల శ్రోతల కెల్లఁ బావనం

బును గడుఁ బుణ్యదంబు నయి పొల్పును గావున భక్తిపెంపునన్.

౨౦౦౬

సీ. సర్వస్థలంబుల సంచరించుచు నుండు; సర్వప్రదేశసంస్థ యయియుండు;

సర్వప్రపంచప్రళే స్తపీతంబుల నెంతయుఁ దమి వసియించియుండు;

బ్రహ్మాండమధ్యనివాసిని, యయి యుండు; దద్బహిర్భాగానఁ దవిలియుండు;

స్వర్గలోకంబున జనలోకమందునఁగై లాసమున హిమమైలమునను

తే. శివుని నన్నిధియందును జేలఁగియుండు-భగవతీమూర్తి యంతటఁ బరఁగుననుచు

వరుస వచియించును బురాణవరము లెల్ల;-నీవచన మభిమతమగు నెల్లరకును.

సీ. బ్రహ్మాండబాహ్యమౌ భాగంబునందున రాజిల్లు నేదేవి రమ్యమూర్తి,

తాంత్రికమని చెప్పఁదగియుండు నయ్యది పరయగు నన్నింటిపైని రామ!

యాదేవి యగును మహాదుర్గ; యతిగోప్య, మదిని నిత్యానందమయి యనంగఁ

దెలియంగవలయును; ధృతి నాపరాంబికాస్థాన మిట్టిది యని చర్చచేసి,

తే. విశదముగ రచియింపఁగా విశ్వనిచయ
మందు నెవనికిఁ గాని సాధ్యంబు గాదు;
తెలుపుచున్నాఁడ నొక్కొంత తెలిసినంత
యవహితుఁడ వయి వినుము మహానుభావ !

౨౦౦౯

తే. క్రమముగా నొక్కటాకటి దూరంబు నగుచుఁ
దనరుఁ బైవయి రామ! పాతాళభూత
లములు సర్వంబు బ్రహ్మలోకమును నిట్లు
లన్నియును లోన నిమిడి బ్రహ్మాండమందు.

౨౦౧౦

తే. అతిమనోహర మగుచు బ్రహ్మాండబాహ్య
మందు బ్రహ్మలోకమునుండి యవతరిల్లి
లక్షయోజనదూరమం దక్షయమయి
యలరు శివలోక, మద్ది నిరామయంబు.

౨౦౧౧

క. కమనీయసతతవై భవ-సమితియుతుఁడు వాగ్దేవత క్త్వాచితుఁడై
ప్రమథులతోడ మహేశ్వరుఁడమితానందంబుఁ బొందు నాలోకమునన్.

క. శివభక్తులయినవా రా-భవనంబు మనోహరంబుఁ బొంది సుఖముగా
నవితముగ సుఖియితురు-ప్రవిశదకరుణాబ్ధియైన పరశివు కరుణన్. ౨౦౧౩

సీ. ఆలోకమున కూర్ధ్వమందు రమ్యంబయి లక్షయోజనదూరలక్ష్యమునను
విలసిల్లుచుండును విష్ణులోకము; దానియందు విరాజిల్లు ననవరతము
శంఖచక్రంబులు జలజంబు గదయుచు ధరియించి, కమల సంబరము మీఱ
సేవింపఁగా, విష్ణుదేవుఁ డనిర్వాచ్యవిభవాస్సుకుం డయి వెలయు; మఱియు,

తే. వివిధమణిసముదాయసువిశదచిత్రి-తంబు, జ్యోతిర్మయంబు, శుద్ధంబు నగుచు,
సతత మంతట వెలుంగుచు సత్త్వరూప-మునఁ బ్రకాశించుచుండు నో యినకులేశ!

ఆ. విష్ణుభక్తిరతులు విబుధగంధర్వకి-న్నరులతోడఁ గూడి హరిపదాబ్జ
భజనమహిమచేతఁ బరమపదంబు సా-లోక్య మనుభవించు రైకముగను.

క. ఆనగరమున సుఖింతురు-మానసముల సంతసంబు మలయఁగ హరిసే
వానూనచిత్తు; లాపురిఁ-దా నురగాధీశుఁడయిన తామ్రద్వ ప్రోచున్. ౨౦౧౬

సీ. శంభులోకమునకు సరివామభాగంబునందు గౌరీలోక మతిమనోహ
రంబయి, నానాచిరత్నరత్నసమూహములచేత భాసితము నయి యొప్పు;
నచ్చట వైదికియగు పరాంబికమూర్తి యతసీసుమనమాన, యంచితదశ
భుజ, సింహవాహన ముదమున వసియించు; దన్మందిరంబు సౌందర్యవిలసి

తే. తంబగును కామ ! షోడశ ద్వారయంతము, - వివిధవరముని స్తంభవిలసితంబు,
లలితదివ్యధ్వజోత్తమాలంకృతంబు, - సతతసురిమునిసముదయసంస్తుతంబు.

సీ. రఘురామ ! యామందిరం బతిశోభనంబు విరాజిల్లును ననవరతము;
గణియింప సాధ్యంబు గాదు తద్రామఃకీయక ; మనంతసఖిజనాశ్రిభైర
వాభిరక్షితమయి యలరుచుండును; నందు బ్రహ్మాండనిచయసంవాసులయిన
బ్రహ్మాదినర్వులు పరమేశ్వరుడు విష్ణుదేవుండు వైకుంఠదివ్యలోక

తే. ముల వసించువారు పూజింపఁగాఁ గడు-భక్తితోడ వైభవంబు మీఱ
నందు నంబ గౌరి యరుముదంబున రామ ! - వినుము శ్రద్ధ సంతయును వచింతు.

క. విమలజ్యోతిర్మయమై-కమనీయం బగుచు వెలయుఁగద గోలోకం;
బమితముదంబున రాధా-రమణీమణితో రమించు రహిఁ గృష్ణుఁ డటన్.

సీ. అతివిచిత్రములయి యలరు రత్నావళి సన్నద్ధ మగుచుండు నన్నగరము;
కల్పభూజంబు లనల్పత రాజిల్లు; బ్రహ్మార్షి దేవర్షి వరుల వేద
నాదం బనంతమై మోదదంబుగఁ బ్రతిధ్వను లిచ్చు మండఁగాఁ బరిధవిల్లు ;
రమ్యమణి స్తంభరాజితంబగు మందిరంబున నివసించి రాధతోడ

తే. ద్విభుజుడౌ వాసు దేవుండు ప్రియము మెఱయఁ
దాను స్వేచ్ఛావినోదము ల్దవిలి మిగుల
సంతసంబున విహరించు నెంతయు మది
రాధ తన యాత్మ ముదమంద రామచంద్ర !

౨౦౨౦

తే. వినుము శ్రీరామ ! యాలోకమునకుఁ బైన
నెనసి యేబదికోట్ల యోజనసుదూర
మున మహాదేవికి నివాసము నగు లోక
మందు దేవి వసించు గోప్యముగ రామ !

౨౦౨౧

క. రామా ! శ్రీకృష్ణప్రియ-యా మానిని రాధ యా మహాదేవీ ది
వ్యామేయకళాకోట్యం-శామితశోభాధ్య యగు నటం చెన్నదగున్. ౨౦౨౨

తే. సకలజగముల సృష్టించు స్రష్టకై న-భువనపాలకుండగు విష్ణువునకునైన
సర్వసంహర్తయగు మహేశ్వరునకై న-నరయ దుర్లభ యయియుండు నందు దేవి.

సీ. వేదసమూహము ల్వివిధపురాణంబు లాగమనివహంబు లఖిలధర్మ
శాస్త్రసంచయములు షడ్ధర్మనంబులు నేకమై పరిపూర్ణమై కనఁబడు
నట్టి వస్తువుఁగూర్చి యత్యంతముగ ననేకప్రమాణములతోఁ గడఁక చర్చ
గావించికావించి కడకు బ్రహ్మాంబుని నిర్ణయించిన విది నిశ్చయమని;

తే. యాపరబ్రహ్మ మెయ్యది యనఁగ నిత్య-యై విరాజిల్లు భగవతి దేవి యనుచు
బుద్ధిఁ గననగుఁ బ్రత్యక్షముగను గానఁ-బడు మహామూర్తి శ్రీరామభద్ర! సతము.

సీ. ఆదేవియే నిత్యమైనట్టి సత్త్వైఖ్య విహరణ యయి సర్వవిశ్వశాశ్వ
తంబగు దేహంబు సంబరంబునఁ దాల్చి, యొప్పుచుండు నిత్యోత్సవమున;
నాదేవియేసుమా యఖిలప్రపంచమునకు నాక్రయ యనంగఁ బ్రకటిత యగు;
నాదేవియే చూడ నన్నింటికంటెను బర యనంగను దా విభాసితయగు;

తే. నామహామహిమాఘ్యాంఘ్రేతామరస-ఖప్రకాశమునే చూడఁ గాంక్షచేసి
వివిధఘోరతపంబులఁ దవలి యెల్ల-వారలును జూచుచుండురు భూరిభక్తి.

అ. అరియ బ్రహ్మమునకు నాకృతి లేదని-పలుకఁచుదు చెప్పుడు పరమయోగు
లఖిలయోగవంద్య సనిశంబు ధ్యానించు-చున్నవారు రామ! చోద్యముగను.

సీ. ఆదేవి తనదు దివ్యాంశచే బుట్టించినట్టి మహేశ్వరుఁ డాదివిష్ణు
దేవుండు శ్రుతులచేఁ దెలుపంగఁబడునట్టి తత్త్వపరిహితతనువె చూడ;
నామహాదేవి నిజాంశచే బుట్టిన విషయంబె సుమ్ము సువికదరీతి
భాసిల్లుచున్న ప్రపంచంబు సర్వంబు; క్షురామచంద్ర! పూర్ణంబు గాదు;

తే. దివ్యమహిమాభిశోభితదేవి యాప
రాంబికాదేవి తాను బ్రత్యక్షముగను
సకలము సృజింపఁగా నేల స్వాంశయె యిటు
లంతటను వెల్లుచుండఁగా నదృశ్యతముగ.

౨౦౨౭

క. శ్రీరామా! సాగరమునఁ-జేరిన గంగ పరికింపఁ జెందదొ భేదం,
బారీతిని బ్రహ్మాంశజ-లారయ బ్రహ్మమున భేద మందరు వినుమా! ౨౦౨౮

క. ఆదేవియె సృజించుచును;-నాదేవియె విశ్వమెల్ల నభిరక్షించుకొ;
లేదు మఱొక్కటి కారణ;-మాదేవియె సంహరించు సంత మెఱుంగుచుకొ.

క. కృతకములౌ హస్త్యాదుల-గతికిఁ బరిస్పందనాదికారణ మెట్లో,
మతి నెన్నఁగఁ గుహకమునకు-గతి ప్రాధాన్యాన దేవి కారణ మగుటకొ.

సీ. అత్యంతదుర్గమ్యయై సర్వమునకును నాదికారణమయి యఖిలలోక
ములకు నాయాబ్రహ్మముఖ్యులకెల్లను నధిదైవతంబయి యలరు దేవి
నాత్మ మహామోహ మంది యెవ్వ రెఱుంగఁజాలరో వారల జాడఁ జూడ
శ్రీరామ! హేతువు సృష్ట్యాదులకును బ్రాధాన్యమే తగిన నిదాన మనుచు

తే. ఘటమునకును గులాలుండు కాఁడు హేతు

వని తలంచినరీతిగా నగుచునుండు;

కారణము లేక కార్యంబు కలుగుటకును

మార్గ మెచ్చట నున్నది మాన్యహృదయ!

౨౦౩౧

క. తెలియని దోషంబున ము-గ్ధుల కల్పన ఘటముఖములఁ దోచినయట్లే
యిల సృష్ట్యాదిక హేతుత-యల ప్రాధాన్యంబుకంటె నగు నితరము నాన్.

క. శ్రీరఘురామా! సృష్టికి-నారయఁ బ్రాధాన్యమాయ యగు హేతువు; సం
సారమున ముగ్ధులకు సీ-కారణ మరయంగ రాదు కనుఁగొని మదిలోన్.

సీ. ఏదేవి సర్వంబు నెప్పుడు రక్షింప నెదలోనఁ దలంచుచు నెసఁగుచుండు;
నేదేవి జగములకెల్ల నాధారంబు తానయి సతతంబుఁ దనరుచుండు;
నేదేవి ముక్తిసంపాదిని యయి సకలంబునకంటె బరంబె యగును;
నేదేవి సృష్టియం దెల్లెడ మోహబంధప్రవర్తిని యయి తా వెలుంగు;

తే. నామహాదేవియే సింధువండు మునిగి-నట్టి విష్ణువు రక్షింప నాత్మఁదలంచి
తా మహాభిని వటపత్రతను వహించి-రామచంద్రా! ధరించె నిస్సమహిమ.

క. చైతన్యరూపయై జగ-మాతతముగ వెలయఁజేయు నాదేవిసుమా!
యేతత్సర్వము కన దే-వీతరము శరంబుపోల్కి నెనయు నచలతన్.

క. దేవీసహితంబై నను-సీవిశ్వంబెల్ల నెసఁగు నెంతయుఁ జైత
న్యోవహమై తన యంత్రము-వావిరి యాంత్రికునిచేత వశిఁ దిరుగుక్రియన్.

ఉ. ఆ పరదేవి స్వేచ్ఛమెయి నద్భుతరీతి సృజించి నిత్యుడౌ
శ్రీపరమేశ్వరున్ సతముఁ బ్రీతిఁ జెలంగుచు నుండుఁ; దానె ము
త్పాపకుఁ డౌచు నొండొకవిధంబుగ నుండినయట్టి స్వీయస
ద్రూపవికారునిం గలిసి తోరపువేడ్క రమించు రాఘవా! ౨౦౩౨

ఉ. దుర్గతిఁ బొంది యెంతయును దోడ్పడువారలు లేనివారిచౌ
దుర్గతిఁ బాప నెంచి దయతోఁ బరిరక్షణచేయుచుండుటన్
దుర్గ యటన్న పేరున నుత్తు ల్గానుచున్నది; యా పరాంబయే
దుర్గతి నాశకాఢియు, దుష్టవినాశినియున్ రఘూద్వహా! ౨౦౩౪

ఆ. ఎంత మందభాగ్యుడేని యాదేవి నా-మాక్షురోత్తమముల నాత్మఁ దలఁప
భాగ్యమొసఁగుఁ;గానఁబరమేశ్వరి యటంచుఁ-బ్రథితయయ్యె జగతి రామచంద్ర!

ఉ. వేదవిదు ల్ను తింటురు సువిస్తృతయా పరదేవి నెప్పుడున్
మోదము మందభాగ్యులకుఁ బూర్ణముగాఁ గలిగించుచుంట, న
మోదద మంద భాగ్యపరిపూర్ణ సురక్షణశీల యంచు ని
త్యోదయ యా పరాంబికయై యుత్తమవిద్యయు నెల్లవారికిన్. ౨౦౪౦

దేవీనివాస వర్ణనము

క. సకలవిపక్షక్షయకా-రకవర్గచతుష్టయైక రాజితఫలదా
యకయు నగు దేవినిలయము-నకలంకత సన్నుతిఁ గను నార్యా! వినుమా,

తే. అమృతసాగరసంవృతం బగుచుఁ గల్గు-ర్మక్షణముదనూక్తికమై వివిధరమ్య
హాటకవిరాజితంబయి యలరుచుండు-రామభద్ర! రత్నద్వీపశీమ మొకటి.

చ. కొనరి వసంతకాలమె యకుంతిత మెప్పుడుఁగాక, యందుఁ బెం
పెనఁగుచు నుండు నేముకుప్తలేని సతంబుఁ గనుంగొనంగ ను
ల్లసన మొసంగుచుండు; నలుఁ దా నుభితోయనుమాత్మయై ముదం
బొనఁగఁ ద్రినూర్గగా కని మహోన్నతరీతి నకాంతిసంపదకా. ౨౦౪౩

చ. వివిధచిరత్నరత్నసమవిశ్రుతికాంతల నొప్పుచున్న వై
శ్రవణమనోహరంబుగను జారుతరధ్వని చేయుచుకొ ముదం
బవరీతి నిచ్చుచు విహంగమసంతతు లెల్లాక్షక రఘు
ప్రవర! యటం జరించుచును భాసిలుఁ జూడ్కికి విందొనర్చుచుకొ. ౨౦౪౪

క. ఆరత్నద్వీపమునం-గారవ మొప్పుర నసురగణములు విబుధో
దారాంశలు కలవారై-కూరిమిఁ బుణ్యాత్మ్య లగుచుఁ గొల్తురు దేవికొ. ౨౦౪౫

మ. సతతం బాత్మల సంతసంబు వెలయకొ సర్వేశ్వరీసద్గణ
ప్రతతింగూర్చి మనోహరంబుగను సంభాషించుచుకొ వేడ్క ను
న్నతరీతికొ సమయానుకూలముగ విన్నాణంపుగీతంబు ల
ద్భుతరాగంబులఁ గూర్చి పాడుదురు సంపూర్ణాత్మ్యలై యెల్లరుకొ. ౨౦౪౬

క. పరమాహ్లాద మొసంగుచుఁ-బరిమళమిళితమయి మలయవనము రామా!
నిరతిని మెలమెల్లఁగ నటఁ-జరియించుచువీచుచుండుఁ జల్లఁదనమునకొ. ౨౦౪౭

తే. పరమపుణ్యానుసరణులై నిరతిశయత-దీయనాలోక్యమును బొంది ధృతి వెలుంగు
దివ్యదేహులు వసియింతు రవ్యయమయి-పోలుచు దేవీభువనపదంబునను రామ!

ఆ. నిత్యహర్షమయులు నిత్యవిజ్ఞానవం-తులయి వార లుందు రలఘురీతి;
పురుషు లరయ భైరవునకు సమానులు-స్త్రీలు దేవితోడ దీటుదురు. ౨౦౪౮

ఉ. వారలకెల్ల మందిరము వైభవయుక్తము దివ్యహాటక
స్ఫూరమహార్ధరత్నచయభాసురమై వరసన్మణిప్రజో
దారసుతోరణాధ్యమయి తద్దయ రాజిలుచుండు నెంతయుకొ
గోదిన కొచ్చు లిచ్చుచు నకుంతరీతి సతంబు రాఘవా! ౨౦౪౯

ఉ. ఎవ్వరు గీతవాద్యముల సృత్యములం బరదేవిఁ గొల్తురో
మవ్వపుఁబ్రీతి గల్గునటు మాన్యులు వారు వసింతు రాదృతికొ
నవ్వుచు నాట్యమాడుచు ననారతదివ్యమృదంగవాద్యముల్
నివ్వటిలంగఁజేయుచును నిచ్చులఁ జేరి యటకొ రఘూత్తమా! ౨౦౫౦

తే. అనఘ! శ్రీరామ! యిట్లు లత్యనుపమమయి-యతిశయానందకందమై యలరు శ్రీప
రాంబికాపివ్యవదము నీ వవధరింపు;-వాగతీతంబు వినుము తద్వరపురంబు.

సీ. అతివిచిత్రంబు లై నట్టి రత్నంబులఁ గట్టంగఁబడిన ప్రాకారములును,
భాసురమణిగణభాజితంబులు నయి ద్యుతి మించుచున్నట్టి తోరణములు,
చంద్రకాంత్యాదివిస్ఫారకౌస్తుభముఖ్యమణిఖచితంబులౌ మండపములు,
కమనీయసద్రత్నగణవిరాజితములై భాసిల్లుచున్నట్టి ద్వారములును

తే. గలిగి యాదేవిభవనంబు లలితరత్న-చండవరశూలధారు లుద్దండభీమ
నయనులగు భైరవావళి నాల్గుదిశల-నాల్గుద్వారములందుఁ గన్పడఁగ వెలయు.

తే. దండహస్తలుగల్గవాద్యములఁ జేయు-చును జరింతురు ద్వారసీమను, దదీయ
-రక్షణాసక్తలై న భైరవులు పెక్కు-వేలు నిటునటుఁ జూచుచు లీలతోడ.

చ. అతివిశదంబులై మిగుల హరితరంబులునై న కేతన
ప్రతతి వెలుంగ, నచ్చట నిరంతరమున్ వివిధప్రభాయుతిన్
వితతముగా రఘూత్తమ! యనేకము లంతటఁ జంచలించుచున్
స్తుతియొనరింప నర్హతను శోభిలి యానడుమన్ విచిత్రతన్. ౨౦౫౫

ఆ. కలవు చత్వరములు పలుతెగలుగఁ; జిత్ర-రీతి నావరణము లాతతముగ
నొప్పు; ద్వారపాలు రురుజాగరూకత-నుందు రెపుడు రఘుకులోత్తమగుణ!

సీ. ఆయావరణమధ్యమందు దేవ్యంతఃపురంబు రాజిల్లు; ద్వారంబునందుఁ
గరిముఖుండై నట్టి గణనాథుఁడును షడాననుఁడును నాదేవి నందను లతి
జాగరూకత ద్వారసంరక్షణము చేయుచును ధ్యానతత్పరతను భగవతి
దర్శనం బొనరింపఁ దఱివేచియుందురు; బ్రహ్మాండకోటుల వజ్రలు గోటి

తే. గోట్ల బ్రహ్మలు, మణికోటికోట్లు హలధ-రులును, గోటి సంఖ్యాకులౌ రుద్రసమితి,
గోటివిష్ణువులును నటఁగొల్పుసేయు-చుందు; రింకఁ జెప్పవలయు నే యురుగుణాధ్య!

సీ. అట్టి రమ్యంబగు నంతఃపురమునందుఁ గలదు చిత్రమణినికాయమండ
పం బుజ్జ్వలద్రత్నవరమయంబులు నగు స్తంభము లొప్ప విశాలమగుచు;
ముక్తాప్రకాశితములగు తోరణములు; రత్నదీపసమూహ రచనములను
నతివిశదంబులై నట్టి దిగంతరములు ప్రకాశింపఁగ లలితరీతి

తే. రత్నసింహాసనంబు వినూత్న కాంతి-వెలయు విమృత్తభావుంజ విలసితంబు,
భాస్వదర్కసమప్రభా భాసురంబు-దివ్యమహిమాఘ్యమయి యందు దినకరకుల!

ఆ. ఆ రత్నసింహాపీఠిక-పై రాకాచంద్రకోటి భాసురవదన
శ్రీరమ్యమహాదుర్గ యు-దారత ముల్లోకములకుఁ దల్లి వసించున్. ౨౦౫౬

- సీ. భాస్వత్కరకసద్ధరమశ్యమంతిక రత్నసహస్రము అమృతాంశు
భంబులచేత విభాసితంబగు కిరీటులను దాచిచి హామీము,
నత్కల్పమానేక్యహారావళీకాంతిపక్షిన్దలంబున వన్నెగురుక,
కమనీయసుదకనకలితమా మందహాసంబు కోకిల్లఁగా సంభరమున,
- తే. శ్యామనయనయు, చమ్మిత శ్రవణభూషణాభిశ్ఛేతయును, నాసికాధరణయుఁ,
జంద్రభేదాలావణ్యచారువదన-పద్మ యయి దేవి శ్రీరామభద్ర! వెలయు.
- సీ. ఆత్మచ్ఛరత్నమయానేకవరభూషణములను ధరియించి నవ్యకీర్తి,
బాహుచతుష్టయపరివృత్యనూనయై దివ్యసింహాసనస్థిత యయి యతి
రమణీయరక్తవస్త్రములను ధరియించి చిక్వణతాండ్రుచేదినీహితమధ్య
శోభిత యయి యొప్పుఁ జూడఁగా శ్రీరామ! యాదేవి దివ్యపాదాంబుజములు
- తే. బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరరాజతంబు;
లామహాదేవి మందహాసధికభక్తి
యుక్తి బ్రాంజలులయి బ్రహ్మయును, శీవుండు,
హరియు స్తుతివాక్యముల సల్పు నలడుచుండు. ౨౦౬౧
- క. జయవిజయ లెపుడు విశేదం-బయి వెలుగు సుచామరద్వయము హస్తములం
గయికొని వీచుచు నుండురు-ప్రియమునఁ దత్పార్శ్వములను వేడుక రామా!
- తే. చిత్రమయినట్టి వ్యజనంబుఁ జేతయిందుఁ-దాల్చి శ్రీలక్ష్మీ దేవికి దక్షిణమున
నిలిచి కంకుమారుణగంధనిచయసురభి-వస్తువుల నిచ్చుచుండును వైభవమున.
- ఉ. వాణీయు వామపార్శ్వమున వైభవ మొప్పుగ నిల్చి ప్రీతితో
వీణ కరంబునక వెలయ వేదగణాగమసన్నతంబు వి
న్నానముగాఁగ నాత్రిభువనస్తుతదివ్యగుణంబుఁ బాడుచుకొ
బ్రీణనముం బాసర్చుచును విశ్రుతయై వసియించు రాఘవా! ౨౦౬౪
- క. భారతిమొదలగువార ల-పారంబగు దేవికరుణ వాంఛించి సుధా
శ్రీరామ! యొసఁగుచుండురు - దాడు విశదరత్నపాత్రతతి నుంచి తమిక్.
- ఉ. వేదములందు గోవ్యమయి వెల్లుచునుండు పరాంబికాగుణం
బాదర మొప్పు నారదముఖాఖిలమానివరేణ్యు లెల్లరుకొ
మోదము మీఱ గీతచయముకొ రచియించి, సగద్గదంబుగా
నాదము పాడుచుండుదురు నవ్యవిధంబున దేవిముందటకొ. ౨౦౬౬
- చ. నిరుపమరత్నసంచయవినిర్మితమై తగు పల్లెరంబు సం
బరమున హస్తపద్మములఁ బట్టి, ప్రయత్నము మీఱ దేవికికొ
నిరతిని వీటికావళుల నిచ్చులు మోదమునొంద యోగిని
వరసముదాయ మిచ్చుచును వైభవ మొప్పుగ నుండు నారదా! ౨౦౬౭

తే. రత్నదండాసిహస్రులై యత్నమునను-భైరవాదులు కోట్లకు వన్నెకెక్కి
వివిధవైభవములచేత వెలసినట్టి-వారు తన్మందిరద్వారపాలకు లన. ౨౦౬౮

క. రామా! యీవిధమున దే-వీమహాసీయవిధవంబు వెలయు ననుపమం
దై; ముఖచతుష్టయంబున-నేమగు వినుతింప నాకు నినవంశవిభూ! ౨౦౬౯

చ. అరయఁగ వేయికోటులు మహాబ్రహ్మ లొక్కట సన్నుతింపఁగాఁ
గరము పరాంబికావిభవకాండముఁ బూనినఁ బూర్తిచేయ శం
కరుఁడు సమర్థుఁడౌనె? శ్రుతికాండము వాక్యమయంబుగాఁగఁ ద
ద్వరగుణముం బ్రయత్నమున వర్ణనరీతి రచించె రాఘవా! ౨౦౭౦

క. సావిత్రీయు, గాయత్రీయు-దేవికిఁ బ్రత్యక్షముగను దివ్యస్వాంశ్
దేవ! రఘురామ! వినుమా!-యావిరభవ మొందినార లని నమ్ము మెదన్.

తే. పాక శాసనముఖ్యదిక్పాలవరులు-వివిధభవననివాసులై వెలయు నెల్ల
వారలును దత్పురోత్తమశాహ్వసీమ-యందు నుంచురు తద్దర్శనాభిలాష.

చ. నిరుపమభక్తితత్పరత నిత్యము మానసపద్మమందుఁ ద
చ్చరణములం దమిన్నిలిపి శాస్త్రవిధిం బరిపూజనంబులన్
జరపుచునున్న భక్తులకె సత్వర మబ్బుఁ బరాంబికాపదాం
బురుహసుదర్శనంబు సురపూజితనిర్మలచిత్త! రాఘవా! ౨౦౭౩

చ. శ్రీతపరివారసంవృతము సిద్ధగణావళివేష్టితంబు సం
తతము తదీయసన్నిధి యసంతసురావృతమాట రాఘవా!
యతిశయపుణ్యదం బయిన యావరదేవిసుదర్శనంబు వి
స్తృతమహిమాభ్యమై వెలయుఁ; జేరి కనుంగొనరా దదేరికిన్. ౨౦౭౪

తే. ఆధిపత్యవిచార మావంతయేని-వర్ణభేదపుఁ జర్చ రవంతయేని [నిజము.]
కలుగ; దేవ్వారు నాయం దకలుపమతులొ? - వారి కే సులభనాదు; నిష్పలుకు

చ. అని పరదేవి తాఁ బలికె; నావరమూర్తినిఁ దాంత్రికంబుగా
మనమున నెంచవయ్య! సురమాన్య! రఘూద్యహ! నీవు కోరిన
ట్లనుపమరీతి రమ్యమయినట్టి పరాంబికదివ్యపత్తనం
బును, బరదేవివైభవము బుద్ధికిఁ దోచినభాతిఁ దెల్పితిన్. ౨౦౭౬

చ. వినుము పురాణవర్యముల విశ్రుతమైన పరాంబికాకృతిన్
ఘనమగు భక్తి మృణ్మయినిగా దశబాహుయుతాభ్య, సింహవా
హనగ నొనర్చి, యర్చనము నాదృతి యుద్ధమునందు నే జయం
బును ఘటియింపఁగోరి పరిపూర్ణతఁ జేయుదు శ్రీరఘూత్తమా! ౨౦౭౭

తే. బిల్వచ్ఛత్తమునకా మహాశీవివారి-శీవి, మహాదేవి భక్తితో నిశ్చలమతిఁ
బూజనొనరించి నవమివి భువనవిజయ-బోధగామితఁ ద్వజ్జయము నెదందలచి.

తే. దేవ! దేవ్యర్చనము చేయఁ వివిధ సన్ను-గోరిలివి; కృష్ణనవమి నే-గోరిఘువర!
యార్ద్రయుక్తంబు నగు; నే-జెయమలనిష్క-తోడ మొదలిడి దేవి సంతోషింఁగాంచ.

క. ప్రతిదినముఁ బ్రబోధించుచు-జతనంబున రావణండు సమరనిహతుడై
క్షీతి సేచేఁ బడువజకు సు-మతఁ బూజితఁ జయమొంది మాన్యా! సేకుక.

తే. రామ! శుచివయి నిశ్చలంబౌ మనమున
దేవిని నుతించి పూజింపు మీపు; యుద్ధ
మొనరుపుము రాక్షసులతోడ గొనఁ జయంబుఁ
బొందఁగలవాండ; విక లేమ సందీయంబు.”

౨౦౮౧

వ. అని వెండియు నారదునకు మహాదేవుం డీట్లు చెప్పఁదొడంగె.

౨౦౮౨

ఆ. “ఈవిధమున బ్రహ్మదేవుండు తెలుపఁగా-దేవి మేలుకొల్పు భావమందుఁ
దలచి చేరె యుదధితటము నుద్యేశ-నున్న బిల్వచ్ఛత్తసన్నిధికిని.

౨౦౮౩

చ. సురవరు లెల్ల రాఁ గదలి శుద్ధుండు లోకపితామహుండుఁ దాఁ
గరము ముదంబుతో నరిగె; గొలపుభక్తిని రాముఁ జంత సం
గరజయకాంక్షియై విజయకారణ నుత్తరదిబ్బుఖుండునై
స్థితరచిత్త మొప్పంగ భంజించు సన్నతీచేసె నెంతయుక.

౨౦౮౪

నలువదినాటగవ అధ్యాయము

క్రమహస్తాంతరి

తే. “వందనము సేకుఁ బ్రభువనచందిత! కణ-జయర! కాత్యాయనీ దేవి! జయమునిమ్ము;
కరుణతోడఁ బ్రసన్నపు కమ్ము నాకు;-మాత! కడుభక్తి సేకు నమస్కరింతు.

తే. సర్వశక్తిస్వరూపిణీ! సకలదుష్ట-శత్రుసంహారకారిణి! సర్వదుష్ట
వైరిజ్యంభిణి! పరదేవి! పరకరుణచు-మాత! జయమిమ్ము; సేకు నమస్కరింతు.

తే. సకలభూతంబులందు నిశ్చలత నుందు,-వీవె దేవీ! పరాశక్తి వెంచిమాడ;
సంగరంబున దుష్టుని సంహరించి-మాత! జయమిమ్ము; సేకు నమస్కరింతు.

తే. సంగరప్రియ! రక్తభక్షణరత! పల-లాశనాసక్త! సకలార్తిహరణదక్ష!
సంగరంబున దుష్టుని సంహరించి-మాత! జయమిమ్ము; సేకు నమస్కరింతు.

తే. ముండమాలాస్ఫురద్దివ్యమూర్తి! యెవ్వ-రాత్మిక దలఁతురొ వారి ఖిట్యంగఖడ్గ
హస్తవైయాధ్రి బాపుదువార్తిశమన!-మాత! జయమిమ్ము; సేకు నమస్కరింతు.

- తే. త్వచ్చరణనారసంబుల దైన్యమునను-శరణుజొచ్చితి; నాశ్రితవరద వీవు ;
సంగరంబున రిపులను జంపి నాకు-మాత ! జయమిమ్ము; నీకు నమస్కరింతు.
- తే. ఎంచరాని పరాక్రమ మెసఁగు నీ క-చింత్యవరహుపలావణ్యశీల ! నీ వ
చింత్యవర్తన వచిచింత్య! స్థితరముగ-మాత ! జయమిమ్ము; నీకు నమస్కరింతు.
- తే. దేవి! నిన్నుఁ దలఁతుడు దుష్టితి నెవారు-దుర్గసంహారకారిణి ! దుర్గతులకు
వారు చిక్కంగఁజాల రెప్పొటనైన-మాత ! జయమిమ్ము; నీకు నమస్కరింతు.
- తే. మహిమర క్తప్రియా! దేవి! మహిషమర్జ-దానవునిఁ జంపితివి ప్రవిదారణమున;
తైలపుత్రీ! శరణ్యవు సకలమునకు-మాత ! జయమిమ్ము; నీకు నమస్కరింతు.
- తే. సుప్రన్నాననా ! చండశూర చండ-దనుజసంహారిణి ! చండి! సంగరమున
శత్రుపుంజంబులను వేడ్క సంహరించి-మాత ! జయమిమ్ము దేవి! నమస్కరింతు.
- తే. రక్తనయనాబ్జ! యశిరక్తరదన! రక్త-చందన విలిప్తవరదేహ ! శత్రుభయద !
రక్తబీభాసురనిహంత్ర ! రణమునందు-మాత ! జయమిమ్ము; నీకు నమస్కరింతు.
- తే. విశ్వకర్తి సురేశ్వరీ ! వితతబలవి-శుంభ శుంభాసురవిహంత్ర ! శూరచరిత !
సతతమరులను ద్రుంపుము-సంగరమున-మాత ! జయమిమ్ము; నీకు నమస్కరింతు.
- తే. సతము పాలించుచున్నావు సర్వభువన-సమితి శర్వాణి ! యీదుష్టశత్రురాక్ష
సాళిని వధించి రక్షింపవచ్చు ! జగము-మాత ! జయమిమ్ము; నీకు నమస్కరింతు.
- తే. సకలదుష్టవిమర్దనక్షమవు నీవె;-సర్వగతవగు శక్తివి; జనని వఖిల
భువనతతికిఁ; బ్రసన్నవై భూరికరుణ-మాత ! జయమిమ్ము; నీకు నమస్కరింతు.
- తే. దుష్ప్రవర్తకులగువారిఁ ద్రుంతు వెపుడు;-సత్ప్రవర్తకులగువారి సతము బ్రోతు
వంబ ! రిపుతతిఁ ద్రుంచి రణాంగణమున-మాత ! జయమిమ్ము; నీకు నమస్కరింతు.
- తే. భువనమాత ! కాత్యాయనీ ! శివ ! ప్రపన్న
సంతతార్తిప్రశమని ! యీ సంగరమున
భయములను దీర్చి నన్నుఁ గాపాడవచ్చు!
మాత ! జయమిమ్ము; నీకు నమస్కరింతు.”

౨౦౦౦

శ్రీరామనకు దేవి యభయమొసఁగుట

ఉ. నారద! యీవిధంబున మనంబున దేవిని భక్తి నిల్పి యీ
శ్రీరఘుపుంగవుండు నుతిఁజేయుచునుండ నభంబునుండి గం
భీరముగా వినంబడియె విస్మయదంబయి “భీతి వీడుమా
వీరవరేశ్వర! యుద్ధమున వేడ్క జయింతువు నీవు రావణుఁ.”

౨౦౦౧

తే. బలపరాక్రమవంతులౌ పరమగర్వ
సహితులగు దానపులఁ జంపి సమరమందు
లంకను జయింపఁగలవు నిశ్చయకగాను
భయము వదలుము నీవు; నా పలుకు వినుము. ౨౦౦౩

చ. సరసిజసంధవుండు విధి స్వాంతములోపల భక్తి విల్పి న్
బలినతి చేసి పూజలను బాగుగఁ దన్నినవాఁడు; బిల్వస
త్తరువరమందు లోకసముదాయవిధాత్మకృత్ సుతుష్టనై
వరము నొసంగ వచ్చితేని; భ్రాంకిని బొందక కోరు మిప్పుడే." ౨౦౦౪

తే. అనుచు గగనంబునుండి వాక్యనిచయంబు
విని రఘుశ్రేష్ఠుఁ డాత్మలో విశ్వసింఁచెఁ
దనకు రణమున జయ మింకఁ దప్ప దనుచు;
సంశయము నూనె నప్పు శోతాపసేంద్ర! ౨౦౦౫

చ. తన మది నిట్లు లెంచుచును దా రఘువీరుండు సంగరస్థలం
బునఁ దమి నందుచుండుతఁజిఁ బూర్ణ బలాభ్యుండు ధీమవిక్రమం
బునఁ దనవెంట రాక్షససమూహము గొల్వఁగ వచ్చె నమ్మత
స్వన మొనరించుచున్ వడిగ జన్యము రామునితో నొనర్చుగన్. ౨౦౦౬

క. ఘోరతరసింహనాదం-బారాటము గల్గఁజేసె; నఖిలధరణి వి
స్తారంబుగఁ గదలించెను-భూరితరాద్రివనముల సముద్రముఁ గలఁచెన్. ౨౦౦౭

చ. అతిభయదంబులై చెలఁగునట్టి తదీయరథాశ్వహస్తిసం
తతుల నినాదముల్ పృథివిఁ దల్లడ మందఁగఁజేసె; వాని వి
స్తృతవరవీరసైన్యబలదీప్తి జనించినయట్టి వాయు వా
తతమయి యెల్లభూతలముఁ దా వణకించెను దాపసోత్తమా! ౨౦౦౮

ఉ. దిక్కులకెల్లఁ బాటుచును దీవ్రతరంబగు కుంభకర్ణునిన్
జక్కఁగఁ జూచి యుద్ధతిని శస్త్రధరున్ బలవంతు నింక మా
దిక్కెది యంచు నుక్కుసెడి దిక్కుటి వానరులెల్లఁ బాటఁగా
నొక్కమొగిన్ మహాభయము నొంది కలంగెడు మానసంబులన్. ౨౦౦౯

ఉ. అంత నవంతభీషడు మహాసురతల్లజఁ కుంభకర్ణు న
త్యంతమహాత్ముకంబున రణావనిఁ జొచ్చెడివానిఁ గాంచి, యే
చింతయుఁ బూన కాత్మజయసిద్ధి నొసంగు పరాంబుకన్ నుతుల్
స్వాంతమునం దొనర్చి తన వామకరంబునఁ జాపముం గొనెన్. ౨౦౧౦

ఆ. పాదఘట్టనముల, భయదకరాఘాత-ములను వానరులను ముద్దచేసి
కొందఱును భుజించి కుంభకర్ణుం డంత-రాముఁ జేరవచ్చె రణమొనర్చు. ౨౦౧౧

సీ. దూర్వాదళశ్యాము నోర్చివ్యసంయుతు రఘుకులశ్రేష్ఠుని రామచంద్రు
నుద్యతఘోరాస్త్రు నుడుతరబలయుతు రాక్షసకులసంహరణపటిష్ఠు
సిలోత్పలదళభనేత్రుని చనుజుడౌ లక్ష్మణుతోడఁ జెలంగువాని
సమరరంగస్థలచాతుర్యనిరతుని సఖోభ్యుఁ గుంభకర్ణాసురుండు

తే. చూచి, యత్సకతను బోక్కి, ఘోరంబుగా-సింహనాద మట్టె చేసె; నదియుఁ
బ్రళయకాలభీన జలదనివోషము-నాంగ భయదమయ్యె నారదముని! ౨౦౧౧

మత్త. అంత శ్రీరఘురాముఁ డట్టె మహానినాదముచేసె న
త్యంతభీతిదమై జగంబుల కాకులత్వము గల్లు న
త్లెంతయున్ చితిజు ల్లలంగఁగ నిచ్చ వానకు లుబ్బుఁగా;
సంతసఁబున యుద్ధ మప్పుడు సాగెఁ దాపనసత్తమా! ౨౦౧౨

క. ఒంజొరుల గెల్వఁ బూనిక-నిండాఁగ నుభయులును ననిం బోరిరి యు
ద్దండత బ్రహ్మస్త్రాదు ల-ఖండతఁ బఱపుచును భువన కాండము బెగడన్. ౨౦౧౩

ఉత్స. రామకుంభకర్ణ లాఠిరంగభూమిఁ బోర ను
ద్దామమగుచు దేవదైత్యతతి మరాసదంబునై
భీమమయ్యె గనుఁగొనంగ వీరులైన రాక్షస
స్తామములకు వానరులకుఁ జూడ నదృశ్యులై. ౨౦౧౪

ఆ. తుములయుద్ధ మంతఁ దోరపు శక్తితో-నెనఁగె నహమహామిక లెచ్చుచుండ,
జయముఁబొందు కోర్కి శక్తుల వెలయించి-రుబ్బి యార్చుచును సముత్సుకతను.”

నలువదియైదవ అధ్యాయము

బ్రహ్మ పరమేశ్వరిని బూజించుట

వ. వెండియు మహాదేవుండు నారదున కిట్లు చెప్పందొడంగె. ౨౦౧౬

చ. “నకలము సృష్టిచేయు వరశక్తియుతుండగు బ్రహ్మదేవుఁ డం
బికఁ గడు భక్తియుక్తుడయి బిల్వతరూత్తమమందుఁ బూజనం
బకలుపచిత్తుడై నెఱపి యారఘరాము జయార్థమైన పూ
నిక భువనత్రయైకజననిన్ వినుతించెను మేలుకొల్పుచున్. ౨౦౧౭

చ. సురవరవంద్యపాదుఁడు విశుద్ధచరిత్రుఁడు బ్రహ్మ భక్తి
త్పరుడయి మాటిమాటికిని వందనము ల్పచరించుచున్ సురే
శ్వరిచరిణాంబుజంబులకు సంతతవేదవివర్ణితంబునై
పరఁగెడు దేవిసూక్తమున భద్రవిధాయిని నెంచి యాత్మలోన్. ౨౦౧౮

దేవీ మాత్రము

ప. “ఓంకారరూపిణీ! నీకు నమస్కరించును. విమలవదనపు, భూర్భువస్సువరము కలవును, గేవలానందసంపదోహస్వరూపపును, లోకత్రయతిమిరాపహరక పరమ జ్యోతిరూపపును, అనదభిలాషయు క్తసందూపితదోషాపచారగపరమామృత రూపపును, మూర్తిమతోక్తిచంద్రవదనపును, సర్వవేదోద్భవరారాయణి వియు, జనశరీరపును, బరమాత్మరూపపును నగు దుర్గాదేవి! ప్రసన్నచక్రమ్ము: నీకు నమస్కరించుచున్నవాడ. ప్రణవాత్మికా! కరాళరూపిణీ! ప్రణవస్వరూపా! శ్రీఃస్వరూపిణీ! ఓ యంబికా! భగవతీ! యంబా! త్రిగుణప్రసూతా! నీకు వందనములు. శ్రీసిద్ధికీ! సకాంతకారకేవలకృష్ణరాద్ధితలందుసంయుతద్యయ బీజాత్మికస్వాహాస్వరూపిణీ! స్వధారూపా! విమలముఖీ! కర్వాణి! ప్రసన్నపు కమ్ము.

జగన్మాదకారిణివి, మృగదృశివి తల్లి! మహేశ్వరీ! నిన్నుఁ బ్రేమాస్థానంబున విజయముచేసివచ్చి దానవుగను, భువనేశ్వరీ! శత్రురూపపును, మిత్రరూపపును, దుర్గంబునకు దుర్గపురుగా నెంత. యోగులలోపల ని వేకపు, ననేకపు నై సూక్ష్మ రూపవై యవికారపునై కనంబడుదువు. బ్రహ్మాండకోటికోట్ల నుత్పత్తిచేయఁగల శక్తి! నీకు నమస్కారము.

౩౦౧౯

సీ. ఏను ముఖ్యుడనయి యెసఁగియు విష్ణుండు పరమశివుండు నితరసురలును నెవరేని నీదు మహిమముఁ గనుంగొని వినుతింప నేర్తుమే విశ్వజనని!

నీవె స్వాహారూప, నీవె స్వధారూప, నీవె వాషట్కార, నీవె ప్రణవ, నీవె లజ్జాదిబీజావళి వన నుందు, నీవె శ్రీరూపవై యెన్నఁబడుదు,

తే. నీవె పుంరూపమున నుందు, నీవె తల్లి!-యన్నిరూపంబులందుండు వంబ! మేలు కొల్ప నిను వందఁబంబు లనల్పరీతి-సల్పుచున్నాడ; నాకుఁ బ్రసన్నవగుము.

సీ. నీవె దేవర్షివి, నీవె బృందారకాకాలస్వరూపవై లీల నుందు,

నీవె మానవితతి, నీవె షడ్గుతుచయం, నీవే యయనయుగం బెంచిచూడ,

నీవె స్వధారూపభావితవై కవ్యమును భుజించుచు నుందు వనయ మెందు,

నీవె స్వాహాపు నయి యెసఁగుచు హవ్యంబులనుభవించుచు నుందు వతిముదమున,

తే. దేవి! శుక్లపక్షంబున దేవతలును-కృష్ణపక్షమునందుఁ బితృప్రముఖులుఁ

బూజగామింతు; రంబికా! మ్రొక్కులిడుదుఁ-గరుణతోడఁ బ్రసన్నపు కమ్ము నాకు.

తే. నీవె సత్స్వంబ వోయంబ! నిర్మలమతి-నిష్కళంబై ప్రకాశించు నీస్వరూప

మునకు వందనములఁ జేసి బోధచేయు-చున్నవాడను; గమ్ము ప్రసన్న వీవు.

తే. చంద్రసూర్యాగ్నివయన నీచతరముగను-ద్వత్పదధ్యానయోగతత్పరత మ్రొక్కి-యున్నతంబై న ముక్తిని నొందుచుందు-రాత్మ యోగులు కడు నిశ్చలాత్ము లగుచు,

క. నీ పాదకమలయుగపూ-జావదులయి పూజచేసి జగతి నెవఁడు తాఁ
బ్రాపింపకుండు సూక్ష్మంబై పరఁగుచు నున్న ముక్తి నఖిలాధారా! ౨౧౨౮

సీ. అతిసూక్ష్మమును నతిసూలంబుగ నొనర్ప, సీచంబు నుచ్చత నిలుప, నున్న
తత్త్వంబుఁ గలదానిఁ దగ్గించి సీచత నొందింప నీవెకా యురుసమర్థ
వోయంబ! కాలంబు నుల్లంబునం దెంచి శక్తిరూపపు నయి జగతి వెలయు
దీవు; భవాని! నిన్బావంబునందున వందనంబులఁ జేసి ప్రార్థనములఁ

తే. జేయుచున్నాఁడ; బోధింప స్థిరమనీష
నిన్ను నుతియించుచున్నాఁడ నిత్యభద్ర
దాయిసీ! నన్నుఁ జూడు మమేయకరుణ
జనని! మేల్కొమ్ము; నాకుఁ బ్రసన్న వగుము. ౨౧౨౯

తే. రామరావణులందు రుద్రప్రముఖుల-యందు నిందుఁ బ్రకాశించునట్టి శక్తి!
యమలవామకమునవృద్ధి నలరఁ జేయు-జనని! మేల్కొమ్ము; నాకుఁ బ్రసన్న వగుము.”

వ. “ఓంతత్పత్ బ్రహ్మణే నమః.” యను నీ వేదసూక్తంబగు స్తోత్రంబుచేత
నారదా! బ్రహ్మ నుతింపఁగా నాచంపిక ప్రబుద్ధయద్యై. అట్టి పరదేవి
గాంచి బ్రహ్మ యిట్లని ప్రార్థించె. ౨౧౩౦

చ. “సురవరవంద్య! దేవి! తటిఁ జూడ కకాలమునం బ్రబుద్ధవౌ
కరణి నొనర్చితీ; దురితకార్యమె యిద్ది; ఊమింపు; ప్రాణులం
దిరముగ నిల్వఁగా నుపకృతిఁ దగఁ బూని, దురాత్ములొ నిశా
చరసముదాయమున్ దునుమ స్వాంతమునందుఁ దలంచి యంబికా! ౨౧౩౧

మ. అతిఘోరంబగు సంగరస్థలమునం దర్థించి గెల్పుమదిఁ
క్షీతినాథోత్తముడైన రామునకు దుశ్శీలున్ దశాస్యున్ మహా
ద్ధతునిన్ బాంధవపుత్రయు క్తముగ విధ్వస్తంబుచేయంగ నా
తతయత్నంబున మేలుకొల్పితి నినున్ ధ్యానించి లోకేశ్వరీ! ౨౧౩౨

తే. భవనకంటకుడైన దానవుఁడు రావ
ణుండు ససుత బాంధవముగ భండనమున
నెవుడు పడు నంత పర్యంత మేను బూజ
చేయుదును రాము జయ మెంచి శ్రీపరాంబ! ౨౧౩౩

చ. జయమును గోరు రాముని నిజప్రియవీక్షణపంక్తిఁ జూచి ని
ర్భయునిఁగఁ జేయుమా జనని! భావమునందుఁ బ్రసన్నవై కడున్
దయఁ గయికోమ్ము పూజలను దల్లి! క్రమంబుగ శత్రుగోత్రమున్
క్షయ మొనరింపుమా దినదినంబు దురంబున శక్తిఁ జూపుచున్.” ౨౧౩౪

క. వినయమున బ్రహ్మదేవుం-జొనరించిన ప్రార్థనంబు చూపించి మదిన్
ఘనసంతోషము మీఱుగ-ననియె భవనజని నికసి నానయఁ గనుచున్,

శ్రీశేషవచనము

సీ. “అతిఘోరబలశాలి యగు కుంభకద్ధుండు సంగరాంగణమున నమయు నేడు
స్వీయమహాబలవీర్యాతిశీమనై నికగణంబులతోడ నిజము ధాత !
యిట్లై క్రమంబునఁ గృష్ణపక్షిశిత నవమిఁ బ్రారంభించి నాదుశక్తి
దీపింపఁజేయుచు ధృతి శుక్లపక్షంబునందు నవమిదాఁక ననుదినంబు

తే. రాక్షసులఁ జంపుదానను రణమహీత

లమున ; సందేహమును బూరకము మనమున ;

విను, మమావాస్యనిశియందు పీఠ మేఘ

నాదు మృత్యువు నగుచుఁ దున్మంగలను.

౨౦౩౩

తే. అపుడు సూరవరుండగు నాత్మజాతుఁడవనిఁ ద్రెళ్లుటఁ గని రావణాసురుండు
శోకసంతప్తచిత్తుఁడై లోకనాథుఁడయిన శ్రీరాము నెదిరింప నడుగుదెంచు.

క. యుద్ధంబుఁ జేయు కోరిక-నుద్ధతుఁడయి వచ్చు మిగుల నుత్సుకతను దా
యుద్ధకోఁగికి; సంతట-సిద్ధసమర మమరుఁ జూడఁ జెప్పంగ నసదై. ౨౦౩౪

ఉ. సంగరరంగమందు నతిశౌర్యసమేతులు దానవోత్తముల్

ద్రుంగ సురాంతకప్రభృతిదోర్బలయుక్తులు మానసంబునం

గ్రుంగి యమర్ష పెల్లొదవఁ గ్రూరతరాదుణలోచనుండు నై

మ్రొంగఁగ నెంచి శాత్రవుల బృందము నెల్లను నొక్కయెత్తునన్. ౨౦౩౫

చ. కడువడి నెత్తివచ్చి దశకంఠుండు సజ్జనకంటకుండు పె

ల్లడరి రిఘుప్రవీరుని రణాంగణమందునఁ దాఁకు; వారికిన్

బెడిదప్పుఁబోరు కాఁగలదు; వీరులు వారలు ; యుద్ధ మట్టి దె

ప్పడు మఱి యెందుఁ జూడఁ గనఁ బోలదు; దానికి సాటి యద్దియే. ౨౦౩౬

త్రిరాత్రవ్రతము

మ. అరవిందానన ! శుక్లసప్తమిని యుద్ధారంభమై వారి కి

ర్వరకున్ మిక్కిలి ఘోరరూప మగుచున్ బో రుత్కటంబై కనన్

భరమై యెండ్లొరు మీఱురీతి నవమీపర్యంతముం జెల్లు, ను

ర్వర యత్యంతము సంచలంపఁగ, సుపర్వశ్రేణి భీతిల్లఁగన్. ౨౦౩౭

సీ. ఆ శుక్లసప్తమి యారంభ మొనరించి నవమినాఁటిదనుకఁ బ్రవిమలమతి
మృణ్మయప్రతిమను మెలపున రచియించి యందు యథావిధి ముందుగాను

బూజింపనగు నను నోజలజాననా! శ్రీరామచంద్రమూర్తికి జయంబుఁ
గాంక్షించు మీరలు గడు నర్హతముముతా నుపచారములచేత నపరిమితము
తే. లయిన హోమంబులును బలు లాదియయిన
కార్యముల నిగమాగమకలితనుతుల
భక్తిభావంబు వెలయ సంప్రార్థనంబు
సలుపవలయుఁ బితామహా! శ్రద్ధ వినుము. ౨౦౩౯

సీ. మూలతో యోగంబుఁ బొందిన సప్తమినాడు పత్రికయందు నను బ్రవిష్టఁ
గాంపవలయు; యథావిధి శ్రీరామ చాపానుసరణంబు సలుపవలయు;
నష్టమినాడు న న్నారాధనము శోభనంబగు ప్రతిమయందుం బరమని
యతితోడఁ జేయంగనగు; నష్టమినాడు సంతియం దుండుఁ బూన్కి; సంగ
తే. రస్థలంబున దుష్టుని రావణాసు-రుని శిరముమీఁద నుండుదానను విధాత!
మాటిమాటికినమ్ముడుమహితభక్తి-వినుడువచియుంతునికె మీఁద విజయపథము.

క. ఆ సంధికాలమందున-నాసక్తిని మాంసశోణితాదుల శాస్త్రో
ద్భాసితవిధి నుపచారము-లో సారసభవ! రచించి యుదుతరరీతిక, ౨౦౪౦

తే. నన్నుఁ బూజింపవలయు భక్తున్నతమతి;
నంత నవమిని వివిధంబులయిన బలుల
తోడఁ బూజించి యవల శత్రువును బిష్ట
మయునిగ నొనర్చి బలియియ్య జయము గలుగు. ౨౦౪౧

క. నవమి నపరాహ్ణమున రణ-భువి దశకంతుని వధింతుఁ బూన్కి; దశమియం
దు విబుధులారా! యుదయం-బె విధిం బూజింపవలయు నెంతయు నన్నుక.

ఉ. ఆవల నుత్సవంబుల మహావిభవంబునఁ జేసి మృణ్మయం
బై వెలుఁగొందు నాకృతిఁ బ్రయత్నముతో నదులందు వేడ్క సం
భావనచే విసర్జనము భక్తి నొనర్పఁదగుఁ బితామహా!
యీవిధమెల్లఁ జిత్తమున నెంచి యభీప్సితసిద్ధి నొందఁగా. ౨౦౪౨

చ. సురవదలార! నానుతుల చొప్పును దప్పక యీవిధానమే
యరసి, సమర్పనంబుఁ బదునైదు దినంబు లొనర్చు, డాజి దు
శ్చరితుఁడు రావణాసురుఁడు చావఁగలం; డటమీఁద మీకు సం
బరము తిరంబుగాఁ గలుగు; మానసమందున నమ్ముఁ డీ నుడిక. ౨౦౪౩

నలువదియాఱవ అధ్యాయము

దేవీభావహిమము

చ. సరిసిజసంభవా! యిటులు సల్పంగఁబోలు మదియపూజనః
బురుతరభక్తితోడుత మహాత్మనయ క్తముగా; నకాల మి
క్కరణి సమాగతంబయిన కర్ణ మిచ్చఁగఁ బ్రతినత్సరంబును
జరుపఁగచా విధి! భవనసంచయవాసులు భక్తియుక్తులై.

౨౦౮౭

సీ. ఆర్ద్రాయుతంబగు సుతిపక్షమునందు నవమినినంబునఁ బ్రమిలమతి
విల్వవృక్షంబునఁ బ్రీతి నన్నచ్చించి మేల్కొల్పి భక్తితో మిగుల శుక్ల
పక్షనవమినాఁగివఱకును బ్రతిదినం బభిలోపచారంబు లనన్యకముగ
నాకు సమర్పించి ప్రాకటంబగు పూజ నలరింతు లేదు, వా రళలభవన

తే. ములను బూజ్యులు సురలార! ముదిత నగుచు

వారికిని సుప్రసన్నులై వాంఛితములః

గొదువపడకుండునట్లు నేఁ గూర్చుచుండు:

సతత మియ్యది నమ్ముడు సత్యమనుచు.

౨౦౮౮

ఉ. ఎవ్వఁడు పూజచేయు నను నెప్పుడు, వానికి శత్రు వుండఁబోఁ
డెవ్వఁడయంబునందయిన; నెన్నఁడు బంధువియోగమే కనం;
డివ్వచనంబు నిక్కమగు; హీనత ముఖము నొందఁ డెయ్యెడక;
మన్వపు నాదుకూర్చి బుధమండనుడై తగుఁ బద్మసంభవా!

౨౦౮౯

శా. దారిద్ర్యంబు పొసంగఁబో దెపుడు; సంతాపంబు రాఁబోదు; పెం
పారంగా నిహమందుఁ గోరికలు సర్వైశ్వర్యముల చేరఁగా
వా రాముష్మికభాగ్యసంతతులతో భాసిల్లుచుకొ గౌరవ
ప్రారంభంబుల మీఱుచుండుదురు చిత్తప్రభవం బొప్పుచుకొ.

౨౦౯౦

మ. ననుఁ బూజించు గుణాఘ్య లందుదురు సన్మానంబు, సత్పుత్రపౌ
త్రనికాయంబుల నాయరున్నతుల నత్యంతంబు ధాన్యాదిశో
భనపుంజంబుల; లక్ష్మీ నిశ్చలతమై వారికొ బ్రియంబొప్పుఁ జే
రును జాంచల్యము లేక; స్వాంతములఁ గోర్కు లేకరుకొ బూర్ణతకొ.

సీ. నను భక్తితోడఁ బూజన మొనరించినవారలఁ జేరవు వ్యాధు లెపుడు;
గ్రహగణంబుల వీడ గలుగదు వారికి; నపమృత్యుభయ మిసుమంతయైన
నుండఁజాలదు; భయం బుండదు రాజులవలననై నను దస్మ్యవారమునను;
సింహశార్దూలప్రసిద్ధ దుష్టమృగాళివలన నొక్కింతయు భయము రాదు;

తే. శత్రువులువశులయి యంత సమసిపోవు-చుండురు; జయంబు రణరంగమందు సంది
యంబు లేకయె కలుగును; సంబరంబు-వారి కెవ్వోళ దృఢమయి వఱలుచుండు.

క. నాపూజ చేయువారికి-లోపించును దుష్కృతంబు లోకస్తుత్యా!
యాపదలు చేరఁజాలవు-నా పూర్ణానుగ్రహంబునన్ సురలారా! ౨౧౫౨

క. నరుఁ డెవ్వఁడు నను బూజా-పరితృప్తి నొనర్చు, వాఁడు వరసౌఖ్యము నా
కరుణం గని యిటఁ, గడపటఁ-బరమంబగు నాదుపదముఁ బడయు నిజముగన్.

క. వినుమీ వార్షిక పూజన-మును జేసిన నశ్వమేధముఖయజ్ఞము లె
ల్లను గోటిచేయు సత్ఫల-మును బొందు నిజంబు నరుఁడు భవీఁ బుణ్యుడగున్.

ఆ. ఈ మహోత్సవమున నెవఁడు మోహంబున-నైన ద్వేషయుక్తి నైన నన్నుఁ
బూజచేయఁ, డట్టి మూఢుండు యోగిసీ-పశువు కాఁగలండు బ్రహ్మదేవ!

మ. నను నెవ్వారలు మూఁడులోకములలోనన్ బూజగావించు, రా
యనఘుల్ చేసిన యర్చనంబునకు నే నత్యంతసంతృప్తనై
యనయం బిచ్చుచునుండు వారల యభీష్టార్థంబులన్ గోరినం
తనె లోపం బిసుమంత యేనియు మదిం దల్పంగరానట్లుగన్. ౨౧౫౩

త్రివిధపూజలు

సీ. సాత్త్వికభావంబు స్వాంతంబునం దెంచి నన్నుఁ బూజింపఁగా నున్న జనులు
బలి సమర్పింపఁగాఁ బనిలేదు; మాంసాన్నసహితంబుగాఁ బూజ నలుపఁదగదు;
మత్స్రీతి వాంఛించు మానవుల్ సాత్త్వికుల్ పూనికతో మహాపూజ చేయ
వలయును, మాంసవివర్జితనై వేద్యములతోడ వేదాంగముఖభవంబు

తే. లయిన నుతితతితోడను నతివిశాల-జపముఖంబులతోడ హింస్రముఖవర్జి
తంబులగు విప్రభోజన ద్రవ్యసమితి-చే నని యెఱుంగుఁడీ మీరు చిత్తమందు.

ఉ. రాజసభావయుక్తులు నిరంతర మోపరమేష్ఠి! నక మహా
పూజ నొనర్చి భక్తిమెయి మోదితఁ జేయఁగ మానసంబునం
దోజఁ దలంచినేని విను ముత్సుకనై యెఱిగింతుఁ దద్విధిన్
శ్రీజయవృద్ధికాములకుఁ జెల్లును నీవిధ మాలకింపుమా! ౨౧౫౪

సీ. నానావిధంబులై నవ్యంబులై నట్టి ఛాగమేషమహిషసమితితోడ
మాంసాన్నములతోడ మదిఁ గడుభక్తితో బలులసమర్పింపవలయు; మఱియు,
నీమహాపూజయం దిష్టకామ్యార్థమై జపయజ్ఞ హోమసుక్తవముఖముల
నన్ను సంతృప్తగా నన్నుతింపదగు; నీకార్యము నొనర్ప నిధివిప్ర

తే. వదల నర్థించి వారిని వైభవమున-నిష్ఠమృష్టాన్నకలన సంతృప్తిచేయ
వలయు; నీవిధమునఁ బూజ వఱలు; నిట్లు-చేసిన మనోరథములెల్ల సిద్ధిసొందు.

చ. ఖలులగు శత్రుసంచయము గ్రన్నన నాశమునొందు; నెల్ల వే
శల ధనధాన్యవస్తుతతులం దులదూఁగుచు నుండ్రు; యుద్ధభూ

ముల విజయంబు చేకరును; బుత్తకళత్రసుఖంబు లబ్ధుఁ; బు
మృలముగ నై హింకంబులను గాంచి సుఖం త్రు ననుక భజించిరళ. ౨౧౬౦

తే. ఆ మహాపూజ రాజసంబైన నగును
గాక! యిహమందు సకలభోగంబు లంది
పరమసౌఖ్యంబులఁ జెలంగు పరమపదముఁ
బొందుదురు భక్తులగువాడు ముదితులగుచు. ౨౧౬౧

క. తామసి యగు పూజావిధి-యేమిట పిండవిధుల కెనగాదు సుమా!
ధీమంతులు శాంతులు మది-నేమాడ్కిఁ దలంపరాదు హితమని యెఱుఁగ.

చ. సురవరులార! యర్చనము చొప్పు నెఱింగితి; రింక రావణా
సురుని జయింప రాఘవుఁడు శూరత మించ యజింపుఁడీ వెనక;
పరమహిషాజబ్బందముల భక్తి సమర్పణచేసి, నాకు సం
బరము ఘటించుఁడీ బలుల, వైరివినాశము నెంచి యాత్మలక. ౨౧౬౩

చ. ప్రతిదిన మిట్లు పూజలను భక్తిచొనర్చుచు శుక్లపక్షమం
దతులితమా మహానవమియందునఁ జేయుఁడు ఛాగముఖ్య వి
స్తృతబలిదానముల్, మిగులఁ దృప్తియొనర్చుఁడు నాకుఁ జిత్తమం
దతిశయసమృదం బాదవునట్లుగ దేవతలార! నద్విధి. ౨౧౬౪

మ. అరివిధ్యంసనశీలనైన నను మీ రత్యంతసద్భక్తితో
వరపూజాపరితృప్తిచేసినఁ దమిక్ ద్వైద్యైరియా రావణా
సురుని లోక సమూహకంటకు మహాశూరుల వెనక ద్రుంతు సం
గరరంగంబున నిశ్చయంబుగను లోక శ్రాంతి పెంపొందఁగళ. ౨౧౬౫

తే. నాకు బలిదాన మతితృప్తి నవమియందుఁ-జేసినం గల్గుఁగాన మీ రాసఁ గోసు
కోర్కూలుఫలింపఁగోరినఁ గొదునవడక-యొనఁగుఁడీ బలి నవమినాఁడనదృశముగ.

ఆ. మదిని దెలిసియేని మఱి తెలియకయేని-భక్తితోడనే నభక్తినేని
నన్ను వార్షికంబునాఁదగు పూజ గా-వింపఁదగును మిగుల విబుధులార!

క. ప్రతిదినముం బలిదానము-నుతితతిపూర్వకముగా ననుక సంతృప్తి
ధృతిఁ గావింపంజను; ని-వ్యితము హితము నాకు నెఱుఁడు విధివిహితమగుక.

తే. శక్తి చాలనివాఁడు నానక్తి నవమి
యందయిన బలిదానంబు సధికభక్తి
నొనఁగనగు; నష్టమిని బలి యుదుతరమగు
యజ్ఞ ఫలముల సమకూర్చునని తెలియుఁడు. ౨౧౬౬

సీ. సురవరులార! నా కురుమోదమును గూర్చుగా మహాప్రమీనాండు గాఢభక్తి
నుపవాసమును జేయ నొప్పును భువనత్రయంబున నివసించునట్టివార;
లాత్మ సత్పుత్రుని నఖిలపింతరయేని, యట్టివారికి బుట్టు నతిశయసుగు
ణాఘ్యండు చందనుం జన్మదీయకృపావిశేషంబునను; నిది సిద్ధము; తన
తే. యులు గలట్టివార లుపవాస మప్యమీ-దినమునందు నుండఁజనదు; తెలియుఁ
డిది; సిద్ధయోగ మెంతయు గూఢమై-వెలయుచుండు మిగుల విబుధులార !

తే. అప్యమిని నుపవాసంబు సధికభక్తి-సమమిన్ బలిదానంబు ప్రవిమలాశ్వ
మేధముఁఖియాగ ఫలమునుమించుననుచు-నాత్మ దేలియుండుసురవరులార! సతము.”

ఉ. నారద! దేవి యిట్లు భువనత్రయమోదదమైన వాక్కు లిం
పారఁగఁ బల్కుఁగా, సురగణాఘ్యులు బ్రహ్మయు నాలకించి వి
స్తారపు భక్తి దేవిపదతామరసంబులఁ బూజచేయఁగాఁ
గోరిక మీఱుచుండఁగ నకుంతితదివ్యవిధి నృనంబులన్. ౨౧౭౨

ఆ. పాదుకొల్పి వివిధబలిదానములచేత-ననుదినంబుఁ బూజ నాచరించి
రొగిని నవమివఱకుఁ బగఱ జయింప, శ్రీ-రామమూర్తి గెలువ నీమమూని.

నలువదియేడవ అధ్యాయము

రావణకుంభకర్ణ యుద్ధము

చ. మునివర! నారదా! వినుము పూన్కిఁ బరాంబిక సర్వలోకమా
తను భువనేశ్వరిన్ ద్రిదశధామమునందున, మర్త్యలోకమం
దునఁ గడు నిష్ఠ నింద్రసహితౌ సురవర్యులు శంకరుండుఁ బెం
పునఁ గడుభక్తితోడతను బూజయొనర్చుచు నుండి రంతటన్. ౨౧౭౩

క. శ్రీరాముండు దేవీకృప-ఘోరాస్త్రంబులను బఱపి కూల్చె సమరమం
దా రావణానుజుని దు-ర్వారుని ఖలుఁ గుంభకర్ణుఁ బటుగర్వాంధున్. ౨౧౭౪

చ. దురమున ఘోరరాక్షసులు తుత్తుమురై బహులక్షకోట్లు వా
నరుల పరాక్రమంబున వినాశమునొందిరి; యట్లసంఖ్యవా
నరవరులున్ గతాసులయి నాశనమై భువి ద్రెల్లి రప్ప డా
శరవిభు విక్రమంబునకుఁ జాలక యెంతయుఁ దాపసోత్తమా! ౨౧౭౫

తే. ఘోరహాపంబుగను రణక్షోణిఁ బాటె-రక్తనదులు విశాలతరంబు లగుచు;
నందు నెచ్చటఁ జూచిన సందులెల్ల-ముండమాలిక లుడుభయంబు నొనరించె.

మ. తన తమ్ముండగు కుంభకర్ణుఁ డటు యుద్ధక్షోణి శ్రీరామచం
ద్రుని యస్త్రంబులఁ బ్రాణము ల్దొరఁగుటన్ దుష్టాత్మఁడౌ రావణుం

డెనయ్ దుఃఖము విన్న యాక్షణమునందే తప్పుడై బిట్టు రో
దనముం జేయుచు మూర్ఖ ముగ్ధుడై గడుసంతాపంబున నారదా! ౨౧౭౮

క. అంత నతికాయుఁ డనువాఁడెంతయు శూరుండు రాక్షసేశ్వరుఁ గని త
చ్చింతకు బోఁద్రోలి కడుఁ-బంతంబున రణముసేయఁ బయనంబయ్యెన్.

ఆ. బీమవిక్రముండు వీరుండు రావణు-చూజుడించి మిగుల నుద్యతఁడయి
కృష్ణపక్షదశమి మృథ మొనరింపఁగాఁ-గదలె భూమి యద్రువంగా ముసింద్ర!

ఉ. రాముండు కంభకర్ణుని దురంబునఁ ద్రుంచి, పితామహుండు దే
వీమహాసేయపాదములు విశ్రుతభక్తి యజించు చోఁకిన్
నీమము మీఱఁ బోయి విధినిం భువనేశు మహాత్ముఁ గాంచి ని
స్సీమపు భక్తి మొక్కుబడి చెంతను జేరి వచించె నారదా! ౨౧౮౦

తే. “రావణుని తమ్ముడైన వీరప్రవరుండు-కంభకర్ణుండు రణమునఁ గూలె”ననిన,
బ్రహ్మయును మును బరదేవి పల్కినట్టి-పల్కులను దెల్పెదాపనప్రవర! మఱియు,

చ. అనుదిన మా పరాంబికను నర్చనచేయు విధానమున్ రణం
బున నరివీరనాశనము మున్ వివరించెనుగాదె పంకజా
సనుండు; ముదంబున నివిని ప్రశస్తములై తగు వస్తుసంతతు
ల్లొని కపివర్యు లెల్లరును గూడి పరాంబికఁ బూజనల్పంగన్. ౨౧౮౩

ఆ. బలసి వచ్చుచుండ భగవంతుఁ డగు రాముఁ-డంత దశమి నుదయమందె యచట
విపులబలులతోడ విధివిధానంబున-దేవిఁ బూజచేసి దివ్యభక్తి. ౨౧౮౪

మ. పరదేవీచరణాంబుజంబుల నెదన్ భావించి యష్టాంగము
ల్లర సోకంగ నమస్కరించి తమి యుద్ధక్షోణికిం బూన్చి వా
నరవీరు ల్దను గొల్చిరాఁ గదలె త్మోనాథుండు శ్రీరాముఁ డో
వరమానీ! విను మంతమొద నమరవ్యాపారపారీణతన్. ౨౧౮౫

మ. అతికాయుం డతిదుస్సహుం డగుచు భూమ్యాకాశముల్ మ్రోగ, నై
న్యతతీన్యందనసేమిఘట్టనలచే నాకంపితం బొచు ను
ద్ధతి భూభాగము కంప మొందఁగను దుర్ధరాసురవ్రాతవి
స్తృతసంసేవితుడై రణక్షితికి వచ్చెన్ జెంపు దీసింపంగన్. ౨౧౮౬

శా. ఘోరాకాదులు దుష్టదైత్యసమితు ల్గాల్వన్ రణోద్వీగ
జేరెన్; వానరవీరులం గవిసె నిస్సీమప్రతాపంబు పెం
పారంగా నతికాయుఁ; డంతట నిలింపజేసియున్, గీశసం
వారంబున్ భయమందఁ బోరె నతిదుర్వారంబుగా నారదా! ౨౧౮౭

- చ. పరిఘలు వృక్షరాజములు బండలు కొండలు పెన్దదల్ వడిన్
గరములఁ బూన్చి వానరనికాయము రాక్షసవీరులన్ భయం
కరగతి నొంచి యుద్ధభువి గాటపు శౌర్య మెసంగఁ దాఁకి దు
ర్భరముగఁ జెక్కువేల ససువారము వీడఁగఁ గూల్చి రేపునన్. ౨౧౮౮
- చ. వివిధములైన బాణముల విశ్రుతరీతి ధరించి మించి కీ
శవితతి నట్లై యుద్ధమునఁ జంపిరి శూరతఁ జూపి రాక్షస
ప్రవరులు, క్రూరులై కవిః ఒల్విడి లెక్కకు మిక్కుటంబుగా
సమిశ్రశస్త్రపాతముల సప్పడు విక్రమ మొప్ప నారదా! ౨౧౮౯
- మ. అతికోపంబున రామలక్ష్మణులు ఘోరాకారులై చాపము
ల్వితతప్రక్రియఁ దాల్చి యుద్ధభువి దోర్వీర్యంబు పెంపొంద దు
ర్వతులౌ రాక్షససైనికప్రవరులన్ మ్రందించి రవ్వేళ బా
ణతతుల్ పర్వఁగఁజేసి యొక్క మొగి పై న్యవ్రాతముల్ తోఁభిలన్. ౨౧౯౦
- మ. దితివంశ్యాగ్రఃణి వీరపూజితుఁడు సందీప్తాత్ముఁ డత్యుగ్రుఁ డ
య్యతికాయుండును సంగరాంగణమునం దత్యుగ్రుఁడై వానర
ప్రతీతి ద్రుంపఁగఁ జొచ్చి ఘోరముగ నిర్బంధించి చంపెన్ మహా
ధతుఁడై పెక్కు సహస్రసంఖ్యల నెదం దౌప్త్యంబు వే పొంగఁగన్. ౨౧౯౧
- ఆ. తుములయుద్ధ మయ్యె దుర్మార్గుఁడౌ నతి-కాయరాక్షసున, కమేయసుగుణ
కలితులైన యట్టి ట్పాలవరులగు-రామలక్ష్మణులకు నో మహాత్మ! ౨౧౯౨
- మ. అంతఁ బ్రహస్తముఖ్యుడనుజాధిపతిప్రముఖు ల్బలాఘ్ను ల
త్యంతరుషన్ జెలంగుచును నట్లై యెదుర్కొని వానరేంద్రులన్
బంతము మీఱఁ దాఁకిరి ప్రభావములన్ వడి నుగ్గడించుచున్
వంతున కెక్కి; భీతిదము వారల పోరు గనంగ నారదా! ౨౧౯౩
- మ. అతిఘోరంబుగ వానరుల్ దితిజులున్ హర్షంబు దీపింప వి
స్తృతధైర్యంబున యుద్ధరంగభువి విస్తేరావహప్రక్రియా
శ్రితులై పోరొనరించుచుండిరి, పగల్ రేయిన్ మదిన్ లెక్కయన్
గతి నాలోచన మాచరింపకయె విఖ్యాతిం గడుం గ్రూరులై. ౨౧౯౪
- క. సురగరుడయక్షసిన్నర-వరులు ధరణియందునే నభంబుననే యె
వ్వెరవున నీదృగ్విధనం-గర మరయ నశక్తులైరి కడు సుస్థితితోన్. ౨౧౯౫
- ఉ. ఒండొరుమీఁద నస్త్రముల నుత్తమశస్త్రములన్ భుసుండముల్
చండతరత్రిశూలముల శాతమహాపరిఘంబులన్ వడిన్

జెందును మీటి హంకృతులఁ జేయుచుఁ బోరితి మామఁగా మహా
ద్వండతరాట్టహాసముల ధానుని సంకుల మంద నారదా !

౨౧౯౬

ఆ. పగలు రాత్రిగాఁగ భావింపనయ్యె; రాత్రియును పగలుగాఁగఁ దేజిల్లె;
నభ్రరహితగగన మతివృష్టి గురిసెను;-భీతికముగఁ గాలి పీచె నపుడు. ౨౧౯౭

క. రణరంగంబున భీత్య-ల్పణవములై పిడుగు లడిరి పడిపాగెను మా
ర్ణణగణముల మించుచు పడి-ధణధణముని భూమి యద్రువ దిగ్వికలంబుక.

ఆ. మూడు దినము లిట్లు భూతభయంకరం-బుగను బోదు నానె మునినశ్రేణ్య!
సురలు గగనపీఠఁ బరికించి యారణో-ద్వృత్తి కాత్మలందు జెగడువడిచి.

శా. అంత న్నాల్పవనాఁడు లక్ష్మణుఁడు క్రూరాస్త్రంబులం గొట్టి మ
ర్తాంతం విక్రమవంతు నుద్ధతుని సంగ్రామోత్సుకుక శూరు ను
ద్భావించు గా నతికాయు నంతకునిఁ జేరంబుపె దేవేభు మా
వింతక మెచ్చుఁ ద్రయోదశీనిశిని దోర్బీర్యంబు రూపింపఁగక. ౨౨౦౦

క. తక్కిన రాక్షసపిరుల-యొక్కజఁగించె రఘురాముఁ డురుశరనిహతిక;
జిక్కినవారల వానరు-లొక్కుమృషిఁ మనిమి రప్ప మర్పించె బడఁగక. ౨౨౦౧

క. హనుమంతుండును సంగదుఁ-డును మున్నగు వానరులు గడుం గ్రోధమునక
మునుమిడి రాక్షసపిరులఁ-దునిమిరి రణభూమియందు దోర్బలశక్తిక. ౨౨౦౨

క. కొందఱు రాక్షసు లతిభయ-మంది దిశలఁ బాటి రప్ప జతిత్వర; మోదం
బందెను శ్రీరాముఁడు రణ-మందు విజయ మొంది మిగుల నమ్మలేకీతిక.

క. వానరు లెల్లను విజయ-ధ్వానములను జేయుచుచు ముదంబుఁ గనిరి; నే
త్రానందంబుగ సురలు ప్ర-సూనంబులు సురిసి రాత్మఁ జొక్కి ప్రియమునక.

ఉ. రాముఁడు లక్ష్మణు నిగ్గుల రంజిలుచుక దన దోర్బీర్యగంబునక
ప్రేముడిఁ శాఁగిలించుకొని పెంపెనలారఁగ నాదరించి సు
స్థేము శిరంబు మూర్ఖుని మదిం గడుభక్తిని జేరఁబోయె న
త్కామితదాయకుం డయిన కంజజ పాలికిఁ దాపసోత్తమా ! ౨౨౦౩

శా. ప్రాతఃకాలమునందె రాఘవుఁడు బిల్వశ్రేష్ఠవృక్షంబునక
జేతఃప్రీతిద నీశ్వరేశ్వరిని సంసేవించి పూజించి లో
కాతీతం గొనియాడి యుద్ధవిజయం బర్చించి వే కీశసం
ప్రాలంబుల్ పడి రా రణస్థలికిఁ జేరంబోయె మానీశ్వరా ! ౨౨౦౪

చ. కడు బలవంతుఁడైన యతికాయుఁడుఁ, దద్బలముం, బ్రహస్తుఁడుక
బెడిదముగా రఘూత్తముని బీరముచే రణరంగభూమిపైఁ

బడుటను రావణుండు విని, పల్వగ చే ట్టితి వ్రాలి, లంకకుం
గొడుకును మేఘునాదుని నకుంతితవీధ్యుని రక్షణార్థమై.

౨౨౦౨

క. వినియోగించి, దురంబును-నొనరింపఁగఁబోయె నాత్మ నుదుతరకోపం
బును బూని; యంత యుద్ధం-బనుపమమై భయద మయ్యె సరయ ముసింద్రా!

క. వానరులకు రావణునకుఁ-బూనికతో జరగఁ బోదు భూతాద్భుతమై
మాసింద్రా! యమరాష్ట్రా-నూనవివృద్ధంబు నగుచు నుదుతరరీతి.

౨౨౦౯

క. శ్రీరామలక్ష్మణులకును-నా రావణదనుజపతికి సతిఘోరంబై
పో రొదవె; విభీషణుఁ దా-నారసి రావణుండు శాత్రవావళిచెంత.

౨౨౧౦

శా. క్రోధం బాత్మ నిరస్తమై నిగుడఁగఁ గ్రూరాత్ముఁడై తమ్మునిఁ
బాధింప న్నయద త్తమై భయదమై భాసిల్లుచున్ శాత్రవో
త్సేధంబున్ వడి జేయు శక్తి గల శక్తిం బూని వే వైవఁ గో
పాధీనుండయి యుద్యమించె; నపు డాయత్నంబు సౌమిత్రయున్.

౨౨౧౧

చ. కనుఁగొని యావిభీషణునిఁ గావఁగ నెంచి తదీయసమ్ముఖం
బునకును వచ్చి తా నిలిచెఁ బూర్ణదయామయుఁ డౌచు; నాక్షణం
బున వరశక్తి రావణుండు పూనిచివై చెను; నద్ది లక్ష్మణున్
సునిశితరీతిఁ జేరి మఱి చొచ్చె రసాతలసీమ క త్తటిన్.

౨౨౧౨

ఉ. అంతట లక్ష్మణుండు సమరావని మూర్ఛిత; రావణుండు తా
స్వాంతమునందు లక్ష్మణునిఁ జయ్యనఁ గైకొని పోవు కోర్కెతో
నెంతయు స్వీయబాహువుల నించుక తాఁకుచు నుండ వెంటనే
చెంతను జేరి పావని విశిష్టదుష్పాన్వితుఁడై జవంబునన్.

౨౨౧౩

క. రావణ విపులోరఃస్థలిఁ-జేవ యడఁగ ముష్టి బాడిచెఁ; జేష్ట లుడిగి లం
కావిభుండు వ్రాలె సరదము-వై; వడి రక్తంబు గ్రక్కి పరవశుఁ డయ్యెన్.

ఆ. అంతఁ డెలివి నొంది యెంతయుఁ గ్రుద్దుఁడై
రావణాశురుండు రయము మీఱ,
ధనువుఁ బూని హనుమఁ దునుమఁగా నెదనెంచి
యఱికి వానిపైకి నుద్ధతుఁడయి.

౨౨౧౪

తే. రామచంద్రుండు చూచి యుద్ధామచాప-మూని పావనిమీఁదికిఁ బోవు రావ
ణాసురుని నంతకసమాను నట్టె తాఁకి-పలికె నిట్టులు గంభీరభాషణముల.

శా. “ఓహీ! రాక్షసరాజ! నేఁ డిదె త్వదీయాద్వృత్తి నెంతే వడిన్
గ్రూరాస్త్రంబుల పాలు చేసి సమరక్షింపి బడం ద్రుంతు నీ

వేదీతిక్ రణసీమ పడకయ వో వీవేఁ గావింపఁగా
నారంభింతువయేని, చూడఁము మడియూ మోఘదోష్ట్యముమ్.' ౨౨౧౭

రావణుఁడు రణరంగము విడిచి పురిలోని కరుగుట

క. అని బాణంబుల ధనువున-కును రఘుపతి కూర్చుండగానె కొడుకుచు మది చూ
నిన భయము పురములోనికిఁ-జనె ద్రుతగతి రణము విడిచి సంయమినాథా!

చ. జనకుఁడు రావణుండు పురిఁ జయ్యవఁ జొచ్చుటఁ గాంచి, యంతఁ వ
త్తనయుఁడు మేఘనాదుఁ జొగిఁ దండ్రిని నూటలు నొందఁజేసి, తా
ననిఁ గ్రుధఁ జోరఁగోసి, సమరాంగణసీమకు వచ్చె; ఘోరమై
తనరె దురంబు లక్ష్మణుఁడు, దైత్యతమాజుఁడు విక్రమింపఁగఁ. ౨౨౧౯

చ. భువనభయంకరుఁ విబుధపూగవిమోహన హేతుభూతు శూ
రవరుని రావణాత్మజుఁ బరాక్రమవంతుని మేఘనాదునిఁ
భువిఁ బడఁ ద్రుంచె లక్ష్మణుఁడు భూరిశరంబుల నేసి యాశ్రయం
దవిరళశక్తిఁ జూపి, సుర లవ్యులమంద నమావసిక్ ముని! ౨౨౨౦

రావణుఁడు కుమారుఁడుచచ్చెనని తా నేయుద్ధమునకువచ్చుట

చ. తన సుతుఁ డీల్లె నంచు విని దారుణశోకము తన్ను ముంపఁగాఁ
బనవుచు రావణాసురుఁడు భావమునం దలఁపంగరాని రీ
తిని మునినాథ! శత్రువుల దిట్టతనంబును నెంచి కోప మా
త్మను మెఱయింప నుగ్రుండయి మార్తురఁ ద్రుంపఁదలంచె శూరతఁ. ౨౨౨౧

మ. కదలెక్ సంగరభూమి కేడ్డెఱ సమగ్ర శైర్యసంపన్నులై

యెద దేవాంతకముఖ్యరాక్షసమహోద్వృత్తాత్మయోధుల్ మదో
న్యదులై యెంతయు వెంటరా భువనము ల్మోర్చియ; యుద్ధంబు భీ
ప్రదమయ్యెక్ బ్రతిపత్తునుండి నవమీపర్యంత మో నారదా! ౨౨౨౨

తే. రామరావణయుద్ధంబు భీమరూప-మయి నిరుపమానమై చూడ నదృశ్యమయి
తుములమయి వాగతీతమై తోఁచె నర్వ-భువనభీకర మగుచు నప్పుడు మునీంద్ర!

క. మునినాథా! రక్షోనా-భుని బల మనుదినము రాము దోర్బలశక్తిఁ
మనఁజాలక సంఖ్యయు సమ-సేను షష్ఠీదినముదాఁక సేన క్రమముగఁ. ౨౨౨౩

ఆ. షష్ఠినాఁడు భువనసమితి పితామహుఁడైన బ్రహ్మ మృణ్మయప్రతిమను
జేసి మిగుల భక్తిచే దేవి ప్రతికృతి-సంజ నావహించి సంయతుఁడయి. ౨౨౨౪

తే. సప్తమీదినమునఁ బత్రి సాధురీతిఁ-జేర్చి యావాహనముఁ జేసి శ్రీపరాంబఁ
బూజగావించె నియతుఁడై; భువనవిజయ-పత్రిఁ గూర్చినయంత నవార్యశక్తి.

తే. సర్వసంహారకాదిశీ సర్వశక్తి-రావణునిఁ జంపుటకు నయి రామచంద్రు
ధనువునందుఁ బ్రవేశించి యనుపమమహి-మను నెలింగె మహాష్టమి మునివరేణ్య!

చ. ఉదయమున సృహాష్టమిని నుల్లమునందుఁ బితామహుండు మో
దదయగు నాపరాంబికను ధ్యానముచేయుచుఁ బూజచేసె న
భ్యుదయము రామభద్రునకుఁ బూర్ణముగా దయచేయునట్లు పెం
పొదవు మహాపచారముల చూర్జితశీతి నొసంగి నారదా! ౨౨౨౨

ఉ. అంతఁ బరాంబ తృప్తి మది నంది జగత్పితకుం బ్రసన్నయై
యెంతయు వేడ్క రాఘవు మహేషువునందునఁ జేరి మర్మద
స్వాత్మని రావణాసురుఁ బ్రచండత ముట్టి తదీయశీర్షముల్
వితగ ముక్కలై రణభువిం బడఁ ద్రెంచె ననంతశక్తితోన్. ౨౨౨౩

ఉ. రాముండు బాణముం దొడిగి రావణుఁ గూల్పంగ వేసె నెప్పు డు
ద్దామత నప్పు డాదితిబతల్లజుడై తగు రావణుండు దే
వీమహానీయ పాదముల విహ్వలమానసుడై తలంచె సం
గ్రామభువంబునందున శరణ్య యటం చెద విశ్వసించుచున్. ౨౨౩౦

చ. శరముల భీకరంబుగను సంగరరంగమునందు రాముం డు
ధ్వజగతి రావణాసురుని దోర్బలమున్ వడిఁ జూపి కొట్టఁ ద
చ్చరములు తున్నియున్ మరలఁ జేరుచు నుండెఁ దదీయగాత్ర, మ
చ్చెరువుపడంగ నెల్లరును జిత్తములందునఁ దాపసోత్తమా! ౨౨౩౧

ఆ. ఎంత యత్నంబుతో బాణసంతతులను-బఱపి శిరములఁ ద్రుంచిన వడిఁ దెగియును,
మరలఁ జేరును రావణ మహితగాత్ర-మునను; నసువులువీడఁ డాదనుజవరుండు.

క. అతిఘోరంబయి సంగర-ము తుములమై యడరె నవమిఁ బూర్వాహ్లామునం
దతులితముగ రామునకును-దితిసుతవరునకును భీతి దివిజుల కొదవన్. ౨౨౩౩

సీ. ఆ మహానవమినాఁ డఖిలలోకపితామహుండు పరమేష్ఠి తా నుల్లమందుఁ
బరదేవీ గడునిష్ఠ నిరవుకొనంజేసి, వివిధోపచారము ల్విస్తృతముగ
నర్పించి పూజించె నాభిల్యవృక్షసమీపంబునందున మృణ్మయియగు
విగ్రహంబునను దేవీమూర్తి ధ్యానించి నానావిధంబులైన బలు లోకంగి

ఆ. రమ్యధూపదీపరాజి నై వేద్యాదు-లను బరాంబ సూక్తులను దలంచి
కొదువలేకయుండఁ గూర్చి సద్భక్తితో-రామజయము నెంచి నీమమునను.

తే. అంత ముక్తిదయైనట్టి యాపరాంబ-దేవి భగవతి చిద్విద్య రావణాసు
రుని నవిద్యాస్వరూపయై యెనసె మాని!-వినుముతస్సహిమంబునువిశదపఱు.

- క. రావణుఁ డవిద్యచేఁ దన-భావమున మోహితుఁడయి పరదేవీన
తేనె మజుడె దేవిని సం-భావించకపోయె; నడఁచి భక్తియు మదిలోక.
క. దేవీమాయామోహితుఁడై వెనుఁ గోపంబుఁ బూని యసుకేంద్రుఁడు దు
ర్భావంబున రామునితోఁ-గవించె కణంబు నపుడు కడు ఘోరముగక.

రామరావణయుద్ధము

మ. తనకుక బ్రహ్మముఖాస్త్రజాలంబులమే తత్త్వంబుగా యుద్ధభూ
మిని శ్రీరాఘవు లెల్వజాలు నని బల్కిక దర్శ ముహూర్త రా
ముని బ్రహ్మాస్త్రము మున్నగుఁగల శరంబు బూని ఘోరాకృతిం
గొని శ్రీరామునికై పడిం బడచె నుగ్రుండై సురలో కేలక. ౨౨౩౮

మ. దురహం దాకఁచురాముఁ దాకింముక వొక్కిర్చ ముహూర్త ను
ద్ధుడై బ్రహ్మముఖాస్త్రము లాజపి తోడ్పడి ద్రుంచి దుర్భుజ
కరు నారావణుఁ గ్రూరబాణసమికిం గాశంబుగాఁ గొట్టె న
చ్చైరువొందక వివిధానభుల్ నభమునం జిత్రక్రియక జూడఁగక. ౨౨౩౯

తే. ఒండొడుల గెల్వఁగాఁబూని యుల్లములను
రామరావణు లత్యంతక్షీమహుపు
లగుచుఁ బోరంగ మధ్యాహ్న మయ్యె నమ్మ
హానవమినాడు విను మంత మాచినాడ! ౨౨౪౦

తే. అంత సపరాహ్ణమగుటయు సంతరంగ-మందు శ్రీరామచంద్రుఁ డయ్యాదిశక్తి
యైన పరమేశ్వరిని భక్తి నవికలముగ-భ్యాన మొనరించి ప్రణమిల్లి తత్పదముల.

క. రావణు వధింపఁగా నా-దేవిని నుతిచేసె మిగుల సిద్ధుఁడయి యపుడే
పావనచిత్తండు బ్రహ్మయ-దేవీపదములకు మ్రొక్కె దృఢతరభక్తిక. ౨౨౪౧

క. “రావణు దురాత్మ మస్సహు-దేవీ! మనుమాడు” మని నుతింజేసెను న
ద్భావమున మాహిమాశి-శ్రీవిభునకు జయము గలుగఁజేయు మటంచుక.

సీ. సకలలోకంబులఁ జక్కఁగ రక్షించు పరమేశ్వరియుఁ గడుభక్తి రామ
చంద్రుండు బ్రహ్మయు సన్నతి సమృత్తి గావింపఁగా మెచ్చి కరుణలోడ,
జాబ్బల్యమానకల్పజ్వలనాశిదీప్తంబగు శస్త్ర ముత్తమము నొసఁగెఁ;
దాసె గోర్గర్వితు దానపు ఖండింప నయ్యె స్త్రవరము నత్యంతతృప్తి

తే. వెలయఁగాఁ బ్రీతి యుహూర్త విశ్వకర్త-యైన పరమేష్ఠి శత్రుసంహననశీలుఁ
డైన శ్రీరామునకు నిచ్చె నాత్మణమున-నాలసింపక నాదా! యతిరయమున.

క. కాలాంతకసన్నిభమై-జ్వాలలచే మించి వేగవంతంబయి యా
ఖీలనకలంబయమగు-కోలం గొని ముదముఁ గనె రఘుప్రవరుండుక. ౨౨౪౨

ఉ. అంత మనంబులోపలఁ బరాంబను సుస్థిరభక్తి నిల్పి య.

త్యంతమహాప్రభావమున నంతట వెల్లు శరంబు వేగ దు
ర్దాంతుని రావణుం గుఱిచి తా నొగిఁ జాపమునందుఁ గూర్చి క
ర్ణాంతముదాఁక లాగి సుర లచ్చెరువందఁగ వేసె నారదా !

౨౨౪౬

రావణవధ

శా. ఆ యస్త్రం బతిచీ ప్తమై వెలిగి బ్రహ్మాండంబుఁ దా నిండి దు
ష్టేయక్ రావణుఁ ద్రుంచి తద్ధృవయముక్ భేదించి తత్ప్రాణముల్
పాయంజేసి ధరాతలంబునను దుర్వారక్రియం దూఱె, ను
చ్చేయాత్మద్యుతి దుర్నిరీక్ష్యమయి విస్తేరప్రదం జౌనటుల్.

౨౨౪౭

ఉ. అంతట సంతరంగములయందు మహద్భుత మంది దేవతా
సంతతు లెల్లఁ జూడఁగ నిశాచరవద్యుడు రావణుండు దు
ర్దాంతుఁడు హేమభూషితరథంబున నుండి రణోర్విమోద న
త్యంతమహారవం బడర నప్పుడు త్రెల్లెను మానిన త్తమా !

౨౨౪౮

తే. వసుధ యంతయుఁ గంపించె; వార్ధు లెల్లఁ
గలత నొందెను; బ్రాణు లాకులత నొందె;
దనుజసముదాయ మతివిషాదమున మునిఁగె
రావణుఁడు దైశ్ల్యఁగా సంగరంబునందు.

౨౨౪౯

మత్త. అంతరంగములందు సంతస మంది వానరు లెల్లరుక్
వితవితగ నారవంబుల వేడుకల్ వడిఁ జేయఁగాఁ
జితలెల్లను వీడె నంచును, శ్రేయము ల్గనినార మం
చెంతయుక్ భువనాధివాసులు హృష్టులై రపు డోమునీ !

౨౨౫౦

తే. సురలు సురభిశప్రసూనవర్షంబు ల-త్యంతహర్ష సంయుతాత్మ లగుచు
రామచంద్రమోదఁ బ్రేమ ముప్పొంగఁగాఁ-గురిసి రపుడు మానికులవరేణ్య !

శా. శ్రీరామాజ్ఞ ను నిర్జరప్రభుఁడు వర్షించెక్ సుధావృష్టి; నా
ఘోరంబైన రణోర్వియం దనువులం గోల్పోయియున్నట్టి వి
స్ఫారప్రాభవయుక్తతా వనచరు ల్పాణింబులం బొంది గం
భీరస్వాంతులు నైరి తొల్లిటి క్రియక్ వృష్టిప్రభావంబునక.

౨౨౫౧

విభీషణుని దుఃఖము

క. తన యన్న రావణుండు దుర-మున నసుతతి వదలి యపుడు పుడమిఁ బడఁగఁ దా
మనమున విభీషణుండు రో-దన మొనరిచె దీనుపగిదిఁ దాపసవర్యా !

౨౨౫౨

రామరావణయుద్ధము

“అంత మనందలోపలఁ బరాంబను సుషిరభక్త నిర్మయ
త్యంత మహాప్రభావమున నంతట వెల్లు శరణు వేగదు
ద్రాంతుని రావణుండుఁజేచి తానొగిఁ జూపమునందుఁ గూర్చి క
ర్తవ్యము దాఁక లోని సురలచ్చెరువందఁగ వేసె నారదా!” [పుట 296]

తే. అంత భగవంతుడై నట్టి యారఘూదస్వ-హండు శ్రీరాముఁ దాదృతి యుల్లసిల్లఁ
గా విభీషణు సాంత్యనకలితవాక్కు-లను సమాశ్వాసన మొనర్చి మునివరేణ్య!

చ. మదిఁ గల దుఃఖమున్ వదలి మాన్యతమం బగు తత్త్వ మెన్ని శ్రీ
ప్రదుండగు రామునాజ్ఞను శీరంబునఁ దాల్చి విభీషణుండు న
య్యదనున రావణాసురున కాదృతిఁజేసెను బారతాకికా
స్పదబహుసంస్కృతుల్ వినుతశాస్త్రవిధిన్ గడు నిశ్చలాత్ముడై. ౨౨౫౧

చ. విను మటమీఁద నారద! నువి స్తృతశీతి నచింత, లక్ష్మణుం
డనుపమభక్తి జానకిని నాదృతిఁ దోడ్కొనివచ్చి రామచం
ద్రుని పదపద్మసన్నిధిని దోరపువేడుక నిల్పె; సంత సీ
తను గచి స్వాంతమందునను దా సమురాముండు పొంగి వెంతయున్. ౨౨౫౨

ఉ. జానకీతోడ రాఘవుండు సంతన మొప్పుగ నాక్షణంబునన్
వానరసంఘము ల్లోలువ వైభవ ముల్లసిలంగ బ్రహ్మ తాఁ
బూనికతోఁ బరాత్పరను బూజ లొనర్చుచు నున్నచోటికిన్
ధ్యానము చేయుచున్ మదిఁ బరాంబను గొల్వఁగఁజోయె నారదా! ౨౨౫౩

నలువదియెనిమిదవ అధ్యాయము

శ్రీ దేవ్య ద్వాపనము

తే. శ్రీమహాదేవుఁ డీరీతిఁ జెప్పఁదొడఁగె-నారదమహర్షి “కటుమీఁద నారఘుకుల
వీరుండగు రామచంద్రుండు విశదభక్తి-నాపరావికాసాన్నిధ్యమందుఁ జేరి.

మ. అతిసంతృప్తి నెసంగు చిత్తమున నాప్తాంగంబుగా దండవ
న్నతు లర్పించి యనన్యభక్తియుతుడై ధ్యానించి శ్రీదేవి
న్నుతిఁ గావించెను; దత్ప్రదేశమునకు నోదంబుతో వచ్చి స
మృతి గీర్వాణవరు ల్నుతించిరి పరాంబన్ సర్వలోకేశ్వరిన్. ౨౨౫౪

తే. సకలలోకమహేశ్వరి సర్వభువన-సర్గసంస్థితిలయహేతుచతుర రామ
చంద్రుండును సర్వదేవత ల్నున్నుతింప-దండవన్నతు లొనరింపఁ దగినరీతి.

సీ. భక్తిభావంబున బలుల విస్తృతముగా వర్పించి పూజింప నఖిలసురలు
జగదంబ ప్రీతయై సంతోషమును బొందె; నపుడు లోకత్రయమందు వెలయు
ప్రాణులు సమ్మోదవంతంబు లయ్యెను; స్వర్గంబునందు రసాతలమున
మనుజులొక మునందునను మహోత్సవము చెలంగెను దేవి యుప్పొంగునట్లు;

తే. మునివరా! వానరులు ముదమునను నాట్య-మాడిరి; మనోహరముగను బాడి రెల్ల
వారలును దేవిగీతము ల్గారవమున-నానమయమందు నారదా! యధికత్వప్తి.

క. దేవీప్రసాదమునఁ దా-భావంబునఁ బూర్ణత్వప్తి పడని ముదమునకా
దేవీపదపద్మంబుల-సేవించుచు నుండె నపుడు శ్రీరఘవరుడుకా. ౨౨౬౨

తే. నవమినాఁ డీవిధంబున నారదా! మ-హోత్సవముతోడ నుండిరి యురుతరవిభ
వమున శ్రీరామచంద్రుండుఁ బరమపూజ్య-తా సురలు నెల్ల వారలు నతిముదమున.

చ. వినము పితామహుండు భువి విశ్రుతమా దశమీదినంబునం
దునను బ్రభాతకాలమునఁ దోరపుభక్తిఁ బరాంబుఁ బూజనం
బునఁ బరిత్యజ్జఞ జలపూర్ణసముద్రమునం దదీయమూ
ర్తిని గడువేడ్కతో నదలి ప్రీతి స్వగేహముఁ జేరె నంతటకా. ౨౨౬౩

ఉ. శ్రీరఘరామచంద్రుండు ప్రసిద్ధగుణాధ్యు విభీషణుం బ్రియం
బారఁగ లంకకుం బతిగ నప్పుడు పట్టముగట్టి, నీతతోఁ
గూరిమితమ్ముతోఁ గదలి కోర్కి నయోధ్యకుఁ బైనమయ్యె వి
స్తారపుఁ బుష్పకంబుపయి సంతస మొప్పఁగ నెక్కి నారదా! ౨౨౬౪

సీ. సకలవానరచయం బకలంకగతి తనవెంట రా వనచరవిభుండు కదలె;
సర్వరాక్షసవరుల్ చనుదేరఁ దనవెంటఁ జయ్యన నావిభీషణుండుఁ గదలె;
ద్రుదశ్రవణులతోడ దేవేంద్రుండును, ఋక్షసంఘము ల్మితకోట్లు సరగఁ గదలె;
నీరీతిఁ బుష్పకం బెల్లరతోడుత శ్రీరామచంద్రుండు శ్రీపరాంబ

తే. నాత్మ ధ్యానించి పంపన మాచరించి-పయనమయ్యెను దన పురవరమునకును
నారదముసింద్ర! విను దేవ్యపారకరుణఁ-బరమపురుషుండు తానువైభవముమీఱ.

సీ. భగవంతుండయ్యుఁ దాఁ బరమపూరుషుండు పరాత్పరభక్తి నారాధనంబు
గావించెఁగద శరత్కాలంబునను మునీ! తక్కిన దేవతాతతుల యక్ష
రక్షోగణము లమర్త్యవ్రాతముల సిద్ధగంధర్వపన్నగగణముల నిక
వేఱ చెప్పఁగ నేల వివరించి పరదేవిఁబూజింపఁ గోర్కులు పొదలు నంచు;

తే. దేవికి సమానమయిన దేదియును లోక-మందుఁ బూజింపఁదగినది యరయ లేదు;
ముగ్ధుడై దేవి నెవ్వఁడు పూజచేయఁ-డట్టివాఁడు పాపాత్ముఁడే యగు నిజముగ.

క. దేవీసవర్యలోపం-బేవాఁ డొనరించు వాడై యిలఁ బాపి యనకా
భావింపుము; వానికి నెం-దావాసము లేదు నిలువ నని కను మనఘా! ౨౨౬౫

శరన్మహోత్సవ మహిమము

క. కావున శాక్తింజై నకా-శైవుండు వైష్ణవుండు నైన సౌరుంజై నకా
దేవిని శరన్మహోత్సవ-సేవారతి భక్తిఁ బూజసేయఁగవలయుకా, ౨౨౬౬

సీ. జగదంబ మదిలోని సంతృప్తి ప్రిం బొందంగఁ బూజించవలయును మునివశేణ్య!
మత్స్యమాంసంబుల మజ్జయును ఛాగ కాళ్లకి మేషకింబులకి నరముఖి క్రి
బలులను నర్పించి పరిమోహచాపము ల్బ్రహ్మవిధంబులఁ జేసి భక్తిప్రీతి,
విత్తిశాత్ర్యంబు గావించఁగారా దాదరంబున సర్వవిధంబులఁ బర

తే. దేవి నర్పింపనగునుమీ దివ్యనాచి!

శారదీయమహోత్సవసమయమునను

ననుచు నెఱుంగఁగదగుఁజుమ్ము మనమునందు

నారదమునిండ్రి! విను మింక గారవమున.

౨౨౭౦

తే. చంపక గ్రహించు ఖిలుల నభింబిల్పి ప్రి-భోజిం బశుహవలనుగాఁ నొడవి దాన
నర్పణము చేయనగు దేవి నర్పి చేయు-వాని పశుబలులను గను భక్తితోడ.

మ. మునినాథా! ప్రతిపత్సరింబునను సమ్మోదంబుతో దేవిఁ బూ
జనముంజేయఁగనొ, బరాంబ మదిలో సంతృప్తిపొందంగఁగో
రిన నెవ్వారయినక మహాక్రతు లెదం బ్రేమించి; యవ్వారి కే
పున నింద్రాదిసుపర్వులెల్ల వశులై పోషింతుఁ జెల్లపృథుక.

౨౨౭౧

ఉ. ఈవచనంబు సత్యము ముని! బహుభంగులఁ జెప్పనేల? యీ
దేవిని భక్తిఁ బూజల సుతృప్తి వహింపఁగఁజేయ నుద్యవం
పా పరపుణ్యముం దెలుపనొనె జగత్త్రయమందు నేరికి
భావనచేయఁగానయిన భావమునందున నేని నారదా!

౨౨౭౨

తే. ఈ యను త్రమమైనరామాయణంబు-విస్తృతంబొ పరాంబికావిభవమహిమ;
మెవఁడు సదృశి విను వాఁడు వివిధపాప-ముక్తుఁడగు నిశ్చయంబుగా మునివశేణ్య!

తే. బ్రహ్మ మున్నగువారికిఁ బడయరాని-దివ్యదేవీపదంబును భవ్యరీతిఁ
బొందువాడగు; నిజ మిద్ది బుధజననుత!-సద్గణవిశిష్ట! నారద సంయమిండ్రి!

సీ. భగవంతుఁడౌ హరి పరమపూరుషుఁడు భూతలమున మానుషతనువుఁ దాల్చి
యవతారమును బొందినట్టి చరిత్రంబు సంపూర్ణముగ నీకు సంతసంబు
గలుగంగఁజెప్పితి ఖిలుఁడగు శత్రువు సంహరింపఁగఁ దన స్వాంతమందు
నెంచి యకాలమం దీశ్వరిచరణాబ్జముల యథావిధి నాత్మఁ బూజచేసి

తే. జయము చేకొన్నవిధమును సంయమిండ్రి!

నారదా! యింక నెద్దాని గారవమున

వినఁగఁదలఁతువా తెలుపుమా విశదముగను

దెలుపనున్నాడ" నని మహాదేవుఁ డడిగె.

౨౨౭౩

శ్రీతజనపరితోషా! చిన్మయానందభూషా!
 విలతసుగుణమూర్తి! విన్మయావిప్లవీర్తి!
 సతసురవరమాళీ! న్యాయమార్గైకకేళీ!
 శతమఖముఖపూజ్య! శ్రాంతలోకై కతాజ్య!

౨౨౨౨

గ ద్య ము

ఇది శ్రీలలితాత్రిపురసుందరీ కరుణాకటాక్షవీక్షణ సమాసాదితోభయభాషాకవితావిభవ,
 జనమంచి వంశప్రభవ, కాశ్యపసగోత్రోద్భవ, సుబ్బయ్యార్యతనూభవ, కావ్యపురాణతీర్థ
 విద్వద్భిరుదతైభవ వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ విరచితకృతులయందు శ్రీమహాభాగ
 వతమునందుఁ జతుర్థాంశము

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ

శ్రీమత్పురజేవతామై నమః

శ్రీ మహాభాగవతము

పంచమాంశము

నలువదితొమ్మిదవ అధ్యాయము

క. శ్రీనాథప్రముఖాద్యా-దీనావరనిపుణలలితిస్థిగుణహృద్యా !
నానాగమవేద్యా ! విజ్ఞానాభిగమైకవిమలసత్పథవిద్యా ! ౨౨౭౮

శ్రీపరాంబ శ్రీకృష్ణావతారమును ధరించుట

- సీ. “దేవదేవ ! మహానుభావ ! పరాత్పర యగు విద్య కాళి పరాంబ తానె
వసుదేవవసతిఁ దద్వీరసతి యగు దేవకీగర్భమందునఁ గృష్ణరూప
మున నిజలీలచేతను జనింపఁగఁగోరి కంసాచెడుప్రసంఘములవలన
జనియించినట్టి విశ్వంభరాభారంబుఁ దొలఁగింప నవతార మీల జగదధి
తే. నాథుండనఁగఁ బుంసాపంబునను జెలంగె-ననుచుఁ జెప్పుదు రఖిలతత్త్వార్థవిమలు;
కరుణతోడ మహేశ! యక్కఱను విస్తృతముగ నాకును దెలుపవే ధన్యవిభవ!”
- క. అని వినయంబున నారద-ముని వేడఁగఁ బలికె నపుడు మునివరుతో న
త్యనపమవాక్యంబుల నొ-య్యన ‘ఎను మీఁక’ ననుచు నమ్మహాదేవుండున్.
- తే. “వత్స! తెల్పెద సత్యమై వఱలు నతిర-హస్యమగు తచ్చరిత్రంబు నాదృతి, భువి
దేవకీదేవికిని వసుదేవువలన-నవతరించిన విధము పరాంబకరుణ. ౨౨౮౧
- క. అవనివయి నాపరాంబిక-భవునిచ్చన్ గృతకపురుషపరమాకృతితో
నవతారము ద్వాపరమునఁ-జివరం గావించి ఖలులఁ జెండిన విధమున్. ౨౨౮౨
- క. పలికెద నవధానంబునఁ-జలనం బించుకయు లేక శ్రద్ధను విను మీ
మ్ముల” ననవుడు నారదుఁ డపు-డలఘుముదంబునను బ్రశ్న మడిగెను మరలన్.
- సీ. “పరమేశ్వరున కిచ్చ ప్రభవించె నేరీతి? నేరీతి వసుదేవునింటఁ గాళి
దేవకీదేవియం దావిర్భవించెను శ్రీకృష్ణరూపంబు క్షితి ధరించి
తెలుపు మంతయును విస్తృతముగా మన్నానసమునకు బోధయాసరణి దేవ!
పరమదయాస్వరూప! మహేశ! సర్వము నెఱిగినవాఁడవై యెసఁగు దీవుః”

తే. నావుడు ముసేంద్రుతో మహాదేవుఁ డిట్లు-లనియె “నోవత్స! నీకు నే నంతయును వ
చింతుమునినాభ! యిచ్చయాశేవున కెట్లు-కలిగె; నదిజన్మ మెట్లయ్యె నిలననుటయు,
తే. తెలుపుచున్నాఁడ వి నవయ్య! తృప్తిదావాప-రాంతమునఁ గాళికా దేవియవతరించెఁ
గృష్ణరూపంబుతోడ నీక్షితితలమున; -భక్తియుక్తుఁడ పీవోదు పరమమాని!

శివపార్వతులు రాధాకృష్ణులుగ నవతరించుట

మ. ఒకనాఁ డిందుధరుండు రమ్యతమమై యొప్పారు కైలాసమం
దకలంకంబగు స్వీయమందిరమునం దత్యంతకౌతూహల
ప్రకటప్రక్రియఁ బార్వతీసహితుఁడై భద్రప్రపంచం డాత్మ ను
త్సక్కుఁ డౌచుక విహరించుచుండె; నపు డచో మోనిసంపూజితా! ౨౨౮౬

క. మనమునఁ దలంచె హిమగిరి-తనయాహూపంబు రుచిరతమముం గని ‘స్త్రీ
జని యెంతయు నుత్తమశో-భనయుతమా నెందు’ ననుచుఁ బరమముదమునకా,

తే. అంత సర్వాంగసుందరి యైన పార్వ
తీమహాదేవి నత్యంతతృప్తి నొందు
నట్లు ప్రియవాక్యములఁ బల్కి యాననంబు
దనకరాంబుజమునఁ దాఁకుచును వచించె.

౨౨౮౭

మ. “పరదేవీ! భవదీయమా కరుణ నావాంఛ లుపూర్ణంబులై
పరఁగె; లే దవశిష్ట మొక్కఁడయినకా భావంబునందెన్న; నా
కరయకా శాంకరి! యొక్క కోర్కె కల; దీ వాత్మక గృహయత్నవై
పరమానుగ్రహ ముంతువేని యొగి నాపైఁ బూర్ణతం దీర్చుమా.” ౨౨౮౯

క. అనవుడు శాంకరి శంభునిఁ-గని “శంకర! వాంఛ యేదికలిగెనో చెప్పు; మొ
య్యన నీకుఁ దృప్తిచేయఁగ-నొనరింతును బూర్ణముగఁ బ్రభూ!” యని పలికె.

ఉ. “నామెడ నీ కనుగ్రహ మనంతమ యేని మహేశ్వరీ! మదిం
బాయఁగ నీక నాదయిన ప్రార్థన మెంతయు నెంచి ప్రేమతో
నేయెడనైన బుట్టుము మహిమ బురుషత్వముఁ దాల్చి; యేను స్త్రీ
నై యవతార మొందఁగల నార్య! ధరిత్రిఁ బ్రియంబు మీఱఁగక. ౨౨౯౦

క. పరమేశ్వరీ! యే నేక్రియఁ-గరము ప్రియముఁ గూర్చు భర్తగా నైతి నో; నీ
వరయంగ నాకుఁ బ్రాణేశ్వరీవై ప్రాణసమ వయితి పరమప్రీతికా. ౨౨౯౧

చ. శ్రీతులగు భక్తసంతతుల చిత్తములం గల కోర్కులెల్ల నా
దృతిఁ బరిపూర్ణతం గనఁగఁ దీర్చు మహేశ్వరీ వీవు; మన్మనో
గతముగు నీయభీష్టమును గాదన కెంతయుఁ బ్రేమఁ దీర్చు; మి
ద్వితమగు కోర్కె నా కొదవె; వే యొనరింపుము ధేవీ! సమృద్ధికా.” ౨౨౯౩

ఉ. నారద ! యీవిధంబున మనంబున నుంకినయట్టి శ్రేష్ఠమా
కోరికఁ దెల్పఁగా కూడఁడు, కూరిమిమీఁజఁ బరంబ యిట్లనెఁకః
“ధాతునిఁ దృష్టియార్థముగఁ దప్పక యవ్వను దేవునిఁటిలోఁ
బూరుషరూపముం దవిలి పుట్టెద నిక్కముగా మహేశ్వరా ! ౨౨౯౪

క. నీకోర్కిఁ దీర్చు గృష్ణుడ-నై కంఠిని బుద్ధుడనఁ నధిపా ! యింక నీ
కో కామినివై జనిగని-చేకూర్పుము ముదము నాకుఁ జెల్వమరంగ” నాక.

మ. “పరదేవీ ! విను కృష్ణమూర్తివయి పుంభావంబు నీవొంద న
త్తరుణంబున నేను రాధయనఁ గాంతారూపముం బొంది యా
ధరలోనకె వ్యపభానుపుత్రీవయి తత్పైధంబునం బుట్టుదుఁకః
నిరహిక బ్రాణసమాననై వెలయుదుఁక నీ కెంతయుం గూర్చుచుఁక. ౨౨౯౫

క. నినుఁ గూడియె విహరింపును-విను నామూర్త్యుష్టకంబు పృథివిఁ శ్రీత్వం
బునఁ జెలఁగుచుండు నిం దే-యనుమానము లేదు చూడ నార్యా ! దేవీ !

తే. దుక్కుఁడియు సత్యమున్నగు దుచిఁగిత్ర-లప్తభార్యుల నామూర్తులగుచునుందు”
రనఁ బరాత్పిత యిట్లనె “నర్హ కీతి-నీదు మూర్తులతోఁ గూడి నే రమింతు.

క. ఎవరుం కేయనియట్టిది-యెవరును విననట్టి దెందు నీయమృతవై
భవచర్యః యపూర్వం బయి-భవనంబులఁ గలుష మడఁపఁ బొసంగు చరితమా.

క. దేవా ! యీ మఱ చరితము-పావనమై వెలయుఁజమ్ము బహుపుణ్యదమై
భావింపఁబడును సంతె-సేవార్హం బగును భవనసీమలయందుఁక. ౨౩౦౦

శా. దేవా ! నాకును గూర్చునట్టి చెలికత్తె ల్లాడ క్రేదాముఁడుఁక
భావింపక వసుదాముఁ డెంచుఁ బిలువక భవ్యాత్మలై పుట్టి తా
రీవిశ్వంభరవై జయవిజయ లెంతే క్రీతి వర్తించి సం
సేవింపంగలవాడు సఖ్యమున మచ్చిత్తంబు పెంపొందఁగక. ౨౩౦౧

క. పరమేశ్వర ! పూర్వము శ్రీ-హరి యొక సమయంబు చేసె; నాహేతువుచే
ధర నా కగ్రజుడై యవ-తరించును హలాయుధాఖ్యుఁ దాల్చి ప్రియమునక.

క. రాముఁ డనఁ బ్రభుఁడై సను-బ్రేముడిఁ గనుగొనుచు సతము విలసిల్లును ; సు
స్థేమంబగు బలమున ను-ద్దాముడగు సతండు దేవ ! ధన్యాత్మ ! శివా ! ౨౩౦౩

మ. క్షీతివై సంభవమంది నీదయిన కోర్కిఁ దీర్చఁగా, దేవతా
లతికార్యంబును బూర్తిచేయుటకు నాత్మక బూని వర్తించు ; ను
న్నతికీర్తిఁ జగమెల్ల నింపి పిదపక మత్స్యాణనాథా ! సమం
చితరీతికై భువినుండి వత్తు నిటకుఁ జత్తప్రమోదంబునక.” ౨౩౦౪

ఉ. నారద ! మానినాథ ! భువనప్రియకారిణి దేవి యీక్రియన్
గారవమొప్ప నాత్మవిభు కమ్రమనోరథపూర్తి జేయఁగాఁ
గోరి ప్రతిజ్ఞ చేసి జనిఁ గుంభినిఁ గాంచెను ; దానఁ గృష్ణుఁ డిం
పాదును నూతనాభ్రసమభాసితుఁ డౌచును శ్యామలాంగుడై. ౨౩౦౫

క. మునినాయక ! శ్రీకృష్ణుని-భువావకారమున కయిన కారణ మిదియే
యని యెఱుఁగుము మానసమం-దున ; నొండొక కారణంబుఁ దోడ్తో వినుమా !

శ్రీకృష్ణవతార కారణము

చ. దనుజులు మున్ను యుద్ధమునఁ దాకి మహేశ్వరి బాణసంచయం
బున హరిచేతఁ జిక్కి యసువుల్ వడి వీడిరి ; ద్వాపరాంతమం
దున మనుజునినాథు లయి తొల్లిటి వైరము నూని పుట్టి రో
మునివర ! నారదా ! విశదపుణ్యగుణాకర ! యాలకింపుమా. ౨౩౦౬

ఉ. వారలలోనఁ గంసుఁ డనువాఁ డతిదుస్సహుఁ ; డల్లె నారదా !
గౌరవులున్ ధరాధిపులుగా బహుదేశములందుఁ బుట్టి పెం
పాదుచునున్న క్షత్రియులు బాహుబలాఘ్యులు దర్పయుక్తులై
యారయ మర్త్యలోకమున నద్భుతరీతిని నిండి రేపునన్. ౨౩౦౭

క. అతిశయదర్పిదత్తులగు-క్షీతిపతుల భరింపలేక చేడ్చడి ధరణి
నతి గోరూపముఁ దాలించి-హిత వెఱుఁగఁగ బ్రహ్మకడకు నేగె మునీంద్రా !

క. త్రిదశవరు లెల్ల నాక్షితి-కొదవిన గతి కాత్మఁ జింత నొంది తదిచ్చన్
మది నెన్ని వెంటఁజోయిరి-నదమలమగు బ్రహ్మాదివ్యసదనంబునకున్. ౨౩౦౮

మ. అతిదీనంబగు మోముతోడఁ దనయం దత్యంతసద్భక్తి వి
శ్రుతగోరూపముఁ దాల్చి వచ్చిన క్షీతిన్ జోద్యంబుగాఁ గాంచి, “ యీ
విత మిచ్చోటికి నేల వచ్చితివి ? నీవెవ్వర్త వోయమ్మ ! యే
హితముం గోరినదాన ” వం చడిగె నాసృష్టిక్రియాధ్యక్షుఁడున్. ౨౩౦౯

సీ. “నకలజగంబులఁ జతురంబుగా సృష్టిగావించు నోధాత ! కరుణమీఱ
నావిన్నపము విను ; మే వసుధాసతి నగుమను ; దొల్లి దేవాసురరణ
రంగంబునందు దర్పంబు నశింపంగఁ జచ్చినయట్టి నిశాచరవరు
లెల్లరు భూమిపై నుల్లాసమునఁ బూర్వవైరంబు మదిలోనఁ బాదుకొల్చి

ఆ. పుట్టియున్నవారు భూరిబలాఘ్యులై-దుష్టచిత్తు లగుచు దుడుకుఁదనము
మీఱ నెదురులేక మేర మీఱుచునున్న-వార లిపుడు దుర్ని వారు లగుచు.

ఉ. వారి భరింపఁజాల సురవందిత ! లోకశరణ్య ! నీ పదాం
భోరుహయుగ్మమున్ శరణమున్ వడిఁ జేరినదాన ; నింక దు

ర్యాదుల వారిఁ జంపుట కుపాయముఁ జూడఁము వేగ ; నాకు నీ భారము మాన్పవయ్య ! భవబంధవిమోచన ! పంకజాసనా ! ” ౨౩౧౩

చ. అని నుతియింపఁగా ధరణి యాత్మ గరంగెడుకీతి నారదా !
వనజభవుండు బ్రహ్మ మది బాగుగ భూసతి చూపింపి, చ
య్యనఁ ద్రిదశోత్తముల్ గొలువ నాదృతితో హిమశైలమందుఁ బెం
పునఁ దగు రాజతాద్రికిని బోయె నటం జగదంబు గొల్పంగఁ. ౨౩౧౪

క. ఆ రజతశైలమం దతి-గారవమున లోకజననిఁ గని తచ్చరణం
భోరుహములకు నమస్కృతి-వారము లొనరించి బ్రహ్మ భక్తి చెలంగఁ.

క. కరములను మోడ్చి “త్రైభువన-వరజననీ ! వినుము నాదు ప్రార్థనమును నీ
పురుతరకరుణాభరితాం-తరంగవయి నాయెడఁ నితాంతము దేవీ ! ౨౩౧౬

నీ. తల్లి ! పితృలను దామోదరునిచేత సంహరింపఁగఁబడి సంగరమున
దైత్యులు దానవు ల్లనువుల ధరియించి దర్పంబునను మీఁజీ ధరణియందు
క్షత్రియర్థ భులయి నాంప్రతంబు విజృంభణము మీఁయున్న వారమితముగను;
వారి దుశ్చేష్టలు భరియింపరానివై యుండుట భూదేవి యోర్వలేక
తే. బాధపడుచున్నయదిగాన పరమకరుణ-నల్లమునఁ జూచి భూదేవి నుద్ధరింపఁ
దలఁపుమా; ఖలులగురాజకులముఁజంప-నెద్దియు క్తంబాజగదంబ ! యిపుడెత్వరగ.

ఆ. సకలభువనజనని ! ఔర్ధ్వజల వధింప-రూప మూని వేడ్క తోఁప వేగ
వారిఁ జంపవయ్య ! వరుసతోఁ దన్మృత్యు-రూప వగుదువీవు శ్రీపరాంబ ! ” ౨౩౧౮

క. ఈ విధమునఁ బ్రార్థింపఁగ-దేవి కరుణతోడఁ బల్కె ధృతి వెలయంగా :
“నో వారిజాసనా ! విను-కావరమున మించునట్టి ఔర్ధ్వపతితతులఁ. ౨౩౧౯

మ. వనితారూపము నొంది యేను వధియింపఁసుమ్ము; వారెల్లరుగ్
ఘనభక్తి భజనం బూనర్చి మదిలోఁ గాంతాస్వరూపంబుతో
డను నున్నట్టి ననుక శరణ్యయని వేడ్కఁ సంశ్రయం బొంది; రో
వనజాతాసన ! తెల్పెడఁ మఱొకట వార్తఁ జగద్రక్షకై . ౨౩౨౦

తే. అభినవఘనాఘనాద్యుతి నలరు భద్ర-కాళికారూప మనఁగఁ బ్రకాశితమయి
నాదు మూర్త్యంతరంబు దానఁ బురుషాత్మ-తిని జనింతును భువి వసుదేవునింబ.

నీ. సౌమ్యరూపము, ద్విభుజములును వెలయ దేవకిగర్భమందు సంభవము నొందు
దానను; వనమాలఁ దాల్చి శ్రీవత్సలాంభన మూని సుందరాననకమలము
తో నస్మదీయసంస్తుత్యరూపము ప్రకటితముగానట్లులు హితము మీఱ;
శ్రీవిష్ణులక్షణస్థిరక్షితమందు, సర్వంగసుందరశ్యామమూర్తి

తే. యనఁగ శంఖంబుఁ జక్రంబు హస్తయుగ్మ-ముల విరాజిల్లఁ జెలువన లలితరీతిఁ
దోప నుండుదు; మాయి నై దుష్టరాజ-మర్దనసమర్థభావంబు మది వహింతు,

క. ఖలులయి దర్శోద్ధతులయి-చెలఁగుచు భవి నుండునట్టి చెనటులఁ గంసా
దుల వివిధాకృతులగు రా-జులఁ జంపును నెల్ల వాడు చోద్యంబందఁ. ౨౩౨౩

ఇంద్రాదులు పాండవధార్తరాష్ట్రులుగ నవతరించుట

క. విను మావిధమున హరియును-జనియించు నిజాంశ చేత జగతి నతిబలం
బున వెలిసి పాండురాజున-కును సుతుఁడై యష్టచుఁ డన గురువిక్రమతఁ.

క. ఆ యష్టనునకు నగ్రజుఁడై యుదయించును యుధిష్ఠిరాఖ్య వెలయుచుఁ
ధీయతధర్మఁడు తానె య-మేయంబగు ధర్మనిష్ఠ మేదిని నింపఁ.

క. వాయువు నిజాంశ భీమా-ఖ్యాముతుఁడై యవతరించు నట్లే ధర న
త్యాయతబలవిక్రమము ల-జేయములుగఁ దెలుపుచును బ్రసిద్ధాకృతితోఁ.

మ. అతిదోర్బీర్యమునం జెలంగుచు నజేయంబైన తేజంబుతో
క్షీతినాథాగ్రణి పాండురాజునకుఁ బూర్ణిక్ బుత్తులై యుద్భవిం
చి తమిం బెంపుగడింతు రశ్వినులు తచ్చిత్తప్రమోదప్రదా
తతవృత్తిఁ దగు మాద్రియందుఁ గవలై ధన్యాత్ము లఁ ఖ్యాతితోఁ.

చ. సతతము సత్యవిక్రములు శాంతిధనాధ్యులు పాండుసూను లు
న్నతనిజధర్మవర్తనులు నా నుతి సేయఁగ నద్దు; లట్టి స
న్మతులకు నాదునంశమున క్షౌణ్ఢలిఁ బుట్టిన కృష్ణ భార్యయై
హితవుగ నుండ, నాసతిని నెంచక లోనఁ బరాభవింపఁగఁ. ౨౩౨౪

సీ. దుష్టుండు క్రూరుండు దుర్యోధనుం డాత్మదర్పంబు మీఱ మద్భవ్యతేజ
మున వెలుంగుచునున్న పుణ్యస్వరూపయా పాండవపత్నిని బరిభవించుఁ;
గంటకోపముఁ డతికష్టండు వాఁడు విశ్వంబునఁ గలయట్టివారి కెల్ల;
వినుము మఱొక్క దుర్విసయంబుఁ గావించుఁ దెలిపెదఁ బద్మా! ధృతినివాడు;

తే. సువిమలాత్మకులైన పాండవుల మదికి-సధికపీడాకరంబయి యఖిల జీవు
లకును దుఃఖప్రదంబు ప్రకటవిసిన-వాస మజ్ఞాతవాసంబు వెనఘటించు. ౨౩౨౫

ఉ. ఎంతయు దర్ప మొప్పుఁగను నీక్రియ బాములఁ బెట్టఁజూచి, యే
పంటలఁ బాండు పుత్రుల దయఁ బరిరక్ష యొనర్పనెంచి, య
త్యంతమహోత్తమం బయిన యాదృతిఁ దోడ్పడఁగాఁ బయత్నము
ల్వీంతగ సంఘటించు; గడు విస్తృతరీతి సుయోధనుం డెదఁ, ౨౩౩౦

మ. కడు మర్మాదుఁడుగాన నుద్దతిని దాఁ గర్ణాది మర్మములై
 పుండు విశ్వసముతోడ నుండి మరముం ఁర్జితప్రయత్నంబునకా
 బెడిదంబాగితిఁ జేయఁగాఁగలండు; పృక్ష్వివాధసంహారము
 ద్విధ నాహాయ్యము చేయ నత్తరీతికం త్రాబల్యమేపారఁగక. ౨౩౩౦

శా. నానాదేశనివాసులైన జగతీనాథు ల్విజృంభించి యు
 ధ్ధానకా వోడ్చిడి నాసుయోధనుఁడు నుద్యుద్ధర్ష మొప్పంగ వి
 ధ్ధానం బింతయు లేక సంగరధువిక న్యాయంబు పోరాడి న
 న్యానార్హత్వలఁ బాంశపుత్తులను జంపం బూనుఁ బుష్కొప్పవా! ౨౩౩౧

ఉ. ఆపన్ను సంగవోచ్చిని మహాత్తరచూయ నెసంగఁజేసి, పె
 న్మప్పలఁ బెట్టి పెట్టడపు మోహమునందు మునిగి, మెంపొరుట
 దెప్పరమైన శౌర్యమునఁ దీనతఁ జంపఁగఁ బూన్చి నుండఁగాఁ
 గుప్పలుగాఁగఁ గూర్చెదను గ్రూరసుయోధసమీముఖులక. ౨౩౩౨

సీ. ఖలచిత్తులయిన భూకాంతు లెల్లరు నామమాయచే మోహితులై యమేయ
 సంగరాంగణమున శస్త్రఘాతముల నొంపొరులను మించఁగా నూహచేసి
 మడియఁగాఁగలండు; భూమండలంబెల్లను శాశ్వతశూన్యమై బాలవృద్ధ
 శిష్టమై యుండును సృష్టివిధాయకా! యతిదాదానంబయినట్టి మరము
 తే. వర్తిలంగఁ గురుక్షేత్రవనశియందు-ధర్మతత్పరమతులు భక్తప్రవరులు
 పంచపాండవు లత్యంతభవ్యసుకృతు-లే మిగిలియుండువారలు తేమముగను.

ఉ. క్షత్రియవంశ్యులక ఖలులఁ గౌరవపాండవయద్ధమ నిష్క
 జిత్రముగాఁగఁ జంపుదు నశేషముగా ధరశేషులం గురు
 క్షేత్రమునందుఁ; దక్కిన విశేషబలాఘ్యులనెల్లఁ ద్రుంతు; నీ
 ధాత్రిభరంబుఁ బాపుటయె ధర్మమటంచును బూని ప్రీతిమై. ౨౩౩౩

ఆ. పుడమియందు నిలిచి భూరికీర్తి గడించి-వెలయఁజేయుదాన విశదరీతి;
 ఖలులనెల్లఁ ద్రుంతుఁ; -గారణం బొకఁమాని-భూభరంబు డించి బుధవరేణ్య!

ఆ. మరల నిటకు వత్తు మాన్య! జగన్నాథ! -యూవిధాన మూని యే భువనహీ
 తంబుఁ గోరి యాత్మఁ దగురీతి నొనరింతుఁ; -బుడమి బరువుదీర్తు గడు వడిగను.

శ్రీదేవి బ్రహ్మమ విష్ణుమూర్తికడకుఁ బంపుట

సీ. ఇప్పుడె సంప్రీతి యెసంగఁ జిత్తంబున వారిజాసన! నీవు వైశమ చని
 శ్రీకాంతు సర్వేశు లొకనాయకుఁ గాంచి 'మానుషాకృతిఁ బూని మహిఁ గరుణను
 నవతరింపుము దేవ! యతిపుణ్యయగు పాండు ధర్మపత్నికే బుత్రతమ వహించి,
 బలవిక్రమంబుల భాసిల్లుచు' నటంచుఁ బ్రార్థింపఁగాఁ దగు బహుళయత్న

తే. మూని శ్రీఘ్రంబునను జగత్పూజ్య! యాల
సింహబోకుము; పొమ్ము నిశ్చింతతోడ;
హరికి వైకుంఠధామంబుచందుఁ దెలుపు
మివిషయ మెల్లఁ; దెలియుము హితవుమీఱు.”

౨౩౩౮

ఉ. నారద! యీక్రియఁ దెలిపినఁ జగదంబ, విరించి భక్తి పెం
పారఁ బరాంబికాసువిపులాంఘ్రిసరోరుహసన్నిధిఁ నమ
స్కారము లాచరించి, కడఁకఁ గమలావిభుఁ డున్న చోటికిఁ
జేరఁగఁబోయె సత్వరమ చింతిత కార్యఫలాభిలాషియై.

౨౩౩౯

సీ. వైకుంఠమును జేరి వాసుదేవునిఁ గాంచి పరమేష్ఠి వినుతిఁచెఁ బరమభక్తిః
“దేవలోకహితంబు భావంబునం దెంచి మానుషాకృతిఁ బూని మనుజులొక
మం దవతారంబు నొందుము వైశమ పాండుమహీకాంతు పత్నియందుఁ
బుత్త్రుండవై”యంచుఁ బొగడ, రమాకాంతుఁ డాలించి బ్రహ్మసంప్రార్థనంబు
తే. “నే నవతరింతు భవిమీఁద నింద్రునంశ-మునను బాండుమహీపతి వనితయైన
కుంతి కాత్మజుడను నయికోరిలోక-హితము నెదలోన మానుషాకృతి వహించి.”

ఆ. అనుచుఁ గరుణతోడ ననుటయు జగదీశుఁడైన బ్రహ్మ యాత్మ హర్ష మొంది
విష్ణువునకు మ్రొక్కి వీడ్కొని తన నిల-యంబుఁ జేరఁబోయె సంత మాని!”

వీఁబదియవ అధ్యాయము

శ్రీదేవి కృష్ణమూర్తిగా నవతరించుట

తే. శ్రీమహాదేవుఁ డీరితిఁ జెప్పఁ దొడఁగె-నారదునకును ‘విను’ మంచు గారవమునః
“బ్రహ్మ యీక్రియఁ బ్రార్థింపఁ బరమభక్తి-నామహాదేవి యతితృప్తయైమునీంద్ర!

క. వసుదేవుని ప్రియపుత్రుల-నసమానదయఁ నిజాంశ నవతారంబుఁ
వెనఁ గాంచె దేవకార్యము-వసుమతిఁ దీర్పంగ నెంచి పరమముదమునఁ.

చ. హరియును ధారుణీతలమునందు నిజాంశను రెండుభాగముల
పరఁగఁగఁజేసి పుట్టె; నొకభాగము రాముఁ డనంగ విక్రమ
స్థితరక్తి ర్థితోడ వసుదేవుని సదృశమునఁ; మఱొక్కటఁ
నరుడనఁ బాండురాజునకు నందనుఁడై, విలుకాండ్ర మేటియై.

౨౩౪౪

చ. తెలుపుచున్నవాడ విను దేవమునీ! కడునిష్ఠ వారి ని
స్తుల జననాది సత్కథలఁ; దొల్తొల్తులఁ వచియింతు రామకృ
ష్ణుల యవతారచిత్రకథ; శుద్ధమనీష వినంగనౌ; జగం
బుల నది పాపపుంజములఁ బూర్ణముగా నడఁగించుఁగావునఁ.

౨౩౪౫

సీ. పూర్వకాలమున సుపర్వజనకులగు నదితికశ్యపు లనుచట్టి లోక
కర్తలు పరదేవి గడుభక్తి సంప్రాప్తము నొనరించుచు వినులని త్త
ములఁ జాలకాలము పూన్కి దమంబును గావించి కెట్లనగా ముసంద్ర !

చలికాలమున శీతసలిలంబులను నిల్పి శ్రీష్టర్తువున శీతకృజ్జ్వలము
తే. నడుమ నిల్పి యాహారంబు విశిచి దివ్య-వర్షములు రెండువేలు మర్కరతపంబు
సలిసి; రెంతయుఁ దత్తవత్సర్య కాత్మ-చలరి వారికి నంబ ప్రత్యక్షమయ్యె.

క. కరుణాకటాక్షముల న-వ్యవభక్తులఁ గాంచి పలికెఁ బరదేవి “మదికా
నర మెయ్యది నలయుకొ న-త్వరముగఁ గోరుకొనుఁ జిపుచే వసున” నటన్నన్.

సీ. అదితికశ్యపు లంబు నతిభక్తి విశీలించి శాస్త్రాంగముగ ననుష్కారములను
గావించి వేడిరి “కాత్యాయని! దేవి! జగదంబ! నీవు మా నదనమందు
లీల జనింపు ; దత్తాలయంబునఁ బ్రసూతికిఁ బుట్టికట్టుగా దివ్యజనని!
నిరుపమశుభదృష్టి నేజపుము మాపయి సకలసురాసుర నన్నుతపద!

తే. ద్వాపరంబున శిష్టమై నటలు తగుణ
మున, భువంబున మాగేహమున జననము
నందుమా! యనతారంబు నందనున్న
దాన వోతల్లి! మాకోర్కిఁ దలఁచి యాత్మ.”

౨౩౪౯

సీ. “వినుఁడు దంపతులార ! ఘనసీతనుకాంతి యెసఁగఁగాఁ బురుషుత నిల జనింతు;
నాతరుణంబున నలరును ముంజమాలిక వనమాలయై ప్రకటకీతి;
సిఘోరతరహాప మెంతయు సౌమ్యహాపంబున భాసిల్లు భవ్యమగుచు;
ద్విభుజాన్వితంబును ద్విచయనయఃతము నై వెలయు నాయాకృతి విశదనరణి;

తే. పీతవస్త్రము ధరియించి ప్రియముమీఱ-గోపికాచి త్తక్షణి నై కుతుకమునను,
వంశహస్తంబు రాజిల్ల నటలుచుండు-విష్ణులక్షణలక్ష్మీత విలసనముల.” ౨౩౪౯

తే. నారదా! శ్రీమహాదేవి గారవమున-నదితికశ్యపులను గూర్చి యర్హరీతిఁ
బలికి వరమిచ్చి యంత సంబరముతోడఁ-దాఁ దిగోహిత యయ్యెనంతవిను మాని!

తే. అదితికశ్యపు లాత్మలో నధికముదము
పొదలఁ దేవీవరంబు, నదృశ్యతదీయ
దయను నుతియించుచును దమ ధామములకుఁ
బోయి రెంతయు వేడ్కతో మునివరేణ్య!

౨౩౫౦

క. జననంబందెఁ బ్రజాపతి-యనఘుఁడు కశ్యపుఁడు ధరణి యదుకులమున న
త్యనసముఁడై వసుదేవుం-డను నాహ్వయమున నెసంగి యమరముసింద్రా!

క. అనితియు హావద్వయమున-చుదయించెను దేవకియన నొగి రోహిణినాఁ
బాదలెడు నాఖ్యలతో దు-ర్హృదయుండగు కంసరాజు ప్రియసోదరియై, ౨౩౫౩

క. శరదించుసుందరాననఁ-గరగ్రహణ మాచరించె గడుముదమున భూ
వరుడు వసుదేవుఁ; క్షీక్రియ-జగె యథావిధిని మానిన త్తమ ! యంతఁ.

చ. అతివిభవంబునక జరపె నాదృశిఁ గంసుఁడు పెండ్లి దేవకీ
సతి వసుదేవభూపతికి సంతన మొప్పుఁగ నిచ్చి యెంతయుఁ
హితమతి సేహాభావమున హెచ్చగు వేడుకతోడ మంగళాం
చితమగు తన్మహంబున నశేషవినోదము లుల్లసిల్లఁగఁ. ౨౩౫౪

మ. అతిదుష్టుండగు కంసభూపతి వివాహసంతరంబందు ను
న్నతమర్యాదల సల్పి నూత్నవధువుఁ బావఁ బ్రయాణంబుచే
సి తమిఁ రమ్యరథోత్తమంబుపయి నానీనుండునై వారలఁ
హితవొప్పుఁ రథముఁ వడిక నడపె సంహృష్టాత్ముడై నారదా! ౨౩౫౫

కంసుఁ డాకాశవాణిని వినుట

క. మునినాథా! యీనమయం-బున వడి వినఁబడియె గగనముననుండి మహా
నినదం బశరీరోద్భవ-మనఁదగునది దేవవాక్య మత్యద్భుతమై. ౨౩౫౬

శా. “కంసా! దేవకియందు నెన్నిదవడౌ గర్భంబునం బుట్టు ది
వ్యాంసుం డాహరియంతలోడఁ బురుషుఁ; డాతండ్రి నిక్కంబుగా
హింసించుక నిను; నిందు సందియము లే దెప్పట నోభూపతి!
ధ్వంసంబయ్యెదు; దప్ప దియ్యది; మదిం దల్పంగనౌ నిచ్చలుఁ.” ౨౩౫౭

క. బెడిదంబగు నివ్యాకృముఁ-గడఁక నిన్ని రథమునుండి కంసుఁడు పుడమిం
బడ దుమికి యడిదముం గొని-కడువడిఁ జెల్లెలిని జంపఁగా నడరె మునీ!

చ. దుడుకుదనంబునం జెలఁగి లోడజనించినయట్టిదాని న
ప్పుడె మడియింపఁగా నడిదము న్నడి మీఁదికి నెత్తి వచ్చు న
చ్చెడుగరిఁ గంసుఁ గాంచి తన చిత్తమునక వసుదేవుఁ డంత న
ప్పడఁతుకఁ గావఁగాఁదలఁచి వందనము ల్పచరించి వానికిఁ. ౨౩౫౮

శా. “బావా! దేవకీఁ దోడఁబుట్టువును జంప న్నాను; మీతన్నిగ
ర్భావిర్భావము నొందు బిడ్డలను నే నర్పింతు నిక్కంబుగా;
భావంబుందున సంశయింపవల దోభవ్యాత్మ! నీయిష్ట మే
క్రేవం బోవునౌ, యవ్విధంబునను సంప్రీతిఁ ఘటించందగుఁ.” ౨౩౫౯

క. అని వినయంబునఁ బ్రార్థన-మును జేయఁగఁ గంసుఁ డపుడు పూనికతో న
య్యనఘులకు రక్షక చయం-బును గావలియుంచి యంత మునిజననాథా!

క. మురితాత్మ్యం జెడలో సా-దరిని వధించుటను మాని తా రక్షకులం
బరికించి “యీవనిత కే-తరుణులును బుట్టు సుతుడు తప్పక యపుడే,

చ. వడిం బనుదెంచి నాకడకు వార్తనెఱుంగంగఁజేయకొను, మీ
రుడుగక యప్పుడుం బగుచు కొప్పెడు గర్భము కల్గినప్పుడే
తడ విసుమంత లేక త్వరితంబుగ రక్షకులార! వచ్చి య
ప్పుడె తెలుపంగకొను. నిజముగ మదిఁ గావక యన్న మన్ననల.” ౨౩౬౭

చ. తెలిపినవెంటనే దయ మదిం గన కాళ్ళసహోదరికొ నిశా
తలనితఃపథధార బెడిదంబుగఁ గొట్టి వధింతః జూలుతో
నిలవయిఁ ద్రెల్లనట్టు; లింక నెప్పుడు నా కగువారు శత్రువుల!
చలనముచేక నాదయిన శాసన మాదలఁ దాల్చియుండుఁడి!” ౨౩౬౮

ఉ. ఈవిధి రక్షకావళికి నెంతయు బెట్టదమైన కట్టడక
భావమునక దయం గనక పాపయుతాత్మ్యుడు కంసుఁ డప్పు డ
త్యావలమానసుండగుచు నాపులు మంత్రులు చూడఁ జేయుచుక
దైవము దూరుచుక జనియెఁ దాఁ గలఁతక భవంబులోనికిక. ౨౩౬౯

కంసుఁడు దేవకిజ్జలం జంపుట

శా. అంతం గంసుని యాజ్ఞ రక్షకసమూహం బంతటక దేవకికొ
బంతంబొప్పుంగఁ గాచుచుండఁగను గర్భంబయ్యె నాకాంత; వృ
త్తాంతం బప్పుడ పోయి కంసునృపుచెంతకొ నిల్చి బల్బున్నిమై
నెంతే యాదృతిఁ దెల్పి రొక్కమొగి మాసింద్రోత్రమా! నారదా! ౨౩౭౦

క. దేవకి పుత్రుని గాంచఁగ-నావెంటనె భటులు చని మరాత్మకుండొ కం
సావనిపతికిం దెల్పం-గా విని వాఁ జాగ్రహమునఁ గడు దీపితుండై. ౨౩౭౧

క. చనుదెంచి యపుడె పుట్టిన-యనదను శిశువును గ్రహించి యతికఠినుండై,
పెనుబండమీఁద మోఁది, య-వినయంబునఁ జంపె నపుడె విబుధమునింద్రా!

సీ. ఈవిధంబున వసుదేవుని పత్నియా దేవకితనయులఁ జావమోఁదె
నాద్దర వరుసగా నద్దురాత్మ్యుడు కంసుఁ; డంతట సప్తమంబయిన గర్భ
మాకాంత ధరియింప నత్యంతమగు శ్రద్ధ రక్షకభటుల నిరీక్షచేయఁ
గట్టడ యొనరించె గతినాత్మ్యుడై వాఁడు; తత్సమయంబున ధాత రజత

ఆ. శైలమునకు నరిగె సకలదేవతలతోఁ-గూడి, యోజనంబు కోరి చేయ
నచట నాపరాంబ, కాదిశంకరునకు-వందనము లొనర్చి భక్తి మీఱ. ౨౩౭౨

శా. దేవీపాద సరోజసన్నిధిని భక్తికొ జేతుల నొడ్చి స
ద్యావుండై వినుతించి విన్నవ మొనర్పంబూనె “నోతల్లి! ము

న్నా విజ్ఞప్తిని 'దేవకీతరుణికి జన్మింతు, భూభారముక
బోవంజేయుదుఁ బూదూపాకృతిని నేఁ బూన్కి వహింతు విధి!' ౨౩౭౧

చ. అని సెలవిచ్చితమ్మ! నను నాదృశిఁ గాంచి మదీయసేవనం
బునఁ బరిత్యజ్జిత్తోంది; మునిపూజ్యపదాంబుజ! యిష్ట దేవకీ
వనితకుఁ బుట్టునట్టి శిశు వారమునెల్లను జంపుచున్నవాఁ
డనయముఁ బూన్కి కంసుఁడు దురాత్ముఁడు బండకు మోఁది యొక్కట.

సీ. దేవి! మహేళి! ముక దేవకీపెండిలినమయానఁ గంసుండు స్వాంతమందు
భీతిలునట్లుగా వీతెంచె నాకాశభాషితం బత్యంతభయద మగుచు,
నుచ్చైఃస్వరంబున నొప్పుచు 'దేవకీ కష్టమంబయి వెల్లునట్టి గర్భ
మున జనించు సుతుండు తునుమంగలవాఁడు నిన్ను దురాత్మకా!నిక్క మిద్ది'
తే. యనఁగఁ గంసుండు సోదరి నపుడే నటుకఁ-బూనె; వసు దేవుఁ డంత దుర్బుద్ధియైన
వానిఁ బ్రార్థించి సమృద్ధిపఱచె; బుట్టి-నట్టి వారిని నర్పింతు ననుచుఁ దెలిపి.

తే. దురితచిత్తుండు కంసుండు కరము నిశ్చ-యాత్ముఁడయ్యెను; 'నెత్తటి యష్టమమగు
గర్భమును చాల్చు దేవకీ, కడువడి శిత-ఖడ్గమునఁ జంపుచునుగాక! కరుణలేక.'

క. అని నిశ్చయించి దేవకీ-తనయుల నార్ధరను జంపెఁ దల్లి! వరుసఁ
జనియించినవెంటె నె దయఁ-గనఁబఱుపక సుంతయయినఁ గఠినుం డగుచుక.

క. జననీ! సప్తమగర్భం-బును దేవకీ యిపుడు చాల్చె; బుడమిని జన్మిం
పను దలఁపకున్న నీ వె-య్యనువున దేవకీకి బుట్టు దంబా! యింక ౨౩౭౨

క. వీరీతి భూమిభార మ-పారదయం దీర్తువో కృపానిధి! తెలుపం
గోగుచునున్నాడను; నా-కోరిక పూరింపు"మనఁగఁ గూరిమి మీఱక. ౨౩౭౩

క. మునివర! పరమేశ్వరి బ్ర-హ్మను గని వచియింపఁదొడఁగ నపుడు "విరించీ!
విను, దేవవచన మెయ్యను-వుననే విఫలంబుగాదు; పూర్ణంబె యగుక.

తే. తప్పక జనింతు దేవకీతరుణియందు-నెన్నిదవ గర్భమందు నీ వింతుకైన
సందియమునొందవలదు; నిశ్చయముసరసి-జాసనా! విను మొక మాటనవహితమతి.

ఉ. ఒక్క యుపాయ మున్నది; మహోన్నతమై తగు నద్ది; దాని నీ
వొక్కటఁ దీర్పఁగాఁ దగు; నికొక్కక్షణంబును నాలసింప రా
దెక్కడనేని; వేగమ రమేశునిలోకముఁ జేరఁబూమ్ము; ము
న్మక్కువ శ్రీమనోహరుఁ డొనర్చిన కార్యము విన్ను తెల్పెదక. ౨౩౮౦

క. ధర వసు దేవగృహంబున-సరరూపముతోడ రామనామంబునఁ దాఁ
బరఁగుచు మదగ్రజంఁడై -సరసిజభవ! యవతరింప సమయము చేసెక. ౨౩౮౧

చ. తెలుపుము బాగుగా హరిమదిం దగురీతిని నీవు కైవశమే
యిలఁ దన యంశ చేత జనియింపఁగ నవ్వసుదేవపత్నియదా
సులలితరూపకాంక్షిగుణశోభిత దేవకీ! దయాజుడై;
జలజభవా! యిదంతియను సత్వరమే యెఱింగింపరా కొగ్గి. ౨౩౮౨

టీ. ఏను నాయంశచే చలయంగు జనియింతి స్వవిభిన్నంగా విక్ర! తెలికెక కను
మవహితిమహిమయి యవ్వసుదేవుని పత్ని నోహి! యను పవిత్రగర్భ
మందు; నందుని సతీయగు యశోదాగర్భమందు; నేదందు; నైదచదగు
మానంబు రా నోహి! శత్రుగర్భమందు మంగి యెయ్యన హరి నసించు
తే. దేవకీగర్భమును జొత్తు; ప్రేమిభువను-తేను కొగి నోహి! శత్రుగర్భము; ని వి
భమున దేవకీ కగు చూచు క్రమముతోడ-నెనిమిదవవయి నాపుట్టుకనుజెలంగు.

క. మరితాత్పర్యైవ కంసుం-పరియగ లేఁ దనుజకయిర యష్టమగర్భం
చిరపుగఁగమలానన! యి-క్కరనే జగుగఁగలనుసుమ్ము కార్యంబెల్ల. ౨౩౮౩

ఉ. నేనుపుమీఱ నిష్కరి నే వసుదేవుని పత్నియందు వి
స్తారకృపక జనించి వసుధక మరితాత్పర్యనిఁ గంసుఁ మ్రుంతి లో
నారసి యుక్తకాలమునయందు ససైనికు; నిశ్చయంబుగా
సారనగర్భ! నమ్మదగు సాధుపథం బని నాదు వాక్యముక. ౨౩౮౪

ఆ. వాని పుణ్యగర్భ వజ్రలు నెందాఁక నం-దాఁక నోర్వవలయుఁ దగినరీతి;
వినుము, తగిన యదను వీక్షించి నేఁ జేయు-కార్యముల వచింతుఁ గ్రమముతోడ.

సీ. దేవకీదేవియం దావిర్భవము నొంది పుంసూపమున నేను బాలుచుచుందు;
నయ్యశోదాగర్భమందు నుచ్ఛవమంది స్త్రీసూపమున నేను జెలంగుచుందు;
నాత్మీయలీలచే నై న నాతఁడమందె దేవకీ కన్నటి దివ్యపుత్ర
మూర్తి యా ననుఁ గొనిపోయి యవ్వసుదేవుఁ డల్లన నందుని యంతిపురముఁ
తే. జొచ్చి పురిటింటిలోన యశోదప్రక్క-నునిచి, స్త్రీసూపమునఁ బుట్టియున్న నన్నుఁ
దెచ్చు; నటనుండి దేవకీ కిచ్చుఁ బిదప-వినుము నారద! మునినాథ! విశదమతిని.

క. తన సతి దేవకీ తనయం-గనె నంచును, రక్షణంబుఁ గావింపు మటం
చును ఖలమతి యగు కంసా-పనిపతితో వినయమునను బలుకఁగవలయుక.

ఉ. అత్తజిఁ గంసుఁ డత్యధికమా రుష దేవకీ గన్న కన్యకక
దుత్తమురౌనటుల్ చఱచి ధూర్జతఁ జంపఁదలంచు; నప్పుడే
యుత్తలపాటు చెందునటు లొయ్యన నాదగు మూర్తి యద్భుతా
యత్తులు గాఁగఁ బ్రేక్షకులు, నాదురితాత్మకంబు జూచుచుండఁగక. ౨౩౮౫

క. 'నినుఁ జంపువాఁడు గలఁ'డని-వినునట్లుగఁ బలికి, వాఁడు విస్మయపడఁగాఁ
జను స్వర్గలోకమున కో-వనజభవ! తికోహితయయి వైభవ మెనఁగఁ.

శా. అంతం గంసుని పుణ్యకర్మనిచయం బత్యంత దుష్కృత్యవి
క్రాంతంబై నశియించుచుండ, విబుధప్రాతరంబు చి త్రంబులఁ
సంతోషించుచునుండ వచ్చి మధురక శాసించుచున్నట్టి దు
శ్చింతం జంపుదు; చిక్కవం బనుచు పీచి త్రంబునం దెంచుచూ." ౨౩౯౧

చ. అని దయతోడఁ దెల్పుఁగ, మహామతియైన విరించి దేవి నీ
హ్నిని కడుఁ బూన్చితో హరిని గూర్చి వికంఠభువంబుఁ జేరి యొ
య్యనఁ గమలావతిం గని ప్రియంబున దేవి వచించినట్టి సూ
క్తిని దెలిపె నమస్తము మదిం బరితృప్తిని జేయురీతిగఁ. ౨౩౯౨

చ. హరియును బ్రహ్మవాక్యముల నన్నిటి నాదృతి నాలకించి య
క్కరణి నొనర్పఁగాఁదలంచి శార్వమురీతిని నెంచి రోహిణీ
తరుణికి నుద్భవంపఁదగు ధర్మ మటంచును నిశ్చయించి యు
ర్వరఁ దగు దేవకీజతరభాగముఁ జేరఁగఁబోయె నారదా! ౨౩౯౩

క్రికృష్ణ జననము

మ. ధరణీభారము డింపఁగాఁదలంచి స్వాంతంబందు లోకై కమా
త రహిఁ రెండగు మూర్తులం గొని యశోదాగర్భమున, రోహిణీ
తరుణిగర్భముఁ జేరె; లోకహితముం దాఁ గూర్పఁగాఁగోరి యో
వరహానీశ్వర! నారదా! విను జగద్వంద్యప్రభావం బాగిఁ. ౨౩౯౪

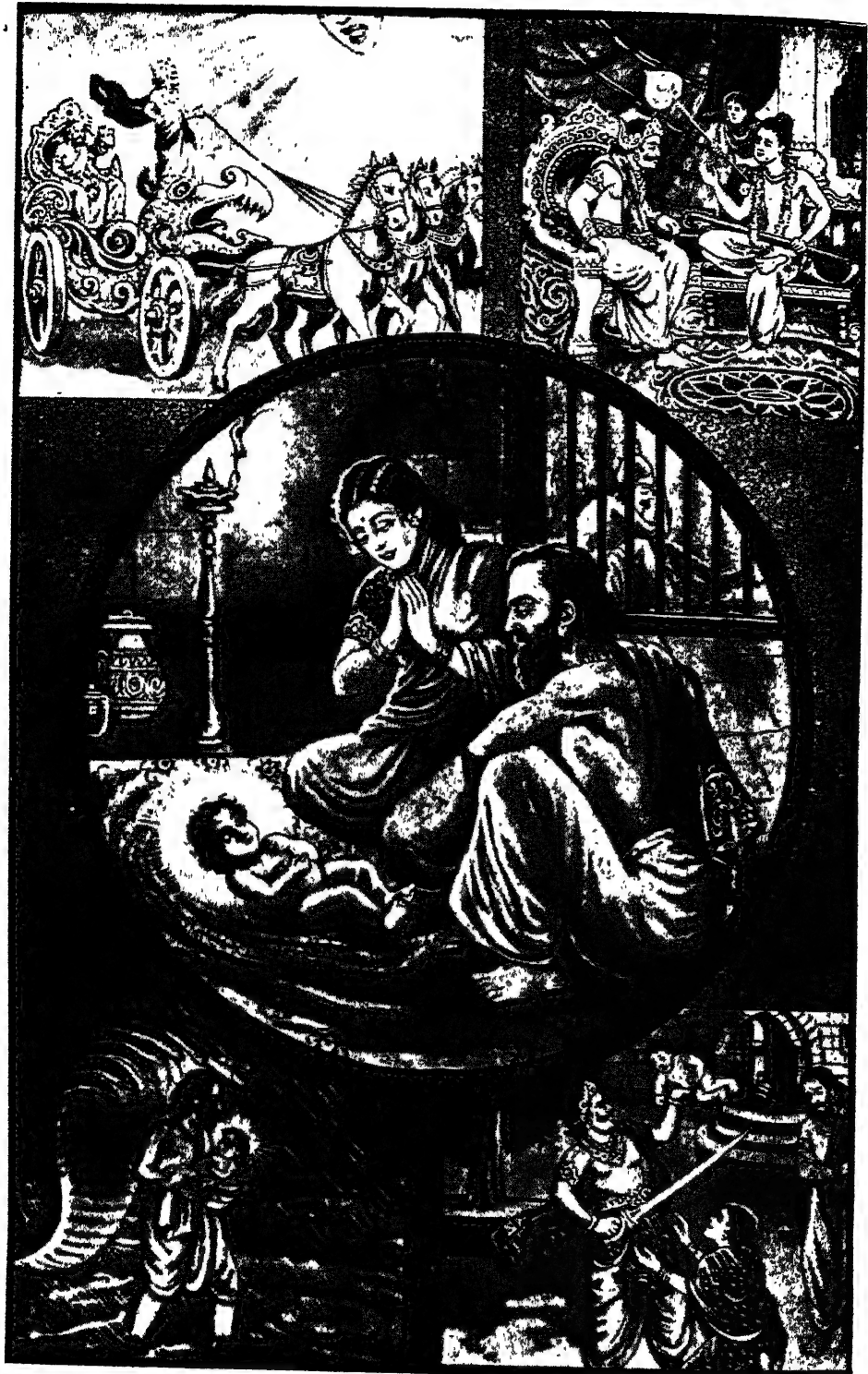
సీ. ఐదవనెల రాఁగ నాదేవి రోహిణీగర్భంబునందుండి క్రమముతోడ
దేవకీగర్భముఁ దివిరి ప్రవేశించె; నప్పుడె విష్ణుండు నఖిలజనని
యాజ్ఞ రోహిణి గర్భమందుఁ బ్రవేశించె; మాడ్చు లీలీతి నెమ్మదిగ జరగె;
నత్తటి దుర్మతియగు కంసభూపాలు భయముచే రోహిణి వనితను వడి

తే. నందు వసతిని గోకులంబందు నునిచె-నందు సర్వాంగసుందరుండైన రాముఁ
డొందె జననంబు గౌరవర్ణోజ్వలుండు సు-లక్షణుండయి రోహిణీలలనకుఁ దమి.

సీ. అంత శ్రావణమాసమందునఁ గృష్ణపక్షాష్టమి తిథియందు సర్ధరాత్ర
మున వృషయుతరోహిణిని దేవకీదేవి గర్భంబునుండి యావిర్భవించె
నకలజగద్ధాత్రి సాధుసంరక్షకై పుంహాపమును బొంది మునివరేణ్య!
జలదసంతతు లాకసమునందు వ్యాపించి యారవంబు లొనర్ప నధిక తమము

తే. గగనమునఁ బర్వయుండఁగా, జగమునఁ గల
జనములును రక్షకభటాలి తమపుమఱచి

కృష్ణమూర్తిగా నవతరించిన శ్రీ దేవిని దేవకీదేవి నుతించుట [పుట 315]

నిద్రపోవుచు నుండఁగా నియతితోడ
భువనమోహచతుర సంపూర్ణకరుణ.

౨౩౯౬

సీ. అశ్రవణజలధర శ్యామంబు చగు రను వత్సంతకాంతమై యలరుచుండ
క్రీతతస్యగన్యలాంఛితవీక్షీమమై వనమాలకాంతులు వజలుచుండ
దివ్యలక్ష్మణములై తేజరిల్లుచు ద్విభుజంబు లత్యంతంబు డంబుమీఁ
సర్వాంగములు స్వతేజః ప్రభావంబున భానమానంబు పరిశిల్ప

తే. నయనయుగళంబు లోకసంచయవిమోహ
నంబగుచు భాసిలంగ సుందర మనోహ
రాకృతిఁ జెలంగు చందను నపుడు గాంచి
చింత నేక్షుచు దేవకీ కాంత మనిని.

౨౩౯౭

మ. పరిపూర్ణుండగు బ్రహ్మరూపునిగఁ దా భావించి, యా దేవకీ
తరుణీరత్నము పల్కె నిట్లు “జగదంతర్యామినై యున్న యో
పరమాత్మా! శుభవీక్ష! యెవ్వఁడవు? దౌర్భాగ్యం ననుం గాన కే
సరవి బుట్టితి వయ్య! నాకడుపునక శాంతాత్మ! భూతేశ్వరా! ౨౩౯౮

సీ. పుట్టినయంతనే మట్టు పెట్టినవాఁడు నానందనుల నెల్ల న్యాయమనక
కంసుండు మాయన్న కఠినాత్మఁ డియ్యిల కధిపతి, తెలియవే యాత్మయందు!
సీవు బాలకుఁడనై యావిర్భవించుట విని నేఁడె వధియించు భీకరగతి;
శోకవిహ్వలనయి ట్లోణి ననుం బడునట్టులఁ జేయు నోయభవిదూర!”

తే. యనుచుఁ బలవింపఁ దల్లివాక్యములబాలుఁడాలకించి సుమఃఖార్త యయిన దేవ
కీసతిని చూచితిలనట్లు చేసి తనదు-దివ్యవాక్యామృతములచే దివిజమాని!

క. “విను లోకత్రితయంబున-మనుజులచే సురలచే నమ క్షులచేతక
జననీ! భీతిని మానుము;-నను జెందదు హాని జగమునక మతి యెందుక.

సీ. జగదధీశ్వరి లోకసంహారకారిణి యాద్య పరావిద్య యనుచు నన్ను
నెఱుంగుము జనని! యియ్యిల దేవకార్యార్థ మవతరించినదాన నంబ! నీదు
గర్భంబునందు శంకరునాజ్ఞ చేత మాయాపురుషాకృతి నతిముదమున,
వసుదేవుఁడును సీవు పరమభక్తిని బూర్వజన్మంబునందు నిశ్చలమనీష

తే. నన్ను మది నిల్పి యెంతయు నున్నతగతి-చేసినట్టి తపంబుచేఁ జెంది తృప్తి
యిట్లు లిప్పడు భయమంద నేల యింక-శాంతచిత్తివై యుండుము సంతసమున.”

ఉ. స్వాంతమునందు బాలకుని వాక్యముల నివి విస్మితాత్మయై
యెంతయు దేవకీసతి మహేశ్వరితో “శుభవీక్షణా! నిజో
దంతము నిశ్చయంబయిన తావకమైన నిజస్వరూప మ
శ్రాంతదయం గనబజువు, భ్రాంతిని వీడద” నంచుఁ బల్కుఁగఁ. ౨౪౦౧

సీ. అతిభయంకరమైన యాస్యంబుతో మూడుకన్నులతోడ భీకరశరీర
నుమర బాహుచతుష్టయముతో లలజ్జహ్వతోడ నీలతనుమృతంబై యెలుంగ
లంబమానసుదీర్ఘ లలిత కేశసమూహసంఘన్న పృష్ఠదేశంబుతోడ
ననరత్న కాంతులఁ బ్రవిశదనీతిని డంబుమీఁకెడు కిరీటంబుతోడ

తే. మునిసరా! కృష్ణ వనమాల ముండనికర-రచితమాలిక యై యెప్పెరమృతగుచు,
దేవకీదేవి కమ్మతం బావహిల్ల-కృష్ణుఁ డప్పడు పరదేవి కృష్ణయయ్యె.

క. కనుఁగొని బాలుని కాశీ-ఘనరూపుని సతిభయానకప్రమ వేగం
బున భర్తయైన వసుదేవుని దేవకి యటకుఁ బిలిచె మునిజననాథా! ౨౪౦౪

క్రిడేవిని వసుదేవుఁడు పుతించుట

చ. నిరతిశయప్రమోదము జనింప మదిన్ వసుదేవుఁ డంత న
త్వరమున వచ్చి యచ్చటికి బాలకుఁ డుద్భవమైన వార్త యా
దరమునఁ జెప్పఁగా విని నితాంతవిచిత్రముగాఁ జెలంగు న
ప్పరమునిఁ జూచి విస్మయము భావమునం దుదయింప నిట్లనెన్. ౨౪౦౫

చ. “జనని! యనేకజన్మశతసంతతులందు నొనర్చినట్టి నా
యనుపమమా తపంబున ననంతమునైన మదీయభాగ్యరే
ఖను బురుషాకృతిం గొని యఖండముదంబున నాగృహంబునం
దున నుదయించి తీవు దయతోడుత బాలుఁడవై పరాత్పరా! ౨౪౦౬

క. జనని! యతిదుర్లభం బయి-తనరెడు గాఢీస్వరూపతం గనునట్లా
య్యనఁ జూపి నాదు జన్మం-బును ధన్యతఁ గాంచఁజేయఁ బూనితి వంబా!

తే. త్రిభువనేశ్వరి! శశికోటిదివ్యకాంతి
యుతము దశభుజాంతము నై యొప్పు సౌమ్య
మయిన రూపాంతరంబును నమితకరుణఁ
గనఁబఱుపవమ్మ! కృతకృత్యతను భజింతు.” ౨౪౦౭

క. వసుదేవుం డిటు వినయం-బెసఁగంగా వేడఁగా మహేశ్వరి యపుడే
యసదృశదశభుజవిలసిత-సుసౌమ్యరూపమును బొందె సురమునివర్యా!

తా. ఆరూపంబును గాంచి నెమ్మనమునం దాశ్చర్యముం బొంది వి
స్తారంబై తగు భక్తిఁ గేల్పొగించి భక్తప్రాతవాంఛార్థదో
దారాత్మక వసుదేవుఁ డంత నియతిన్ ధ్యానించి యత్యంతగం
భీరార్థప్రవణంబు లొ స్తుతుల నెమ్మిన్ సన్నుతించెన్ మునీ! ౨౪౦౮

సీ. “నీవె లోకమునకు భావింపఁ దల్లి వనాదివి పరమరూపాభిధాన;
వీవె విద్యారూప; వీ వతిసూక్ష్మాత్మికపు నాఁగ భాసిల్లుదువు మహేశి!

సీతే యనాదిపుంభావుండవను శక్త్యయిండవను యాజ్ఞుండవను జనకుండ;
వీతే విశ్వాన్మృకజా వనితపు విశ్వమచును విశ్వాక్రయ వచును వంబ!

తే. విశ్వసంవ్యాప్త వీతే:విత్ విశిచి యొక్క-లన్న వేదియు లేదు భవనమునందు;
దేవి! నవ్వనిశ్చేష్టతీ! దృశతరమగు-శక్తి గొరెంచుచున్నాండ వందనములు.

సీ. సీతే సృష్టిక్రియానియతేచి జతురానన్వహుండ:తోశక్త వెలయుదు;
వీతే సుక్ష్మతీ నుంచు శేర్పాటునందు: బరాత్మయా హరియాప వయి వసించు,
వీతే సంహృతీతీల నెనసి పినాకధారి యగు రుద్రుండ వయి భయము నిత్తు;
వీతే మూర్తిత్రయకృతసృష్టిసంక్లితసంహృతకృతులను గాఢిక యన

తే. వెలుగుచుండుపు చిత్త్యవై లలిలితీ-బ్రహ్మమయినాఁగ నోక్కష్ట! భవ్యమూర్తి!
లోకవందితసుచరిత్ర! సీకు మ్రొక్క-లన్న! నాకొ బ్రసన్నపు గమ్ము కరుణ.

సీ. సీవు సూక్ష్మపు మఱి భావింపఁగా చిరాకృతి వయ్యు: బ్రకృతివై ధృతి నమస్త
జగదభివ్యాప్తనా నగణితవిఖ్యాతికంఠిన నందన వనవరలము;
స్త్రీపున్నపుంసక ప్రేషితముల సీవు స్త్రీత్వాద్యభావముఁ జెందియుండు;
లోకంబునందుఁ ద్రిలోకమాతా! భవత్తత్త్వంబుఁ గొందఱు తఱచి తెలియఁ

తే. గా వెలంతులు గాదు; నిక్కముగఁ ద్రవ్యంబి
కా! పరబ్రహ్మ తా నెఱుంగక సతంబు
మూఢమతి యగుచుండ, నేఁ బూని నిన్ను
సంస్తుతింప వలంతినే సకలజనని!

౨౪౧౩

ఆ. వందనములు త్రిదశవందితా! గారి! న-మస్తమోహిని! నమస్కృతు లివె;
మదిని గరుణఁ గొనుము మాయాపురుషరూప-కృష్ణరూపిణీ! ప్రకృష్టచరిత!"

క. ఈవిధమున వసుదేవుఁడు-దేవిని వినుటించుచుండ దివ్యజనని యెం
తే వింత గలుగునట్లుగ-నావసుదేవునకు నపుడె యాదృతి మీఱక. ౨౪౧౪

క. రమణీయనేత్రతామర-సము లొప్పగఁ గృష్ణుఁ డగుచు శాంతాకృతి సాం
పమరగ బాలకుడై కనఁ-దమి మీఱగఁ గానఁబడియె దశభుజ మానీ!

క. వసమాలికావిరాజిత-ఘననీలద్యుతానిఁ గృష్ణుఁ గని బాలకు నొ
య్యన వసుదేవుఁడు వినయం-బునఁ బ్రాంబలియగుచు మరల ముదమునఁబలికె.

ఉ. "పుష్టిసయంతమాత్రమునఁ బూన్కి ఖలాత్మేఁడు కంసుఁ డేచి నా
పట్టుల నెల్లరం జనిపి బండపయిక్ వడిఁ జంపె నిర్దయక్;
బెట్టిమఁ డౌచు బాల! కడు ధీతి జనించుచునున్న దాత్మలో;
నెట్టివిధాన మింకఁ గల, దెయ్యది యాపదఁ బాయు మార్గమో? ౨౪౧౫

ఉ. కావలి గాచుచున్న భటకాండము కంసునిఁ జేరి యింతలో
 నీవు జనించినాఁడ వని యిప్పుడె తెల్పుఁగఁ గంసుఁ డాత్మ దు
 రాభివముతోడ వచ్చి నిను బట్టి వధించును వత్స! తెల్పు మిం
 కేవిధి నిన్ను రక్షణము నిష్ప జొనర్పఁగఁ బోలునో దయకా. ౨౪౧౯

క. ధరణీభారము మాన్పఁగఁ-గరుణ నవతరించినట్టి కరుణానిధి వో
 పరమాత్మ! తెలుపు మంతయు-సరిగాఁ జేయఁదగు కార్యజాలము దేవా!”

వసుదేవునకు క్రిడేవి చేసిన యపదేశము

చ. అని వసుదేవుఁ డెంతయును బ్రార్థనచేయఁగఁ గృష్ణరూపముకా
 గొని జనిగన్న దేవి విని కోరికతోఁ దప మాచరించి నె
 మ్మనమునకుఁ ముదం బిడిన మాన్యుల నందుని, నయ్యశోదనుం
 దన మది నెంచి యిట్లనియెఁ డా వసుదేవునితోడ నారదా! ౨౪౨౦

క. “జనకా! విను వచియింతును-మునుకొని చేయంగఁదగిన ముఖ్యోద్యమ మె
 ల్లను, ఖలమతియగు కంసా-వనిపతి భీతిని దొలంగు పద్ధతి నిపుడే. ౨౪౨౧

సీ. అష్టమి గడచినయట్టి వేళను నేఁడె నామూర్తి యొక్కటి నందు గేహ
 మందు గోకులమున నవతరించును యశోదాగర్భమున నుండి; తండ్రి! యపుడు
 నామాయ ముగ్ధయై యామానిని యశోద యెఱుంగఁజాలదు నిద్ర నెసఁగి మిగులఁ
 జారుశరీరయా సరసిజనయన గౌరిని గాంచి తాను బుత్రికఁగ మదిని;

తే. నీవు ననుఁ గొని నందుని దేవిప్రక్క
 నునిచి మన్మూర్తిఁ గొని వేగమునను నిటకు
 రమ్ము; తర్వాత నిట నెల్లరకును దెలుప
 వలయు వరరూప కన్యయే కలిగె ననుచు. ౨౪౨౩

తే. ఆలసింపక యీపని నతిరయమునఁ-జేయవలయుఁ; బ్రవాదంబు స్థిరతరమగు;
 నెవ్వ రెఱుంగరు; గావున నిద్ధచరిత!-కృత్య మిది సుమ్ము; కంసుండు కెరలి వచ్చు.

సీ. తడయ కాబాలికఁ డా బట్టి మూర్ఖుఁడై బండపైఁ బడునట్లు పైకి నెగుర
 వేయ మాతులుఁ డత్యమేయకోపంబున, నపుడు నామూర్తియై యలరు బాల
 యట్టె పై కెగసి, యత్యద్భుతాకృతి నిల్చి దేవకార్యంబును దీర్చ నాక
 మునకుఁ బోవును దుష్టబుద్ధియా కంసుండు గనుచుండ నిధనకర్త నెఱుంగఁ

తే. బలికి; యామీఁద నేను గోకులమునందుఁ
 గొంతకాలము నివసించి యంత నిటకు
 వచ్చి మేనమామను ఖలు వడి వధింతు ;
 జనక! నిక్కము; నమ్ముము స్వాంతమందు.” ౨౪౨౪

క. అని యీవిధమున బాలకుఁ-డనువుఁడెల్ల వసుదేవుఁడాలించి వడిక
మునినాథ! బాలకుం గొని-చనియెం గోకులముఁ జేర సంతోషముఁక.

వసుదేవుఁడు శ్రీకృష్ణుని గోకులమునకుఁ దీసికొనిపోవుట

ఉ. అత్తజీ నారదా! మథురయందలి చారలు వాసుదేవనూ
యాత్తశరీరులై యెఱుక యన్నది లేకయె నిన్ద్రబాహువుచు
ద్వృత్తిఁ దొలంగియుండి; రొక్కఁడేవియు మేల్కొనకుండె; నోముఁ
ద్రోత్తము! నిశ్చలాత్మఁడయి యొప్పున నవ్వసుదేవుఁడంతటక. ౨౨౨౨

చ. పురమును నిర్గమించి తన పుత్రుని తేజము వెల్లుచుండగా
నరయుచు దుఃఖితుండగుచు 'నక్కట! పుత్తక!' యంచు నేడ్చుచుక
“దురితము చేసినట్టి శుభదూరుడనైన మదీయగోహమం
దిరవుగ నేల పుట్టితి వహీనమహామహినూళ్ళ! నందచా! ౨౨౨౩

ఉ. నిన్నెటు గోకులంబునను నిల్చి చనం గలవాఁడ రక్షణం
బన్నది చేయఁబూనకయె యాత్మగృహంబున కింక, నిప్పు వో
యన్న!” యటంచు బాష్పజల మాశిశువుక దడుపంగఁ బల్కు చా
పన్నుని రీతి వేవిధుల సంతట మానివరేణ్య! నారదా! ౨౨౨౪

చ. వరయమునానదిక హరికృపక శివతోడుత నుత్తరించి, యే
యరమర లేక నందుని గృహంబును జొచ్చి, యశోదఁ గాంచె సం
బరమున; నయ్యశోదయును బాలికఁ దాఁ బ్రసవించి, యెంతయుక
బరవత్తయైన రీతిఁ గనుపట్టుచు నుండెను దాపసోత్తమా! ౨౨౩౦

మ. నిదురంబొందినయట్టి యాత్మసఖు లున్నేపంబు లే కింతసం
త దరిక భూస్థలిఁ బండియుండ, వివశత్వం బావరింపంగ, న
య్యదనక స్వోదరసంభవక దెలియలే కత్యంతమాయక యశో
ద దురంతంబగు నప్రబోధయుతయై తా నుండ మానీశ్వరా! ౨౨౩౧

క. ఆనకదుందుభి నందుని-మానినిపార్శ్వమున బాలు మహనీయగుణుక
దా నునిచి, బాలికం గొని-యానిలయము వేగ వెడలె నపుడె ముసీంద్రా!

సీ. పది భుజంబులతోడఁ బరదేవి వసుదేవునందిట నదివీ ప్తి నొంది వెలసె;
రమణీయతర తేజ మమరఁగా వసుదేవుఁడతిభక్తి సర్వలోకాదిజనని,
బ్రహ్మరూపిణిఁ గాంచి పరమముదన్వితచిత్తుఁడై నగరంబుఁ జేర నదిగి
తన గృహంబును జొచ్చి పనితామతల్లియౌ దేవకీదేవికి దేవి నొసఁగె;

తే. నవలఁగన్యక యుదయించె ననుచు రక్ష-కులకు నెఱిగించె బాగుగఁ గోవిదుండు;
వార లప్పుడె పోయి దుర్భావుఁడైన-కంసుఁ గని పల్కి రీతిఁ గడు వడిగను.

క. “దేవా! దేవకి యష్టమ-మా వరగర్భమునఁ బుట్టె నాఁడువడుచు మీ భావమున కెఱుకపఱుపఁగ-వే వచ్చినవార; మిదియె విన్నప” మనఁగఁ.

కంసుఁడు దేవకిపుత్రికను జంపఁబూనుట

మ. విని యమ్మాటను బాపబుద్ధియుతుఁడౌ పృథ్వీశుఁ డాకంసుఁ డో మునినాథా! యిటు పల్కె రక్షకులతోఁ “బాం డిప్పుడే; తెండు, మీ మనమం దేమియు సంకయింపక, వడిక మన్నింపకే; యాశిశుఁ ఘనఖడ్గంబునఁ ద్రుంచివైచెద” ననఁగా వార లెంతేర్వరఁ. ౨౮౩౫

క. పురిటింటఁ జొచ్చి కరుణా-విరహితులై దేవకిసుత బిరబిరఁ గొని యా దురితాత్మునకు నొసంగిరి-వరమాని! యంత వాఁడు బలగర్వితుఁడై. ౨౮౩౬

చ. అతిదృఢమై శిలాసముదయంబున నిర్మితయైన రీతి న ద్భుతమును గల్గఁజేయు పటాభూతిశరీరముతోడ వెల్లు న విస్తతనుగాత్ర సృష్టియును విశ్వచయావనముఁ లయంబు నం చితగతిఁ జేయు నీశ్వరిగఁ జిత్తమునం దెఱుఁగండు దృష్టుఁడై. ౨౮౩౭

క. ఆ పాపాత్ముఁడు బాలిక-నాపరమేశ్వరి యటంచు నాత్మఁ గనక దు ర్వాప్యపారుండై చంపఁగ-నోపికఁ గుడి పిడికిటఁ గొని యొగి యోజించెఁ.

ఉ. “ఈపసిపాప దిట్టమయి యెంతయు గట్టిగ నున్న తాళ్ల చే నోపిక చేసి పెట్టినటు లొప్పుచునున్నది; చంపువాఁడ” నం చాపరమేశ్వరిఁ వడిగ నట్టె భువిఁ బెనుబండమీఁద న త్యాపదఁ బొందఁగాఁ బడెడునట్టుల వైచెను బైకి నారదా! ౨౮౩౮

క. పరదేవి యంతఁ బడ కు-ర్వర, నతితేజమున నభముపైకి నెగసి, భీ కరసింహాపరిసుస్థితిఁ-బరఁగుచు ఖలుఁ గంసుఁ గాంచి పలికె మునింద్రా! ౨౮౪౦

శా. “ఓరీ! దుష్ట! నినుఁ వధించుటకనై యున్నా; నొగిఁ దేవకి నారీగర్భమునంనుఁ బూరుషుఁడనై నా మాయచేఁ బుట్టి దుష్పారంభా! వసుదేవపుత్రకుఁడనై భాసిల్లి నందప్రియా గారంబందున నుండుదాన; నిది నిక్కం బెంచుమా యాత్మలోఁ.” ౨౮౪౧

చ. భగవతి యీక్రియం బలికి పాపయతాత్మకుఁడైన కంసుఁ డ చ్చుగఁ గనుచుండ, నెంతయును శోభిలుచుఁ వరసింహవాహయై యగఃశిలేరితి నిర్జరచయాంచితకార్యముఁ దీర్పబోయె ని మ్ముగ మునినాథ! నారద! ప్రపూర్ణదయఁ సురలోకనీమకుఁ. ౨౮౪౨

వీరిదియొకటవ అధ్యాయము

కంసుడు పూతనను ప్రేషణకు బంపుట

క. తనయుండు కలిగె నని విని-మునినాథ! ప్రభాతమందుఁ బుత్రోత్సవ మొ
య్యనఁ జేసె నందుడు; ముదంబున నావుల వేల నిచ్చె భూసురతతికి.

క. ధనరాసులను, నమూల్యము-లనడగు నంబరచయంబు నవనిసురుల కె
ల్లను నిచ్చి, రాజునకుఁ గర-మునొసఁగంగా మధురకరిగె ముని! త్వరితగతికి.

ఉ. ఆసమయంబునందు దురితాత్ముడు కంసుఁ డమాత్యయుక్తుడై
చేసి కుయుక్తులక, గఠినచిత్తను, బాలవిఘాతనక్రయా
భ్యాసను, బూతనాఖ్యను, భయావహశీలను గోకులంబునక
మోసముచేత బాలకులనుక వధియింపఁగఁ బంపె నారదా! ౨౪౪౫

ఉ. పూతన కంసునాజ్ఞఁ గొని పూన్ని మనోహరరూప మొప్పు ను
ద్యోతితయై వ్రజంబునకు నొయ్యనఁ జేరఁగఁబోయి, నంద వి
ఖ్యాతగృహంబుఁ జొచ్చెను; వ్రజాంగన లెల్లరు విస్మితాత్మలై
యాతడుఁజేమణిం గనిరి యాత్మల మోదము పొంగుచుండఁగక. ౨౪౪౬

క. “ఈకామిని యెవ్వతె యగు-నో? కడురమణీయరూప మొప్పు వెలిగెడుక;
బాకారిపత్నియగు శచి-యో? కాముని యతివ రతియో? యొగిఁ గనవచ్చెక.

ఉ. నందకుమారునిం గన ననంగుని భార్య ముదంబుతోడ నీ
మందిరసీమఁ జేరె”నని మాటలఁ బల్కుచు గోపికావధూ
బృందము పొంగుచుండె; రటఁ గృష్ణుడు రాక్షసి కామరూపతక
బొందికఁ బొంది వచ్చెనని బుద్ధి నెఱింగి నిమిలితాత్ముడై. ౨౪౪౭

క. కనుఁగొనెఁ బర్యంకంబం-దున శయనించి; యటమీఁద దుష్టవనిత పూ
తన బాలకునిం గనుఁగొనె-నవలముక్తియఁ బడకయందు నలరెడువానిక.

మ. కడు సౌమ్యంబగు వాక్కులం బలికె నాక్రూరక్రియాదక్ష య
ప్పుడు సంతోషముతో యశోదఁ గని “యోపూఁబోణి! నీభాగ్య మి
య్యెడ వర్ణింపఁ దరంబె? శోభనతనం దీబాలుఁ డెన్నంగ నీ
కొడుకై పుట్టె సహస్రజన్మముల కోర్కు ల్లాశిన ట్లాక్కటక. ౨౪౪౮

మ. సుదినం బియ్యది; లోకమోహనుని నీసూనుక శుభాంగుక సుఖా
స్పదునిక జూడఁగనయ్యె; సంతసము మద్భావంబునం గల్గుచు
న్నది; దీర్ఘాయురుపేతుడై వెలయుత న్నాలుండు, సర్వాంగమో
దదుడై సంతత మెంతయుం దమి యశోదాదేవి కత్యున్నతిక.” ౨౪౪౯

మ. అని యీశీతిగ స్నేహయుక్తశుభవాక్యంబు ల్దగం బల్కి, య
 ద్దనుజన్త్రీ మరలన్ వచించెను యశోదాకాంతనుం గాంచి, “యం
 గఁగో! బాలకు నిమ్ము, నాతోడపయిన్ గారాబ ముప్పొంగ నె
 మ్మనమందుం గఁగఁ దృప్తి నొందెదను సమ్మానంబుతో” నావుడున్. ౨౪౫౨
 తే. ఆ యశోదయు నాపల్కు లాలకించి-బాలకు నొసంగె; నొడిలోనఁ బరమముదము
 మీఱఁగా నుంచుకొని నిర్మి మేషదృష్టి-యగుచుఁ బూతనయంతసంయమివరేణ్య!
 క. బాలుని వక్తంబున నపు-డాలలన విషప్రపూరితాత్మ స్తనమున్
 బాలుం ద్రావు మటంచును-బాలకుఁ దెల్పుచును నుంచె బరమోత్సుకయై.

పూతనవధ

మ. మదిఁ గృష్ణుం “డివి పూతనాహ్వయ యగు; స్మర్యాదతోఁ జూడరా
 నిది, దుష్టాత్మ” యటంచు నెంచి వడి నెంతే నిర్దయుండై విష
 ప్రదతత్త్వీరముఁ ద్రావె నయ్యదనఁ దత్ప్రాణంబుతో నొక్కటన్
 బెదపు లొచ్చొచ్చొ యంచుఁ జప్పు డిడుచున్ బెన్మక్కువన్ నారదా!

ఉ. అప్పుడు సౌమ్యరూప మసురాంగన వీడి, భయంకరాకృతిన్
 జొప్పడఁ దాల్చి “నాదగు నసువ్రజ మూడుచునున్న; దింక మా
 యప్పరొ! చాలుఁజాలు; విడు మర్భక! యర్భక! వీడు” మంచు వే
 రొప్పఁచుఁ బ్రాణము ల్వదలెఁ గ్రూరశరీర జనంబు బెగ్గిలన్. ౨౪౫౩

తే. ధరణి గంపించె నప్పుడు; దనుజకాంత-ఘోరవక్తంబుతోఁ బెద్ద కొండమాడ్కి
 గోకులమునావరించి మిక్కుటముగాఁగ-భయముగ లిగించె భూమిపైఁబడినయంత.

సీ. మునినాథ! నారదా! విను క్రూరరాక్షసీవక్షంబుపైఁ గృష్ణుఁ డాక్షణమున
 భీకరాననముతో విస్తృతముండమాలికతోడ వెలసి కాళీస్వరూప
 మునఁ గ్రీడనల్పి నెమ్మిని దదీయశరీరమును వీడి ఘననీలతనువిరాజి
 తంబగు కృష్ణరూపంబును ధరియించి బాలకుడై యొప్పెఁ బ్రకటరీతి;

తే. నావ్రజంబున నున్నట్టి యఖిలజనులు-విస్మయము నొంది, రాద్యయై వెలయు శక్తి
 కాళికయై కృష్ణుఁ డనఁగ విఖ్యాతి నంద-బాలుఁ డీతం డటంచు భావములయందు.

ఉ. అంత యశోద బాలకుని నాదృతిఁ గైకొని కౌగిలించి, య
 త్యంతభయాకులాత్మ యయి యంకముపై నిడి, పాల నిచ్చి, సం
 భ్రాంజిని నోవడ్డివితతి రాజిలు పావనవారి దోషముల్
 తాఁగిలఁ గృష్ణదివ్యముఖపద్మముమీఁదను జల్లె నారదా! ౨౪౫౪

శా. ఈక్షేత్ర ప్రజమందు నుండఁగను న ప్డేతెంచె నందుం డొగిన్
 గ్రూరాత్ముండగు కంసభూపతికే గోర్కు ల్మీఱఁగాఁ గప్పముల్

భూరిప్రక్రియ నిచ్చి, వేగము వ్రజంబుక జేర నోనారదా!

సారాచారుడు నిర్విచారుడు డగుచుక సంతోష ముహ్వాంగంగక, ౨౦౬౦

ఉ. వచ్చినయంతలోనె తన బాలుని చేష్టల నాలకించి పెం
పచ్చుపడంగ సూనునకు నాయువు బెంపంగ డేవఁ గొల్పె వి
ద్యచ్ఛయసూక్తి నెన్ని బలిదానము లాదృతి నిచ్చి యెంతయుక
సచ్చరితుండు నందుడు ప్రశాంతమతిక గడు భక్తి మీఁకంగక, ౨౦౬౧

శా. అంతం గంసుండు పూతనానిధన మత్యంతాద్భుతం బొప్పగా
నెంతే భీతిని నాలకించి, తనలో నీయర్థకుం డొక్కడే
యంతం బొందంగజేయుఁజ మృదుచు, సత్యం బియ్య దిం కంచు దా
భ్రాంతుండయ్యెను గృష్ణు చేష్టితములక వర్ణించి రూపించుచుక, ౨౦౬౨

తృతీయోపనిషత్ పద్యము

క. దురితాత్ముడైన కంసుండు-పరిమార్చంగ నెంచి కృష్ణు బలమునఁ గొనిరా
నుడుగతిని దృఢావర్తా-సురుం బంపె వ్రజంబుఁ జేర సూరివరేణ్య! ౨౦౬౩

ఉ. ఆ యసురుం డనంతజవ మాత్మను బొంగ వ్రజంబుఁ జొచ్చి, య
త్యాయత బాహుదండముల నప్పుడె నిర్జనమైన చోట శో
భాయుతుండై తనర్పు పసిబాలకుం గృష్ణుని బొంచిపట్టి, పై
పై యెగసెక నభంబునకు బల్కిని దర్పమునక మహాముని! ౨౦౬౪

సీ. శ్రీకృష్ణుం డప్పుడు చిటునవ్వు నవ్వుచు నారాక్షసాత్సంగమందు నుండి,
యపుడె భయంకరవ్యాఘ్రాజనధరయై బ్రహ్మరూపిఁడయైన భద్రకాళి
కారూపమును బొంది ఘోరమేఘధ్వనిఁ గావించె; నపుడు రాక్షసుండు బెగడి
యమ్మహాశబ్దంబు నాలించి మోహితుండై క్రిందఁ బడె; బర్వతావళియుత
తే. మైన భూమి వడంకె నత్యద్భుతముగ;-నంతఁ గాళి తృణావర్తు నాదల శిత
ఖడ్గమునఁ గొట్టి వాని వక్షమున మరల-బాలకృష్ణుని హంపంబు లీల నొండె.

చ. గురుతరమైనయట్టి దగు కొండవలెక గనుపట్టు వాని దా
శిరము భయంకరం బగుచు ఛిన్నత నొంది యపారరక్తసం
చరణపరిఘ్రతంబు నయి ట్టొసలి నుండ, యశోద గాంచి, య
బ్బురమును నొంది, దానవుని భూరితరాకృతి నెంచి భీతిలెక, ౨౦౬౫

చ. త్వరితగతిక గుమారుం గొనఁ బర్విడి, రాక్షసు దేహమందు సుం
దరవరసీలదేహమున నవ్వుచు వేడుక నున్న శ్యామసుం
దరునిఁ బ్రసన్నవక్త్రుం గని తాఁ బరమాద్భుతచిత్తయై వడిక
'వరసుకుమారదేహ! ప్రియబాలక! వత్స!' యటంచు బిల్చుచుక, ౨౦౬౬

క. కడువడిఁ గొడుగును గొని తన-తోడపయి నిడుకొనె యశోద తుడుచుచు శిర; మ
ప్పుడు నందుం డచ్చోటున-కెడసేయక వచ్చె భ్రాంతి నిద్దచరిత్రా!

శా. ఘోరాకాదుని రక్తసంఘటన సతికూడు గతప్రాణు వి
స్తారోరస్కుని మేదిసేపతితు నుద్దామాసురుం గాంచి “యా
రా! మత్సుతుడైన కృష్ణుడె ప్రచండాఖండదోర్దండు నీ
వీరు జంపెనె” యంచు సంతసమునం బెల్లుబ్బె మాసిశ్వరా! ౨౪౬౯

క. ఈవిధమున భగవతియగు-దేవియె పూరుషత నంది దివ్యమునీంద్రా!
తా వేడుక నందయశో-దావరదంపతుల కొసఁగెఁ దపములఫలముల్, ౨౪౭౦

శంభుఁడు రాధయగుట

ఉ. గోకులమందు శైశవముఁ గోరిక మీఱఁగఁ దాను బొంది శో
భాకలితాత్మయై యటఁ బ్రభావముఁ జూపుచు నుండె; శంభుఁడు
బ్రాకటరీతితోడ వృషభానుని గేహమునందు లీలఁ గాం
తాకృతి నొంది రాధ యనఁ దా జనిఁగాంచెను వైభవంబునఁ, ౨౪౭౧

ఉ. ఆరాధిక నొక గోపకు-మారుఁడు పెండ్లాడి యపుడె మాన్యా క్షీబ
త్వారోపితుడై శంభుని-కోరికతో నుండె నందగోకులమందుఁ, ౨౪౭౨

క. ఆరాధ యనుదినంబును-నారయఁ జని కృష్ణుఁ బంకజాక్షునిఁ బ్రేమక
గోరికతీఱఁగ నంకముఁ-జేరిచి పరమాదరమునఁ జెందు ముదంబుఁ, ౨౪౭౩

శా. వంతం గంసుఁడు తాను బంపిన తృణావర్తుండు శ్రీకృష్ణుడు
ద్వాంతాత్యద్భుతవీర్యసన్నిహతుగాఁ దర్కించి శీఘ్రంబునఁ
స్వాంతంబందున నందనందనుని నేచక్కి మహాయుక్తి న
త్యంతోదగ్రతఁ దేనగు మధుర కం చాలోచనల్ సల్పె దాఁ, ౨౪౭౪

క. మునినాథ! రోహిణీనందనుఁడగు రాముఁడును సంతతము పూర్ణముదం
బున నతిమహిమాన్వితుఁడగు-ఘనుఁ గృష్ణుని గూడి వేడుకం గ్రీడించుఁ,

క. ప్రేమం గ్రీడింతురు తమి-నేమియు భేదంబు లేక యెంతయు రూపో
ద్దాములు శ్రీదాముఁడు వసు-దాములు రమ్యముఖవిజితతామరసాభుల్.

క. మునివర! శ్రీకృష్ణుఁడు రాధను గూడి రమింపఁగోరి తా గోకులమం
దున బాలురతో నాడుచు-ననువున వసియించె మిగుల నాదృతి వెలయఁ,

ఏబదిరెండవ అధ్యాయము

శ్రీకృష్ణుడు యశోదానందులకు బుద్ధుడయిన విభము

సీ. నారదముని పల్కె గౌరీపతిని గాంచి భక్తితోడ “మహానుభావ! దేవ!
దేవకికడుపున దేవి బాలకరూపమున జనించెనుగదా ముదముమీఱ;
గోకులంబున నందగోపుని గృహమునం దేల ననించె దా హృష్టయగుచు?
నందుండు తొల్లి యేచందంబునను నుండె? దత్తపే యగు యశోద మును నెట్లు

తే. లుండె? నెట్టి తపంబుల నురుతరముగఁ-జేసి దేవిని సంతృప్తచిత్తఁగా నొ
నర్చి రాదంపతులు? కరుణాసముద్ర!-తెలుపు మియ్యది నాకు విస్తృతముగాఁగ.

తే. భువనజనని మహేశ్వరి పూర్ణ కాళి-శ్యామసుందరరూపిణి యగుట యేల?
తాఁ బరాత్పర స్వాంశ చేతను యశోద-కును జనింపఁగఁ గతమే మొకటి? మహేశ!

తే. పుట్టినంత యశోద కాభవనమాత-యేల కానంగరానిదై యెసఁగె దేవ!
నందునకునైనఁ దా దర్శనం బొసంగ-కుండుటకు హేతు వెయ్యది యందు నభవ!

క. పుట్టుక యేకారణమున? నిట్టిచరితమునకు హేతు వెయ్యది దేవా!
గట్టిగఁ దెలుపుము శంకర!-గుట్టెల్లను విస్తృతముగఁ గోరిక మీఱఁ.”

క. నా విని శంకరుఁడు మహా-దేవుఁడు నారదుని గాంచి “దివ్యమతీ! ప
త్నా! విను; వినిపింతును దమి-నీ వడిగిన పృథ్వి మెల్ల నియతి వెలయఁగఁ.

క. మునివర! నారద! నెమ్మదిఁ-గని యవధానమున వినుము; ఘనమహిమాశో
భనదాయకమగు చరితం-బును గడు భక్తి వెలయంగ బుధనతసుగుణా!

సీ. మునినాథ! నారదా! మును బూజ్యుడయినట్టి దక్షప్రజాపతి తన యనుంగు
పట్టని నెడఁబాసి వగఁజెంది యెదలోన నాత్మజను బరాంబ యాద్యయైన
ప్రకృతి యంచు నెఱింగి బహుళదుఃఖార్తిని మునిఁగి తలంచె నెమ్మనమునందు,
“నత్యుగ్రతపమును నాచరించి పరాంబ నాత్మజగాఁ గాంచి యకట! బుద్ధి

తే. నెఱుంగఁజాలక నిందించి యీశు శివుని
మోసపోయితిఁ బ్రకృతిచే ముగ్ధుడనయి;
యింక నెయ్యదికార్యంబొ, యెఱుంగనగునె?
యెవరు తెలుపంగఁగలవార లివ్వెవయము?

౨౮౮౪

చ. మరలఁ దపం బొనర్తు, బుధమాన్యపదాంబుజ దేవి యాత్మ సు
బరమును బొంది నాయెడఁ గృపం గని పుత్రికయై జనింపఁగా
నురుతరభక్తి యత్నము మహాన్నతరీతిని జేయువాడని
బృరముగ” నంచు దక్షుఁ డెదఁ బల్కులు యోజనచేసి నారదా! ౨౮౮౫

క. హిమవత్పర్వతమున ను-త్తమమగు ప్రస్థమును జేరి తప మొనరిచె, డెం
దమును నిలిపి యంబాపద-కమలార్చనయందు భక్తికలితుం డగుచున్.

ఆ. దివ్యవర్షశతము దృఢనిశ్చయం డయి-ధ్యాన మాచరించె దాపసేంద్ర!
యధికభక్తి దత్తియాంగనయైన ప్ర-సూతియును బరాంబ శుద్ధమతిని.

క. చిరకాలం బీవిధముగ-గురుతరమగు భక్తి తపము ఘోరంబుగ న
య్యిరువు రొనరించుచుండఁగఁ-బరమేశ్వరి తృప్తిసొంది భావంబందున్.

క. వారికిఁ బ్రత్యక్షంబై -“కోరుడు; పర మెద్ది మీకుఁ గూర్చు” ననుటయున్
గోరిక లీరికలెత్తఁగ-నారసి పరదేవి దత్తుఁ డర్థించె దమిన్. ౨౪౮౯

క. “జననీ! నను దయతోడం-గని మత్పుత్రివయి పుట్టఁగాఁ గోరెద; నా
మనమునఁ గల సద్వాంఛిత-మన నియ్యదియే ప్రియంబు నగు”నని యడిగెన్.

ఉ. అంతఁ బ్రసూతి యిట్లనియె “నంబ! మహేశ్వరి! నిన్నుఁ బుత్రిగా
స్వాంతమునందు నెంచి తమి వత్సలతం గడుఁ బ్రీతిఁ బెంచఁగా
నెంతయు నాకుఁ గోర్కె గల; దియ్యది సిద్ధివహించురీతి న
త్యంతముదంబునన్ వరము నాదర మొప్ప ననుగ్రహింపవే.” ౨౪౯౦

ఆ. వరము లిట్లు వేడఁ బరదేవి మిక్కిలి-సంతసంబు నొంది స్వాంతమందు
దత్తునిం బ్రసూతి దయతోడఁ గనుఁగొని-పలికె నిట్లు రమ్యభణితి నపుడు.

సీ. “దక్షప్రజాపతీ! ద్వాపరాంతమునందు నవనీతలంబునం దవతరింతు;
నీకుఁ బుత్రికనయి నిక్కువంబుగ; నిందు సంశయింపకు మార్య! స్వాంతమందుఁ;
గన్యకాయాపసంకలిత నయ్యును నేను నీభవనంబున నిలువఁజాల;
మును శివనిదచేసిన నీదు చరితంబుఁ దలఁచి నామనమునఁ దడయ కపుడె

తే. యరిగెదను దేవకార్ధార్థ మనెడు హేతు-వునను స్వర్గపురంబునకును జవమున;
జనకలార! వినుండు నిశ్చలమతులయి-యిద్ది కాదగునది యనియెంచవలయు.

తే. నేను బుట్టిన వార్తయే నీవు వినక
యుండు; వర్విధమగు కాలమందె నీగృ
హంబు వదలుదు; సత్య మియ్యది యటంచుఁ
దలఁపు మెంతయు నాత్మలో దక్ష! జనక! ౨౪౯౧

క. జననీ! నీదగు ప్రార్థన-మున జన్మము నెత్తుదానఁ బూర్ణప్రీతిన్;
విను, మిపుడే యంతర్హిత-మును బొందుదు; నాత్మ శంకఁ బూనకు మిందున్.

చ. విను మొకమాట; మున్ను నతివిస్తృతభక్తిని నన్ను నాత్మలో
ఘనతరనిష్ఠతో నదితికశ్యపు లెంతయు నిల్పి పూజలన్

దనివినవారు; వారల కెదల బరితృప్తి యెసంగ వాంఛితం
బును దమిఁ దీర్చ నొక్క వరముకొ గృహ నిచ్చినదాన నెంతయుకొ. ౨౪౯౬

ఆ. ఆ వరంబుఁ దీర్చ నవతరింతుఁ దదీయ-భవనమునను బుత్తభావ మూని
ద్వాపరాంతమందు దయ మీఱ; నిమ్మాట-సత్య; మిందు లేదు సంకయంబు.

ఉ. అత్తజీఁ దావకంబయినయట్టి నికేతనమందుఁ బ్రీతి ద
శ్లోత్తరగఁ గొన్నిచాట్లు మది నుత్సుకతకొ వశియింతు, మీకు న
త్యుత్తమమా ఫలం బొసఁగు నూహఁ ద్వదీయతపంబు నెంచి యో
యుత్తమఁజిత్తులార ! తమి నుల్లమునందున నమ్ముఁ డీనుడికొ.” ౨౪౯౮

చ. మునివర ! యీవిధంబునఁ బ్రభూతదయకొ వరమిచ్చి లోకసం
జననముఁ బాలనక్రియయు సంహరణంబు నొనర్చు శక్తితో
నెనసిన యా పరాత్పర, మహేశ్వరి వారలు చూచుచుండ గొ
బ్బుననె తిరోహితత్వమును బొందెను నద్భుతచీత నాదా ! ౨౪౯౯

సీ. ఆ దక్షుఁడే నందుఁడయ్యె; నాతని ప్రియపత్ని ప్రసూతియే యననియందు
నవతరించెను యశోదాఖ్యతోఁ బెంపారి; వారికిఁ బరదేవి వరము కార
ణంబుగాఁ బుట్టె గర్భంబునందు; యశోద యిట్టులు పరదేవిఁ బట్టిగాఁగ
భాగ్యంబు గాంచె; నాభగవతి పుట్టినయంతమాత్రంబున నవనితలము

తే. వదలి స్వర్గంబునకుఁ బోయెఁ ద్వరితగతిని-దేవకార్యంబుఁ దీర్చిగా భావమందు
దలఁచి; విను మంత దేవకీతరుణియందు-నవతరించిన పరదేవి యతిముదమున.

తే. శ్యామసుందరరూపిణి యై మనోజ్ఞ
యైన గోకులమందు నందాత్మజుఁ డన
నయ్యశోదకు సుతుఁడన నలరుచు వసి
యించెఁ దాఁ గొంతకాలంబు హృష్టయగుచు.” ౨౫౦౦

ఏదిదిమూఁడవ ఆధ్యాత్మము

క్రికృష్ణలీల

ఉ. ఈవిధిఁ దెల్పు, నారదమునీంద్రుఁడు భక్తి యెసంగ నమ్మహా,
దేవునిఁ గాంచి యిట్లనియె “దేవ ! మహేశ్వర ! పార్వతీప్రియా !
దేవి ధరాతలంబునను దేవకీయందునఁ గృష్ణుఁడై జగ
త్పావనతం జరించిన విధంబును దెల్పవె సుగ్రహంబుగకొ, ౨౫౦౧

సీ. గోకులంబందు రాధాకాంతతోఁ గూడి యేలీల విహరించె హితవుమెఱయి!
భూభారమును వృద్ధిపొందించు బెక్కు దుష్టాత్ములఁ జంపె నెట్లాజియందు?
నాకుదుక్షేత్రంబునందుఁ దానే యుద్ధమొనరించెనే? స్వకులోన్నతులను
బంపి చంపించెనా? పరమదయామయా! యవనియం దేరీతి నఖిలమునుల

ఆ. ఋషులఁ గూడి యెట్లు హృష్టులై యదువంశ-జాతులెల్లఁ బ్రీతి సంచరించి?
రెట్లు స్వర్గమునకు నింపుగా మరల వేం-చేసె నెట్లు? తెలుపవే సుచరిత!"

క. నారదముని ప్రశ్నింప న-పారముదంబున మహానుభావుండగు నా
గౌరీరమణుఁడ విని విస్తారకృపం బలికె "నారదా! గుణధుర్యా! ౨౫౦౪

ఉ. గోకులమందు బాల్యమునఁ గూరిమిమీఱ వసించి కృష్ణుఁ డ
త్యాకులితాత్ములై న యమరారుల ధేనుకముఖ్యులఁ నిజ
ప్రాకటశక్తి సంతకనివాసముఁ జేరఁగఁ బంపి, లీల న
స్తోకమహాప్రభావమును జూపి చలంబును బాపి కాళియుఁ. ౨౫౦౫

క. మునినాథా! బృందావన-మున రాధాసహితుఁ డగుచు మోదముతో న
త్యనూపమలీలలఁ దేలుచు-ననయము వసియించె గృష్ణుఁ డతితృప్తుఁడై.

శా. భైరవాంశలఁ బుట్టినట్టి వరగోపస్త్రీసమూహంబుతో
గారాబంబున సంతతంబుఁ దమిఁ దాఁ గాళ్యాత్మఁ బుంరూపుఁడై
శ్రీరమ్యుం డగుచుఁ రమించుచు నిజప్రేమం దదీయాత్మ లిం
పారం బెంపువహింపఁజేయుచును గ్రీడాసక్తుఁ డయ్యె న్మనీ! ౨౫౦౬

తే. అనుదినంబును గోకులంబందునుండి-వెడలి బృందావనము చేరి వేణుగాన
ములను గోపిక లానందమునఁదనుఁ గన-రానొనర్చుచుఁ గృష్ణుండు తానహముల.

ఉ. వేడుక గోపికాంగనలు విస్తృతరీతిని నావరింపఁ ద
న్గూడి చరింప వారలకుఁ గోరికదీఱఁ బ్రధానరాజ్ఞగాఁ
బోడిమి రాధికారమణిఁ బూజ్యతమక్రియ గారవించుచుఁ
నాడెముమీఱఁ గ్రీడల నొనర్చును గృష్ణుండు సద్విలాసియై. ౨౫౦౭

చ. వివిధములైన వన్యసుమబృందములఁ గడువేడ్క మాలికఁ
బ్రవిశదరీతిఁ గూరిచి మనఃప్రియుఁ గృష్ణునిఁ గాంచి పొంగుచుఁ
దవలి తదీయకంతమున ధన్యతఁ గాంచినయట్లు లుంచి యు
త్సవమునఁ గాంచుచుందు, రెద సంతసమందుచు గోపికాంగనల్. ౨౫౦౮

చ. సతతముఁ గృష్ణమూర్తియును జక్కని మాలికలఁ రచించి యా
యతివలు తృప్తిసొందునటు లర్పణచేయుచు మందహాసరం

జితముఖపద్మ మెంతయును జెన్నెసలారఁ బ్రసన్నుడౌచు న
ద్భుతసువిలాసయుక్తఁడయి తోచుచు వారలఁ జూచి నాకదా! ౨౫౧౧

సీ. ఒక్కొక్కమారు దా నుత్సృకతను వివృతపరచుననుబునఁ జెలుపుమీఱ
నుపవిష్టఁడై ప్రేమ ముహూర్తం గ వామాంకమున దివ్యసుందరి యనఁగ వెలయు
రమణీవతంసమా రాధామహాదేవిఁ గూర్చుండఁగాఁ జేసి కోర్కెలూర
శశికోటిసమదీప్తిచతురత మెఱయు న త్తన్వఁగి యాననతామరసముఁ
దనదు దివ్యాంబరంబునఁ దుడుచుచుఁ గామచలితమానసుఁడయి శ్యామసుంద
రే. రాంగుఁ డెంతయు సంతోష మావహిల్ల -ముద్దుగొనుచు వినోదించుదద్దయు నెద
రాధికాలోలుఁడై మునిరాజవర్య!-వినుము మజ్జియును దల్లిలను వచించు.

ఉ. ఒక్కొక్కమారు దివ్యయమునోత్తమనైకతీర్థభూములం,
దొక్కొక్కమారు తత్సవిమలోదకమధ్యమునందుఁ గృష్ణఁ డిం
పెక్కఁగ గోపికానిచయ మెంతయు నుత్సృకతం జెలంగఁ జె
న్మక్కువ వారితోఁ గలిసి మాటికిమాటికి నాలలాడుచున్. ౨౫౧౩

ఉ. రాత్రులయందు గోపికలు రంజిలఁ గృష్ణుడు వేణుగానమున్
శ్రోత్రమనోహరంబుగను జొక్కఁగఁ జేయుచుఁ గానసంబులం
జిత్రముగాఁ జరించుచును జెంతకు గోపికలెల్ల రాఁగ, లో
కత్రయసుందరుండగుచుఁ గాంతలఁ గూడి రమించు నచ్చటన్. ౨౫౧౪

ఉ. ఒక్కొక్కమారు రాధయు మహోన్నతపంచముఖాబ్జయుక్తి సౌం
పెక్కిన శంభుమూర్తి ధరియింపఁగఁ గృష్ణుడు తా నుమాకృతిన్
జొక్కుచుఁ దాల్చి యవ్వని సుశోభితదివ్యనికుంజసీమలన్
మిక్కిలివేడ్కతోడుత రమించును సంతస మాత్మఁ బొంగఁగన్. ౨౫౧౫

క. మునినాథా! కృష్ణుం డిటు-లనిశము రాధికను గూడి యలరుచు బృందా
వనమునఁ గ్రీడించుచు నొ-య్యన గోకులమందు నుండె నానందముతోన్.

శరద్రాత్రియందు క్రికృష్ణుడు వేణుగానముఁ జేయుట

క. అంత శరత్కాలం బ-త్యంతముదావహము రాఁగ నప్పుడు కృష్ణుం
డెంతయు నొక్కమహానిశి-వంతగ బృందావనమున విహరించు తమిన్.

సీ. మల్లి కాచంపకమాలతీకుందకుముదదివ్యసుమలతాపుష్పితంబు,
మందమందవిహారమధురశీతలవాతసురభితం బత్యంతసులలితంబు,
మధుపానమత్తనమ్మదమంజుగుంజిత మధుపస్వనాత్యంతమానితంబు,
కామసంచలితచిత్తామితక్రొంచసుకోకిలాదిపత్రకూజితంబు

- తే. కుసుమితానేకకష్టః బిసరుహవర-రమ్యసరసీసమూహావిభ్రాజితంబు
నైన బృందావనము చేరనరిగి కృష్ణుఁడతిముదంబున నుండె మహామునీంద్ర !
- చ. అతివిశదంబులై వెలయు నంశువులకా వెదఁజల్లి లోకనం
తతులకు సంతసంబును ననంతముగాఁ గలిగించి, కామినీ
వితతిహృదిందు కాంతముల వేడ్కు ద్రవింపఁగఁజేయుచున్ దమః
ప్రతతిని మాన్పఁజేయుచును భాసితే నంతటఁ జంద్రుఁ డెంతయున్. ౨౫౧౯
- మ. మునినాథాగ్రణి ! యీవిధంబునను బల్కేదంబు దీపించు న
వ్వనమున్, నిర్మలకాంతిసంతతులతో భాసిల్లు రాకామృగాం
కుని శ్రీకృష్ణుఁడు గాంచి మానసమునన్ గోర్కు ల్ప్రవృద్ధంబుగా
ఘనసంతోషము మీఱ వేఱురవము న్నావించె సోత్కంఠుడై. ౨౫౨౦
- ఉ. ఆ రమణీయవేణురవ మప్పుడు గోకులమందు నుండు నా
భీరనితంబినిమణులు ప్రీతి చెలంగఁగ నాలకించి శృం
గారము మీఱఁ గృష్ణగుణకర్షితమానస లాచు నాశుభా
కారుని జూడ, వీడి గృహకార్యము లెల్లను వచ్చి రొయ్యనన్. ౨౫౨౧
- క. వారికి నగ్రేసరయై-కోరికమీఱంగ వచ్చె గోమలి రాధా
నారీమణి; పూర్ణంబుగ-స్త్రీరూపముఁ దాల్చినట్టి శివుఁడే మానీ ! ౨౫౨౨
- మ. సరసీజాతుఁడు కృష్ణుఁ డప్పు డెదలో సంతోష ముహ్వాంగ న
త్తదుణీరత్నములైన గోపికలు రాధాకాంతతోఁ గూడి సుం
దరబృందావనసీమకున్ దరలిరాఁ దాఁగాంచి లోనెంచె నో
వరమానీంద్ర ! మహావిహారమును సల్ప న్యత్న మత్యున్నతిన్. ౨౫౨౩
- ఉ. అంత ప్రజాంగనామణుల నాదృతిమీఱఁగఁ గాఁగిలించి బా
హ్వాంతరసీమఁ జేర్చి ముదమారఁగఁ గృష్ణుఁడు వేటువేటుగాఁ
గంతుని గెల్చుచున్ వివిధకౌతుకమంగళకార్యరీతులన్
స్వాంతములం గరంచుచును సల్పె మహాన్నతరీతిఁ గ్రీడలన్. ౨౫౨౪
- చ. నవజలదప్రకాశుఁడు సనాతనుఁడుం బరిపూర్ణచిత్తుఁడై
భువి వెలుంగొందు కృష్ణుఁడు ప్రమోదభరాత్ముఁడు నయ్యుఁ గాంతలం
దవిలి రమింపఁ, గామచలితంబగు మానస మొప్పు నారదా !
సువిశదరీతి నొందె గడుసాంపుగ నెన్నిదిమూర్తులన్ దమిన్. ౨౫౨౫
- క. ఎనిమిదిమూర్తులఁ గృష్ణుఁడు-కనఁబడ రాధయును నిందుకాంతస్మితతో
భన కామవిహ్వలములగు-తనువుల నెన్నిదిని దాల్చె దత్త ణమందున్. ౨౫౨౬

క. ఆరాధామూర్త్యుష్క-మారసి కృష్ణండు విహరణాన క్షుద్రై
వారిని గొని మూర్త్యుష్క-ధారి క్షణంబునఁ దివోహిత్యము నొందెన్.

శా. అంతర్ధానము నొంది కృష్ణండు నభంబందుం బ్రకాశించు చ
త్యంతాసక్తిని గోపికావితతిన్ దా వీడి శూలంబుచే
వితల్కింపఁగ భూస్థలిన్ వదలి బల్వేష్కన్ బ్రయన్ రాధనున్
సంతోషంబునఁ గూడి సత్ప నొగి రాసక్రీడ నోనారదా! ౨౫౨

సీ. కమలాక్షుఁ డత్యంతకౌతుకాయత్నంజై రాధిక నపుడు చేరంగ నని,
బాహువల్లదులచే బాహువుల్ పెనవైచి, మోము మోమునఁ జేర్చి ముద్దులఁ గొని,
స్తనములఁ గరములఁ జాతుతరంబుగా నల్లనల్లన నొత్తి యధికరక్తి,
నించుక వస్త్రంబు నెలమితోఁ దొలఁగించి మందహాస మొనర్చి సుందరాంకుర
తే. డగుచుఁ దాఁ బూర్ణఁడయ్యు నిచ్చానుసార
ముగను లీలావినోదియై మునివఁడేన్ద్ర!
గగనమునఁ బరమానందకలితుఁ డగుచు
నాత్మఁ బొంగుచుఁ గ్రీడించె నద్భుతముగ. ౨౫౩

తే. పుష్పవృష్టి గురిసెఁ; బొదలె భేరీమందు-భీషముఖసుతూర్య విశదరవము
లెల్లఁ దుములములయి; యుల్లసిల్లె నభంబు;-నందు సురలు ముదము నంది రెదల.

క. శ్రీరాధాకృష్ణు లిటు-ల్తారాపథనీమఁ గ్రీడలన్ సలుపఁగ నా
భీరాంగన లావనమున-వారలఁ బొడఁగానలేక వగఁ బొంది రెదన్. ౨౫౩౦

క. మునివర ! గోపిక లెంతయుఁ-దనుఁ గానక యేడ్చుచుండఁ దా విని కృష్ణం
డునువున వారికి దర్శన-మును నొసఁగెను రాధతోడ ముదము చెలంగన్.

మ. అతిరమ్యంబగు నవ్వనంబున నెదన్ హర్షించి గోపాంగనా
తతి కాత్మన్ గల వాంఛితంబులను మోదంబొప్పఁ జేకూర్ప సం
తత మాత్మీయతపఃప్రభావమునఁ జేతఃక్రీతి యుష్పాంగ స
మృతితోఁ బెక్కువిధంబులం దవిలి సంభావించి క్రీడించుచున్. ౨౫౩౩

సీ. బృందావనమున నాభీర కాంతలఁ గూడి విహరించుచుండ నవ్విభవమెల్లఁ
గాంచి దేవతలును గంధర్వవరులును దమ యాత్మలందు సంతసము నొంది,
కుసుమవర్షంబులు గురియించి రెంతయు నారదమునినాథ ! గారవమున;
నీవిధంబునఁ గృష్ణఁ డెలమి రాసక్రీడ బృందావనమునఁ గావించె వేడ్కఁ

తే. పెక్కుదినములు ప్రజనతీవితతితోడ-వరశరత్కాలమందు సంబరము మిగులఁ
గార్తికీపూర్ణిమయై మొదల్లాఁగ రాత్రు-లందు రాధాసహితుఁడయి యధికత్పత్తి.

క. పనితాపముఁ బొందిన-ఘనుఁడగు శంభుఁడు ముదంబు గడలుకొనఁగఁ జే
సిన వస్త్రాద్యపహరణము-మునుగాఁగల క్రీడ లమితములు గలవు మునీ !

క. పరమేశ్వరియును నద్భుత-సరసి మహాక్రీడలెల్ల సలిపెను గాంతా
వరరూపధారియగు న-పృథమేశ్వరుతోడఁ గూడి పరమముదమునన్. ౨౫౩౬

ఉ. నందుఁడు మున్నుగాఁగ యదునాయకులున్ వ్రజమందు నున్నవా
రందఱుఁ గృష్ణు లీలలను నారసి బ్రహ్మముగాఁ దలంచుచున్
సందియమొంద కాత్మలఁ బ్రశస్తముగాఁ బరదేవిమూర్తియం
చుం దమిఁ జెంచుచుండి రతిశుద్ధమనంబుల స్నేహయుక్తితోన్. ౨౫౩౭

చ. సతతము రాధయున్ బ్రియము సంధిల లజ్జను వీడి స్నేహసం
యుతయయి కృష్ణుతోడుత నముల్లసితంబగు మానసంబులన్
హితవుగఁ గ్రీడలాడుచును నెంతయు వేడుకమీఱ నుండె న
దృఢతముగ వృద్ధినొందఁ గడుఁ బూర్ణత నందము సుందరాంగియై. ౨౫౩౮

వృషభాసురవధ

ఉ. అంతట నొక్కనాఁడు వృషభాసురుఁ డన్ బలశాలి కంసుచే
నెంతయుఁ బ్రేరితుం డగుచుఁ గృష్ణుని రామునిఁ జంప నెంచి, దు
ర్దాంతుఁడు గోకులంబునకుఁ దా వడిఁ జేరఁగఁబోయె; నప్తు వి
భ్రాంతిని బొంది రెల్లదను భావములం గడు భీతి నెక్కినన్. ౨౫౩౯

ఆ. వెండికొండరీతిఁ బృథుదేహ ముప్పొంగ-భీతిఁగొలుపునట్టి వృషభదైత్యుఁ
గాంచి, గోకులమునఁ గల పశువులు ద్రుత-గతిని బరుగులిడె నగతికమునను.

తే. ఆ దురాత్మునిఁ గని లోన నదరిపడుచు-సింహమును గాంచి భీతిని జెంది పఱచు
కుంజరంబులవలె విదిక్కులకు దిక్కు-లకును బాటిరి నద్వలు వికలులగుచు.

ఉ. గోకులవాసు లెల్లరును గొందలమందుచు భీతిఁ బాఱ, న
య్యాకులపాటుఁ జూచి తన యాత్మను గృష్ణుఁడు వారిఁ బ్రోవఁగా
నాకుటిలాత్ముఁ జంపుటకునై వడి తన్నికటంబుఁ జేరఁగా
భీకరరీతిఁ బోవుటయు, వెంటనె వాఁడును గ్రోధయుక్తుడై. ౨౫౪౦

చ. సముఖముఁ జేరు కృష్ణుఁ గని శాతఖురంబుల భూమి గ్రొచ్చుచున్
బ్రమదము మీఱ ఖోభము నవారితుండై యొనరించి తాపహా
త్రమ ! దిశలెల్ల మ్రోగునటు తాను ఖణిల్లని టంకె వైచె; దు
ర్దముఁడయి యావృషాఖ్యబలదానవుఁ డప్పడు పొంగె నుద్ధతిన్. ౨౫౪౧

ఉ. కొమ్ములఁ బట్టి లాగి, వడిఁ గుంభినిపైఁ బడఁగొట్టి, కృష్ణుఁ డా
త్రిమూర్తి ప్రాణము ల్వదలఁ దేతువ మోద ననువ్రజంబు నొ

క్కుమ్మడి వీడె నావృషభఘోరనిశాచరుఁ డెప్పు డేమయా
పమ్మనఁ గొండవోలెఁ గనువారలు విన్నయ మందుచుండఁగన్. ౨౫౬౪

తే. గోకులమునందు నున్నట్టి గొల్లలెల్ల-నచ్చెరువు నంది ముదమున నాత్మ లలర
నాదరంబునఁ బూజించి రపుడు వివిధ-ముగను నుతియించి శ్రీకృష్ణ మునివరేణ్య!

వీణదినాల్గవ అధ్యాయము

శ్రీకృష్ణుడు మఘరాపురంబున కరుగుట

తే. అంత నొకనాఁడు మునివరుండైన నార
దుండు మఘరాపురికిఁ బోయె నిండువేడ్క
హరికథామృతమును వీణయందుఁ బేర్చి
వెలయఁ బలికించుచును నభాషియందు. ౨౫౬౬

శా. ఏకాంతంబును జేరి యో మునివరా! యెవ్వారికిం గోచరం
బై కానంబడనట్టి వృత్తమును నత్యంతప్రియం బొప్పఁగా
నా కంసశత్రునాథదుష్టమతి కింపారంగ సర్వంబుఁ దాఁ
బ్రాకట్యంబునఁ దెల్పె లోకహితమున్ భావించి చిత్తంబునన్. ౨౫౬౭

సీ. “విను కంసభూపతీ! వివరించుచున్నాఁడ నత్యంతగుప్తమైనట్టి వార్త;
నీకు హితంబయి నెగడును నయ్యది; గోకులంబున నందగోపభూప
సుతుఁడగు నమ్మహాయతనాహువిక్రమశాలియా కృష్ణుండె చలముమీఱఁ
గమనీయవనమాలికావిరాజితుఁ డభీనవళున శ్యామసుందరుఁడు శ్రీశుఁ

తే. డనుచు నమ్ముము; వసుదేవునంగనయగు
దేవకీకాంతగర్భమం దా విభుండె
యెనిమిదవ చూలుగాఁ బుట్టె; నిది నిజమని
మనమునందునఁ దలంపు మో త్కౌతలేంద్ర! ౨౫౬౮

ఉ. ఇంతియ గాదు రోహిణికి నింపెసలారంగఁ బుట్టినట్టి య
త్యంతబలుండు విష్ణుఁ డని యాత్మ నెఱుంగుము; వారి నిర్వృత్
సంతసమొప్పు నందవరసద్వమునన్ వసుదేవుఁ డుంచినాఁ;
డెంతయు వృద్ధి నొందుచు నహీనపరాక్రము లుండు రచ్చటన్. ౨౫౬౯

క. చలమున నీవంపిన శూచులను దృఢావర్తముఖులఁ గ్రూరబలుల న
బ్బలియురె చంపిరి బలమున్-వెలయించుచు లోకమందు విశ్రుతలీలన్. ౨౫౭౦

చ. ఘనతరవిస్తయం బొదవఁగా గగనంబున కేగినట్టి బా
లను మది నందపుత్రియని లక్ష్మమునేయుము; నీకుఁ బ్రీతిఁగూ

ర్పను వసుదేవుఁ డాదృతిని బాలికఁ దెచ్చినవాఁడు గోకులం
బునకును నేగి, యందుఁ దన పుత్రుని నుంచి యటంచు నమ్ముమా!” ౨౫౫౧

ఉ. నారదుఁ డిట్లు తెల్పఁగ మనంబున మండుచుఁ గంసుఁ డుగ్రుండై
పారము లేని కోపమునఁ బంతముమీఱఁగ ఖడ్గహస్తంధై
ధీరతతోడ నట్టె వసుదేవుని దేవకిని వధింపఁగాఁ
గోరి మునీశ్వరా! వెడలె గొబ్బున నార్చుచు దుష్టబుద్ధియై, ౨౫౫౨

మ. అతికోపంబునఁ బోవు కంసు ఖలు నత్యంతప్రియం బొప్పఁగా
హితసూక్తిప్రతతిం దగంబలికి, మాసిండుండు శాంతాత్ముఁ డ
ద్భుతరీతి వడిఁ దత్ప్రియత్నమును సంపూర్ణంబుగా మాన్పి, స
మృతితోడం జనె స్వాశ్రమంబునకు సంభావించుచుకొ గంసునికొ. ౨౫౫౩

తే. అంతఁ గంసుఁడు సచివుల నర్హరీతిఁ-గూడి యోజించి పంచె; నక్రూరుఁ బిలిచి
యెంతయును గూర్చి వెలయుంచి హితము నెంచి-పలికె నీరీతి నప్పు డోపరమమాని!

మ. “విను మక్రూర! మదాజ్ఞఁ బూని వ్రజముకొ వేగంబె చేరంగఁబో
వనగుక; బొందుగ నందు సదృశమున శశ్వత్ప్రీతి వర్ధిల్లు త
త్తమజాతు ల్బలరామకృష్ణులనఁగా ధన్యాత్మతా బాబురం
గొనిర మేమిషనైన నిమ్మధురకుం గూర్చిం బ్రబోధించుచుకొ. ౨౫౫౪

తే. ఇచటఁ జాణూరముష్టికు తెన్నఁజాలు-మల్లవీధలు గలవాడు; మల్లయుద్ధ
మందు వారలఁ బురికొల్పి మ్రుందఁ జేయ-వాడ; నాశాసనం బిది త్వర ఘటించు.”

శా. క్రూరాత్ముండగు కంసుఁ డీక్రియను నక్రూరుకొ నిజాజ్ఞాక్రియా
చారుంగా నియమించి పంప, రథముకొ శాంతాత్ముఁ డక్రూరుఁ డ
ప్రారోపించి చనకొ వ్రజంబునకు; నందాగారముం జేరి, య
వ్వీరోత్తంసుల వాసుదేవులను బల్వేడ్కం గనెం బ్రీతితోకొ. ౨౫౫౫

తే. రామకృష్ణుల సన్నిధి నామహాత్ముఁడపుడు సాష్టాంగవందన మాచరించి
తాను వచ్చిన కార్యంబు తగ వచించె-నిట్టు లోమునినాయక! హితవు మెఱయ.

తే. “ఆర్యవరులార! రామకృష్ణాభిధాను
లార! బలవంతులార! మి మ్మా ఖలమతి
యయిన కంసుండు మధురకు సధికయత్న
మునను దోడ్కొనిరా నన్నుఁ బనిచె నిపుడు. ౨౫౫౬

క. ఖలుండగు కంసుఁడు కడుదు-ష్టుల మంత్రులఁ గూడి యుక్తి చొప్పడ మిమ్ముకొ
పిలిపించి మల్లయుద్ధము- సలిపించి వధింప నెంచె స్వబలాధ్యులచేకొ. ౨౫౫౭

సీ. సామాన్యమానవజన్మంబు గలవారు గాదు మీ కనియ్యను, గంసుఁడాది
గాఁగల్గు దుష్టుల ట్టైభారము నొనర్చువారల వధియించి కోరికలక
భూభారమును దీర్చ భువి నిజలీలచే నవతారమందిఁ యట్టి విబుధ
వరపరిపూజితపరమాత్మమూర్తులు పుండ్రకృత్యాశ్శైలై పాలుతు కనియ్య

తే. విన్నవాఁడను సన్నుతిగన్న యోగి-వసులవలనను నోదేవవర్మలారా!
సత్యముగ భీమవిక్రమసహితు లగుచు-వెలయువఁడు మీరు భువియందు వికవశీతి.

చ. ఖలమతియైన భూమిపతిఁ గంసునిఁ గాంచి భయంబుచేత గో
కులమున నున్నవారలని కోవిదులారా! ఛలంబుతోడ, ని
స్తులముగ మున్ను నందుఁడు యశోదయుఁ జేసిన భాగ్యరేఖ ని
య్యలఁ గని వారి పోష్యమున నీక్రియ నుండుట యేనెఱింగితికా. ౨౫౬౨

మ. తొలిజన్మంబునఁ జేసినట్టి సుకృతోజ్యోగంబు లెల్లఁ మహా
ఫలముం గూర్చెను; నందవంపతఃలకుఁ భాగ్యంబు చేకూఱె; ని
స్తులపుణ్యప్రదవైభవాధ్యుల మిముం జూడంగ సంపూర్ణ తే
గలిగించెఁ జని గోకులంబునను సత్కల్యాణులారా! భువికా. ౨౫౬౩

మ. ఇపు డాకంసుని శాసనంబునను మీ శేతెంచి నాతోడ న
త్కృప మీఱఁ మధురాపురంబునకు నుద్వీభారముం గూర్చు భూ
మిపులఁ దుష్టులఁ గంసుముఖ్యులను బల్కిఁ బట్టి నిర్జించి యీ
విపులతోఁ గిభరంబుఁ దీర్చుఁడు జగద్విఖ్యాతులారా! వెనకా. ౨౫౬౪

క. అని యక్రూరుఁడు వినయం-బునఁ బలుకఁగ, మధుర కడుగఁ బూర్ణోత్సాహం
బునఁ దలఁచి రామకృష్ణులు-ఘనులం గోపకులనెల్లఁ గని వలికి రిటుల్. ౨౫౬౫

సీ. “గోపకులారా! మీ రోషిక మధురంబులైన గవ్యంబుల ననువుమీఱ
సమకూర్చి, మధురకు ట్టైనాథుఁ గంసునిఁ గని యిచ్చుటకుఁ బేర్చిఁ జనఁగవలయు;
నుదయంబున నె యెల్లి యుద్యమంబున నుండుఁ; డేమును నచట మహీశుఁ గాంచ
నెంచియున్నారము; హితవుగ నిమ్మాట నెంచుఁడి నిజమని హృదయసీమ”

తే ననుచుఁ దెలుపఁగ గోపకు లాత్మఁ జకితు
లగుచు శ్రీరామకృష్ణుల యాజ్ఞ రీతి
సర్వయత్నంబులను జేసి సంయమింపఁద్ర!
యుండిరి ప్రయాణ మొనరింప నుడుముదమున, ౨౫౬౬

ఉ. అంతఁ బ్రభాతకాలమున నద్భుతమై యధికోన్నతంబునై
యెంతయు నొప్పుచున్న రథ మెక్కి తమిక్ బలరామకృష్ణు, లా
వంతయుఁ జింత లేక మదులఁ మధురాపురి కేగుచుండ, శ్రీ
శాంతుని గోపికాంగనలు గన్గొని యెడ్చిరి తాపసోత్తమా! ౨౫౬౭

సీ. గోపికాకాంతల గొబ్బున నోదార్చి రాసేశ్వరుం డంత రథము నెక్కె;
నందాదిగోపకబృందంబు పెరుగులుఁ బాలు నేతులు జున్నుబాలు వెన్న
మున్నగు గవ్యంబు లెన్నంగఁదగురీతిఁ గంసభూనేతకుఁ గాన్కపెట్టఁ
గావళ్లతోఁ గొని వేవిధంబులఁ దనవెంబడి చనుదేర విదితబలుఁడు

తే. కడువడిగను నక్రూరుండు గడుప రథము

వింతవింతల నలరాదు విశ్రుతవన

పంక్తులను ద్రోవఁ జూచుచుఁ బరమత్మప్తి

మీఱఁ బయనంబుచేసె; నామీఁద వినుము

౨౫౬౨

క. బలవంతులయిన కృష్ణుని-బలరామునిఁ గొనుచు గోపపంక్తులు వెంటఁ

బలసి చనుదేర మధురాస్థల మక్రూరుండు చేరఁజనియె మునీంద్రా! ౨౫౬౩

ఘవలయాపీడవధ

ఉ. వచ్చిరి రామకృష్ణులని వైశమ కంసుఁడు నాలకించి లో

కోచ్ఛయగర్హస్థశీలుఁడు దురుద్యమయుక్తుఁడు మూఢబుద్ధియై

సచ్చరితాత్మల౯ వడిగఁ జంపుట యెట్లని యెంచి భావమం

దచ్చపలాత్మఁ డప్పు డొక యత్న మొనర్చెను విన్మ నారదా! ౨౫౬౪

సీ. అతిభయంకరమయినట్టి యాకృతితోడ వెలసిన కువలయాపీడ మనెడు

మత్తగజంబును మధురాపురద్వారమందు నిల్చెను, లోకసుందరులగు

బలరామకృష్ణుల వధియింపఁ దగు నిది యను నమ్మకము మీఱ నాత్మయందుఁ

గడుదుప్తబుద్ధియై కానక వారల ఘనమహిమంబు నోమునివరేణ్య!

తే. అంత శ్రీకృష్ణఁ డామదహాస్తిహాస్త-మాత్మహాస్తంబునను ద్రిప్పి యవనిఁబడఁగఁ

ద్రొబ్బి తచ్చరమును రెండు తుండములుగఁ-జేసె నవలీలఁ బిడికిళ్ల చేతఁ బొడిచి.

తే. అంత నతిబలవంతులై నట్టి రామ

కృష్ణు లక్రూరసహితులై ప్రియముమీఱ

సింహనాదంబుఁజేయుచుఁ జెలఁగి యాపు

రముఁ బ్రవేశించి రెల్లరుఁ బ్రమదమొంద.

౨౫౬౫

ఉ. నందుఁడు మున్నుగా యదుజనంబులు గోకులవాసు లెల్లరుఁ

నందడి లేక కంసనృపసన్నిధిఁ జేరఁగఁబోయి, మ్రొక్కి, యిం

పొందఁగ నద్దురాత్మకడఁ బూనిక నిచ్చిరి, సంభ్రమాత్ములై

గ్రంధుకొనంగ భీతి యొడికంబుగ గవ్యములైన కాన్కల౯.

౨౫౬౬

చాణూరముష్టికల వధ

ఉ. భీమపరాక్రమాధ్యు లతివీరులు రాముఁడు కృష్ణుఁడు బల
స్తోములు మల్లరంగమును జొచ్చి ముష్టికముఖ్యమల్లురు
ద్వామమహాబలాధ్యులయి తమ్ము వడిక బిలువంగ, మల్లసం
గ్రామ మొనర్చు వేడ్కఁ గొని, కంసధరాధిపు ప్రేరణంబునక. ౨౫౭౪

చ. అతిబలశాలి రోహిణికి నాత్మజుఁ డున్నతబాహుశోభితుం
డతులితపీఠ్యసంయుతుఁడు నౌ బలరాముఁడు మల్లరంగసం
స్థితుఁడగు ముష్టికాసురునిఁ దీర్చురు లచ్చెరువంద ముష్టిచే
నతికఠినంబుగాఁ బొడిచి యంతకు చెంతకుఁ బంపె వింతగక. ౨౫౭౫

శా. వీరాకాదుని దుర్విచారుని జనుల్ వీక్షింపఁ గృష్ణుఁడు చా
ణూరుం బట్టి యపారమా బలమున నొప్పించి పైకెత్తి త
త్సారంబంతయుఁ గ్రుంగిపోన వసుధం దా వైవఁగా, వాఁడు వి
స్తారానువ్రజముక్తఁడయ్యె వెనుఁ గంఠవీణోపుం డార్వరక. ౨౫౭౬

ఆ. అంత రామకృష్ణు లచ్చట నుండిన-మల్లసముదయమును గుల్లచేసి
రాజులోన మెఱసి యర్థక్షణంబున-నిజపరాక్రమముల నెఱపి వేడ్క. ౨౫౭౭

కంఠవధ

చ. విను మటమీఁదఁ గంసుఁ డతిభీమపరాక్రములైన మల్లరక
దునిమెను గృష్ణుఁ డంచు విని దుస్సహుడై భ్రమఁగూఁచి మంచెమీఁ
ద నిలిచి తన్మృథంబు వడిఁ దాఁ గనఁగోరిక తొందఱింప నె
క్కెను, గడు నక్కజంపడుచుఁ గిల్చివపురితచిత్తుడై ముసి! ౨౫౭౮

శా. ఆ దుష్టాత్ముఁడు రామకృష్ణుల రణవ్యాపార మీక్షించి, శౌ
ర్యాదుల్ నెమ్మది మెచ్చి, భీతిఁగొని, యోధాళిక వడిం జీటి “యే
వాదంబూనక రామకృష్ణుల వెనక బాటంగఁద్రోలుండు; దు
ర్మాదు ల్పీఠ; లుపేక్షసేయకు; డెదక మానంబుఁ గాపాడుఁడీ! ౨౫౭౯

క. దురితాత్ములైన గోపవి-సరముక దండించువాఁడ; సకళత్రుని ము
మ్మరచిత్తు నందుఁ జంపెదఁ;-ద్వరితగతిం జేయుఁ డేను బనిచిన పనులక.”

ఉ. ఈవిధిఁ బల్కు కంసు ఖలు నేడెఱఁ గృష్ణుఁడు చూచి వ్రేల్చిడిక
దేవహితంబుఁ దీర్పంగ మదిం దలపోసి, ప్రపంచభీతిదం
బై విలసిల్లు నాకృతిని నద్భుతరీతినిఁ దాల్చె, గాళికా
దేవి యనంగ లోకములఁ దేజము. మించఁగ నంత నారదా! ౨౫౮౦

తే. కాళికాదేవి యప్పుడు ఖలమతియగు-కంసు కేశపాశము వామకరముచేతఁ
బట్టి వడి లాగి ఖడ్గంబుఁ బట్టి సవ్య-హస్తమునఁ దచ్చిరంబును నట్టె త్రుంచె.

తే. కాళికారూపమున దుష్టుఁ గంసుఁ జంపి
యపుడె తొల్లింటి కృష్ణదివ్యాకృతి నొగిఁ
దాల్చి వానిని జూడఁగాఁదలఁచి నాట్య
మాడె భువిమీఁద రామునితోడఁ గూడి.

అగ్నిహృ

ఉ. నందుఁడు మున్నుగా వ్రజజనంబులు చిత్తములందు నిండి యా
నందము పొంగుచుండఁగ రణస్థలిఁ బిల్లనఁగ్రోవు లూఁదుచున్,
గ్రంధుగఁ దూర్యనాదముల గారవమొప్పఁగఁ జేయుచున్, గనన్
విందొనరించు కృష్ణుఁ గని వేడుక నాట్యములాడి రోమునీ !

అగ్నిహృ

క. సురవరులు సంతసంబునఁ-గురిపించిరి పుష్పవృష్టి; గొబ్బున దిక్కుల్
పరికింపఁగ విశదములై-వరుసన్ శాంతంబు లగుచు భాసిల్లె మునీ !

అగ్నిహృ

దేవకీ వసుదేవుల విముక్తి

ఆ. అంత నిగడబద్ధులౌ దేవకీవసు-దేవులకును భక్తి సేవచేసి
బంధమోచనంబు వడిఁ జేసి శ్రీకృష్ణుఁడాచరించె వినతు లతిముదమున.

చ. తనయుల రామకృష్ణులను ధన్యుల రమ్యముఖాంబుజన్ములన్
గనుఁగొని హర్ష బాష్పములు గన్నుల నిండఁగఁ దల్లిదండ్రు లౌ
య్యనఁ దమ యంకసీమలకు నాదృతిమీఱఁగఁ జేరఁదీసి యో
మునివర ! సంతసంబునను బొంగిరి యాత్మలయందు నెంతయున్.

అగ్నిహృ

సీ. కంసుని భార్యలు ఘనతరభర్తృశోకమున మోహితలయి ఝృన్మలిఁ బడి
కరములతోడ వక్షముల శిరమ్ములఁ గడు మోఁదుకొనుచు లోఁ గలఁత పొరయ
నేడ్చుచునుండిరి; కృష్ణుఁడు వారల నతిశయప్రీతిమై హితవచనము
లను నూటించి, చయ్యన నుగ్రసేనమహారాజుఁ దద్రాజ్యమందుఁ గరుణ

తే. నరసి యభిషేక మొనరించె; నంత బాష్ప
పూర్ణనయనుని నందునిఁ బొడఁగని వసు
దేవుఁ డాలింగనమొనర్చి తృప్తిపఱచి
ప్రియవచనములఁ బలికె సంప్రీతితోడ.

అగ్నిహృ

క. “చెలికాడ ! నంద ! నాతన-యులు త్వన్మందిరమునందు నుల్లాసమునన్
జెలఁగుచు వసియించిరి; నీ-వలరుదుఁ దండ్రీవలఁ బ్రోచి తధికప్రీతిన్.

అగ్నిహృ

క. నీపత్నియగు యశోదయు-నాపుత్రునిఁ దనదు కూర్మినందనురీతిన్
గాఢాదినదెంతయు; మీ-రోపిక నాసుతులఁ బెంప నొప్పిరి వేడ్కన్.

అగ్నిహృ

క. తలదండ్రులు మీరలు వా-రలకును నాకును దలంప రమ్యగుణాభ్యుల్;
లలితాత్మ! బాంధవుడ వీ-యిల సీవే నాకు ననుచు కెంతను సతిమున్.

చ. విను మొక విన్నపం బిపుడు విశ్రుతసత్కదానామయాత్మ! నా
తనయులు రామకృష్ణులను దాల్చి వహించి మదీయసద్మమం
దున దయతోడుతన్ విడిచి తొందఱజేని మనంబు మీఱఁగాఁ
జనుము ప్రజంబుఁ జేరఁగ, ప్రజప్రజయుక్తుడవై ప్రియంబునన్. ౨౪౯౨

క. మది నాప్రియముం గోరుచు-గొమవ యొకించుకయుఁ గొనక కొందలపడ కి
య్యదనున నిచట యశోదకుఁ-బదిలంబుగఁ దెలుపు నేను పల్కిన పల్కుల్.”

సీ. నారదా! విను మంత నందుఁడు వసుదేవుఁడాడిన పల్కుల నాలకించి,
యశ్రుపూరితనయనాబ్జుఁడై దీర్ఘనిశ్వాసంబు విడుచుచు బలునిఁ గృష్ణుఁ
గనుఁగొనె నప్పుడు మునినాథ! నిశ్చలంబయినట్టి చూపుతో; సంత రామ
కృష్ణులు సాశ్రుపరీతనేత్రులు నయి బాష్పగద్గదమగు వాక్కుతోడ

తే. నందుని గుఱించి పలికిరి డెందమునకు-నెమ్మదిం గూర్చునట్లుగ సమ్మదంబు
మానసంబులఁ బొదలఁగ మమత వెలయ-నచట దుఃఖించువారల యాత్మలలర.

మ. “జనకా! నంద! కలంతఁ బూనకుము నీ స్వాంతంబునం; దేము మా
జననిన్ నిన్నుఁ గనుంగొనంగఁ దమి మించన్ గోకులంబుం బ్రియం
బునఁ జేరం జనుడెంచువారము; ముదంబుం బొందుమా; వే ప్రజం
బునకుం బొమ్ము; యశోదతోఁ దెలుపు మీపూన్కిన్ గృహ ధీరతన్.”

చ. తనయులు రామకృష్ణ లిటు తన్ దెలుపంగ నె, నందుఁ డెంతయున్
దన మది క్షోభమందఁ బలుఁడై ర్యము వీడి, వియోగదుఃఖ మా
త్మను గడు ముంప వందురుచుఁ దా ప్రజవాసులఁ గూడి గోకులం
బునకును నారదా! యపుడు పుత్రుల మాటికిమాటి కెంచుచున్. ౨౪౯౩

ఉ. నందుఁడు మున్నగా ప్రజజనంబులు వచ్చుటఁ గాంచి, గోపికా
బృందము రామకృష్ణుల సువేషవిభూషితగాత్రులన్ మహా
నందముఁ గూర్చు రమ్యవదనప్రభులం గన కప్పు డెంతయుం
గొందలమందుచుండి రెదఁ గుంతితలై మునినాయకోత్తమా! ౨౪౯౪

చ. ఉరుతరభ క్తిసంయుతుని నుద్ధవుఁ గృష్ణుఁడు పంపె గోపికా
తరుణుల నూఱిడింపఁగ నెదం దలపోసి, ప్రజంబుఁ జేర న
త్వరమున నాశ్రితావసనుభావుఁడు శ్రీకరుఁ డెంచి యాత్మబం
ధురవిరహాతిత స్థలను దోరపుఁబ్రీతిని నాదరించుచున్. ౨౪౯౫

ఆ. ఉద్ధవుండు మిగుల నుత్సాహమున గోకు-లంబునందు ప్రజనితంబినులకు
సాధురీతిఁ గృష్ణు సందేశమును దెల్పి-యూఱడించె మనము లుల్లసిల్ల. ౨౫౯౯

సీ. అంతట వసుదేవుఁ డార్యసంపూజ్య గర్గాచార్య మునివరు నధికభక్తిఁ
బిలిపించి పూజించి విధియుక్తముగ ద్విజసంస్కారముల నాత్మసంభవులగు
బలకృష్ణుల కొనర్పఁ బ్రార్థించె; నాచార్యవరుఁ డొనరించె దద్వాంఛ నెలమి;
నానకదుందుభి యంత వారల ధనుర్వేదాదివిద్యల విశదరీతి

ఆ. నభ్యసించజేసె; నధిక తేజోవంతు-లయిన రామకృష్ణు లఖలవేద
ములను శాస్త్రములను బూర్ణంబుగా నేర్చి-మించి రెల్లవారు మెచ్చుకొనఁగ.

క. మునినాథా! నారద! యి-య్యనువున బల రామకృష్ణు లానందంబున్
బెనుపొందఁజేయుచును బం-ధునికరమున కెల్ల నమృధుర నుండి రొగిన్.

వీఁబడియైదవ అధ్యాయము

శిశుపాలవధ - పాండవపరాజయము

తే. శ్యామసుందరరూపిణియైన యాది-శక్తి భగవతి యారీతి ఛలముఁ దాల్చి
దుష్టచిత్తులఁ గంసాదిదురితచరితు-లను నవనిభారతనుల వేడ్కను వధించె.

మ. మునినాథా! పరదేవి యావిధమునన్ భూభారముం గూర్చు దు
ష్టనికాయంబు వధింపఁగా సమయముం జక్కన్ నిరీక్షించు చొ
య్యన రాముం దమిఁగూడి యమృధురలో నత్యంతమోదంబు నె
మ్మనమందుం గనుచున్ వసించె గడు రమ్యులైన రూపంబునన్. ౨౬౦౩

ఉ. భూతలమందు శంభుఁడును బుట్టెను నెన్నిదిరూపులన్
ప్రీతియెసంగఁ గృష్ణతనువిశ్రుతయై వెలుఁగొందు దేవినిన్
ఖ్యాతిఁ బరిగ్రహించుటకు నాత్మక దలంచుచు యుక్తకాల మెం
దేతటి వచ్చునా యనుచు నెంచుచు నుండెను దండ్రీయింటిలోన్. ౨౬౦౪

క. హరియును నాయనువున ని-ర్జరవరునంశమునఁ బుట్టె జగతిని గుంతీ
తరుణికి; సోదరయుతుండై -కరినగరమునన్ వసించె గౌతుక మొప్పన్. ౨౬౦౫

చ. అతిబలవంతులైన తన యన్నలుఁ దమ్ములుఁ బ్రేమఁ జూడ నీ
క్షీతిఁ దగి యర్జునాహ్వయముఁ జెంది సమస్తకళాప్రపూర్ణుండై
యతిశయబుద్ధిశాలి యయి యాచ్యులు మెచ్చుఁ బఠించి శాస్త్రసం
తతులను మేటియై వెలసెఁ దా విలువిద్య గడించి నేర్పునన్. ౨౬౦౬

సీ. అద్దను సోదరు లమిత బలాశ్వులై యెసఁగుచు నుండ్రు; ముసేంద్ర! వాకు
భీమపరాక్రముల్ ప్రియసత్యవచనులు భర్తృపుత్రాదులు భర్తృవరతు
లనందగి పాండురాజాగ్రణిని బుత్తులై కడు విఖ్యాతి యాపనమున
నలరారుచుండిరి యఖలరాజ్యంబు నా కర్పింపఁ గోరిన గతి యపుడు;

తే. ధార్తరాష్ట్రులు బలయుతుల్ ధార్మ్యమునను

బాండవులతోడఁ బగఁబూని పటుతరమగు

యుక్తి రాజ్యంబు హరియింప నూహచేయు

చుండి రోమునినాయకా! యుద్ధతగతి.

౨౬౦౭

తే. శకునికర్ణులతోఁ గూడి సంతతంబు-తాను మర్యాదనండు మంతనముచేయుఁ

బాండవుల నెల్ల సమయింప వలనుమనినిఁ-బూనియత్సంతిముష్కరి బుద్ధియగుచు.

మ. దురితాత్ముం డవిసీతియుక్తుఁ డగు నాదుర్యోధనుం డీచ్చ స

చ్చరితశ్రేష్ఠులఁ బాండురాజసుతులం జంపంగ యత్నించి తా

గరళంబుం దినిపించె; సంతట ననేకక్రూరయత్నంబులఁ

జరిపించె; విఫలప్రయత్నంబగుచుఁ శాంతింపఁ గోనారదా!

౨౬౦౮

మ. సకలక్షత్రియవంశనాశనము నిచ్చల్ చేయ సంసిద్ధమై

వికలప్రక్రియ నున్న వాని మతిముక్ విశీంచి, శ్రీకృష్ణుఁ డో

పిక నక్రూరునిఁ బంపె; నందుఁ గల తద్వృత్తంబు సర్వంబుఁ దీ

ర్చి కడు నేర్పున రమ్యటంపు వడి సంత్రీతిం గ్రహింపఁడై.

౨౬౦౯

క. వరగుణుఁ డక్రూరుం డ-త్తురుణముననె కృష్ణునాజ్ఞఁ దలఁదాలించి, యా

కరినగరంబునకుం జని-పరికించెను ధార్తరాష్ట్రవైఖరి నెల్లఁ.

౨౬౧౦

క. అంతట ధృతరాష్ట్రునితో-సంతయుఁ డెలుపంగఁగోరి యాదృతిని దదీ

యాంతికమునకుం జని ధీ-మంతుం డిట్లనుచుఁ బలికె మాన్యత దోషఁ.

సీ. “ఓమహారాజ! నిత్యోదయసుగుణవిచిత్రవీర్యాత్మజ! చిత్తగింపు;

సియాత్మజులఁ బాండునృపతిసందనులపై ద్వేషంబు వారింపఁ డెలుపవయ్య!

న్నేహంబుఁ బెంపొంద నియతి యత్నింపుము; పాండవులకుఁ దండ్రీ బాల్యముననె

గతియింపఁచె; వారికి గతి నీవె కావున వారలఁ బుత్తులవైఖరిఁ గని

అ. పోషణంబు చేయఁబూనుము; సియాత్మ-జులను బాండవులను జూడు భేద

బుద్ధి విడిచి, సమత పాలుపొందఁగా ననా-ఘలగు బాండుపుత్తులకును బ్రీతి.

క. పరమప్రీతిని రాజ్యేంద్రియం దగ ననుభవింపఁ దిపురుము రాజా!

సరి యెవ్వ రుండరు నీ-కరయంగ నీధరణియందు నైశ్వర్యమునఁ.” ౨౬౧౧

క. అనవుడు ధృతరాష్ట్రం డి-ట్లనె “సక్రూరా! వినాశనావహమగు వై
రసియతి నానుతులకుఁ గ-ల్గిన పాండవులందు నదియుఁ గీడని యెంత౯.

మ. మది నట్లయ్యును బుత్తవత్సలత సమ్మానింపఁగా నన్ను న
భస్మదయం బెప్పు మదీయనందనులపై యొప్పారఁగా వారిఁ గాం
చెద సక్రూర! ప్రియంబుతోడుతనె నాచిత్తంబున౯ వీడ నె
య్యదనం గోర నిఁకేమి చేయఁగొనో యార్యా! స్వభావం బిదా.”

క. నావుడు సక్రూరుడు త-ద్భావంబును దెలిసి నారదా! శ్రీకృష్ణు
సేవించి వృత్తమంతయుఁ-దా వివరించె గడుభక్తి దళుకొత్తంగ౯. ౨౬౧౭

సీ. అక్రూరు మాటల నాదృతి నాలించి పద్మపత్రాయతభవ్యనయనుఁ
డయిన కృష్ణుండు దా నాలోచన మొనర్చె; “స్థిరముగ నిఁకఁ గురుక్షేత్రమందు
క్షత్రియసమితికి సమరంబు గలిగెడు సౌబలుం డయినట్టి శకునియు, మఱి
దుష్టచిత్తుండగు దుర్యోధనుఁడు మున్ను గాఁగల్గువారల కారణమున
తే. సధికమగు వైరమున”నంచు; నంత దివ్య-మయి విభాతృవినిర్మిత మయి వెలుంగు
ద్వారకాపురి జేరె యాదవులతోడఁ-దమి నివాసార్హమని యెంచి తాపసేంద్ర!

రుక్మిణీ వివాహయత్నము

డి. అంత విదర్భరాజు తన యాత్మజగాఁ బరదేవియంశచే
నెంతయుఁ బుట్టినట్టి పరమేశ్వరి రుక్మిణి పెండ్లికై మహీ
కాంతుల నెల్లరం బిలిచె, గౌరవ మొప్ప స్వయంవరంబు ను
స్వాంతముతో నొనర్పఁగను భావమునందున నెంచి నారదా! ౨౬౧౯

క. నానాదేశసివాసులు-క్షౌణాభకుమారు లింపుమై వచ్చిరి ని
త్యానూనవైభవంబున-నానగరికి భీష్మకునకు నాదృతి వెలయ౯. ౨౬౨౦

తే. భీష్మకసుతుండు రుక్మి దుర్వృత్తియుతుండు
గలఁడు; సోదరి రుక్మిణీలనఁ జైద్యుఁ
డయిన శిశుపాలున కొసంగ నాత్మఁ దలఁచి
యుత్సకుండయి మఱియుఁ దా నుద్ధతుండయి. ౨౬౨౧

తే. పితరుల ననాదరముచేసి పిలువఁడయ్యె-గృష్ణుపై వైరమును గొని ప్రీతిఁ దత్స్వ
యంవరంబున కతిదృష్టుండగుచు మాని-వర్య! విన మంత జరగిన వార్త యెల్ల.

మ. బలవంతుండగు చైద్యుఁ డంతయును దా భావించి రుక్మిక్రియా
దుల నారుక్మిణిఁ బెండ్లియాడఁదగురీతుల మానసంబందు ని
స్తులసేనాయుతుండై విదర్భపురికి దోర్నియ్య ముప్పొంగఁ బె
పలర౯ దివ్యసువేషభూషితతనండ్లై వచ్చె మానీశ్వరా! ౨౬౨౩

చ. మునివరుడైన నారదుఁ డమోఘవచస్కుఁడు ద్వారకాపురీ
శుని ఘనుఁ గృష్ణమూర్తిఁ గని శోభనగాత్రికి పీష్టపుష్టికి
వనరుహపత్రనేత్రకు వివాహము మిక్కుటమైన వైభవం
బున జరుగంగ నున్నదని మోదము మీఱఁగఁ దెల్పఁ దావకీ! ౨౬౨౪

సీ. వివిధంబులయినట్టి భేరీమృదంగపణవదుండుభీష్మముఖవరవాద్య
ములతోడ భీష్మకభూపతిపురమున సమితోత్సవంబుల నలరు దుక్కి
ణీస్వయంవర మని నెమ్మది నెఱిగి వారదముఖంబున చంతఁ బ్రమదమునను
శ్రీకృష్ణదేవుండు శీఘ్రంబుగా దివ్యరథముపై వెక్కిరి, తద్రాజధాని

తే. కొగిఁ బ్రయాణంబు గావించె నుత్సాహజయి;

యంతఁ దత్పురమును జేరనదిగి, గగన

మార్గమున నిల్చి యచ్చట తృప్తిపనుత

తతిని గని యందుఁగల్గు సందడి నెఱింగి.

౨౬౨౫

శ్రీకృష్ణుండు దుక్కిణిం గొనిపోవుట

చ. అతిరుచిరంబులై వెలయునట్టి విభూషణఁ దాల్చి, రమ్యవే
షతఁ దనరారుచున్న నృపసంతతులం గని నవ్వి, చాదకిం
జితవరనూపురాంచిత, విశేషవిభూషితఁ, బద్మనేత్ర, న
ద్యుతగుణరూప దుక్కిణిని మోదమునం బొడఁగాంచె నారదా! ౨౬౨౬

సీ. ఆదరంబున సుందరాంగులవెంట దుర్గాంబ నర్చింపఁగా నెరుగుదాని,
నేకాంతమునఁ గృష్ణు నెలమితో ధ్యానించు చాత్మను మఱచుచు నలరుదాని,
మందయానంబుచే నందంబుగుల్కు హంసావళి నిరసించునట్టిదాని,
శ్రీకృష్ణుఁ డెప్పుడు చేరు నిచ్చటి కని యనిశంబు వాంఛించునట్టిదాని

తే. దుక్కిణిగ గాంచి యెల్ల పౌరులుఁ గలంగఁ-గృష్ణదేవుండు మనమున హృష్టుండగుచుఁ
జెలఁగుచును జేరి రథముపైఁ జేర్చి నెల్ల-వారు చేయంగ హాహారవంబు లపుడు.

మ. మది సంతోభముఁ జెందఁ గ్రుద్ధులగుచుఁ తృనాథు లాకృష్ణు ను
నృదులై దివ్యశితాస్త్రపాణులయి యుద్యద్బాహువీర్యప్రభా
భ్యుదయం బేర్పడఁ జుట్టుముట్టికొనఁగా, నూహించి, శ్రీకృష్ణుఁ డ
య్యదనఁ వారలఁ గాంచి భీతిలక రోహవిష్టుడై పెంపునఁ.

౨౬౨౭

చ. వడి శిశుపాలముఖ్యుల నవారితుండై యట నిల్వరించి, యు
ష్పదె మొగిఁ దచ్చరాదులను భూమినిఁ ద్రెళ్లఁగ నేసి, సిగ్గునఁ
మెడలను వంచి వాడు పుడమిం గనున ట్లొనరించి, యంతఁ దాఁ
బడఁతుకఁ గొంచు నాత్మపురవర్యముఁ జేరె మహేంద్రహాద్వునఁ.

౨౬౨౮

తే. ఈవిధంబున శ్రీకృష్ణుఁ డెలమి శంభు-సంశయ బుట్టిన సప్తకన్యకల జాంబ
వతి మొదలుగాఁ జెలంగెడివారిఁ బెండ్లి-యాడె వైభవయుక్తుడై యతిముదమున.

ఉ. ఎంతయు వేడ్కఁ గృష్ణుఁడు మహీతిలకంబగు ద్వారకాపురిఁ
సంతసమొప్పుఁ బెండ్లియయి చానలఁ బల్కుర నిట్లు తృప్తుడై
స్వాంతమునందు సంతతము వారలఁ గూడి వసించె నారదా!
వీంతలువీంతలై చెలఁగు విశ్రుతలీలల నోలలాడుచున్. ౨౬౩౦

చ. సమరములందు వీరులగు శాత్రవసంతతులం జయించి, దు
ర్దముల నడంచి, ద్వారకను దాఁ బ్రియమొప్పుఁగఁ జేరి, గోపికా
సమితిని బత్సులన్ సతము సంతసమందఁగఁ గూడి, క్రీడలన్
సుమధురరీతి సల్పుచు విశుద్ధతనం డయి యుండె నారదా! ౨౬౩౧

సీ. ఆద్వారకాపురియందు రాక్షేంద్రత్వమంది సంసారియై యనవరతము
పుత్ర పౌత్రాదిసమూహంబుతోఁ గూడి వృష్ణివంశ్యులతోడ విపులసమ్మ
దంబునఁ జెన్నొంది భ్యానింపఁగా సురల్ వసియించెఁ గృష్ణుండు వైభవమునఁ
బెండిలియయ్యెను బెక్కుర భార్యల; వారలయందు నపారకరుణ

తే. వేలకొలదిగఁ బుత్రుల వితతమతులఁ-బడసె; రణదుర్జయుండగు భౌముఁ జంపి
సుందరాంగుల నత్యంతసుగుణమణుల-వేలకొలదిగఁ గన్యలఁ బెండ్లియాడె.

ధర్మజ రాజసూయము

తే. ఇవిధంబున నుండఁగా నిభపురమునఁ-బాండవులు దుర్జయంబయి పరఁగు శస్త్ర
విద్య సంపూర్ణముగ నేర్చి పిలువనంపి-రాదిదేవుని శ్రీకృష్ణు నతిప్రియమున.

సీ. సమరంబు నొసరింప స్వాంతంబులం బెంచి యోజింపఁ దను బిల్చి దుత్సుకులయి
యని యెంచి శ్రీకృష్ణుఁ డాక్షణంబునఁ గరిపురమున కరిగి సంబరముమీఱ,
ధర్మరాజును గాంచి తగురీతి మన్నించి రాజసూయమహాధ్వరంబుఁ జేయు
టను విని యుపదేశ మొనరించె, రాజవంశ్యుల నాశనంబును దలఁచి; కార

తే. వులకు ద్వేషంబుఁ బెంపఁగా నలఘురీతిఁ-దగు నటంచును యోజించి తానె యజ్ఞ
మునకు నధ్యక్షుడై క్రతువును నొనర్పఁ-బూనెను యుధిష్ఠిరునిచే ననూనభక్తి.

ఆ. దిగ్విజయము చేయ దృఢపరాక్రమవంతు-లయిన భీమసేనుఁ డాదిగల్లు
నైన్యయుతులఁ బంపె షట్త్రియసందోహ-ములను గెల్చి విత్తముల గ్రహింప.

చ. మనములఁ గృష్ణునాజ్ఞ ననుమానముఁ బూనక తాల్చి యప్పు డే
పునఁ జని భీమసేనముఖభూరిబలాఘ్నులు దిక్కులెల్ల నొ
య్యనఁ జరియించి, రాజుల ననర్గళరీతిని గెల్చి, దర్పవం
తు నమితవీర్య మాగధుని దోర్బలుఁ దత్పురిఁ జూచి దుద్ధతున్. ౨౬౩౨

సీ. మునినాథ! మాగఘం కనుపమబలశాలి భూపతులను గల్గి భూరిశక్తి
దన పురంబునఁ జేర్చి యెనలేక భాసిల్లు ; నట్టి జరాసంధు యనుకలవిభుఁ
డయిన శ్రీకృష్ణుండు భయమించుకయు లేక యుద్ధరంగమున సముద్యోతించును,
భీముని మున్నిడి సేమబలంబున తూలంబు నైచి నిష్ఠురతఁ బుడమి.

ఆ. బడెడునట్లొనర్చె బరమాద్యుతక్రిమా-దక్షుఁ; కనికనిష్ఠ ధర్మరాజు
పిలువఁబంపి రాజవీరులఁ గ్రతురాజ-మయిన రాజసూయ మాచరించె. ౨౬౩౫

తే. రాజసూయంబునందు ధర్మజుండు తమ్ముఁడైన సహదేవు ముద్దిమదగ్రగణ్యు
నధ్వరాహూతమగు సదస్యాత్మచంబు-సలుప నుత్తిష్ఠ గావించె సంయమిండ్ర!

చ. నరపతులెల్లఁ జూడఁగ ననంతగుణాఘ్ననిఁ గృష్ణ భక్తిసం
భరితనుచిత్తుండై సలిపెఁ బ్రాజ్ఞులు మాచులు నమ్మతింప సం
బరమున నగ్రపూజనము పారితోషముఖ్యులు చెచ్చుచుండఁగాఁ
బరమముసిండ్ర! యంత శిశుపాలుఁడు గాంచి తిదర్హకృత్యముకొ. ౨౬౪౦

చ. పటుతరకోపయుక్తుడయి పల్కెను ధర్మజుఁ గృష్ణ యజ్ఞముకొ
గుటిలత నిందచేసి, బుధకోటి కనుంగొన దుష్టవృత్తియై
చటులతరప్రచారిమును జల్చుఁగ, భూమికి భారభూతు ను
దృఢుఁ దలందునైఁ గృష్ణుండు సభకొ నృపులెల్లరుఁ జూచుచుండఁగొ. ౨౬౪౧

సీ. ఆయజ్ఞవైభవం బంతయుఁ గనుంగొని యత్యంతదుష్టాత్ముడయిన ధార్త
రాష్ట్రుండు మఱియుఁ గ్రూరస్వాంతుండగు కర్ణుఁ డాత్మల నతితప్పు లయిరి మాని!
కుటిలప్రవృత్తు శకుని సౌబలుని మేనమామను గనుంగొని మంతనంబు
సలిపి యత్యధిక తేజస్సుండు ధర్మరాజును జేరి పరామెత్తి జూదమాడె;

తే. రాజరాజు దుర్యోధనప్రభుండు కపట-ముగ జయించె యుధిష్ఠిరు భూరిరాజ్య
మెల్ల, నెల్లరుఁ గనుచుండ నెసఁగి డావ్య-మునను నవినయశీలుండై మునివరేణ్య!

తే. తాను జేసిన శపథంబుఁ బూని, ధర్మ-రాజు రాజ్యంబు సర్వంబు క్రమముతోడ
నిచ్చె దుర్యోధనునకు; దుష్టేచ్ఛ మీఱు-వాఁడు తృప్తిని గనక యవారితుండయి.

ధర్మజుండు జూదమాడి యాడుట

తే. మరల జూదంబు నాడ ధర్మజుని బిలిచె; -నమ్మహారాజు ధర్మాత్ముఁ డగుటకతన
ధర్మమునుదాటఁగా నోడి ధర్మబుద్ధి-సమ్మతించెను ద్యూతంబు సంయమిండ్ర!

తే. ధార్తరాష్ట్రుండు మరల జూదంబు నాడు-నపుడు మళ్ళీలుండయి సమయంబు చేసె;
దారుణంబయి యెసఁగునద్రాని వినుము; -తెలుపుచున్నాఁడ నారదా! దివ్యహాని!

క. “ఓడినవాఁ డొగిఁ బండ్రిం-డేడులు పని నుంపి, యొక్కయేడు నగరిలో
జూడయెఱుంగంగ రానట-లొడక వసియింపవలయు నురునియమమునకొ.”

మ. సమయం బీక్రియఁ జేసి, జూదమును నుత్సాహంబుతో నాడ ను
ద్యమ మొప్పంగ యుధిష్ఠిరుండు మునివర్యా! యోడె దా ధార్తరా
ష్ట్రమహీనాథున; కంత నా కుమతి ధర్మద్రోహి యుబ్బొంగి యా
సమయంబందు యుధిష్ఠిరప్రియసత్వి సభ్యు ల్విఘోకింపఁగన్. ౨౬౪౭

తే. దూత్యసభకు రప్పించి సముద్ధతుండయి-భగవతిని ద్రావదిని గెల్చి పరిభవంబు
చేసె మదిలోనఁ గనక దుశ్శీలుఁ డంత-నాసుయోధనుండలరి యోయార్యవినుత!

చ. అనిమిష వాహినీశనయుఁ డాదిగ నెల్లరుఁ గ్రూరకార్యముం
గనుఁగొని నిశ్చయించి యెదఁ గంటకుఁ డీకురురాజనందనుం
డెనయఁగ ఊత్రియాన్వయుల కెల్లను నాశనకారి యానటం
చును, మునివర్య! యీఖలుని చొప్పున కద్భుతమందు చొక్కటన్. ౨౬౪౮

తే. అంతఁ బాండవదేవియైనట్టి ద్రావ-దిని మరలఁ బాండవుల కిచ్చి దృష్టు దుష్ట
చిత్తు దుర్యోధనుని దుష్ప్రవృత్తుఁ దిట్టి-రాయతవ్రతులైన భీష్మాదు లార్య!

చ. మునివర! పాండునందనులు భూమిపతిత్వముఁ బాసి, భ్రష్టులై,
మును పొనరించినట్టి వ్రతమున్ బరిపూర్తియొనర్పఁ గాననం
బున వసియింప బంధుగణముల్ దమవెంటను రాఁగ నేగి బ
ల్వినయము మీఱఁగా సమయవీక్షణతత్పరు లౌదు రాత్మలన్. ౨౬౪౯

ఉ. ద్వారకలోనఁ గృష్ణుండు నివాసమొనర్చెను భావమందు భూ
భారము మాన్పఁగా నిదియె పద్ధతి చక్కని దంచు నెంచి, యీ
కారణ మున్నతం బగుటఁ గన్గొని యాశ్రితరక్షణక్రియన్
నారదహానిచంద్రమ! యనంతమహామహిమాధ్యుఁ డెంతయున్. ౨౬౫౦

ఏఁబదియావ అధ్యాయము

పాండవుల యరణ్యవాసము

సీ. కపటజూదంబునఁ గౌరవపాళిచే రాజ్యంబు గోల్పోయి పూజ్యమతులు
పాండుతనూజులు వనములఁ దీరుగుచుఁ జాలకాలంబును జరపి రంత;
నెచ్చోట మున్ను దా నీశ్వరుం డఖిలదేవాధిదైవతసమూహంబు గొలువఁ
దప మాచరించెఁ బ్రత్యక్షుఁడలం బిచ్చు భగవతిం గూరిచి పరమనిష్ఠ,

తే. యోనిశీతమునం దుండు యోగమూర్తి-యెచట నెచ్చోటు పాండవు లెలమిఁ జేరఁ
బరమభక్తిని గామాఖ్యి వఱలు లోక-జననిఁ గాంచంగ వచ్చిరి సంభ్రమమున.

చ. సుకుచిరధర్మతత్పరులు సూన్యతు లాపరదేవిభక్తిసం
భరితమనస్కులై విశదభద్రవిధాయిని నాగమోక్షమా

సురణిని బూజచేసి మది సల్పిరి ప్రార్థన “మంబ! రాజ్యముగ
వరముగ నిమ్ము మాకు సురవంద్య!” యటంచును నిశ్చేతాత్మలై. ౨౬౫౪

చ. విను మునినాథ! పాండవులు వేడిరి దేవిని “తల్లి! సంగరం
బున నతిదాదణాత్మలయి పొల్పు విరోధుల దుష్టభావులగ
వినయవిదూరులగ నచివబృందసమేతముగాఁగఁ జంపఁగా
ననితరవీరలభ్యమయినట్టి బలంబు నొసంగు” మం చెడక. ౨౬౫౫

ఆ. పరమభక్తితోడఁబ్రార్థించు నమ్మహాత్ములకుఁ జాండవులకు నాదిశక్తి
పరమకరుణ నపుడు ప్రత్యక్షమై యిట్లుపలుకఁదొడఁగె మధురభాషణముల.

చ. “కురుకులకీర్తివర్ధన! యకుంతవైభవ! ధర్మపుత్ర! బం
ధురసుగుణాభివందిత! విచూత్నమహాదయ! దుర్మదాంధులై
పరఁగెడు ధార్తరాష్ట్రుల నవారితరీతిని జంపి యెల్లరగ
దిరముగ రాజ్యమేలుదు వుదీర్ణత గెల్పి ప్రతిజ్ఞ నెంతయుక. ౨౬౫౬

మ. ధృతరాష్ట్రాత్మజులగ దురాత్ములను వోర్వీర్యాశ్రులగ సంగర
క్షీతి వీరుల్ భవదీయసోదరు లొగిగ జెండాడి తత్సైన్యసం
తతితోడక భువిఁ గూల్చుఁగాఁగలరు; దత్సాహాయ్యముంగోరి పు
ట్టితిఁ బుయాపున దేవకీసతికి నాశేపం గనంజేయుచుక. ౨౬౫౭

తే. సురలు లోకహితార్థమై స్తుతులుచేయ
నవతరించితి; హరియు నీయనుజుఁ డగుచుఁ
బుట్టె నర్జునుఁ డనఁగ నీ భూమిభార
మణఁపఁగా నెంచి భక్తి నా యాజ్ఞఁ బూని. ౨౬౫౮

సీ. కృష్ణరూపంబునఁ గీర్తింపఁబడుచున్నయేను సాహాయ్యంబు నిధరీతిఁ
జేయంగ నర్జునుఁ జేరిచి ముందు భీష్మద్రోణముఖ్యుల క్షత్రియగణ
వీరుల, నితరులౌ వివిధ దేశాధీశులను గురుజాంగలులను వధింపఁ
గలదాన; మఱియు నిస్తుల పరాక్రముఁడగు వాయునందనుఁడు నీభ్రాత భీముఁ
తే. డడరి ధృతరాష్ట్రసూనుల నందఱను ర-ణాంగణంబునఁ జంపు నోయార్య! నీదు
తమ్ము లితరులు వసుమతీధవుల వేల-కోలఁది భూభారకుల వనిఁ గూల్చుఁగలరు.

ఉ. భారతయుద్ధమందు జనపాలకులౌ ధరణీసులెల్ల దో
స్సార మడంగి దూపఱఁ బ్రశస్తతమంబగు రాజ్య మెంతయుక
గోరికమీఱఁ బొందుదువు; కూడదు సందియ మాత్ర నీకు; వి
స్తారకృతీ! మదీయకృప ధన్యుడ వౌదువు పేర్చి నీక్రియక.” ౨౬౬౦

తే. వినుము నారద! భగవతీఘనకృప వర-మును యుధిష్ఠిరుఁ డీవిధంబున గ్రహించి
కడుఁ బ్రసన్నాత్ముఁడై భక్తికలితుఁ డగుచు-సకలజనయిత్రి నీరీతి సంస్తుతించె.

దేవీస్తుతి

తే. “బ్రహ్మరూపిణి! పరమేశి! భద్ర! వరద!-వందనము నీకుఁ జేసెదఁ బరమభక్తి;
వరసురాసురలోకై కవంద్య! భువన-జనని! కామేశ్వరీ! నమస్తుతి యొనర్తు.

తే. బ్రహ్మమొదలగు నిర్జరపతులు నీదు-మహిమ నెఱుంగఁగఁజాలరు నూన్యచరిత!
దయఁ బ్రసన్నపు గమ్ము సంతతము లోక-జనని కామేశ్వరీ! నమస్తుతి యొనర్తు.

తే. నీ వనాది పరమపునా నెగడుచుందు;-వీవె విద్యవు; దేహుల విసరమునకు
దేహధారిణి వగుదువు దేవి! లోక-జనని! కామేశ్వరీ! నమస్తుతి యొనర్తు.

తే. సర్వభూతంబులకును బీజమగు దీవె;-యీవె బుద్ధివి; చేతన వీవె; ధృతివి
నీవె; చక్కని యెఱుకపు నిద్ర వీవె-జనని! కామేశ్వరీ! నమస్తుతి యొనర్తు.

తే. నిన్ను బూజించి పరమాత్మ నిత్యుఁడౌ మ
హేశ్వరుఁడు కృతకృత్యుఁడై యెసఁగినట్లు
తలఁచుచుండును మదిని సంతతము భువన
జనని! కామేశ్వరీ! నమస్తుతి యొనర్తు.

౨౬౬౭

తే. దుష్టచరితుల వృత్తిని దొలఁగఁ, బాప-పుణ్యముల ఫల మియ్యఁగా, భువననిచయ
తాపము లణంప దక్షువై తనరు నీకు-జనని! కామేశ్వరీ! నమస్తుతి యొనర్తు.

తే. సకలలోకంబులను సృష్టినటువఁ బెంప-నణంపఁగా దేవి! నీవెయై యలరుచుందు,
కాళికాదేవి! తల్లీ! కరాళవదన!-జనని! కామేశ్వరీ! నమస్తుతి యొనర్తు. ౨౬౬౮

తే. సుప్రసన్నాననాంభోజశోభితా! ప్ర-పన్నకష్టనివారిణీ! పరమ! పూర్ణ!
కరుణఁ జూడుము నన్ను లోకనిచయైక-జనని! కామేశ్వరీ! నమస్తుతి యొనర్తు.

తే. ఎవరు ని న్నాశ్రయింతురో యెసఁగి వార-తెల్ల లోకంబులకు నాశ్రయింపఁదగిన
వార లగుదురు త్రిభువనవంద్య! లోక-జనని! కామేశ్వరీ! నమస్తుతి యొనర్తు.

తే. ప్రకృతి! పరిపూర్ణ! సర్వప్రపంచసృష్టి-కర్త! శ్రద్ధాస్వరూపిణి! ఘనతరాచ్చ
దివ్యవిజ్ఞానరూపిణీ! దేవి! భువన-జనని! కామేశ్వరీ! నమస్తుతి యొనర్తు.”

చ. అతిశయభక్తి సీక్రియఁ బరాంబిక నెమ్మదిలోన నిల్చి సం
స్తుతు లొనఁపింప ధర్మగుణశోభితుఁడై తగు ధర్మపుత్రుఁ, డా
దృఢిఁ బు దేవి యిట్లనియెఁ బ్రీతి చెలంగఁ బ్రసన్నయై “మహీ-
పతి! తమిఁ గోరుమా వరము భావమునం దెదియైన నిచ్చెదన్.”

౨౬౭౩

చ. అనవుడు ధర్మసూనుఁడు మహాత్మరత్న ప్రియతాత్మఁ జౌచు దే
విని గొనియాడి యిట్లనియె: “విశ్వవిధాయని! త్వత్కృపా వసం
బున నతిదుఃఖిదంబయిన భూరినివాసముఁ జేసినార మొ
య్యన మును జేసినట్టి సమయంబును దీర్పఁగ ద్వాదశాబ్దముల్. ౨౬౭౪

చ. మును జూదం బొనరించునాఁడు సమయంబుం జేసిన శ్రేణు ప
త్తనమం దెవ్వ రెఱుంగన ట్లిక జగద్ధాత్రీ! వసింపంగనా;
జననీ! యియ్యది దుష్కరం, బధికకృచ్ఛ్రం, బాత్తిసంధాయకం
బు నగున్; దీనిఁ దరింపఁజూడుము కృపాపూర్ణాక్షిణా! ప్రీతితోన్.” ౨౬౭౫

చ. వినయము మీఱి ధర్మజుఁడు వేడఁగ నీక్రియ దేవి యాదృశిక్
గని “గుణధుర్య! ధర్మసుత! గాదిలితమ్ములు ద్రావసినితం
బినియును వెంటరాఁ గదలి వేగమ మత్స్యమహీశు పత్తనం
బున నివసించు; డెంతయును బూర్ణతఁ దీటును మీ ప్రతిజ్ఞ యున్. ౨౬౭౬

ఆ. సందియంబు వలదు సద్గుణమనీ! ధర్మ-రాజ! మీప్రజ్ఞ తేజమెసఁగఁ
దీటు; మరల సకలదేశాధిపత్యంబు-పొందఁగలదు నాదు భూరికరుణ.” ౨౬౭౭

పాండవుల యజ్ఞాతవాసము

ఉ. ఆదర మొప్పఁ బల్కి యిటు లప్పు తిరోహిత యయ్యె నారదా!
మోదము మీఱి ధర్మజుఁడు పూర్ణిఁ గనుంగొనుచుండ విస్మయా
పాదిని యై నభంబునఁ బ్రభన్ మిటుమిట్లుగొనంగఁ జేసి, యం
భోదమునన్ దట్టిల్లతను బోలుచు నావరదేవి; యంతటన్. ౨౬౭౮

సీ. సకలార్థసంవేది చతురమనీషి ధర్మవిదుత్తముండు ధర్మసుతఁ డెలమిఁ
దమ్ములనెల్లరఁ దాఁ బిల్చి యేకాంతమునను యోజనచేసెఁ బూర్ణి నెద్ది
యజ్ఞాతవాసంబు సర్వ రీతిని జేయ ననువగు ననుచు నయ్యవసరమున
నిశ్చయంబు నొనర్చి నియతితోఁ దమతోడ నున్నట్టి యితరుల నుచితగతిని
తే. వీడుకొని, గుప్తహృత్తులై వెడలి మత్స్య-రాజరాజధానియగు విరాటనగర
మునకుఁ, దత్పురపరిసరమునను జేరి;-రంత వినవయ్య! నారదా! యమరహాని!

తే. ధనువులను మౌఝులను దీసి యనుపమాస్త్ర
శస్త్రనిచయంబులను మోపు చతురరీతిఁ
గట్టి యటనున్న యొక జమ్మిచెట్టుపైనఁ
బెట్టి గట్టిగ బంధించి వెడలిరి ముని! ౨౬౮౦

తే. అంత ధర్మాత్మజుఁడు దేవి నాత్మఁ దలఁచి
పందనముల నొనర్చి సువర్ణచిత్ర

తాక్షములఁ గొని వేగ మత్స్యపతియెడుటఁ
జేరె ద్విజరూపమునఁ బెంపు చెలఁగుచుండ.

౨౬౮౧

క. రాజవిభవు ధర్మజు నతి-తేజోయుతుఁ గొలువునకును ధృతివచ్చిన వి
భ్రాజితశరీరు మత్స్యధ-రాజుని బ్రియంబుతో నరసి యిట్లనియెన్.

౨౬౮౨

క. “సీవెవ్వఁడ? వియ్యెడకును-సీవిధి రాఁ గత మదేది? యెటనుండి? మదిన్
భావింప నకలధరణికిఁ-జూవె ప్రభుఁడ వనఁగఁ దగుదు సురుచిరమహిమన్.”

చ. అనవుడు ధర్మజుం డనియె “నార్య! ధరాధిపతీ! ద్విజుండ నౌ
దును; శరణంబుఁ గోరితిని; ద్యూతమునందున నేర్పుఁజూపెదన్;
మునుపు యుధిష్ఠిరుండు నను బోషణచేసె; సమ స్తనంపదల్
చ నెను వినష్టమై; కరుణ స్వాంతమునందుఁ దలంపఁగావలెన్.”

౨౬౮౩

చ. అని వినయంబునం బలుకు నామహానీయుని ప్రార్థనంబుఁ గై
కొని, దయ మత్స్యరాజు తన కొల్వున నెమ్మది నుంచి, రక్షణం
బును నొనరించె నాదృతిని మోదముఁ గూర్చుచు; రాట్సభాంతరం
బున నొకఁడైన ధర్మసుతుఁ బోల్చి కనుంగొనరైరి నారదా!

౨౬౮౪

క. పరదేవీవరమహిమూ-భరణుండగు ధర్మరాజువైఖరి నేరున్
బరికింపఁజాల కుండిరి-వరముని! యజ్ఞతవాసవత్సరమందున్.

౨౬౮౫

సీ. ఈవిధంబున భీముఁ డావిరాటునిచేతఁ బాకశాలాధ్యక్షపదవి నొందె;
నర్జునుండు విరాటుననుమతి స్త్రీరూపమునఁ గన్యలకు నృత్యమునుగఱుపఁగ
నియమితుఁ డయ్యెను నృత్యశాలను; మనోహరరూపయగు ద్రుపదాత్మజాత
సైరంధ్రియన రాజసతి సుధేష్ఠాదేవిసన్నిధి సేవలు నలుపుచుండె;

తే. బలియైరైన మాద్రీసుతుల్ వరుస మత్స్య-రాజుచేత నియుక్తులై వాజిశాల
యందు గోశాలయందు నధ్యక్షులగుచు-సేవచేయుచు నుండిరి దేవమాని!

తే. అవ్వెరాటుని పురి నున్నయట్టి పాండ-పులను నట నెవ్వఁడేనియుఁ దెలియఁజాలఁ
డయ్యెను ద్రయోదశాబ్దంబునందునఁ బర-దేవిదివ్యప్రసాదంబుచే వరముని!

క. ఈవిధమున మత్స్యపతిన్-సేవించుచుఁ బాండుసుతులు సిరగతి నుండం
గా వడిఁ బదునొకఁడవ నెల-భూవిభు సతియగు సుధేష్ఠ పూనికఁ బెనుపన్.

కీచకవధ

క. మది నూటలతో నుండిన-ముదితను సైరంధ్రి గాంచె ముదమున రాజ్ఞీ
సదనమునఁ దదనుజుఁడు బల-మదము గలుగు కీచకుండు మమతాయుతుఁడై.

తే. వృద్ధరాజైన మత్స్యభూవిభున కెపుడు
రాజ్యసంరక్షకుండయి పూజ్యుతఁ గను ;

వాని మతము నుల్లంఘించి పూనఁ జెడియు

నైనఁ గార్యంబుఁ జేయ నయ్యవనివిభుఁడు.

౨౬౯౦

తే. దివ్యలక్షణయై కడుఁ దేజరిల్లు-నంగముల వెల్లు సైరంధ్రి చరసి వాఁడు
సోదరి సుధేష్ణకడఁ జేరి మోదముఁను-బల్కె సీతీతి నారదా! పరమనూచి!

సీ. “కమనీయరూపంబు గడు నొప్పు మీఱ సర్వార్థగుండరియయి వఱలా నిద్రి
యమ్మహేంద్రుని సతి యగు శచీదేవియా? యాదివిష్ణువ్రసత్నియయిన లక్ష్మి
యగునా? సహోదరీ! యాదృశిఁ దెల్పువే; యిట్టి సర్వార్థశోభేష్ణ సెందుఁ
జూచియెఱుంగను; సుందరీవిషయంబు విస్తృతంబుగ నాకు విశదపఱపు”

తే. మనుడు “సోదర! సైరంధ్రి యనఁబడు నిది-నచ్చె నెటనుండుయో; సర్వవసుమతీశుఁ
డైన యాధర్మరాజశుద్ధాంతసీమ-కేను జేసినదాన నం చెఱుకపఱచె.” ౨౬౯౩

ఉ. అంతటఁ గీచకఁ డనియె “నక్కరా! యాయువతీలలామ య

త్యంతముదంబున న్నను బ్రియంబునఁ జెందెడునట్లు చేయు; మొ

క్కింతయు నాలసింపవల; దిట్లొనరింపకయున్నఁ బోదు నే

నంతకు మందిరంబునకు నాశ దొరంగి, త్యజించి ప్రాణముల్.”

౨౬౯౪

క. ఈవిధమునఁ దమ్ముఁడు దు-ర్భావుండయి పలుక నపుడు భ్రాతను గని యా
దేవి సుధేష్ణ వచించెను-దేవరీ! వినుము; దానిఁ దెల్పెదఁ బ్రీతి. ౨౬౯౫

సీ. “సోదరా! వినుము దుర్వాదంబు చేయక నామాట నొక్కింత నయముమీఱ;
నత్యద్భుతంబగు నవ్యక్త మగునది బాగుగ యోజించి భావమందుఁ
దెలుపుము సీమదిఁ గల నిశ్చయంబును; శోచరింతు బ్రియము సేకను ముదమునఁ;
జారురూపిణియగు సైరంధ్రి మున్నిట వసీయింపఁ దలఁచి తా వచ్చి నన్నుఁ

తే. బ్రార్థనమొనర్పఁగా నేను వరతనురుచి-వెల్లు నాకాంతఁ జూచి “యోవిశదగాత్రి!
నన్ను మించిన రూపమునకా శతాధి-కతను వెలుఁగొందుచున్నావుగాన సీపు.

క. నను సేవింపందగ విట;-ననుమానము వలదు; నిశ్చయంబుగ; రా జె
య్యనువున నినుఁ గని నెమ్మది-మనఁజాలును; జెట్టఁబట్ట మానును సుదతీ!

క. ఏవిధముననై నను నిను-దా వలచును గాని విడువఁ దలఁపఁడు తరుణీ!
నీ విశదరూపమోహితుఁ-డై వశుఁడగు; యుష్మదాజ్ఞ యందే నిలుచుక.

క. నను దౌర్భాగ్యను దలఁపఁడు;-మనమున నాచెంతఁ జేర మానును; దస్వీ!
యననేమున్నది? యిట సీ-మనికీయె వల; దింకఁ బొమ్ము మానిని! యెటకేక.”

క. అని పత్కితి; నాసతియును-వినయంబునఁ బల్కె నన్ను వీక్షించి “త్యదీ
యనివాసమున నివాసం-బొనరించుతటిక వసింతుఁ బురుషుం దెవఁడుక. ౨౭౦౦

క. నను జూడకుండురీతిని-వనితామణి! వినుము; నాకుఁ బతులు గలరు మో
హనరూపవిక్రములు గనుఁ-గొనఁగా గంధర్వులైదుగురు గడు దక్షుల్.

క. నను రేయుంబవలును భయ-మును బొందక రక్షణంబుఁ బూనిక చేయం
గను నున్నవార; లన్యులు-ననుఁ జెనఁకఁగఁజాల రేపునక ధరణిపయిన్.

ఉ. దేవి! భయంబు నొందకుము; తృప్తి వహింపుము; నీదు సన్నిధిన్
సేవయొనర్ప నానతి యశేషదయం గరుణింపవమ్మ! న
ద్భావముతోడ నన్నుఁ బనిగొమ్ము; వసింపఁగ నిమ్ము!” నాఁగ నే
నావనితన్ స్వప్నేశమున నాదృతి నుంచితిఁ బెంపుచేయఁగన్. ౨౭౦౩

ఉ. ఇన్నివిధంబులన్ మదికి నెంతయు నెమ్మది నెంచి, పోషణం
బెన్నఁగఁ జేయుదానను, సుఖేచ్ఛఁ దలంచినదానఁ గావునక
మన్ననచేసి; నాదు సుఖమార్గవినాశనమున్ ఘటించు నా
యన్నులమిన్న నెట్లు గృహమందున నుంతును డెల్పు సోదరా! ౨౭౦౪

శా.నీ వీత త్వము నెంచ కయ్యువిద నెంతేప్రీతిఁ గామించి, దు
ర్భావం బొప్పఁగఁ బొందఁగోరినను నీప్రాణంబులం బాప న
ద్భావుల్ వేచియయుండ్రు తత్పతులు గంధర్వు; ల్నిజం బింతయున్;
బోవఁగాఁగల వింకఁ గాలుపురికిన్; బుద్ధిన్ విచారింపుమా.” ౨౭౦౫

ఉ. సోదరియా సుధేష్ఠ యిటు శుద్ధవచస్సులఁ డెల్పఁ, గీచకుం
డేదియు నెంచ కిట్టులనె నించుకయున్ భయమంద “కమ్మ! న
మ్మోదము మీఱ నిక్కమని బుద్ధిఁ దలంపుము; వారి నెల్లరన్
మేదినిఁ గూల్తు మద్బలసమృద్ధి నెఱుంగఁగ నోసహోదరీ! ౨౭౦౬

శా.అగంధర్వుల నెల్లఁ ద్రుంచెద మదీయాత్యంత బాహుబల
త్యాగంబున్ వడిఁ జూపి; సోదరి! దయన్ దన్వంగి సైరంద్రి ను
ద్యోగం బెంతయుఁజేసి, వాక్చతురిమన్ దూర్ణంబ నాశయ్యకున్
లోగం గూర్చుము; భీతి మాను మెద; మేలుం గల్గు; వే పంపుమా.” ౨౭౦౭

క. ఈవిధమునఁ గీచకుఁ డెద-భావింపక న్యాయసరణిఁ బలికెను సైరం
ప్రేవనితఁ బంపుమని దు-ర్భావమున సుధేష్ఠతోడఁ బరమముసింద్రా! ౨౭౦౮

క. అంత సుధేష్ఠ ప్రియంబునఁ-జెంతకు సైరంద్రిఁ బిలిచి చిఱునగ వొప్పన్
“గాంతామణి! కీచకుని ని-శాంతమునకుఁ బొమ్ము వేగ సంతోషమునన్.

చ. వరతను! కీచకుండు కను నై భవయుక్తుఁడు; రూపసంపదన్
నిరుపముఁడై వెలుంగు; మది నిన్నుఁ బ్రియంబునఁ గోరుచున్నవార;

డరయుము వాని వేడుకల నత్యధికంబగు ప్రీతితోడ; నం
బరమున వానిచెంగట శుభంబులఁ బొందు మనంశయంబుగఁ.” ౨౭౧౦

క. నా విని “సుధేష్ట! పూర్వం-బే వచియించితినిగాదె, యేపురుషునినే
భావమునఁ గోర నాపతు-లేవురఁ దక్కుంగ ననుచు నెంతయు వివర్తిక.

క. అతిపాపి మందబుద్ధి కు-మతి కీచకుఁ డెన్న న న్నమర్యాదఁ గనం
జతనం బొనర్పఁజాలఁడు;-సతి! నీ వెన్నంగఁదగుదు న్నాంతంబందుఁ.” ౨౭౧౨

మ. కనులం గానక దుర్మదాంధుఁ డగుచుఁ గామించి నక బొందఁగా
మనమం దెంచిన కీచకుం గలిసి సమ్మానార్హులౌ నాపతుల్
ఘనవీర్యాత్ములు దుస్సహాత్ములు లాగంధర్వు లొక్కుమృషీక
జనితామర్ష త మీఱఁ జంపుదు; పెదం జచ్చింపుమా యాదృతిక.” ౨౭౧౩

క. సై రంధ్రమాటల నివ్వని-నారీమణియౌ సుధేష్ట నయమునఁ దమ్ముం
జేరి వచించెను బ్రియమునఁ-“జేరదు సై రంధ్రి స్వేచ్ఛచే”నని మాసి! ౨౭౧౪

చ. అవినయుఁడైన కీచకుఁ డహంకృతి మీఱ సుధేష్టవాక్యముల్
చెవులను జొన్న, కంత ఖలచిత్తతఁ జూడక మంచిచెడ్డలక,
బ్రవిశదాత్మ ద్రావదిని బల్కిని బట్టఁగ లోన నెంచుచుక
మివులఁ బ్రయత్నము ల్పలిపె మృత్యుభయంబును వీడి నారదా! ౨౭౧౫

క. అ త్తటి సై రంధ్రయుఁ దన-చి త్తమునక భయము నొంది శ్రీదేవిని లో
కో త్తమ శుభప్రదక గడు-ద త్తమున శరణుఁజొచ్చి నన్నుతిచేసెక. ౨౭౧౬

ద్రావది మహాకాళిని నుతించుట

ఆ. “సకలలోకజనని! సర్వరక్షణపరా-యణ! జగత్ప్రపూజ్య! యాదిదుర్గ!
నిన్నుఁ గొల్చుదాన నిఖిలప్రపన్నదుః-ఖార్తినాశిని! ప్రియమునఁ గనుము. .

తే. దుష్టులను స్తంభనముచేయు దుర్గ! లోక
నాయిక! మహేశ్వరేశి! కాత్యాయని! నిఖి
లాత్మికా! విశ్వమోహిని! యాదిచిత్స్వ
రూపిణి! వందనము లొనర్తును బరాంబ! ౨౭౧౮

తే. నీవు మోహస్వరూపవు; నిర్మలతమ-మైన జ్ఞానస్వరూపిణి వగుదువు; నిను
భవభయంబునఁ దలఁచు సద్భక్తులు సక-లాపదలయందు ను త్తీర్ణు లగుదు రంబ!

తే. సతులకెల్లఁ బాతివ్రత్యవితతరూప-నై చెలంగుదు వో జగదంబ! సతము;
శంకరప్రాణనాయికా! చండభయము-నుండి నన్నుద్ధరింపు మఖండకరుణ.

తే. దీనజనముల కెప్పుడు దిక్కు నీవె;—యితర మెద్దియు లేదు; సర్వేశ్వరీ! మహార్తి ముగిసి; నీదుపాదాంబుజముల శరణుజొచ్చితి; రక్షణ సలుపవమ్మ!”

తే. ఇట్లు పాంచాలి నుతియింప నీశ్వరి, సక-లార్తినాశిని, దుర్గ తా నాత్మ మెచ్చి, యాకసమునందునిలిచి “భయంబుఁబొంద-వలదునైరంధ్ర!” యనిదయనపుడుపలికె.

ఉ. “కాముకుఁడై యెవండు నిను గర్వమునన్ మది లుబ్ధుఁడై వెసం గామిని! భంగపెట్టి, తమకంబునఁ జెందఁదలంచు, నట్టివాఁ డీమహి నుండఁజాలఁ డని యెంచుము; చంపెద వాని నొక్కటన్; నీమదిలో భయంపడకు; నిక్కము నావచనంబు ద్రావదీ!” ౨౭౨౩

క. ఈరీతి దేవిదయతో-నైరంధ్రి వరంబుఁ బొంది సంతోషమునన్ భీరహితయై సుధేష్ణ-గారంబున నుండె నతిసుఖంబున మానీ! ౨౭౨౪

తే. అంత నొకనాటిరాత్రి పాపాత్ముఁడైన-కీచకుని సదృశమునకు సంగోచపడుచుఁ బోయె గార్యాంతరమున నోమునివతంస!—సుందరాపాంగి నైరంధ్రి సురుచిరాంగి.

ఉ. అత్తఁజే బాపి కీచకుఁ డహంకృతి నాద్రుపదాత్మజాత న త్యుత్తమరూపఁ గాంచి, కడు నుత్సుకతన్ దనచెంతఁ జేరె నం చత్తనుమధ్యఁ బట్టుకొన నప్పుడ లేచి కరంబుఁ బట్ట, ను వ్యెత్తుగఁ ద్రోసి ద్రావదియు వేశ్యము దాటి చనె న్మృనీశ్వరా! ౨౭౨౬

శా. ఆదుర్మార్గుఁడు కీచకుండు కనఁగా నత్యంతఘూర్ణాత్ముఁడై తా దౌష్ట్యంబునఁ గోప మేపుగొన నత్తన్వంగి వెన్వెంటనే భేదం బెంచక పట్టవచ్చుటయు, బెస్టితిక్ వడిం బాటిచిం తాదైన్యంబులు ముంపఁ జొచ్చె గొలువున్ ధాత్రీశు సాన్నిధ్యమున్. ౨౭౨౭

ఉ. ఆసభయందు వృద్ధుఁడయినట్టి విరాటునితోడ ధర్మజుం డాసచెలంగఁ బాచికల నాడుచునుండెను; భీముఁ డందె వి శ్వాసము మీఱ నుండె; గడు సాధ్వసయై చనుదెంచు ద్రావదిన్ దోస మటంచు నెంచకయ దుష్టుఁడు కీచకుఁ డంత నోమునీ! ౨౭౨౮

తే. కేశములఁ గరమునఁ బట్టి కీడుఁదలఁప కాత్మపాదమునం దన్నె నద్భుతముగ; నపుడు ద్రుపదుని పుత్రి యత్యంతదుఃఖ మునను నేడ్చుచుఁ దత్సభాముఖమునందు. ౨౭౨౯

చ. అరుణములైన నేత్రముల నట్టె కనుంగొని దీనచిత్తులై పరఁగు మహానుభావులను వల్లభులం గడుదైన్య మొప్ప భీ

కరబలు భీము ధర్మజుని గాంచుచు, మత్స్యేశ్వరాధినాథుడౌ
విరటుని గోపచిత్తయయి వీనులు చిల్లులుపోవఁ దిట్టుచుకా.

౨౨౩౦

తే. కన్నులఁ దొరంగు బాష్పము ల్కరకిసలయ
ములను మడుచుకొనుచు బోయె ముదిత ప్రపద
పుత్రి యంతఃపురమునకు మునివరేణ్య!
మత్స్యభూపతికాలంబు మనిఁ దలఁచుచు.

౨౨౩౧

శా. అంతక భీముడు కీచకుం మనుమఁగా నాత్మక విచారించి యే
కాంతంబందున ద్రాపదిం గని “మహాకష్టాత్పు మహ్నః” బ్రయం
బెంతే చూపుచు నృత్యశాలకును నీ వీరాత్రియే చేద్దు; మే
నంతక వానిని జంపి నీమదికి నాక్లదంబు చేకూర్చెదకా.

౨౨౩౨

క. అకలంకులు గంధర్వులు-ప్రకటితబలు లిపుడె చంపివైచి చనిరి యి
ద్వికలునిఁ గీచకు ననుచుం-బ్రకటింపుము తస్య! నీవు వడి భయ మొదవకా.”

క. అని పతి భీముడు తెల్పిన-యనువున ద్రాపది యొనర్చె నారాత్రియె; దు
ర్విసయుం గీచకుఁ జంపెను-ఘనబలుఁడగు భీముఁ డాత్మక గౌతుక మొప్పకా.

మ. ఖలుఁడౌ కీచకుఁ జంపి రాత్మపతులౌ గంధర్వు లత్సుధధిక
జలనం బించుక లేక యిప్పు డనుచుక సైరంధ్రి పౌరు ల్విసక
బలుకంగా నుపకీచకాళి విని వే భ్రాంతాత్మలై కాంచ నా
స్థలముం జేరఁగ వచ్చి రప్పు డెదఁ జంచత్కృధసంయుక్తులై.

౨౨౩౫

చ. భవనమునుండి కీచకుని బైటికిఁ దెచ్చి, దహింప యత్నముక
దవిలి యొనర్చు చెంతయును దారు వగ ల్పెనుపొంద నేడ్పుచుకా,
మివులఁ బురంబు దాఁటి, యట మించిన దుఃఖముతోడ యోజనల్
ప్రవితరీతిఁ జేసి తమ భావమునందున నిశ్చయించుచుకా.

౨౨౩౬

తే. కీచకునితోడ సైరంధ్రి నేచి పట్టి-దహనముం జేయ నగు నంచు దలఁచి, యంద
ఊక్క మొగి వచ్చి సాహసయుక్తులగుచు-బట్టుకొనిపోయి రాసాధ్వ బల్గి నంత.

తే. అపుడు సైరంధ్రి యెలుఁగెత్తి యఖిలదిశలు
మ్రోయ నేడ్చెను; భీముఁ డారోదనమును
విని కడంకను బ్రాచీరమును జవమున
దాఁటి వేవేగ వచ్చి యుద్దామశక్తి.

౨౨౩౮

క. క్రూరుల నుపకీచకుల న-వారితబలుఁ డగుచుఁ జంపి, ప్రాణప్రియయా
సైరంధ్రిని విడిపించెను-శూరుండగు భీముఁ డంతఁ జోద్యము గలుగకా.

క. పౌరులు భయమును బొందిరి-వీరులు గంధర్వవరులె వెనఁ ద్రుంచిరి దు
ష్పూరింభుల నుపకీచక-వారముల నటంచు, మిగుల బ్రమయుచు నెదలక.

సీ. అంతట మత్స్యభూకాంతుఁడు దన మచి భయమంది యిరీతిఁ బల్కె నపుడు
వినయాన్వితుండయి వనితామతల్లియకా పైరంధ్రిఁ గనుఁగొని శాంతుభంగి
“నీకతంబున యమనిలయంబునకు నేఁగి రుపకీచకులు నాకు నుపకరించు
వారలు, మద్రాజ్యభారంబు రక్షించునట్టి బలాధ్యులై యలరువారు;

తే. నాపురంబును ద్యజియించి కాపురంబు
సేయ నెందైనఁ బొమ్ము” నాఁ జెలువ విరటుఁ
గాంచి “భూనాథ! యొక్కొంత కాలము తగ
నోర్చియుండుము నను దయయుంచి యిచట.

౨౨౪౧

క. త్వరితముగా నరిగెద నీ-పురమును సౌధంబు విడిచి పోలినయెడకుకా;
గడుఁగింపు మింతమాత్రము-ధరణీవర!” యనుచుఁ బల్కెఁ దాపసివర్యా!

ఉ. ఈవిధిఁ బాండవుల్ గడపి రెంతయుఁ గష్టముతోఁ ద్రయోదశం
బై విలసిల్లు వత్సరము; నానమయాన సుయోధనుండు దు
ర్భావుఁడు చారులం బనిచి పాండవసుస్థితిఁ గాంచలేక ను
భావనచేసె భీష్మగురువద్యులతో నొగి నిశ్చయార్థమై.

౨౨౪౩

ఉత్తర గోగ్రహణము

మ. తగఁ జర్పించుచు భీష్మముఖ్యులను దాత్పర్యంబు నూహింపఁగాఁ
దగు నంచుక, మది యోజనల్ సలుపుచుకా దాఁ గీచకుల్ మ్రుంది రొ
ప్పగు నామత్స్యవ్రహ్మాండ్రు పత్తనమునకా బాహాబలోపేతు లి
మ్ముగ నొక్కుమ్రొడి నంచు విన్న చరితంబుకా బాగుగా నెంచుచుకా. ౨౨౪౪

ఉ. పాండవు లందె యుందు రని భావమునందుఁ దలంచి పైన్యముల్
‘మెండుగ వెంటరాఁ గదలి మిక్కుటమై తగు కౌతుకంబునకా
భండనముం బొనర్చుటకుఁ బట్టె విరాటుని గోగణంబు, ను
ద్దండత నాసుయోధనుఁడు దర్పము పొంగఁగ సన్మనీశ్వరా!

౨౨౪౫

ఉ. గోవులఁ బట్టుకొన్నయెడ ఘోరరణం బొనఁగూడె; ధన్వియై
చేవవెలుంగు నర్జునుఁడు చెండె సుయోధను పైన్యమెల్ల; న
దాభావులు భీష్మముఖ్యులును బల్కఱుఁ దాఁకి తలంగి; రోడి దు
ర్భావుఁడు ధార్తరాష్ట్రుఁడును బాతెను హస్తీపురంబుఁ జేరఁగకా. ౨౨౪౬

ఉ. అంతట మత్స్యభూపతియు నాత్మ నెఱింగెను బాండవుల్ స్వకీ
యాంతికమందు నున్నయటు; లప్పుడె వారలఁ బూజచేసె సు

స్వాంతము మీఱఁగా వినయవంతుఁడు నై తగురీతి నెంచు చ
త్యంతకుతూహలంబునను నాత్మఁ జెలంగుచుఁ దాపసోత్తమా! ౨౭౪౭

సీ. ఆ మత్స్యభూపతి యాత్మలో నుప్పొంగి తన సుతయైన యుత్తను బ్రీతి
నర్జును సుతుఁడగు నభిమన్యున కొసంగి వైభవంబునను వివాహమంగ
ళోత్సవం బొనరించె నురుమువంబున; సంత పాండుమహారులు భండనంబు
సలుప నుద్యోగంబు సలుపంగఁ దొడఁగిరి మునినాథ! సంగరమును మోనర్పఁ
తే. గోరి పాంచాలు రెల్లరు గురుతరమగు-సేనతోఁ గూడి వచ్చిరి స్థిరబలులగు
కాశీరాజప్రభృతులుత్సుకతనుదొడ్డు-డంగఁ బాండవులకుఁదమిచెలఁగంగమాని!

కురుపాండవ యుద్ధము

ఉ. మిత్రుల బాంధవావళుల మేటి బలాభ్యులఁ గూడి యాకుదు
క్షేత్రముఁ జేరఁగాఁ జనిరి చెచ్చెరఁ బొంగి రణోత్సృకాత్మలై
యాత్రము మీఱఁగా విరటుఁ డాత్మబలంబును వెంటఁగొంచు రా .
క్షుత్రియసింహులై వెలయు శౌర్యధనాగ్రులై న పాండవుల్. ౨౭౪౮

ఏదిది యేడవ అధ్యాయము

సీ. నారదా! వినుము భూభారంబు హరియింప శ్రీపరమేశ్వరి కృష్ణరూప
మున ధార్తరాష్ట్రులకును సాయమొనరింపఁ దనసేన నియమించి తానె పాండ
వులకు సాయముచేయఁ దలఁచి, సాత్యకితోడ నరుదెంచి సకలదేశాధినాథు
లయిన రాజోత్తము లద్భుతగతిఁ గురుపాండవులకును దోడ్పాటుచూపఁ
తే. జేరి రుత్సాహమునఁ గురుక్షేత్రమునకు;-నిట్టి సంగరంభ మెచ్చట నేని కనఁగ
వినఁగ లేనిది యై కడు వేడ్కమీఱు-నేయుగంబున నేని మునీంద్రచంద్ర!

తే. వివిధదేశనివాసులై వెలయు రాజ-వరుల చతురంగబలము లవారితముగఁ
జేరి వ్యాపించె ధర్మసుక్షేత్రమయిన-యాకురుక్షేత్రమునఁ గడు నద్భుతముగ.

తే. సర్వలోకక్షయంకర స్థానమయిన-యీజలన మంతయు నెఱింగి హృదయమందు
నాసుయోధను వారింది రపుడు పూన్ని-భీష్మగురుముఖ్యులై నట్టి పెద్దలెల్ల.

మ. భగవంతుండు సమస్తవిద్వదుఁడు నౌ వ్యాసుండు తా వచ్చి పెం
పగు వాక్యంబులతో సుయోధనుని దద్రాతృప్రజంబున సుతో
క్తిగతుండై చను నంధభూపతిని బ్రీతి గాంచి యుద్ధక్రియల్
తగ దంచుం బలుమాఱు బోధనలిపె దాత్పర్య మూహించుచు. ౨౭౪౯

మ. ధృతరాష్ట్రుండును గాలపాశవశుడై తెల్విజ్ విచారింపకు
 ద్ధతి నావ్యాసమునిండు భాషితములం దా నెంచడయ్యె మదిన్;
 హితవుం జూడక పోయె; గర్జ మతమే హెచ్చించు నూహించి న
 మృతి సంగ్రామమొనర్పఁగాఁ బనిచె దుర్మార్గంబె చింతించుచున్. ౨౭౫౪

క. భేరిదుందుభిశంఖా-ద్యౌరములు, నేమి నిస్వనావళి దిక్కుల్
 తారాపథంబు ధరణియు-ఘోరముగఁ జలంపఁజేయఁ గూడిన వేడ్కన్.

తే. మంత్రులును, మిత్రులును, దన మతము ననుస
 రించి, వెన్వెంటఁ గదలఁగా నృపతివరస
 మేతుడై యాసుయోధనుం డాతతగతిఁ
 జేరె రణసీమ కాకురుక్షేత్రమునకు. ౨౭౫౬

తే. రణము నొనరింప వచ్చువారలను గాంచి-పాండుసుతపక్షపాతులొప్పార్థివులు మ
 హారథులుశంఖముల నూఁది రపుడు;సింహ-నాదములఁ జేసి యార్చిరోనారదముని!

శా. ఆనాదం బవనిన్ నభంబు నొగి నత్యాశ్చర్య ముప్పొంగ నెం
 తే నిండించి ప్రతిధ్వనించె మఱియున్ దీర్ఘవ్యథన్ ధార్తరా
 స్థ్రాసీకంబును ముంచె; దదృహుశసంరంభంబు తేజంబు వి
 జ్ఞానంబున్ వడిఁ ద్రుంగఁజేసె నిఖిలాశావ్యాప్తమై నారదా! ౨౭౫౮

ఉ. ఒద్దిక నంత ధర్మసుతుఁ డుత్సుకులై రణసీమ నున్న యా
 పెద్దల భీష్మముఖ్యులను బ్రీతిని జేరి నమస్కరించుచున్
 దద్దయు వారి సమ్మతిని దాను గ్రహించి, మృతం బొనర్పఁగాఁ
 బద్దను బూని యాత్మరథవర్యసమీపముఁ జేరఁగాఁ జనెన్. ౨౭౫౯

పాండవకృత జేహిస్తుతి

తే. అంతఁ బాండవు లెల్లరు నరదములను-దిగి రణాంగణమున జయం బగణితముగఁ
 గాంచఁగా నెంచి మనముల గాఢభక్తి-సంస్తుతించిరి జగదంబ చరణములను.

సీ. “త్రిదశవందిత దివ్యపదపద్మయుగ్మ! కాత్యాయనీదేవి! విశ్వైకజనని!
 విశ్వసృష్టిస్థితి విలయకారణహృష! చండప్రచండసంక్షయవినోద!
 త్రిపురవిరోధిపత్నీ! దేవి! దుర్గ! లోకార్చినిహంత్రీ! మమృరయుము దయఁ
 బాపదానవనిపాతకరీ! యంబ! దుష్టమోహనకరీ! దుఃఖహన్త్రి

తే. వైన నిన్ను భజించువాఁ డఖిలజనని!-విశ్వమయి! భవదుఃఖంబు బృథివిఁబొందఁ
 జెప్పుజేనియు యోజింప నెఱుకవడని-యాకృతిని వెల్లుఁ బర దేవి! యనవరతము.

చ. కమలజ విష్ణుశంకరులు గారవమొప్పఁగ నీకు మ్రొక్కి న
 త్యముగ నె సృష్టిసంస్థిలయంబులు చేయుచునున్నవార లా

తృమహిమః జూషి; వారల సృజింపను దెంప లయింప నీ విలా
సమె; మఱి వారికిం గలుగఁజాలదు నాశము తక్కువారిచేఁ. ౨౭౬౨

మ. జననీ! సంగరసీమ నెవ్వరు నినుం జక్కంగ భ్యానింతు, త
త్తనువుఁ జేరఁగలేవు శాత్రవుల యస్త్రంబుల్; వెనక వారి య
స్త్రనికాయం బొగి గాఁడి పుంఖముల పర్యంతంబు ప్రాణంబులం
గొను నో దానవనాథహస్తి! దయఁగైకొ మ్మంబ! మాసంస్తుతుల్. ౨౭౬౩

మ. జననీ! తావకదివ్యమంత్రజపముఁ శ్రద్ధాయుతిఁ సంగరా
వని నెవ్వఁ డొనరించు, వాని యముగా భావించు విద్యేషు; తా
య్యన నీ వెవ్వరికే జయంబు నిడఁగా నాత్మక దలంపును దా
మనుపర్యంబు స్మరింపఁ జేయుచువు సంభావించి యవ్వనిచేఁ. ౨౭౬౪

చ. భయములయందు నిన్ను మది భక్తి నెవారు లలంతు, వానికిఁ
భయ మన నిండు సందయిన భావనచేయఁగ లేకు; వారలే
భయమును గూర్చువారలు విపత్తులకుం గడు దవ్వనండ్రి; యే
మియు ననలేక పాటుదు రమేయగతిఁ బరు లీశ్వరేశ్వరీ! ౨౭౬౫

మ. మును దేవాసురయుద్ధమందు సురసంపూజ్యుండు నిగ్గొల్చి తా
దనుజాసీకముఁ జెండె, దాశరథినిఁ భ్యానించి దై త్యాన్వయం
బును నాశంబొనరించె; నావిధమునక బూర్క్తి నినుం గొల్తు మో
జననీ! మాకు ననుగ్రహింపుము జయశ్రీ స్వాంతమం దెంచుచుఁ. ౨౭౬౬

ధ్రువకోకిల. హరివిరించిముఖామరాదిసమర్చితా! సకలాశ్రయా!
వరజగద్వినుతా! జయప్రద! భద్రదా! భజియింతు ని
స్సరము; మాకు జయంబు నిమ్ము; రణస్థలిక రిపునాశముఁ
నిరతి సల్పి జయంబుఁ గొందుము నీ దయక బరమేశ్వరీ! ౨౭౬౭

క. పాండవు లిట్లు నుతింపఁగ-భండనసమయమున దేవి వరద గగనముం
దుండి ప్రసన్నత వర మ-పాండవుల కొసంగి యిట్లు పలికెఁ గరుణా. ౨౭౬౮

క. “మదనుగ్రహమున రణమునఁ-గొడువ యొకించుకయు లేక గొడగొని రిపులక
జిదిమియె నిమ్మంటకమై-పొదలెడు రాజ్యంబు మరలఁ బొందుదు రెలమిఁ. ౨౭౬౯

క. మీ విజయార్థంబునకై-యావసుధాభార మడఁప నాత్మక దలఁచి నే
నావాసు దేవహూపముతో వెలసినదాన లీలఁ గోరపువేడ్క. ౨౭౭౦

చ. నరుని రథంబుపై మఱి యనంతవిశాలమునై వెలుంగు వా
నరవరకేతనంబున ననారత మే నొగి నిల్చి మీకు సగ

బరమును గూర్చు; రక్షణము వారక చేయుదు వాసుదేవసుం
దరతరహాపధారి నయి; తథ్యముగాఁగ నెఱుంగుఁ డీనుడికే .

౨౭౭౧

క. మీరొనరించిన యీ నుత్తి-ధారుణి నేనరులు భక్తితత్పరు లగుచున్
గోరిక నుతింతు, రే న-వ్వారికి జయమిత్తు నిక్కువంబుగ నెపుడున్.” ౨౭౭౨

క. ఈ విధమున వరమును బర-దేవికరుణవలనఁ బడసి ధృతిఁ బొందునుతుల్
భావమున గెలుతు మిఁక నని-భావించిరి సుప్రసన్నవదనాంబుజులై . ౨౭౭౩

యుద్ధ ప్రారంభము

శా. అంతం బొండుకుమారశూరులు ముదాయత్తాత్ములై యుద్ధ ము
త్యంతోత్సాహముతో నొనర్చ వరహేమాధ్యంబులౌ తేరులం
దెంతే వేడుక నెక్కి వర్మధరులై యేర్పాటు దీపింప వి
భ్రాంతిం బొంద రిపుల్ స్వశంఖముల మ్రోవంజేసి రొక్కుమ్మడికే . ౨౭౭౪

చ. నరుని రథంబునకే సకలనాయకుఁ డద్భుతపీఠ్యు డిందిరా
వరుఁ డగు వాసుదేవుఁడు ప్రభావము మీఱఁగఁ గూరుచుండి సం
బరమునఁ బొంచజన్యము నవారితరీతిని నూఁదె నంత ని
ష్ఠురతరనాద మొప్పఁగను జోద్యముగాఁగను మాటిమాటికికే . ౨౭౭౫

శా. ఘోరంబైన తదీయనాదమునకున్ ఘూర్ణిలై లోకంబు; లా
యారావం బవనీతలం బద్రువఁగా నాకంపముం బొందె; వి
స్తారప్రక్రియ ధార్తరాష్ట్ర లొకటన్ సైన్యంబుతోఁగూడ నా
హారావంబు లొనర్చుచున్ నగచి రత్యంతంబు మానీశ్వరా! ౨౭౭౬

క. కౌరవసైన్యంబునకు న-పారబలుఁడు సకలలోకవరబలశౌర్యో
దారమహారథుఁ డద్భుత-ధీరగుణుఁడు భీష్ముఁ డధిపతిత్వముఁ బూనెన్ .

ఆ. భీష్ముమీఁదఁ దాను ద్వేషంబుతోఁ గర్ణుఁ-డపుడు న్యస్తశస్త్రుఁ డగుచు సమర
సీమఁ జేరరాక నీమంబు పూనెను-మూర్ఖచిత్త మొప్ప మునివరేణ్య! ౨౭౭౭

క. నాగాయుతబలుఁ డధిక-త్యాగి వృకోదరుఁడు పాండవాసీకేశో
ద్యోగమునఁ జెలఁగె విక్రమ-యోగంబున యముని బోలి యొప్పుచుఁ బెలుచున్ .

క. పదిరాత్రులు భీష్ముఁడు బెం-పొదవఁగ యుద్ధం బొనర్చి పొలియుంచెను న
త్యదయతఁ బొండుబలము న-చ్చుదసంఖ్య నవారితరుఁడయి రోషం బొప్పన్ .

చ. కురుబలమందు సైనికులు కుంతితులై పడిపోయి రుద్వి దు
ర్భరశరవర్షము ల్లిరియఁ బల్కఱుఁ బొండవవీరు; లప్ప డ
చ్చెరువుగ విక్రమించి కురుసేనల నెల్లను జాట్టుముట్టి సం
గరమునఁ గ్రీడనల్పి రెదఁ గ్రౌర్యము తాండవమాడుచుండఁగన్ . ౨౭౭౮

చ. పదియవనాఁడు భీష్ముఁడు వివాకరుఁ డించుక వెల్లుచుండుచ
య్యదనునఁ బల్కురం దునిమి యక్కుతరీతిఁ జెలంగుచుండ న
మృదమున నర్జునుండు వరమార్గణ మేఁదైత వింటఁగూర్చి భీ
ప్రదుని శిఖింజిఁ గూడి ధర వ్రాలంగ నేనె బలంబు లార్జుంగఁ. ౨౨౫౨

మ. మతిమంతుండు మహారథుండు జనసమ్మూహ్యుండు భీష్ముండు వి
స్తృతశాస్త్రాంచితుఁ గుత్తరాయణ మెడఁ వేల్చించుచున్ శర్మప
ద్ధితోడఁ శరత్పల్కుండు సుఖయై తా నుండె, సంక్రీత న
స్మృతితోఁ దండ్రివరప్రభావము చిలక బ్రహ్మతాపించుచున్. ౨౨౫౩

తే. అంతఁ గర్ణుండు మొదలుగా నచటి యోధు
లెల్ల ద్రోణునిఁ గురుసేన కీర్వరునిగ
నిలిపి సమరంబు నల్పిరి నిస్తులగతి
నైదుదినములు మరల నత్యన్యుతముగ. ౨౨౫౪

క. అత్తటి సుభద్రకొడుకు మ-హాత్తముఁడు మహారథుండు నునుబలయుతుఁ డు
వ్వెత్తుగఁ గౌరవయోధుల-యొత్తిడిఁ గూలెను చద్యయుద్ధక్రియచే. ౨౨౫౫

ఉ. పాండవమధ్యముండు పలుబాహుబలాధ్యుండు ఖల్లునుండు “నేఁ
జెండెద సైంధవున్ బ్రతినచేసి వినాంతములొన” నంచు ను
ద్దండతరాస్త్రజాలములఁ దాకి ధరం బడఁగూర్చె, గౌరవుల్
బెండువడంగ శౌర్యమున భీతిలి తాపసనాయకొత్తమా! ౨౨౫౬

తే. ఈవిధంబున ఘోరమై యెసఁగు భండ్
నస్థలంబున నుభయపై న్యంబులందు
హతులయిరి వెక్కు; రయిదవదగు దినమున
ద్రోణుఁ డిలఁగూలె ద్రుపదపుత్రుని శరమున. ౨౨౫౭

క. అంతటఁ గర్ణుఁడు సేనకు-నెంతయు నధిపతిగ నుండి యేఁదైత రణమున్
వితగ నొనరించెను నా-వంతయు వెనుబడక శూరుండై మునివర్యా! ౨౨౫౮

క. భండనము రెండుదినము ల-ఖండగతిం గర్ణుఁ డలుకఁ గావించి నిజో
ద్దండత నెఱసి ఘటోత్క-చు-దండిబలుని సంహరించె దానవవర్యున్. ౨౨౫౯

క. బలవంతుండైన కర్ణుని-జలమునఁ బోసెక పట్టి శాతశరముచే
నిలపైఁ గూలిచె నర్జును-డలపుగొనక భంజనమున నరితతి తలఁకన్. ౨౨౬౦

తే. ఉభయపై న్యంబులందున నుక్కుమిగిలి-నట్టి యోధులు యుద్ధజయాధు లగుచుఁ
గూలిరి, పరస్పరముఁ గడుఁ గ్రూరరణము-సలిపి బలమటి భూమిపై సంయమిండ్రి!

- ఆ. సమరరంగమందు శల్యుని నతిరథుఁ-గూల్చె నిశితబాణకోటిఁ బజిపి,
క్రుధుఁడయి యుధిష్ఠిరుండు ధర్మసుతుండు-కురుబలంబులెల్లఁ గూడి యార్వ.
- ఉ. ఒండొరు మీఱఁగాఁ దలఁచి యుక్కు-చెలంగఁగ భీమసేనుఁ డు
ద్దండత వెల్లునట్టి గదఁ దాల్చి సుయోధనుఁ దాకె; సంత నా
భండనసీమ తేజమున భాసిలు నాత్మగదక ధరించి బ్ర
హ్మాండము సంచలింపఁగను నాతఁడు భీమునిఁ దాకె నుగ్రుడై . ౨౭౯౩
- క. కడువడి నడరి సుయోధనుఁ-బుడమిం బడఁగొల్పె వాయుపుత్రుం డలుకక;
దడములు గెడసె ననేకము;-లడఁగిరి దుశ్శాసనాదు లనువు లెడలఁగక.
- సీ. ధార్తరాష్ట్రులు రణస్థలమున సిక్రియఁ బడిపోవఁగా సంతఁ బటుబలుఁడగు
ద్రోణపుత్రుండు శూరుండు కడు కోపంబు దీపింప రాత్రి నిద్రితులఁ బాండ
వుల శిబిరంబునఁ జెలఁగువారల నుపపాండవులను బల్కి బట్టి యైదు
గురను వధించె; దెప్పరముగ ప్రపదపుత్రకుని ధృష్టద్యుమ్ను ధరణిఁ గూల్చె ;
- ఆ. నిల్లు పెక్కఁగతుల నెంతయు యోధవీ-రులను బిలుకమార్చె జలముమెఱయ;
సంత నర్జునుండు పంతుంబు మదిఁ బొంగ-నడరి విశిఖవితతు లార్చి యేసి.
- క. ఘనబలులను నశ్వత్థా-మను గృపునికొ దివిజసదృశమహిమాధ్యుల ని
ల్పెను సమరయత్న విముఖుల-నొనరించి ముసీంద్ర! విబుధు లుప్పొంగంగఁక.
- క. పదునెనిమిది దినములు భీ-తిపముగ సమరంబు నడచె; ద్రెల్లెను భూమిక
బదునెనిమిది యక్షాహిణు-లదరి యుభయపై న్యముల మహామునిచంద్రా!
తే. వాసుదేవునితోఁగూడఁ బాండవులు మ-హారథులు సల్పి రాజనిహతులగు ధర
ణీశులకు నెల్ల శాస్త్రవిహితసరణిని-సార్థదైహిక కార్యంబు లార్థవర్య!
- తే. అంత మాఘసితాష్టమియందు భీష్ముఁ-డనువులకొ వీడి వసువుల వసతిఁ జేరె;
పాండవులు సర్వరాజ్యంబు భగవతిదయఁ-బొంది పాలించి రత్యంతభోగయుక్తి.

ఏబది యెనిమిదవ అధ్యాయము

శ్రీకృష్ణావతార సమాప్తి కథ

- క. ఈవిధి చలమున వసుధకు-వావిరి భారంబుఁ బాపి వసుదేవసుతుం
డీవసుధ విడిచి పోవఁగ-భావంబున నెంచె స్వీయభవనంబునకుక. ౨౮౦౦
- ఆ. ఇంతలోన బ్రహ్మ యేతెంచి ద్వారవ-తీపురంబునకును దివ్యరూపుఁ
గృష్ణుఁ గాంచి మిగులఁ గీర్తించి భక్తితోఁ-బలికె నివ్విధమునఁ బరమమాని!

సీ. “శ్రీకృష్ణపరమాత్మ! చిత్తగింపుము మున్న భూభారమును దీర్చి; బాగమటయును, బరదేవి మా విన్నపమును బాలింప నెమ్మది నెంచి, మేదిసిమహితభారమును దొలగింప శంభుని యనుమతితోడ మానుషాకృతిఁ దాల్చి మహిమ వెలయు మాయాపురుషరూప మీయనువున నుండె; నాహుప మీవెకా యాదిదేవ!”

తే. సకలధరచేభరంబు నిస్సంకయముగఁ-బాపిపి; శంభుమాచనపాంఛః బూర్ణ
నుగు విధంబున నెఱపి మా కతిముదంబుఁ-గలుగఁజేరితి; వింక నొందు కలమునునవి.

ఉ. పూకుషరూపముక విడిచి భూతలమందుననుండి వేడ్క నీ
చ్చార్తతి స్వీయధామమును సంతస మొప్పుగఁ జేరి మమ్ములక
గూరిమిమీఱఁ బాలనము గొట్టుచుఁ జేయఁగ వమ్ము, దేవతా
వారములం దయందలఁచి యర్హ విధంబున నెల్లవేళలక.” ౨౮౦౩

క. వినయంబున నేవిధి పలికిన సరసిజభవునిఁ గాంచి “కృతమతి! నే నీ
మనవి నెదఁదలఁచితిని; న-య్యను నెంచితి నామనంబునం దోయారాధ్య! ౨౮౦౪

క. కడువడి నరుదెంచెద నిం-దెడసేయక స్వభవనమున కే జలజభవా!
ఎడఁదఁ గడుముదము నొందుము;-తడయక చను నీమ దివ్యధామముఁ జేరక.”

క. అని యివ్విధమునఁ గృష్ణుని-తనువున నున్నట్టి దేవి ధాతను బ్రేమం
బున నూఱుడించె; నవ్వల-విను మాపర దేవిదివ్యవిధ మాదృతితోక. ౨౮౦౫

తే. శ్యామసుందరరూప యాశక్తి ద్వార-కాపురము కాపురమువీడఁగాఁదలంచి
స్వర్గయాత్ర నొనర్ప నిశ్చయమొనర్చి-మంత్రులను జేరి పలికె “నమాత్యులార!

మ. యదువంశంబున జన్మముంగనిన ధర్మాత్ముల్ ధరక వీడి యిం
పొదవక స్వర్గముఁ జేర నేగిరి గదా! యొక్కమ్మడిక జంచలా
స్పదవృత్తి నివహించి మంత్రులగు నస్తావక్ర శాపాక్షి దు
ర్మదులై యెల్లరు; గొంద టుందురుగదా! మాద్యత్ప్రతాపుల్ ధరక. ౨౮౦౬

క. ఈవంశమునఁ బరాక్రమ-తా వృద్ధులు మిగిలియుండి రని యెఱుఁగుదు; వా
రీవసుధేశత్యము సంభావింపరు; తలఁప రిలను వసియింప నెదక. ౨౮౦౭

క. కావున నే స్వర్గమునకుఁ-బోవంగోరెదను నిక్కముగ; మీరలు దూ
తావలిఁ గరినగరమునకు-వేవే పనుపుఁడు వచింతు వృత్తాంతంబుక. ౨౮౦౮

ఉ. ధర్మజఁ గాంచి విన్నపముఁ దప్పక చేయుఁడు; శత్రుసూదనం
డర్చిలి నెయ్యుండై పరఁగు నద్దను భీముని మాద్రిపుత్రులక
బేర్చిని జూచి తెల్పుఁడు సువిస్తృతరీతిని బ్రహ్మయానతిక
ధర్మముగాఁ దలంచి చనెదక దివిఁగూర్చి ప్రయాణమం చొగిక.” ౨౮౦౯

చ. మునివర! కృష్ణఁ డీట్లు తన పూనికఁ దెల్పుఁగ మంత్రులెల్లరున్
మనముల దైన్యమొప్ప గుణమాన్యుల దూతల వేగవంతులన్
బనిచిరి యాలసింపకయె; వారలు హస్తీపురంబుఁ జేరి యొ
య్యన నరనాథు ధర్మజు మహాత్ము యుధిష్ఠిరు భీము నర్జునున్. ౨౮౧౨

తే. నకులసహదేవులను గాంచి ప్రకటితముగఁ-దెలియఁజెప్పిరి శ్రీకృష్ణత్రిదివయాన
యత్నమును; బాండవులు విని యంతకంగ-ములను దుఃఖతులయిరి సన్మనివరేణ్య!

ఆ. కృష్ణు సనుగమింప హృదయంబున వినిశ్చి-యంబు చేసి యరిగి రపుడు ద్వార
కాపురంబుఁ జేరఁగా ద్రాపదీప్రభృ-తులగు శ్రీలతోడఁ దొరగఁదరలి.

ఉ. మానివరేణ్య! కృష్ణుడు సమస్తజగత్పతి భూమి పేడి స్వ
ర్ధానము చేయు నంచు విని యాదృతి నాపరమాత్మతోడుతన్
బూనికఁ బోవఁగాఁ దలఁచి పూర్ణమనోరథయుక్తిఁ గృష్ణునిన్
మానవలోకవాసులగు నూన్యులు సెక్కురు చేసి రాపురిన్. ౨౮౧౩

ఉ. వచ్చినవారి నెల్లరఁ బ్రభావయుతాత్మకుడు పద్మలోచనుం
డచ్చుగ శాస్త్రరీతిని సమాదృతిఁ బూజయొనర్చి బాష్పముల్
హేచ్చుగ నేత్రపద్మముల నెంతయు నిండ గభీరవాక్కు ల
త్యుచ్చయభావముం దెలుప నొప్పుగఁ బల్కె మునీంద్రసత్తమా! ౨౮౧౪

సీ. “ఓసార్వభౌమ! యత్కున్నతగుణ! యుధిష్ఠిర! మిత్ర! యర్జున! స్థిరభుజబల!
భీమసేనా! మీరు ప్రియమున సిపారజానపదుల నెల్ల సంతతంబుఁ
బాలింపవలయును భావించి మీయాత్మజన్ముల పోలిక సాధులార!
స్వర్గంబునకు నేను జననున్నవాడ నిప్పుడే భూతలంబును విడిచి” యనుచుఁ

తే. బలుకఁగాఁ బాండవులు దుఃఖకలితచిత్తు-లగుచు, వినికృష్ణువాక్యంబు, లంత నశ్రు
పూర్ణనేత్రాబ్జులై కడుఁ బూన్కి వేఱు-వేఱ నిట్లని పల్కిరి విబుధమాని!

వ. ధర్మరా జిట్లనియె: ౨౮౧౫

క. “భువనాధిప! శ్రీకృష్ణా!-భవదనుగమనం బానర్ప భావించితి; నీ
భవి నీవు లేకయుండినఁ-దవిలి వసింపంగఁజాలఁ దథ్యము నేనున్.” ౨౮౧౬

వ. భీమసేనుం డిట్లనియె: ౨౮౧౭

క. “ఏ ననుగమింతుఁ గృష్ణా!-పూనిక నివసింపఁజాల భూతలమున నో
దీనశరణ్యా! యిట నీ-యాన సుమీ నీవు లేకయ ఝణమైనన్.” ౨౮౧౮

వ. అర్జునుం డిట్లనియె: ౨౮౧౯

తే. “నీవె నాప్రాణ మగుదువు; నీవె యాత్మ;-వీవె గతి; నాకు మతివి ఏవే యగుదువు;
దేవ! శ్రీకృష్ణ! భూమిపై నీవు లేక-యొక్కక్షణమైన నుండఁగా నోప సుమ్ము.”

వ. నకులుం డిట్లనియె:

౨౮౨౯

ఆ. “జగదధీశ! యేను జనుడెంత సీతోడ;-నుండఁజాల విందు నొక్కనిముస
మైన నీవు లేని యవసీతలంబున;-నిజము, నిజము నాదు విశ్వయ్యులు.”

వ. సహదేవుం డిట్లనియె:

౨౮౩౦

క. “దేవా! రక్షకుఁడవు: నా-కీవే ప్రాణంబులన్న; నీవె గతివిగా;
యీవనుధ నుండఁజాలను;-నీవెంట న్నత్తు; నాదు విశ్వయ మిదియే.” ౨౮౩౧

ఆ. ఆమహానుభావు లగు పాండవులు వేఱు-వేఱు నిట్లు పలుక విని ముకుందుఁ
డంత స్వాంతః బుట్టినట్టి ద్రాపదిఁ గాంచి-పలికె మందహాసకలితుఁ డగుచు.

ఉ. “భూతలమందు నుండుటకు బుద్ధిఁ దలంతువె? స్వర్గలోకమున్
ఖ్యాతి వెలుంగఁ జేరుటకు నాత్మఁ దలంతువె! కృష్ణ! తెల్పుమా!
యీతఱి నాలసింపక; త్వదీప్సిత మెట్టిదో? యాలకింప నం
ప్రీతిని నున్నవాఁడ” నన వేగమ ద్రాపది యిట్లనెన్ ముని! ౨౮౩౨

తే. “నేను నీయంశభూతనై నెగడుదాన;-నాపరాత్పర కాలిక వాద్య వీవు;
జలమున జలంబు చేరుటవలె నిను నిపు-డనుగమించుచున్నదానను మహాత్మ!”

క. సురలోకమునకుఁ బయనం-బిరవుగఁ గావించు త్రిజగదీశ్వరుఁ గృష్ణున్
దరిసించి బలుఁడు వగచుచు-వరముని! గద్గదిక నిట్లు పలికె నయమునఁ:

చ. “ధరణిని వీడి స్వర్గపురి ధన్యతఁ గూర్పుగ నెంచితేని, యో
వరద! త్వదీయసేవకుల భవ్యుల వృష్టికులంబునందుఁ బె
పరయఁగ జన్మమె త్తిన మహామతిమంతులఁ గొంచు వెంట, నీ
తరుణమునందె వెల్లఁదగు ధర్మము కృష్ణ! యనుగ్రహంబునఁ. ౨౮౩౩

తే. వృష్టివంశజు లైన త్పత్రియవరేఘ్య-లీమహాభుజు లెల్లరు నీవు పుడమి
యందు నుండకపోయిన నధివసంపఁ-జాల రొకనిముసం బేని జలజనాభ!”

సీ. అంతఁ బీతాంబరుం డరవిందలోచనుఁ డయిన శ్రీకృష్ణుఁ డత్యధికభక్తి
భూసురులను బిల్చి భూరిదక్షిణ లిచ్చి స్వపురంబు వీడి నిర్జరనివాస
మునకుఁ బయనమయ్యె; వెను వెంట బలరాముఁ, డామహాశయు వెంట నంటి వృష్టి
వంశ్యులెల్లరుఁ బంచపాండవుల సామాత్మ్యులై నడచిరి వనితానివహము

తే. సంతసంబున వెంటరా; సర్వులు జల-నిధితటంబును జేరిరి; నిఖలజాన
పదు లనేక దేశీయులై వజలువార-లెల్ల ననుగమించిరి కడు హృష్టలగుచు.

సీ. అంతలో నంది యత్యమలరత్న వినిర్మితంబైన దివ్యరథంబు సింహ
ములఁ బూన్చి యాకాశముననుండి యచటికిఁగొనివచ్చె; మఱియును మునివరేణ్య!
పద్మసంభవుఁడగు బ్రహ్మదేవుఁడు దివ్యరథముల వేనవేల్ ప్రథితశీతి
సమకూర్చి యంతరిక్షంబున దేవతానివహంబుతోఁ గూడి నిలిచియుండె;

తే. సాగరతటంబునందు నచంచలమతిఁ
జేరియున్న శ్రీకృష్ణుని శిరముమీఁద
సురవరుల్ పుష్పవర్షముల్ గురిసి రెంతొ
సంతసము నొందుచును మది సంయమింద్ర!

౨౦౩౫

చ. వివిధములౌ మృదంగములు భేదలు బోరుకలంగ వేడ్కతో
నవిరళరీతిఁ జేసిరి; యసంతముదంబునఁ బెక్కుఘంటలఁ
బ్రవితనాద ముప్పతిలఁ బల్కలు సల్పిరి; యచ్చరల్ దమి
దవిలి విచిత్రనృత్యములఁ దాపసివర్య! యొనర్చి రత్తటిక.

౨౦౩౬

క. ఈవిధముల నుత్సాహము-తో విబుధులు చెలఁగుచుండఁ దోయజనయనుం
డై వెలయు కృష్ణుఁ డెల్లరు-సేవింపఁగఁ గాళియయ్యెఁ జిత్రముగ మునీ!

చ. పటుతరసింహవాహమగు భవ్యరథంబునఁ గూరుచుండి యు
ద్భటమగు తేజ మొప్పఁగ విభాసితుండై పరదేవిరూపముఁ
దటుకునఁ బొంది దేవతలుఁ దాపసవర్యులు సన్నుతింపఁగాఁ
జటులగతిఁ జనెన్ శివుని నద్భముఁ జేరఁగ; నంత నెల్లరున్.

౨౦౩౮

ద్రౌపది మొదలగువారు తమ దేహములఁ ద్యజించుట

తే. కమలసంభవుఁడాదిగాఁగలుగు సురలు
మునులుఁ గనుచుండ ద్రౌపదియును సముద్ర
జలమును స్పృశించి, కాళికావిలసితతను
వందు లయమయ్యె మునినాథ! యద్భుతముగ.

౨౦౩౯

తే. అంతఁ బ్రత్యక్షధర్మమయప్రభుండు-శాంతుఁడు, యుద్ధిష్ఠిరుఁడు వరస్యందనంబు
నెక్కి-యతిశీఘ్రగామియై యెలమి శుభద-మైన స్వర్గలోకముఁ జేరవరిగ మాని!

క. బలరాముఁడు నర్జునుఁడును-జలనిధిజలమును స్పృశించి చయ్యన రూపం
బుల వదలి నూత్నజలదం-బుల పోలిక దేహకాంతి పొలుపొంద మునీ!

తే. పద్మశంఖచక్రగదలు భాసిలంగ-నాల్గుపాస్త్రములందు విన్నాణముగను,
గరుడవాహనానూఢులై సరభసగతీ-బులిలి వైకుంఠదివ్యభువనమునకును.

క. భీమాదులెల్ల సంబుధి-సీమ నిలిచి గాత్రములఁ ద్వజించి జలవిభేద
దా మరిగిరి స్వర్గమునకు;-సీమాస్క్రియై వృష్టివరులు హిత మెత్తి: మునీ!

తే. ఈవిధంబుల నెల్ల రీయిలను వదలి-స్వర్గమున కేగ చుక్కినే ప్రముఖసహులు
శాంభవకరీరధర లయి స్వపదమునకు-చుత్సక్తత్వంబు మునులందు రొప్పుచుండె.

క. చనఁగా క్రీకృష్ణప్రియ-వనితలు తమ దేహములను వదలి ముదము నె
క్కినఁ బూర్వక్రియ భైరవ-తనువులతో నపుడె చనిరి తమ పదములకుఁ.

తే. అచట శ్రీదామవసుదాము లాలకించి
కృష్ణదేవుండు స్వర్గపురిం బ్రవేశ
మాచరించె నటంచుఁ, దా రరిగిరి జయ
యును, విజయయును నను రూపులను ధరించి.

౨౮౨౬

సీ. ఈవిధంబునఁ బరదేవి భూభారంబుఁ బాపఁగా నెంచి యప్పురమశేవుని
కోరికఁ బూర్తిగఁ గొనసాగఁజేయఁగా శ్యామసుందరరూప మీమహి నవ
తారంబు నొంది యిచ్చార్థతఁ బుంరూపమున సర్వలోకజనని యమేయ
మహిమంబు నెఱపి సమ్మతి మేదిసీభారకుల నెల్లను హరించి ఫలముతోడ,

తే. మరలఁ దన దివ్యరూపంబు మహితరీతి
జగముల వెలుంగ ధరియించి సకలజనని
యాత్మదివ్యధామముఁ జేరె నతిముదమున
నాదిభగవతి యోజనావతఁస!

౨౮౨౭

చ. హరియు జగత్ప్రభుండు తన యంశను బూర్ణముగా ధరించి యి
ద్ధరణి జనించుఁ గృష్ణఁ డనఁ దద్దయు సన్నుతిసేయ, శంభు స
ద్వరమున భూమిభారకుల వారక సంహరణంబు చేయఁగా
నిరవుగ ద్వాపరాంతమున నెంతయు నొండొక కల్పమందునఁ.

౨౮౨౮

చ. ధరఁ బరదేవి కృష్ణతనుధారిణియై జనియించినట్టి స
చ్చరితము భక్తియుక్తులయి సంతతముం బరియింతు కేరు, వా
రరయఁగ సర్వసౌఖ్యముల నంది యిటం బరమండుఁ గాంత్రి ని
ర్జరులకు దుర్లభంబయిన శాంకరిసత్పదమందు భద్రముల్."

౨౮౨౯

వ. అని యానతిచ్చి, మఱియును.

౨౮౩౦

క. విజ్ఞానలసితభావా!-ప్రజ్ఞానఘనప్రభావభావితవిభవా!

యజ్ఞక్రియానుభావా!-యజ్ఞఫలావాప్తిహేత్వనంత విభావా!

అంగి

గద్యము

ఇది శ్రీలలితాత్రిపురసుందరీ కరుణాకటాక్షపీఠాన సమాసాదితోభయభాషాకవితావిభవ,
జనమంచి వంశప్రభవ, కాశ్యపసగోత్రోద్భవ, సుబ్బయ్యార్యతనూభవ, కావ్యపురాణతీర్థ
విద్వద్భిరుదవైభవ వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ విరచితకృతమయందు శ్రీమహాభాగవత
పురాణమునఁ బంచమాంశము

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ

శ్రీ మహా భాగవతము

— ❦ —

షష్ఠాంశము

ఏదిచింతింపదవ అధ్యాయము

క. శ్రీకరసుగుణ విలాసా! - లోకై కళరణ్యచరిత! లోకవికాసా!
నాకై శ్వర్య విభాసా-భీకరదనువాంతకృత్ప్రవృద్ధోష్ణాసా!

౨౦౫౬

బ్రహ్మమయీ మహాకాళీస్థానవర్ణనము

తే. శ్రీమహాదేవుఁ డీదీక్షిఁ బ్రీతివెలయ-నారదమునిం ద్రునకుఁ దెల్పుఁ గోరికమెయి
నారదుఁడు దేవదేవుని గారవమునఁ-గాంచి యిల్లని పల్కె నమంచితముగ.

సీ. “ఓ జగన్నాయక! యరుకృపామయచిత్త! నకలనన్ను తపాదజలజయ్యు!
యుత్తమోత్తమమయి యొప్పెడు పరదేవిచరితంబు వినఁగ నాశ్రవణములకు
వేడుక యయ్యెడు; విందొనరింపవే భగవతీమూర్తిప్రభవము మీఱఁ
గైలాససీమ శంకరు నన్నిధానంబునను వెలుగుచునుండుచట్టి విధము

తే. నాపరామర్శవరసూక్ష్మరూపమును, ద-క్షియదివ్యభావంబు నమేయమయిన
శారదీయ మహాపూజ నల్పువిధము-నోమహాదేవ! తెల్పవే యర్హదీతి.

తే. కాళికాదేవి విశదసూక్ష్మమగురూప-మెట్టిది? తిషియనుస్థాన మెట్టిదగునో?
నాపయి ననుగ్రహం బుండి మోహకెన!-దేవదేవ! మహాదేవ! దివిజవినత!”

క. ఈవిధిఁ బ్రశ్నింప మహా-దేవుఁడు నారదునితోడఁ దెల్పుఁగఁ బూనెన్
“దేవీచరితము విన, మతి-పావనము వచింతు” ననుచు భవ్యమనీషన్.

ఉ. “నారద! మున్ను తెల్పితి ననంతమహామహిమాభ్యమై మహా
దారత వెల్లు దేవివరధామమహావిభవంబు; నద్ది యే
వారికినే నగమ్యమయి భాసిలుచుండును; దేవదానవుల్
కోరి కనంగఁజాల; రతిగోప్యమునై తగు నెంచిచూచినన్.”

సీ. పరమేశ్వరీదివ్యభవనపార్శ్వంబునఁ గల దొక్క భావంబు లలితమగుచు,
బ్రహ్మదినిర్జరవరులకునైన నుదుర్గమ్యమై, గుప్తమార్గము నయి,
యత్యంతకమనీయమై శోభనాకృతి నెనఁగుచు నుండు మునింద్రవంద్య!
రమ్యసుధాసముద్రపరివేష్టితమయి యెల్లదిక్కులయందు నింపుగులుకు

తే. జ్వలనకాంతిని భాసిల్లు భవ్యరత్న-నికరసంఘటితంబగుఁ బ్రకటితగతి;
దానిమధ్యభాగంబునఁదనరునొకపు-రంబు మణిమయావరణతోరణయుతంబు.

క. నాలుగు ద్వారంబులు సువి-శాలములగు నాల్గుదిశల స్వచ్ఛములగు ము
క్తాలితజాలవల్లిక-లోలి వెలయ నందమగుచు నొప్పు ముసింద్రా! ౨౫౯

క. ఆపుర మతిశోభితమై-దీపించు విచిత్రచిత్రదివ్యపతాకా
స్థాపితమయి యత్యంతసు-ఖాపాదక మగుచు ధ్వజసమాలంకృతమై. ౨౬౦

తే. అరుణనేత్రులు చిత్రఖట్వాంగధరులు-భైరవులు పెక్కువేలు శశ్వదభిరక్ష
చేయుచుండురు తద్దుర్గసీమయందు-వెలుంగు ద్వారగణంబుల నిలిచి యెప్పుడు.

చ. శతధృతిముఖ్యులైన సురస త్తిములైనను భైరవాజ్ఞ స
మృతిఁ గన కచ్చటం దిరుగ మానసమందుఁ దలంపఁజాల రే
వితముననేని యెల్లరకు ధీతిని గల్లఁగఁజేయు దైత్యసం
తతికిని నదృఢతంబగుచుఁ దా నలరుక బుర మద్ది నారదా! ౨౬౧

సీ. ఆపురవరమధ్యమందు నానారత్ననిర్మితంబును, మణినిచయదివ్య
చిత్రిత స్తంభసంశ్రితము, సువర్ణభూషణభూషితంబగు సదృ మొప్పు;
నామందిరము మధ్యమందు సహస్రసింహాభ్యమై రత్నసింహాసనంబు
వెలుఁగొందు; దానిపై వెలయు శవోపరిభాగమునను దేవి యోగవిద్య
తే. సకలమానసపద్మసంచరణశీల-యశా మహావిద్య శ్రీకాళికాంబ వెలయు;
నాపరాంబయె సర్వలోకై కజనని-భద్రదాయి మహామాయ వరముసీంద్ర!

సీ. అపర దేవి బ్రహ్మాండకోటుల సృష్టిపాలనలయములఁ బ్రభతరీతిఁ
జేయంగ దక్షయై చెలఁగును స్వేచ్ఛచే; బ్రహ్మరూపిణియయి పరఁగుచుండు;
విజయాదియోగినుల్ వేచి చతుష్వప్తిసంఖ్యాకులగువారు చతురమతులు
పురకార్యములనెల్లఁ బూనిక చేయుచునుండ్రు తదాజ్ఞ చే నురుతరగతి;
తే. వరమునీ! దేవి దక్షిణభాగమందుఁ-గడుముదముతోడుతక మహాకాలుఁ డన స
దాశివుం డుండుఁ దృప్తితోఁ దా రమింప-నమ్మహాకాళి సంప్రీతి ననవరతము.

తే. భైరవులు పరివేష్టించ బాహ్యానీమఁ-జెలఁగుచుండు పరాంబికాసిద్ధమంది
రంబు సౌమ్యంబు గడు నదృఢతంబు దుర్ల-భంబు బ్రహ్మాదులకునైనఁ బరమమకాని!

చ. కమలజవిష్ణుశంకరుల గౌరవమొప్పఁగఁ గూడి శ్రద్ధతో
నమరవరేణ్యుఁ డింద్రుండు మహామతి యా పరదేవిఁ జూడ నా
సమయమునందె ఘోరతరసాధ్వసదంబగు బ్రహ్మహత్య పా
పమునను ముక్తుఁడయ్యె సురవారసమర్చిత! సన్మనీశ్వరా! ౨౬౨

తే. అపుడు బ్రహ్మయు విష్ణుండు నమరనేత-యయిన యింద్రుండు దేవదేవాతిశయమ
హాప్రసాదంబునను గాంచి యాపరాంబఁ-గాళికాదేవి సంతోషకలితు లయిరి,

క. విను మోక్షత్వా! దేవీ-భువనమందిర బాహ్యసీమః గమ విస్తృతి నా
య్యసః దెల్పెద, నవహితమతి-మునివంద్యా! యిపుడు నీవ ముద మొదవంక్ష.

సీ. ఆ దివ్యసౌధంబు నన్నిదిక్కుల రత్నవరణవేష్టితమయి నజలుచుండు
బహిరంగణము చతుర్ద్వారశోభితమయి రత్నతోరణముల చూత్పరీతి
శోభిల్లుచుండును సుఃమునీ! యవ్వాని రక్షించుచుండు నిరతి నలయు
నద్దానిలోపల నలరుచు గామాద్య లుపయోగంబు లసంఖ్య నొప్పుచుండు

తే. తద్బహిస్సీమను వసింతు దర్శనార్థ
లగుచు బ్రహ్మలు కోటికోటి, ట్లట్ల విష్ణు
మూర్తులును, దర్శనోత్సక్తు మునివర్యే!
యెన్నఁగ నసంఖ్యలగుచు మహాన్నతగతి.

౨౮౬౯

సీ. ధ్యానపరాయణు లై నిల్చియుండు బ్రహ్మాంధకోటలయందు నలరువాడు
తద్బహిర్భాగానఁ దాపసివర్య! వివిధరత్ననిర్మితవికాసమగుచు
వెలయుఁ జతుర్ద్వారవలసితభాగంబు; సంతతి మచ్చటఁ జతురులయుఁ
గణములు కోటిసంఖ్యలు పరిరక్షణ మాచరించుచు నుండు రత్నరీతి.

తే. నాచతుర్ద్వారములకంటె నవలఁ గోటి
సంఖ్యలగు త్రిదశేశ్వరుల్ సరవి నింద్ర
ముఖ్యు లాదేవిదర్శనమును మనమునఁ
గోర్కిఁ గోరుచు ధ్యానయుక్తు లయి చిరము.

౨౮౭౦

క. నానారత్నపఃష్కృత-మై నెగడును ద్వారసముదయం; బీక్రియ ని
త్యానూనశోభ నందిక-యానతి రక్షింతు నేవకా? నతంబుక.

౨౮౭౧

చ. పురమున కుత్తరంపుదికఁ బుష్పితవివ్యసుచూ ప్తిచిత్రబం
భరరవనంకంబు లగుచు భాసిలు నోమునినాథ! వివృతమై
వరుదచిఁ జారిజాతవనవర్య మొకం ; జల సర్వకాలను
స్థిత వసంతి మొప్పుచును జెల్వగుచుండును నేత్రపర్వమై.

౨౮౭౨

చ. పవనము మందమందముగఁ బరుచుచుండును; బ్రహ్మవిష్ణుము
ఖ్యవిబుధవర్గ మెల్లపుడుఁ గాంతి చెలంగఁగఁ బరీహాసముల్
దవిలి యటక వసించుచు నుదాంతి నప్పుడేవిక్తిర్నివై
భవము మనోహరంబుగను గాడుచు నుండు ప్రభాతవేళలక.

౨౮౭౩

మ. వరహానీశ్వర! యా పురంబునకుఁ బ్రాగ్భాగంబునందుక మనో
హరమై దివ్యనరోపరంబు గల; దం దత్యద్భుతస్వర్ణపం
కరుహంబు ల్కుముదంబులుక గనుగొనం గాంతంబులై భృంగని
ర్భరఝంకారయుతంబులై సతతముక రాజ్యలైషక వేడుకక.

౨౮౭౪

క. సరసీతటమునఁ జంపక-కురవకము లశోకములును గునుమవితతులన్
బరిమళము నెఱపఁగ మనో-హరమయి భాసిల్లుచుండు నతికాంతంబై. ౨౮౭౫

తే. నారదా! చిత్రవిధరత్నములచేత-విరచితంబయి సోపానవితతి తత్స
శోవరముచు నంతట తీవిమెఱయు-చుండు ; నాపుర మీరీతి నొప్పుమిగులు.

శా. దేవీరమ్యనివాస మీవిధమునన్ దీపించు; నూత్నంబులొ
భావంబు ల్పొసఁగం గళల్ చెలువుగా భాసిల్ల వేర్వేఱ నెం
తేవిత ల్పచరించు విద్య లవి యెన్నే నూర్జితప్రక్రియన్
సేవించున్ మునినాథ! యచ్చట జయశ్రీదేవి నిత్యాదృతిన్. ౨౮౭౭

శా. నానాహాపములన్ సదాశీవుఁడు విన్నాణంబుగాఁ దాల్చి యో
మాసింద్రోత్తమ! దాని దక్షిణమునన్ మాహాత్యముం జూపుచున్
దా నుండుం బ్రియమారఁ గ్రీడలను నిత్యం బున్నతిన్ దేవి య
త్యానందంబునఁ దేల్పుచుండఁ గనుచున్ హర్షించుచున్ నెమ్మదిన్. ౨౮౭౮

అఱువదియవ అధ్యాయము

ఇంద్రునకు బ్రహ్మహత్యాప్రాప్తి

సీ. అంత నారదమాని యణచువ వెలయ మహాదేవుఁ బ్రార్థించి యడిగె నిట్లు:
“దేవదేవా! మహాదేవ! నాపయి ననుగ్రహ ముంచి పూర్ణంబుగాఁగఁ దెలుపు;
మేరీతి యింద్రున కేర్పడె బ్రహ్మహత్యాదోష? మాపురందరుఁడు బ్రహ్మ
మున్నగువారలు పూన్ని మహాకాళి దర్శింప నేరీతి తరలివచ్చి?
తే. రామహాదేవు కరుణచే నఖిలసురవ-దులును, బ్రహ్మాదులును జేరి సలలితగతి
సర్వలోకములను దాఁటి సాటిలేని-కాళికాలోకమును జేరఁగలిగి రెట్లు? ౨౮౭౯

క. ఏవిధమున భైరవగణ-సేవితమై రక్షితమయి చెలఁగెడు పరదే
వీవరపురంపు ద్వారము-దేవా! చేరి? రది యెల్లఁ దెలుపుము కరుణన్. ౨౮౮౦

మ. పరమేష్ఠిప్రముఖామరప్రకర మేఘక్కిన్ జగన్మాత సు
స్థిరయై యంతిపురంబునందు వెలయన్ సేవింపఁగాఁ బోయి త
ద్వరపాదాంబుజదర్శనంబు సలుపన్ భాగ్యంబులం జేసి? రే
కరణిన్ దేవి చెలంగె నప్పు? డెదలోఁ గాంక్షింతు, వే తెల్పుమా.” ౨౮౮౧

క. వినయమున నిట్లు లడుగఁగ-మునినాథుఁడు నారదుండు ముదమున దేవీ
ఘనమహిమఁ దెల్పఁగా నొ-య్యన నారదుఁ గాంచి యమృహాదేవుఁ డనెన్.

సీ. “నారదా! విను తొల్లి సారసభవద త్రివరగర్వమున మహాసుదండు వృత్తః
డను దనుజాధీశుఁ డధికబలంబున సురలనెల్లను కల్పి గెలిచు మీఁజే
యింద్రాధిపత్యంబు నేర్పడఁ దాఁ బొంది చంద్రసూర్యులశ్వసనభవద
దండధరాదుల దంకించి వారల మాధిపత్యంబుల నవహరించి

తే. యధిక బలవిక్రమాన్నితఁ డయి జగమున
నెల్లఁ దానయి యేలుచునెంతయు మహి
నుంబుతోడి నేకాధిపత్యంబు దర్శ
మొప్పఁగా వెల్లుచుండె నిత్యోదయమున.

౨౫౩౩

ఇంద్రుడుఁ దగ్గిలిని యాచించుట

ఉ. ధీనిధియై వెలింగెడు దగ్గిచిముహూర్తివిస్మృతాస్త్ర మే
వానిని జంపఁగాఁదగిన బాణము; వానిని బట్టి యింద్రుఁడే
పూనికఁ గొట్టరాననుచు భూరివరంబుఁ బితౄమహుండు ము
న్నే నియమించె నెంతయు మునిశ్వర! నాద! యన్భుతంబుగన్.

౨౫౩౪

చ. సురగురుండౌ బృహస్పతి విశుద్ధతపోవిభవానుభావుఁ డా
దరమున బోధచేయ బలదైత్యవిశేష విశితుండై వెనక్
సరసిజగద్భుండైన విధిసన్నిధికిం జరి, భక్తి వేఁడి, త
ద్వరవిధ మెల్ల విస్తరత బ్రహ్మకృప నిన్విని, యంత నారదా!

౨౫౩౫

చ. జగదభిరక్షణార్థమయి సంయమివద్య దగ్గిచిఁ గాంచి య
త్యగణితశక్తితో వెలుంగుచట్టి తదగ్గిని వేడనెంచి దే
వగణముహాప్రభుం డయిన వాసవుఁ డాద్యక్షిఁ జేఁబోయె నా
ప్పగను దదాశ్రమంబు మునిముఖ్యసమాక్రేతనివ్యక్తిమహాన్.

౨౫౩౬

క. మునిస త్తముండైన దగ్గి-చిని గని నందనమొకర్చి చేతులు జోడిం
చి నిలిచె నప్పురుహూతుండు;-మునియును స్వాగతము నడిగె మునిజనవంద్యా!

సీ. అంతరంగంబున నమరనాకుండు తన యాశ్రమంబునకును నడుగుదెంచె
నని యెంచి యప్పుడు మునివరుండు దగ్గిచి తా లేచి యాసనం బోలి నొసఁగి,
కుశలాదికంబులఁ గూర్చితో నడిగి “యో దేవరాజా! యిట నీవు ప్రీతి
రాఁ గతం బేమొకో? వేగ దెలుపు” మంచుఁ బ్రశ్నించె; సంతట వాసవుండు

తే. తృప్తుండై మునివద్య దగ్గిచిఁ గాంచి
వినయమునఁ బల్కె “మునినాథ! యనయము భవ
దీయచి త్తంబునకు నేది తెలియరాక
యుండు మా వృత్తమంతయు నొక్కరీతి?

౨౫౩౭

చ. మునివర! వృత్రనామకుఁడు భూరిబలాభ్యుఁడు రాక్షసేశ్వరం
డనుపమమైన బ్రహ్మవర మాదృతి నొంది యహంకృతాత్ముఁడై
యనయము లోకపాలకుల నందఱు గెల్చి త్రిలోకనాథుఁడై
తన కెదు రెవ్వరుంగనక తాఁ బరిపాలన మాచరించెడుకొ. ౨౮౮౯

ఆ. వాని భయమువలన స్వర్గంబు వదలి మే-మెల్లసురల మిట్టు లుల్లములను
గలత నొంది మానవులను బోలుచు మర్త్య-భూమిఁ జేరినార మోమునివర!

తే. యజ్ఞభాగంబులా సున్న, యర్చనంబు-నలుపువారలు లేరైరి జగతియందు;
నిట్టి దుర్గతి నొందితి; మెట్టు లింక? -నేమి తెలుపును మాగతి యిట్టులనుచు?

క. దేవతలం గష్టాంబుధి-లో వడి మునుఁగంగనీక లోకంబుల సం
జీవింప నుద్ధరింపఁగ-భావంబున నీవు తలఁచవలయు మునింద్రా! ౨౮౯౦

క. నీవే మాదుఃఖంబుల-నేవేళం దీర్చు; నెవరు నెందును లే రో
దేవా! నిష్క్రూతి నీవే-భావింపుము; నీవె మాకుఁ బ్రాపు మునింద్రా!''

చ. దివిజవరేణ్యు పల్కుల దధీచి ప్రియంబున నాలకించి, "వా
సవ! గనినాఁడ యోగయతచతువుచేఁ గడచన్న వార్తలకొ
బ్రవిశదరీతిఁ గాఁదగిన వార్తల నెల్లను నామనంబునకొ
మివులఁగఁ దెల్పు మిప్పు డెద మీరలు గోరెడు కోర్కె యంతయుకొ."

సీ. నావుడు నిర్జరనాథుండు మునినాథుఁడైన దధీచితో నతిశయమగు
వినయంబుతోఁబల్కె "వినముతాపసనాథ! కరుణతోడుతనన్నుఁ గనుముతండ్రి!
భవదీయమైనట్టి భవ్యసన్నిధికి నే నరుదెంచినట్టి యప్పరమకార్య
మును దెల్పుచున్నాఁడ; మనమునఁ గడుభయం బావరించుచునున్న;డైన నిపుడు

తే. మనవిచేయుచున్నాఁడ; మట్టుమీటి-సంచరించుచునున్న రాక్షసవరేణ్యుఁ
డయిన వృత్రాసురునకు బ్రహ్మ యొకరీతిఁ-జేసియున్నాఁడు మృత్యువు సిద్ధమాని!

ఉ. ఆవిధముం గృపకొ విను మహాశయపూజిత! తావకాస్థిచేఁ
జేవ వెలుంగ నెంతయును సిద్ధముచేసిన యస్త్రసంచయం
బే వడి వానిఁ జంపఁగల, దెద్దియు వ్యర్థమె యంచు; దానికై
సేవయొనర్చి పొందుటకుఁ జెచ్చెర నిక శరణంబుఁజొచ్చితికొ. ౨౮౯౧

చ. మునివర! సర్వలోకహితముకొ భవదీయవశంబు నైన యీ
యనుపమకార్య మంతయును నాదృతిఁ దెల్పినవాఁడ; నీదు నె
మ్మనమున కెట్లు తోఁచునో సమంజస మంచును, నవ్విధంబునకొ
వినయము మీఱఁ జేయుదును; వేఁడెద; యుక్త మదేదో యెంచుడి." ౨౮౯౨

పక్షిచరిత్రము

సీ. ఈవిధంబునను మహేంద్రుండు సురపతి యా పక్షిచికి జెల్పె నమృతవాని!
విను మంతట దధిచి మనమున యోజించె: “కేనుచేయఁగ నగు విపుల! విముఖు
గా నింద్రుఁ బంపుట కార్యమా? యిటుగాక కాయుం నవముఖ కార్యమగునా?”
యంచు నించుక సేపు చంచలుం నగుచును ద్వైశభావంబును బడలి, కడకు:

తే. బలికె “రాజ్యంబుఁ గోల్పోయి ప్రహ్వలంబు
వారలై మామకాస్థిచేఁ బడవునా?
నందఁగలిగిన, నామ దేహంబు యో
మునఁ ద్యజింతు లోకహితార్థముగ, నెబ్బలు.

౨౮౯౮

చ. ఎవని శరీర మెన్నఁగఁ బరేష్వితకేయవులక నడించు, నా
ప్రవిమలదేహమే మిగులఁ బ్రస్తుతికొన్న; కన్యమైన కా;
భవిని ననిత్య వకాఁ దనువు; పూజ్యతరంబును కన్యమే నతిం
బు వెలయుఁ; గాన దేహమును బూర్జిఁ ద్యజించెదగాక యిప్పుడే.” ౨౮౯౯

చ. సురపతినమ్మఖంబున విశుద్ధత నిల్లు దధిచి పల్కి య
ద్ధరనిజతేజ మెంతయును దోపఁగ వెల్లుచు యోగమూని తి
ద్వరతనువుం ద్యజించి, కడుభద్రమునై విశిల్లుచున్న య
ప్పరమపదంబు మోక్షముచు భాసురీతిని నొందె నారదా! ౨౯౦౦

ఉ. అత్తజీ నింద్రుఁ డంతయును నారతి, మాజీమాట కన్సుకఁ
చుత్తలపాటు నొందుచును, చూర్పులఁ బచ్చుచు, లోకసౌఖ్యసం
పత్తిని గోరు నీచుల మభివృద్ధి వం చని దూకుచుక వగక
దత్తజ మంద యుండె నటఁ దా నొకయించుక సేపు నచ్చునీ! ౨౯౦౧

ఉ. అంత మహేంద్రుఁ డామునిమహాస్థుల సాదరుఁడై గ్రహించి, బ
ల్పంతముతోడ వృత్రునిఁ బ్రభావము మీఱ వధించుకొరికక
స్వాంతము పొంగుచుండ బహుశస్త్రసమాహములక రచించి, తాఁ
జెంతకుఁ బిల్చి దేవతలఁ జెచ్చెర యోజనసల్పె నొప్పగక. ౨౯౦౨

సీ. సురవీరు లెంతయు శూరులై వెనువెంటఁ జనుదెంచుచుండఁగా శతమఖండు
దేవదురానకు దితిజవద్యుని నెదిరింపఁగాఁ బయనించె కృతిని మించి;
కడుభయంకరమైన కాద్యకవరమును గరమునఁ దాల్చి యాశరవరేణ్య
యుద్ధరంగమునకు నుద్ధతితోఁ బిల్చె; నపుడు వృత్రాసురుం డతిబలాభ్యుఁ
తే. చాలము నొనర్పఁగా వచ్చె; సంత నింద్రుఁ
డధికశౌర్యమునక దధిచ్యస్థినిర్మి

తాన్త్రముల వజ్రమునను జక్రానుధమునఁ
గొట్టి వృత్రాసురుని ధరఁ గూల్చె ననఘ!

౨౯౦౩

ఉ. నారద! యీవిధికి సురగణప్రభుడైన శతక్రతుండు పెం
పారఁగ వృత్రుఁ జంపి కలుమాత్మకుఁ డయ్యెను బ్రహ్మహత్యచే;
గారవ మొప్పుగా వినుము కాళిక నాజగదేశమాత నే
తీరునఁ జూడవచ్చె ననఁ, దెల్పెద దానిని నింక నారదా!”

౨౯౦౪

అఱువదియొకటవ అధ్యాయము

ఇంద్రుడు బ్రహ్మహత్యను బోగొట్టుకొనుటకుఁ గావించిన యత్నము

వ. శ్రీమహాదేవుండు నారదమునింద్రున కిట్లనియె.

౨౯౦౫

సీ. “సంగరస్థలమున సమరదుర్జయుడైన వృత్రాసురునిఁ జంపి పృథులశక్తి,
నైరావతముమీఁద నాసీనుఁడయి యింద్రుఁ డఖిలదేవగణంబు లాదిమునులుఁ
దను బరివేష్టించి చనుదేరఁ గడువైభవంబునఁ బొంగుచుఁ బరమమైన
యమరావతిం జేరి యానందమున సుధర్మార్హాసనంబున నధివసించి

తే. వినయవినమితగాత్రుడై విబుధవరుల-దేవమునులను గాంచి సద్భావమునను
వినుతి యొనరించి పల్కె గంభీరమధుర-వాక్యముల నిట్లు నారదవరమునింద్ర!

చ. “మునిజనమాన్యుడు వితతపుణ్యతనుండు దధీచి నేను గో
రినయటు నాదుపల్కులను బ్రీతిని నెమ్మది గారవించి యొ
య్యనఁ దన యస్థిపుంజముల నర్పణచేయ స్వకీయకాయ మే
పునను బరిత్యజించి చ నె మోక్షపదంబును జేర వెల్లుచున్.

౨౯౦౬

ఉ. దాననె బ్రహ్మహత్య యతిదారుణపాపము నాకుఁ గల్గె; నో
మానివరేణ్యులార! యది మాన్వగ శక్యము గాదుగా! కృపక
మానసమందుఁ బూని నను మాన్యనిగా నొనరింప నిష్పాదే
పూనికతోడఁ గల్గెషము పోవు నుపాయము తెల్పుండీ త్వరన్.”

౨౯౦౭

చ. అనవుడు దేవమానులు మహాశయు “లో విబుధేంద్ర! స్వేచ్ఛచే
తనె తన దేహమున్ వదలి ధన్యత బ్రహ్మపదంబు బొందఁగాఁ
జనెను దధీచి; దానను నెసంగఁగఁజాలదు బ్రహ్మహత్య నీ
కు; నియతి సంతయున్ వినుము, కొద్దిగఁ గిల్చిష ముబ్బు వాసవా!

౨౯౦౮

ఉ. ఆ మరతంబు వాయుటకు నత్తిధికిఁ బుగఁ భక్తితోఁ జేసి
వాద్యుతి నశ్వమేధము మహాభుక్తికిఁ జేసి మాచరింపు; మిం
కేదియు భీతిలే” దశరథ వింధ్యగుండును వానితోఁ జేసి
మోక్షముతోడ “చా. నదియె పోలు” నటించును బల్లెనొత్తిపోక. ౨౯౧౦

క. సురవరు లెల్లరుఁ గడునం-బరమిను “హయమేధ మొనరునను” ననుచు
సురనాథుతోడఁ బల్లెని-హరియును శాసనాత్మకుఁ డగునను కలఁ గునిండ్లా

క. అంతేపురముతోఁజేరి గడు-సంజనముఁ దేవనిభండు చనిఁ గొనిభంగున్
న్వాంతముల మోచును న్యచి-శాంతం బు కరిఁ గని చుండుచును ౨౯౧౧

తే. ధర్మశాస్త్రా కర్తృ సుధర్మవిభండు
వాసవుఁ డొనర్చె నప్పుడు వాఁడమేధ
మంత బహుసద్వ్యయంబుతో నఖిలవాప
భంజనముగాఁగ నెంతయుఁ బరమనియతి. ౨౯౧౩

సీ. అంతట నొక్కనాఁ డమరమానింద్రుండు నాచుం డింద్రునిఁ జేరవచ్చి
యర్హసత్కారంబు లంది చిత్తరసభయంబు దేవేంద్రున కనియె “ముజ్జ
గముల నేలెడు హాఠీ! కావించితివి హయమేధంబుఁ బూన్చితో; మిక్కుటమగు
బ్రహ్మహత్యాపాపపంకంబు శేషించియున్నది, కనవు మహాోన్నతముగ;

తే. నట్టి కల్మషంబు యత్నంబునను నుక్తి-కార్యమునను శాపంగా ననువగు
రీతి నరయవైతి; ఖ్యాతి నశించు సు-మిస్త్రియొన్న చిత్తరేంద్ర! విహ,” ౨౯౧౪

క. సురమునిపల్కుల విని నిచ్చిపడి “హయమేధ మెను నన్నిట నాదో
త్కరము బయఁగి నది యె-నరణిని శేషించె దేశసంయమి! మఱియున్.

తే. బ్రహ్మహత్యాదురీత మెట్లు పాయఁగలదు?
తగిన వెరవును యోజించి దయఁ దెలుపుము
నాకు” ననవుడు సురమునినాథుఁ డాద
రంబునను దెల్పెఁ ద్రిభువనరాజ్యపతికి. ౨౯౧౬

క. “సురనాథ! భక్తి గౌతము;-గురువద్యునిఁ జేసినదిగో కోరు ముపాయం;
బురుతరసకలార్థవిమం-జిరవగు వెరవును పఁచించు నెంతయుఁ గరుణన్. ౨౯౧౭

క. గురువాక్యమె వరశాస్త్రము;-గురువాక్యమె పరితపంబు కీర్త్యుల దీప్తి; ;
గురు వెద సంతోషించినఁ-బరమార్థదుఁ డగుఁ; గొఱంతె వెఱలదు దేవన్.

తే. గురువరోక్తి ప్రాయశ్చిత్తనరణి వెలయు-నంచు సకలవేదంబుల యాశయంబు;
గురువరాజును గార్యంబు జరపి పాప-పంక్తినుండి విశుద్ధిని బడయఁగలవు.”

ఇంద్రుడు గౌతమాశ్రమమున కరుగుట

ఆ. దేవమాని యిట్లు తెలిపి స్వస్థానంబుఁ-జేరఁబోయె; సంత శీఘ్రముగను
గౌతమాశ్రమమున కాతతభక్తి వా-సవుడు చేరఁబోయె సంయమింద్ర!

సీ. మధ్యాహ్న కాలార్కమహితప్రభ ల్మీఱు దివ్యకాయోన్నతు దీప్తకనక
కాంతివిభాసితు ఘనజటాజూటని సంతతజ్ఞాననిస్థాగరిష్ఠు
సకలజగన్నుతు శాంతగుణోపేతు మహానీయయాపుని మానినాథు
గౌతమమునివర్చ్య ఘనుని సాక్షాన్మహాదేవుని రీతిని దేజరిల్లు

తే. స్వగురువరుఁ గాంచి సదృశీసహితఁడయి ప్ర-దక్షిణం బాచరించి వృత్రప్రహర
ధరణిపై మునిపతిసన్నిధానమందు-సాగిలంబడి మ్రొక్కె నిశ్చలమనీష. ౨౯౨౧

క. మునిపతి గౌతముఁడు సమా-ధిని వీడిన యవసగమున దేవాధీశుఁ
దన సన్నిధానమునఁ జేరినవానినిగా నెఱింగి ప్రీతిం బలికె. ౨౯౨౨

తే. “త్రిభువనాధిప! యోవత్స! దివిజవరుల-తోడఁ గుశలంబుగా నున్నవాఁడ వనుచు
నెంచుచున్నాఁడ; నచియింపు మిద్ధచరిత!-నీదు రాకకుఁ గారణం బేది యిపుడు?”

చ. అనుటయు నింద్రుఁ డిట్లనియె “నార్య! గురుప్రవరా! త్వదీయ ద
ర్శనమున నెంతయుం గుశల సంపద; మీరలు లోకమందు నె
వ్వనికి గురుత్వసత్పదవిభాసితు తామరొ వాని కెయ్యెడక
గన నశుభంబు లేదనుచు గట్టిగ నే వచియింతు నెప్పుడుక. ౨౯౨౩

చ. వినుఁడు కృపాంతరంగ! కడుఁ బ్రేమను నాదగు విన్నపంబు; నే
నొనరిచినాఁడఁ గిల్పిష మదొక్కటి; నెందును గోచరింప దో
యనఘ! తదీయనిష్క్రూతి; సమాదృతిఁ జేయ సమర్థులైన మీ
యనుపమ సన్నిధానమున కర్థిని జేరితి నోగురూత్తమా! ౨౯౨౪

చ. ఖలుఁడగు వృత్రుఁ జంపుటకుఁగాఁ గయికోంటి దధీచిమానియె
మ్మల నొగి వేడి; దాన ననుఁ బొందె గురూత్తమ! బ్రహ్మహత్య నాఁ
గలుషము దుర్నివారమయి కాంచ నశక్యము నౌచు; దాని నే
వలను దలంచి నిష్క్రూతిని బాగుగ నందుదుఁ జెప్పఁడి దయక. ౨౯౨౫

ఉ. చేసితిఁ దన్మహాఘము నశించు నటంచును నశ్వమేధముక
దోసము లెల్లఁ దీర్చుటకుఁ దూర్ణముగాఁ దగు నంచు నెంచి; యా
యాసమెకాని పాప మది యట్టులె యున్నది; పో ద; దింక నేఁ
జేసి తరింపఁగాఁ దగిన శ్రీకరకార్యముఁ బెల్పుఁడి దయక. ౨౯౨౬

తే. బ్రహ్మహత్యామహాపాప పంకమగును
డ నగు నే నెట్లు తరింతు? దీనచిత్తు

సన్నుఁ జూచి యుపాయంబు నెన్ని తెలిసి
దయను రక్షింపఁబూనుఁ డీ భయము దీర్చి.

౨౯౨౮

తే. పరమధర్మవినుండినై గురుండవయిన-సేపు రక్షణచేయ సత్త్వవిలమగు
పాపముగలుట సూడ నాభావమందుఁ-గరము దూఱింబు గల్గెడు పరమమాని!”

క. ఈవిధమున విన్నపముఁ-గావింపఁగ విబుధనరుఁడు కడువినయమునక,
ధీవిభవుఁడు గౌతమముచి-యూ వాసపుతోడఁ బట్టె నాదృతిమీఱక. ౨౯౩౦

సీ. “ఓవశ్య! సురపతీ! యుల్లంబునందు ఘోరంబును నదలుము; సంబరంబు
గొందుము; సావంబు పొందికఁ జిగకాల మట్టునె నిలువను పట్టుగలిగి;
తిగిన యుపాయంబుఁ దడవి త్విత్సూర్వశాపప్రశాంకికఁ దెల్పువాఁడ నిపుడె;
వినుము దధీచిని మనమున నానూన్య విప్రులిగాఁ గూర్చివే సురేంద్ర!

తే. ఆ ముని ద్వితీయవిశ్వేసుఁ డనుచు నమ్ము,
మంచితెముగ జీవన్ముక్తుఁ డగు మహాత్ముఁ :
డాముసింగ్రుని హత్యచే నడిరిసట్టి
పాప మతిఘోరతరమయి పట్టె నిన్ను.

౨౯౩౧

క. సురనాథా! యస్వాపము-తొరగమఖం బాచరింపఁ దోస్తో శాంతి
బారయునె? కనుఁ దీవ్రగబయి-పరఁగుట సామాన్యమగునె పాయఁగఁజేయక?

క. దురితంబుం బూర్ణంబుగఁ-బరిత్యజింపంగఁ దలఁపు భావంబున సీ
విరవుగఁ గోరుదునేనిక-సురనాయక! వినుము నాదు సూక్తిని భక్తిక.

తే. సకలపాపవినాశిని, సకలుషమతి-లోక పాపననిరతి, సుశ్లోకచరిత
నమ్మహాకాళికాదేవి సధికభక్తి-దర్శనముఁ జేసికొనఁబొమ్ము తడయ కిపుడె.”

చ. అనవుడు నింద్రుఁ డిట్లనియె నమ్మునినాథునితోడ “సద్గురూ!
ప్రణుతియొనర్తుఁ బూర్ణదయఁ బాపవినాశిని కాళికాంబ యె
య్యనువున నుండు? రూప మెఱు? లామహాసీయగుణాఢ్య యెందుఁ బ్రీ
తిని వసియించు? దెల్పు; పరదేవిని ఊడఁగఁబోదు నిప్పుడె.” ౨౯౩౨

గౌతముఁడు పురుహూతున కపాయముఁ దెల్పుట

సీ. నావుడు మునిజననాథుఁడు గౌతముఁ డాయినద్రుఁ గాంచి యిట్లనియె గరుణ
“సర్వసురాధిప! సకలవేదములందు నిఖిలశాస్త్రములందు నిపుణముగను
గాంచినరీతి నే నెంచి వచించుచు నున్నవాఁడనుగాని యెన్నఁడేని
యామహాకాళిఁ బరాంబికఁ జూచినవాఁడను గాను నోవాసవ! విను;

తే. మమ్మహాకాళి దర్శింప నాక్షణమున-బ్రహ్మహత్యాదిపాపనివహము తెల్లఁ
బంచబంగాళ మగునంచుఁ బలికెనెల్ల-వేదములు, ధర్మశాస్త్రము ల్విశదరీతి.”

శ. గౌతముఁ డిట్లు తెల్పుటయుఁ గ్రమ్ముఁ బ్రశ్న మొనర్చె నింద్రుఁ డ
త్యాతతభక్తి “నో గురువరా! యెటు లీగురితంబునుండి వి
ఖ్యాతిఁ దరింతు. లోకమున నాపర దేవినివాససీమ నా
చేతమునం దెఱుంగకయ సిద్ధినిఁ బొందుమఁ? దెల్పవే దయన్.” ౨౯౩౭

సీ. అంత నాగౌతముఁ డతని భక్తికి మెచ్చి పలికె “బురందర! భవ్యచరిత!
తత్త్వదర్శనలైన ధన్యులు యోగులు భక్తితో మిగులఁ దపంబొనర్చి,
కల్పాంతకాలదీక్షలఁ బూని యా మహాకాళికాదేవిని గాంచుచుందు;
రాదేవి యత్యంత మోదంబు మీఱంగ భక్త్యతిశయముచేఁ బరిభవిల్లు;
జే. నట్టి నిర్మలతపమును నాచరించు-వానికిం బ్రీతి జగదంబయైన యోగ
గమ్య పర దేవి కాళిక కరుణవెలయ-సుప్రసన్నాత్మయై శోచు సురవరేణ్య!

శా. సీవన్నన్ సురలోకనాయకుఁడవై నిత్యంబు రాష్ట్రంబు సం
భాషింపంగ నఖండభద్రమఁడవై పాలించుచున్నాఁడ; నె
ట్లీ విఖ్యాతినిగన్న రాజ్యమును నెంతేత్పత్తిఁ బోఁద్రోసి, శ్రీ
దేవిని జూడఁ దపం బొనర్తువు? మదిన్ దృష్టి నిచ్చారెంపుమా. ౨౯౩౮

క. కనఁబడ దిఁక నేయుక్తియు-ననుపమము, సురేంద్ర! కాళికాలయసముఖం
బునకుం బోవుట తక్కుఁగ-మనమున యోజించిచూడ మహితవిచారా!

మ. సురనాథా! భవదీయచిత్తమున సంశోధించి యీయర్థ మా
కరుణావాదిధి లోకమాతను మహాకాళిక నయంబొప్పుఁ ద
త్సరికిం బోయి కనం బ్రయత్నములఁ దోడ్తో నల్పఁగా నర్హమా
పర మేష్ఠ్యాదిసుదుర్లభన్ దురితము ల్పాయంగ భక్త్యన్నతిన్. ౨౯౪౦

తే. ఆమహాకాళి దర్శింప ననువు వినుము;-మొదలు లోకపితామహు నుదితభక్తిఁ
జూచి ప్రార్థింపు; మాదేవిఁ జూచుటకును-నామహాత్ముఁడు వెలుపు నీకర్హరీతి.

ఆ. ఆమహామహుఁడు మహాకాళిఁ జూపింప-యత్న మాచరింప నను వెఱుంగు;
నంత నిన్ను నామహాకాళికాపురం-బునకుఁ దోడుకొనుచుఁ బోవఁగలఁడు.

క. పరమేష్ఠియై కూర్పరియై-పరఁగిన నోయింద్ర! కార్యభాగంబెల్ల
సరియగుఁ; గొఱంతలే దెటఁ;-బరదేవీకరుణ గలుగు; భయ మిఁక నేలా!”

ఉ. గౌతమహానివాక్యములు గాఢతరంబగు భక్తి నింద్రుఁ డీ
రీతిని నాలకించి, మదిఁ బ్రీతి చెలంగఁగఁ బల్కె: “సద్దుహా!
ఖ్యాతి వెలుంగునట్టి భవదాజ్ఞ యెటన్ వృథగాదు దేవ! యే
నీతటి బ్రహ్మసన్నిధికి నేగి, యెఱుంగుదు యుక్తి నచ్చటన్. ౨౯౪౧

చ. అనుమతి యిమ్ము దేవ! యని యత్సేధికింబగు భక్తితోడ న
మ్మునికి బ్రదక్షిణత్రయము పూజ్యతఁ జేసి, తదీయసమ్ముఖం
బున నిల సాగిలంబడి ప్రసాదము మీఱఁ, దదాజ్ఞఁ బొంది చ
య్యనఁ జనె బ్రహ్మలోకమున కంతట స్వర్గవిభుండు నారదా! ౨౯౪౬

క. సురపతి మంత్రులతోడఁ-వరపుష్పక మెక్కి, పద్మభవసన్నిధి నా
దరమునఁ జేరి, సమస్తము-జరగిన వృత్తంబుఁ దెల్పె సయమిసూక్తిక.

సీ. దివిజేంద్రుఁ డప్పుడు తెల్సిన వాక్యంబు లెల్లను విని వేడ్క సృష్టికర్త
బ్రహ్మ యిట్లనియె “నో పాక శాసన! మహాకాళీపురంబు నేఁ గాంచలేదు;
ముచు దేవకార్యార్థముగఁ దా మహాకాళి యావిర్భవించె; నే నపుడు దేవి
బ్రహ్మరూపిణీఁ బరాత్పరను సనాతనిఁ జూచినవాడను శోద్యముగను;

తే. గాంచుచుండ నదృశ్యయై కాని యెటకఁ
జనెనొ తెలియంగఁజాల; నేఁ గనినదెల్ల
నింతయేగాని. తత్సర్వం బే నెఱుంగ”
ననఁగ నింద్రుండు పరమేష్ఠిఁ గని వచించె. ౨౯౪౮

మ. “పరమేష్ఠీ! యెటు లీగువాడ నిక, నాపాపం బపారంబుగాఁ
బరఁగెక; దానికి నిమ్మృతిక దెలుపవే; భవ్యాత్మయా కాళికా
పురముం గాన నటంచుఁ బల్కెదవు; సంపూర్ణానుభావుండవై
కరుణిఁపందగు; దీవె నాకు గలి; యిక్కార్యంబు సంధిపవే”. ౨౯౪౯

తే. అని పురందరుఁ డతిభక్తి నవనతుఁడయి-వేడఁగా బ్రహ్మ దేవుండు ప్రీతుఁడగుచు
నూటడించుచుఁ గరుణ సముత్సృకతను-బల్కె సక్రియ నారదా! పరమమాని!

చ. “సురపతివైన నీ కొకటఁ జొప్పడియుండినఁ బాతకంబు ని
ర్జరనగరంబునం దొదవు శాంతివిఘాతములొ నిమిత్తముల్
వరుస నటంచు నెప్పుడును భావమునం దలపోయుచుందు; నీ
దురితము నిర్జరావళికి దుఃఖదహా నని యెంచుచుండెదక. ౨౯౫౦

క. నీ పాపముఁ బాపుటకై-యోపిక యత్నంబు నలుపుచున్నాడను; నే
నేపున గుప్తంబొ దే-వీపుగమును జేర్తు; భయము వీడు మహేంద్రా! ౨౯౫౧

తే. నీదు కార్యానుసారము నిన్నుఁ గూడి
యామహాకాళిఁ గనుఁగొన్నయపుడె ముక్తుఁ
డనుచునున్నాడ; నిక నేపని గలుగదు;
సకలమును బరిపూర్ణమై జరుగునుమ్ము.” ౨౯౫౨

క. ఈవిధమున నింద్రుని స-ద్యావలంబన నూనిజించి పరమేష్ఠి నడికొదా వైకుంఠమునకుఁ జన-వేచే దివ్యరథ మెక్కి బ్రయమున నూని! ౨౯౫౪

బ్రహ్మాండ్రూప వైకుంఠమున కరుగుట

ఉ. అంతః బురందరుండును మహామహిమకొ వెలుంగొందు పుష్పకంబెంతయు వేడ్క నెక్కి. నశి నేగెఁ బితౄమహులవెంట నంటి; శ్రీకాంతునిచేత గుప్తములు కాంగల వెల్లు వికుంఠపట్టణ ప్రాంతముఁ జేరఁజాయె; నటఁ బద్మజుఁ జింద్రునితోడ నిల్చును. ౨౯౫౫

సీ. “సురనాయకా! నీవు కరము ముదంబున నాచూట పిననయ్య! ప్రేమమీఱఁ; బురము బహిర్భాగమున నుండు మిగుచుకయోషికతోఁ; బురుసోత్తముఁడగు హరియంతిపురమున కరిగెదఁ గొలుత; నవ్వల నీవు రాఁదగు సరుగ” ననుచు నుత్తిర్వఁగావించె; నత్తిటి సింద్రుఁ డయ్యాజ్ఞాపగుండయి యప్పరనగ

ఆ. శాహ్యాసీమ నుండఁ బరమేష్ఠి లుప్తాను-సారముగిను; నంత సాగసభవఁడాదిదేవుడైన హరి జగన్నాథుఁ డె-చుండె నచటి కేగె నుత్సృకుఁడయి.

క. కనుఁగొనె వికుంఠభామం-బున నంతిపురంబులోన ముదమున లక్ష్మీ ననితాసరస్వతులు త-న్ననయము సేవింపఁ జెలఁగునట్టి ముకుందుక. ౨౯౫౬

తే. ఆభిసవాంబుదనీల దేహప్రకాశ-శంఖచక్రగదాధారిఁ జారుకొస్తు భుజిత్వప్రవీతవత్సు హరినిఁ-గాంచె నపుడు విరించి తాఁ గడుఁబ్రయమున.

క. మురహరుఁడు విష్ణు వప్సడు సరసిజభవు స్వాగతంబును బ్రశ్నించె సాదరముగ ; బ్రహ్మయును “దేవ! మీదయ వఱలుచుండ స్వాగతం” బని పలికి సంభ్రమముమీఱ. ౨౯౫౭

తే. “ఓజగన్నాథ! త్వద్దర్శనోత్సృకుఁడయి-దేవదేవుఁడు పురుహూతుఁ డీవికుంఠ పురజహిర్ద్వారసీమ మీకరుణఁ బడయ-వేచియున్నాఁ” డటంచును విన్నవించె.

చ. హరియు విరించివిన్నవము నాదృతితో విని, “వై నతేయ! నీ వరిగి సురాధినాథు ఖలభంజను వేగమె తోడితెమ్ము లో నరమరలేక యంతిపురి” కంచును నాజ్ఞ యొనర్ప, వెంటనే గరుడుఁడు తోడితెచ్చె సురకాంతుని లోపలికిం బ్రయంబునక. ౨౯౫౮

తే. పురబహిర్ద్వారమున నుండి గరుడుఁ డధిక-గారవంబున నత్యంతకాంతి వెలయు నంతిపురమును జేర్చినయట్టి యింద్రుఁ-డధికభక్తియుతాత్ముడై యమరమాని!

మ. హరిపాదాంబుజసన్నిధానమున సాష్టాంగంబుగా వందనో
 త్కరము ల్సల్పి కరంబుల న్మోచి “ నే ధన్యుండ నైతిఁ భవ
 ద్వరసందర్శనభాగ్య మబ్బుట జగద్భద్రానుసంధాయకా!
 శరణుజొచ్చినవాడఁ బ్రోవఁగదవే చంచత్కృపావారిధి! ” ౨౯౬౩

సీ. నీపదాబ్జమున జనించిన సురబృందచంద్ర్య మందాకిని వైభవమున
 సకలలోకంబుల నకలంకముగఁ బావచంబు చేయుచును ధన్యతను వెలయు;
 నట్టి మహామహిమాభ్యుడ, పఖిలసురైకపూజ్యుడవు ని న్నాస్తికటముగ
 దర్శించి సేవింపఁదగిన భాగ్యంబును బ్రాజ్ఞస్వమందు సవారిగాఁగఁ
 తే. జేసియుంటినిగాఁబోలు శ్రీముకుంద!-యోగిమాంససంహార! భోగిశయన!
 యాశ్రితావనతత్పరా! యార్ద్రవినుత!-కరుణఁ బ్రోవుముశ్రీకరా! దురితహార!”

సీ. ఈవిధంబున భక్తి దేవవరేణ్యుడౌ పాకశాసనుఁడు శుభప్రదాత
 యగు మహావిష్ణుపాదాబ్జసన్నిధి నిల్చి వినుటించి, బ్రహ్మచే ననుమతీఁగొని,
 గౌతమమానివాక్యములెల్ల విన్నవంబునుజేసె నారాయణుని సమీప
 మున వినయంబుతోడను; నంత నిందిరాపతియును సురపతివాక్యసమితి
 తే. కరుణమీఱఁగ నాలించి పరమవిస్మి-తాత్మ్యుడయి మాటుపలుకక యఖిలలోక
 భర్త యాసీనుఁడయియుండఁ బద్మభవుఁడు-వజ్రయును నబ్బురంపడ వరముసింద్ర!

అఱువదిరెండవ అధ్యాయము

ఇంద్రాదులు భగవతీస్థానమున కరుగుట

క. నారదముసేంద్ర! యీరీతి వారిజాక్షుఁ
 డాదినారాయణుం డించుకంత తడవు
 మానమున నుండి సురపతి మమతఁ జూచి
 పలికె మృదువాక్యములతోడ సలలితముగ. ౨౯౬౬

సీ. “దేవనాయక! మహాదేవి మహాకాళి బ్రహ్మరూపిణి పరాత్పర సమస్త
 రూప సనాతని యేపున నివసించు దివ్యస్థలంబు నేఁ దెలియఁజాల;
 నామహేశ్వరుఁడు తా నాత్మ నెఱుంగును. బరదేవివసతి నిబ్బరముతోడ;
 శంకరపదపద్మసన్నిధానంబున కరిగి వృత్తంబెల్ల ననువుమీఱ
 తే. విన్నవింపుము; వత్తు దేవీపురంబుఁ-జూచువేడుక నిష్పాడే; చూడ్కులలరఁ
 గాంచువాడను; నింక నే కార్యము గల-దంతకంటెను నుత్తమ మైన దింద్ర!”

మత్త. ఈవిధంబున విష్ణుమూర్తి మహేంద్రుఁగూర్చి వచించి తా
 వే విహంగపవాహనుండయి విశ్వనాథుని సన్నిధిఁ

భావికార్యము నెంచి చేరంగ బ్రహ్మదేవుడు వెంటరాఁ
గా వడిక బయనంబొనర్చెను గాంతోడత నారదా!

౨౯౬౮

తే. సురవరుండగు నింద్రుండు హరిహరణ్య-గర్భులను ననుసరించుచుఁ గదలె నాత్మ
దివ్యరథ మెక్కి; మదిని సంతృప్తి తనరఁ-జేరి రంతటఁ గైలాసశివపురంబు.

ఉ. వచ్చిన యా మహాత్ములఁ బ్రభావసమేతుల విష్ణుముఖులఁ
మెచ్చుగఁ జూచి ద్వారమున మెల్పున శంకరసన్నిధానముఁ
జెచ్చురఁ జేరఁబోయి సువిశిష్టవర్ణస్థుఁడు నంది యెంతయుఁ
హెచ్చయినట్టి నవ్రత మహేశ్వరుతోడ వచించె సంయమి!

౨౯౭౦

శా. “స్వామి! శంకర! లోక నాయకుఁడు శ్రీవత్సాంకుఁడౌ కేశవుం
డే మీదర్శన మాచరింపఁగ సురజ్యేష్ఠుఁ సురాధీశునిఁ
బ్రేమంబొప్పఁగ వెంటఁబెట్టుకొని తా విచ్చేసియున్నాఁడు స
ర్వామోదప్రద! ద్వాదశీమ భవదీయాంబుఁ బ్రతీక్షించుచుఁ.”

౨౯౭౧

క. నందీశ్వరు వాక్యము లా-నందమునఁ విని శివుండు “నందీ! వారిఁ
సందేహ మేల యిటకుఁ-ముందుఁ బ్రవేశింపఁజేయఁ బూను”మనంగఁ.

తే. అమృహదేవు నానతి నంది నంది-హరివిధిసురేంద్రులను వడి నంతిపురము
లోఁ బ్రవేశింపఁజేసె; మెల్పునను వారు-శివుని సన్నిధానంబునఁ జేరి రెలమి.

చ. అమరమునెశ్వరా! హరియు నబ్జభవుండుఁ బురందరుండు సం
భ్రమమున శంభు సన్నిధిని బ్రాంజలులై తమి దండవత్ప్రణా
మములను జేశి దుర్విపయి మాటికిమాటికి భక్తితోడ న
య్యమయుఁ బినాకపాణియును నుల్లములం బరితృప్తిపొందఁగఁ.

౨౯౭౪

ఉ. అప్పుడు వారిఁ గాంచి శివుఁ డాదృతిమీఱఁగఁ బల్కె “మీర లి
ట్లాప్సఁగఁ గూడి యిచ్చటికి నుద్యమింపవలె వడి రాఁ గతంబు వే
చెప్పఁడు; కార్య మెయ్యదియొ; శ్రీపతిభాత్యసురేంద్రులార! యే
మిప్పుడు చేయఁగాఁదగు నభీష్టముఁ దెల్పుఁ డసంశయాత్ములై.”

౨౯౭౫

క. పరమేశ్వరుఁ డీకరణిక-గరుణం బ్రశ్నంబొనర్పఁగాఁ గేశవుఁ డా
పరశివునిఁ గాంచి కడుసం-బరమునఁ దెలుపందొడంగె స్వచరిత మెల్లఁ.

సీ. “పరమేశ! ‘యీపురందరుండు కావించిన బ్రహ్మహత్యామహాపాతకంబు
పోవఁ బ్రాయశ్చిత్తమును దెల్పు’మని శాస్త్రవిదుని సంయమివర్య సదమలమతి
గౌతము నడుగఁగా నా తాపసియు ‘మహాకాళీపురంబును గడఁకఁజేరి
యాదేవిదర్శింపు’ మని పల్కె ‘నవ్వుర మెట నున్నదో యేను నెఱుంగ’ననియె;

తే. నంత సురనాయకుండు బ్రహ్మాంశకంబుఁ
జేరి, 'దేవీపురం బెందు జెలంగు, జెప్పు
మా'యటంచును వేడ, బ్రహ్మయును 'నాకుఁ
దెలియ'దని పల్కె, బరదేవిదివ్యవసతి.

౨౯౭౯

తే. శంకరా! యంతః బరమేష్ఠి శక్రు వెంటఁ-వోడఁగొని వచ్చినాఁడు సప్త-క్షణగోరి
నాదుసన్నిధి; కింద్రండు నళినగడ్డ-నాజ్ఞఁగొని ప్రశ్నచేసె నయ్యర్థమే శివ!

మ. మది నాశ్చర్యము పొంగ నాభగచరీమాన్యాశ్రయంబౌ పురం
బెది యంచు న్ననలేక యప్పు డిట కే నేతెంచితిన్ శంకరా!
త్వదుదారంబగు సమ్ముఖంబునకు దేవా! సీవె కాళీపురం
బుదితప్రజ్ఞ నెఱుంగువాడ వని వే యూహించి నిక్కంబుగన్.

౨౯౮౦

ఆ. ఓ దయామయాత్మా! కాదని చెప్పక-సర్వవిమండ వౌటఁ జయ్యన మముఁ
గరుణతోడఁ జూచి కాళీపురంబును-జేర్చి దేవి జూపు శ్రితసుఖద!

౨౯౮౧

తే. మూఁడులోకములను నేలు పుణ్యమూర్తి
యగు మహాభుజఁ డింద్రుఁ డీ యమరవిభుఁడు
పాపయుక్తుండయిన నెట్లు లోపు మూఁడు
లోకములు సుస్థిరములయి ప్రాకటముగ ?

౨౯౮౨

చ. అనవుడు శంభుఁ డిట్లనియె "నత్యధికంబగు భక్తి నిల్పి దే
విని మది లక్షవర్షములు విస్తృతయోగముతోఁ దపంబు చే
సి నియతిఁ దన్మహావసతి చిత్తమునం గన నోషినాడ; నో
ఘనగుణులార! మీకుఁ గల కాంతలఁ దీర్తు నసంశయంబుగన్.

౨౯౮౩

మ. కర మానందముఁ బొందుఁడి మది మహాకాళీపురం బెంతయున్
ద్వార దర్శింపఁగఁజేయువాడ నొగి మీ వాంఛానుసారంబు; త
త్పురి నాదేవిని జూపుదున్; నియతి నాతోఁ గూడి గోవింద! యి
ద్వరు వేంచేయుఁడు భక్తి నిష్ఠ"డని ప్రీతి బల్కి యో నారదా!

౨౯౮౪

క. "సంది! వృషమును బూన్పు మ-మందగతిన్; రత్ననిచయమండితమై యిం
పొందు మహాకాళీపురి-కిం దఱలఁగవలయు నిపుడె కృతమతి!" యనగన్.

తే. పరమభక్తియుతుండు సత్వైరగతి వృష-వాహనము సిద్ధపఱచి విశ్వవిభు సన్ని
ధానముననిల్పెనారదా! తాపసవర!-శంకరుఁడుసమ్మదముఁబొందస్వాంతమందు.

చ. హరుఁడు వృషంబుపై, హరియు నత్యధికానిలవేగవంతుఁడౌ
గరుమనిపై, విరించియును గమమణిప్రజనిర్మితంబునై

పరఁగు విమానవర్తమున, వాసపుఁ డున్నతపుష్పకంబుపై
సరగున నెక్కి దేవివరసద్దముఁ గాంచఁగఁ బోయి రోమునీ! ౨౯౮౮

సీ. గగనమార్గంబునఁ గడువడిఁ బయనంబుఁ గావించు శంకరకమలగర్భ
కమలజవాసవుల్ కడుముదంబునఁ బరస్పరము భాషించిరి వరమునీంద్ర!
“శ్రీమహాకాళికయే మహేశ్వరి పరాత్పర యగు శాంభవి తలఁచిచూడ;
నాదేవికి సమాన లగువార లెవ్వరుఁ గనుఁగొన లేదు భువనములందు;
తే. నెల్లలోకంబులకు మఱి యెల్ల దేవ-గణములకు భూతశోటికి గుణములకును
సందరాకయె వెలుఁగొందు; నవల నధికు-లైన దేవతలే లేదు పూని వెదుక.

సీ. ఆ పరదేవియే యఖిలంబును సృజించు; నాజగన్మాతయే యనవరతము
సకలకష్టంబులఁ జక్కఁ దీజీచి పాలనముఁ జేయు సర్వభూతముఁ బ్రీతి;
నా మహాకాళికయే నేమంబుతోఁ చుది సర్వశరీరుల సంహరించు;
నాత్మ వినోదించు; సంకయెకాని యే యధికారమును మన కరయలేదు;

ఆ. ముగురు మూర్తులమును బూర్ణంబుగా నస్వ
తంత్రులము; నిజంబు; తలఁపఁగా ని
మిత్త మాత్రులమయి మెలఁగుచునున్నార;
మహాహ! దేవిమహిమ యద్భుతంబు.” ౨౯౯౦

క. ఈవిధమునఁ గొనియాడుచు-దేవీవిభవంబు నెమ్మదిం గల భక్తి
భావించి, వివిధవిధములఁ-ద్రోవంబొగడుచును జనిరి తోడ్పఁ వారల్. ౨౯౯౧

తే. కనిరి మునినాథ! శ్రీమహాకాళికాపు-రంబు, మణిగణసుపరిష్కృతంబుఁ, గనక
చిత్రితంబు, నత్యద్భుతశిల్పకౌశ-లాభిశోభిత, ముత్తమం, బహిరుచిరము.

సీ. ఆ దివ్యపట్టణం బటునిటు వీక్షించి హరివాసవవిరించు లాత్మలందు
నతివిస్మయముఁ బొంది యస్మదీయములైన పట్టణంబులు వర్ధిల్లపరికరములు
గాఁగ నిర్మితములై కనఁబడుచున్నవి యహహా! యీపట్టణం బనుపమమగు
నని యెంచుచును జగదంబికాపురవర రామణీయకము నిస్సీమ మనుచు

తే. బ్రహ్మవిష్ణుశివామరపతులు వర్ణ-సంబుచేయుచుఁ దిరుగుచు నంబమహిమ
నిజమనోరథవిభ్రమనిరతి నుండి-రాపుగము వెల్పులను జాలనేపు మాని!

క. వారు తలంచిరి “మనల నె-వాదం గనుఁగొన; రదేల వచ్చితి రన; రే
తీరునను జూడ; రీపురి-కారయ మన రాక యేల”యని మదులందుక. ౨౯౯౪

అటువదిమూడవ అధ్యాయము

యోగినులు ఇంద్రాదులకు శ్రీదేవిని దర్శించు నుపాయ మెఱింగించుట

ఆ. అట్లు కొంతసమయ ముడుగంగ యోగినుల్-పుష్పములను గొంచుఁ బోవువారు
వచ్చి యచ్చటికి “నావారు మీర ? లిశేల-వచ్చినారు? తెలుపుఁ డిచ్చ”ననిరి.

ఉ. వారల పల్కుల న్విని స్వవాంఛితము ల్మని సంస్మరించుచున్
వారిజగర్భముఖ్యు లొగి వారినిఁ గాంచి వచించి “రీశ్వర్
శ్రీరీకతోడఁ జూడ నిటకున్ గడుభక్తిని వచ్చినార, మే
తీరున దర్శనం బగునొ తెల్పు”డటంచు నసంశయాత్ములై. ౨౯౯౬

సీ. “వాసవముఖ్యులారా! సముత్సుకత మహాకాళికాదర్శనార్థులగుచు
వచ్చియే మీ రింకు నసియింపఁగా నెంతకాలంబునకునైన గల్గఁబోదు
శ్రీమహాకాళి దర్శింపంగ భాగ్యంబు; వినఁడు, జగన్మాత స్వీయమాయ
సకలజగంబు నుత్సుకత మోహితముగఁ గావించుచుండు సద్భావులారా!

తే. యా మహాకాళిచే మోహితాత్ము లగుచు
మదిని మీకోరికల నిష్ఠ మఱచియున్న
వార లని నమ్ముచున్నాము భావమందు”
ననుచు లోపలి కేగి; రయ్యవసరమున. ౨౯౯౭

తే. బ్రహ్మ విష్ణు పురందర భవులు సంయ
మింద్ర! యొడొరులను నూచి యిటులని“రిటఁ
జేరి బహుకాలమయ్యెను; జేయఁదగిన
కార్య మెయ్యది? యిట్లుండఁ గార్యమగు నె?” ౨౯౯౮

చ. హరి హరుఁ గాంచి “దేవ! యిటు లాత్మ విముగ్ధులఁ బూనియుండఁగా
సరియగునే? సముత్సుకత సర్వశరీరులఁ బ్రోచునట్టి శ్రీ
కరఁ బరదేవిఁ జూచుటకుఁగా నరుదెంచియుఁ జాలకాల మీ
పురము సమీపభాగమునఁ బుచ్చితి మీక్రియఁ, గాని యింతకున్. ౨౯౯౯

క. పరదేవి మహాకాళిక-గరము ముదంబునను నూడఁగా భాగ్యము నే
పరుసను జేయఁగనైతిమి;-పరమేశా! దేవి మనలఁ బరికింపదాకో?” ౩౦౦౦

చ. అనవుడు శంభుఁ డిట్లనియె “నార్యగుణాకరులారా! యిప్పుడే
చని వరరత్ననిర్మితము శస్త్రము నై తగు దేవి యుండు ప
త్తనమునఁ జొచ్చి యందఱము ధన్యత నొందుచు లోకమాత పా
వనచరణాంబుజంబుల నవారితభక్తిని గాంత మాద్యతి.” ౩౦౦౧

సీ. ఈరీతిఁ బల్క మహేశ్వరుం డప్పుడే యింద్రాదులగు భువి నేశ్వరు లొగిఁ గదలిరి వేడ్క శంకరునిఁ గూడి, మనంబులందు మహాకాళి నధికభక్తి నిలిపి ధ్యానించుచు సలలితంబైన తదంతఃపురముఁ జేర; నపుడు శంభుఁ డింద్రుఁ జతుర్ముఖ శ్రీశునిఁ గని గోపురప్రదేశమునఁ బరమముదమునఁ

తే. జెలఁగు చుత్కుల్ల నేత్రుండై “చింతితార్థ సిద్ధిఁ గాంక్షించుచున్న యో బుద్ధిమంతు లార! నిబ్బండు, నామాట లాలకింపుఁ”

డనుచుఁ దెలుపఁగఁ దొడఁగె నో మునివరేశ్వర!

300౨

ఉ. “హేమవిచిత్రతాంగుకము హెచ్చుగ నాశనమందు మారుత

భ్రామితమై తటిత్ప్రభల భాసిలుచుండఁగ సింహకేతనం

బామహనియమూర్తి యగు నంబిక సంతసిలంగఁ దత్పురో

ద్దామనికేతనంబుపయిఁ దాండ్వమాడుచుఁ గాననయ్యెడఁక.

3003

చ. వరుస వినూనయానమల వైశమ వీడి, మనంబులందు ని

బ్బరమగు భక్తి నెల్లరును నందనము ల్దమి నిల్చి చేయుఁ డి

శ్వరి కఖిలైకవంద్యుఁ ; నివారణచేయును విఘ్న వారముల్ ;

కరము పరాంబికాపురముఁ గాంచఁగ నొ సుకరంబుగా నిఁకఁ.”

3004

తే. వారు శంకరవాక్యముల్ వరుసను విని-భక్తి మీఱంగ వాహన వరములు డిగి ధ్వజముఁ గనుఁగొని మ్రొక్కిరి తత్పురప్ర-వేశమున వారితము చేయ విఘ్నతతుల.

తే. బ్రహ్మవిష్ణుపురందరు ల్పరమశివుని-వెంట నా పర మేశ్వరీ నిశదనగర మును బ్రవేశించి రెంతయుఁ బూని, భైర-వీగణ సుత్రీతంబు నిర్విఘ్నముగను.

క. దేవీపురంబునం గల-యా విభవముఁ గాంచి విష్ణుఁ డాత్మ్య స్వపుఁ ప్రావీణ్యము నిందించుచు-దా విస్మితఁడయ్యె నపుడు తాపనచంద్రా! 3005

మ. నగరద్వారమునక జతుర్ముఖములు ల్నవ్యోత్సకున్ సూలకా యు గణాధీశుఁ జతుర్ముఖున్ వితతబాహున్ భవ్య హారంబు శి స్తుగ రక్షాదృతి నున్న దివ్యుఁ గని రచ్చో వార లత్యద్భుతం బుగ; నంతక గజవక్త్రుతోఁ బలికె శంభుం డెంతయుం బ్రీతితోన్. 3006

మ. “విను మోవత్స! గణాధిపా! ద్రుతగతిన్ విశ్వేశ్వరీసమ్ముఖం బునకుం బోయి, ‘త్వదీయదర్శనఫలంబుం బొందఁగాఁగోరి యొ య్యన బ్రహ్మచ్యుత నిర్జరేశ్వరులు భక్త్యావిష్టులై శంభుఁ డొ శ్కొని ద్వారంబున నున్నవా, రనుమతిం గోర్కిన్ నిరీక్షించుచున్. 3007

తే. పురహరుఁడు వారిలను గూడి పురమునెలువ
లను నిలిచియున్నవాఁడు : త్వదనుమతిఁ గొని
రాఁదలఁచియున్నవాఁడు వారలను దోడు
కొని నాహాదేవి! యని నాకు మనవిఁ దెలుపు.

౩౦౦౦

గజపతి శ్రీదేవియవజ్ఞును ద్రిమూర్తులకుఁ దెల్పుట

సీ. శంభుని పల్కులఁ జక్కఁగ నాలించి గణపతి తూర్ణంబు కదలివెడలి,
శ్రీదేవియంతఃపురిం జేరి శివుని భాషణములఁ దెల్పఁగా నమ్మితించి,
నందనం నొనరించి పరమేశ్వరీపాదపద్మంబులకు నంతఁ బ్రాంబలియుయి,
పరమేశ్వరుఁ డొనర్చు ప్రార్థనంబును బూర్ణముగ నినేపించె నోమునివరేణ్య!

తే. యంతయును విని జగదంబు యపుడె విఘ్న
పణిని గనుఁగొని “నత్స! క్షిప్రము సురేంద్ర
స్మందమును జేరఁబోయి సంప్రీతి నడుగు
మస్త్వమక్తులనెల్ల నిట్లనువునామయ.

౩౦౦౧

సీ. ‘బ్రహ్మాండముల పెక్కుపజులుచున్నవి; యందుబ్రహ్మాదులున్నా రుబహుగతులను;
బ్రహ్మాండ మెయ్యది నసహితకా మీకు? నయ్యది తెల్పుచు, వారి యర్హత
లను విని శీఘ్రంబునను నాకుఁ దెల్పుము” నావుడు గజపతి దేవగణము
చెంతకు నరుదెంచి చెచ్చెర శ్రీదేవి యానతిఁ దెలుపఁగా నజఁగు మున్ను

తే. గాఁగలుగువారు విస్మయకలితచిత్తు
లగుచుఁ బలికిరి “యెఱుంగము జగము లితర
ము, లవి యెందున్నవో? యందు ముఖ్యు లెవరో?”
యనఁగ గజపతి వెంటనే యచలు గదలి.

౩౦౦౨

క. పరమేశ్వరి సముఖంబున-కరిగి, చలికె వార లాశివట్టి నచనముల్ ;
కరుణాంతరంగ విని యా-కరివక్త్రనిఁ గాంచి పలికెఁ గమ్రమృదూక్తి.

క. “త్వదితముగ నదిగి హరిహర
విరించులకు నంతిపురిఁ బ్రవేశింపఁగ ను
త్తరు ననుచుఁ దెలిసి, తోడ్కొని
యరుదెమ్ము కుమార!” యనఁగ నతిమోదమునన్.

౩౦౦౩

క. హరిహరవిరించులకు శ్రీ-పరదేవీయాజ్ఞఁ దెలిసి త్వరతో నంతః
పురమును జేర్చె గణేశుఁడు;-సురపతి పురిబయటఁ జింతఁ జొక్కుచునుండెన్.

క. “పరమేశ్వరి జగదంబిక-నరయంగానైతి నకట! యాద్యప్రకృతిన్
దురితబలంబున” నని, మదిఁ-బరితాపముచెందుచుండెఁ బరమముసీంద్రా!

త్రిమూర్తులు శ్రీదేవిపురముఁ బ్రవేశించుట

సీ. అంత శంకరుఁ డాదియగువార లుత్కృష్ణతద్వారమునను మోదమునఁజొచ్చి,
మఱిగణనికరసంపద్విరాజితమగు సింహాసనమున వసించి యరుణ
భీమనేత్రత్రయయై ముక్తకేశయై ప్రావాసనయుఁ గోటిభాస్కరసమ
దీప్తయు సతిఘోరదృశ్యమానయుఁజతుర్భుజయునై వెలుఁగొందుభువనమాతఁ

తే. గనుఁగొనిరి రత్ననిర్మితకర్ణ భూషణోజ్జ్వల ననర ఘణిభూషితోడ దేహ
జలదసమసీల దేహ విశ్వవినుతగుణ-భీమదంష్ట్రా దిగంబరి నోముసీంద్ర! 3002

ఆ. సకలవిశ్వనంద్య సంస్తుతసర్వజీ-వాంతరంగసంస్థ నరగుణాశ్శ్య
మహితదివ్యముండుమాలాపిరాతి-యయి నెలుంగుచుండె నమరపరాని!

సీ. రత్నదండముల చే రాజిల్లు చామరవిసరంబుఁ గొని సఖా ల్వీచుచుండఁ
గాలానలసమానఘనదీప్తి నెనఁగుచు దుర్నిరీత్యాకృత్యితో వెలుంగు
నామహాకాశ; దివ్యముసీంద్ర! యాదేవి దక్షిణంబునను సదాశివుండు
నెలయు మహాకాశ విశ్రుతిసంజ్ఞయై భీమనేత్రాస్త్రియై పృథుజటాము
తే. కుటవిభూషితఁడయి మదాఘూర్ణితాక్షుఁడను శశాంకాంకితిలిరుండు ఘనకపాల
ధారి ఖట్వాంగకరుఁడు సంహారకర్త-భిన్నకాలాంజననిభుండు విపులతనుఁడు.

సీ. అయ్యాదిదేవు ననాదిపూరుషుఁ బూర్ణ జగదంతకరుని లోకగురుమూర్తిఁ
గోటిసూర్యసమాభుఁ గుంజరచర్మాంబరధరు నాకేంద్రహారిసువిభూషు
బ్రహ్మవిష్ణీశులు పరమముదంబునఁ గనుఁగొని తత్సమ్మృఖమున భక్తి
సాష్టాంగముగ మ్రొక్కి జగదంబికకు మహాకాశికి నమృహాకాశునకును

ఆ. బ్రాంజలులయి నిల్చి వరుస శ్రుతీరిత-వాక్యసమదయములఁ బ్రస్తుతించు
చుండి రాత్మసరనశులగు దేవోత్తముల్-వివిధగతుల;నంత విను ముసీంద్ర!

తే. అంతఁగోస మహాకాశునందుఁ గలిసి
శంభుఁ డంతర్హితండయ్యై సత్వరగతి;
బ్రహ్మవిష్ణువు లటఁ జూచి భవునిఁ గాన
కేండుఁ బోయెనొ యని చింత నొంది రపుడు.

3003

చ. “మన గతి యెట్లు? శంకరుఁడు మాయము నొంది మఱెందుఁ బోయెనో?
ఘనుఁడు సురేంద్రుఁ డేవిధిని గాళికఁ జూడ సమర్థుఁడో?” నటం
చును మది చింతచేయఁగను జోద్యముగా జగదంబ తత్తణం
బుననె యదృశ్యయయ్యై మునిపుంగవ! యీశునితోడ నచ్చటకా. 3004

తే. విను మహాకాశసహితయై విశదరీతి-దేవి యచ్చటనే యుండె; నివ్యహా స్వ
కీయమాయను ముగ్ధులఁ జేయ బ్రహ్మ-విష్ణులకుఁ గానఁబడదయ్యై విమలచిత్త!

బ్రహ్మవిష్ణులు శ్రీదేవిని పినుతించుట

ఆ. అంత బ్రహ్మవిష్ణు లాదేవి గనక సంభ్రమము మీఱ నపుడు ప్రాంజలులయి
భక్తియుక్తి వేదసూక్తుల వినుతించి-రాపరాంబ నిట్లు లమరచూచి! ౩౧౨౪

సీ. “శ్రీసత్యవిజ్ఞానచిత్స్వరూపిణి! యాద్య! విశ్వకర్త! పరేశి! విశ్వవంశ్య!
అతిసూక్ష్మ! నిర్గుణ! యమలవిజ్ఞానగమ్యా! వాగతీత! యత్యంతముగను
వందనంబు లొనర్చువారము పూర్ణ! సుహృప! శుద్ధా! విశ్వరూప! విశ్వ
వంద్యైకవంశ్య! సర్వప్రాణీనముదమాంతస్థ! యత్యంతమస్థానసంస్థ!
తే. సకలలోకైక పాలనశక్తియుక్త!-భగవతీ! కాళి! త్వత్పాదపంకజమల
కనకతమమును భక్తితో విసతితతుల-సలుపుచున్నార మంబ! ప్రసన్నవగుము.

సీ. మాయినీ! మాయ! భీమా! భీమనేత్ర! మాయాతీత! శ్రీదేవి! శ్వామి! నిర్జ
రేశ్వరీ! సర్వభూతేశ్వరీ! సర్వభూతావయస్థా! కాళి! యాద్యవిద్య!
సిద్ధాంబ! సకలసృష్టిక్రియాసంహారికర్త! చేతుము ననుస్కారములను;
ద్వంద్రూపశీలముల్ ధామంబు ధ్యానంబు మంత్రంబు నెఱుంగ సోమాల! దేవము;

తే. సకలలోకైక కారణశక్తి! విశ్వ-పూజ్య! సర్వశరణ్య! విభుత్వసంస్థ!
త్వత్పదాబ్జంబులను గొల్చువార మంబ!-శరణు శరణు సత్కారూప! శరణు జనని!

సీ. భవదీయశీర్షమే పరంగు స్వర్గంబయి; నాభిదేశమే తల్లి! నభ మసంగ;
చంద్రసూర్యాగ్నులు చతుస్సులగుదురు; దివమును రాత్రియుఁ దేజవిల్లుఁ
దావకదివ్యనేత్రనిమేషములునాఁగ; నున్మేషబోధంబు లొనరు జనని!
వాక్యంబు; నిర్జరవరసముదాయంబు తతనితంబమును బదంబులు మఱి

తే. జానుజంఘలు గుల్ఫము ల్పరవి భూమి-యగును; బ్రీతియె ధర్మంబు; నాగ్రహంబ
ధర్మకార్యంబు; మెలఁకువ తగును సృష్టి;-నీదు నిద్రయె సంహృతి నెగడు సతము.

సీ. నీజిహ్వయే యగ్ని; నీముఖాబ్జము బ్రహ్మ లంబ! నీభ్రూయుగం బగును సంధ్య;
లోవిశ్వమూర్తి! నీ యుచ్ఛ్వాసమే వాయువగును; నీబాహువు లష్టదిక్ప
తులు నాఁగ నెగడువారలు; నీదు క్రీడయే సృష్టిస్థితిలయప్రసిద్ధిఁ జెందు;
నిట్టి విశ్వాత్మిక వెట్టివేళలనైన భక్తుల రక్షింపఁ బ్రబలియుందు;

తే. వీశ్వరీ! లోకమాత మాయెడఁ బ్రసన్న
వగుము బ్రహ్మవిద్యారూప! యఖిలసార
బ్రహ్మవిజ్ఞానగమ్య! పూర్ణ! పరమేశి!
కాళి! దుర్గా! ప్రసన్నపు గమ్ము మాకు.”

౩౦౨౫

తే. ఈవిధంబున వినుతింప నెద ముదంబు-నొంది హరికిని బ్రహ్మకు నురుకరుణను
ధర్మనంబిచ్చె నప్పు షోతాపసేంద్ర!-కాళికాదేవి యమృతహాళితోడ,

తే. ఆ మహాకాండేహంబునందునుండి-రజతపర్వతకాంతి విభ్రాజతుండు
శంకరుండు మహాబాహుండు సత్స్వరగత-వెడలి వచ్చె మునీ! హరివిధుల కడకు.

ఈశ్వరుండు తమరాకను శ్రీదేవికిఁ బెట్టుట

ఉ. అంతి హరుండు దేవిఁ గని యాద్యతే “నింద్రుండు వచ్చి యున్నవాఁ
డెంతయు ద్వారసీమ వసియించి త్వదాజ్ఞ భవత్ప్రదాబ్జముల్
సంతసముష్ణ జూచుటకు స్వాంతమునందున వాంఛమీఱి న
త్వంతము భక్తితోడ జగదంబర! పట్టణబాహ్యవర్తియై. 3030

శ్లో. దివ్యలక్ష్మణములతోడఁ దేజరిల్లు-నీపరామూర్తి గనునట్లు చూపువాండఁ;
నన్నుఁ బంపుము కరుణ; నాపన్ను నింద్రు-నీదునన్నిధిఁ జేర్తు నోనిగమవినత!”

క. అనుటయు నా జగదంబిక-విని శంకరు వేడికోలు విశ్వేశ్వరుని
గని కనికరమున నప్పుడు-మునినాథా! పలికె వినుము ముద మొప్పంగఁ.

సీ. “ఓమహాదేవా! సురోత్తమసంపూజ్య! నిర్జరనాథు మన్నిలయమునకుఁ
గొనిరాదలంపు నీకును గల్గియున్నచోఁ గావింపు మట్టులే కార్యమెల్ల;
నాయుంద్రునకు దధీచ్యస్థిసంగ్రహమున మును గల్గె బాపంబు భూరిరీతి;
నదియును గ్రమముగాఁ దుదముట్టె మత్పురబాహ్యసీమను జేరవచ్చుట; నిపు

తే. డింక నించుక కిల్బిషంబేని యున్న-దదుపశమనార్థమై యిమ్ము తత్తఁబె
దేవ! మామకాంతఃపురదివ్యపాద-ధూళిఁ గొంచెము కొనిపోయి మరితహారము.

తే. అంత నిహతపాపుడై యమరభర్త
మానివరదుర్లభంబైన మత్సభాంత
రంగమున నాదు సన్నిధి రమణ నిలిచి
యుండఁగల భాగ్య మెంతయు నొందఁగలఁడు.” 3031

శంకరుఁ డింద్రుని శ్రీదేవీసాన్నిధ్యమునకుఁ దోడ్కొనివచ్చుట

తే. సకలజగదేకమాత కాళిక మహేశ్వ-రునకు నాజ్ఞయొనర్పఁగా మునివరేణ్య!
యంతిపురి నుండు పాంసువు నమరపతికి-నిచ్చి లోనికిఁ దోడ్తెచ్చె నీశ్వరుండు.

సీ. అంత నిర్జరనాథుఁ డడుగడుగునను దేవికి వందనములఁ గావించుచును బ్ర
వేశించె నాత్మ సంప్రీతుడై యంతర్గృహంబు మహాదేవు ననుసరించి;
మహాసీయమైన తన్మందిరద్వారంబునందు దేవతల కత్యంతదుర్ల
భంబైన లోకైకపాలనచతురజగన్మాతృదర్శనగరిమ నొందె;

తే. నపుడు సద్భక్తితోడ సాష్టాంగదండ-వత్ప్రణామము లొనరించి పరుస వేద
నిచయకథితంబులగు స్తుతిప్రచయముల ను-తించె నాజగదేకవందితను ఖిగుల.

తే. మరల సాష్టాంగముగ మ్రొక్కి పరమభక్తి-లోకజనయిత్రికిని మునీ! ప్రాకటముగ
బ్రహ్మ మున్నగు త్రిదశాధిపతులు వేడ్క-స్వస్థలంబుల కరిగిరి సంతసమున.

మ. మునినాథా! యెఱుంగఁగఁడెల్పితఁగదా పుణ్యప్రదంబైన యీ
ఘనచారిత్రము నీదుకోరిక యెసంగఁ, శ్రీమహాకాళి నొ
య్యన బ్రహ్మాదులు గాంచఁబోవుటయు దేవాఢీశపాపాపనో
దనయత్నంబు నొనర్చినట్టి కథయుఁ దాత్పర్య మేపారఁగఁ.

303౯

క. ఎవఁ డీచరిత్రము భక్తి-ప్రపణుండఱు వినుఁ, ఒకించు; వానికి నెందుఁ
దవులదు బ్రహ్మవధాదిక-మవుపాపసముదయభయముపరమమునీంద్రా! 30౪౦

సీ. అశ్వమేధశతాదు లాచరించిన మహాపుశ్యాస్పృమండఱు పొలుచుచుండు;
నపరిమితంబగు నారోగ్యవంతుఁడౌ; బుత్త్రపౌత్రాదిసంపూర్ణ విభవ
సముపేతుండఱు యొప్పు; సర్వసంపదలచేమలఁదూగుచుండు నత్యలఘురీతి;
దేవీప్రసాదంబుచే విరాజితుండఱు తత్పదంబును జెంది ధన్యుండగును;

తే. నారదా! యెవ్వ రతిభక్తి నవమియందుఁ-గాని సాయంసమయమునఁగాని యష్ట
మీచతుర్దశితిథులందు మిగులశ్రద్ధ-గాఁ బఠనమాచరించు నిక్కముగ మాని!

తే. తాపసేంద్ర! యమానిశీథమునఁ, బూర్ణి-మాదినమునందు నెవ్వఁ డీమాన్యచరిత్ర
మును బఠించు గవాయతమును నొసంగి-నట్టి పుణ్యఫలం బొందు నతఁడు నిజము.

సీ. మునివరా! యాపద మొనసిన సమయంబునం దీచరిత్రంబు నధికభక్తిఁ
జడివినఁ బాయు నాపదలెల్ల నప్పుడే; సుపద ల్లామించి చదువువారి
కఖిలసంపదలును నాక్షణంబునఁ గల్గు; శత్రుభయంబులు నమసిపోవు;
సంగ్రామరంగానఁ జదువఁగా దేవీప్రసాదంబునను గల్గు జయము నిజము;

తే. శ్రద్ధతో నీచరిత్రము శ్రాద్ధదినము-నందుఁ బఠింప సంత్పత్తి నంది వాని
పితరు లెల్లను గవ్యంబుఁ బ్రీతితోడఁ-గైకొని భుజింతు రపుడెనిక్కముగ ననఘ!

తే. వినుము నారద! యన్యాయమునను సేక-రించిన ధనంబుతోఁ బితృక్రియ యొనర్చి
నను బితరులకు సంత్పత్తి ఘనత నిచ్చు-నీచరిత్రంబుఁ జమవ మునీంద్రచంద్ర!"

అఱువది నాల్గవ అధ్యాయము

గ ం గా వ తా ర క థ

తే. నారదుండు మహాదేవు గారవమునఁ
గాంచి పలుకంగఁదొడఁగె "శంకర! మహాను
భావ! దయతోడ నాదగు వాంఛ మిగుల
నాదృతిని దీర్చితివి దేవ! యలరె మనము.

30౪౧

- సీ. అతిపుణ్యదంబు మహాపాతకవినాశనంబు దివ్యంబు ధన్యంబు నగుచు
వెలయు దేవీదివ్యవిభవవిస్తృతమహాభ్యాసంబుఁ దెల్పి నా యభిమతంబు
నెఱవేర్చితివి దేవ! నియతి నవ్యక్తమై యద్భుతంబౌ జగవంబికాచ
రిత్రంబు జన్మంబుఁ గృత్యంబు లెల్లను బరదేవి వేడుక జరపినట్టి
తే. యద్భుతములగు కార్యంబు లనువుమీఱ-దేవదేవ! మహాదేవ! దివ్యరూప!
శ్రీతజనార్కప్రదా! యింకఁ జిత్తమందు-వాంఛ గల వొక్క టది వినవలతుఁబ్రీతి.
- సీ. హిమవద్గర్భహమునంపు నెంతయుఁ బ్రీతితోఁ బ్రకృతి స్వకీయాంశఁబ్రభవమొంది,
గంగాస్వరూపంబునఁ గడుమహిమతో నేరీతి ద్రవరూప మీల ధరించె?
నచరాచరంబగు జగత్త్రయంబున విహరించి డుష్కృత విసరములను
బోగొట్టి యేక్రియఁ బూతచరిత్రయై చిలసిల్లె? నాదేవి విశ్వరక్ష
తే. శార్థమయి ధర నవతార మంది యేవి-ధమున నర్చిల్లె? నాచరిత్రమును, దస్య
హిమము నిశేదముగాఁ దెల్పువే వరకృప"-నరుచునేడ నుహదేవుఁడాత్మనలరి.

గంగ ద్రవరూపముఁ బొందుట

- మ. "విను మోనారద! సావధానముగ దేవీదివ్యమాహాత్మ్యమె
ల్లను వాంఛించినరీతి నేఁ దెలిపెదన్; లక్షించి యేపాపి యీ
ఘనపుణ్యంబులకెల్లఁ బుణ్యదమునౌ గాథన్ వినున్, ముక్తుఁడై
చను వే; సంస్మృతిబంధనాశివలనన్ జన్మింపఁ దెప్పట్టునన్. 30౮౮
- సీ. మ.ను శంకరుండు గంగను బరిణయమయ్యెనని విని విష్ణుండు ఘనముదమునఁ
జని శంకరునిఁ గాంచి వినయంబునను వేడి గంగాసహితుఁడైన గరళకంఠుఁ
డనదు వైకంఠభవనమునకుం దోడుకొనివచ్చెఁ బ్రియముతోడను ముసీంద్ర!
నాహరిహరుల నత్యాదృతిఁ జూడంగ బ్రహ్మాదులైన దేవతలు దివ్య
తే. మునులగు మరీచిముఖ్యు లప్పురవరమును-జేర నరిగిరి; హరియు విచిత్రరీతి
సభను నిర్మింపఁజేసి యా సభ విచిత్ర-రమ్యమశిమయపీఠవరంబు నునిచి.
- క. అందు మహేశ్వరు మది నిం-పొందఁగఁగూర్చుండఁజేసి యరుతరమోదం
బొంది మరి పల్కె "శ్రుతికా-నందంబుగ గాన మీ వొనర్చుము దేవా!
- మ. చిరకాలంబు సతీవియోగము నెదం జింతించుచున్ దుఃఖివై
పరమేశా! కడు విహ్వలత్వమున విభ్రాంతాత్మయు క్షిప్త ససుం
ధర సంచారముచేసినాడ; విపుణోధన్యాత్మ! స్వీయాంశ సం
బరముం గూర్చుచు జేరె సీసన్ శుభప్రాశస్త్య ముప్పొంగఁగన్. 30౮9
- చ. సురవరపూజితా! యిపుడు నుండరి గంగను గూడి క్రీడలన్
సరవిని దేలుచుం గడుఁ బ్రసన్నముఖాబ్జుండవైన నిన్ను మే

మరయుచు మామనంబుల ననంతముదంబుచు బొందినార; మో
పరమశివా! త్వదీయమగు భాగ్యమె మాకును భాగ్యదం బగున్. 30౫౨

మ. పరమోత్సాహుడవైన నీ విపుడు సంభావించి మద్వాంఛల
నగుణానీరధి! శంకరా! లలితమా గానంబుఁ గావింపు; మె
ల్లరకున్ శాశ్వతమైన సంతసము గల్గింజేయు; సీగీతమున్
నిరతిం గోరుచునున్నవాడను విభూ! నే భక్తితో నీశ్వరా!" 30౫3

క. నిరుపమతేజోధికుడగు-హరి చేసిన ప్రార్థనంబు నాలించి దయన్
హరుఁ డాదృతి నమ్ముతముగ-వరగానము చేసె లలితభాణితి ముసిందా!

క. సురవరులగు బ్రహ్మములు-హరుని ప్రథమగానము విని యందఱు మాసే!
పరవశులై యుండిరి చి-త్తరువునఁ బ్రతిమలఁగ్లు తత్సమయమునన్. 30౫౪

క. హరియును రెండవగీతము-సరవి న్విని పులకితుడయి స్వశరీరమునన్
బరతంత్రుడయి సభాస్థలి-గౌరవే న్నిశ్చేష్టఁ డగుచు నో మునినర్యా!

క. అంతం దృతీయగానం-బెంతయు నాలించి హరి మహేశునికడ బ
ల్వితగ ద్రవరూపంబున-సంతట భాసిల్లె గానమాహాత్మ్యమునన్. 30౫౫

తే. ఈవిధంబున ద్రవరూపమై విభుండు-హరి వెలయ విష్ణుపురమునం దంతటను జ
లంబు వ్యాపించె నెడలేక; యంబుపూర్ణ-మైన వైకుంఠమున నప్పుడద్భుతముగ.

తే. బ్రహ్మ మొదలగు త్రిదశాధిపతులు మూర్ఛ
దేజీ హరిమందిరం బెల్లదిశల జలమ
యంబుగా నెంచి; రతీవిస్మయాత్మ్యులగుచు
విష్ణుమూర్తిని సంతట వెదకి రపుడు. 30౫౬

తే. ఆపురము జలపూర్ణమై హరియు జలమ
యండయి కనంబడఁగఁ గాంచి యుల్లమందు
బ్రహ్మదేవుండు శంకర భవ్యగాన
మున ద్రవత్వము హరి బొందె ననుచుఁ దలఁచె. 30౫౭

సీ. తన కమండలువునఁ దత్సలిలంబెల్ల నింపి యాపరమేష్ఠి నియతితోడ
వై కుంఠపురముఁ బూర్వపురీతిఁ గావించె; బ్రహ్మకరస్థమై పరఁగుచున్న
తత్కమండలుగతద్రవరూపమే గంగ కరయ మూర్త్యంతరం బగుచు వెలసె;
నీరమయంబయి నెగడు గంగను గమండలువునఁ గొని యంత జలభవ్రుండు

తే. లక్ష్మిని సరస్వతిని గాంచి లలితవచన
ములను నూరార్చి తన పురంబునకు నరిగె;

హరుడు గంగామేఘుడై యాత్మధామ
మైన కైలాసపురిఁ జేరె నమరమాని!

30౬౧

క. వచ్చిన సురవరు లెల్లరుఁడెచ్చెర స్వస్థానములకుఁ జేరనరిగి; రి
ల్లచ్చెరువుగ ద్రవహాపము-వచ్చెను గంగకును లోకపావనికి మునీ! 30౬౨

క. పరమేష్ఠి కమండలువున-నిరవుగ గంగ నివసించె నెలమిని; గరుణా
వరయై త్రిలోకపావని-పరఁగెన్ మునిలోకవంద్య! భద్రద యగుచున్. 30౬3

చ. విను మిఁక దేవి యేవరున విష్ణుపదంబున నుద్భవించి లో
కనిచయమందు విష్ణుపదకంజభవాఖ్యను బొందె, దిక్కులం
దను భవనాళి వ్యాప్తిగని తోరపుభక్తిని వేడ్క భూమి యే
యనువునఁ జేరి లోకముల నాదృతిఁ బ్రోచెనొ తెల్పుదున్ దయన్. 30౬౪

అటువదియైదవ అధ్యాయము

వాసున చరిత్రము

క. మును దైత్యగణాధీశుం-డనుపమబలశాలి బలి మహాధార్మికుఁ డే
పున నింద్రుని లోకత్రయ-మును బల్కిని నపహరించె మునిగణవంద్యా!

శా. ఆ వైరోచని యిట్లు దేవవిభు రాజ్యంబెల్ల నొక్కమ్మడిన్
దా వాంఛం గొని యాక్రమింపఁగ వెసన్ దాపంబు దీపింపఁగా
శ్రీవిష్ణున్ జగదీశు నయ్యదితియుం జిత్తంబునం జేర్చి, సా
ఖ్యావిరూపిని గోరి యింద్రునకు సంప్రార్థించె నోనారదా! 30౬౫

సీ. అంత నారాయణుం డదితిప్రార్థనమును విని, సుప్రసన్నుడై “విబుధమాత!
కోర్కి యెయ్యది నీకుఁ! గోరుము సంప్రీతి; నొనఁగూర్తుఁ; దావకాత్మ్యగ్రతపము
పరితృప్తి గావించె; భద్రంబగును నీకు” నని పల్క నదితియు నపుడు “దేవ!
నారాయణా! నీవు నాయందుఁ గరుణింతువేని ప్రియంబున నిధితేజ!

తే. విబుధనాథుని రాజ్యంబు విభవమొప్పు
బలి యపహరించి యున్నాఁడు ప్రాభవమున;
దానిఁ గైకొని మరల సంతసము చెలఁగ
నింద్రునకు నిమ్ము; వర మిదియే మహాత్మ!” 30౬౬

క. “జననీ! వైరోచనుఁ డె-య్యనువున వధ్యుడగు? నా మహాధర్మయుతుం
డనఘుడు, యశస్వి, ప్రహ్లా-దుని మనుమఁడు; భక్తుఁ డతఁడు; స్తుతికర్తుఁ డగున్.

ఉ. తావకవాంఛితార్థ మతిధన్యత నొందఁగ వామనాకృతిఁ
 నీ వరగర్భమందున జనింతును గశ్యపనందనుండనై;
 వావిరి ముజ్జగంబుల నవారితరీతిని వేడి యాబలిఁ
 దేవగణాధినేతకును దెచ్చి యొసంగెదఁ దల్లి! నమ్ముమా! 30౬౯

క. మది గల చింతను వీడుము;—కొడువ నిలువవలదు; నీమ కొడుకును మరలం
 బదిలముగఁ ద్రిలోకేశ్వర-పదమున నుంతును; నిడంబు పల్కితి” ననుచుఁ.

క. హరి భగవంతుఁడు శ్రీశుండు-పురుషోత్తముఁ డదితి కిట్లు భూరికరుణాశో
 వర మొసఁగి, యప్పుడే తా-దిరోహిత్యంబు నొందె దివిజమునింద్రా!

క. దితిజాధినాథుఁ డగు బలి-విత్తైశ్వర్యంబుఁ గొనెడు వేడుకతో నీ
 క్షితి నదితిగర్భమును స-మృత్తి జేరెను, నవతరింప మది నెంచి మునీ! 30౭౦

తే. సర్వలక్షణ సంపూర్ణుఁ జారువదన
 పంకజని దివ్యహపునిఁ బరమపురుషు
 వామనునిఁ గాంచె బుత్తుగా నరమునింద్ర!
 యదితిభాగ్యంబె భాగ్యమై యలరె నపుడు. 30౭౩

క. ఒకనాఁడు వామనుఁడు దా-బ్రకట ద్విజరూపుఁ డగుచు వరధర్మాత్ముఁ
 నకలైశ్వర్యయుతుఁ బలి-నకలంకతఁ జేరఁబోయె నర్థిత్యమునఁ. 30౭౪

క. దనుజేశ్వరుఁ డగు బలిఁ గని-“యనఘా! మూఁడడుగు లవని యాచించెద; ని”
 మృని యడిగె వామనుం; డా-య్యన నాద్విజుఁ గాంచి పలికె నతఁ డబ్రముతో.

సీ. “బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠ! స్వల్పముగఁ గోరఁగ నేల? యడుగుము ద్వీపంబునైన, వర్ష
 మైన, గ్రామంబైన, నర్థమైనను; దాన సంశయింపకుము నీ స్వాంతమందు;
 కాదన కిచ్చెదఁ గాంక్షించునది యెల్ల; వడుగ! యల్పంబయి వఱలు దాన
 మరయ దాతకుఁ గీర్తి నణఁగించు; నటుగాన స్వల్పతరంబగు భవదభీష్ట

తే. మడ్డుచెప్పక యిచ్చుట కాత్మ నాకు
 సంతసంబును గూర్పఁగాఁజాలదయ్యె;
 వేడు మెదియైన ఘనమయి విస్తృతమగు
 కోర్కె; దప్పక తీర్తు నిక్కువముగాఁగ.” 30౭౬

సీ. బలిచక్రవర్తి సంభావించి పల్కిన పల్కుల నాలించి బ్రాహ్మణవఱుఁ
 “ఁడోమహారాజ! నీ పుల్లంబునం దన్యచింతలు మాని యాశ్రితమనోర
 థంబుఁ దీర్పుము; కడు సంబరమున నేను గోరిన యర్థంబుఁ గూర్పు; మదియె
 నాకుఁ బ్రియంబగు; నీ కవకీర్తి యద్దాన రా దించుకయైన నెపుడు;

తే. పుడమి మూలమునను నిమ్మ; భూరిసుకృత
మధికక్రీడియఁ గల్గు నత్యద్భుతముగ;
నట్టి యక మింతదనుక నీ వనుభవింప
లేదు; పొందంగఁగల వింక మోదమునను.”

3022

క. వామనుని మాటల నిన్ని-యామహానీయసభయందు నలరు మహాత్ముల్
ధీమహితలు సభ్యులు బలి-భూమిపతి ధర్మరతుని బోధించి మునీ! 3023

క. పలికిరి హితము గోరుచు-“బలిరాజేంద్రా! వటుండు వాంఛించిన య
ట్టిల దాన మిమ్ము; కాదని-పలుకకు మోసార్వభామ! భావింపు మెదఁ.”

క. ఫలదంబు లోకంబున-నలఘుయశముఁ గూర్చు సీకు నవసీనాథా!
యిలలో గ్రహీత కెయ్యది-గలిగించు సుతృప్తి, యదియె కా యొసఁగఁదగున్.”

చ. సదమలబద్ధులై యెసఁగు సభ్యులు పల్కిన వాక్యసంచయం
బెద నెలకొల్పి, వామనున కెంతయు భక్తిఁ బడత్రయంబు నే
కొదువయు లేక చిత్తమునకుం జరితార్థతఁ గూర్చు నిచ్చి, స
మ్మదమున నూపులన్ గుశలఁ బూనికచేఁ గొనె; నంత నారదా! 3024

తే. దైత్యగురుఁడగు శుక్రండు దానవపతి
యయిన బలిచక్రవర్తితో ననియె “నో మ
హాప్రభా! ఊణ ముండుమా ; మాదరించి
వినుము నామాట నిప్పు డో యనఘచరిత!

3025

ఆ. ద్విజసుతుండు గాఁడు దితిజాధినాయకా!-యితఁడు; నిక్కముగను నెంచిచూడు,
ద్విజుని రూపుతోడ వెలుఁగు జనార్దనుం-డనుచుఁ దెలియు మాత్యయందు ననఘ!

సీ. కపటవామనరూపకలితుఁడై విష్ణుండు సేయంతికమునకు నియతి మెఱయ
నరుదెంచి పలుమాఱు లడుగుచునున్నాఁడు మూఁడడుగుల మేఱ పుడమి నింద్రు
కార్యార్థముగ; నమ్మకం బిది యని యెంచవలయును బలిచక్రవర్తి! యిపుడు
యోజింపకయ త్రిపాదోర్వి నొసంగితివేని ద్రువంబుగా నీవటుండు

తే. మూఁడులోకంబులను నిజముగ సమాశ్ర
యించి, దేవేంద్రునకుఁ బ్రీతి నిచ్చుఁజుమ్ము;
నమ్ము నావాక్యములను సత్యమ్ము లంచు
దైత్యరాజేంద్ర! నిత్యసత్యవ్రతాత్మ!”

3026

క. అని హితవు తెల్పఁగా శుక్రనిఁ గని బలి పల్కె “గులగురూ! నా రాజ్యం
బును భువనత్రయమును ఫల-మున నేక్రియ విష్ణుఁడొసఁగుఁ బురుషాత్మనకున్?”

చ. అనవుడు శుక్రుఁ డిట్లనియె “నాకమలాత్ముఁడు దేవకార్య మే
యనువుననై నఁ దీర్పవలె నంచును దీక్షను బట్టియుండు; నా
ఘనున కసాధ్య మెయ్యదియుఁ గల్గుదు; దాహణమైత కార్య మే
పున జరుగంగనున్న దిటఁ బోలిచిచూచిన రాజశేఖరా! 30౮౭

సీ. అదితిగర్భంబున నవతరించిన భగవంతుఁడే యని నమ్ము వామనుండు;
మాయామయశరీరుఁడై యిట నిన్ను భూతలమును యాచింపఁ దరలివచ్చి
యడుగుచునున్నాఁడు; పుడమి సీవలదు వామనునకు; వినుము నామాట యిపుడు;
భువనత్రయోపేతభూరిసామ్రాజ్యంబు పాలింపఁగా నాసపక్షుడు వేని
తే. నీకు గురుఁడను హితమును నేను గోరు-చున్నవాఁడ నటం చెద నెన్ను” మనుచుఁ
బలుక బలిచక్రవర్తి యాబ్రాహ్మణోత్త-మునిఁ గనుంగొని పల్కె “నోమునివశేష్య!

క. చెప్పితి నిచ్చెద ననుచును;-దప్పట గురువర్య! యెట్లు? తాఁ గపటముచే
నిప్పాటుండు గ్రహింపఁ-జొప్పడునే, నిచ్చు తెట్లు సూచింపు మొగిక్.

క. బలిచక్రవర్తి యీక్రియఁ-బలుకఁగ, దైత్యార్చితండు భార్యవుఁడు హితో
త్తుల భూదానోద్యుతు ని-మ్ముల నిల్వఁగఁ జూచెఁ దా నపుడు మునినాథా!

క. కడు ధర్మాత్ముఁడు బలి య-య్యెడ గురువాక్యముల నెంచి యెద, నారద! యే
ర్పడ నేమి చేయఁ దోషక-కడు మోసముతోడ నూరకయ యుంజి యొిక్.

ఉ. దానము చేయఁగాఁ గలచి తా గురువద్యునిఁ గాంచి “దేవ! యా
శ్రీనిధి విష్ణుఁడే యిటులు కృత్రిమవామనరూపధారియై
తా నడుగంగవచ్చి నను ధన్యునిఁ జేయఁగ మూఁడులోకముల్
పూనిక గోరునేని యింకఁ బోల్పఁగ భాగ్యము వేట యున్నదే? 30౯౧

క. మానవుఁ డేదేవుని మదిఁ-దా నుద్దేశించి చేసి దానం బెదియే
బూనిక ఫలంబుఁ గాంచు న-నూనంబుగఁ దత్ఫలంబై యుత్తమమతమా.

సీ. అట్టి దేవుండు ద్విజాకృతి వెలుఁగొందు వామనరూపుఁడౌ వాసుదేవు
నకు భువనత్రయం బకుటిలమతి నిత్తు; సంతకంపెను భాగ్య మనఁగఁ గలదే?
విష్ణుసంప్రీతికై విశదకర్మంబు గావింపఁడుగద యవివేకి యెపుడు;
సత్కృతి గావించి సజ్జనుండు భవంబునందు మునుంగఁడౌ యార్యపూజ్య!

తే. యట్లు గావున ద్విజరూపుఁడైన విష్ణు-దేవునకు, వామనున కిత్తుఁ ద్రిపదసమ్మి
తంబయిన భూమిదత్ప్రీతి దనర నిపుడు-విష్ణువును గూర్చి గురువరా! విశ్రుతముగ.”

చ. గురువరులోడఁ బల్కి యిటు కూరిమి మీఱఁగ విష్ణుమూర్తికి
నిరుపమరీతితోడ బలి నిశ్చలుఁడౌచుఁ బదత్రయంబు ని

బృరమున దానమిచ్చె భవవి; వామనమూర్తియు స్వస్తియంచు సం
బగమునఁ జేయి యొగ్గికొనె వాసపు వాంఛను దీర్చ నారదా! 30౯౪

బలిపాతాళయాత్ర

సీ. అంత వామనమూర్తి యంఘ్రిత్రయంబున వెలయుచుఁ గనఁబడె విశ్వరూప
ధారియై; యొక్కపదంబున బ్రహ్మాండమెల్లను భేదించి యేపుమీఱి
యూర్ధ్వంబునకుఁ బోవ నురుగతి తత్పదాంబుజమునందు విధాత భూరిభక్తిఁ
దన కమండలుజలంబునఁ బాద్య మిచ్చె; నత్తటి సేరమయి గంగ తా హరిపద
ఆ. మందుఁ బొంది యందె యావాస మొనరించి, -సకలదురితదళనశక్తియుక్త
యగుచు నిరుపమానమగు రూపమున ముని-నాథ! నారదా! యనంతమహిమ.

తే. సకలధర్మపరాయణుం డకుటిలమతి
యయిన బలిచక్రవర్తిని సాపరాధు
కరణఁ గని యొక పదమున శిరముఁ దాఁకు
చును బలికె నారదమునంద్ర! -చోద్యమంద, 30౯౫

ఆ. ఓకుమార! నీకు లోకత్రయం బుంచి-నాఁడ; నిపుడు దేవనాథునకును
నొసఁగుచున్నవాఁడ; నసుదులతోడఁ బా-తాళమునకుఁ జనుము తరలి వేగ.

క. ఎనిమిదవ ముచువువేళను-దనుజేశ్వర! నీవు మరలఁ దప్పక సురనా
థుని దివ్యపదము నొందుదు-వనుపమభువనత్రయమున కధిపతి వగుచున్.

ఆ. సందియంబు వలదు; సకలలోకత్రయ-భాగ్య మబ్బు నీకుఁ బ్రాభవమున”
ననుచు విష్ణుమూర్తి యానతి యొసఁగఁగా-బలియు నపుడె యసురవరులతోడ.

తే. హరికి వందన మొనరించి యపుడె కదలి
యరిగెఁ బాతాళమునకు; శ్రీయఃపతి భువ
నాధినాయకుఁ డంత నోనారదా! వి
కుంఠధామంబునకుఁ బోయెఁ గుతుకమునను, 30౯౬

తే. లోకపావని యగు గంగ ప్రాకటముగ
నాదివిష్ణుపురివ్యపాదాబ్జసీమ
వెలయుచుండెను నత్యంతవిభవమునను
సాధుసంస్తుత్యయగుచు నోసంయమింద్ర!” 30౯౭

అటువది యాతవ అధ్యాయము

భగీరథుడు గంగను జేర బ్రయత్నించుట

వ. వెండియు మహాదేవుండు నారదమునీంద్రున కిట్లు చెప్పబొడంగె: 3౧౦౨

చ. “మునివర! గంగ యీక్రియ సమున్నతి శ్రీహరిదేహ మొంది, చెల్వన విలసిల్లుచుండగను బూజ్యుడు సారససంభవుడు లోకనికరసృష్టికర్త కడఁక గడు శూన్యత నుండునట్టి యాత్మనియమపూరణాస్పదకమండలువుం గని యంత నారదా! 3౧౦౩

మ. ఒక్క నిమేష మాత్రం ద్రిదశోన్నతుఁడౌ పరమేష్ఠి యోజనల్ పెక్కు లొనర్చి, గంగయనఁ బేర్చి ద్రిలోకములకొలభింపరాదక్కట! చూడఁగా ద్రవమయూత్రికయై వెలుఁగొంచుచుండె; బెంపెక్కుచు నాకమండలువు నెంతయు ధన్యత నొందఁజేయుచుకొ. 3౧౦౪

సీ. పుణ్యంబులకు నెల్లఁ బుణ్యతమస్వరూపిణి యయి భాసిల్లు విశదచరితయిపుడు శ్రీహరిపాదవిపులపద్మంబును జేరి నిశ్చలయయి చెలఁగు మిగులఁ; ద్రిభువనంబులను నదీరూపమునఁ బావనముచేసి సిద్ధసంగమును బొందఁగలదు; గావున నేను గాఢతపోనిష్ఠచే సుచేత్సరిని విశిష్టరీతి

తే. విష్ణుపదకమలమునుండి వితతకరుణ-వెలయ ద్రవరూపయయి వేగ వెడలివచ్చునట్లొనర్చెద; నిది నిశ్చయం బటంచు-నెంచి వైకుంఠమున కేగె సృష్టికర్త.

క. మునినాథ! నారదా! య-వ్వనజాసనుఁ డధికభక్తిఁ బ్రార్థించెను గంగను విష్ణుదేహసంస్థిత-ననఘగుణ ననేకనుతుల నలరఁగ; సంతక. 3౧౦౫

క. చిరకాలము ప్రార్థింపఁగ-వరభువనత్రయవిశేషపావని గంగా సురనది ప్రత్యక్షంబయి-పరమేష్ఠిని గాంచి పల్కె భవ్యమృదూక్తిక. 3౧౦౬

సీ. “ఓ విరించీ! విను మొక్కింతకాలంబు శ్రీవిష్ణుతనువునఁ జెలఁగుచుండు; సంతట ద్రవమయి నై విష్ణుదేవుని పాదాంబుజమునుండి ప్రభవమంది, ప్రవహించుచును గ్రమక్రమముగ ముల్లోకములఁ బవిత్రములుగ నలుపుదాన; నమితతేజంబున నలరు భగీరథభూనాథుండు నుతింప భూతలమును

తే. జెంది, భాగీరథీనామ మొంది వెలయు-దానఁ దప్తితరులనెల్లఁ దగ సముద్ధరించి సిద్ధసంఘము చేరి మించి భువన-రక్షక చాత్తుఁ బాతాళరమ్యవసతి.”

క. అని గంగ పల్క వనజా-సనుఁ డిట్లనె: “దేవపూజ్య! చక్కఁగ స్వాంతంబున జ్ఞానదృష్టిఁ దెలియఁడు; - వినుము భగీరథుని కీర్తి వెలయింతు విలక.

క. భువనత్రయంబు మరలకొ-శివసుందరి! పావనంబు చేయఁగ నీ వీ భువనంబు వదలి ప్రియమున-నవిరళగతి రమ్యటంచు నర్థింతు నెదక.” 3౧౦౭

క. ఈవిధమునఁ బ్రార్థింపఁగ-దేవమునీ! గంగ నమ్మతిఁ దిరోహితయై
వే వెడలె; బ్రహ్మయును మది-భావించుచు స్వపురి కరిగె వైభవ మెసఁగె.

సీ. అధికప్రభావాత్మకఁ డై వెల్లు కపిలమునీంద్రుని కోపాగ్ని నిలను బూది
యైనట్టి సగరుని యాత్మజులను దశ పితరుల సుకృతసంయుతులఁ జేసి
పుణ్యలోకములను బొందింపఁగా గురునాజ్ఞ భగీరథుఁ డనెడు రాజు
విష్ణుదేహంబున వెలయు గంగను ద్రవమయిని భూమికిఁ దేర నియతిఁ బూని,
తే. విష్ణుఁ బరమాత్మ లోకేశు విభునిఁ గూర్చి-తపము గావించె హానిసత్తమ!యనంత
భక్తి నారాధనముల నానందోడ-సుచిరకాలంబు నాత్మ విశుద్ధుఁడగుచు.

ఉ. అంతఁ బ్రసన్నుడయ్యెఁ బరమాత్మఁడు శ్రీపురుషోత్తముండు సు
స్వాంతునకుఁ విశిష్టగుణసత్తముఁడౌ సగరాన్వవాయభూ
కాంతునకుఁ బ్రియంబున నఖండతపంబున కిచ్చ మెచ్చి య
త్యంతశుభం బొసంగుటకునై సురమానినరేణ్య! నారదా! 3003

సీ. సకలజగన్నాథు శంఖచక్రగదాధరుని దివ్యశీతాంబరుని ఘనతిను
దివ్యసువర్ణ సంస్థిత వనమాలావిరాజిత నాదినారాయణుఁ గని
యా భగీరథుఁ డాత్మ నలరుచు, సాష్టాంగముగ వసుంధరపయి నగణితగతి
దండవత్ప్రణతినంతఃకలను గావించి స్తుతియించె నిట్లు విశుద్ధుఁడగుచు;

తే. నారదమునీంద్ర! భక్తివిశారద! విరు
మవహితుఁడవయి వచియింతుఁ బ్రవితత్ముగ
విష్ణుదేవుని నతియెల్ల విపులదురిత
డచునదక్షంబు వాంఛితదంబు సతము, 3004

భగీరథకృత విష్ణుస్తుతి

సీ. “విశ్వేశ! విశ్వప! వితతమహాపురుషప్రధానా! హరి! సకలవిభవ!
త్రైలోక్యపావన! తతజగత్పరివంద్యపదపద్మ! మధుకై లభపరిపంధి!
నారాయణా! నమస్కారము ల్లాపింతుఁ; గరుణఁ బ్రసన్నతఁ గనుము దేవ!
వీశ్వైకకారణ! విభు! పురాణజగన్నిధాన! వామన! జనార్దన! పరేశ!
తే. వరద! గోవింద! శ్రీశ! శ్రీవత్సలాంభ-నా! మహాప్రభు! శ్రీఃష్ణు! నాథ! విశ్వ
మూర్తి! నీకు నమస్కారముల నొనర్తుఁ;-గరుణతోడఁ బ్రసన్నతఁ గనుము దేవ!

సీ. వాసుదేవ! జగన్నివాస! జగన్మయ! దైత్యాధిపాంతక! ధన్యమూర్తి!
యత్యంతవిక్రమ! హరి! భయాంతక! కాంతపరిపూర్ణవైకుంఠ! భద్రవరద!
రమణీయరూప! ధరాధర! మాధవ! వందనంబు లొనర్తు వారిజాక్ష!
కరుణఁ బ్రసన్నతఁ గనుము లక్ష్మీవతీ! మాయాశ్రయైక! రమాసనాథ!

తే. యీశ! కేశవ! యజ్ఞఃలోకై కనాథ!-దేవ! యాచందసాద్ర! విస్తృతదయాస్వ
యావ! కమలాక్ష! విష్ణు! రమావతీ! స-తంబు విసతుండ సఖలేశ! ధర్మబోధ!

తే. విశ్వరూప! నమస్కారవితతి సీతు-సచ్చిదాచందరూప! విజ్ఞానమయ! వి
శుద్ధ! దివ్యప్రకాశ! నిస్తులవిభావ!-వందనంబు లొనర్చెద వారిజాక్ష! ౩౧౧౭

తే. నేడు నాజన్మ సఫలత నెగడె; నేడు-తపము ఫలవంతమయ్యెఁబ్రత్యక్షముగ మ
హానుభావ! దుర్లభుడవై యలరు నిన్ను-గాంచగల్గుటచేత నో కమలనేత్ర!”

తే. ఇట్టి స్తుతివాక్యముల జగదీశ్వరుండు
సంతసంబును బొంది యా ఔన్నాధినాథ
పుంగవు భగీరథుని గాంచి పొంగుచు దయఁ
బలికె మునినాథ! నారదా! లలితభణితి. ౩౧౧౯

ఉ. “భూవర! యెట్టి వాంఛితము బుద్ధిఁ దలంచి తపం బొనర్చితో;
నీ వది వేడుకూ యిపుడు నిశ్చయ మొప్పు ననుగ్రహింతుఁ: ద్వ
ద్భావము డాపఁగావలదు; భక్తికి మెచ్చితఁ; బ్రీతి గల్గె; నీ
సేవ యనంతత్వప్తి నిడె; శ్రీఘ్నము కోరుము” నాఁగ నారదా! ౩౧౨౦

సీ. వినయము మీఱ శ్రీవిష్ణుమూర్తిని గాంచి వందనంబు లొనర్చి పల్కె రాజు:
“దేవ! నాపితరు లుద్రిక్తులై బ్రహ్మశాపంబున బూదియై పాపులగుచు
నరకంబుఁ బొందిరి నారాయణా! వారి నిష్క్రమణికోటకునై నియతఁ బరమ
పాపని యగు గంగ వసుమతి ద్రవరూపమునఁ గొనిపోవఁగా మనమునందుఁ

తే. గోరుచున్న వాడను; గంగ భూరిమహిమ-బ్రహ్మవివ్యకమండలువసతినుండి
యిపుడు సీమూర్తిఁ జేరి యింకెసఁగుచున్న-దా సకలలోక పాపని యతిముదమున.

సీ. నీదివ్యదేహమే నెలవుగా భావించి కడుముదంబున నుండు గంగ నిపుడు
దయతో నొసంగిన ద్రవరూపయగు గంగ మత్పితరులమీఁద మహిమ వెలయఁ
బ్రవహించు; నద్దానఁ బరమపదంబు వారలు పొందఁగాఁగలవారు దేవ!
యిది నాదు వాంఛితం బీశ్వర! యోజగన్నాయకా! నీవు ప్రణతులగు నిజ

తే. భక్తులకు నెల్లవేళలఁ బ్రార్థితార్థ-సిద్ధి యొనరించి, కరుణించి స్థిరశుభము ల
వారిగాఁ గూర్తు”వంచు భగీరథుండు-వరము వేడెను భక్తిసంభరితుండగుచు.

సీ. అంత నారాయణుం డాభగీరథుఁ గాంచి పలికె “నోవత్స! నీ వాంఛితంబు
సమకూర్తు; గంగయె స్వయముగ ద్రవరూపమును బూని నా దేహమునను బొడమి
భూతులంబును జేరి పుణ్యవంతులు గాఁగనుద్ధరింపఁగల దొప్పమీఱ
సీపితరులనెల్ల; నిశ్చయం బీమాట; సురలకు దుర్లభసరణి వెలయు

తే. చున్న యప్పరమారాధ్య సన్నతింపు ;

భువననాయకుడైన శంభు నతిభక్తిఁ

బ్రాహ్మణముచేయు మట్టులె; యఖిలవాంఛి

తములు సంపూర్ణతను బొందు ధర్మకృదయ !”

3౧౨౩

మ. అని నారాయణుఁ డానతిచ్చి దయతో నంతర్ధి నొందెన్ మునీ !

జననాథుండు భగీరథుండు గనఁ దత్సామిప్రమందుండి యొ

య్యన; నంతన్ దుహినాచలో త్తరశిరంబందున్ షీతీశుండు చే

రెను నేమంబున గంగనుంగుఁజించి సంతృప్తి దవశ్చర్యకై .

3౧౨౪

భగీరథుండు గంగనుగూర్చి తపంబు గావించుట

ఆ. అధికనిష్ఠతోడ నాభగీరథుండు త-పంబు బహుసహస్రవత్సరములు

చేసె; స్థితముఖాబ్జ శివశక్తియగు గంగ-సంతసమునఁ దాఁ బ్రసన్న యగుచు.

చ. నియమము మీఱఁగాఁ దపము నిర్మలుడై యొనరించు భూపతిన్

బ్రయమునఁ జూచి, డగ్గఱనె వేడ్క ‘భగీరథ!’ యంచుఁ బిల్చి, ని

ల్చి “యహహా! నీతపంబునకఁ జిత్తమునందున మెచ్చు వచ్చె; సం

దియమును వీడి వేడు మెది తృప్తిని గూర్చు వరంబా” నావుడున్. 3౧౨౫

తే. “తల్లి! శివసుందరీ! నాదు తపముపేర్చి-సుప్రసన్నత నొందినచో హరిపద

సరసిజమునుండి వెడలి సంబరముమీఱ-రమ్ము భూతలమును జేర రయముతోడ.

చ. ధరణిఁ బునీతఁ జేసి వితతంబగు ప్రీతి బిలస్థలంబు సం

బరమునఁ జొచ్చి వేగ మునివర్యుని శాపముచేత బూదియై

సరకము నొందు మత్పితృగణంబును భూరికృపాయుతిన్ సము

ద్ధరణము చేయుమా జనని! ధన్యత నొందుదు లోకపావనీ!

3౧౨౬

తే. త్రిదశవందిత! కరుణ మత్పితరుల సుకృ

తాత్మలను జేసి తేని నే నపుడు జనని!

యందుదును గృతకృత్యత నార్యపూజ్య!

యిదియె గంగా! మదీయమా నీప్సితంబు.”

3౧౨౭

గంగ భగీరథునితో శివుని సారాధింపుమనుట

సీ. అంత గంగాదేవి యాభగీరథునితో “నార్య! నీదయిన సంప్రార్థనంబు

పూర్ణంబుగాఁ దీర్తుఁ; బూజ్యుడొ విష్ణుపాదారవిందంబున నవతరిల్లి,

త్వత్పూర్వపితరులఁ దడయక సుకృతులఁ జేసి సముద్ధరించెదను ; నిజము;

భవదీయమైన దివ్యప్రార్థనంజేసి వాసుదేవుని పదాబ్జంబునుండి

తే. యవనిపై నికమిందట నవతరింపఁ-గలచు; గావునఁ గన్వనై కడువిభీషణము
వెలయ భాగీరథి యనంగ విశదనామ-మలరు లోకంబునను నాకు నమలకీర్తి

ఉ. ఇత్తటి లోకనాథుడగు నీశ్వరు శంకరు సన్నుతించి, త
చ్చిత్తము సుప్రసన్నముగఁ జేసి, యనుజ్ఞను బొంది రమ్ము; నే
నత్తరుణేందు శేఖరుని యాజ్ఞకు లోబడియుండుదాన; నా
యుత్తముడే ప్రియుండు విభుఁ యోజననాథ! భగీరథా! సుప్తి! 3030

అ. ఆమహాదేవునాజ్ఞ లే కడుగు పెట్ట-నోశుమను గాన శంకరునల్లమునకుఁ
బ్రియము సంధిల్లఁ బ్రార్థించి తృప్తుఁడేయు;-మాలసింపఁగవలదు రాజా! గుణాధ్య!

ఆ. పరమశివుఁడు నీదు ప్రార్థనంబున సంత-సంబు నొంది మేడుతైలశృంగ
మందు నిలిచి శంఖ మాదృతి జలదని-స్వనమురీతి నొత్తుఁ ద్వరగ నపుడె.

సీ. విష్ణుదేవుని పదవిమలపద్మమునండి యావిర్భవించి నే నత్తిద్రుతగతి
బ్రహ్మాండమును వేడ్క బ్రద్దలుగావించి యనుసరించుచు నిన్ను నవనిమింద
జలరూపభారినై చనుదెంతి; సంతటఁ దృప్తితపలనెల్లఁ బావనాత్మ్య
లనుగాఁగ నొనరించెదను; నుద్ధరించెద; క్షీణివివరంబును జేరి వేగ

తే. నీయశంబును నభివృద్ధి నెఱపుచు భువ-సత్రయమునఁ బాతాళంబునకు నరుగుదు;
దివ్యభాగీరథీనామదీప్త నగుదు''-నని భగీరథునకుఁ దెల్పు; సంత వినుము.

క. భవగోపిని గంగానది-యవనిపతి భగీరథుఁడు మహాశృంగమునఁ
దలిలి కనుచుండ తుణమున-దివి సంతర్ధాన మొందె దేవమునీంద్ర! 3031

క. పితృకీర్తివర్ధనుఁడు భూ-పతి సుకృతి భగీరథుండు భావించెను దాఁ
గృతకృత్యత నందినయటు-హితవుగ గంగాస్వరూప మీక్షించుటచే.

భగీరథుఁడు శివునిగూర్చి తపంబు సలుపుట

తే. అంత గంగాజల బూని ధర్మాత్ముఁ డాభ
గీరథుండు మహేశుఁ దద్గిరివరమున
యందు నియతినఁ బూని తా డెందమందుఁ
బ్రార్థనము చేయుచుండె వారదమునీంద్ర! 3032

సీ. యతఁచిత్తుండై నిరాహరియై తుహినాద్రియందు శతాబ్దంబు లధికతపము
గావింపఁ బ్రభుఁడు శంకరుఁ డవ్యయుండు పంచాస్యండు వృషభవాహనుండు ప్రీతిఁ
బ్రత్యక్షమయ్యె నాపార్థివునకు భగీరథునకు; సంత నారాజమాణి
మానసంబున మోద మాని యెంతయుఁదనయెనుటఁ గన్గొనియె మహేశ్వరునిగా

తే. వ్యాఘ్రచర్మపరీథానుఁ బంచముఖుని-భూతిలిప్తసర్వాంగుని భుజగభూష
నీలకంఠ స్థితానను నిగమవినుతు-వరజటాజూటభూషితశిరుని హరుని. 3033

తే. సకలసురనాథుఁ బూర్ణుని శంకరు విభు-దేవదేవునిఁ గాంచి యా భూవిభుండు
దండవత్ప్రణామి జేసి స్తవ మొనర్చె-నతుల నట్టో త్తరసహస్రనామములను.

అఱువదియేడవ అధ్యాయము

భగీరథకృత శివసహస్రనామ స్తోత్రము

తే. “పార్వతీనాథ! దేవదేవా! ప్రభూ! ప-రాత్పరా! యచ్యుతా! రుచిరవదనాబ్జ!
పంచవక్త్ర! భయంకరవక్త్ర! నీకు-భక్తితోఁడుతఁ గావించు వందనములు. ౩౧౪౦

తే. వ్యాఘ్రుచర్మాంబరధర! పంచాననా! మ-హాబలా! జ్ఞానమయరూప! యఖిలనాథ!
వరద! దేవ! పారావారవర్జితగుణ!-భక్తితో నీకుఁ గావించు వందనములు.

తే. విశ్వభూతేశ! పరమేశ! విశ్వనాథ!-విశ్వసంశ్రయ! యజిత! శ్రీవిశ్వపాల!
యమితదుర్ధర్ష! దేవదేవా! సతంబు-భక్తితో నీకుఁ గావించు వందనములు.

తే. విశ్వనాథ! సదానంద! విశ్వమూర్తి!-సర్వవిశ్వాశ్రయాశ్రయ! సకలవిశ్వ
సమపకారి! విశ్వైకధామ! దురితారి!-భక్తి నిడుదు విశ్వానంద! వందనములు.

తే. శర్వ! సర్వజ్ఞ! సురవంద్య! సర్వహాప!-సురవరోత్తమ! యజ్ఞానవిరహిత! సక
లామరస్తుత్య! సురరాజ! యనవరతము-భక్తితో నీకుఁ గావించు వందనములు.

తే. సురసమారాధ్య! సురవరస్తుత్య! సర్వ-సురరిపువిమర్ద! సురనాథ! సురరిపు! సక
లామరవరోత్తమా! నీకు ననవరతము-భక్తితోఁడుతఁ గావించు వందనములు.

తే. శుద్ధఁడవు, శుద్ధబోధుఁడ విద్ధచరిత!
యుగ్రకర్మ! యత్యుగ్రుఁడ వుగ్రనయనుఁ
డవు విశుద్ధాత్ముఁడవు శంభుఁడవు స్వయంభు
వుఁడవు లోకేశ! దండంబు లిడుదు నీకు.

౩౧౪౧

ప. ఉగ్రప్రభావుండును, అత్యుగ్రమర్దకుండును, అత్యుగ్రరూపవంతుండును,
ఉగ్రకంతుండును, శివుండును, శాంతుండును, సర్వశాంతివిధాయకుండును, సర్వార్థ
దుండును, శివాధారుండును, శివాయ నిరమిత్రజితుండును, శివదుండును, శివ
కర్తయు, శివహంశయు, శివేశ్వరుండును, శిశుశైశవయుక్తుండును, పింగకేశ
శుండును, జటాధరుండును, గంగాధరుండును, కపర్దియు, జటాజూటవిరాజితుం
డును, జటిలుండును, జటిలారాధ్యుండును, సర్వదోస్తృతమానసుండును,

ఓం నమస్తే పార్వతీనాథ! దేవదేవ పరాత్పర! అచ్యుతానఘ పంచస్య భీమాస్మరుచిరా
వన ॥ ౧ ॥ వ్యాఘ్రాజిన ధరానంత పారావార వివర్జిత! పంచానన మహాస్తవ్య మహాజ్ఞాన

ఉన్నతకేశుడును, ఉన్నతుడును, ఉన్నతానామధీశ్వరుడును, ఉన్నతలోచ
నుడును, భీముడును, త్రినేత్రుడును, భీమలోచనుడును, బహునేత్రుడును,
ద్వినేత్రయు, రక్తనేత్రుడును, సునేత్రకుడును, దీప్తునేత్రుడును, పింగాక్షుడును,
సుప్రభాక్షుడును, సులోచనుడును, సోమనేత్రుడును, అగ్నినేత్రాఖ్యుడును,
సూర్యనేత్రుడును, సువీర్యవంతుడును, పద్మాక్షుడును, కమలాక్షుడును,
నీలోత్పలదేశేక్షుడును, సులక్షుడును, శూలపాణియును, కపాలియు, కపిలే
క్షుడును, వ్యాఘూర్ణనయనుడును, ధూర్జుడును, వ్యాఘ్రచర్మాంబరావృతు
డును, శ్రీకంఠుడును, నీలకంఠాఖ్యుడును, సుకంఠకుడును, చంద్రచూడుడును,
చంద్రధరుడును, చంద్రమాళియు, శశాంకభృత్తును, శశికాంఠుడును, శశాంకా
భుడును, శశాంకాకితమూర్ధజుడును, శశాంకవదనుడును, వీరుడును, వరదు
డును, వరలోచనుడును, శరచ్చంద్రసమాభాసుడును, శరదిందుసమప్రభుడును,
కోటిసూర్యప్రతీకాశుడును, చంద్రాస్యుడును, చంద్రశేఖరుడును, అష్టమూర్తియు,
మహామూర్తియు, భీమమూర్తియు, భయానకుడును, భయదాతయు, భయత్రా
తయు, భయహర్తయు, భయోజ్యుతుడును, నిర్భూతుడును, భూతవంద్యు
డును, భూతాత్మయు, భూతభావనుడును, కాపీనవాసుడును, దుర్వాసుడును,
వివాసుడును, కామినిపతియును, కరాళుడును, కీర్తిమడును, వైద్యుడును,

మయప్రభో ॥ ౨ ॥ ఆజితామిత దుర్గ విశ్వేశ పరమేశ్వర । విశ్వాత్మక విశ్వభూతేశ విశ్వా
శ్రయ జగత్పతే ॥ ౩ ॥ విశ్వోపకారి నివృత్తైకధామ విశ్వాశ్రయాశ్రయ । విశ్వాధార సదానంద
విశ్వానంద సమాస్తుతే ॥ ౪ ॥ శర్వసర్వవి దక్షాన వివర్జిత సురోత్తమ । సురవంద్య సురస్తుత్య
సురరాజ సురోత్తమ ॥ ౫ ॥ సురపూజ్య సురధ్యేయ సురేశ్వర సురాంతక । సురారి మర్దక సుర
శ్రేష్ఠ తేస్తు సమానమః ॥ ౬ ॥ త్వం శుద్ధః శుద్ధబోధశ్చ శుద్ధాత్మా జగతాంపతిః । శంభుః స్వయం
భూ రత్నుగ్రః ఉగ్రకర్మోగ్రలోచనః ॥ ౭ ॥ ఉగ్రప్రభావశ్చాత్మ్యగ్ర మర్దకోఽత్మ్యగ్రదూపవాక్ ।
ఉగ్రకంఠః శివః శాంతః సర్వశాంతి విధాయకః ॥ ౮ ॥ సర్వార్థదః శివాధారః శివాయ నిరమిత్ర
జిత । శివదః శివకర్తాచ శివమాన్తా శివేశ్వరః ॥ ౯ ॥ శిశుశైశవయుక్తశ్చ పింగకేశో జటాధరః ।
గంగాధరకపరీచ జటాజూట విరాజితః ॥ ౧౦ ॥ జటిలో జటిలారాధ్యః సర్వదోష్మత్తమానసః ।
ఉన్నతకేశ ఉన్నత ఉన్నతానా మధీశ్వరః ॥ ౧౧ ॥ ఉన్నత లోచనో భీమ స్త్రేనేత్రో భీమ
లోచనః । బహునేత్రో ద్వినేత్రీచ రక్తనేత్రః సునేత్రకః ॥ ౧౨ ॥ దీప్తునేత్రశ్చ పింగాక్షః సుప్ర
భాక్షః సులోచనః । సోమనేత్రోఽగ్నినేత్రాఖ్యః సూర్య నేత్రస్సవీర్యవాక్ ॥ ౧౩ ॥ పద్మాక్షః
కమలాక్షశ్చ నీలోత్పల దేశేక్షణః । సులక్షణః శూలపాణిః కపాలీ కపిలేక్షణః ॥ ౧౪ ॥ వ్యాఘూర్ణ
నయనో ధూర్జో వ్యాఘ్ర చర్మాంబరావృతః । శ్రీకంఠో నీలకంఠాఖ్యః శిలకంఠః సుకంఠకః ॥
౧౫ ॥ చంద్రచూడశ్చంద్రధర శ్చంద్రమాళి శ్చశాంకభృత్ । శశికాంఠః శశాంకాభః శశాంకాం
కిత మూర్ధజః ॥ ౧౬ ॥ శశాంకవదనో విరో వరహో వరలోచనః । శరచ్చంద్ర సమాభాసః శర
దిందు సమప్రభః ॥ ౧౭ ॥ కోటి సూర్యప్రతీకాశ శ్చంద్రాస్య శ్చంద్రశేఖరః । అష్టమూర్తి ర్మహా
మూర్తి ర్భీమమూర్తిర్భయానకః ॥ ౧౮ ॥ భయదాతా భయత్రాతా భయహర్తృ భయోజ్ఞితః ।
నిర్భూతో భూత వంద్యశ్చ భూతాత్మా భూతభావనః ॥ ౧౯ ॥ కాపీనవాసా దుర్వాసా వివాసా కామిని

కిశోరుడును, కామనాశనుడును, కీర్తిరూపుడును, కుంతధారియు, కాలకూట
కృతాశనుడును, కాలకూటరూపియు, కులమంత్రప్రదీపకుడును, కలాకాష్ఠా
త్మకుడును, కాశీవిహారియు, కుశిలాననుడును, మహాకాననసంవాసియు, కాశీ
ప్రీతివిసర్ధనుడును, కాశీధరుడును, కామచారియు, కులకీర్తివిసర్ధనుడును,
కామాద్రియు, కాముకవరుడును, కార్ముకీయు, కామమోహితుడును,
కటాక్షుడును, కనకాభానుడును, కనకోజ్జ్వలగాత్రకుడును, కామాతురు
డును, క్వణత్పామడును, కుశిలభ్రుకుటిధరుడును, కార్తికేయపితయు, కోక
నదభూషణభూషితుడును, ఖట్వాంగయోధయు, ఖడ్గీయు, గిరిశుడును,
గగనేశ్వరుడును, గణాధ్యక్షుడును, ఖేటకధృక్కును, ఖర్వుడును, ఖర్వతరు
డును, ఖగుడును, ఖగారూఢుడును, ఖగారాధ్యుడును, ఖేచరుడును, ఖేచ
రేశ్వరుడును, ఖేచరత్వప్రమడును, త్రిణీపతియును, ఖేచరమర్దకుడును,
గణేశ్వరుడును, గణపితయు, గరిష్ఠుడును, గణభూపతియును, గురువును,
గురుతరుడును, జ్ఞేయుడును, గంగాపతియును, అమర్ణుడును, గతిప్రియు
డును, గతిరతుడును, సుగోప్యుడును, గోప్యబృందపుడును, గవారూఢుడును,
జగద్భర్తయు, గోస్వామియు, గోస్వరూపకుడును, గోప్రడుడును, గోధరు
డును, గృధ్రుడును, గురుత్మంతుడును, గోకృతాననుడును, గోపీశుడును,
గురుతాతయు, గుహావాసియు, సుగోపితుడును, గజారూఢుడును, గజాస్యుడును,
గజాజినధరుడును, అగ్రజుడును, గ్రహాధ్యక్షుడును, గ్రహగణాంకును, దుష్ట
గ్రహవిమర్దకుడును, గానరూపియు, గానరతుడును, ప్రచండుడును, గాన
విహ్వలుడును, గానమత్తుడును, గుణియు, గుహ్యుడును, గుణగ్రామాశనియు,
గుణుడును, గూఢబుద్ధియు, గూఢమూర్తియు, గూఢపాదవిభూషితుడును,

పతిః । కరాళః కీర్తిదో వైద్యః కిశోరః కామనాశనః ॥ ౨౦ ॥ కీర్తిరూపః కుంతధారి కాలకూట
కృతాశనః । కాలకూట సురూపీచ కులమంత్ర ప్రదీపకః ॥ ౨౧ ॥ కలాకాష్ఠాత్మకః కాశీవిహారి కుశి
లాననః । మహాకాననసంవాసి కాశీప్రీతి విసర్ధనః ॥ ౨౨ ॥ కాశీధరః కామచారి కులకీర్తి విసర్ధనః ।
కామాద్రీ కాముకవరః కార్ముకీ కామమోహితః ॥ ౨౩ ॥ కటాక్షః కనకాభానః కనకోజ్జ్వల
గాత్రకః । కామాతురః క్వణత్పాదః కుశిలభ్రుకుటి ధరః ॥ ౨౪ ॥ కార్తికేయపితా కోకనద
భూషణభూషితః । ఖట్వాంగయోధా ఖడ్గీచ గిరిశో గగనేశ్వరః ॥ ౨౫ ॥ గణాధ్యక్షః ఖేటక
ధృక్ ఖర్వుః ఖర్వతరః ఖగః । ఖగారూఢః ఖగారాధ్యః ఖేచరః ఖేచరేశ్వరః ॥ ౨౬ ॥ ఖేచరత్వ
పదః త్రిణీపతిః ఖేచరమర్దకః । గణేశ్వరో గణపితా గరిష్ఠో గణభూపతిః ॥ ౨౭ ॥ గురు ర్గురుతరో
జ్ఞేయో గంగాపతి సమర్థణః । గతిప్రియో గతిరతః సుగోప్యో గోప్యబృందపః ॥ ౨౮ ॥ గవా
రూఢో జగద్భర్తా గోస్వామీ గోస్వరూపకః । గోప్రదో గోధరో గృధ్రో గురుత్మాక్ గోకృతా
ననః ॥ ౨౯ ॥ గోపీశో గురుతాతశ్చ గుహావాసి సుగోపితః । గజారూఢో గజాస్యశ్చ గజాజిన
ధరో అగ్రజః ॥ ౩౦ ॥ గ్రహాధ్యక్షో గ్రహగణో దుష్టగ్రహ విమర్దకః । గానరూపీ గానరతః
ప్రచండో గాన విహ్వలః ॥ ౩౧ ॥ గానమత్తో గుణి గుహ్యో గుణగ్రామాశయో గుణః । గూఢ
బుద్ధి ర్గూఢమూర్తి ర్గూఢపాద విభూషితః ॥ ౩౨ ॥ గోష్ఠా గోలోకవాసీచ గుణవాసుః శానిపరః ।

గోష్ఠ్యము, గోలోక వాసియు, గుణవంతుడును, గుణినాంవరుడును, హరుడును, హరితవర్ణాత్ముడును, మృత్యువును, మృత్యుంజయుండును, హరియు, హవ్య భుక్కును, హరిసంపూజ్యుడును, హవిస్సును, హవిర్భుజాంవరుడును, అనాదియు, ఆదియు, సర్వామ్యుడును, ఆదితేయవరప్రదుడును, అనంతవిక్రముడును, లోకేలోకానాంపాపహరకుండును, గీష్మతియు, సద్గుణోపేతుండును, సగుణుడును, నిర్గుణుడును, గుణియు, గుణాప్రీతుండును, గుణవరుడును, గిరిజానాయకుండును, గిరియు, గౌరీభర్తయు, గుణాధ్యుడును, గోశ్రేష్ఠాసనసంస్థితుండును, పద్మాసనుండును, పద్మనేత్రుండును, పద్మతుష్టండును, సుపద్మకుండును, పద్మవక్త్రుండును, పద్మ కరుండును, పద్మానూఢపదాంబుజుండును, పద్మప్రియతముండును, పద్మాలయుండును, పద్మప్రకాశకుండును, పద్మకానన సంవాసుండును, పద్మకాననభుంజకుండును, పద్మ కాననసంవాసియు, పద్మారణ్యకృతాలయుండును, ప్రఫుల్లవదనుండును, ఉత్ఫుల్ల కమలాత్ముండును, ప్రఫుల్లకృత్తును, ఫుల్లేందీవరసంతుష్టుండును, ప్రఫుల్లకమలా సనుండును, ఫుల్లాంభోజకరుండును, ఉత్ఫుల్లమానసుండును, పాపహరకుండును, పాపాపహరియు, పుణ్యాత్ముండును, పుణ్యకీర్తియు, సుపుణ్యవంతుండును, పుణ్యుండును, పుణ్యతముండును, ధన్యుండును, సుపూతాత్ముండును, పరమాత్మకుండును, పుణ్యేశుండును, పుణ్యుండును, పుణ్యనిరతుండును, పుణ్యభాజనుండును, పరోపకారియు, పాపిష్ఠనాశకుండును, పాపహరకుండును, పురాతనుండును, పూర్వహీనుండును, పరద్రోహవివర్జితుండును, పీవరుండును, పీవరముఖుండును, పీనకాయుండును, పురాంతకుండును, పాశియు, పశుపతియు, పాశహస్త్యుండును, పాపాణవిట్పతియును, పలాత్మకుండును, పరావేత్త్యుండును, పాశబద్ధవిమోచకుండును, పశూనామధిపుండును, పాశచ్ఛేత్తయు, పాశవిభేదకుండును, పాపాణ

హరో హరితవర్ణాత్ గోమృత్యోమృత్యుంజయోహరిః || ౩౩ || హవ్యభుగ్గురి సంపూజ్యోహవిర్హవిభు జాంవరః । అనాదిరాదిస్సర్వాద్య ఆదితేయ వరప్రదః || ౩౪ || అనంత విక్రమోలోకే లోకానాం పాపహరకః । గీష్మతిః సద్గుణోపేతః సగుణో నిర్గుణో గుణీ || ౩౫ || గుణాప్రీతో గుణవరో గిరిజా నాయకో గిరిః । గౌరీభర్తా గుణాధ్యక్ష గోశ్రేష్ఠాసన సంస్థితః || ౩౬ || పద్మాసనః పద్మనేత్రః పద్మతుష్టః సుపద్మకః । పద్మవక్త్రః పద్మకరః పద్మానూఢ పదాంబుజః || ౩౭ || పద్మప్రియతముః పద్మాలయః పద్మప్రకాశకః । పద్మకానన సంవాసః పద్మకానన భుంజకః || ౩౮ || పద్మకానన సంవాసీ పద్మారణ్య కృతాలయః । ప్రఫుల్లవదనోత్ఫుల్ల కమలాత్మ ప్రఫుల్లకృత్ || ౩౯ || ఫుల్లేందీవరసంతుష్టః ప్రఫుల్లకమలాసనుః । ఫుల్లాంభోజకరోత్ఫుల్ల మానసః పాపహరకః || ౪౦ || పాపాపహరీ పుణ్యాత్మా పుణ్యకీర్తిః సుపుణ్యవాక్ । పుణ్యః పుణ్యతమో ధన్యః సుపూ తాత్మా పరాత్మకః || ౪౧ || పుణ్యేశః పుణ్యదః పుణ్యనిరతః పుణ్యభాజనః । పరోపకారి పాపిష్ఠ నాశకః పాపహరకః || ౪౨ || పురాతనః పూర్వహీనః పరద్రోహ వివర్జితః । పీవరః పీవరముఖః పీనకాయః పురాంతకః || ౪౩ || పాశీ పశుపతిః పాశహస్తః పాపాణ విట్పతిః । పలా త్మకః పరావేత్తా పాశబద్ధ విమోచకః || ౪౪ || పశూనా మధిపః పాశచ్ఛేత్తా పాశవిభేదకః ।

ధారియు, పాపాణశయానుడును, పాశిపూజితుడును, పశ్చాద్యూధుడును, పుష్పధనువును, పుష్పబృందసుపూజితుడును, పుండరీకుడును, శీతవాససుండును, పుండరీకాక్షవల్లభుడును, పానపాత్రకరుడును, పానమత్తుడును, పానాతిభూతకుడును, పోష్టయు, పోష్టవరుడును, పూతుడును, పరిత్రాతయు, అఖిలేశ్వరుడును, పుండరీకాక్షకర్తయు, పుండరీకాక్షసేవితుడును, పల్లవస్థుడును, ప్రసీతస్థుడును, శీతభూమినివాసకుడును, పితయు, పితామహుడును, పార్థుడును, ప్రసన్నాభీష్టదాయకుడును, పితృణాంప్రీతికర్తయు, ప్రీతిమడును, ప్రీతిభాజనుడును, శ్రీత్యాత్మకుడును, శ్రీతవశియు, సుప్రీతుడును, ప్రీతికారకుడును, ప్రీతిహృత్తును, ప్రీతిరూపాత్ముడును, ప్రీతియుక్తుడును, ప్రణతార్ధిహారుడును, ప్రాణవల్లభుడును, ప్రాణదాయకుడును, ప్రాణియు, ప్రాణస్వరూపుడును, ప్రాణగ్రాహియు, సునిర్దయుడును, ప్రాణనాథుడును, శ్రీతమనసుడును, సర్వేషాంప్రపితామహుడును, వృద్ధుడును, ప్రవృద్ధరూపుడును, ప్రేతుడును, ప్రణయినాంవరుడును, పరాధీశుండును, పరంజ్యోతియు, పరనేత్రుడును, పరాత్మకుడును, పారుష్యరహితుడును, పుత్రియు, పుత్రదుడును, పుత్రరక్షకుడును, పుత్రప్రియుండును, పుత్రవశ్యుండును, పుత్రవత్సరిపాలకుడును, పరిత్రాతయు, పరావాసుడును, పరచేతనుడును, పరేశ్వరుడును, పతియు, సర్వసంపాల్కుడును, పవమానుడును, పరాంతకుడును, పురఘ్నుడును, పురుహూతుడును, త్రిపురారియు, పురాంతకుడును, పురందరాతి సంపూజ్యుండును, ప్రధర్నుడును, దుష్ప్రధర్నుడును, పటువును, పటుతరుడును, ప్రౌఢుడును, ప్రపూజ్యుడును, పర్యతాలయుడును, పులినస్థుడును, పులస్తాఖ్యుడును, పింగచక్షువును, ప్రపన్నగుడును, ఆభీరువును, అసితాంగుడును, చండరూపుడును, సితాంగకుడును, సర్వవిద్యావినోదుడును,

పాపాణధారి పాపాణశయానః పాశిపూజితః ॥ ౪౫ ॥ పాశ్చాద్యూధః పుష్పధనుః పుష్పబృందసుపూజితః । పుండరీకః శీతవాసాః పుండరీకాక్షవల్లభః ॥ ౪౬ ॥ పానపాత్రధరః పానమత్తః పానాతిభూతకః । పోష్టపోష్టవరుః పూతః పరిత్రాతాఽఖిలేశ్వరః ॥ ౪౭ ॥ పుండరీకాక్షకర్తాచ పుండరీకాక్షసేవితః । పల్లవస్థః ప్రసీతస్థః శీతభూమినివాసకః ॥ ౪౮ ॥ పితా పితామహః పార్థః ప్రసన్నాభీష్టదాయకః । పితృణాం ప్రీతికర్తాచ ప్రీతిదః ప్రీతిభాజనః ॥ ౪౯ ॥ శ్రీత్యాత్మకః శ్రీతవశీ సుప్రీతః శ్రీతికారకః । శ్రీతిహృత్ప్రీతిరూపాత్మకః శ్రీతియుక్తస్థమేవహి ॥ ౫౦ ॥ ప్రణతార్ధిహరః ప్రాణవల్లభః ప్రాణదాయకః । ప్రాణీ ప్రాణస్వరూపశ్చ ప్రాణగ్రాహీసునిర్దయః ॥ ౫౧ ॥ ప్రాణనాథః శ్రీతమనాః సర్వేషాం ప్రపితామహః । వృద్ధః ప్రవృద్ధరూపశ్చప్రేతః ప్రణయినాంవరః ॥ ౫౨ ॥ పరాధీశః పరంజ్యోతిః పరనేత్రః పరాత్మకః । పారుష్యరహితిః పుత్రిపుత్రదః పుత్రరక్షకః ॥ ౫౩ ॥ పుత్రప్రియః పుత్రవశ్యః పుత్రవత్సరిపాలకః । పరిత్రాతా పరావాసః పరచేతాః పరేశ్వరః ॥ ౫౪ ॥ పతిః సర్వస్యసంపాల్కుః పవమానః పరాంతకః । పురహృత్పురుహూతశ్చ త్రిపురారిః పురాంతకః ॥ ౫౫ ॥ పురందరాతిసంపూజ్యః ప్రధర్షోదుష్ప్రధర్షణః । పటుః పటుతరః ప్రౌఢః ప్రపూజ్యః పర్యతాలయః ॥ ౫౬ ॥ పులినస్థః పులస్తాఖ్యః పింగచక్షుః ప్రపన్నగః । ఆభీరు రసితాంగశ్చ చండరూపః సితాంగకః ॥ ౫౭ ॥ సర్వవిద్యావినోదశ్చ సర్వ

సదాసర్వసౌఖ్యయుతుఁడును, సుఖహర్తయు, సర్వసుఖయు, సర్వలోకైకపావనుఁడును, సదాపనుఁడును, నారదుఁడును, సుసిద్ధుఁడును, శుద్ధరూపకఁడును, సారుఁడును, సారతరుఁడును, సూర్యుఁడును, సోముఁడును, సర్వప్రకాశకఁడును, సోమమండలధారియు, సముద్రుఁడును, సింధురూపవంతుఁడును, సురజ్యేష్ఠుఁడును, సురశ్రేష్ఠుఁడును, సురాసురనిషేవితుఁడును, సర్వధర్మవినిర్మల్యుఁడును, సర్వలోకనమస్కృతుఁడును, సర్వాచారస్తుతుఁడును, సౌమికుఁడును, శాక్తుఁడును, పరమవైష్ణవుఁడును, సర్వధర్మవిధానజ్ఞుఁడును, సర్వాచారపరాయణుఁడును, సర్వరోగప్రశమనుఁడును, సర్వరోగాపహరకుఁడును, ప్రకృష్టాత్ముఁడును, మహాత్ముఁడును, సర్వధర్మప్రదర్శకుఁడును, సర్వసంపద్యుతుఁడును, సర్వసంపదానమోక్షుఁడును, సహస్ర్యపదనుఁడును, హస్ర్యయుక్తుఁడును, ప్రహసితాననుఁడును, సాక్షియు, సమక్షవక్తయు, సర్వదర్శియు, సమస్తవినుఁడును, సకలజ్ఞుఁడును, సమర్థజ్ఞుఁడును, సుమనసుఁడును, శైవపూజితుఁడును, శోకప్రశమనుఁడును, శోకహంతయు, అశోచ్యుఁడును, శుభాన్వితుఁడును, శైలజ్ఞుఁడును, శైలజానాథుఁడును, శైలనాథుఁడును, శవైశ్చరుఁడును, శశాంకసదృశజ్యోతియు, శశాంకార్ధవిరాజితుఁడును, సాధుప్రియుఁడును, సాధుతముఁడును, సాధ్వీపతియు, అలౌకికుఁడును, శూన్యరూపుఁడును, శూన్యదేహుఁడును, శూన్యస్థుఁడును, శూన్యభావనుఁడును, శూన్యగామియు, శ్మశానస్థుఁడును, శ్మశానాధిపతియు, సువాక్కును, శతసూర్యప్రభుఁడును, సూర్యుఁడును, సూర్యదీప్తుఁడును, సురారిహుఁడును, శుభాన్వితుఁడును, శుభతనుఁడును, శుభబుద్ధియు, శుభాత్మకుఁడును, శుభాన్వితతనుఁడును, శుక్లతనుఁడును, శుక్లప్రభాన్వితుఁడును, సుశౌక్లుఁడును, శుక్లదశనుఁడును, శుక్లాభుఁడును, శుక్లమాల్యధృక్కును, శుక్లపుష్పప్రియుఁడును, శుక్లవసనుఁడును, శుక్ల

సౌఖ్యయుతఃసదా । సుఖహర్తా సర్వసుఖీ సర్వలోకైకపావనః ॥ ౧౮ ॥ సదాపనో నారదశ్చ సుసిద్ధః శుద్ధరూపకః । సారః సారతరనూస్సర్యః సోమస్సర్వప్రకాశకః ॥ ౧౯ ॥ సోమమండలధారిచ సముద్రః సింధురూపవాక్ । సురజ్యేష్ఠః సురశ్రేష్ఠః సురాసురనిషేవితః ॥ ౨౦ ॥ సర్వధర్మవినిర్మల్యక్తః సర్వలోకనమస్కృతః । సర్వాచారస్తుతః సారః శాక్తః పరమవైష్ణవః ॥ ౨౧ ॥ సర్వధర్మవిధానజ్ఞః సర్వాచారపరాయణః । సర్వరోగప్రశమనః సర్వరోగాపహరకః ॥ ౨౨ ॥ ప్రకృష్టత్వా మహాత్మాచ-సర్వధర్మప్రదర్శకః । సర్వసంపద్యుతః సర్వసంపదాన సమోక్షణః ॥ ౨౩ ॥ సహస్రయ్యవదనో హస్ర్యయుక్తః ప్రహసితాననః । సాక్షీసమక్షవక్తాచ సర్వదర్శిసమస్తవిత్ ॥ ౨౪ ॥ సకలజ్ఞః సమర్థజ్ఞః సుమనాః శైవపూజితః । శోకప్రశమనః శోకహంతాశోచ్యుః శుభాన్వితః ॥ ౨౫ ॥ శైలజ్ఞః శైలజానాథః శైలనాథః శవైశ్చరః । శశాంకసదృశజ్యోతిః శశాంకార్ధ విరాజితః ॥ ౨౬ ॥ సాధుప్రియః సాధుతమః సాధ్వీపతి రలౌకికః । శూన్యరూపః శూన్యదేహః శూన్యస్థః శూన్యభావనః ॥ ౨౭ ॥ శూన్యగామీ శ్మశానస్థః శ్మశానాధిపతిస్సువాక్ । శతసూర్యప్రభః సూర్యః సూర్యదీప్తః సురారిహః ॥ ౨౮ ॥ శుభాన్వితః శుభతనుః శుభబుద్ధిః శుభాత్మకః । శుభాన్వితతనుః శుక్లతనుః శుక్లప్రభాన్వితః । సుశౌక్లః శుక్లదశనః శుక్లాభః శుక్లమాల్యధృక్ ॥ ౨౯ ॥ శుక్లపుష్పప్రియః శుక్లవసనః శుక్లకేతనః । శేషాలంకరణః శేషరహితః శేషజేష్ఠః ॥ ౩౦ ॥ శేషరూఢః

శేషనుడును, శేషాలంకరణుడును, శేషరహితుడును, శేషవేషితుడును, శేషా
రూఢుడును, శేషశాయియు, శేషాంగదవిరాజితుడును, సతీప్రియుడును, సశకు
డును, సమదర్శియు, సమాధిమంతుడును, సత్సంగియు, సత్ప్రియుడును,
సంగియు, నిస్సంగియు. సంగవర్జితుడును, సహిష్ణువును, శాశ్వతైశ్వర్యుడును,
సదాసామగానరతుడును, సామవేత్తయు, సామ్యతరుడును, శ్యామాపరిశేష
భుక్తును, తారిణీపతియు, ఆతామ్రనయనుడును, త్వరితప్రియుడును, తారాత్మ
కుడును, త్వగ్వసనుడును, తరుణీరమణరతుడును, తృప్తిరూపుడును, తృప్తి
కర్తయు, తారకారినిషేవితుడును. వాయుకేశుడును, భైరవేశుడును, భవానీ
శుడును, భవాంతకుడును, భవబంధుడును, భవహరుడును, భవబంధనమోచ
కుడును, అభిభూతుడును, అభిభూతాత్ముడును, సర్వభూత ప్రమోహకుడును,
భవనేశుడును, భూతపూజ్యుడును, భోగమోక్షఫలప్రదుడును, దయాళువును,
దీననాథుడును, దుస్సహుడును, దైత్యమర్దకుడును, దక్షకన్యాపతియు, దుఃఖ
నాశకుడును, ధనధాన్యదుడును, దయావంతుడును, దైవతశ్రేష్ఠుడును, దేవ
గంధర్వ సేవితుడును, నానాయుధ ధరుడును, నానాపుష్పగుచ్ఛ విరాజితు
డును, నానాసుఖప్రదుడును, నానామూర్తిధారియు, నర్తకుడును, నిత్యవిజ్ఞాన
సంయుక్తుడును, నిత్యరూపుడును, అనిలుడును, అనలుడును, లబ్ధవర్ణుడును,
లఘుతరుడును, లఘుత్వ పరివర్జితుడును, లోలాక్షుడును, లోకసంపూజ్యు
డును, లావణ్య పరిసంయుతుడును, నపురీన్యాససంస్థుడును, నాకేశుడును, నగ
పూజితుడును, నారాయణుడును, నారదుడును, నానాభరణభూషితుడును,
నగభూతుడును, నగ్నదేశుడును, నగ్నుడును, సానందమానసుడును, సమ
స్యుడును, సతనాభియు, సప్రమూర్ధాభివందితుడును, నందికేశుడును, నంది

శేషశాయీ శేషాంగదవిరాజితః । సతీప్రియశ్చ సశకః సమదర్శి సమాధిమాన్ ॥ ౧౦ ॥ సత్సంగీ
సత్ప్రియస్సంగీ నిస్సంగీ సంగవర్జితః । సహిష్ణుః శాశ్వతైశ్వర్యః సామగానరతః సదా ॥ ౧౧ ॥
సామవేత్తా సామ్యతరః శ్యామాపతిరశేషభుక్ । తారిణీపతి రాతామ్రనయన స్త్వరితప్రియః
॥ ౧౨ ॥ తారాత్మక స్త్వగ్వసన తరుణీరమణరతః । తృప్తిరూప తృప్తికర్తా తారకారి నిషే
వితః ॥ ౧౩ ॥ వాయుకేశో భైరవేశో భవానీశో భవాంతకః । భవబంధు ర్భవహరో భవబంధన
మోచకః ॥ ౧౪ ॥ అభిభూతోఽభి భూతాత్మాసర్వభూతప్రమోహకః । భవనేశో భూతపూజ్యో
భోగమోక్షఫలప్రదః ॥ ౧౫ ॥ దయాళు ర్దీననాథశ్చ దుస్సహో దైత్యమర్దకః । దక్షకన్యాపతి
రుఃఖనాశకో ధనధాన్యదః ॥ ౧౬ ॥ దయావాక్ దైవతశ్రేష్ఠో దేవగంధర్వసేవితః । నానాయుధధరో
నానాపుష్పగుచ్ఛవిరాజితః ॥ ౧౭ ॥ నానాసుఖప్రదో నానామూర్తిధారీచ నర్తకః । నిత్యవిజ్ఞాన
సంయుక్తో నిత్యరూపోఽనిలోఽనలః ॥ ౧౮ ॥ లబ్ధవరో లఘుతరో లఘుత్వపరివర్జితః । లోలాక్షో
లోకసంపూజ్యో లావణ్యపరిసంయుతః ॥ ౧౯ ॥ నపురీన్యాససంస్థశ్చ నాకేశోనగపూజితః । నార
ాయణో నారదశ్చ నానాభరణభూషితః ॥ ౨౦ ॥ నగభూతో నగ్నదేశో నగ్నుః సానంద
మానసః । సమస్యో సతనాభిశ్చ సప్రమూర్ధాభివందితః ॥ ౨౧ ॥ నందికేశో నందిపూజ్యో నానా

పూజ్యుడును, నానాసీరజమధ్యగుడును, నవీనబిల్వపత్రాఘటాష్టాదుడును, నవఘన
ద్యుతియు, నందుడును, సానందుడును, ఆనందమయుడును, ఆనంద విహ్వలు
డును, నాలసంస్థుడును, శోభనస్థుడును, సుస్థుడును, సుస్థమతియు, స్వల్పాసను
డును, భీమరుచియు, భువనాంతకరాంబుడును, ఆసన్నుడును, సీకతాలీను
డును, వృషాసీనుడును, వృషాసనుడును, వైరస్యరహితుడును, వాద్యుడును,
వ్రతియు, వ్రతపరాయణుడును, బ్రాహ్మ్యుడును, విద్యామయుడును, విద్యా
భ్యాసీయు, విద్యాపతియును, ఘంటాకారుడును, ఘోటకస్థుడును, ఘోరరావ
ఘనస్వనుడును, ఘూర్ణచక్షువును, ఘూర్ణాత్మ్యుడును, ఘోరహాసుడును, గభీర
ధీయును, చండీపతియును, చండీమూర్తియు, చండీముండియు, ప్రచండవాక్కును,
చితాసంస్థుడును, చితావాసుడును, సదాచితిదండకరుడును, చితాభస్మాభి
సంలిప్తుడును, చితానృత్య పరాయణుడును, చితాప్రమోదియు, చితాస్నీయు,
చితామణియు, అచింతకుడును, చతుర్ద్వేదమయుడును, చక్షువును, చతురానన
పూజితుడును, చిరవాసనుడును, చకోరాక్షుడును, చలన్మూర్తియు, చలేక్ష
ణుడును, చలక్కుండలభూషణాధ్యుడును, చలమృగభూషితుడును, చల
న్నేత్రుడును, చలత్వాదుడును, చలన్నాపురరాజితుడును, స్థావరుడును, సీర
మూర్తియు, స్థావరేశుడును, సీరాసనుడును, స్థాపకుడును, సైర్యనిరతుడును,
సూలరూపియు, స్థలాలయుడును, స్తైర్యాతిపుడును, స్థితిపరుడును, స్థాణ
రూపియు, స్థలాధిపుడును, విహికుడును, మదమత్తుడును, మహీమండల పూజి
తుడును, మహీప్రియుడును, మత్తరవుడును, మిసకేతువిమర్దకుడును, మిస
రూపుడును, మిససంస్థుడును, మృగహస్తుడును, మృగాసనుడును, మార్గస్థు

సీరజమధ్యగః । నవీనబిల్వపత్రాఘటాష్టా నవఘనద్యుతిః ॥ ౮౩ ॥ నందః సానంద ఆనంద
మయశ్చానంద విహ్వలః । నాలసంస్థః శోభనస్థః సుస్థః సుస్థమతిస్తథా ॥ ౮౪ ॥ స్వల్పాసనో
భీమరుచి ర్భువనాంత కరాంబుడః । ఆసన్నః సీకతాలీనో వృషాసీనో వృషాసనః ॥ ౮౫ ॥
వైరస్య రహితో వాగ్ధో వ్రతి వ్రతపరాయణః । బ్రాహ్మ్య విద్యామయో విద్యాభ్యాసీ విద్యా
పతిస్తథా ॥ ౮౬ ॥ ఘంటాకారో ఘోటకస్థో ఘోరరావఘనస్వనః । ఘూర్ణచక్షు రఘూర్ణాత్మా
ఘోరహాసో గభీరధీః ॥ ౮౭ ॥ చండీపతిశ్చండమూర్తి శ్చండముండ ప్రచండవాక్ । చితాసంస్థ
శ్చితావాస శ్చితిదండకరస్పదా ॥ ౮౮ ॥ చితాభస్మాభిసంలిప్త శ్చితానృత్య పరాయణః । చితా
ప్రమోదీ చితాస్నీ చితామణి రచింతకః ॥ ౮౯ ॥ చతుర్ద్వేదమయశ్చక్షు శ్చతురానన పూజితః ।
చిరవాసా శ్చకోరాక్షః చలన్మూర్తి శ్చలేక్షణః ॥ ౯౦ ॥ చలక్కుండల భూషాధ్య శ్చలమృగభూ
షితః । చలన్నేత్ర శ్చలత్వాద శ్చలన్నాపురరాజితః ॥ ౯౧ ॥ స్థావరః సీరమూర్తిశ్చ స్థావ
రేశః సీరాసనః । స్థాపక సైర్య నిరతిసూలరూపీ స్థలాలయః ॥ ౯౨ ॥ స్తైర్యాతిపః స్థితిపరః స్థాణ
రూపీ స్థలాధిపః । విహికో మదమత్తశ్చ మహీమండల పూజితః ॥ ౯౩ ॥ మహీప్రియో మత్తరవో
మిసకేతువిమర్దకః । మిసరూపో మిససంస్థో మృగరూపో మృగాసనః ॥ ౯౪ ॥ మార్గస్థ

డును, మేఖలాయుక్తుడును, మైథిలీశ్వర పూజితుడును, మిథ్యాహీనుడును, మంగళభడును, మాంగల్యుడును, మకరాసనుడును, మత్స్యప్రియుడును, మధుగిరుడును, మధుపానపరాయనుడును, మృదువాకృతపరుడును, సౌరప్రియుడును, మోదాన్వితుడును, ముండాలియు, భూషణుడును, దండియు, ఉద్దండోజ్జ్వలలోచనుడును, అసాధ్యసాధకుడును, శూరసేవ్యుడును, శోకాపనోదనుడును, శ్రీపతియు, శ్రీసుసేవ్యుడును, శ్రీధరుడును, శ్రీనికేతనుడును, శ్రీమతాంశ్రీస్వరూపుడును, శ్రీమంతుడును, శ్రీనిలయుడును, శ్రమాదిక్షేతరహితుడును, శ్రీనివాసుడును, శ్రియాన్వితుడును, శ్రద్ధాశువును, శ్రాద్ధదేవుడును, శ్రాద్ధుడును, మధురవాక్కును, ప్రళయాగ్న్యర్కసంకాశుడును, ప్రమత్తనయనోజ్జ్వలుడును, అసాధ్యసాధకుడును, శూరసేవ్యుడును, శోకాపనోదనుడును, విశ్వభూతమయుడును, వైశ్వానరనేత్రుడును, అధిమోహకృత్తును, లోకత్రాణపరుడును, అపారగుణుడును, పారివివర్జితుడును, అగ్నిజిహ్వుడును, ద్విజాస్యుడును, విశ్వాస్యుడును, సర్వభూతధృక్కును, భేచరుడును, భేచరాధీశుడును, సర్వగుడును, సర్వతాకికుడును, సేనానీజనకుడును, ఝుభాబ్ధివారిక్షోభనాశకుడును, కపాలవిలసద్ధస్తుడును, కమండలుభృదర్చితుడును, కేవలాత్మస్వరూపుడును, కేవలజ్ఞానరూపకుడును, వ్యోమాలయనివాసియు, బృహద్వ్యోమస్వరూపకుడును, అంభోజనయనుడును, అమౌఘాధిశయానుడును, పురుషాతిగుడును, నిరాలంబావలంబుడును, సంభాగానందరూపకుడును, యోగనిద్రామయుడును, లోకప్రమోహోపహరాత్మకుడును, బృహద్వక్త్రుడును, బృహన్నేత్రుడును, బృహద్బాహువును, బృహద్బలుడును, బృహత్సర్పాంగదుః

మేఖలాయుక్తో మైథిలీశ్వర పూజితః । మిథ్యాహీనో మంగళభో మాంగళ్యో మకరాసనః ॥ ౯౫ ॥ మత్స్యప్రియో మధురగీ ర్మధుపాన పరాయణః । మృదువాకృతపరః సౌరప్రియో మోదాన్వితస్తథా ॥ ౯౬ ॥ ముండాలి ర్భూషణో దండీ ఉద్దండోజ్జ్వల లోచనః । అసాధ్య సాధకః శూరసేవ్యః శోకాపనోదనః ॥ ౯౭ ॥ శ్రీపతిః శ్రీసుసేవ్యశ్చ శ్రీధరః శ్రీనికేతనః । శ్రీమతాం శ్రీస్వరూపశ్చ శ్రీమాకా శ్రీనిలయస్తథా ॥ ౯౮ ॥ శ్రమాదిక్షేత రహితః శ్రీనివాసః శ్రియాన్వితః । శ్రద్ధాశుః శ్రాద్ధదేవశ్చ శ్రాద్ధో మధురవాక్తథా ॥ ౯౯ ॥ ప్రళయాగ్న్యర్క సంకాశః ప్రమత్తనయనోజ్జ్వలః । అసాధ్యసాధకః శూరసేవ్యః శోకాపనోదనః ॥ ౧౦౦ ॥ విశ్వభూతమయో వైశ్వానరనేత్రోఽధిమోహకృత్ । లోకత్రాణపరోఽపారగుణః పారివివర్జితః ॥ ౧౦౧ ॥ అగ్నిజిహ్వో ద్విజాస్యశ్చ విశ్వాస్యః సర్వభూతధృక్ । భేచరః భేచరాధీశో సర్వగ స్సర్వతాకికః ॥ ౧౦౨ ॥ సేనానీ జనకః ఝుభాబ్ధివారి క్షోభ నాశకః । కపాలి విలసద్ధస్తుః కమండలు భృదర్చితః ॥ ౧౦౩ ॥ కేవలాత్మ స్వరూపశ్చ కేవల జ్ఞానరూపకః । వ్యోమాలయ నివాసీచ బృహద్వ్యోమ స్వరూపకః ॥ ౧౦౪ ॥ అంభోజనయనా మౌఘాధిశయానః పురుషాతిగః । నిరాలంబావలంబశ్చ సంభాగానంద రూపకః ॥ ౧౦౫ ॥ యోగనిద్రామయో లోకప్రమోహోపహరాత్మకః । బృహద్వక్త్రో బృహన్నేత్రో బృహద్బాహు ర్బృహద్బలః ॥ ౧౦౬ ॥ బృహత్సర్పాంగదో దుష్ట బృహద్బల విమర్దకః । బృహద్భుజబలోన్మత్తో బృహత్తుండో బృహత్తనుః ॥ ౧౦౭ ॥ బృహ

డును, దుష్టబృహద్బలవిమర్దకుఁడును, బృహదుబ్బజబోన్మత్తుఁడును. బృహత్తంగమఁ
డును, బృహద్వపుఁడును, బృహదైశ్వర్యయుక్తుఁడును, స్వయంబృహదైశ్వర్యమఁ
డును, బృహత్సంభోగసంతుష్టుఁడును, బృహదానందదాయకుఁడును, బృహజ్జటా
జూటధరుఁడును, బృహన్మాలియు, బృహద్ధనుఁడును, ఇంద్రియాధిష్ఠితుఁడును,
సర్వలోకేంద్రియవిమోహకృత్తును, సర్వేంద్రియప్రవృత్తికృత్తును, ప్రవృత్తినాయ
కుఁడును, సర్వవిపత్తిపరినాశకుఁడును, ప్రవృత్తిమార్గనేతయు, స్వయంస్వతంత్రే
చ్ఛామయుఁడును, సత్ప్రవృత్తిరతుఁడును, నిత్యందయానందుఁడును, శివాధరుఁ
డును, క్షితిరూపుఁడును, తోయరూపియు, విశ్వతృప్తికరుఁడును, తర్కుఁడును,
తర్కణసంప్రీతుఁడును, తర్కకుఁడును, తర్కణాత్మకుఁడును, తృప్తికారణభూతుఁ
డును, సర్వతృప్తిప్రసాదకుఁడును, అభేదాభేదకుఁడును, ఉచ్చిద్యచ్ఛేదకుఁడును,
అచ్ఛేద్యుఁడును, అచ్ఛిన్నధన్యుఁడును. అచ్ఛిన్నేషువును, అచ్ఛిన్నధ్వజవాహనుఁ
డును, అధృష్టుఁడును, సమధృష్టాస్త్రుఁడును, సమధృష్ట్యబలోన్నతుఁడును, చిత్ర
యోధియు, చిత్రకర్తుఁడును, స్వయంవిశ్వసంకర్షకుఁడును, భక్తానామిషితకరుఁ
డును, సర్వేష్వితఫలప్రదుఁడును, వాంఛితాభీష్టఫలదుఁడును, భిన్నజ్ఞానప్రవర్తకుఁ
డును, బోధనాత్ముఁడును, బోధనార్థాతిగుఁడును, సర్వబోధకృత్తును, త్రిజటుఁ
డును, ఏకజటిలుఁడును, చలజ్జటభయానకుఁడును, జటాటీనుఁడును, స్వయంజటా
జూటస్పష్టావరవచుండును, షాణ్మాతురజనకుఁడును, శక్తిప్రహరతాంవరుఁడును,
అనర్హాస్త్రప్రహరియు, అనర్హధన్యుఁడును, మహార్హృపాదుఁడును, యోనిమండల
మధ్యస్థుఁడును, ముఖయోనియు, అజృంభనుఁడును, మహాద్రిసదృశుఁడును,
శ్వేతుఁడును, శ్వేతపుష్పస్రగన్వితుఁడును, మకరందప్రియుఁడును, నిత్యంమా

దైశ్వర్య యుక్తః బృహదైశ్వర్యదః స్వయమ్ । బృహత్సంభోగ సంతుష్టో బృహదానంద
దాయకః ॥ ౧౦౮ ॥ బృహజ్జటాజూటధరో బృహన్మాలీ బృహద్ధనుః । ఇంద్రియాధిష్ఠితః సర్వ
లోకేంద్రియ విమోహభృత్ ॥ ౧౦౯ ॥ సర్వేంద్రియ ప్రవృత్తి కృత్సర్వేంద్రియ నివృత్తికృత్ ।
ప్రవృత్తినాయక స్సర్వవిపత్తి పరినాశకః ॥ ౧౧౦ ॥ ప్రవృత్తిమార్గనేతాత్వం స్వతంత్రేచ్ఛా
మయః స్వయమ్ । సత్ప్రవృత్తిరతోనిత్యం దయానందః శివాధరః ॥ ౧౧౧ ॥ క్షితిరూపస్తోయరూపి
విశ్వతృప్తికరస్తథా । తర్కస్తర్కణసంప్రీత స్తర్కక స్తర్కణాత్మకః ॥ ౧౧౨ ॥ తృప్తికారణ
భూతః సర్వతృప్తి ప్రసాదకః । అభేదాభేదకోచ్చిద్యచ్ఛేదకోఽచ్ఛేద్య ఏవహి ॥ ౧౧౩ ॥
అచ్ఛిన్నధన్వాచ్ఛిన్నేషు రచ్ఛిన్న ధ్వజవాహనః । అధృష్ట సమధృష్టాస్త్రుః సమధృష్ట్య బలో
న్నతః ॥ ౧౧౪ ॥ చిత్రయోధీ చిత్రకర్తా విశ్వసంకర్షకః స్వయమ్ । భక్తానా మిషితకరః సర్వేష్విత
ఫలప్రదః ॥ ౧౧౫ ॥ వాంఛితాభీష్ట ఫలదో భిన్నజ్ఞానప్రవర్తకః । బోధనాత్మాబోధనార్థాతిగః
సర్వప్రబోధకృత్ ॥ ౧౧౬ ॥ త్రిజటశ్చైకజటిలశ్చలజ్జటభయానకః । జటాటీనో జటాజూట స్పృష్టా
వరవచః స్వయమ్ ॥ ౧౧౭ ॥ షాణ్మాతురస్యజనకః శక్తిప్రహరతాంవరః । అనర్హాస్త్రప్రహరీ చానర్హ
ధన్వామహార్హృపాత్ ॥ ౧౧౮ ॥ యోనిమండలమధ్యస్థః ముఖయోని రజృంభనః । మహాద్రి
సదృశః శ్వేతః శ్వేత పుష్ప స్రగన్వితః ॥ ౧౧౯ ॥ మకరందప్రియోనిత్యం మాసర్వహాయ

సర్వహాసనాత్మకుఁడును, నానాపుష్పప్రసూపును, నానాపుష్పార్చితగాత్రుఁడును, షడంగయోగనిరతుఁడును, సదాయోగార్ద్రమానసుఁడును, సురాసురనిషేవ్యాంఘ్రియు, విలసత్పాదపంకజుఁడును, సుప్రకాశితవక్త్రాబ్జుఁడును, సితేతరగళోజ్జ్వలుఁడును, వైసతేయసమారూఢుఁడును, శరదించుసహస్రవంతుఁడును, జాజ్వాల్యమానుఁడును, జ్వాలాపుంజుఁడును, స్వయంయముఁడును, ప్రజ్వలద్విద్యుదాభుఁడును, సాట్టహాసభయంకరుఁడును, ప్రళయానలహపియు, స్వయంప్రళయాగ్నిరుచియు, జగతామేకపురుషుఁడును, జగతాంప్రళయాత్మకుఁడును నను నామంబులఁ బ్రకాశించుచుండువు నీ వో జగన్నాథా! జగత్కారణా! నీకు నమోవాకంబులఁ గావించుచున్నాను.” 3082

తే. ఈవిధమున భగీరథుం డీశ్వరుని స-హస్రనామముల నుతింప నలరి హృదయము ప్రసన్నముఖాబ్జుడై ట్కోటిపటికి-నాక్షణంబునయందె ప్రత్యక్షమయ్యె.

చ. ట్టిపటిపూజ్యుడై తగు భగీరథుఁ డప్పుడు లోకనాయకుఁ
సితరుచిఁ బంచవక్త్ర శ్రీతసిద్ధిమ సర్వవిభూషణుఁ మహా
న్నతు వృషభాధిపాధు గణనాథుఁ గనుంగొని, మానసంబునం
దతిశయహర్ష మొప్పగ మహాద్భుతనృత్య మొనర్చె నారదా! 3083

చ. “హర! పరమేశ్వరా! కడుఁ గృతార్థత నొందెను నాతపంబు; ను
ద్ధరనిధిచోదితంబయిన తోరపు వేలిమియుఁ, మదీయహా
సరజననంబునుఁ, వరగుణప్రకారాన్వితసర్వకార్యముల్
వరదుఁ బరేశు నిన్నుఁ గను భాగ్యము గలుటఁజేసి యిత్తటిఁ. 3084

ఉ. భూతపతీ! నిరామయ! ప్రపూర్ణమయా! హర! దేవదానవ
వ్రాతసుదుర్లభుండ వయి భాసిలు ని న్ననుఁగొన్నవాడ; నీ
భూతలమందు స్వర్గమునఁ బోలఁగ నెవ్వరు నాకుఁ దుల్యులై
యీతఱిఁ గాసరా రనుచు నెంతయు సంతసమంచుదుఁ విభా!” 3085

శివుఁడు భగీరథునకు వరంబిచ్చుట

చ. అనితరబుద్ధి నిట్టులు మహాశయుడై వినుతించు భావతిఁ
గని పరమేశ్వరుం డజుఁడు కష్టజనార్తిహరుండు ప్రీతి “నో

నాత్మకః । నానాపుష్పప్రసూర్నానాపుష్పైర్చితగాత్రకః ॥ ౧౨౦ ॥ షడంగయోగనిరతః
సదాయోగార్ద్రమానసః । సురాసుర నిషేవ్యాంఘ్రివిలసత్పాదపంకజః ॥ ౧౨౧ ॥ సుప్రకాశిత
వక్త్రాబ్జః సితేతరగళోజ్జ్వలః । వైసతేయసమారూఢః శరదించుసహస్రవత్ ॥ ౧౨౨ ॥ జాజ్వాల్య
మానో నేత్రాభిర్జ్వాలాపుంజోయమః స్వయమ్ । ప్రజ్వల ద్విద్యుదాభశ్చ సాట్టహాసభయంకరః ॥
౧౨౩ ॥ ప్రళయానలహపీచ ప్రళయాగ్నిరుచిః స్వయమ్ । జగతామేకపురుషోజగతాం ప్రళ
యాత్మకః ॥ ౧౨౪ ॥ ప్రసీద త్వం జగన్నాథ! జగద్యోనే నమోస్తుతే॥

తనయ ! త్వదీప్సితం బెది? నితాంతముదంబున గోరు; మిత్తు; నె
మృనమున సంతసించితిని మాన్యతమంబగు నీదు భక్తికిఁ.” ౩౧౫౨

క. కరుణాంతరంగుఁ డయి శం-కరుఁ డీవిధమునను బలుకఁగా నెంతయు సం
బరమున భగీరథుఁడు మది-వరభక్తియుతాత్ముఁడగుచుఁ బ్రార్థించి హరుఁ.

మ. “మును మావంశమునందుఁ బుట్టిన ఘను బ్హుర్వ ల్మహావీర్యశో
భను లాఘ్యుల్ సగరాత్మజన్మలు సురప్రఖ్యాతసద్విక్రముల్
ఘను లత్యంతమదంబునం గపిలుడౌ గాఢోగ్రశాపాగ్ని గా
ల్ప నిమేషంబునఁ గాలి భస్మమయి రాపాతాళరంధ్రస్థలిఁ.” ౩౧౫౩

ఉ. వారల నుద్ధరించుటకు భవ్యఁ ద్రిలోకపవిత్ర గంగ నీ
ధారుణిఁ జేర్చు గోరిణిని; దావకవివ్యమహోచ్చశక్తియై
భూరితరప్రభావమునఁ బొల్పును గంగ; మహానుభావ! యిం
పారఁ ద్వదాజ్ఞ లేక భువి కాదృతిఁ జేరఁగరాదు శంకరా! ౩౧౫౪

ఉ. కావున భూరివేగవతి గంగ మహానది హుళు దాల్చి పెం
పావహిలంగ భూస్థలికి నాదృతి వచ్చి, మదీయపూర్వలక్
భూవివరప్రదేశమున బూడిదయై పడియున్నవారలఁ
బావనులొనటు ల్గులుపఁ బ్రార్థనసేసెద భక్తి శంకరా!” ౩౧౫౫

నీ. ఈవిధంబున వరం బెంతయుఁ గోరు నాభూపతిపుంగవు భూరివాంఛ
నాదృతి నాలించి యఖిలేశుఁడగు పరేశ్వరుఁడు “భగీరథా! సంతసంబు
గలిగె; నీకోరిక గావించు; నచిరకాలంబున మత్స్యసాదంబు గలుగుఁ
బూర్ణంబుగా నీకు; భువి నెవ రీస్థితమును భక్తితోడుత ననుమతించు,
తే. రట్టివారికిఁ బూర్ణంబు లయి మనోర-థంబు లెల్లను ఫలించు సుంబరమున;
సత్య మిమ్మాటనమ్ముముస్వాంతమందు”-ననుచువరమిచ్చెశంకరుం డమరమాని!

ఉ. అంత భగీరథుఁడు వర మాదృతి నొంది, ముదంబు మీఱఁగా
స్వాంతమునందు నీశునకు సాగిలి మ్రొక్కి, “మహానుభావ! నే
నెంతయు ధన్యుఁడ౯, శివ! మహేశ్వర! త్వత్కృపచేత”నంచు న
త్యంతవినముఁడై పలికె నప్పడు పొంగుచుఁ గోర్కి నిండఁగఁ. ౩౧౫౬

తే. సురముసీంద్ర! మహామతీ! హరుఁడు తత్త
ణంబునందుఁ దిరోహితత్వంబు నొందె;
నాభగీరథభూపతి యధికనిర్వృ
తిని గృతార్థత నొందె నెమ్మనమునందు. ౩౧౫౭

శివసహస్రనామఫలస్తుతి

- క. ఏనడుండు భగీరథకృతః-మా నామసహస్రసంజ్ఞ నలరెడు స్తోత్రం
బూనిన భక్తిః బఠించునో-యానరునకుఁ గలుగు మోక్ష మమరమునీంద్రా !
- ఆ. ఈ సహస్రనామ మెలమిఁ బఠించిన-వాఁ డిహమునఁ గనఁడు బాధ నెందు;
నీశు కరుణచేత నెసఁగు మమైశ్వర్య-యత్తుఁ డగుచు మిగుల నున్నతుఁడగు.
- తే. ఆపదలయందు ఘోరమైనట్టి భయము-గలిగినపుడు సమ స్తమంగళము లొసఁగు
నీశివసహస్రనామంబు నిదభక్తి-బరస మొనరింపఁగాఁ దగుఁ బరమమాని !
- తే. ఘోరభీతిహరంబు, నపారసుఖద,
మధికసంపత్ప్రదంబు నై యలరు సీ స
హస్రనామంబుఁ బఠియించునతఁడు శివుని
దయ విమోచితుఁడగు మహాభయమువలన. 3౧౬౩
- సీ. తామంబు తొడరిన సమయంబునందు లోకోపద్రవంబు దేశోపహతియుఁ
గలిగిన సమయానఁ గడుభక్తి ధూపదీపాదుల నర్పించి యాదిదేవుఁ
డయిన శంకరుని సమంచితంబుగను నీనామసహస్రంబు నేమమునను
బఠియించు నెవ్వండు వాని దేశంబునఁ గలుగును మఱియు లోకప్రసీద
- తే. మున్నుగాఁగల్గు శాధలు పొడవడంగు;
శాంతి నెలకొను; నదనున సస్యవృద్ధి
యెసఁగు; వర్షంబు పర్జన్యుఁ డీచ్చు; సంది
యంబు లేదు; త్రిసత్యమా ననఘచరిత ! 3౧౬౪
- తే. సకలపాపప్రణాశనచతురమయిన-యాసహస్రనామస్తుతి నెందుఁ బరస
మాచరింతురొ యాదేశమందు నఖిల-సస్యసంపూర్ణ యగుచును జగతి వెలయు.
- తే. శ్రీమహాదేవు కరుణ దుశ్చింతనం బ
కాలమరణంబు గలుగ; వక్కడ వసించు
జనములకు ఘాతుకమృగసంజనితభయము
కలలయందైన నెప్పుడుఁ గలుగఁబోదు. 3౧౬౫
- తే. భక్తిఁ బార్థివలింగంబుఁ బరమనిష్ఠఁ
బూజన మొనర్చి యీస్తోత్రమును బఠించు
దేశములు ధన్యములు నాఁగ దిక్కులందు
నెగడు; బ్రజ లందు ధన్యులై నెగడుచుండు. 3౧౬౬
- సీ. ఫాల్గునంబునఁ గృష్ణపక్షచతుర్దశి నాఁ డీశివసహస్రనామములను
భక్తిసంయుక్తుఁడై పఠియించు నెవ్వండు, పరమేశ్వరుని కృపవలన వాఁడు

మరల జన్మంబు నుర్వరఁ బొందఁ జెన్నండు; వాయుతుల్యుండయి బలమునందు
విహరించు; భూమిపై విత్తవంతుండగు ధనదునితో సాటి యనుచుఁ బొగడ;

తే. నందమున మన్మథున కెనయగుచు వెలయు;

నిగ్రహానుగ్రహంబుల నెఱపు దేవ

విభునికై వడి; నెందు సత్ప్రభుత పించు;

సత్యముగ నమ్ము మీమాట సంయమింద్ర !

3౧౬౮

శే. ఎవఁడు గంగాతటంబుననే, బ్రయాగ-యందునేని, కురుక్షేత్రమందునేని,

శంకరునిఁ బూజచేసి యీ స్తవము పఠన-మాచరించును, గై వల్య మందు వాఁడు.

తే. పరమమంగళప్రదమగు హరసహస్ర-నామసంస్తుతిఁ గాశిలో నేమనుజుఁడు

చేయుఁ దత్పూజ్య మెన్న నమేయమనుచు-జెప్పఁగాఁబాల నారదా! సిద్ధవినుతి!

తే. అట్టివాఁ డీ స్తవప్రసాదార్హుఁ డగుచుఁ

బుడమి జీవించియుండియే మృడుని దివ్య

రూపమున వెలుఁగొందు సద్రుచులతోడ;

సంతమున వానికిని ముక్తి హస్తగతము.

3౧౭౧

తే. ప్రతిదినంబును నెవఁడు సద్భక్తి బిల్వ

వృక్షమూలమునను వసియించి యీ స

హస్రనామంబును బఠించు నతఁడు శివుని

కరుణ సాలోక్యమును బొందఁగలఁడు మాని!

3౧౭౨

తే. సకలపాపహరంబగు స్తవము, దీని

నెవఁడు పఠింపఁజేయుఁ దా నిద్ధభక్తి,

ఘోరపాపంబువలన ముక్తుఁడగు వాఁడు;

సత్యముగఁ బల్కుచున్నాఁడ సంయమింద్ర !

3౧౭౩

తే. హృదయమున నీశ్వరుని నిల్పి యెవ్వఁ డీ స

హస్రనామంబును బఠించు, నఖిలమృత్యు

భయములును గ్రహపీడలు బాధ లంట

నతని నెఱుఁగును; ద్వేషింప రవనివతులు.

3౧౭౪

సీ. దేవదేవుని సర్వదేవస్వరూపుని రజతాద్రినిభరుచి నజునిఁ బూర్ణ

నుత్కుల్లపంకజాస్యుని జారురూపుని వృషభధ్వజుని శాంత దీప్తిచర్మ

ధారు జటాబూటుఁ ద్రైలోక్యమోహనుఁ గాలకూటప్రభాకలితతనని,

దక్షిణంబున వామపక్షంబునందుఁ ద్రిశూలము డమరును లీలఁ దాల్చి,

తే. వెలుఁగునట్టి దేవు విభుని ధ్యానించుచు

నీ స్తవంబుఁ జదువు నేనరుండు,

కొఱత లేక యెప్పుడుఁ గుదిరిక నిహవగం
బాల సుఖించు నతఁడు మునివర్యేణ్య!

3౧౨౧

తే. ఈ మహాస్తోత్రమహిమంబు నిట్టి దనుచుఁ
దెలుప నలవియె? విను ; మాదిదేవు దివ్య
భవ్యసారూప్యమును బొంది ప్రథితరీతి
వెలయుఁ బఠియించు పురుషుఁడు విబుధమాని!

3౧౨౩

చ. మునివర! యీ స్తవంబు కడు మోదము నాకు ఘటించుఁగాన దీ
నిని గడుభక్తితోడ ధరణికిఁ బఠియించును బిల్వమూలమం
దున మనుజుం డెవండయినఁ దోరపువేడుక, నీజగంబు నం
తను నరకంబునుండి వడిఁ దాను బవిత్రముఁజేయు నారదా!

3౧౨౨

అఱువదియెనిమిదవ అధ్యాయము

గంగానిర్గమనము

సీ. వినుము భగీరథవిశ్వంభరేశుండు స్వేష్టసంసిద్ధికై జ్యేష్ఠమాన
శుక్లపక్షమునందు శుభదినంబున హస్తయను తార వెలయ నివ్యరథ మెక్కి
యతినినదం బీనునట్టి శంఖంబును బూరించె; నప్పు డాభూమిభర్త
మధ్యాహ్న కాలార్కమహితదీప్తిసమేతుకరణిని రాజ్యలై నరదముపయి

తే. నధివసించి మహాబాహువయిన సగర
భూరివంశపావనుఁడు భగీరథుండు
సకలభూషణధారినచ్చవిసముజ్జ్వ
లంబగు కిరీటమును దాల్చి డంబు వెలయ.

3౧౨౪

సీ. తేజస్వి, రాజర్షి, ధృతియుతుండు, సువస్త్రరాజుఁడు, డత్యంతరక్తనేత్రుఁ,
డతిసుప్రసన్నముఖాబ్జుఁడు, క్షత్రియవర్చుండు, నత్యంతబలయుతుండు,
కాకపక్షధరుండు, కమనీయతనుఁడు, నానారత్నభూషితాహీనకాంతి
యుతదివ్యరథసమంచితఁడు, సుమేరుశృంగసమానరమణీయకాంతియుతుండు,

తే. కనకభూషణమండితఘనవిచిత్ర-రమ్యకేతనయతహయరత్నభాస
మానమగు నరదంబు ద్యుమణిరథంబు-క్రియ వెలుంగఁ జెన్నొందె భగీరథుండు.

తే. అంత భూకాంత యా సగరాన్వవాయ-జలధిచంద్రు భగీరథుఁ డెలిసి దివ్య
మైన రూపంబు దాల్చి గంగావతార-కారణుండైన యారాజుఁ జేరవచ్చె.

క. మునినాథా! ధర్మాత్మని-ననఘు భగీరథునిఁ గాంచి యభివందన మొ
య్యన నాచరించి, ధరణీ-వనితామణి రమ్యఫణితిఁ బలికె వినుమా, 3౧౨౫

సీ. “భూపాలకా! మహాత్మ్యుడవు సాక్షాద్ధర్మమూర్తి వీక్షణిజై పుణ్యచరిత! భవనీయపితరులై భాసిల్లు సగరవంశస్థుల నెల్లఁ బూనితి పుద్ధరింప నని యెఱింగినదాన; వనజనాభుని శరీరాశ్రయయును ధన్యయైన గంగఁ బూతచరిత్రను బూదియై పడియున్న సగరులఁ జేర్చుంగఁ దగిన యత్ని

తే. మాచరింపఁగనున్నాఁడ వార్యచరిత!-నాదు సంప్రార్థనంబు పినంగఁగోరు చున్నదానను; వినుముమహాన్నతగుణ!-కరుణతోడఁ బాలింపునావరమువేడ్క.

ఉ. నాలుగు దిక్కులకా మడమి నాలుగు భారలుగాఁ బ్రవాహముల్ శ్రీలసితంబులై వెలయఁజేయుచు నంబుధిఁ జేరుదాఁకఁ బుణ్యాలుయయైన గంగ నను నాదృతిఁ బూతశరీరఁ జేయు నేలీల మహాత్తమంబుగఁ ఫలంప మదీశ్చిత ముగ్ధానర్పుమా.”

3౧౨3

వ. అంత భగీరథభూకాంతుండు శ్రీతికాంత కిట్లనియె:

3౧౨౪

సీ. “హరిపదకమలంబునందుండి ద్రవహూప మొంది, శాంభవి దేవి యుగుమ హేశ శక్తి సుమేర్వాఖ్యై లైలస్యేంగమునకు రాఁగల; దప్పు డారాధనంబు కావింపుమా ధరాదేవీ! భవత్ప్రప్తికై యేను నర్పింపు గంగ భక్తి; నంతట నీకోర్కి యెంతయుఁ దీర్చును శ్రీతఫలదాయిని యతిముదమున

తే. స్వర్గపురమున కరిగెద, త్పౌతిలమున-కాదృతిని గంగఁ గొనిరాఁగ; సంబ! సిపురమ్ము గంగను బ్రార్థింప శ్రద్ధతోడ-భూశాస్త్రీ” యటన్న నుప్పొంగి వసుధ.

తే. సుప్రసన్నముఖాంబుజశోభిత యయి-రాజతోఁగూడ స్వర్గపురప్రయాణ మాచరింపఁగ నుత్సుకయై స్థితన-మతి నెసఁగె మునినాయ కా! హితవు నెఱచి.

ఉ. అంత భగీరథుండు రథికాగ్రణి సారథిఁ గాంచి “ధీరసు స్వాంతమహాబలాఢ్య! యింక స్వర్గపురంబును జేరఁగా రథం బెంతయు సత్వరంబున నహీనజవంబున నశ్వరత్నముల్ వింతగతిం గమింప నదలింపుము” నా నతికౌతుకంబునక.

3౧౨5

క. తురగోత్తమముల సారథి-త్వరితగతిని నడుచునట్టి వైఖరి నడపెన్; సురముని! సమీరవేగ-స్ఫురణన్ తుణమునను జేరె సురలోకంబున్. 3౧౨౬

ఆ. అంత మేరుశృంగ మరదం బటద్రుత-గతిని జేరఁబోవఁగా భగీరథుండు ప్రళయకాలతోయదధ్వానసం-కాశశంఖ మొత్తై గడిమి మెఱయ.

సీ. వైకుంఠపురి మహాధ్వానంబు వినఁబడినంతనే విష్ణుపాదాబ్జసీమ వెలువడి, గంగ తాఁ గలకలధ్వనితోడ ద్రవహూపమును బొంది ప్రవితతమగు వేగంబు మెఱయంగ విబుధు లచ్చెరువంద మేరుశృంగమున నపారమహిమ వెలయంగఁ బడుటయు విశ్వంభరానేత నీరరూపిణిఁ గాంచి నెమ్మనమున

తే. నతిముదంబున నుప్పొంగి యపుడు శంఖ

శబ్దమును నిల్పి నృత్యంబు సలుపఁదొడఁగె,

బరవశుండయి గంగ సంబరముతోడ

వచ్చెనని, కృతకృత్యత వఱలె ననుచు.

3౧౯౦

క. అవసీనాథుని శంఖా-రవము నిలువఁగానె గంగ రయము నిలిపి యా

దివిజాద్రిశిఖరమున నై-భవమున నొక్కింతసేపు వసియించె మునీ! 3౧౯౧

భూదేవీకృత గంగాస్తుతి

తే. అపుడు భూదేవి సకలలోకై కపావ-నాత్మికను గంగ డాయంగ సరిగి, మిగుల
భక్తి మీఱంగ వినుతించె బరమమాని!-శ్రద్ధతో విను శైల్యద సలలితముగ.

తే. “బ్రహ్మరూప! మహేశ్వరీ! భద్రసంవి-ధాయినీ! లోకమాత! విస్తారకరుణ
సఖిలభువనసముద్ధరణార్థముగ ద్ర-వస్వరూపిణి వగు నిన్నుఁ బ్రస్తుతించు. 3౧౯౩

తే. ఎనఁడు భక్తి నభక్తి నేఁ దవిలి తావ-కంబయిన దివ్యసలిలకణంబుఁ దాచు,
వాఁడు గంగామహాదేవి! పరమపదము-నొందు; గావించు నీకు నే వందనములు.

తే. ఎంత పాపాత్ములైన నీచెంతఁ జేరి-దర్శనము చేయ దుష్కృతతతులుఁజొలఁగి,
యముని శిక్షను వారొంద రమృ! పరమ-భక్తి గావించు నీకు నే వందనములు.

తే. గంగ యను పరమాక్షర కలితయుష్మ-దీయనామము నొకమాఁ జమేయభక్తిఁ
దలఁచువారల కెన దేవతలు మనుష్యు-లెవరుఁ జాలరు, నిజముగా భువనవితతి.

సీ. ద్రవరూపమున నుండు ధన్యాత్మవగు నిన్నుఁ బ్రకృతిని మదిని నదృశ్యతోడ
వందనంబు లొనర్చువారికి దుర్గతులొందవు; యమభీతి యొడవ దెప్పుడు;
తుదిని మోక్షము నొందుదురు; తల్లి! వందనంబు లొనర్తు నీకు నో భువనవినుత!
సకలభూతాశయాశ్రయవగు శక్తివి నీవె కా కెవ్వ రోదేవి! కలరు?

తే. విద్య వీనె యవిద్యాతి మహితశక్తిఁ-బాపఁగలయట్టి దక్షత పరఁగు నీకె;
యంబ! నీ కెన యెవ్వ రీ యఖిలజగతి? -వందనంబు లొనర్తును భక్తి నీకు.

తే. విష్ణుదేహ కృతావాస! విద్య! విష్ణు-పాద కమలోద్భవా! తమోభేదదక్ష!
దేవి! గంగా! పరాశక్తి! దివ్యరూప!-భక్తి నొనరించు నీకు నే వందనములు.

తే. సర్వవిశ్వ స్వరూపిణి! శంకరపద-చింతనాసక్త! గిరిసుతా! శ్రీతనమస్త
కామితప్రద! దేవి! గంగా! త్రిభువన-వంద్య! నీ కొనరించు నే వందనములు.

ఉ. నీయెడ భక్తియు మతియు నీయెడఁ బ్రీతియు శ్రద్ధయు మది
బాంధవ్యముండు నెవ్వరికి, వారల మృత్యువు జేరఁజాల; దె

దేయెడ దుర్దశ ల్లలుగ; వించుకయైన భయంబు దుఃఖమున్
జాయకు రావు నీదగు ప్రసాదముచేత నె; గంగ! మ్రొక్కెదన్. 3౨౦౦

తే. శుద్ధ విజ్ఞానరూపిణి! శుభవిధాత్రి!-సర్వలోకచైతన్య విశదశరీర!
పాపముల సంహరింపు విశ్వపరిపాల!-గంగ! కావితోఁ గొను నమస్కారవితతి.”

క. ఈవిధమున నుతియింపఁగ-భూవనితను గాంచి సకల భవనాంబిక యా
దేవేశి గంగ నారద!-దేవముని! యిట్లు పలికె దివ్యమృదూక్తిః: 3౨౦౧

మ. “ద్రవరూపంబున నున్న నన్నుఁ గని యో ధాత్రీ! ఖీతీ! సన్నతీ
మిపులం జేయఁగఁ గారణం బెదియె నెమ్మిం గాంక్షితం బాత్మలోఁ
దవితం దెల్పు మదేదియో; కడువడిం దాత్పర్యయుక్తిఁ ఘటించి
ప వరం బిచ్చెద” నన్న భూవనితయున్ భద్రాప్తికై యిట్లనెన్: 3౨౦౩

సీ. “తల్లి! భాగీరథీ! ద్రవరూపమున భగీరథభూమిపతి ననుగ్రహము మీఁఁ
గనుఁగొని, సగరమఖంబునఁ గపిలమహాముని శాపంబు నంది బూని
యైన తత్పితరులఁ బూనిక సుగతికై జేర్ప నుత్సాహివై ఖీలివివరము
వఱకుఁ బోనున్న వై భవయత! నా కోర్కె నవధరింపుము సుంత యాదరమున;

తే. సాగరముదాఁక నాలుగు జాడ లొప్పు
గా ధరించి నాపయిఁ గడుఁ గప్రముగ వి
హారమును సల్పి నన్నుఁ బుణ్యాత్మగాఁగఁ
జేయుమా దివ్యతటిని! యమేయకరుణ.” 3౨౦౪

గంగ నాలుగు ధారలుగాఁ బ్రవహించుట

క. అని యవని కోర వినయం-బున గంగ వచించె నపుడు భూసతితోడన్
“వినుము, భగీరథభూపతి-ననుఁ బ్రార్థింపఁగ మనంబునం గడు భక్తిన్. 3౨౦౫

చ. మనమున మెచ్చి యాసుజన మాన్యుని భక్తికి విష్ణుదేహ మొ
య్యన పడి వీడి, యీకరణి నాదృతి వచ్చినదానఁ; గాన న
మృనుజవరేణ్యునిచ్చకుఁ బ్రమాదము పుట్టకయుండ వర్తిం
జనును; దదన్య మొక్కటియు సమృతఁ జేయఁగరాదు” నావుడున్. 3౨౦౬

ఉ. అంత భగీరథుండు తన యాత్మ ధరాసతివాంఛఁ గూర్పఁగా
నెంతయుఁ బ్రీతి నెంచి, కడు నిద్రపుభక్తి నమస్కరించి శ్రీ
కాంఠపదాబ్జ జాతయగు గంగ మహేశ్వరమూలభక్తి య
త్యంతముదంబునం బొదలునట్లుగఁ బల్కె మునీంద్ర! నారదా! 3౨౦౭

క. “అతిసుకృతోన్నత చరితా!-వితత సుకృతరూప! గంగ! విశ్వజనని! యీ
ఖీతికోర్కెఁ దీర్చదగు స-మృతితోఁ ద్రిదశాభివంద్య మహనీయగుణా!”

సీ. ఈవిధంబున మహాధీవిభవుండగు భూవిభు మతమును బుద్ధి నెఱిగి,
పశ్చిమోత్తర పూర్వభాగంబులను మూడు ధారలుగాఁ బొల్చి భూరివిశ్వ
జనని త్రిలోకపావని స్వర్గముననుండి కడువేగమున బయల్పెడలె; నొక్క
మహనీయధార యా యోగిపాలుని భగీరథుని వెనువెంట వేడ్కను గమించె;
తే. నదియె దక్షిణదిగ్ధార యగును వేగ-వతి యనన్ విలసిల్లుచు స్వర్గసీమఁ
గ్లావితము చేసి దక్షిణభాగమునకుఁ-దిగి యొక కొంత దవ్వు సత్వరగఁజే జనె.

తే. అరద మెక్కి మధ్యాహ్నాకా లార్కకాంతి
వెలయుచు భగీరథుఁడు ముందు వేడ్క శంఖ
నినదమును జేయుచు జనంగ ననుపమాన
వేగమున గంగ యారాజు వెంటఁ జనియె.

3200

తే. స్థావితంబగు త్రిదివంబు భక్తి నరసి-దేవతలు కిన్నరాదులు నివిజగణము
సురతరంగిణి గంగను జూచి చేరి-పూజలను జేసి రెంతయు ముదముతోడ.

ఇంద్రుఁడు భగీరథునితో మాటలాడుట

క. రవివంశజుని భగీరథు-దివిజవరేణ్యుండు సకల దేవతలను గూ
డి వినయమునఁ బిల్చి యనే-కవిధంబులఁ బొగడి పలికె గంభీరోక్తిః 3201

క. “ఓ పుణ్యకీర్తి! సుచరిత!-భూపతి శార్దూల! సగర భూర్యన్వయ! నీ
వేపునఁ ద్రిలోక దుర్లభ - శ్రీపతిపదజనిత గంగ స్థితరథక్తిః. 3203

గీ. భూతలంబును జేర్పఁగాఁ బోవుచున్న
వాడ; వొక్కింత నిలుము; నా వాక్య మొకటి
యున్న, దద్దాని వినవయ్య! యుల్లమం ద
పారదయ మీఱ” ననుడు భగీరథుండు.

3204

చ. సురపతివాక్యము ల్విని విశుద్ధమనంబున నిల్చి యప్పురం
దరుఁ గని పల్కె నిట్లు: “భువనత్రయనాయక! యేమికార్య మి
త్తరుణమునందుఁ గల్గె? బ్రభుత్వ సెలవిమ్ము; త్వదాజ్ఞఁ బూని యే
వెరవుననై నఁ జేయుదు; నభీష్టముఁ దెల్పుఁడు; భృత్యుడన్ విభా!” 3205

చ. అనవుడు నింద్రుఁ డిట్లనియె: “నార్య! భగీరథ! బ్రహ్మముఖ్యదే
వనికరదుర్లభన్ గరుడవాహన దివ్యపదాబ్జ సంభవన్
మునిజనవంద్య గంగ నిటు పూర్ణముగాఁగను దెచ్చి, భూమికిన్
గొనిచనుచున్నవాడ విటు గొబ్బునఁ; బోలునె? విన్ను నానుడిన్. 3206

తే. ఒక్క సులలిత ధార యీ యుత్తమమగు-స్వర్గలోకంబునందు నెసంగుఁగాక!
మర్త్య భువమునఁ బోలి నీ మహితకీర్తి-యిచ్చటను వెల్లుఁగావుత మిద్ధచరిత!”

గంగ మందాకిని నా స్వర్ణమునఁ బ్రహహించుట

క. దేవేంద్రు వాక్యముల విని-భూవిభుఁ డాగంగఁ గాంచి మ్రొక్కి యతిశయం
బా వినయంబున సన్నుతిఁ-గావించెను నచట భక్తికలితం డగుచున్. 3౨౧౮

క. “జననీ! గంగా! స్వర్గం-బున నిర్జరపావనార్థముగ నొకధారన్
ఘనకరుణ నిల్పుమా మెం-పున” ననుచు భగీరథుండు పొగడఁగ నియతీన్.

క. ద్రవరూప గంగ నిర్జర-భవమును బావనము చేయఁబూని తదిచ్చన్
దవిలి యొక మహాధారగఁ-బ్రవితతముగ ను త్తరదిశఁ బ్రవహింపఁజనెన్.

తే. పావనాత్మిక యయిన యా బహుళసుకృత
యుత మహాధార స్వప్నమం దున్నతగతి
వెలసె మందాకినీనామకలిత యగుచు
నారదా! విను మత్యంతగారవమున. 3౨౨౧

క. ఆమందాకిని దివిజ-స్తోమంబులు దేవమునులు తోరపువేడ్కన్
నేమమున మజ్జనాదుల-నేమటక యొనర్చుచుండు రెప్పుడు మానీ! 3౨౨౨

ఉ. అంత భగీరథుండు కడు హర్షముతో రథమెక్కి శంఖ ము
త్యంతరవంబు మించఁగ మహాద్భుతరీతిని నూఁడుచున్, బ్రియం
బెంతయుఁ దీర్ప గంగ తన యిచ్చను వెన్నొని వచ్చుచుండ బ
ల్వితగ దక్షిణాభిముఖవిశ్రుతయానము మీఱ నత్తటిన్. 3౨౨౩

తే. పదపడి సుమేరుదక్షిణభాగశిఖర
మా భగీరథభూపతి యరసి చేరి
దాని యున్నతి నెంచి యత్యంతభక్తి
గరములను మోడ్చి యిటు పల్కె గంగతోడ: 3౨౨౪

క. “జననీ! యీ శిఖరోత్తమ-మును నెటు భేదించి నిన్ను భువికిం గడఁకన్
గానిపావఁగలను? దెల్పుమ-యను హక్కటి” యనఁగ గంగ యనె భూపతితోన్.

సీ. “ఏ నిందె యుండెద భూనాథ! యీగిరి శృంగంబు నెక్కి యేచింతలేక;
యవ్వలి భాగంబునందుఁ జేరుము దక్షిణంబున నీ వరదంబుతోడ;
నప్పుడు శంఖంబు నత్యంతమగు వేడ్కఁ బూరింపుమా కడు ఘోరరీతి;
సంతఁ బర్యవశ్యంగ మెంతయు భేదించి పరమవేగంబున నిరుపమగతి

తే. నరద మరిగిన త్రోవనె యనుసరించి-వత్తు నిశ్చయముగ” నని పల్కె సగర
పంచదీపకుఁ డాదేవివచనసరణి-రథము నడపి మహాద్భుతరయముతోడ.

క. గిరిశృంగము నెక్కి మహోద్ధరగతి దక్షిణపు దెసకుఁ దోరపువేడ్కన్
సరగునఁ జేరి, నిజాగమ-సరణి గంగకును దెలుప శంఖం బొత్తెన్. 3౨౨౫

- ఆ. ప్రళయకాలజలదభయదధ్వనిం బోలి-శంఖరవము మించి త్వేనభోంత
రాశసీమ నెఱసి ప్రబలభీతిని గొల్పె;-గంగ యాలకించి కడుముదమున. 3.౨౨౮
- క. త్వరితగతి మేరు దక్షిణ-గురుశిఖరవిభేదనంబు ఘోరంబుగఁ దా
జరపి మహాధ్వని మీఱఁగ-నరుదెంచె భగీరథునకు హర్షము పొంగె. 3.౨౨౯

అఱువదితోమ్మిదవ అధ్యాయము

గంగ పుడమిమీఁదఁ బ్రవహించినవిధము

సీ. జ్యేష్ఠమాసంబున సితపక్షమున లోకమున మహాపాతకులను బునీతు
లను గాఁగ నొనరించి యనువున లోకంబులను రక్షణముచేయఁగను దలంచి,
గంగ శ్రీహరిపాదకమలంబునుండి తా నిర్గమించెను; గాన నియతితోడ
నాదినంబున గంగయందు స్నానము తపోదానంబు లతిఫలదంబు లగును;

తే. పాపములఁ బోనణించును; వరుసగఁ బది
పుట్టువులనుండి వచ్చినయట్టి దురిత
మణఁచుఁ; గావున దశహర యనఁగ దశమి
విపులయశమున వెలసె నీ విశ్వమందు.

3.౨౩౦

తే. హస్తమంగళయోగమై యాదశమియె-వెలసినట్లైన దశజన్మకలితవిపుల
దశవిధములగు పాపముల్ వెన హరించు-సురముసింద్ర! భాగీరథి సయవమకృప.

తే. ఆకతంబున యత్నంబుఁ బ్రాకటముగఁ
జేసి స్నానావగాహనస్థితుల నరులు
పాపముక్తులు గాఁగోరి భక్తిసలుపఁ
దగును మునినాథ! గంగలో దశమియందు.

3.౨౩౧

సీ. అంత స్వర్గమునుండి యాభగీరథదివ్యరథమార్గమున నతిరయముతోడ
గంగామహానది కడుముదమున దక్షిణాభిముఖంబుగా నరుగఁదొడఁగె;
నతిశయంబుగు భక్తి నఖిలదేవర్షి గంధర్వులు మనుజులు తత్పరులయి
చిత్రసుమంబులచే బిల్వపత్రాక్షతాదులచేత నత్యంతరమ్య

తే. ములగు దూర్వాదళంబులఁ బూజచేసి;-రాసుమాదులచే జిత్రితాకృతిఁ గని
నిర్మలస్ఫటికాభయై నెగడఁ ఘన-తతులచే వేగవతి గంగ తాపసింద్ర! 3.౨౩౨

మ. అతిభీమంబగు నారవంబున నభేద్యాకారముల్ దుర్గమ
స్థితులకొ మించిన పర్వతంబుల వెనక జిత్రంబుగా దాఁటి, యు
ద్ధతి సింహంబుల నేన్దులకొ బరువులై త్రంజేయుచుకొ, హేమకూ
టతటికొ జొచ్చి గమించి శీతగిరి వేడ్కం జేరవచ్చు న్మునీ!

3.౨౩౩

క. హిమగిరినాన్నిధ్యంబున-నమితంబగు ఘనరాశి నత్వంతివిచి
త్రముగా భాసిల్లెను నందమునకే శంకరుని నూర్చి దాఁ జేరుటకై. ౩౨౩గి

చ. హిమగిరిసన్నిధానమున నెంతయు నద్భుతరీతి గంగ మో
దము చెలంగంగ ఘనశాసిత దాల్చి విచిత్రభూషణాభ్యుదా
నమరుచు శంభు శీర్షమున నందముఁగూర్చుగఁ జేరు కోర్కెతో
నమితరుచికి వెలింగె సుర లచ్చెదనందఁగఁ దాపనోత్తమా! ౩౨౩ఁ

శంకరుఁడు గంగను దనశిరంబున నిలుపుట

క. అంత నుహాదేవుఁడు కనుఁజెంతకు వడి దుముకు గంగ నిరుడయు మూర్తికే
వంతగ విస్తృతజటచేఁ-బంతముతోఁ గట్టఁగట్టి బంధించి ముని! ౩౨౩౨

క. ఇట్లు నటు కదలక హిమగిరి-పసుతిరశిఖరంబునందు బలిమి మెఱయ, ను
ద్భుతంబు గంగను దలపైఁ-వటుకున ధరియించి మించె దాపనవర్యా!

సీ. నిజశీర్షమున గంగ నిలుకడగా నున్న దనుచు నెఱంగి యయ్యాదిదేవుఁ
డానందపరవశుండై జగదీశుండు పూర్ణుండు మదిలోనఁ బొంగి నాట్య
మొనరించె నారదముచిన్గద్ర! యామహాదేవుని నృత్యంబుఁ దృప్తితోడఁ
గాంచి యప్పొంగి తద్దణములు గోట్యర్బుదముల సంఖ్యల నొప్పు ప్రమథులపుడ

తే. పార్వ్యభాగంబునను జేరి బహువిధముల
నృత్యమును జేయుచుండిరి హృదయములను
మఱచి యతిసంభ్రమంబున మహిమ నెలయ
నారదముసింద్ర! తాపనవారవర్య! ౩౨౩౯

క. గంగయు శంభు శిరంబునఁ-బొంగుచు నానందయుక్తిఁ బూర్ణాత్మికయై
సంగతవిచిత్రఘనత-రంగిణియై పాలించె బుష్పరాజప్రభతోకే. ౩౨౪౦

తే. అత్తిటి భగీరథుండు గంగ యరుగుదెంచు
చున్నదో లేదో యని వెన్నఁ జూడఁగానె
గంగ గన్నడదయ్యె; శంకరుని తాండ
వంబు గాంచెను; జంటించె స్వాంతమందు. ౩౨౪౧

క. హరశీర్షమున మహాధ్వని-నరయుచుఁ దనమీఁద గంగ యాగ్రహవత్తియై
పరమేశ్వరు మూర్ధంబున-నిరుక్తొనె నటంచు మదిని నెంచుచుఁ గడకే.

సీ. అంత శంఖంబు మహాధ్వని యెసఁగంగఁబూరించె దిక్కులు బూరటిల్ల;
నామహారావంబు నాలించి గంగ యత్యంతవేగంబున హరుని శిరము
నందుండి వెడల మార్గాన్వేషణ మొనర్చు చాభగీరథవత యగుచు నెందు
నందు గానకయె తచ్చంఖస్వనాకర్షితాత్మయై యొక వర్ష మందుఁ గడపె;

తే. అపుడు భీతిల్లి, ధర్మాత్ముడౌ భగీర-భావనీశుడు వృత్యంబు నాచరించు
శంకరుని దేవదేవుని సంశ్రితా ర్చి-హరునిఁ బ్రాంబలియయి చేసెఁ బ్రార్థనంబు.

తే. “దేవదేవ! జగద్వంద్య! దీనభక్త-వరద! కరుణాకరా! భవచ్ఛిరమునందు
వెలయు గంగఁ బ్రసాదింపవే మదీయ-పితృసముద్ధరణార్థమై విశ్వనాథ!

మ. మనమం దెంచి మదీయవాంఛితము సంభావింపఁగా నెంతయున్
మును నీవే దయతోడ గంగఁ గడుసమ్మోదంబుతోఁ దానె మే
దినిఁ ద్వత్పూర్వులు బూదియై పడిన యాదేశంబునం జేరునం
చును నాకున్ వరమిచ్చినాడవుగా దా స్తుత్యప్రభావాఁచితా! 3౨౪౩

ఉ. ఆమహనీయవైభవను నాత్మను విష్ణుపదాంబుబోధ్యవన్
నేమము మీఱఁగాఁ గొలిచి నే నిటు తోడ్కొనిరాఁగ, నీవు మ
త్కామితదాతవయ్యు దయఁ గన్గొన కీట్లు హరింపఁజెల్లునే?
యేమిట నిష్క్రమిం గలుగు నింక మదీయపితృప్రశస్తికే? 3౨౪౪

క. పరమదయాకర! శంకర!-కరుణా దత్కారణంబుగా గంగను ద్వ
ద్వరము ఫలోపేతంబయి-పరఁగన్ వెడలింపు దేవ! ప్రార్థింతు నినున్.”

శంకరుడు గంగను భగీరథుని కోర్కెఁ దీర్ప కడలుట

క. అనుచు నుతింపఁగ నీశుం - డనియె భగీరథునిఁ గాంచి “యవనీశా! నీ
మనమున సందేహింపకు-మును నిచ్చిన వరముఁ గూర్చు బూర్ణ ఫలముగాన్.

ఉ. సందియ మేల? నీదు పితృసంఘవిముక్తికి నిత్తుఁ; గొమ్ము; పెం
పొందఁగ హస్తమంగళయోగము వచ్చును; జ్యేష్ఠశుక్లమం
దుం దశమీదినంబునను దోయవినిస్ఫురణం బొనర్తు; నీ
వుం దుహినాద్రికుటమునఁ బూనిక నుండు భగీరథాహ్వయా!” 3౨౪౫

క. ఈవిధమునఁ దెలుపఁగ నా-భూవిభుడు భగీరథుండు పూనికతోఁ ద
త్పావన సమయముఁ జూచుచు-నా వరశిఖరమున నుండె బరమమునీంద్రా!

తే. హస్తమంగళయోగమై యలరు జ్యేష్ఠ
శుక్లదశమి భగీరథత్తోణిభర్త
దివ్యహిమదుచి వెలుఁగొందు భవ్యశింఖ
నాదమును జేసె దిక్కులు భేదమొంద. 3౨౪౬

చ. స్వన మది గంగ గంగ యని చక్కఁగ మ్రోయఁగసాగె; నాధ్వనిన్
విని కడు సంభ్రమంబునను వేగయుతాత్మిక యాచు గంగ ని
స్వన మొనరించుచున్ గదలఁబాటి కపర్ది కపర్దమధ్యమం
దుపను బరిభ్రమించె, జనఁ ద్రోవఁ గనుంగొన నెంచి నారదా! 3౨౪౭

మ. అవసినాథుని శంఖనిస్వనముచే నాకృష్టయై యెంతయున్
శివమూర్ధంబునఁ ద్రోవఁ గానక, కడు జింతించి, యాదేవి లో
కవిభుక్ జిత్రసూత్రపీఠమున వేడ్క జేర్చి, ధ్యానించి, భూ
ధవకార్యార్థము నెంచుచు విసర్జయై తాఁ గొల్చె లోకేశ్వరిక. ౩౨౫౩

శా. "లోకేశా! శరణంబు గోరితిని నాలోకింపవే ప్రీతి; నా
భూకాంతప్రవరున్ భగీరథుని సంపూర్ణాత్మ్యుఁ గానింపవే;
ప్రాకట్యంబగు త్రోవ జూపవే మహాభాగా! చనంగా విడిక;
నీకున్ మ్రొక్కెద దేవదేవ! కనుమా! నిత్యప్రభావాంచితా! ౩౨౫౪

చ. ధరణి నమ స్తభూతనముదాయము నేడ్క నముద్ధరింపఁగాఁ
బరమశివా! మనంబు కడు బాధిత మయ్యెడి, ద్రోవ జూపవే
కరుణ; భగీరథుండు కడఁకి నరశంఖము నూదుచున్నవాఁ;
డరయము లాగుచుండెను మదాత్మను దద్దని మిక్కుటంబుగ. ౩౨౫౫

క. కరుణముగా గంగానది-వరుసం గావించినట్టి ప్రార్థనమును శిం
కరుఁ డాలకించి, వామే-తరకరమున జడల నెచుకె తత్తణమె ముని! ౩౨౫౬

క. దక్షిణదిగ్భాగంబున-నక్షత్రకపరిబంధ మవకాశముగాఁ
జక్షుఁడైనభూషణుఁ డెద-నటముండై నదతె, గంగ సంతస మొందక. ౩౨౫౭

ఉ. అంత మహాస్వనం జెనఁగ, సచ్చైరువొందఁగ నిర్జరావళుల్,
న్వాంతిము పొంగి, గంగ నడి శంభుజటావళిమార్గసీమ న
త్యంత రయంబుతోఁ గదలి యార్యభగీరథమార్గవ త్తియై
యెంతయు నిర్గమించె ధరణీశుండు సంతసమంద నారదా! ౩౨౫౮

క. హేమపరిమృత రథమును-భూమిాశుండు నడిపుచుండె బూరించుచు న
త్యామోదంబున శంఖము-భీముస్వన మొలయ సధికవేగయుతుండై. ౩౨౫౯

ఉ. అంత గిరింద్రు నన్నిధి విహారము నల్పుచునున్న గంగ య
త్యంతభయంబు గొల్పి మదహస్తి మృగేంద్ర చయంబునెల్ల వి
భ్రాంతిని నిక్కు లందు నడిఁ గాడెడున ట్లనరించుచుండఁగా
సంతయు నాలకించి, తుహినాచల దంపతులుత్సుకాత్ములై. ౩౨౬౦

క. గంగం గనుఁగొనుకోరిక-పొంగఁగఁ దన్నికటమునకుఁ బోయిరి ప్రీతిక;
గంగానది పితరులు చెలఁగంగ నమస్కారములను గావించె ముని! ౩౨౬౧

క. వారలు సంభావింప న-వారితయై త్వరితగతిని వసుధకు డిగ్గెక;
బోరున సుమవర్షంబు ల-వారముగాఁ గురిసె దిశల వైభవ మెసఁగక. ౩౨౬౨

క. అష్టాక్ష జయజయ శబ్దము-లుప్పతిలెన్ సర్వదిశల నరుతిర మోదం
బాష్పంగ, ధరణీతలమునఁ-జెప్పంగ నత్యద్భుతముగ సిద్ధమునీంద్రా! 3.౨౬౩

తే. త ప్త కనకద్యుతిన్ మింగు దీ ప్తితోడ-నెలుగుచుండె భాగీరథ విశదరీతి
భూతిసంధాత్రి యయినట్టి త్పౌతలమునఁ-జేరి యత్యంతసంతృప్తి సందయమింద్ర!

చ. అతిశయమైన వేగమున నద్భుతరీతిఁ జతుర్దశంబుగా
వితతమహాస్వనంబు కడు భీతిదమై విలసిల్ల, నద్భుతా
కృత్తిఁ జెలఁగెనుచు భువిని స్వేచ్ఛఁ జరించుచు నున్న గంగ హ
రిత యగుచున్ ధరారమణి ప్రీతి వహించె లభించె నం చెదన్. 3.౨౬౪

సీ. నారదా! వినుము భగీరథ రథనేమి ననుసరించుచు గంగ యద్భుతగతి
నతివేగమున మార్గ మన్వేషణ మొనర్చుచును గలనిస్వనంబునను దక్షి
ణాభిముఖంబుగా నరుగుచు సాలప్రియాభుద్రుమాదుల నవని ద్రోణ
పుష్పాదివనముల భూరిపురగ్రామ సదనాదులను జొచ్చి ముదముమీఱఁ

తే. బ్రావన మొనర్చుచును భువిఁ బరమభక్తి
తోడ దేవరు లెల్లరు స్తుతు లొనర్చు
నాశ్రితమనోరథప్రద యగుచు నా భ
గీరథుని రథవశయయ్యె గృత్య మెంచి. 3.౨౬౬

దెబ్బదియవ అధ్యాయము

గంగామార్గ వర్ణనము

తే. ఈవిధంబున గంగ దా నెలమిఁ బెక్కు-యోజనంబులు నడచుచు నుత్సుకయయి
ధరణిపతి వెంబడిని హరి ద్వారసీమఁ-జేరె, నతివేగవతియయి నారదముని!

క. దేవర్షి సుదుర్లభయగు-నా వరశై వలినిఁ గాంచి యానందముతో
సేవించిరి సప్తక్షులు-కావించిరి పూజ లపుడు క్రమముగ మాసి! 3.౨౬౮

తే. ఆత్మ లుప్పొంగ సప్తర్షు లంత శంఖ-ములను బూరించి రొగి దిశల్ బూరటిల్ల;
నేడుదిక్కుల గంగయు నెలమిఁగాంచి-సప్తధారలఁ బ్రవహించె సందయమింద్ర!

ఉ. అంత నసంతవేగమున నద్భుతరీతిని బాటఁజొచ్చె భూ
కాంతునిపెంట నంటి సురగంగ పరాత్పర భూరిశైలముల్
ప్రంతలుగాఁగ; నగ్నిదిశఁ బాటుచు నెల్లతరంగిణుల్ దమిన్
సంతసమంది తన్దవియఁ జయ్యనఁ జేరె బ్రయాగ దేశమున్. 3.౨౭౦

ఆ. యమునతోడఁ గూడి యా ప్రయాగ పవిత్ర-భూమిఁ జేరి యందుఁ బొగడ నెల్ల మునులు దేవతలును మోదంబుతో సర-స్వతిని గలిసె నచట సంయమింపద్ర!

క. దేవతలకై న దుర్లభ-యై వెలయును గంగ యా ప్రయాగను మాసి!
భావింప స్నానదానము-లా వరతీర్థమునఁ జేయ నతిపుణ్యదముల్. 3229

క. అచ్చట బ్రహ్మాదిసురలో-నిచ్చలు స్నానం బొనర్చి నియతాశ్శక్తులై
యిచ్చు బుద్ధిల మంచుమ-హోచ్చగితి చలఁగె; నేల యొగులను దెబుపక ?

తే. ఆ ప్రయాగసుక్షేత్రంబు ననుగమించి
గంగ పూర్వాభిముఖి యయి కదలి కొంక
దవ్వు జని, కాశికాపురి దరిసి, విశ్వ
నాథుఁ గననెంచి, యుత్తరానకును దిరిగె. 3230

సీ. ఆక్షేత్రవరమున నతిపుణ్యతమ యగు గంగామహానది కలుషచయము
లపహరించును; మోక్ష మలవరించును; దేవమాని! కాశిపురీమహిమఁ దెలుప
నలవియే? వినుము, మహాపగయఁ దందు నెఱిగియే నెఱుంగకయేని దేహ-
మును ద్యజించినయట్టి జనులకుఁ గైవల్య మొనఁగూర్చు గంగ సురోత్తమగుణ!

తే. యచటఁ బాపాత్ములగు జీవు లపఘనంబు
దొఱగకుండినయేని ముక్తులుగ నొట
కాస్పదంబుండు నిజముగ నంచుఁ దెలియ
వయ్య! నారదమునిచంద్ర! యాత్మజ్ఞాన. 3231

తే. గంగ లోకాన సులభయేగాని, విను ప్ర
యాగయందు హరిద్వారమందు సాగ
రంబుఁ గూడినయెడను దుర్లభ యనంగ
వెలయుచుండును నీ మూడు స్థలములందు. 3232

గంగను కాలభైరవుఁడు సమ్మానించుట

మ. అతివేగంబునఁ గాశికాపురిని డాయ్ వచ్చు నాగంగ ను
ద్ధతితోఁ గాంచి పురాభిరక్షకుఁడు క్రుద్ధస్వాతుఁడై దండ మా
తతశక్తి గొని కాలభైరవుఁడు తేత్రప్రీతిపాత్రుండు వి
స్తృతభైర్యంబున నడ్డగించి పలికెఁ దివ్యాపగావర్యముల్. 3233

ఉ. “ఎవ్వత వీవు నీరమయి! యీక్రియఁ గాశిని ముంపఁ బాఱఁగా
నెవ్విధి నీకుఁ బాడియగు? నీశ్వరు పట్టణమం చెఱుంగవే!
దవ్వుగ నేగు; మీపురి సతం బభిరక్షణ మాచరించు నక
గ్రొప్పునఁ గానవే!” యనుచుఁ గ్రూరతఁ బల్కుఁగ గంగ యత్తటికె.

తే. భైరవుని ధీమలోచను భయదదండ-హస్త సతిఘోరరూపుఁ గల్పంతసమయ
శమనసదృశుని నుద్దండచరితుఁ గాంచి-పలికె సత్యంతమధురసంభాషణముల.

సీ. “భైరవా! విశ్వేశపట్టణసంరక్షణాభితత్పర! వినవయ్య! యేను
ద్రవరూపమున నుండు భవపత్ని గంగామహాదేవి యనుదాన; సతిముదమున
ధరణీతలముఁ జేరి హృది జటాజూటమందు సుస్థితి నుండి యంతఁ బ్రీతిఁ
గాశీపురంబునఁ గడు సంతసంబున పసియించు విశ్వేశు వాంఛితార్థ

తే. దాయకుని గాంచ వచ్చినదానఁగాని-కాశికాపురి ముంపఁగాఁ గదలినన్ని
నట్టిదానను గా నని యాత్మఁ దెలియు;-మింక నిలువుము; నుద్ధతి యేల నీకు?”

తే. అపుడు కాలభైరవుఁడు మహాభుజుండు-దండ ముపసంహరించి యఖండధత్తి
శంఖుగేహిని యగు గంగ సంతసింపఁ-గా నొనర్చెను బహునమస్కారములను.

గంగ కామరూపమునకుఁ దరలి జహ్నువుచే నాకర్షింపఁబడుట

తే. అచట నిట్లు మహాత్ముఁడైనట్టి భైర
వుండు సమ్మాన మొనరింపఁ బొంగి గంగ
యంతఁ గామాఖ్యఁ గానంగ నాత్మ నెంచి
ప్రాజ్ఞుఖంబునఁ జనుచుండఁ బరమహూని!

3 ౨౮-౨

చ. మదిని దలంచి యీవిధము త్కృపతియైన భగీరథుండు న
య్యదనున సారథి రథము నాపఁగ నానతినిచ్చి, శంఖమున్
వదలి, నినాద మేదియు నొనర్పక యుండఁగ, సంత జహ్నువన్
విదితయశుండు శంఖము నవారితుఁడై యొనరించె సత్తతీ.

3 ౨౮-3

మ. అతిగంభీరత నున్న తత్త్వనముఁ దా నాలించి యాదిక్కు న
ద్భుతవేగంబున గంగ పోవఁ గని యా భూనాయకుం డాత్మ వి
స్మితఁడై భూరితరాంబుదస్వసయుతిం జెన్నొందు శంఖంబు ను
ద్ధతిఁ బూరించెను నారదా! మరల యత్నం బొప్పఁ జింతించుచున్.

3 ౨౮-౪

సీ. ఆ శబ్ద మాలించి హరిపదకమలసంభవ గంగ పూర్వశబ్దంబు నెంచి
పరమతేజంబునఁ బరఁగు జహ్నుమునీంద్రుచేత నాకర్షిత నైతి ననుచుఁ
దలపోసి భగవతి తత్సమయంబున నాగ్రహం బొంది జహ్నువ్రతమంబు
ముంపఁగా యత్నించి పొంగుచు సత్యంతరయమునఁ బఱతేర బ్రహ్మతేజః

తే. డైన జహ్నువు తెలిసి, తా సంత నాత్మ
మహిమచే నాప్రవాహంబు మహి సడంగు
నట్లు లంతయుఁ బుక్కిటఁ బట్టి త్రావె
నద్భుతంబుగ నారదా! యమరహూని!

3 ౨౮-5

తే. ఆకసంబున మించె హాహారవములు ;
భూమి మనుజుడై నట్టి భూతతతులు
చింత నాశ్రోశ మొనరింప క్షీతియు దుఃఖ
మొందె ; నాధగీరథుడు లోఁ గుంది యేడ్చె. 3292

క. కలకం బొందెను దిక్కులు;-జలజాప్తుడు దినకరుండు శమితద్యుతియై
లలిఁ గనఁబడకుండెను; నా-కులమయ్యె జగంబు గంగ శోషింప మునీ!

మ. గతధైర్యుండయి యేడ్చుచున్న ధరణీకాంతున్ విలోకించి యా
శ్రితవాత్సల్యమునన్ సురాపగ మదిం జింతించి “యోరాజ! నీ
మతి యోజింపకు; మేఁడ్డెటన్ మరల సమ్యగ్రితి శంఖంబు ను
ద్ధతిఁ బూరింపుము; నీమనోరథము నిత్యప్రీతిఁ గావించెదన్. 3293

తే. నీదు శంఖస్వనాకృష్టనిమితి నున్న-నా రయంబును ద్విష్పఁగా నేడుపుగల
వార లెవ్వరు? నను గాచువార లెవ్వ?-రెండు లేరని యెఱుంగు ముర్వీశ! భువిని.”

తే. ఈవిధంబునఁ గదలాతో భూవిభు మది
నూటడిలఁజేసి, యనుమతి నొసఁగ, నా భ
గీరథుఁడు శంఖమొత్తై నపారనినద
మాకసంబున వ్యాపింప నదృశముగ. 3294

గంగ జహ్నుజానువునుండి నిర్గమించుట-జహ్నుకృత గంగాస్తోత్రము

ఉ. ఆ నినదంబు వీనులకు హర్షము నింపఁగ నాలకించి, గం
గానది పొంగి యద్భుతముగాఁ గడువేగముతోడ నుద్ధతిం
బూనిక జహ్నుజానువును బొల్పుగ భేదమొనర్చి, వేడుకన్
మానస మొప్ప నెంతయు నినాదము మీఱఁగఁ బాతె నారదా! 3295

క. తన జంఘనుండి వేగం-బున గంగ వినిర్గమించి ముదమునఁ బాతె
గని జహ్నువు తద్విభవం-బనుపమ మని యెంచి పొగడె నతిశయభక్తిన్.

సీ. “తల్లి! గంగానదీ! యెల్ల దేవతలందు నత్యుత్తమత్వంబు నంది తీవు;
నిస్తులం బయి వెల్లు నీశక్తి జగదంబ! సర్వాశ్రయపు నీవు; సకలభవన
పావని వగుదువు దేవి! లోకంబులకెల్ల మోక్షసుఖంబు లిత్తు వెపుడు;
త్వత్పదాంబుజములు తతభక్తి సకలభవనవందనీయముల్; జనని! నిన్ను

తే. బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరుల్ వరుస నెఱుంగఁ
జాలకున్నారు; పరశివా! శంభుమూర్తి
శిరమునం దుండఁ గాంచితి నిరుపమాన
మహిమ వెలయుదు వీ వని మది సతంబు. 3296

సీ. నీరూపచరితంబు నిరుపమానంబగు; మానసాగమ్యంబు; పూని తెలియఁ
గా నపారంబయి ఘనమయి రాజిల్లు; దేవతరంగిణీ! దివ్యజనని!
బ్రహ్మాదిపూజితపాదారవింద! యే వినుతింప నేర్తునే విశ్వమాత!
స్వీయగుణంబులచే నన్ను గరుణను విస్తరింపఁగఁజేసి విశదదృష్టిఁ

తే. గనుము; శరణంబుఁ జొచ్చితి; ననుపమాన
దోషము నొనర్చినాఁడ; నా దోష మెంచ
కనవరతము డమింపుము; నిను భజింతుఁ;
బుణ్యుఁ గావింపవమ్మ! యగణ్యచరిత!

3౨౯౪

ఉ. ధన్యఁడ నైతి; నాజనియు ధన్యత నొందె; మదీయ కర్మముల్
ధన్యము లయ్యె; నాతపము ధన్యతఁ గాంచె; సమస్తలోక స
మ్యాన్యపు శంకరస్తుతపు మాత! ద్రవాత్మకమా స్వరూపమున్
ధన్యతఁ గూర్పఁగా భువికి దాల్చిన ని న్గనుటన్ మహేశ్వరీ!

3౨౯౫

ఉ. ధన్యము లయ్యె నంబ! విశదక్రియ నాకరముల్; త్వదీయస
త్పూజ్యదవారి సోకుటను బూజ్యుఁడ నైతి ధరిత్రి; సర్వస
మ్యాన్యపదారవింద! కడు మాన్యత నొందె మదీయ కాయమున్
గణ్యతకెక్కు నిన్ను వడిఁ గాంచి ధరించుటచే మహేశ్వరీ!

3౨౯౬

తే. సకలకలుషసంహారణశక్తియుక్త!-శంభుమాళివిభూషితా! సకలభువన
హితధరిత్రీగతా! భక్తిహృదయపూర్వ-కముగఁ గావించు నేననుస్కారవితతి.

తే. దేవి! స్వర్గాపవర్గదా! దివ్యగంగ!

పతితపావని! త్వత్పాదపద్మములను

శరణుఁ జొచ్చితి; దయ సుప్రసన్నవయి స

ముద్ధరింపుము జగదంబ! యుదుముదమున."

3౨౯౭

తే. ఈవిధంబున వినుతింప నిచ్చమెచ్చి-దివ్యరూపమును ధరించి దివిజగంగ
సుప్రసన్నముఖాబ్జసుశోభితయయి-జహ్నుమునిఁ గాంచి భాషించె సంతసమున.

క. "మునివర! భవదీయంబగు-తనునిర్గత నగుట నీకుఁ దనయను; స్థిరతన్
గనుమా మది; నపరాధం-బనఘా! లే దెద్దియేని యని నమ్ము మెడన్.

క. జనకా! జాహ్నువియను పే-రెనయు సుమీ నేఁటినుండి ఋషివర! నాకున్;
ఘనకీర్తి సుస్థిరత్వం-బున నెగడును నీకు నిక్కముగ లోకములన్. 3౩౦౦

క. న న్నెవరు లోకమున వి-ద్యన్నుత! జాహ్నువి. యటంచు భావంబున న
త్యున్నతిఁ దలఁతుడు, దురితము-లన్నియుఁ గడచనుగు వారి; కగును శుభంబుల్.

తే. పరమభక్తుండ వన నీవు పరఁగుచుందు-వార్య! నీచరితంబు భక్త్యతిశయమున
నెవ్వరు స్మరింతురో, వారి నెపుడు హృష్ట-చిత్తనయి పోషణ మొనర్తు సిద్ధపంద్య!”

తే. జహ్నుమునితోడ సీరితి సాంత్యనోక్తు
లను నెఱపి గంగ భక్తి నమ్ముని యొనర్చి
నట్టిపూజలఁ గైకొని, యవలఁ బయన
మొనరుపం గోర్చి యొదవఁగా మనమునందు.

33౦౪

చ. కృతమతియైన భూవిభు భగీరథునిగ గని పల్కె “వత్స! నీ
నతిశయమైన భక్తి నను బ్రార్థనచేయఁగ విష్ణుదేహ మం
చితగతి వీడివచ్చితిని; జేరితి భూమిని; ద్వద్వశాత్మనై
హితవున సంచరింపఁ దమి నెంచితి; నానుడి నాలకింపుమా.

33౦౫

తే. మున్ను కామాఖ్య దర్శింపఁ బూని, భూషు
దిశ బయలుదేఱితిని, గాని నివిరి మొట్ట
మొదట మునిచేత వైరస్యమును బడసితి ;
నెఱిగియున్నావు నీవు మహేశనర్య!

33౦౬

చ. తెలుపుము నీకు నెయ్యది మదిం గల కోరిక, యాచరింతు సం
చలనము లేక యిప్పు డొగి ట్టెఱపతివర్య! భగీరథా! తపః
ఫలము సుపూర్ణమై యెసఁగఁ బల్కుము వైశమ; నీదు వాంఛ ని
స్తులముగఁ దీర్తు” నా నపుడు ట్లేణిభుజుండు సుహృష్టచిత్తుడై.

33౦౭

సీ. “తల్లి! మత్పూర్వపితామహు ల్కపిలమునీంద్రశాపంబున నెల్ల వాడు
దక్షిణదిక్కున ధరణిపై వివరంబునందు బూడిదయయి యఘముఁ బొంది,
యున్న వారలు; వారి నుద్ధరింపఁగఁబూని ప్రార్థించి ని న్నతిభక్తి పెంటఁ
గొని వచ్చుచున్నాడ; జనని! ముందుగ వారి నుద్ధరింపుము వేగ యరుతరకరు

తే. శాంతరంగ!” యటంచు నయ్యవనివిభుఁడు
పల్కి శంఖంబుఁ బూరించెఁ బటునినాద
ముద్యవిల్లఁగ; గంగయు నుత్సుకయయి
చనియె దక్షిణదిశకు నోసంయమింద్ర!

33౦౮

తే. అరద మతివేగమునఁ బోవ నాభగీర-థావనీశుండు కొంత ద వ్యరిగి, శ్రాంతుఁ
డై రథముమీఁద విశ్రాంతి నందె శ్రమము-కలుగ; సారథి రథమును నిలిపె నంత.

తే. అంతలో జహ్నుమునివరునాత్మజాత-పద్మ సోదరిఁ జూడఁగా వాంఛఁ దవలి,
నారదా! శంఖ మొత్తై; నసారనినద-మడరి భునభోంతరములయందు నిండ.

- క. చలితాత్మ గంగ యాధ్వని-యలఘుగతిన్ మానసంబు నాకరింపన్
లలి నాగ్నేయముఖంబుగ-వెలయుచు బ్రవహించె మిగుల వేగముతోడన్.
- ఆ. కొంతదవ్వు చనంగ త్నోణీశ్వరుడు భగీ-రథుడు గాంచి యాత్మఁ బ్రబలు చింతఁ
దత్తు ణమున సూతుఁ దఱుమనొఁ దురగంబు-లను నటంచుఁ జెప్పె మునివరేణ్య!
- మ. అతివేగంబున శంఖనిస్వనము తా నాలించి గంగాకుము
ద్వతి వేటొక్కయెడన్ ద్రుతంబగు గతిన్ వత్సధ్వనిం బ్రీతి న
ద్యుతరీతిం జను గోవుచందమున సంబుద్ధాత్మయై గానగున్
వితతప్రక్రియ స్వందనంబు నశువన్ వే వాజులన్ ద్రోలనొ. 33౧౩
- ఉ. సారథి నుత్సహించి యిటు చయ్యన శంఖము నొత్తై భూవిభం;
డారవ మద్భుతంబుగ దిశావళి మ్రోసెఁ బ్రతిధ్వనించుచున్;
సారథి వాజులం దఱిమె స్వందనవర్యము శీఘ్రగామిగా;
నారద! గంగ యా ఎరనినాదము వీనుల కింపుఁ బెంపఁగన్. 33౧౪
- క. అవనీశరథానుగయై-మివల వడిన్ బోవఁదిరిగె మెలపున నంతన్
ద్రవరూప యయ్యెఁ బద్మా-ధవళాయతనేత్ర కోపతత్పరమతియై. 33౧౫
- క. తతసలిలాన్వితయై యం-చితవేగంబున గమించి చెలఁగుచుఁ బుణ్యా
న్విత ప్రాగ్దిశఁ బాటుచు సం-గత యయ్యెను సింధురాజకాంతునితోడన్.
- తే. సకలకలుషనివారిణి సర్వదేవ-వంద్య గంగానదియు నంత వై భవమున
దక్షిణాభిముఖంబుగాఁ దడయ కమిత-వేగమునఁ బ్రవహించె నిర్విఘ్నయగుచు.

గంగాసాగర సంగమము

- సీ. సగరాన్వవాయసంజాతులై కపిలకోపాగ్నిభస్మీభూతు లయినవారి
నరయుచు నంతట గురుతర వేగంబునను బోయి యబ్ధిచెంతను ముదమున
ధారాసహస్రసంతతులు ఘోషిల్లఁగా విలసిల్లుచుండఁ దద్విపులమధుర
రవము నాలించి సంభ్రమమున సింధురా జత్యంతభక్తిఁ బూజార్హ వస్తు
- తే. పులను గొని యెదురుగఁ బోయి పుష్పధూప
దీపములఁ బూజఁగావించె; దృప్తిపఱచి
సంగతిని గోరి వచ్చిన సకలనిర్జ
రాభివంద్యను గంగ నో యమరమాని!

33౧౮

డెబ్బదియొకటవ అధ్యాయము

కపిలమునీంద్ర దర్శనము

- తే. అంత గంగ మిగుల హస్తంబునను సింధు-సంగమంబుఁ బొంది సరభసగతి
భూబిలంబుఁ జొచ్చి, పూర్ణి-కాతాళలో-కంబుఁ జేరి కాంచె గపిలమునిని.
- క. కపిలుండు నిర్జరదుర్లభ-విపులగతిఁ భవనభాగ్యవిభవద గంగఁ
గృహమీఱఁ గాంచి ముదమున-నపు డ్ద్యౌచికము లిచ్చి యర్చించె మునీ!
- క. ఈవిధిఁ బూజలఁ గొని తే-జోవిశదుం గపిలు వడిగె సురధుని “సగర
శ్శావిభు సుతఁ లెట భస్మం-బై వడిఁ బడిరో నచింపు” మని మునివర్యుఁ.
- సీ. అంతట మునినాథుఁ డత్యాదృతిని సగరాన్వవాయులు బూచియైన చోట
గలఁబఱచెను; గంగ కనుఁగొని యాభస్మరాసులపైకి సంభ్రమము మీఱఁ
బ్రవహించి ముంచె దద్భస్మస్వరూపుల సగరజులను బ్రీతి సకలభూతి
పావని; దివ్యరూపములతో వాగ లాక్షణమందె నారదా! సరభసగతి
- తే. నతివిచిత్రతమంబులై యలరు రథము-లెక్కి బ్రహ్మలోకమునకు హృష్టలగుచుఁ
బోయి రెల్లరు మునినాథ! గృహినాథుఁ-డగు భగీరథుఁ డరయఁగా నదృశ్యముగ.
- క. పితరులు సుకృతాత్మకులై-యతిముదమున బ్రహ్మపదవి కరుగుటఁ గని యా
క్షీతిపతి భగీరథుం డ-దృశ్యతమతి రథమందె నాట్యమును జేసె మునీ! ౩౩౨౩
- ఉ. గంగను సంస్తుతించుచు, స్వకామిత మెంతయు నిండె నంచు లోఁ
బొంగుచు రోమహర్షమును బొంది ముదంబున శంఖ మూడె ను
త్తుంగమహాస్వనం బెసఁగ నుద్ధత తేజముతోడ మించుచుక
రంగదభంగరోచుల విరాజిలు సూర్యుని క్రేణిసేయుచుక. ౩౩౨౪
- ఉ. ఆ రవ మాఱికించి, తమి నా భవనైకపవిత్ర గంగ వి
స్తారయంబునం గదలి తత్సగరాన్వయజాతభూతిఁ బెం
పారఁగ మర్త్యలోకము నపారముదంబును రాజు పొందఁగాఁ
జేరిచె భూబిలంబునను సిద్ధమునీశ్వర! యదృశ్యతంబుగక. ౩౩౨౫
- తే. వినుతికెక్క గంగాదేవి యనుపమమగు-తతవిశదధార నొకటి పాతాళమందు
నిలిపి నారదముని! యది నిఖిలభవన-ఫలద భోగవతీనామకలిత యండ్రు.
- తే. గంగ యీరీతిఁ గ్రమముగాఁ గరుణతోడఁ
బోయి, శతసహస్రములుగా భవనము లెట
వెలయు నజ్జలనిధిఁ జేరి నిలిచె దనదు
మహిమ పొగడఁగ నెల్ల రాత్మలను భక్తి. ౩౩౨౬

ఉ. అంత భగీరథుండు ముద మంది మనంబున “స్వీయకాంతీతం
బెంతయు నిండె; ధన్యత మహిం గనినాడ” నటంచు నానదీ
కాంతునిఁ గూడి చెన్నెనఁగు గంగను భక్తిని బూజచేసి, త
త్సాంతము పొంగ, వీడుకొని స్వావసథంబును జేరె నారదా! 3329

తే. ఈవిధంబున భగవతి యింది రేశ-దేహసంవాసి యగు గంగ దివ్యజనని
కరుణ లోకహితార్థమై కదలి పుడమి-యంచు విలసిల్లె మునినాథ! యద్భుతముగ,

గంగావతారకథాఫలము

సీ. పరమపుణ్యదమగు హరిపాదజలజసంజాతీయా గంగ డ్మౌనలిని జేరి
నట్టి యీచరితంబు నతిభక్తి నేవాడు చదువును, జదివించు; నొదవు ముక్తి;
వృద్ధియా నాయువు; శ్రేయస్సు విలసిల్లు; సకలమంగళములు సంభవించు;
శుభసంతతులతోడ శోభిల్లుచుండు నేతరుణంబునందు నతండు మాని!

తే. శ్రాద్ధదినమున విప్రుల సన్నిధాన-మందు దీనిఁ బఠించిన నధికపాపు
లయిన పితరులు సంతృప్తి నంది పుణ్య-పదవులను జేరుదురు సుమ్ము పరమమాని!

తే. దేశకాలంబులను జూడఁ దివరక మది-దంభయుక్తు లీచరితంబుఁ దగఁ బఠించి
సిత్యగణంబులకెల్ల దృష్టిని ఘటింపఁ-గాఁగలరు దేవమాని! నిక్కముగ నెపుడు.

సీ. ఎవ్వఁ డేకాదశి సీచరిత్రంబును భక్తితోడఁ బఠించుఁ బరమనియతి,
వాడు గంగాదేవివరకటాక్షంబున సర్వసిద్ధుల నొందు సంతతంబు;
పుత్రదారాదిసంపూర్ణుడై నెలయును; సుఖమును బొందు నిస్తులముగాఁగ;
సకలసంపదలఁ దత్సేధంబు భాసిల్లు; నారదా! యెవ్వఁడు వారణాసి

తే. యందుఁ బుణ్యదమయిన గంగావతరణ
కథను జదువును, వాడు లోకతతి ముక్తి
దాత యగు విశ్వనాథుడై యాతతఫల
దాయకుఁడుగాఁ బ్రకాశించు; దభ్య మిద్ది. 3332

తే. వాని దర్శింపఁ జాపికి వదలు ఘోర
పాపపంక్తులు నప్పడే; భయము లుండఁ
జాల వెందయినను; నీదు స్వాంతమందు
సత్యముగ నమ్ము మిది దివ్యసంయమింద్ర! 3333

క. మునివర! పూర్ణిమ, సంక్రాంతిని సీపుణ్యకథఁ జదువ దేవీకరుణా
గను నశ్వమేధఫలమున-కును నధికముగా ఫలంబుఁ గోరిక మీఱక. 3334

క. గంగాతీరంబున నీ-గంగావతరణచరితము కడునియతిని లోఁ
బొంగుచుఁ గ్రుంకుల నిడి స-త్సంగతి వినినను, బఠింప ధర నిస్తులుండె.

సీ. ఎవ్వని గృహమున నీదివ్యగంగా చరిత్రపు స్తక ముండు సిద్ధమాని!
వానికి నెపుడు దార్భాగ్యంబు గలుగదు; శత్రువు లుండ రేసమయమునను;
వ్యాధిబాధయు శత్రుభయము నేసమయాన నైనను గలుగవు మానివర్య!
గ్రహపీడ లుండవు; గంగానిమజ్జన మాజన్మముగఁ జేసినట్టి ఫలము
తే. గలుగు; బంధువియోగంబు గలుగ దెపుడు;
సంయమిశ్వర! గంగకు సమమగు వర
తీర్థ మెందును లేదు పృథ్వి; నటులగుటఁ
దచ్చరిత్రంబె యతిపుణ్యదాయకంబు.

333౬

దెబ్బదిరెండవ ఆధ్యాత్మము

గంగామహిమము

తే. మునివర! సురధునిసుకృతము-గని ఘోరకలుషము లడఁపఁ గారణమగు స్వ
ర్యనమున దర్శనమున ము - క్తిని నెంతయు నిచ్చు భువనకీర్తిద యెందుక.
సీ. ఉదయంబుననె లేచి యుర్వి నెవ్వఁడు వేడ్క స్మరియించు గంగ, నా నరున కెపుడు
భువనత్రయంబున ముదము గల్గుచు; నశుభభయంబు లేదు; సంపదలు పెరుగు;
నాపద లాక్షణంబందె నశించును; బూర్వజన్మాజ్ఞితభూరిపాప
పుంజంబు లెల్లను బాడవడంగును; సుపుణ్యంబు లక్షయములై యలరుచుండు;
తే. సంతతంబు దుఃస్వప్న దర్శనమునందు-మర్గమాపత్సమయమునఁ దొడరి గంగ
నొక్కమాటు తలంచిన నక్కజముగ - దోషనివహంబు లెల్లను దొలగించును.

తే. త్రిభువనపవిత్రదను గంగఁ దివిరి కార్య
ములను సలుపుటకును ముందుఁ దలంచిన సఫ
లంబులై శ్రుతిస్మృతివిహితంబు లగుచుఁ
గార్యము లవిఘ్నములుగాఁగ గణనకెక్కు.

333౯

క. జపహోమాద్యాసక్తుం - డెపుడే ప్రాకృతముఁ బల్కు వృజినం బది గం
గపవిత్రనామసంస్మృతి-నపుడు తొలఁచి మరలఁ జేయనగుఁ దద్విధులక.

తే. భువి ముముక్షువు గంగ నెప్పుడు తలంచు-నెట్టిచోనైన వానికి నెసఁగ ముక్తి
నొసఁగుటకు వాని సంప్రీతి నురుకరుణఁ ద-దీయసాన్నిధ్యవసతిఁ దృప్తి గలిగించు.

సీ. సర్వార్థసాధని సర్వఘోరాఘవిమోచని సర్వసమ్మోదవరద
సర్వాశుభనిహంత్రీ సర్వసంపత్ప్రదాయిని స్వర్గమోక్షద యనుపమాన
విభవాఢ్యయయి యొప్పు విశ్వస్వరూపయావ్రకృతియే గంగయాఁ బరమమాని!
యెవఁడు స్మరింపఁడో భువి వాని జీవనం బగు విఫలంబయి యనవరతము;

తే. సకలతీర్థకృతస్నానసకలదేవ

పూజనములును, యజ్ఞముల్ భూరిదాన
తపములును గురువందనాధ్యయనములును
గంగఁ దలఁచిన ఫలముతోఁ గావు సాటి.

33౪౨

క. మునివర! సహస్రనామము-లను భగవతి యయిన గంగ లలితాఖ్యయై మిం
చును ఫలదంబయి యెంచును-నను త్తమంబయి; త్రిసత్య మార్వ్యవరేణ్య!

తే. మదిని గంగను దలఁచిన మాన్యుడగును-సీచుఁడైనను నారదా! నిక్కముగను;
గంగను స్మరింపనియతండు గారవంబు-లేని సీచుండగును శ్రేష్ఠుఁడేని నిజము.

తే. ఏదినము గంగను స్మరింప రాదినంబు-తలఁప దుర్దిన మని యెంచఁదగునుగాని,
యంబుదసమూహసంఘన్నమైన దినము-నారదా! చూడఁగా దుర్దినంబు గాదు.

క. పరదారాగమనజమగు-మరిత, మసత్యంబుఁ బలుక దొరకొను కలుషం,
బురుహింసాజనితాఘము-సురముని! నశియించు మదిని సురనదిఁ దలఁపఁ.

క. సురఁ ద్రావఁ గలుగు పాప, మి-తరవిధదురితములు నణఁగుఁ దతగుణ! ని
ర్జరమునినాథా! గంగా-స్మరణంబున నిక్కముగను జగములయందుఁ. 33౪౩

క. నరుఁ డెవఁడు నియతుఁడయి తా-నరుగుం గంగను గుఱించి యాత్రాప్రియుఁడై,
ధర వాజపేయశతముఁ-దురగక్రతుఫలము గలుగు, స్తుతిఁ గను నెందుఁ.

తే. గంగనుగుఱించి యెవఁడు సంకల్ప మాత్మ-నిరతితోఁ జేసి పోవు, నానరుని ప్రతిప
దంబునను వాజపేయశతంబు నశ్వ-మేధములు చేసిన ఫలంబు మిగులఁ గలుగు.

సీ. గంగానదినిగూర్చి కడఁకఁ బ్రమాణంబుఁ గావించువారలఁ గాంచి వారి
పితరులు నృత్యంబుఁ బ్రీతితోఁ గావించెను; గర్హణీయాఘముల్ గడువడిఁ జను;
గంగానదీయాత్ర గావించునట్టి ముమూక్షువా నరుఁ గాంచి భూరిభయము
నొంది, కాలుని దూత లొయ్యన దూరంబు తొలఁగుదు రోమునీ! యిల నతండు

తే. మరణ మెచ్చటఁ బొందిన నిరుపమాన-ముక్తి గలుగును; గంగ నాస్త్విక జేరి
మరణ మొందినచో వానిమహిమ మెన్న-నగు నె? దేవనీ! నారదా! యనఘచిత్త!

సీ. గంగానదీయాత్ర గావించువారు స్వభాగ్యంబునను మార్గవశముచేతఁ
గనుఁగొన్న యాక్షణంబున గృహంబునకు సంప్రీతిఁ దోడ్కొనిపోయియాతిథేయ
సత్కారము లొనర్చి సంతోషచిత్తులఁ గావించువారికిఁ గల్గు యాత్రి
కులు సమార్జించు నిస్తులసుకృతంబునందర్థభాగంబు సత్యముగ మాని!

తే. గంగ నేవింపఁజోవువారిం గని విన-యమున వందనములు చేసి యర్హ భాష
ణములఁ దప్పిని గల్గించు వరులు సకల-పాపనిర్మృక్తు లగుదురు తాపసేంద్ర!

తే. ఎవఁడు మోహంబుచేత తా నెఱుక లేక
గంగ సేవించువారిని గలువచిత్తుఁ
డయి తిరస్కార మొనరించు నతిభయంక
రాఘములఁ గుందుఁ గల్పాంత మట్టివాఁడు.

33౫౨

తే. తప్పు చేసినవాఁడైనఁ దాను గంగ-కరుగఁబూనినచో వాని నవనినాఘుఁ
డెట్టి శిక్షయుఁ గావింప నెంచ కపుడె-వదలవలయును; ధర్మ మియ్యది మునీంద్ర!

సీ. గంగానదీయాత్ర గావించువాఁడు మార్గాయాసమున జలం బానునేని,
వాఁడు త్రావిన కూపవాపీతటాకాదు లెవ్వని స్వత్వత నెసఁగు, నతని
భాగ్యంబె భాగ్యంబు; పరమపుణ్యండు భాసిల్లు నతఁడు భవనములందు;
నెవఁడు గంగాయాత్ర నిచ్చు గావించు చశక్తుఁ డౌ, వాని కాసక్తి యాన

ఆ. ములను నొసఁగి యాత్రఁ బూర్ణతఁ గావించు-నట్టివాని పితరు లనవరతము
త్పత్తి నొంది, ముక్తి దీపింతు; రతఁడు పా-పాశినుండి తొలఁగు నాక్షణమున.

సీ. వినుము నారద! యట్టి మనుజుండు గంగాతటమున నొందును మరణముదృఢముగఁ;
బుత్త పౌత్రాదిక భూరిసంతతులచే విలసిల్లు; భూమిపై విపులకీర్తి
వ్యాపింప భాసిల్లు; నంతకాలంబున స్థిరముగా గంగ సంస్మృతి గలుగును;
బ్రహ్మఘ్నుఁ డయినట్టి పరమపాపియు గంగఁ గనుఁగొన ముక్తుఁడౌ ధీమామునందె;

తే. ఘోరతరపాపసంతతు ల్లాడ గంగఁ-గాంచి నంత నె యడఁగు నిక్కముగ; సంశ
యింపఁగాఁ బనిలేదు మునీంద్రచంద్ర!-నారదా! విశ్వసింపు మపారభక్తి.

సీ. గంగామహాదేవి గాంచి సదృశియుక్తాంతరంగుం డయి యవని నెవఁడు
వందనంబు లొనర్చు వాని దేహమె సార్థకము; వాని జని సార్థకంబు; మఱియుఁ
దత్తితరులు చూడ ధన్యులు; వాడె ధన్యతముఁడౌ మునినాథ! యఘభయంబు,
మృత్యుభయంబును నించుకేనియు వాని కరయఁగా లేవు; సౌఖ్యంబు మిగులఁ

తే. గలుగుఁ బరలోకమునను; నిక్కముగ వాఁడు
గంగను స్మరించుచును మదిఁ బొంగుచు మృతి
కాలమునను గంగాతీరగతుఁడయి, సుకృ
తాత్ముఁడై ముక్తి బొందు సత్యముగ నపుడె.

33౫౩

తే. గంగ దర్శనమును జేయఁగానె సురలు
మునులుఁ గృతకృత్యులగుచుండ మనుజువితతిఁ
గూర్చి వేఱుగఁ దెల్పఁగాఁ గోరవలెనె!
దివ్య తేజోమయాత్మకా! దివిజహాని!

33౫౪

తే. ఓ మహామతి! భువిలోన నేమనుజుడు

దుష్కృతినహస్రములఁ జేసి దుష్టుడయిన

గంగఁ గనుఁగొనెనేని సంగతిని వాఁడు

పొందఁజాలఁడు యమదండమును మునీంద్ర!

33౫౮

గంగాదర్శన మహిమము

క. విను మతిరహస్యమయి శో-భనమగు నితిహాస మిపుడు వాక్రచ్చెద నో

మునివర! యు త్తమమగు గం-గనుగూర్చిన మహిమ దెలియఁగానగు వరుసఁ,

క. కలఁ డొక క్రూరుఁడు వసుధా-స్థలి శబరాన్వయభవుండు సర్వాంతకుఁడె

బలవంతుఁడు వ్యాధుఁడు ని-స్తులసాపాత్రకుఁడు కుమతి సురమాసింద్రా!

చ. బలమునఁ బ్రాణికోటుల నపారముగాఁగ వధించి వాని ని

మ్ములఁగొని మాంసమమ్మి కడుఁబూనికతోడ లభించినట్టి రూ

కల సతతంబుఁ జేర్చి తన కాంతలఁ బుత్రుల భృత్యముఖ్యులఁ

జలనము లేక ప్రోచును; విశంకటవృత్తి జరించు నారదా!

33౬౦

క. పరభార్యాగమనంబును-బరధనహరణంబు వాని పను లగును; మ్రే

యిరవున వెరవున ధర్మా-కరకర్మము చేయఁ డొకటి; ఖలుఁ డతఁడు మునీ!

క. ఒకనాఁడు వివిధమృగములఁ-బ్రకటగతి వధించు చడవి భ్రాంతుండయి యో

పక నదిని జేరి యందు ము-నుకల నిడె వాఁడు మిగుల నొగులుచు;నంతఁ.

క. అత్తటి నయ్యటవిని రా-జో త్తముడగు చిత్రసేనుఁ షూర్జితబలుఁ డా

యత్తుండయి వేటలాడఁగఁ-జొత్తెంచి చరించుచుండె సురమునిచంద్రా! 33౬౪

తే. ఆమహారాజు వ్యాధు దుష్టాత్ము మాంస-భారయుక్తుని స్వపురసంప్రసితోద్య
తుని ఖలుని గ నె సర్వాంతకునిఁ గఱోరు;-నంత విను నారదా! యొక్క వింత జరగె.

సీ. ధరణీశుఁ డొక మృగో త్తమమును గనుఁగొని కోదండమున నొక్క కోలఁ గూర్చి,

గుఱిపెట్టి, దానిని గొట్టనుండఁగ మహాజనుని రాజును గాంచి సరభసగతిఁ

బరుగెత్తె నది; యంతఁ బార్థివుం డతీతీక్షణమగు బాణమును వైచె; నాక్షణమున

గాటంపు దెబ్బచేఁ గాయంబు రక్తప్రపూర్ణంబుగాఁ దన పోడిమి చన

తే. నామృగంబు రయంబున నడుగుదెంచి

వ్యాధు సన్నిధి సంభ్రాంతి నంది పడఁగ

రాజు, మృగమును గాంచి యావ్యాధుఁ డొక్క

పాశమున దాని బంధించి పట్టుకొనియె.

33౬౬

క. ధరణీపతి యాతార్యం-బరసి వడిగ వాని డాసి యతిక్రద్ధుండై

దురీతాత్ముని; వివిధములగు-వరపాశంబులను గట్టి బలిమి మెఱయఁగఁ,

ఉ. అంతటఁ జిత్రసేననృపుఁ డశ్వము నెక్కి ప్రయాణమయ్యె ను
ద్దాంతఁ గిరాతునిన్ మృగముఁ దద్భటు బుద్ధతిఁ గొంచు వెంటరా
నెంతయు వేడ్క నోడపయి నెక్కి రయంబున గంగ దాటి ని
శ్చింతఁ బురంబుఁజేరె మునిశేఖర! నారద! సిద్ధవందితా! ౩౩౬౮

ఆ. గంగ దాటునపుడు కనుఁగొనె వ్యాధుఁ డా-పరమపూజ్యయైన భవుని రాణి
సంయమిండ్రి! యట్టి సంపర్కమును గాంచె-విశదపఱతు గంగ విభవమెల్ల.

ఆ. అంతఁ గొంతకాల మరుగంగ సర్వాంత-కాఖ్య వెలయు వ్యాధుఁ డంతమొందె;
యముని దూత లప్పు డట్టహాసములతో-వాని బట్టి సాశబద్ధుఁ జేయ. ౩౩౭౦

క. శివునాజ్ఞ శిరములం దిడి-శివదూతలు వచ్చి యముని సేవకుల వడిన్
దవులం బోఁద్రొలి సదా-శివలోకంబునకు వ్యాధుఁ జేర్చిరి మానీ! ౩౩౭౧

క. అంతట యమదూతలు మదిఁ-జింతించుచు నొచ్చి యముని చెంత నిలిచి వృ
త్తాంతం బంతయుఁ దెల్పిరి-పంతంబునఁ బ్రమథవరుల బలిమిని వరుసన్.

క. దూతలు చెప్పిన దంతయు-నాతతమతి నాలకించి యముఁ డంత గుణో
పేతుఁడగు చిత్రగుప్తుఁ “గి-రాతుం డెటు పొంచు శంకరప్రియవసతి? ౩౩౭౩

క. తెలుపుము పుణ్యముఁ బాపం-బిలలో నొనరించినట్టి డెల్ల నమాత్యా!
తలఁపం బాపంబే యి-మ్ముల నొనరిచె; వీడు సుకృతమును జేయ”డనన్.

సీ. పరమధర్మాధర్మభవ్యవిమర్శకుఁడగు చిత్రగుప్తుఁ డయ్యమునిఁ గాంచి
“నమవర్తి! యీతండు జగతిఁ బాపంబులే పచరించె;గాని సంపర్కమునను
గలుషసంహారిణి గంగానదిని గాంచె; నాదర్శనంబెను మృధికఫలద
మగుచు భాసిల్లె మహాభాగ!”యని నివేదింపఁగా శమనుండు తెలిసి, విస్మ

తే. యాన్నిటండయి మదిలోన నధికభక్తి-సకలపాతకసంహర్త్రి సర్వదేవ
వంద్యులు గంగకు ననేకవందనముల-నాచరించుచు దూతల నరసి పలికె.

యముండు దూతలకు గంగాప్రభావంబుఁ చెలుపుట

తే. “పరమపావని యగు గంగ నరు లెవారు-పరమపాతకులయ్యు సంపర్కమునను
గాంతు, రవ్వారు పుణ్యులై మింతు రెందు;-వారి నేను శిక్షింపంగ వలనుపడదు.

తే. పతితపావని యగు గంగ నరు లెవారు
తలఁతు రొకమాటు మదియందుఁ, దలఁప వారు
పాపశతయుక్తులయ్యును పరమకృత్రులు;
వారి నేను శిక్షింపంగ వలనుపడదు.

తే. మనమునకా ద్రవరూపిణి మహితభక్తి-సతము ధ్యానించువారు దుష్కృతశతములఁ జేసియును బుణ్యమూర్తులై వాసిఁగాంతు;-వారి నేను శిక్షింపంగ వలనుపడదు.

తే. క్షీతి మహాపాతకంబులఁ జేసినట్టి-వారలైనను గంగలో భక్తి మునిఁగి పూజగావించురే వారు పుణ్యతనులు;-వారి నేను దండింపంగ వలనుపడదు.

తే. గంగలో దేహముఁ ద్యజించు కలుషమతుల

కే వశంపదుడను నయి యెరఁగు టొక్క

వితయే? వారలు సతంబు విబుధపతుల

కెల్లరకు వందనార్హులై యెసఁగుచుండ్రు.”

33౮౦

క. మునివర! గంగావిభవం-బును సీక్రియ ధర్మరాజు పొగడుచుఁ దెలుపక
విని యమదూతలు మానస-మున విస్మయ మొంది సదనముల కరిగి రొగి.

క. తత్తరము లేక యధ్యా-యోత్తమ మియ్యది పఠించు నుర్వి నెవఁడు, వాఁ
డెత్తటి నురుపాపంబుల-హత్తిన యమగూతభీతి నందఁడు మానీ! 33౮౧

దెబ్బదిమూడవ అధ్యాయము

గంగామాహాత్మ్యము

సీ. బ్రహ్మహత్యామహాపాతకుండైనను, గోఘ్నుండు గురుతల్పగుండు నైన,
సురను ద్రావినయట్టి నరుడైన, మఱి ఘోరపాపము ల్లావించు పతితుడైన,
గంగామహానది గాంచి స్నానంబును గావించినట్లైనఁ గలుషరాశి
నశించుచు వానికి నారదా! గంగాప్రసాదంబునను; మంత్రసంతతులను

తే. నెఱుంగకున్నను, సద్భక్తి హృదయమందు

లేకయున్నను ముక్తుఁ డౌఁ బ్రాకటముగ ;

సత్య మియ్యది యనుచు నీ స్వాంతమందు

విశ్వసింపుము నిత్యంబు విబుధమాని!

33౮౩

సీ. మానవుం డెవ్వఁడు మనమున నెఱిగియే నెఱుంగకయే నొక్కయెడ నిమజ్జ
నమొనర్ప గంగ మోక్షముఁ బొందు; సప్తజన్మార్జితంబగు పుణ్య మక్షయమయి
యంతంబు లేనిదై యలరాదు; విత్తంబుఁ బరమసౌఖ్యం బెందుఁ బరఁగుచుండు;
జాహ్నువీతటమున సద్భక్తి శాస్త్రోక్తసరణి స్నానంబును సలుపునతఁడు

ఆ. సకలపాపచయము సమసిపోవఁగఁ బుణ్య-వంతులందు మిగుల వాసిఁగాంచి
ఘరమపడము నొందు నిరుపమవైభవ-సహితం డగుచు దివ్య సంయమింద్ర!

క. స్నానసమయంబునందె-చ్చోనయుగం గంగఁ దలఁచుచుక జేసిన యా
స్నానము గంగాస్నానస-మానఫలద మగుచు నెలయు సంయమినాథా!

సీ. ప్రతిదినంబును భక్తి బ్రాతస్సమయమందు జాహ్నువీజలమున స్నానమాడు
నరుఁడు పుణ్యాత్మకుఁ డరయ సాక్షాచ్ఛంకరునివలె నెల్లు నోమునివరేణ్య!
పాపుల పాపము ల్పించబంగాళంబులయిపోవు నాతని సరయఁగానె;
వినుము ప్రాతఃస్నానమును చులామకర మేషములుగ నాస్తోక్తసరిశి జాహ్ను

తే. వీజలములందుఁ గ్రుంకిన వితతపుణ్యు
డగు; నుభయవంశ్యపితరుల నద్భుదముల
నుద్ధరించును. చా దేహ మూడ్చి శంక
రత్వమును జొందు; నిజము నారదమునీంద్ర!

33౫౬

తే. వేలకొలది మహాయజ్ఞ వితతులు ప్రత
పూజలు శతంబులును నెందుఁ బోలవు ముని
వర్య! గంగానదీస్నానవైభవమున
కొక్క- కలభాగమయిన మహోన్నతముగ.

33౫౭

తే. మాఘశుక్ల సప్తమిని నెమ్మనమునందు-భక్తితో నరుఁడోదయభవ్యవేళ
గంగ నవగాహనమొనర్పఁగా భవపటు-బంధములనుండి ముక్తిని బడయు నరుఁడు.

క. మునినాథ! మాఘశుక్లం-బున సప్తమి గంగదరిని బూర్ణశ్రద్ధ
దిననాథునిఁ బూజించిన-ఘనరోగము లెల్లఁ బాయు; గడు సుఖ మొదవుక.

తే. మాఘపూర్ణిమ గంగలో మహితభక్తి-మజ్జనంబు యథావిధి మనుజుఁ డెవ్వఁ
డాచరించును, వాఁడు పాపాలిఁ దొలఁగి-యంతమున శివసాయుజ్య మందఁగలఁడు.

ఆ. గంగఁ గాంచి భక్తిఁ గార్తికపూర్ణిమ-మజ్జనం బొనర్చు మానవుండు
సంశయంబు లేక సకలమహాపాత-కములవలన ముక్తిఁ గను నిజముగ. 33౫౮

తే. శాస్త్రవిధి జాహ్నువీవారిఁ జైత్రకృష్ణ
పక్షమందుఁ ద్రయోదశి భక్తిఁ గ్రుంకు
లిడినవాఁ డఖిలాఘంబు లెడలఁ బరమ
పదము నొందును; సత్య మియ్యది మునీంద్ర!

33౫౯

తే. అంచితారోగ్య మనుపమంబైన విభవ
మబ్బుటయ గాదు, మదిఁగల యఖిలవాంఛి
తములు సమకూఱు, గంగలోఁ దానమాడు
వారికిని చత్రసాదంబువలన సతము.

33౬౩

తే. ఆదినం బీదినం బని యనక యెట్టి-వాసరంబున నైన గంగాసరిత్తు
నందు మునింగినవారు పాపాఘముక్తి-బడసి పొందుదు రిశ్వరపరమపదము.

క. ఖీతి నెవరు శ్రద్ధతోఁ దమ-పితరులకును దర్పణంబు విధి జాహ్నువి న
మృతి నొనరింతురొ, వారల-పితరులు బ్రహ్మపద మొంది వెలయుదు రెపుడు.

తే. గాంగజలమును గొని పితృగణముఁగూర్చి
తర్పణంబు మఱొక్కచోఁ దగదు చేయ;
మది నెఱుంగక చేసిన మనుజుఁ డెపుడె
యగును శాతకి; నిజ మిది యమరమాని ! 33౯౬

తే. పితృగణంబును గూర్చి తృప్తిని ఘటింప
దర్పణము గాంగవారి నుద్యద్విధాన
మున నొనర్చినవాఁడె యాఁ బుత్రుఁ డనఁగఁ;
బుత్రులెల్లను బుత్రులే ! మునివరేణ్య ! 33౯౭

తే. గాంగతీరంబు గొని పితృగణముఁ దృప్తి
పఱుప శ్రాద్ధంబు మఱియుఁ దర్పణము చేయ
నగును మనుజుండు; వేటొకఁడైన కార్య
మాచరించిన నరకంబులందుఁ బడును. 33౯౮

సీ. గంగానదంగూర్చి కదలి ప్రయాణంబు గావించువానిని గాంచి, మిదిని
దత్తితృగణము శ్రాద్ధమునందు సంపూర్ణ భుక్తిఁ గాంక్షించుచు మోదమునను
నాట్యంబు గావించెను; నవ్వుచునుండు; శ్రాద్ధ మచ్ఛోటను సలుపఁజేసి
యాశావహినులై యరుగుదు రోమునీ ! శ్రాద్ధంబుచేయని జనుఁడు నరక

తే. మునకు నరుగు నిక్కముగ; గాంగసలిలప
క్వాన్న మన లభింప ననువుపడదు
సురలకై న; నట్టి సురుచిరాన్నశ్రాద్ధ
సరణి నిర్వృతిని బితరుల కొనఁగు. 33౯౯

తే. ఎవని పితరులు సంతృప్తి నెనయుచుండు
రట్టి నరజన్మ సార్థకం బగునుగాక !
యెవని పితరులు కుపితులై యేడ్చుచుండు
రట్టి నరజన్మ విఫలంబె యగు మునీంద్ర ! 3౪౦౦

క. పితరులు కోపించిన సం-తతము నరుల కణిగిపోవు ధర్మక్రియ; లీ
హిత వెఱిగి ధర్మకార్యము-పితృగణసంతృప్తి చేసి పిదప సలుపనా. 3౪౦౧

సీ. గంగాతలమున భాగ్యముచేతఁ జంద్రసూర్యగ్రహసమయంబు లబ్ధి నేని
 స్నానంబు గావించి శాస్త్రోక్తరీతిగా శ్రాద్ధంబుఁ బితరుల స్వాంతములకు
 సంతృప్తియొసఁగంగ నలుపనౌ మునినాథ! యాశ్రాద్ధ మక్షయ్యమగు ఫలంబు
 నిచ్చు; సంతోషంబు హెచ్చుగాఁ గలిగించు; బిత్తుసమూహమునకుఁ జెంపు నింపు;

తే. ముక్తిదాయక మగుచుండు; బూర్ణభక్తి
 శ్రాద్ధశతమును గావింప శాస్త్రవిహిత
 సరణి నే భూరిఫల మొందు జగతి, నట్టి
 ఫలముఁ దాఁ గొను నరుఁడు తాపనవరేణ్య!

౩౪౦౨

తే. జాహ్నువీతీరభూమిని సాధకుండు-చేసెనేని పురశ్చర్య సిద్ధమంత్ర
 యగు; నసాధ్యంబు సాధింప నర్హుఁ డగును; -దాను శంకరనిభుఁడయి తనరుచుండు.

క. ఎందఱున నట్టిఁ డొనరిం-పందగు శ్రాద్ధంబు ముగ్ధభావుం డయి వే
 డ్కం దవిలి శ్రాద్ధహీనత-నొందు పురశ్చరణ మెసఁగ దొగి ఫలదంబై.

క. ఉరుపుణ్యాస్పద యగు నిర్జ్వరసింధువునందుఁ గ్రుంకి శ్రద్ధ యుగాదిక
 సురముని! పితృతర్పణ మా-చరించి దానంబొనర్ప జన్మరహితుఁ డౌ.

సీ. గంగాజలంబునఁ గడుభక్తి సాధకోత్తముండు పురశ్చర్యఁ దవిలిచేయు
 నేని, పాపవిముక్తుడై నిక్క-ముగ మంత్రసిద్ధిని బొంది విశేషశేము
 పీమహిమాఘ్యుఁ డౌ; నేమనుజుఁడు గంగ దానంబు స్నానంబు ధ్యాననియతి
 శ్రాద్ధతర్పణములు జపహోమపూజలు గావించు, బహుపుణ్యకరము లగుచు

తే. నట్టి కార్యము ల్వైలయు; మోహమున గాంగ
 సలిలమున మలమూత్రవిసర్జనంబు
 నలుపఁగూడదు; సలిపిన జనుఁడు నరక
 మునను నాచంద్రతారకమును వెతఁ గను.

౩౪౦౩

తే. పలికి బాంకుట, లోభంబు, పైశునంబు
 పరుల వంచించుటయు నను పాతకములఁ
 జేయఁగారాదు; ముగ్ధుఁడై చేసెనేని
 నరకమును బొందు నిజముగా నారదముని!

౩౪౦౪

క. నిరుపమ భక్త్యన్వితుఁడై-సురధునిఁ గ్రుంకులిడి మ్రొక్క జోద్యంబుగఁ ద
 ద్ధరితము లన్నియుఁ దొలఁగును; -బరమపవిత్రుఁ డగు వాఁడు పరమమునీంద్రా!

సీ. నీరూపిణియై యపారమహిమ వెల్లు ప్రకృతి మహాదేవి పరమపురుష
 పదకమలోద్భవ నెద నెఱుంగక మోహమున నది యని యెంచు జనుఁడు పాప

సముదాయముల కేగు; జగముల రక్షింప ద్రవరూపమునఁ బూర్ణతను జేలంగు
బ్రహ్మమయిని మది భావింపఁదగు నాదిశక్తి యీయాపైతై సక్తి ననుచు;

తే. గంగ యంతట సులభయాఁ గాని, కడలిఁ
గలియుచోట హరిద్వారనిలయమునఁ బ్ర
యాగయందును దుర్లభంబై గుణాధ్య
మై వెలయుఁ జమ్ము నారదా! యనవరతము.

3808

సీ. మునినాథ! పున్నెంపుభూము లీమూఁడును; గంగ యిచ్చోటులఁ గడు ఫలప్ర
దాయిని యగుఁ; గాన తడయక స్నానదానాదులఁ జేయంగ నగు నగుండు;
కాశీపురముఁ జేరి గంగామహానదియందు యథావిధి నాత్మభక్తి
యుక్తుడై స్నానంబు నుత్తరవాహిని లోనఁ గావించిన మానవుండు

తే. దేవపూజ్యుండు, నమ్మహాదేవుడ యగు
ననుచు బుధు లంద్రు; పితరుల కందుఁ దర్ప
ణంబు భావింప నిర్వాణదం బటంచుఁ
బల్కుదురు విజ్ఞు లెల్లరుఁ బరమమాని!

3809

సీ. సర్వతీర్థములకు సతతనివాసమై శ్రీవిశ్వనాథు సుక్షేత్ర మగుచు
భాసెల్లు కాశికాపట్టణం బీవసుధాతలంబందునఁ దా వెలుఁగుచుఁ;
బ్రాభవంబున దుర్లభంబయి వసుధకు వెలుపల నున్నట్లు వెలయుచుండు;
నందు జాహ్నువిజలం బగును సేవార్హమై సతతంబు నారద! సంయమింద్ర!

తే. తజ్జలంబును సేవింప ధరణిజనుల
హస్తముల ముక్తి యెప్పుడు నలరుచుండు;
విశ్వనాథుని మహిమచే విబుధతటిని
మిగుల వెలయుఁ బ్రభావంబు మించ నెపుడు.

3810

సీ. దేహధారులకు సందేహంబు లేక యెం దన్నపూర్ణయె తల్లి యగుచు నుండు,
తతజలజ్ఞానంబు లతులీతగతి నెందు గంగాసరస్వతు ల్లరణ నిత్తు,
రపవర్ణమార్గంబు ననిశంబు బోధించు నెందుఁ దండ్రిగను విశ్వేశ్వరుండు,
బ్రహ్మాదులకు మునీ! పరమపదం బగు నెందు మృత్యువు మది నెంచిచూడ,

తే. నట్టి శ్రీకాశి సేవింపనట్టివాఁడు
నిశ్చయంబుగ దౌర్భాగ్యనిహతుఁడగుట
వంచితుండగు విధిచేత బహువిధముగ
ననుచు నెఱుంగంగవలయు నోయమరమాని!

3811

క. స్నానంబుకొ మణికర్ణిక-లో నియతి నొనర్చి సకల లోకప్రభు బి
ర్వాహూన పత్రనచయము-చే నర్చించునతఁ డొందు శివలోకంబుకొ. 3812

క. తిలకంబు గాంగమృత్తిక-నలవఱచి, ముసీంద్ర! నారదా! కార్యము లి
య్యిల నొనరించిన యల్పం-బలఘు వయి సుపూర్ణఫలము లందించు నొగిన్.

సీ. గంగాజలంబును గడుభక్తిఁ గైకొని యెచ్చోటనైనను నీకు పూజ
శ్రాద్ధాభిషేకముల్ సలిపిన మానవోత్తముఁ డున్నతుండయి తా వెలయును ;
దెలిసియైనను మఱి తెలియకయైన నసమయంబునందైన శ్రాద్ధవిహిత
సరణిఁ జూడకయేని శాస్త్రాదిపరివర్జితవిషయంబుననేని దాంభికగుణ

తే. మూనియే విత్తవర్జితముగ నొనర్చి
నను నశుద్ధపదార్థసంతతులనైనఁ
బాపచిత్తుండు చేయు సర్వంబు ఫలద
మగుచు భాసిల్లు శాస్త్ర మోయమరచాని!

౩౪౧౫

దెబ్బదినాల్గవ అధ్యాయము

గంగామాహాత్యము - ధనాధిపము క్తి

చ. తినువును జ్ఞానవంతుండయి ధన్యుఁ డెవండు దృఢించు గంగయం
దున వృజినాళిఁ బోనడఁచి తోడనె ముక్తిని గాంచుఁ; దెల్పి లోఁ
గనక శరీరమున్ విడువఁ గల్గిసియా నరుడైన వెంటనే
కను సుపదంబు దద్దయును గంగప్రసాదముచేత నెంతయున్.

౩౪౧౬

క. నారద! నరుఁ డెటఁ దనదు శ-రీరము వదలినను సరియె, ప్రీతిఁ దదస్థిఁ
జేరిచిన గంగ నానరుఁ-డారయ స్వర్గసుఖ మొందు నమరముసీంద్రా! ౩౪౧౭

ఉ. ఆరయ బ్రహ్మహత్యమొదలౌ దురితంబులు వేలు చేసి యీ
ధారుణి నిందున్దై జనుఁడు తాఁ దన మాంసము నస్థినైన భా
గీరథినీరసంగతిఁ బ్రకృష్టత దేహము వీడు, వాఁడు సం
సారవిముక్తుడై వితత సౌఖ్యము స్వర్గముఁ జేరు నారదా!

౩౪౧౮

తే. జలమునన్ గంగలో ముక్తి సంభవించు;-స్థలజలంబుల ముక్తి యెసంగు వార
ణావతంబున; స్థలజలనభములందు-ముక్తి సాగరసంగమమున లభించు. ౩౪౧౯

క. విను మీయర్థము వివరించును నొక యితిహాస; మద్ది శ్రోత్రసుఖదమై
యెనయున్ విస్మయదంబై;-యనుపమ మగుఁ; దెలుపువాఁడ నవహితమతివై.

సీ. పరమపాపాత్ముఁడౌ వైశ్యుఁ డొక్కఁడు ధనాధిపనామధేయుండు దృష్టచరితుఁ
డనవరతంబు చౌర్యమొ వృత్తిగా నుండుఁ; బరదారలను బట్టి భంగపఱచు;

నిది యది యననేల యెల్ల పాపంబులఁ గావించుచుండు; నా కలుషచిత్తుఁ
డడవిలో నొకనాఁ డహంకృతిఁ దిరుగుచుఁ గాలధర్మము నొందె; గాలకింక
ఆ. రాళి యేగు దెంచి యమసన్నిధికి వడి-నీడ్చుకొనుచుఁ బోయి యెఱుకపఱుప
యముండు వాని నపుడె యసివత్రనరకంబు-నందుఁ ద్రోయఁబంచె నమరమాని!

తే. ఆ దురితచిత్తు దేహ మయ్యడవినడుమ-ననలదగ్ధంబు గాకండె; నంత దాని
నారగించుచునుండె బెల్లఁకలిఁ గొని-యొక్క జంబుక మప్పు డత్యుద్ధతగతి.

క. చనుదెంచి గృధ్రరాజం-బనుపమవిహరణముచేత నదలంపఁగ భీ
తిని వంచకంబు పర్యే-త్తెను మాంసశకలము వీడి ధృతి యెడలి మదిన్.

క. ఆ పలలఖండమును దా-నేపున ముక్కునను గఱచి యెగసి నభమునన్
దీపించుచు ద్రుతగతితో-నేపాదుచుఁ బాటి యలసి యెంతయు వంతన్. 3౪౨౪

తే. దప్పిగొని గంగదరిఁ జేరి తమకమున జ
లంబుఁ గ్రోలుచు నుండ నయ్యంబుసంగ
తంబగుచుఁ జేరె నాదురితక్రియాత్ము
మాంస మంతట దాని సంబంధమునను. 3౪౨౫

క. దురితాత్ముండు ధనాధిపుఁ-డురుతరపాపంబు లెల్ల నుక్కడఁగా ను
ద్ధరగతి స్వర్గమునకు శం-కరరూపముతోడ నరిగె గడుఁ జిత్రముగన్. 3౪౨౬

తే. నిష్ఠురంబగు నసివత్రనిరయము వడి-దాటి యేగెడు పాపాత్ము ధర్మరాజ
భటులు గని యచ్చెరువు నొంది భావమందుఁ-బ్రభుని సన్నిధి భక్తితోఁ బలికి రిట్లు:

సీ. “సమవర్తి! పాపప్రళయన! ప్రభూ! తావకాజ్ఞానువర్తల మయి దురంత
కలుపాత్ము నొక్కనిఁ గడుశ్రద్ధతో నసివత్రనారకమున వైచి రక్ష
ణము చేయుచుండ నేమమున, సాక్షాచ్ఛంకరాకృతిఁ బూని వాఁ డద్భుతముగ
నటనుండి వెలువడి యపవర్గమున కేగె; నెయ్యది కారణం? బిప్పుడు కరుణఁ

తే. దెలుపు” మని విన్నప మొనర్ప దివ్యదృష్టిఁ
గాంచి మది విస్మయముఁ బొంది కారణంబుఁ
దన భటులతోడ నిట్లని తగినరీతిఁ
దెలిపె వినవయ్య శ్రద్ధతో దివ్యమాని! 3౪౨౭

చ. “వినుఁ డొగి వీని మాంసము భువిన్ గడు నాఁకలి జంబుకంబు నో
రను గబళింప డేగ గొని ప్రాభవమొప్పుగ నాకసంబునన్
గనుకని పాటి దప్పిగొని గంగజలంబును ద్రావె; దాన ము
క్తిని గనె నీచుడయ్యును మదిం గనుఁ డీతఁడు తత్త్వ ణంబునన్. 3౪౨౮

క. గంగాజలమున మాంసము-సంగతమయి వీరకు సావసంచయములఁ ద్రుం
చెం గడునచ్చెరువుగఁ; ద-త్సంగశి నెట్లైనఁ గలుగు స్వర్గము నిధిగాఁ!"

క. శమనుఁడు తెల్పిన గంగా-విమలామృతమాహిమలెల్ల విని, యమదూతల్
తమతమ గృహముల కదిరి-యనురాపగవిభవ మెన్ను చాత్మీలయంగుఁ.

క. దేవతలు సన్నతంప మ-హావైభవయుక్తుఁడయి ధనాధిపుఁడు ముదం
బావహిల స్వర్గమున శివ-దేవుని సాయుజ్య మొందె స్థిరముగ చూసి! ౩౪౩౨

ఆ. సకలపాతకముల శమనంబుఁ బొందించు-సంయమింద్ర! గంగ స్పర్శనమున;
దర్శనమున మోక్షదాయినియగు శీవు-లకు ననారతంబుఁ బ్రకటితగతి, ౩౪౩౩

చ. మనుజుఁడు భక్తి గంగ నెద మానక యెంచి సమాశ్రయింపనా
మునివర! యెప్పుడైనను బ్రముగ్ధుఁడు కాక శతాబ్దిలోన మృ
త్యునియతివర్జితం డగుచు నున్నతి మోక్షముఁ గోరి మున్నె నె
క్కినఁగ భవాబ్ధి దాఁటుటకు గొబ్బున దేవమునీంద్ర! నారదా! ౩౪౩౪

ఆ. సందియంబు మాని చనుదెంచి శమనుండు-జుట్టుపట్టి లాగి నెట్టుఁగాన
ముందుగానె తర్కమును జేయ కతిభక్తి-గంగ నాశ్రయింపఁ గడఁగవలయు.

తే. బాంధవులు పుత్రిమిత్రసంబంధు లనుచుఁ
బలుక రెవ్వారు సకలభవనములందుఁ;
బరమబంధువు గంగయే భయదపాప
హారిణి యటన్నఁ బ్రథితయా నాఖ్య వెలయు. ౩౪౩౫

చ. కనుఁగొనినక స్పృశించినను గంగను ధ్యాన మొనర్పఁ గీర్తనం
బును నొనరించినక సుఖము మోక్షము నిచ్చును నాదృతిక జగం
బునఁ గలవారి కెల్లరకుఁ బూర్ణముదంబున నారదా! జగ
జ్జనని ద్రవస్వరూపిణి నిజంబుగ బంధు వటండ్రు దేవతల్. ౩౪౩౬

సీ. అతిఘోరతరమగు యామృతభయంబున నభయదాయిని యయి యననరతము
రక్షించుఁగాన సంరక్షణశీలయా గంగను సేవింపకయె జనులెవ
రుండు, రవ్వారల నుర్వి నాత్మవిఘాతలని వచింతురు బంధు లమలచిత్త!
పుత్రాదులెల్లరు మోహబంధప్రవర్తకులు, వ్యర్థులు; గంగ యనఁగ శాశ్వ

తే. తియును ముక్తిదాయిని యని తెలిసి మనము
నందు విశ్వాసమును బూని యధికభక్తి
నాశ్రయింపంగఁదగు లోకమందుఁ బ్రాణి
సముదయగబెల్ల సతతంబు సంయమింద్ర! ౩౪౩౭

క. మరణంబుఁ బొందనుండిన-నరునిన్ నిర్వాణపదమునం జేర్చు సరి
ద్వరయగు గంగను జేర్చిన-సరవిం గైవల్య మొదవు శాంభవి కృపతోన్.

తే. గంగయే పరమబంధువు, గంగయే య
నంతసుఖమన, గంగయే యఖిలధనము,
గంగయే గతియగుఁజుమ్ము; కడమదిక్కు-
లేవియును లేవు; నరుఁ డది యెఱుంగనగును. 3880

సీ. భువనంబులందు సంపూజ్య గంగానది, పరమముక్తియు గంగ భవ్యచరిత!
పరసారతరవస్తు వరయఁగ గంగయే యని తలంచినవార లందఱకును
దగ్గఱనే యుండుఁ దాపసేంద్రా! గంగయని పల్కు-వారల వెనుకఁ బ్రీతిఁ
బ్రవహించుచుండును దవిలి భగీరథ శంఖస్వనము విని చనినరీతి;

తే. నెవఁడు గంగాతటనివాస మీనడించి
యొండుచో నివసించు, నాతండు చూడ
హస్తగతముక్తిఁ ద్రోసి యత్యఘవిశిష్ట
మార్గ మన్వేషణముచేయు మానవుఁ డగు. 3881

క. భువనత్రయపావనయయి-ప్రవిమలయగు గంగ యెందు భాసిల్లు, నదే
భువి ధన్యమయిన దేశము-సువిశదచిత్రారవింద! సురమానివరా! 3882

తే. గంగ లేనట్టి దేశంబు ఘనులు దేశ
మనుచుఁ బిలువరు; తత్తీరమందు భైక్ష
మేని యుత్తమ మగు; ప్రాణమేని యందు
వదలినను నాత్మహత్య గా దది యటండ్రు. 3883

క. ఇతరస్థలములఁ బృథ్వీ-పతిత్వమును గాంగతటిని బడి బిచ్చము న
మృతిఁ గొనుటకంటె నతిహీనత యని గోర రెప్పుడైన నరులును దివిజుల్,

సీ. ఏదేశమున నరుం డెసఁగ గంగాభక్తిపరుడయి యొక్కఁడే యిరవుగాఁగ
వసియించు, సత్పుణ్యవంతుఁడు వాఁడె యా; నాదేశమే సుకృతార్హ దేశ
మనఁబడు; దానాదు లందె మహాఫలమిచ్చు; శ్రాద్ధాదులు తృప్తికరము
లయి విలసిల్లు; నత్యంతతృప్తి గూర్చు; బితరులకెల్లను బ్రియము నొసఁగు;

తే. నందుఁ జేసిన జపము హోమాదినిఖిల-కర్మము లనంతఫలములై కడు వెలుంగు;
నట్లుగావున గంగామహానదీన-మీపమును వీడఁగారాదు తాపసేంద్ర! 3884

క. పరసౌఖ్యము గంగాఖ్యయె;-పరమతపము గంగయ నెడు భవ్యాభిధయే;
నిరతిని గంగ యటంచున్-స్మరింప యమభయము లేదు జనముల కెప్పుడున్.

దెబ్బదియైదవ అధ్యాయము

గంగాష్టోతరశతనామములు - గంగామహిమము

క. ఈవిధమున గంగానది-పావనమహిమంబుఁ దెల్పి భద్రదుఃకు మహా
దేవుఁడు నారదునకు, సం-భావించుచు నారదుండు పలికెను భక్తిఁ. ౩౪౪?
క. “దేవా! గంగానామము-సేవించినఁ బరమపుణ్యసిద్ధికరమునా
నీవు దయం దెలిపితి; నం-దేవి ప్రళస్తంబు లగుకొ నెఱింగింపు” మనఁ.
శే. శ్రీమహాదేవుఁ డంతఁ దాఁ జెలఁగి. యాత్మ-“నాక దా! విను తెల్పెద గారవమున
జాహ్నువీ దేవినామాప్తశతమె యుత్త-మంబు నామసహస్రంబులక బుధేంద్ర!
శే. వినుము వచియింతు శ్రద్ధతో విశదరీతి-నిపుణు నామశతాబ్దక మహామితకృ
పాంతరంగుండనై నీవు భక్తవరుఁడ-వగుట గంగాప్రభావంబు నతిముదమున.

వ. గంగయు, ద్రిపథగయు, దేవియు, శంభుమకాళివిహారిణియు,
జాహ్నువియు, బాపహంతరియు, మహాపాతకనాశనియు, బతితోద్ధారిణియు,
స్నేహపతియు, బరమవేగినియు, విష్ణుపాదాబ్జసంభూతయు, విష్ణుదేహకృతాల
యయు, స్వర్గాబ్ధినిలయయు, సాధ్వీయు, స్వర్ణదీయు, సురనిమ్నగయు,
మందాకినియు, మహావేగయు, స్వర్ణశృంగప్రభేదినియు, దేవపూజ్యతమయు,
దివ్యయు, దివ్యస్థాననివాసినియు, సుచారునీరరుచియు. మహాపర్వతభేదినియు,
భాగీరథియు, భగవతియు, మహామోక్షప్రదాయినియు, సింధుసంగగతయు,
శుద్ధయు, రసాతలనివాసినియు, మహాభోగయు, భోగవతియు, సుభగానంద
దాయినియు, మహాపాపహరయు, పుణ్యయు, పరమాహ్లాదదాయినియు, పార్వ
తియు, శివపత్నియు, శివశీర్షగతాలయయు, శంభుజటామధ్యగతయు, నిర్మలయు,
నిర్మలాననయు, మహాకలుషహస్త్రయు, జహ్నుపుత్రియు, జగత్ప్రియయు,
త్రైలోక్యపావనియు, పూర్ణయు, పూర్ణబ్రహ్మస్వరూపిణియు, జగత్పూజ్యతమయు,

శ్రీనారద ఉవాచ. గంగానామ పరంపుణ్యం కథితం పరమేశ్వర । నామాని కలి శస్త్రాని
గంగాయాః ప్రణీశంస మే ॥ ౧ ॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ ॥ నామ్నాం సహస్రమధ్యేతు నామాష్ట
శతముత్తమమ్ । జాహ్నువ్యా మునిశార్దుల తాని మేశ్వరుత త్వతః ॥ ౨ ॥ ఓం గంగాప్రిపథగా
దేవీ శంభుమాళి విహారిణీ । జాహ్నువీ పాపహంత్రీచ మహాపాతక నాశినీ ॥ ౩ ॥ పతితోద్ధారిణీ
ప్రోతస్వతీ పరమవేగినీ । విష్ణుపాదాబ్జ సంభూతా విష్ణుదేహకృతాలయా ॥ ౪ ॥ స్వర్గాబ్ధినిలయా
సాధ్వీ స్వర్ణదీసురనిమ్నగా । మందాకినీ మహావేగా స్వర్ణశృంగ ప్రభేదినీ ॥ ౫ ॥ దేవపూజ్యతమా
దివ్యా దివ్యస్థాన నివాసినీ । సుచారు నీరరుచిరా మహాపర్వతభేదినీ ॥ ౬ ॥ భాగీరథీ భగవతీ
మహామోక్ష ప్రదాయిని । సింధుసంగగతా శుద్ధా రసాతల నివాసినీ ॥ ౭ ॥ మహాభోగా
భోగవతీ సుభగానందదాయిని । మహాపాపహరా పుణ్యా పరమాహ్లాదదాయిని ॥ ౮ ॥ పార్వతీ
శివపత్నిచ శివశీర్షగతాలయా । శంభోర్జటామధ్యగతా నిర్మలా నిర్మలాననా ॥ ౯ ॥ మహాకలుష
హంత్రీచ జహ్నుపుత్రి జగత్ప్రియా । త్రైలోక్య పావనీ పూర్ణా పూర్ణబ్రహ్మస్వరూపినీ ॥ ౧౦ ॥

చారురూపిణీయు. జగదంబికయు, లోకానుగ్రహకర్త్రీయు, సర్వలోకదయాపరయు, యామ్యభీతిహరయు, తారయు, సారయు, సంసారతారిణీయు, బ్రహ్మాండభేదినియు, బ్రహ్మకమండలుకృతాలయయు, సౌభాగ్యదాయినియు, పుంసానిర్వాణపదదాయినియు, అచింత్యచరితయు, చారురుచిరాతిమనోహరయు, మర్త్యస్థయు, మృత్యుభయఘ్నయు, స్వర్గమోక్షప్రదాయినియు, పాపాపహారిణీయు, దూరచారిణీయు, వీచిధారిణీయు, కరుణాపూర్ణయు, కరుణామయియు, దుగితినాశినియు, గిరిరాజనుతయు, గౌరియు, భగినియు, గిరిశప్రియయు, మేనకాగర్భసంభూతయు, మైనాకభగినిప్రియయు, ఆద్యయు, త్రిలోకజననియు, త్రైలోక్యపరిపాలినియు, తీర్థక్రేష్టతమయు, క్రేష్టయు, సర్వతీర్థమయియు, శుభయు, చతుర్వేదమయియు, సర్వయు, సిత్యసంతృప్తిదాయినియు, శివదయు, శివసాయుజ్యదాయినియు, శివవల్లభయు, తేజస్వినియు, త్రినయనయు, త్రిలోచనమనోరమయు, సప్తధారయు, శతముఖయు, సగరాన్వయతారిణీయు, మునిసేవ్యయు, మునినుతయు, జహ్నుజానుప్రభేదినియు, మకరస్థయు, సర్వగతయు, సర్వాశుభనివారిణీయు, సుదృశ్యయు, చాక్షుషీతృప్తిదాయినియు, మకరాలయయు, సదానందమయియు, నిత్యానందదయు, నగపూజితయు, సర్వదేవాధిదేవ పరిపూజ్య పదాంబుజయు నను నామగబు లట్టొత్తరశతంబులు.

3౪౫౧

క. ఉదయమున లేచి నిశ్చల-హృదయత నామాప్తశతము నెవఁడు పఠించుకా,

సదమలపుణ్యం బబ్బును;-గొదవయనం గనఁడు వాఁడు కోనిదవర్యా! 3౪౫౨

తే. బ్రహ్మహత్యాదిఘోరపాపములు నైత

మఱుగు నీ స్తవము పఠింప నెవనికైన;

జగత్పూజ్యతమా చారురూపిణీ జగదంబికా । లోకానుగ్రహ కర్త్రీచ సర్వలోక దయాపరా॥౧౧॥ యామ్యభీతిహరా తారా సారా సంసారతారిణీ । బ్రహ్మాండభేదినీ బ్రహ్మకమండలు కృతాలయా ॥ ౧౨ ॥ సౌభాగ్యదాయినీ పుంసాం నిర్వాణపదదాయిని । అచింత్యచరితా చారురుచిరాతిమనోహరా ॥ ౧౩ ॥ మర్త్యస్థా మృత్యుభయహా స్వర్గమోక్షప్రదాయిని । పాపాపహారిణీ దూరచారిణీ వీచిధారిణీ ॥ ౧౪ ॥ కరుణా పూర్ణా కరుణామయీ దురితనాశిని । గిరిరాజనుతాగౌరిభగిని గిరిశప్రియా ॥౧౫॥ మేనకాగర్భసంభూతా మైనాక భగిని ప్రియా । ఆద్యాత్రిలోకజననీ త్రైలోక్యపరిపాలినీ ॥ ౧౬ ॥ తీర్థక్రేష్టతమా క్రేష్టా సర్వతీర్థమయీ శుభా । చతుర్వేదమయీ సర్వాపితృసంతృప్తిదాయిని ॥ ౧౭ ॥ శివదా శివ సాయుజ్యదాయిని శివవల్లభా । తేజస్విని త్రినయనా త్రిలోచన మనోరమా ॥ ౧౮ ॥ సప్తధారా శతముఖీ సగరాన్వయతారిణీ ॥ మునిసేవ్యామునినుతా జహ్నుజాను ప్రభేదిని ॥ ౧౯ ॥ మకరస్థా సర్వగతా సర్వాశుభనివారిణీ । సుదృశ్యా చాక్షుషీ తృప్తిదాయిని మకరాలయా ॥ ౨౦ ॥ సదానందమయీ నిత్యానందదా నగపూజితా । సర్వదేవాధిదేవేశ్చ పరిపూజ్య పదాంబుజా ॥ ౨౧ ॥ ఏతానిమునిశార్దూల నామానికథితాని తే । శస్తాని జాహ్నునీదేవ్యాః సర్వపాప హరాణిచ ॥ ౨౨ ॥

ననుపమంబగు నారోగ్య మబ్బు : సుఖము
గలుగు ; దీన సందియ మించుకయును లేదు.

3౪౫౩

క. నరుఁ డెందుఁ దానమాడిన-సరవిం గంగాప్రళయము సమ్యక్సృష్టి
బరమన్నీ ! పతియించిన-సరిగంగాన్నానఫలము సమకూఱు మునీ ! 3౪౫౪

తే. ప్రతిదినంబు గంగానామవరశతాప్త-కముఁ బఠించినవాఁడు నిక్కముగ నంత
కాలమున గంగదరిఁ జేరఁగలఁడు; పొదిని-బరమపదమున కనుగునోసుకమునంద్ర!

సీ. గంగానదీన్నానకాలమందున భక్తియుక్తుడై యెవ్వఁ డీయదుఫలయుత
మగు శతాప్తకము సమ్యగ్రితిని బఠించు నశ్వమేధసహస్ర మాచరించి
నట్టి ఫలం బొందు; నయితగోదానఫలము నొందు నెవఁడు పంచమిఁ బఠించుఁ;
గార్తికపూర్ణిమఁ గడుజతనంబున నాగరసంగమస్థలమునందు

తే. స్నానమునుచేసి నామాప్తశతము నియతిఁ-బఠనమును జేసినట్టియాపరమపుణ్యుఁ
డద్భుతముగ మహేశత్యమంది వెలయు-సత్యముగనారదా! యిందు శంక లేదు.

తే. తీర్థరాజమై వెలయు నల్లిని సమస్త-తీర్థమయి గంగ స్వయముగా ధృతి గలిసిన
యట్టి సాగరసంగమ మనెడి తీర్థ-మునకు సరిలేదు జగముల మునివరేణ్య !

తే. జాహ్నువీతీర్థమున మృతి జలమునందు-సంభవించిన ముక్తి నిస్సంశయముగఁ
గలుగు; వారాణసిని ముక్తి స్థలమునందుఁ-గాని జలముననేమృతిఁ గనివఁ గలుగు.

ఉ. జ్ఞానముచేతఁగాని, మది జ్ఞానములేకయెక్కాసి, జ్ఞాన మో
మానివరేణ్య ! కల్పితము మాధవపాదసరోజసంభవా
నూనజలాన దేహము మహోన్నతరీతిఁ దృజించినట్టి వి
జ్ఞానికి ముక్తి నిక్కముగఁ గల్గును, నమ్ము మహర్షి ! నారదా ! 3౪౫౫

సీ. మునినాథ ! నారదా ! భుక్తిముక్తిప్రద, సర్వార్థసాధని, సర్వతీర్థ
సమధిక, లోకనిస్తారకారిణి, సీరమయి, యాదిశక్తి, శుంభత్ప్రభావ,
బ్రహ్మవిద్యాప్రద, పరమేశ్వరి, సమస్తజీవనాధార, సంభావనాధ్య,
మూలప్రకృతి, యవిద్యాలయకారిణి యగు గంగ నరులకు ననవరతము;

ఆ. మదిఁ దలంచి భక్తి మనుజుండు సత్వర-మున సమాశ్రయింపఁబోలు; మృత్యు
దేవతాగృహీతజీవితఁడుగ దేహ-మరయఁ జంచలం బటంచు నమ్మి. 3౪౬౦

ఆ. అతిరహస్యమయి మహాపాతకవినాశ-కంబు నయి సుపావనంబు నైన
గంగమహిమ సీకుఁ గడుఁబూన్పిఁ దెలిపిన-వాఁడ మానివంద్య ! భవ్యచరిత !

క. మునివర ! యెవఁ డీగంగా-ఘనచరితముఁ జదువు భక్తికలితుఁడగుచు నా
మనుజుండు దేవీస్థానం-బునఁ గడుమహిమాన్వితఁడగు షొందు ఘృణంబున్.

క. ఉత్తమమగు గంగావిభ-వాత్తచరిత్రంబు నెవ్వఁ డవనిఁ జదువు నం
దత్తతీ సమస్తతీర్థో-దాత్త యగుచు గంగ యుండుఁ దా నాసక్తిఁ. 3౪౬౩

తే. ఈచరిత్రంబును బఠింతు రెచట, నందుఁ

జేయు హవ్యంబులెల్ల నమేయమహిమ

నక్షయములయి దీపించు నఖిలభవన

సముదయంబుల నిజముగా సంయమింఁద్ర!

3౪౬౪

క. నరుఁ డెవఁడు భక్తి గంగా-చరితము భావించు మరణసమయమునందున్
బరమగతి కరుగు; మృత్యువు-పరికింపఁగ లేదు వాని భయమున నెప్పుడున్.

సీ. ఏకాదశిని భక్తి నెద నిల్పి స్నానంబుఁ గావించి బిల్వవృక్షముసమీప
మందైనఁ దులసీమహావృక్ష సాన్నిధ్యమందైనఁ గూర్చుండి యర్హ రీతి
నుపవాసమును జేసి యగుమహిమాస్పదంబైన యీ గంగామహాచరిత్ర
మును బఠించినవాఁడు మోక్షంబు నొందును; సత్యంబు సత్యంబు సంయమింఁద్ర!

తే. శ్రాద్ధదినమందు విశ్రుల సన్నిధి నెవఁడీచరిత్రంబును బఠించు, హృష్టలగుచు
వాని పితరులు శాశ్వతభద్రలోక-ముల వసించురు సుఖులయి మునివర్యే!

ఆ. అవని నేవాఁడు మహాష్టమి గంగాచ-రిత్ర మిద్ది చదువుఁ, జిత్రముగను
వాఁడు దేవికరుణ వైభవంబులఁ బొందు-చుండు సంతతము మహోన్నతముగ.

ఉ. నారద! యీచరిత్రము ఘనంబగు సత్ఫల మిచ్చు విన్నచో
నేరికినైన; నిట్టికృతి యెయ్యది లోకమునందు సాటిలే;
దారయఁ బుణ్యదంబు, వితతాఘనికృంతన మౌను; ముక్తి చే
కూరును విన్నవారికి నకుంతితమై చరితం బిదెంతయున్.

3౪౬౫

దెబ్బదియావ అధ్యాయము

కామరూపతీర్థమాహాత్మ్యము

సీ. శ్రీమహాదేవుని స్థిరభక్తియుక్తుడై కనుఁగొని నారదమునివరుండు
పలికె: “నోదేవదేవా! జగన్నాయక! త్వత్కృపచేత నత్యంతపావ
నాత్మిక నిరుపమానాకృతి యైన గంగానదీమాహాత్మ్య కలితచరిత
మంతయు విన్నాఁడ; నతిపవిత్రుండ నైతి; సందేహములు తీతె; జని ఫలించె;

తే. కామరూపాఖ్యతీర్థంబు గల, దది కడు
మహిమ వెలయు నటంచు నిమృహి వచించి
నాఁడ; వద్దాని దయయుంచి వర్ణనంబు
చేయుమా! ప్రార్థనంబును జేయువాఁడ.”

3౪౬౬

చ. వినయము మీఱ నారదుఁడు విన్నప మీక్రియ నాచరింపఁగా,
మనమున మోద మొందుచు నుమాపతి యమ్మునితోడ నిట్లు ప
ల్కెను: “విన నారదా! వితతక్తి ర్తి వెలింగెడు కామరూపస
ద్వినతసుతీర్థవై భవము వీనుల విందుగ శ్రద్ధ మీఱఁగఁ.” 3౪2౦

క. పరమేష్ఠిప్రముఖామర-వరులును గంధర్వవరులుఁ బ్రతిదినము తగఁ
నిరుపమభక్త్యతిశయై-వరునఁ సేవించు రెం దపారాసక్తిఁ. 3౪2౧

తే. యోనిరూపయై నిజలీలచే నవని హి
తార్థమై పరమేశ్వరి యాద్య పూర్ణ
యా మహామాయ యెచ్చొట నతిముదమున
వాసమును జేయుచుండుఁ బ్రభావయుక్తి. 3౪2౨

తే. బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరు ల్పరమభక్తి
యుక్తులయి వాంఛలను బొంద నూహచేసి,
యెందుఁ దపమును గావించి రీశ్వరికృప
నుల్లముల నెంచి భావించి యుత్సృకులయి. 3౪23

తే. మును వసిష్ఠమునీంద్రుండు పూర్ణభక్తి-నెందు మంత్రపురశ్చర్య నిధరీతిఁ
జేసి తా సిద్ధమంత్రుడై సృష్టికర్త-యయ్యె నద్భుతముగ లోకమందు వేడ్క.

సీ. అవ్యాహతాజ్ఞల నలగుచుండెడు సిద్ధదేవర్షి తతు లెందు భావములను
భక్తిసంయుక్తులై ప్రార్థించి కామాఖ్య వెలుఁగొందునట్టి దేవీప్రసాద
మున మహామంత్రంబులను జపంబొనరించి మంత్రసిద్ధిని బొంది మహిమ మీఱి.
భేదరత్నంబును గీర్తనీయంబగు దేవాధిపూజ్యశ్వాదివ్యపదవి

తే. యును నెసంగఁగఁ గొని రెందు, యోనిరూప
మున సుగుప్తాకృతిని దేవి పొదలుచుండు;
మనుజుఁ డెవఁ డందు దేవిని గని స్పృశించి
యర్చుఁ గావించు, ముక్తుడౌ నమరమాని! 3౪24

సీ. కామాఖ్యఁ బూజించు ఘనుఁడుత్పాస్థలమందు శ్రీకంఠసదృశుడై చెలఁగుచుండు;
నేమంబు మీఱంగ నిగ్రహనుగ్రహముల నొనరించు విబుధులకై న
నింద్రాదులును వాని యిచ్చఁ జరింతురు; మునినాథ! వానికి భవనతతుల
నరయ నసాధ్య మెయ్యదియును గలుగదు; యోనిమండలమున కద్యతుండయి

ఆ. యరిగి, పరమభక్తి నందున్న త్రిపురభై-రవికి మ్రొక్కు నెవఁడు సువిశదాత్మ్యుఁ
డగుచు, వాని జనియె యగు సఫలంబునా-సకలలోకములను సంయమింఁద్ర!

- క. ఓనారద ! బ్రహ్మఘ్నుం-డేని నియతి నచటి కేగు నెంతయు నపుడే
పూనికఁ గామాఖ్యాది-వ్యాచూనకృపఁ విముక్తుఁ డగు నిక్కముగఁ. 3౪౭౭
- క. కామాఖ్యతీర్థదర్శన-మోముని ! దుర్లభము సురవరోత్తములకునే;
నీమహి దర్శించినవాఁ-డాముఖ్యస్థలము దేవతార్చార్హుఁ డగుఁ. 3౪౭౮
- తే. వేయిజన్మాలనుండి తాఁ జేయఁ బెరిగి
నట్టి యఘపుంజమెల్లను నపుడే భస్మ
మగును వసుమతిఁ గామాఖ్య యనఁగ వెలయు
నట్టి డేత్రంబు దర్శింప నమరమాని ! 3౪౭౯
- సీ. ఓవత్స ! యీడేత్రపావనమహిమంబు గోపనీయముసుమ్ము; కువలయమునఁ
బ్రకటింపఁగారాదు; సకలతీర్థములుఁ గామాఖ్యతీర్థమునకు నర్హమైన
యవి గా వనుచుఁ జెప్పనగు; నారదా ! యంగపాతము ప్రత్యంగపాతమునను
నైన నచ్చోటఁ బుణ్యంబు సంప్రాప్తించు భరతఖండంబున నదలకెల్ల;
- తే. సరయఁ గామాఖ్యతీర్థంబై యఘహారంబు;
భగవతికి నంగముల యోని యగును శ్రేష్ఠ;
మక్కతంబున దేవి యోన్మాదకృతి యయి
సకలవనితలఁ జెలువొందు సంయమింద్ర ! 3౪౮౦
- తే. ఎచట నాయోని పడినదో యచట దేవి-తాను బరమేశ్వరి వసించుఁ బూని ప్రీతి;
దానికి నమానమైనట్టి తావు లేదు;-ధరణి వెదకినఁ గడుఁ బుణ్యదమగు నెలవు.
- క. కాశీడేత్రంబున వి-శ్వేశుఁడు మనుజులకు ముక్తి నిచ్చుచునుండుఁ,
బ్రాశస్త్యంబున సిద్ధగ-ణేశవిబుధరాక్షసాదు లెలమి భజింపఁ. 3౪౮౧
- తే. ముక్తిదాయకుఁ డై నట్టి భూతనాథుఁ-డీశ్వరుఁడు ముక్తిఁ గోరుచు నెదఁ బ్రతిదిన
మచటి కరుదెంచి యీశ్వరి నర్చనేయు;-సరయ నాడేత్రమునకంటె నధిక మేది?
- తే. ఎవఁడు శ్రీయోనిమండల మిద్ధభక్తిఁ
జేయును బ్రదక్షిణము, వాఁ డమేయమహిమఁ
బూర్ణముగ మూఁడులోకము ల్పొన్నిఁ దాఁ బ్ర
దక్షిణమొనర్చినట్టిఁ డౌఁ దాపసేంద్ర ! 3౪౮౨
- క. కామాఖ్యానిర్మల్యము-నేమనుజుఁడు దాల్చుఁ దల, మహేశ్వరతుల్యుం
డై మన్ననఁ గను దివిజ-స్తోమముచే సతత మతఁడు సురమునినాథా! 3౪౮౩
- తే. వానిఁ గాంచినవెంటనే భయముఁ బొంది
భయదములు పాటిపోవు; నిశ్చయము; దేవ !

మహానినాయక ! వానికి త్పాతలమున
భీతి యనునది యుండ దేరీతిఁ గనిన.

౩౪౫౬

సీ. దేవీప్రసాదంబు నేవాఁ డొసంగిన ననుభవింపఁగ నగు నాత్మయందు;
నేవిచారము చేయ కేవేళనై నను మునినాథ ! యయ్యది పూజ్యమనుచు
ను త్తమవర్ణుడై యొప్పినవాడేని న్యూనవర్ణుఁడు తెచ్చి యొసఁగినట్టి
దేవీప్రసాదంబు భావించి కడుభక్తి శిరమును వంచి విశిష్టవినయ

తే. వంతుడై కొని భక్షింప వాడు భూత
లమునఁ గడు భాగ్యవంతుడై యమితభోగ
ముల ననుభవించి, తత్కృపాపూర్ణమహిమ
నొందు శాశ్వతకై వల్య మొగి మునీంద్ర !

౩౪౫౭

క. పితరుల ముక్తి గోరుచు-క్షీతిఁ గామాఖ్య విలసిల్లు తేత్రంబున న
మృతి శ్రాద్ధం బొనరించిన-నతులగయాశ్రాద్ధఫలము నందు నిజముగఁ.

సీ. ప్రయతుడై లాహిత్యపరమతీర్థంబున స్నానంబు గావించి సాధకోత్త
ముఁడు పురశ్చర్యను బూనికతోఁ జేయ సిద్ధమంత్రుండయి చెలఁగు; నిక్క;
మవ్యాహతాజ్ఞఁడై యాదిశంభుం డీతఁ డనఁగా మహిమ మీఱు ననవరతము;
భూచరుండయ్యును భేచరత్వముఁ బొందుఁ దత్ప్రసాదంబునఁ దాపసేంద్ర !

తే. యాస్థలంబున సమయాదు లాత్మ నెన్నఁ
జనదు ; ముగ్ధాత్ముడై పురశ్చర్యకొఱకు
మంత్రవిత్తముఁ డల్లెన్ని మానినాథ !
నిరయ మొందును ; నిందు సందియము లేదు.

౩౪౫౮

ఉ. ఈమహాసీయతీర్థమున నెవ్వఁడు భైరవిమంత్ర మాత్యలో
నేమముతో జపించును మునిప్రవరా ! విబుధత్వమేని, సు
త్రామపదత్వమేనియు, విభాత్యపదత్వము, శంకరత్వమే
నామధుసూదనత్వమును నచ్చెరువొందఁగఁ బొందు లీలతోఁ.

౩౪౫౯

తే. వాడు తలఁచిన కార్యనివహములెల్ల-నశ్రమంబుగ నఫలంబు లయి వెలుంగు;
నెట్టివేళల వానికి నెందుఁగాని-యసులభంబగు నదియె లే దార్యచరిత !

తే. పరశురాముఁడు జమదగ్నివరసుతుండు-కార్తవీర్యునిఁ జంపఁగాఁ గాంక్షచేసి
యిందుఁజేసి పురశ్చర్య నిధితి-నొందెఁ బ్రత్యక్షవిష్ణుత్వ మొమునీంద్ర !

౩౪౬౦

క. ఈవిధమున నెందఱో భువి-నీవరపుణ్యస్థలమున నిష్ఠారములఁ
భావించి పురశ్చర్యను-గావించి యఖండసిద్ధిఁ గాంచె మానీ !

౩౪౬౧

తే. ఇచ్చు గోరిన కోరిక లెల్ల నిచట

సిద్ధి బొందుటయే కాదు ఓతిసుఖముల

నధికముగఁ బొంది తుది మోక్ష మంది యందు

విభవములఁ బొంగుచుందురు వేడ్క లెసఁగ.

3౪౯౪

సీ. కామాఖ్యయే చూడ ఘనమగు తీర్థంబు, కామాఖ్యయే యెందు ఘనతపంబు,

కామాఖ్యతీర్థమే ఘనమగు ధర్మంబు, కామాఖ్యతీర్థమే ఘనమగు గతి,

కామాఖ్యతీర్థమే ఘనమగు విత్తంబు, కామాఖ్యతీర్థమే ఘనపదంబు,

కామాఖ్యతీర్థమే కడు నుత్తమోత్తమంబని యెంచువారి కియ్యవనియందు

తే. మరల జన్మంబు గలుగదు మానివర్య!-బహుసహస్రజన్మాంతరపరమసుకృత
సంచితమహత్త్వమున నె యీశకలఫలద-మయిన తేత్రంబు దర్శింప నర్హత్తగను.

తే. దేవలోకంబు దర్శింపఁగా వశమగు-నేరికై నను సులభత నెంచిచూడ ;

దేవతోత్తములకునైన దివ్యదృష్టి-గామరూపతీర్థము గనంగా నలవియె?"

దెబ్బదియేడవ అధ్యాయము

విద్యాదశకము - శ్రీ విద్యోపాసనము

తే. ఈవిధమున మహాదేవుఁ డిద్ధచరితుఁ-డధికవాత్సల్యమునఁ దెల్పు నపుడు నార
దమునిచంద్రుండు ప్రశ్నించె దైవవినుతు-నమ్మహాదేవుఁ గాంచి "మహానుభావ!

తే. దేవదేవా! యెఱింగితిఁ దావకీన-పురకరుణఁ గామరూపవైభవము నెల్ల ;

నామహాతేత్రమునకు విద్యాదశకము-నందు నేవిద్యయీశ్వరి యగుఁ దెలుపవె."

క. వినయమున నారదుం డి-ట్లనుపమభక్తియుతుఁ డగుచు నడుగ మహేశుం

డనువున నావృత్తాంతం-బును దెల్పిం దొడఁగె మోదమున నతిత్మప్తి.

క. "మునినాథా! దశవిద్యలు-మనుసాధకహితము గోరి మనుజపపూజా

వినుతఫలప్రదములుగాఁ-గను తేత్రమునందె యుండుఁ గన సతతంబుక.

క. కామాఖ్యయైన కాళిక-యే ముఖ్యముగా వసించు నెలమి నచటఁ; ద

ద్ధామమునకుఁ బార్శ్వంబుల-నోముని! నవవిద్య లుండు నుదసంతృప్తి.

తే. సర్వవిద్యాత్మికాకాళి సంయమింద్ర!

వినుము కామాఖ్య యన నుండు విశ్రుతముగ;

దానఁ గాలీమహాదేవి ధ్యానపూజ

నముల కధిదైవతముగ నొవర్పవలయు.

3౫౦౨

- క. తన కిష్టమైన మంత్రం-బును భక్తిని జపముచేయఁబోలును; గాల్చి
ఘనకరుణఁ గామరూప-ఖ్యానివాసమునందు మంత్ర గాంచును సిద్ధి. ౩౫౦౩
- వ. పరమేశ్వరియుఁ బరాత్పరయుఁ గామాఖ్యయు నగు కాళికాదేవిని ధ్యానింపఁ
దగిన క్రమంబుఁ దెల్పెద, నవహితమత్యైవై యాలకింపుము. రక్తవస్త్రపరి
ధానయు, భీమనేత్రత్రయోద్ధీప్తయుఁ, జతుర్భుజయు, భీమదంష్ట్రాకరాళయు,
నతిఘోరకల్పాంతకాలాంబుదమృణియు, రత్నసింహాసనోపరిసిఠహప్రేతాంబుజ
స్థితయునుగా భావింపవలయు. హరి సింహంబును, శవము శంభుండును, కమల
రూపధారి బ్రహ్మయునుగా నెఱుంగుము. మణీయు లలజ్జహ్వయు, మహా
ఘోరాకృతియుఁ, గనకకిరీటోజ్జ్వలయు, మహార్చరత్నమాణిక్యవీరచితభూషణ
శ్రేష్ఠయు, స్వలంకృతయు, జగద్ధాత్రయు, సృష్టిస్థిశ్యంతకారిణియుఁగా ధ్యానింప
వలయు. సాధకుఁడు మహావీరస్థానంబునకు వామభాగంబునఁ దారాభగ
వతియు, దక్షిణంబున భువనేశ్వరియు, నాగ్నేయంబున షోడశీవిద్యయు,
నైర్ఋతిభాగంబున భైరవియు, వాయవ్యంబున చిన్నమస్తయుఁ, బృథ్వభాగం
బున బగళాముఖయు, నీశాన్యంబున సుందరీవిద్యయు, సూర్యభాగంబున
మాతంగనాయికయు, యామ్యంబున ధూమావతీ విద్యయుఁగా నవవిద్యలను
బరమభక్తి ధ్యానింపవలయు. ౩౫౦౪
- క. మునినాథ! యథోభాగం-బున భస్మాచలమయుండు భూతేశుఁడు న
న్మనిజనవంద్యుఁడు శంకరు-ననుపము ధ్యానింపవలయు నమరమునీంద్రా!
- తే. సకలశక్త్యన్విత లయి నిచ్చలుఁ బితామ
హుండు విష్ణుండు మున్నుగా నొగిఁ జెలంగు
దేవతలు లోకదుర్లభమై వెలుంగు
పీఠపరిసరమున నుండ్రు వితతభక్తి. ౩౫౦౬
- సీ. అట్టి మహాస్థలంబందు దేవిని బరివారాన్వితను గడు భక్తితోడ
విభవానుసారము వివిధోపచారపూజనముల నర్చింపఁజను మునీంద్ర!
యాత్మదేవీతృప్తి నభిలషించుచు నియమంబునఁ బూజించు మానవునకు
సంయమిండ్రా! పునర్జన్మసం దేహంబుగలుగదు నిక్కంబుగను వసుమతి;
- తే. భక్తిభావంబునను బిల్వపత్ర మెవఁడు-దేవి కర్పించు, నాతండు దేవమాని!
సకలలోకేశ్వరుండై న శంకరుండె-యనుచు నెఱుంగంగవలయు సత్యముగ మదిని.
- సీ. స్థావరజంగమాత్మకముగు జగమెల్ల నగు బ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మకంబు;
మూర్తిత్రయాత్మకముగ బిల్వపత్రంబు త్రిదశయుతంబయి తేజరిల్లు
ననుచు నెఱుంగనొ నంతరంగంబున; నట్టి మహామహిమాధ్యమయిన
బిల్వపత్రంబును బ్రీతితోఁ బూర్ణయా దేవికి నర్పించు ధీయులుండు

తే. సకలభువనంబు దానముసలిపినట్టి

ఫలము నొందును; వాంఛ లీవసుధ నిండు;
ముదముఁ బొందును; జన్మంబు పూర్ణతగను;
మరల జన్మింపఁ డెందు నీత్యైశ్వర్యమున.

370౮

ఉ. ఎవ్వఁడు బిల్వప్రతముల నీశ్వరు భస్మశిలోఁఁచుయాత్మకుఁ
మవ్వపుభక్తి మీఱఁగ సమర్చనముంబొనరించు, వాఁడు లో
నెవ్వగలం దొలంగి భువి నిచ్చలు భోగము లంది, యంతమం
దవ్వరముక్తిఁ గైకొను మహామతి! నారద! దేవపూజ్యుడై.

370౯

తే. శైవుఁడైన వైష్ణవుఁడైన శాక్తుఁడయిన
సతము రుద్రాక్షధారియై సలుప జపము
కర్మపుంజంబు లెల్ల నిక్కముగఁ బుణ్య
తమము లయి కీర్తి కెక్కు నోతాపసేంద్ర!

3710

క. రుద్రాక్షధారియై యిట-రుద్రుని సంహారకరు విరూపాక్షుని ను
న్నిద్రుఁడయి పూజచేసిన-రుద్రత్వము నొందు వాఁడు ద్రుతమె నిజముగఁ.

సీ. అమవసయందైన నష్టమియందైన నవమీచతుర్దశీప్రవిమలతిథు
లందైన నీత్యేత్రమందుఁ బ్రదోషమునను భక్తియుక్తుడై యనువుమీఱ
సాహసవంతుడై సాధ్వసంబును వీడి భైరవీమంత్రంబు భక్తితోడ
జపియించువానికి సాత్మాత్కరించును సంతృప్తి నొంది; నిశ్శంకతోడ

తే. నాత్మసంరక్షణార్థమై యభిమత మను
సిద్ధికై మది దేవీప్రసిద్ధకవచ
మును బఠింపఁగ నగు; దాన మునివరేణ్య!
యించుకయు భీతి గలుగదు హృదయమందు.”

371౧

మహాకామాఖ్యాకవచము

చ. అనుటయు నారదుండు వినయంబున మ్రొక్కుచు భక్తి దేవదే
వునిఁ గని “దేవ! యెట్టిదయి పొల్చును దత్కవచంబు? నన్నుఁ బా
వనునిగఁ జేయఁ దెల్పుము ప్రభావయుతంబుగ నంతయుఁ శ్రితా
వన!” యని వేడ నప్థ తెలుపందొడఁగెన్ శివుఁ డంతఁ బ్రీతుఁడై. 371౧3

తే. “వినుము సురమునివర! నీకు విశదముగను
దెలుపుచున్నాఁడఁ గామాఖ్య వెలయు నాది
భగవతీదివ్యకవచంబు పరమమంగ
శాస్పదం బవహితమతి వయి సుఖముగ.

371౧౪

- క. ఈవరకవచస్మరణము-చే విఘ్నము లుప్పతిల్లఁజేయు సకలదు
 రాఘవాసురగణములు భీ-త్యావలమానసము లగుచు నపుడె లొలంగున్.
- తే. యోగినీడాకినీగణపూగ మెల్ల-దూరముగఁ బాటు మునినాథ! స్తుత్యమయిన
 యీకవచసంస్మరణమాత్రమే భయాకు-లితచలితహృదయంబుగా నతిద్రుతగతి.
- క. కవచప్రసాదమున నీ-భువి విఘ్నము లడఁగు; మఱియు భూరిక్షుధయున్
 దవులదు; నిద్రయు డప్పియు-నవలంబాటును స్మరించు నార్యునిఁ గన్నన్.
- ఉ. ఈకవచంబు నేమనుజుఁడేని పఠించిన భక్తియుక్తుడై
 ప్రాకటసిద్ధిఁ బొందు; మనువర్యము లెవ్వ జపించినన్, నిజా
 స్తోకమహానుభావమున శోభితుఁడౌ; నొగి హోమతంత్రముల్
 చేకులు సంయమింఁద్ర! ఫలసిద్ధుల నెంతయు మీఱి నిచ్చులున్. 3౫౧౮

కవచప్రారంభము

- సీ. ప్రాగ్విక్కునందుఁ దారాదేవి శ్రీకామరూపనివాసిని ప్రోచుఁగాక!
 యాగ్నేయభాగంబునందు షోడశి గాచు; యామ్యభాగంబున నరయుచుండు
 భూమావతీదేవి; నేమంబునను నైర్ముతిని భైరవీదేవి మనుచుఁగాక!
 పడమటిదిక్కునఁ బాలించు భువనేశ్వరియు; వాయుదిశయందుఁ బ్రీతి ఛిన్న
- తే. మ స్త చూచు; ను త్తరమున మహితచరిత
 యైన బగళాముఖిదేవి యనిశ మవన
 మొనడుచును; నీశు భాగమం దుత్సుకత్వ
 మున మహాత్రిపురాంబిక మనుచుఁగాక! 3౫౧౯
- తే. ఊర్ధ్వభాగంబునందు విద్యోత్తమయగు-పీతవాసిని మాతంగి పెంచుఁగాక!
 సతత మంతటఁ గామాఖ్య జగతి వెలయు-కాళికాదేవి ప్రోచును గరుణతోడ.
- సీ. సర్వవిద్యామయి స్రవ్యరూపిణి మహావిద్య శిరంబున వెలసి ప్రోచు;
 భాలభాగంబున భవగేహిని యనంగఁ బ్రథితయా దుర్గ సంరక్ష సేయు;
 భూయగంబునను ద్రిపురరక్షణ మొనర్చు; నాసిక శర్వాణి యానఁ జూచు;
 జత్తువులను గాచుఁ జండిక; చెవులను నీలసరస్వతి లీలఁ జెంచు;
- తే. ముఖము సాఖ్యముఖిదేవి ముదముతోడ
 నరయుఁ; గంఠంబుఁ బార్వతి నిరతిఁ జెనుచు;
 జిహ్వా జిహ్వాలలన భీషణాహ్వయ తమి
 నందిఁ గాపాడుఁగావుత మనవరతము! 3౫౨౦
- తే. వదనమును బ్రోచు వాగ్దేవి ముదముతోడ;- నెనసి వక్షంబు రక్షించు నెప్పు డామ
 హేశ్వరీదేవి; బాహువు లేపుమీఱ-శ్రీమహాభుజ సతము రక్షించుఁగాక!

- క. కరములఁ గల వ్రేళ్ళ మహేశ్వరి ప్రోచునుగాక ! పృష్ఠభాగము భీమా
స్వ రహిం గాపాడు; దిగం-బరి కటి రక్షించుఁగాక ! పరమప్రీతిఁ. 3౫౨౩
- క. ఉదరము సతము మహోదరి-సదయత రక్షించుఁగాక ! జంఘోరువులఁ
మది నుగ్రతార యనఁగాఁ-బొదలు మహాదేవి ప్రీతిఁ బ్రోచునుగాతఁ! 3౫౨౪
- క. గుదముమ్మమేడ్రనాభులఁ-బదిలముగాఁ బ్రోచుఁగాక ! పావననియతిఁ
గుడురుగ సురసుందరి యా-పద లెల్లను దొలఁగఁద్రోచి వడి సతతంబుఁ.
- తే. వరుసఁ బాదాంగుళులను భవాని త్రిదశ-నాయిక సతంబుఁ గాచు నమేయకరుణ;
ర క్తమాంసాసిమజ్జాదిప్రథితధాతు-వుల శవాసన ప్రోచు నత్యలఘురీతి. 3౫౨౬
- సీ. అత్యంతఘోరంబులైన భయంబుల నమ్మహామాయ కామాఖ్యపీఠ
వాస్తవ్య క్రూర సమస్తమహాభయవారిఁజి వారింపు భూరికరుణ;
భస్మాద్రిగతదివ్యనరమహాసింహాసనాలయ యగు మహాకాళికాంబ
యుడుదయతో సమస్తోపద్రవంబులఁ బోఁగొట్టి సతతంబుఁ బ్రోచుఁగాక !
- తే. రక్షణం బేదియును లేక యీక్షితి నెటఁ-గవచపరివర్జితంబగుఁ గడక నచట
సర్వరక్షణకారిణి సర్వరూప-ములను రక్షించుఁగాక ! నిస్తులమనీష. 3౫౨౭
- క. ఇది కామాఖ్యాకవచము-కుదురు సకలరక్షణములఁ గూర్పఁగ; గోప్యం
బెద నెఱుఁగవలయు; నీ కో-సదమలమతి! తెల్పినాడ సాధుమనీషఁ. 3౫౨౮
- క. ఈ వరకవచంబున ర-క్షావిధి గావించెనేని సాధకుఁ, డతిభీ
త్యావహమంత్రవిరోధము-తా వివిధోపద్రవంబు లంటఁగ నోడఁ. 3౫౨౯
- ఉ. ఈమహానీయమా కవచ మెవ్వఁడు కంతమునందుఁగాని తా
నేమముతోడ బాహువున నిచ్చులుఁ దాల్చును భక్తి, వానికిఁ
గామితము ల్పలించు నొడికంబుగ; విఘ్నములెల్లఁ బాయు; ని
స్సీమమహాప్రభావమునఁ జెందును సిద్ధి యసంశయంబుగఁ. 3౫౩౦
- సీ. ఈమహాకవచంబు నెవ్వఁడు నియతితోఁ బఠియించు సతము సదృశియుక్తి,
నవ్యాహతాజ్ఞాఁడై యన్ని విద్యలయందు సంపూర్ణ పాండితీచతురుఁ డగును;
సకలదేశములందు సకలకాలంబుల సౌఖ్యంబు శుభము నిశ్చంకతఁ గను;
ననుదినంబును వాని కగు శోభనంబు లీయద్భుతకవచంబు నంతరంగ
- తే. మందు నిశ్చలుఁడై దేవి వనువుమీఱ-నిలిపి చదివినఁ గాళికానిలయమునకుఁ
జనును; సత్యంబు సత్యంబు సత్యమనుచు-విశ్వసింపుము నారదా! విబుధమాని!

దెబ్బదియెనిమిదవ అధ్యాయము

యోనిశీతమాహాత్మ్యము

సీ. మునినాథ! వై శాఖమునఁ దృతీయాతిథిఁ గామాఖ్య నెసఁగు నీకాళికాని
వాసస్థలంబున భక్తితోడ జండికఁ బూజించి మనుజుపంబును నొనర్పఁ
గాఁ గోటిగుణితమై ఘనఫలం బొసఁగును; నమితపుణ్యం బబ్బు; నవని మరల
జన్మంబు లేకుండు; సంయమింద్రా! శివరాత్రి చతుర్దశి ప్రథితభక్తి

తే. సర్వతీర్థస్వరూపమై సర్వదేవ
తాతిదుర్లభమైన యీ స్థలమునందు
నుపవసించి శంకరు పూజ నొనరుపఁ బ్రతి
యామమందుఁ బునర్జన్మ మందఁ జేవఁడు.

౩౫౩౨

తే. పరమభక్తితోడ నడుఁ జెప్పఁ జందున్న-నన్ను నియతించి బూజనం బొనర్చు,
వాజియజ్ఞ శతము పరుసఁ గావించిన-దివ్యపుణ్య మొందు దేవమాని! ౩౫౩౩

క. వారాణసి స్నానాదు ల-పారముగ నొనర్పఁ గలుగు వరపుణ్యముఁ దా
గారవమునఁ బొందు నిట-జేరి యొకదినంబు పూజచేసిన నన్ను. ౩౫౩౪

తే. వినుము గోకోటిశతశతంబును విధియుత
ముగఁ గురుక్షేత్రమున దానమును ద్విజులకు
నిచ్చినట్టి పుణ్యముకంటె నెక్కుడయిన
ఫలము గల్గు నిట నను భక్తి గొలువ.

౩౫౩౫

సీ. భక్తితో నొక బిల్వపత్రంబు నాకు నొసంగిన ముక్తుడౌ సత్యముగను;
శంకింపఁ బనిలేదు సంయమింద్రా! స్వర్ణపుష్పసహస్రముల్ భూరిమణివి
రచితసుమములు వజ్రవినిర్మితప్రసూనములు ననర్ఘ్యరత్నకసుమములు
బిల్వపత్రమురీతిఁ బ్రీతి నొసంగవు; బిల్వపత్రమే నాకుఁ బ్రియము సుమ్ము!

తే. భువనశంకరు శంకరు పూజనమ్ము-బిల్వమూలమునం జేయ విబుధనాథ
పదవి గల్గును; విచ్యుతఁ బడయఁబోదు-నారదా! ధ్రువమిది యని నమ్ము మాత్మ.

క. నివసించును సర్వోత్తమ-మవు తీర్థము బిల్వమూలమందు సతంబు; ;
శివు నటఁ బూజించినఁ బా-పవిసరము లడంగుఁ దత్త్వభావనచతురా!

తే. సకలలోకేశ్వరేశండు శంకరుండు-తానె లోకహితం బెదఁ దలఁచి బ్రహ్మ
రూపమున విలసిల్లును కుద్రమూర్తి-యవని బిల్వమూలంబున నతిముదమున.

క. ఈవిధమునఁ బుణ్యంబై-పావనమై బిల్వతరువు వసుమతి వెలసె
దేవమునీ! పాతకహర-ణావశ్యక మగుచు మిగుల నద్భుతరీతి. ౩౫౩౬

సీ, పరమముసింద్ర ! బిల్వద్రుమమూలంబు సర్వతీర్థోత్తమస్థాన మగును;
గాశియు గంగయు గయయుఁ బ్రయాగయు శ్రీసరస్వతి కురుక్షేత్రవసతి
యమునాసరస్వతు ల్విమలగోదావరి నర్మదయుచు మఱి శర్మదంబు
లయినట్టి తీర్థంబు లఖిలంబులును సంతతము సన్నిహితములై యమరమౌని!

తే, బిల్వమూలంబునం దుండుఁ బ్రీతితోడ;
నందు ధైవపైతృకకర్మ లాగమోక్ష
సరణిఁ గావింప నవ్వి యక్షయ్యము లగుఁ
గోటిజన్మంబులందు నిక్కువము సుమ్ము.

3౫౪౦

క. నరుఁ డెవ్వఁడు బిల్వద్రుమ-పరమూలంబునఁ ద్యజించు వడి దేహము, న
ప్పర మేష్ఠ్యాదులు పొందని-పరమపదము సౌఖ్య మొందు భద్రాన్వితుడై.

సీ, ఈవిధంబున సుకృతేడ్యమై బిల్వవృక్షంబు శస్త్రములం బ్రశస్తి కెక్కు;
శంభునకుం బ్రీతి సుధిల్లఁగాఁజేయుఁ; గావునఁ దత్పత్రకముల మూఁట
నీశాను నర్పించు నెవ్వఁడు, బంధనములనుండి యెంతయు ముక్తుఁ డగును;
శ్రీఫలంబు మహేశచిత్తప్రమోదకరంబయి వెలయు నారదముసింద్ర!

తే, మనుజుఁ డీశ్వరునకు బిల్వఘనఫలంబు
నొసఁగి యపుడె మహాపుణ్య మొందు; శివున
కెందునే బిల్వపత్రాదు లిచ్చుఁ బ్రీతి;
నధికసంప్రీతి నొసఁగుఁ గామాఖ్యాయందు.

3౫౪౧

క. కామాఖ్యతీర్థరాజం-బీమహి నత్యుత్తమంబు ఋషివర ! తెలుపం
గా మఱియొక తీర్థం బెట-నేమంబునఁ దలఁప లేదు నిజముగ నరయఁ. 3౫౪౨

క. అతిశయపుణ్యఫలప్రద-మతులిత మగు నీసుతీర్థ మఖిలభువనసం
తతులందు నని తలంపుము-మతి సురగణవినుతచరిత ! మహానీయగుణా !

సీ, చైత్రంబునసితపక్షమున మునీ ! యష్టమిని సర్వతీర్థాకృతిని వెలుంగు
కామాఖ్యతీర్థమం ధేమానవుఁడు భక్తియుక్తుడై విశదశాస్త్రోక్తరీతి
స్నానంబు లౌహిత్యసత్పదంబునఁ జేసి యాజలంబుల జగదంబికాప
దాబ్జంబు లర్పించు, నాపుణ్యుఁ డెంతయు భవబంధనంబులవలనఁ దొలఁగు;

తే, సర్వతీర్థమయంబు సుస్థానవరము-సకలవిబుధసుదుర్లభం బకలుపంబు
తీర్థ మిద్ది మహాదేవి దివ్యయోని-పీఠ మనుపేర వెలయును బృథివియందు.

సీ, ఈచోటఁ బరిపూర్ణ యీశ్వరి సర్వదేవాత్మిక సంపూజనార్హ తాను
వెలయు; లౌహిత్యమ నివిమలంబు విబుధదుర్లభము తీర్థవరంబు ప్రాజ్యపుణ్య
దాయకం బలరు నమేయఫలాభ్యుదయాన్వితం బగుచు నోయమరమౌని!
ఘరమపుణ్యము మది నరయఁగా నష్టమీతిథి యలభ్యంబయి తేజరిల్లు;

తే. సధికసుకృతంబుచే నివి యన్నియును ల-భించు నరునకు; దీని పిప్పశ్వయందుఁ
గలుగఁజోడు పునర్జని కనుఁగొనంగ-నట్టి పున్యాత్మనకు నెప్పుడైన మాని!

తే. ఎవ్వఁ డతిశయభక్తి తాపిత్యవారిఁ
వితరులకుఁ దర్పణముచేయు విధియితముగ,
వాని పితరు లనామయంబైన బ్రహ్మ
లోకమును జెందువారలు ప్రాకటముగ.

౩౫౪౭

తే. తపము దానంబు మతీయు సద్ధర్మకార్య-మెద్దియైన మహాపుణ్య మిచ్చుచుండు;
నితరతీర్థసహస్రము లెంచి చూడ-దీనికంటెను సధిక మెద్దియును లేదు.

సీ. భువనంబులందు సంపూజ్యమా దేవి భవానియే నారదా! వరముసింద్ర!
పూజ్యపత్రములందుఁ బాగడొందు బిల్వపత్రము తులసీపత్ర మమరవినుతి;
మాయావులందు సమ్మానింపఁగా గదాధరుడై శ్రేష్ఠుండయి పరఁగు జగతి;
సకలతీర్థములందుఁ జర్చింప శ్రీయోనిశీతతీర్థమే వరతీర్థ మగును;

తే. గాన నెవ్వఁడు వినును శ్రీయోనిశీత
దివ్యమాహాత్మ్యమును భక్తి నవ్యయమయి
నట్టి శ్రీదేవిపదవిని నతివిభవము
తోడ నందును మునినాథ! వాఁడు నిజము.

౩౫౪౮

తే. తీర్థరాజమై వెలయు శ్రీదేవియోని
శీతమాహాత్మ్య మెల్లను విస్తృతముగఁ
దెలిసినాఁడ; రహస్య మిద్ది మునిచంద్ర!
యేది వినఁగోరుదువా తెల్పు మింక మదిని.”

౩౫౫౦

దెబ్బదితొమ్మిదవ అధ్యాయము

శ్రీకులసీ, బిల్వపత్రప్రభావము

చ. అనవుడు నారదుండు జగదాద్యు మహేశ్వరుఁ గాంచి వల్కె నొ
య్యన “హర! తావకంబగు దయన్ వినినాఁడను ద్వన్ముఖంబుజం
బున నొగి యోనిశీతవరముఖ్యమహామహిమంబు పాపనా
శనకరమైన యాచరిత స్వాంతము పొంగఁగ విస్తృతంబుగన్.

౩౫౫౧

సీ. శ్రీమహాదేవ! తత్త్వేత్రమాహాత్మ్యంబునందు సందర్శంబు ననుసరించి
బిల్వపత్రముఁ గూర్చి ప్రేమతో సంగ్రహంబుగఁ దెల్పినాఁడవు పూజ్యచరిత!
యతిపుణ్యతమమయి యత్యంతమహిమచే వెలయుచుండినయట్టి బిల్వపత్ర
మహిమంబు వినినాఁడ; మదియందు నిప్పు డత్యంతాద్భుతంబయి యధికఫలద

తే. మైన తులసీప్రభావంబు, నదియుఁగాక-శివుని పూజయు రుద్రాక్షసువిశదవిభవంబు సంగ్రహముగ బోధపఱుపఁ గోరు-చున్నవాడ"నటంచును విన్నవించె.

వ. మహాదేవుండు నారదున కిట్లు చెప్పందొడంగె: 3793

మ. "కమలాక్షుండు సమ స్తలోకపరిరక్షాదీక్షితం జెల్లలో
కములం బాలనసేయు శ్రీశుండు జగత్కల్యాణముం గోరి చి
త్తమునందుం దులసీద్రుమాకృతిని దాఁ దాల్చెన్ మునీంద్రోత్తమో
త్తమ! నిక్కం బని యెంచుమీ మనమునం దాత్పర్య మేపారఁగన్. 3794

ఉ. శ్రీపురుషోత్తమాకృతిగఁ జెల్వగు నీతులసీద్రుమంబు నో
తాపసివర్య! చూచినను దాల్చినఁ దాఁకిన నామకీర్తనం
బేపునఁ జేసినన్ మఱియు నిచ్చినఁ బాపములెల్లఁ బాపుఁ దా
నీపుడమిం జనిం గనిన యెట్టి మనుష్యులకేని నారదా! 3795

చ. ఉదయమె లేచి మజ్జనము నుక్తవిధానముతో నొనర్చి య
భ్యుదయదమైన శ్రీతులసి నూర్జితభక్తిని జూచువాడు శ్రీ
ప్రదమగు సర్వతీర్థసమవాయమునందునఁ గ్రుంకినట్టు నా
రద! ఫలమందు నిక్కముగ భ్రాంతి యొకించుక లేక నిచ్చులున్. 3796

క. ధరణిఁ శ్రీపురుషోత్తమ-వరతీర్థమునందు భక్తివరదాత గదా
ధరు దర్శించిన పుణ్యం-చిరవౌందఁగఁ గల్గుఁ దులసి నీక్షింప మునీ! 3797

సీ. తులసిని సద్భక్తితోఁ గాంచిన దినంబె శుభదినంబనఁగ సంస్తుతికి నెక్కుఁ;
దులసియుండినచోటె తులలేని శోభనస్థానంబు నాఁగఁ బ్రశస్తిఁ గనును;
దులసియుండినయెడఁ గలుగ దుపద్రవం బని విబుధుల వాక్య మలరుచుండుఁ;
దులసిని దర్శింపఁ దోడనె జన్మాంతరాజ్ఞితపాపంబు లడఁగిపోవు;

తే. నశుచియైనను శుచియైన నవని నరుండు
తులసిదళమును దాఁకినతోనె యఖల
పాపములనుండి ముక్తినిఁ బడయు; శుద్ధుఁ
డగును నారదమునిచంద్ర! యద్భుతముగ. 3798

క. తులసీస్పర్శన మగు వ్రతః-మిలఁ దులసీస్పర్శనంబె యెన్నఁగ మోక్షం;
బలఘుక్రియ నంతంబునఁ-గలిగించు సుదుర్లభ మగు కైవల్యంబున్. 3799

సీ. తులసీప్రదక్షిణం బిలను సాక్షాద్విష్ణుమూర్తిప్రదక్షిణముగను వెలయుఁ;
దులసీప్రణామంబె తులలేని విష్ణుసాయుజ్యదమహిమతోఁ జెలఁగుచుండుఁ;
దులసీనమస్కృతి సలిపినవానికిఁ దొలఁగుఁ బునర్జన్మవలని భయము;
తులసీవనంబున నిలిచి శ్రీవాణీసహితుడయి తా హరి యెలమి నుండు;

తే. సకల దేవమయుండగు సరసిజాతః

ఁజెందు వసియించు నందు నే సందియంబు

లేక దుద్రాక్షసమితితోఁ బ్రాకటముగ

నుండు; సావిత్రితో బ్రహ్మ యుండు నందె.

౩౫౬౦

క. కావున నాస్థానంబే-దేవాదిసుదుర్లభంబు దేవమునీ! యం

దేవాఁడు చేరు నాతం-డావిష్ణుపదంబుఁ జేరు నతిమోదమునకా.

౩౫౬౧

ఉ. స్నానము చేసి భక్తిమెయి య్మౌనలి శ్రీతులసీస్థలంబు సు

జ్ఞానద మెవ్వఁడేని కడుశ్రద్ధఁ బ్రమాఙ్గన మాచరించు, న

వ్యానికి సర్వపాపములు పాయును; స్వర్గనివాససౌఖ్యముకా

మానిజనోత్తమా! కలుగు మానసమందుఁ బ్రమోద మందఁగకా.

౩౫౬౨

నీ. నారదమాసింద్ర! భూరిభక్త్యన్వితండయి నరుం డెవ్వఁ డీయవనియందు

శ్రీతులసీమాలసీమ నుండిన మట్టిఁ గొని తిలకంబుగాఁగను గపాల

మందునఁ గంతంబునందుఁ గర్ణంబులఁ గర్ణములఁ గుచముల నురమునందు

బ్రహ్మరంధ్రంబునఁ బార్శ్వభాగంబుల వీఁపున నాభీయం దోషికమెయిఁ

ఆ. దాల్చు, నట్టివాఁడు ధన్యుండు పుణ్యాత్ముఁ

డయిన వైష్ణవోత్తమాహ్వాయుఁ డగు;

నఖిలలోకములను నర్చనార్హుం డయి,

విబుధవరుల వినుతి వెలయు నెపుడు.

౩౫౬౩

క. శ్రీతులసీసుమన్వంతముఁ-బ్రీతిం గొని విష్ణుపూజ విధివిహితముగా

భూతలమునఁ జేయు నరుం-డే తగు వైష్ణవవరాఖ్య నెనఁగు మునీంద్రా!

నీ. ఎవఁడు భక్తిశ్రద్ధ లెనయ వైశాఖకార్తికమాఘముల శ్రుతిస్మృతిహితముగ

స్నానంబుఁ గావించి సర్వసురేశ్వరు పరమాత్ము శ్రీవిష్ణుపదములందుఁ

దులనీదళం బుంచు, దులలేని పుణ్యంపుఫలము వానికిఁ గల్గు మానినాథ!

కార్తికంబున హరిఁ గడుభక్తిఁ దులనీదళావళిఁ బూజించునట్టివాఁడు

తే. వాజపేయశతంబు లవారిగాఁగఁ

జేసిన ఫలంబు నయతప్రసిద్ధధేను

దాన మొనరించిన ఫలం బమానరీతిఁ

బొందు; ధ్రువ మిది; విబుధసంపూజ్యుఁ డగును.

౩౫౬౪

తే. ఎవఁడు తులనీదళంబున నిందిరేశుఁ

బూజనముసల్పు, నవ్వాఁడు పుణ్యాత్థిర్

మున హరిం బూజచేసిన భూరిసుకృత

మును గనును మునినాయకా! ముదము మీఱ.

౩౫౬౫

- క. తులసీవరహితముగ ని-య్యల విద్వాంసుండు కార్య మెదియేని వెనం
జలుపంగ రాదు జడతె-జలిపిన సత్ఫలము కలుగఁజాలదు దానన్. 3712
- క. తులసీవరహితసంధ్యా-విలసితకర్పం బదెల్ల విబుధమునీ! ని
ష్ఫలమగు నకాలకృతమై-పొలిసినగతిఁ జూడఁగా నపుణ్యాస్పదమై. 3713
- చ. ఓతి నెవఁ డాత్మభక్తిఁ దులసీవనమధ్యమునందు నిష్టక
ప్రతతిఁ దృణంబునన్ హరికిఁ రమ్యగృహంబును గట్టి యందు శ్రీ
పతిని బ్రతిష్ఠచేసి బుధవర్యసమాదృతశాస్త్రరీతి న
ర్చిత హరిఁ జేయు, వాఁ డగును శ్రీపతితుల్యుఁడుగాఁగ నారదా! 3714
- తే. ఎవఁడు శ్రీతులసీవృక్ష మెద సతంబు-విష్ణుహంబుగా నెంచి వినుతిచేసి
త్రివిధవందనములఁ జేయు, భువిని వాఁడు-విష్ణుతుల్యప్రభావుఁడై వెలయు నెపుడు.
- తే. శ్రీక! సకలసురాసురాధీశ! లోక
నాయకా! దేవదేవేశ! నన్ను ఘోర
భవజలధినుండి దాఁటించి పరమకరుణ
రక్షణ మొనర్పవే నీకుఁ బ్రణతు లిడుదు. 3715
- ఉ. ఈ వరమంత్రమున్ మదిని నెవ్వఁడు శ్రీతులసీద్రుమన్థలిన్
భావనసేసి వందనము భక్తి నొనర్చి ప్రదక్షిణత్రయం
బో వరమాని! చేయు నిటు లొప్పుగ నేడు ప్రదక్షిణంబులే
వావిరిచేయు నానరుఁడు బల్కిఁ దరించును సంకటావళిల్. 3716
- తే. ఆపగోత్తమ యగు గంగ యరయఁ ద్రిభువ-నాభిరక్షణతత్పర యయ్యె నెట్లు,
లట్లు త్రిభువనపావని యగుచు ద్రుమము-లందుఁ దులసీస్వరూపిణి వయితి వంబ!
- తే. మును సురోత్తములగు బ్రహ్మముఖ్యు లెల్ల
రును యజంప జగంబుఁ బావన మొనర్ప
నిల నవతరించితివి జగదేకవంద్య!
భక్తి మ్రొక్కెదఁ దులసీ! కృప న్ననుపుము. 3717
- క. ఈవిధమునఁ బ్రత్యహమును-సేవించి నుతించుఁ దులసి ఓతి నెవఁడు మునీం
ద్రా! వాఁ డెందు నుండిన-దేవి సకలవాంఛితములఁ దృప్తిగ నొసఁగున్.
- మ. పరమప్రీతి నెసంగఁజేయుఁ దులసీవత్రంబు దేవాళికిఁ;
దిరమై శ్రీతులసీవనం బలరు నాదేశంబునన్ సర్వని
ర్జరసందోహము నిల్చియుండుఁ బితరు ల్సంతోష ముహ్వాంగ నో
వరమానీ! తులసీవనస్థలమునన్ వాసంబు గావించుచున్. 3718

చ. పితరులఁ బూజచేయునెడఁ బ్రీతిని శ్రీతులసీదళంబులకా
 శ్రుతివిహితంబుగా నొసంగి శుద్ధమతికా భజింపకౌ మునీ!
 షీతిఁ దులసీదళం బిడక చేసిన కర్మము వ్యర్థమై ధలా
 నివృత్తముగ నుండ దెప్పుడు మునిప్రవసోత్తమ! మర్త్యకోటికికా. 3౫౭౭

సీ. త్రిభువనాధిపతియూ శ్రీవిష్ణుమూర్తికిఁ బితృసమూహమునకు విబుధులకును
 సకలదేవీమూర్తి సంచయంబునకును శ్రీతులసీదేవి క్రింది నొసంగు;
 లోకము క్రింద లోకైకసమ్మాన్య తులసీమహాదేవి నెలయు నెందు
 హవ్యకవ్యంబులం దన్నిట శ్రీతులసీదళంబుల భక్తిచే నొసంగ
 తే. వలయు; దులసీద్రుమం జెందు వఱులు, నందు
 సంతతంబు భాగీరథి సకలతీర్థ
 గణములను గూడి సంతోషకలితచిత్త
 యగుచు నివసించు మునినాథ! యమితత్వప్తి. 3౫౭౮

క. కావున శ్రీతులసీద్రుమ-పావనచరణిని నెవండు ప్రాణము వదలుకా,
 భావింప వాడు గంగకా-జీవము విడిచిన ఫలంబుఁ జెందు ధ్రువముగకా.

క. తులసీద్రుమవరమాల-స్థలి నెఱుంగకయే నెవండు తనువు వదలు న
 త్యలఘుగతి ముక్తి జెందును-దులసీవరకరుణ నిజము ధ్రువముగ మానీ!

ఆ. తులసియుండునట్టి స్థలమున నుసిరిక-పుణ్యపత్ర నున్న భారీసుకృత
 మిచ్చునట్టి తీర్థమే యగు నచ్చోటు;-దాని మించునట్టి తావు లేదు. 3౫౮౦

క. తులసియు నుసిరికయును గల-నెలవున బిల్వద్రుమంబు నెలకొనియున్నకా
 దులలేని తీర్థవరమై-చెలంగుకా శ్రీకాశీరీతి సిద్ధిప్రదమై. 3౫౮౧

మ. అతిపుణ్యప్రదమైన యాస్థలమునం దర్చించు నెవ్వండు స
 మృతి శంభుకా, హరి, నాచిశక్తిని, జగన్మాతకా, సురానీకముకా,
 షీతిఁ బాపంబు లడంచు; నిత్యమును సుశ్రీయుక్తుడొకా; బుణ్యసం
 తతులకా మోదము నొందువాడగు గంగకా ధన్యాత్ముడై నారదా!

క. ఒక బిల్వపత్రమును నెవఁడకలంకత శంకరునకు నర్పించు నటకా
 సుకృతియయి వాడు ముదమునఁ-బ్రకటితశివపదము నొంది భాసిలు మానీ!

క. తులసీధాత్రీదళముల-జలజనయను సర్పనంబు సలిపిన నచటకా
 దులలేని విష్ణుపదవికి-నలఘుగతిం జేరు మనుజుఁ డధికసుకృతియై. 3౫౮౨

తే. ఆస్థలంబున శంభునకై న విష్ణు-దేవునకునై న శ్రీపరదేవికై న
 భక్తితో నెవ్వఁ డొక బిల్వపత్రమైన-నొసంగు; బాపంబుల విముక్తి నొందువాడు.

ఉ. ఆ వరపుణ్యదాయకమహాస్థలమందున నెవ్వడేని తా

వావిరి దేహము న్వదలు, వాడు తలంప నగణ్యపుణ్యుడై
సేవలు దేవత ల్గులుపఁ జెచ్చెర మోక్షము నొందు; భూమిపై
దేవమునీ! జనింపఁడు; మదిం బరికింపుము; నమ్మకం బిదా.

3712

క. తులసీధాత్రీబిల్వా-దుల మహిమముఁ జెప్పినాడ; స్తుత్యం బిది; యి

య్యల నెవఁడు దీని విను, ని-మ్ముల స్వర్గము నొందు వాఁడు పుణ్యుఁడు మానీ!

ఎనుబదియవ అధ్యాయము

రుద్రాక్షప్రభావము

మ. మునినాథా! విను మింకఁ దెల్పెదను సంపూర్ణంబుగా నీకు నొ

య్యన రుద్రాక్షచరిత్ర; మయ్యది రహస్యంబాఁ; గడుఁ బుణ్యదం
బును నొఁ; దన్మహిమం బనంతసుకృతంబుం గూర్చు; లోకంబులం
దునఁ దత్తుల్యమహార్హవస్తు వెదియుఁ శోధింప లే దెత్తటిక.

3713

క. మునివర! శతజన్మార్జిత-ఘనపాపములైన నడఁగుఁ గడు భక్తియుతిక

దనువున రుద్రాక్షులఁ దా-ల్చినయట్టి జనాళి కెంతో చిత్రక్రియతోక.

3714

సీ. గురువునకును సురవరులకు మఱియు మహాత్ములకును మ్రొక్కనట్టి యఘము

బ్రాహ్మణప్రవరులఁ బరికింప కెదలోన నవలేపమున మ్రొక్కనట్టి యఘము

జన్మకోటులయందు సంతరించిన మించి యంతంబుగాననియట్టి యఘము

ఘనులను బొడఁగన్న వినయంబు చూపక యలసతఁ జేసినయట్టి యఘము

తే. ధరణి నెవ్వఁడు భక్తితోఁ దల ధరించు-దాపసోత్తమ! రుద్రాక్షతతుల నెపుడు,

వాడు పొందఁగఁజాలఁ డేవాపమేని;-సత్యమని నమ్మవలయును స్వాంతమందు.

మ. మతి లుబ్ధుండయి యెంగిలిం దినుటచే మర్యాద పోనాడి సూ

నృతముం బల్కు కబద్ధభాషణముచేఁ దృప్తిక సురాసేవచే

క్షీతి జన్మాయుతకోటిసంచితములై చేడ్పాటు గావించు దు

ష్కృతముల్ పోవును గంతమందున ధరింపక భక్తి రుద్రాక్షులక.

3715

సీ. పరధనహరణంబు పర దేహసంతాడనంబు నింద్యపరిగ్రహంబు మఱియు

నస్పృశ్యవస్తువు లంటుట యనునట్టివానిచేఁ గల్గిన పాపసమితి

జన్మకోటులనుండి సమయకయుండినదైనను రుద్రాక్ష లభికభక్తి

గరమున ధరియింపఁ గడువడిఁ బంచబంగళమై చనును నిక్కముగ మాని!

తే. యన్మతసంభాషణంబును నాలకించి
సంతరించిన పాపంబు సమసిపోవుఁ
జెవుల రుద్రాక్షలను ధరించిన నిముసము
నందు మునినాథ! లే దిందు సందియంబు.

౩౫౯౩

మ. పరభార్యాగమనంబుచేతను, శ్రుతిప్రాశస్త్యకర్మంబు లు
ద్ధరతఁ వీడుటచేత, బ్రహ్మవధముఁ దుష్టాత్ముడై చేయుటఁ
వరుసం గూడిన పాప మెల్ల నడఁగుఁ గాయంబు రుద్రాక్ష లె
వ్వరుసఁ సోకఁ ధరించినట్టిడున కోభద్రాత్మ! నిక్కంబుగఁ.

౩౫౯౪

క. రుద్రాక్షలను ధరించిన-భద్రదునకు మ్రొక్కు నెవఁడు, పాపశతము లు
న్నిద్రత నొనరించిన నా-క్షుద్రత నశియింప ముక్తి జొప్పడఁ గాంచుఁ.

క. రుద్రాక్షధారి సాక్షా-ద్రుద్రునివలె త్కోణిఁ దిరుగుఁ దోరపువేడ్కఁ,
భద్రుండై నిర్భయత ను-పద్రవములు లేక దేవవరపూజ్యుఁ డగుఁ.

౩౫౯౫

తే. ఒక్క రుద్రాక్షను ధరించి యుర్వి నెవఁడు-శంకరుని నాదిత క్తినే శాశ్వి-నేని
భక్తి బూజ నొనర్చిన వాఁడు పొందు-భవ్యశంకర సాయుజ్యవరపదంబు.

క. మునినాథా! రుద్రాక్షలఁ-దనువునఁ దాల్చక యెవండు దైవముఁ బిత్ర్యం
బును నైన కర్మ మెది చేసిన నజ్ఞతనేని లేదు సిద్ధి జగములఁ.

౩౫౯౬

తే. ఎవఁడు రుద్రాక్షమాలిక నిర్ధభక్తి-జపమొనర్చును బార్వతీశంకరవర
మంత్రముల, శ్రీమహాదేవు మహితకరుణ-స్వర్గపదవిని బొందు నాజనుఁడు మాని!

సీ. కాశీపురమునందుఁగాని, జాహ్నువియుండు నన్యపుణ్యస్థలులందుఁగాని
రుద్రాక్షరహితుడై భద్రదంబగు కార్య మెదియేని గావింప హితవు గాదు;
మహి నేకవక్త్రమై మహిమ కెక్కినయట్టి భవ్యరుద్రాక్ష మెవ్వని గృహమున
వెలయుచుండునో, వాని వేశ్యంబునందు శ్రీసతి నివసించును సంతతంబు;

తే. వాని కపమృత్యువేని, నిష్పచ్చరంబు
గాని యెప్పుడైనఁ గలుగ దో మానినాథ!
సత్య మియ్యది; సమ్ముము స్వాంతమందు;
సందియం బిసుమంతయుఁ జన దొనర్ప.

౩౬౦౦

తే. ఏకముఖ యగు రుద్రాక్ష మెవఁడు కంఠ
మందయిన భుజముననైన నధికభక్తి
దాల్చు, వానికి శంభుఁడు తాఁ బ్రసన్నుఁ
డగు సుదుర్లభుఁ డయ్యు నో యమరమాని!

౩౬౦౧

తే. ఏకముఖయుతరుద్రాక్ష నిల ధరించు-నెవఁడు, వాఁడు కావించిన ప్రవిశదవర
ధర్మకర్మము లెల్లను దప్పక సుఖ-లప్రదము లయి యుండు సులలితచిత్త!

సీ. రుద్రాక్షధారి యేక్షుద్రస్థలంబునఁ గాయంబు వదలినఁ గనును ముక్తి;
సందియం బిద్దానఁ బొందఁగఁబోలదు నారదా! రుద్రాక్షధారణంబు
గంగాసరిత్తునఁ గడు ఫలదం బగు; సంతకంబెను గాశియందు నధిక
ఫలవంత మగును; దత్ఫల మింకఁ దెలుపంగవలయునే వేఱుగాఁ బరమమాని!

తే. సకలపాపనాశకమయి జగతి వెలుఁగు
నట్టి రుద్రాక్షమహిమంబు నఖలము ముని!
సంగ్రహముగాఁగఁ దెలిపితి; సాధురీతి
నాత్మయందున నిలుపుమా యనవరతము.

3౬౦౩

సీ. భక్తితో నెవ్వఁ డీభవ్యరుద్రాక్షమహామహిమంబును నాలకించు,
సురదుర్లభంబయి పరఁగు శ్రీశంభుని సత్పదంబును బొందు శాశ్వతముగ;
బిల్వమూలంబునఁ బ్రీతిఁ జతుర్దశి నుపవాసమును జేసి యొగిఁ బఠించు
వాఁడు మహాపాపవారంబులను జన్మశతసంచితంబుల నెఱుఁగితి

తే. ముక్తిఁ బొందుఁ; గురుక్షేత్రమునను గాశి-గడఁక గంగాసముద్రసంగమమునందు
సేతుబంధస్థలంబున స్థిరమనీషఁ-బఠన మొనరింప నఖిలపాపములు దొలఁగు,

క. శివసన్నిధి శివరాత్రిని-బ్రవిమలరుద్రాక్షమహిమ భక్తిఁ బఠింపన్
శివలోక మబ్బు నడునకుఁ;-దవులవు పాపంబు లెవియుఁ దాపసవర్యా!

ఎనుఁబదియొకటవ అధ్యాయము

పార్థివపూజావిధానము - ప్రభావము

మ. వినుమా నారద! భక్తిసంయుతుఁడవై విశ్వేశపూజావిధి
వినిపింతుం గ్రమ మొప్ప సంగ్రహముగా విద్యద్వారా! యీ భువి
మనుజు ల్గర్మము లెల్ల వీడి కలిలో మర్యాద పోనాడి నె
మ్మనముం గిల్చివకార్యము ల్గులుప సంభావించు రెల్లప్పడున్.

3౬౦౬

సీ. పరదారరతులయి నిరతిఁ బరద్రోహచింతనాత్మకు లయి స్థిరత వదలి,
సత్కర్మధర్మంబుల సంపూర్ణముగఁ ద్రోచి పదులను నిందింపఁ బట్టుపట్టి,
పరవిత్తములనెల్ల వంచనతోడ హరింపఁగాఁ బూనిక పెంపుఁ దవలి,
గురుభక్తిహీనులై గురువరనిందాపరాయణులై స్వకార్యముల వీడి

తే. ధనములం దాశ మించఁగా ననయము మది
సంభ్రమింపఁగ నిట్టటు సంచరించు
చుందు రెల్లరు మనుజులు; సందియంబు
వలదు మునినాథ! నిక్కంబు కలియుగమున.

౩౬౦౭

ఆ. ధరణిసురులు శూద్రధర్మంబులందు ని-త్యమును దవెలియుండు; రదియుఁగాక
శ్రుతితపోవిహీను లతులితయోగని-ష్ఠావివర్జిత లయి సంచరింతు.

౩౬౦౮

తే. నరులు శిశ్నోదరపరాయణాశ్రమాంచి-తాత్మ్య లగుదురు కలివేళ; నంగనలు స్వ
భర్తృభక్తివిహీనలై స్వైర్వృత్తి-నుంచు కోనారదముసింద్ర! యుక్కు మిగిలి.

క. వనితలు శ్వశ్రూద్రోహమె-మనమునఁ గొని భ్రష్టలగుచు మలయుదురెపుడు;
విను మల్పనస్య యగుచు న-వనియును ఒండకయయుండు బాగుగఁ గలిఖో.

క. నరు లన్నవివర్జితలై-పరఁగుదు రనిశంబు; భూమిపతులెల్లను సం
బరమునఁ గరగ్రహమె యా-దరువుగఁ గైకొండ్రు నీచతనుధరు లగుచు.

చ. కలియుగమందు నీచులకుఁ గల్గును నున్నతి; నజ్ఞనాళికి
గలుగును హాని; యీవిధముగాఁ గలుషాత్ములు మధ్యు లౌదు; ర
త్యలఘుభయంకరంబయిన యాసమయంబున ముక్తి బొందఁ దా
వలమయి పొల్చు శంకరుని పాదయుగార్చనమే మహామునీ!

౩౬౧౨

క. విను మవధానముతోడత-ననఘా! శివశక్తిహాప మగు లింగము మృ
త్తున నొసరిచి పూజించిన-నెనయదు కలిఖాధ వాని కెత్తఱినై న.

౩౬౧౩

క. మునినాథా! యీ పార్థివ-ఘనలింగార్చనముకంటెఁ గలుగదు వేటొం
డనువయిన స్వల్పసాధన-మనఘము కలిభీతి నణఁప నర్హం బెందు.

౩౬౧౪

తే. మూర్తి మృత్తికచేతను, బూజ బిల్వ
దళములను, వాద్యమునయత్నకలితవదన
మున, ఫలంబు సాయుజ్యదము నయి నెలయు
విశ్వనాథుడె డేవుండు బీద కరయ.

౩౬౧౫

ఉ. శైవుండు వైష్ణవుండు మఱి శాక్తుడె యైనను ముందు శంకరు
భావమునందు నిల్చి దృఢభక్తిని బూజల నంత నిష్ఠమా
దైవముఁ బూజసేయనగుఁ దాపనవర్య! తలంపఁగా మహా
దేవుని యర్చనక్రియకు దీటుగు కార్యము లేదు నారదా!

౩౬౧౬

సీ. ముందుఁ బార్థివలింగమును బిల్వప్రతాళి సర్పింపవలయును సధికభక్తి;
నట్లు గావింపక యాచరించిన పూజలెల్లను వేదవిహీను లాచ

రించిన కర్మలరీతి నిష్ఫలములై చను; నారదా! దర్పమునను మోహ
కలితుడై యెవ్వఁడు గావించును విరుద్ధముగ, వాఁడు దుర్గతిఁ బొందు నిజము;
తే. వాని సత్కర్మ లెల్లను వ్యర్థము లగు;-భూరనరకంబులందునఁ గూలు; నెందు
నిష్కృతియే లేదు వానికి నెమరించుడ;-భక్తులందునఁ జేర్పంగఁబడఁడు వాఁడు.

తే. సకలలోకేశ్వరుండైన శంభుమూర్తి
నెవఁడు ధ్యానించు నియతితోఁ బ్రవిమలమతి,
వాఁడు తత్సామ్యమును బొంది వసుధ మరలఁ
బుట్టుకను గాంచఁ డెన్నఁడు మునివరేణ్య ! 3౬౦౮

తే. సర్వదేవస్వరూపుని శంకరు శివు-నెవఁడు పూజించు సద్భక్తి దవిలి మదిని
వాఁడు సకలదురితము క్రిఁ బడసి పరమ-శివపదంబున మోదించు దివిజవినత!

క. పాద్యంబు శివునకును భ-క్త్యుద్యతుడై యొసఁగినట్టి యురుగుణుఁ డుర్విక్
వేద్యుండయి దురితౌఘవి-భేద్యుండయి స్వర్గ మెంచు విబుధమునిందా !

సీ. అర్ఘ్యంబు మున్నగునట్టి వెయ్యివియైన శివునకు నర్పింపఁ జిత్తమందుఁ
దలఁచిన మనుజుఁడు తా సర్వమును లింగమున కూర్చుభాగంబునను సభక్తి
కముగ నల్పాల్పముగా నప్పనముచేయఁదగు నోమహామతీ! తత్ప్రసాద
మును గ్రహింపఁగరాదు; పూర్ని భుజింపఁగా నర్హత లేదు మర్త్యాళి కరయ;

తే. విష్ణుమూర్తిప్రసాదంబు ప్రీతితో గ్ర
హింపనగు; నన్యులు గ్రహింప హితవుగాదు;
తెలియ కొనరింప శ్రీవిష్ణుదేవరోష
పాత్రుఁ డగు; నిజ మిద్ది తాపసవరేణ్య ! 3౬౦౯

సీ. సకలవస్తువులును జను గ్రాహ్యములుగ సాలగ్రామదివ్యశిలను స్పృశింప
శంకరత్వముఁ బొందు; శ్రద్ధ ననాది లింగార్చితనిర్మాల్య మనుభవింపఁ
దాఁ బరమేశ్వరతను బొందు మర్త్యుఁడు; శివుని ప్రసాదంబు స్వీకరింప
యమశీక్షఁ బొందఁడు హరుని సభక్తినే భక్తినే జనుఁడు సఫర్యసలుప;

తే. సత్య మిమ్మాట; యారోగ్యసౌఖ్యభాగ్య
సంతతులు వృద్ధియగు; భువి జనుఁ డెవఁడు
భక్తి లింగార్చనము నల్పు, భద్ర మొదవు;
మానవులలోన నుత్తమమహిమ గలుగు. 3౬౧౦

తే. శివుని సన్నిధి నృత్యంబు చేయు నెవఁడు
భక్తిసంయుక్తుఁ డగుచు, శాంభవపదంబు

నొందు నారద! చిరకాల మున్నతసుఖ
ములను బొందుచు వాడు సమ్మోద మొందు.

3౬౨3

క. మనుజుం డెవ్వఁడు గీతం-బును వాద్యము శంభుసముఖమునఁ గావించుకొ,
విను, ప్రమథేశ్వరుడై వాఁ-డెనయుఁ దదీయాంకికంబుఁ గృతసుకృతయుతికొ.

చ. హరపదపద్మపూజనము నత్యధికంబగు భక్తి జేయు నె
ప్పురుషుఁడు, వాఁడు నిచ్చులును బూని వసించు ప్రదేశ మొంతయుకొ
సురనది లేని భాగముగఁ జొప్పడి హీనత నొందియుండినకొ
వరసుకృతంబుచే నెసఁగి భాసిలు దేశములందుఁ బూజ్యమై.

3౬౨౪

ఆ. అవని బిల్వమూలమందు మహాదేవు-నర్చనంబు భక్తి నాచరించు
నట్టి నరుఁడు పొందు నశ్వమేధసహస్ర-ముల నొనర్చినట్టి ఫలము నిజము.

చ. సురనదితీరమం దెవఁడు శుద్ధమనంబునఁ జేరి శ్రీమహే
శ్వరు వరబిల్వప్రతముల భక్తి సమర్చన మాచరించు, న
ప్పురుషుఁడు పాపపంక్తులను బూని యొనర్చినయట్టిఁడైన, న
త్తరుణమునందె ముక్తి గని తా శివసన్నిధి కేగు నారదా!

3౬౨5

సీ. కాశీపురంబునఁ గడులీల శంకరుఁ బూజించువానికి ముక్తి నొసఁగు
నామహాదేవుఁడే యోమునిశ్రేష్ఠ! యీభరతఖండంబునఁ బరఁగు నధిక
పుణ్యప్రదంబగు భూరిస్థలం బొందు నందు విశ్వేశ్వరు నర్చనంబు
సలిపినచోఁ బునర్జన్మంబు గలుగదు; గంగాధునివార్ధిసంగమం బ

తే. నంగ హిమగిరికిని దక్షిణంబునందుఁ-జెలఁగు సకలార్థఫలదమై తేత్రవర్య
మంతదనుకను నుండు నియ్యవని యధిక-పుణ్యవంతంబు నిర్జరమునివరేణ్య!

ఉ. ఈ వర దేశమందున మహేశ్వరపూజకు సాటిచేయఁగా
నేవియుఁ బుణ్యకర్మము ల వెయ్యెడనేనియుఁ గానరావు పా
పావళినెల్లఁ బాపుటకు, భాగ్య మొసంగ, విపన్నివృత్తికిఁ;
దావలహాను నీశపదతామరసార్చన మొక్కఁడే మునీ!

3౬౨౬

తే. పుణ్యదములైన కర్మము ల్పొదలు లెక్క
కెక్కుడయి పాపహరములై యెసఁగి శాస్త్ర
వితతిసూక్తుల; వానిలో వెలయు నుత్త
మోత్తమంబయి శివపూజ యున్నతముగ.

3౬౩౦

సీ. సురమునీ! పార్వతీవరమేశ్వరుల దివ్యనామసంకీర్తనమే మహాఫ
లావహంబయి వెల్లు నాదిదుర్గాపూజనంబును శ్రీరామనామకీర్త

నంబు, దదీయగుణశ్రవణంబును, బుణ్యక్షీర్ణాటనంబును సమస్త
పాతకపంక్తులఁ బాఱంగఁగోలును; గలియుగంబున వీనికంటె నుత్త

తే. మంబులగు కార్యములు లేవు; మర్త్యుఁ డెవఁడు

శంకరుని నామముల నెద సంస్మరించి

యెట్టికార్యం బొనర్చినయేని శ్రుతివి

హితము, నక్షయ్యతమము నై యెసఁగుచుండు.

3౬౩౦

క. హర! విశ్వనాథ! విశ్వేశ్వర! గౌరీవల్లభా! శివా! సంతృప్తి

గరుణింపు మనుచు నెవఁ డు-ర్వర శంకరు నొక్కమాటు ప్రార్థించు మదిన్.

తే. వాని సంరక్షణముచేయఁ బ్రమథగణస-మేతుఁడై శూలధారియై ప్రీతితోడ
నచ్చు శంకరుఁ డాపన్ని వారకుండు-త్వరితగమనంబునను నారదమునిచంద్ర!

క. శివనామమును స్మరించుచు-నెవఁడు శరీరంబు విడుచు నిలపై సాక్షా

చ్చినతత్త్వ మొందుఁ బాప-ప్రవితతి గావించినట్టివాఁడేని మునీ! 3౬౩౪

క. డెందంబునఁ బరమేశ్వరుఁ-బొందికతో నిలిపి తలఁప మునిచంద్రా! యా

కందువఁ దీర్థములెల్లను-సందియ మొందక వసించు సంఘమివర్యా! 3౬౩౫

క. అడిగిన యర్థం బంతయు-నుడుగక వచ్చియుంచినాఁడ నురుపుణ్యదమై

యెడతెగక భద్రముల నిడు-మృదుపూజావిధము సకలవృజినహరంబున్.

క. ఎవఁ డీమహిమము శ్రద్ధం-దవిలి వినును, జమపు, వాఁడు తథ్యముగాఁ బా

పవిముక్తుండై పరమం-బవు పదముం బొందు నారదా! మునినాథా!" 3౬౩౬

గ్రంథఫలస్తుతి

వ. వ్యాసుండు జై మినిమునీంద్రున కిట్లనియె.

3౬౩౮

చ. "మునివరుండైన నారదుండు పూనికఁ బ్రశ్న మొనర్ప నిట్లు లా

య్యనఁ బరమేశ్వరుండు తన యాత్మను సంతసమంది నిత్యశో

భనమును బుణ్యమై యెసఁగు వాక్యముగాఁగను జెప్పె జైమినీ!

యనఘ! వచింతు నింక విను మాదృతి దీని మహత్త్వ మెంతయున్. 3౬౩౯

నీ. భక్తితో నీమహాభాగవతంబును వినినన్ బరించిన మనుజునకును

నిహలోకమున సకలేష్వితభోగభాగ్యంబులు సిద్ధించు నతిశయముగఁ ;

బరలోకమున నిత్యభద్రంబు లెల్లను బొందుఁ గైవల్యము నొందు నిజము;

పరమగోప్యము మహాభాగవతము దీనిఁ బరమేశ్వరుండు నిజపాదపద్మ

తే. భక్తుడౌ నారదమహర్షి వర్యునకును

డెలిపె గరుణించి; జైమినీ! యిలను నెవని

భవనమున నుండు సీమహాభాగవతము,
వాని నాపద లంటఁగాఁబూన నెప్పుడఁ.

౩౬౪౦

తే. ఎవఁడు శ్రీహరిసన్నిధి సీపురాణ
వరము సద్భక్తి వినిపించు, వాఁడు సకల
పాపములనుండి ముక్తుఁడై వఱలు నపుడే
జై మినిముసీంద్ర! సత్యంబు సత్య మనఘ!

౩౬౪౧

చ. సరవి ననేకకోటిశతజన్మములందునఁ జేసినట్టి యా
దురితసమూహమంతయును దోరపుభక్తి మహాపురాణమై
పరఁగిన దీనినిన్ వినినవాఁడు విముక్తిని బొంది యప్పుడే
పరమపదంబు నొందు మునివర్య! త్రిసత్యముగాఁగ జై మిసీ!

౩౬౪౨

శ్రీశతనగణవాంఛాసిద్ధి సంపత్ప్రధర్మీ
సతసుర సముదాయానంత సమ్మోదకర్త్రీ
తతమునిజనచిత్తధ్యాన గమ్యైకమూర్తీ
శతమఖముఖ నిత్యైశ్వర్యవిఖ్యాతకీర్తీ.

౩౬౪౩

గ ద్యము

ఇది శ్రీలలితాత్రిపురసుందరీ కరుణాకటాక్షపీక్షణ సమాసాదితోభయభాషాకవితావిభవ,
జనమంచి వంశప్రభవ, కాశ్యపసగోత్రోద్భవ, సుబ్బయ్యార్యతనూభవ, కావ్యపురాణతీర్థ
విద్వద్విరుదవైభవ వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ విరచితకృతులయందు శ్రీమహాభాగవత
పురాణమునందు షష్ఠాంశము.

(శ్రీ) మహాత్రిపురసుందరీమాణిక్యమహాపాదుకార్పణమస్తు.

(శ్రీ)(శ్రీ)(శ్రీ)(శ్రీ)(శ్రీ)

